LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Tóth László

Karhatalom az Országgyűlésben

Tóth László

Karhatalom az Országgyűlésben

Tóth László

Karhatalom az Országgyűlésben

A Képviselőházi Őrség születésének története: Kivezetések és kizárások a Parlamentben

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ
Budapest, 2023

Szakmai lektor
Parádi József

Kiadja a Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó
A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Karácsony Fanni
Olvasószerkesztő: Fülöp Éva, Kutas Éva
Korrektor: Bujdosó Hajnalka
Tördelőszerkesztő: Karácsony Fanni

Nyomdai kivitelezés: Gelbert ECO Print Kft.
Felelős vezető: Gellér Róbert

DOI: https://doi.org/10.36250/01097_00

ISBN 978-963-531-860-5 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-861-2 (elektronikus PDF) | ISBN 978-963-531-862-9 (ePub)

© A szerző, 2023
© A kiadó, 2023

Minden jog védve.

Tartalom

Előszó 7

Bevezetés 11

Korrajz 15

Karhatalom alkalmazása az Országgyűlésben 19

Az 1910–1915-ös országgyűlés 25
1912. május 22. – 1913. május 5. 25
1913. május 5. – 1914. április 21. 62

Összegzés 73

Az őrség felállítása, szervezete 79
Állomány 80
Öltözet 83
Személyi szervezés 84

Zárszó 91

Utószó 93

Mellékletek jegyzéke 95

Felhasznált irodalom 98

Mellékletek 100

Vákátoldal

Előszó

1986-ban kezdtem meg a szolgálatot az akkori Belügyminisztérium Kormányőrségének állományában. Előtte elvégeztem a Kossuth Lajos Katonai Főiskolát. Biztonsági tisztként, helyszínbiztosító beosztásban dolgoztam 1990 tavaszáig. Május 2-án délelőtt még az Országház I. sz. kapujánál felügyeltem a beléptetést, amikor hívattak néhányunkat. Aznap délután kerültem biztonsági főtisztként személybiztosító beosztásba dr. Szabad György mellé. Gyuri bácsi (merthogy elvárta ezt a megszólítást) nemcsak az első, szabadon választott országgyűlés elnöke volt, hanem fantasztikus tudású történész akadémikus is. Nagyon sokat beszéltünk történelmi kérdésekről, ezért örök hálával tartozom a sorsnak.

A rendszerváltást követően a BM-szervekben előírták a felsőfokú rendészeti végzettséget is, így kerültem a Rendőrtiszti Főiskola bűnügyi szakára 1992-ben. Mint minden diplomához, ehhez is kellett keresni egy jó, testhezálló témát szakdolgozatnak. Természetesen kikértem Gyuri bácsi véleményét is. Ő azonnal, határozottan rávágta, hogy a Képviselőházi Őrség megszületéséről írjak. Őszintén bevallottam neki, hogy én még csak nem is hallottam a Képviselőházi Őrségről. A válasza is ugyanolyan határozott volt: pont ezért! Az iránymutatás mellé segítséget is kaptam. Egyrészt az összes akkori könyvtáros, levéltáros mind az ő egykori tanítványa volt, másrészt elmondta, hogy a dolgot a reformkori országgyűlésnél kell elkezdenem.

A Rendőrtiszti Főiskolán maximálisan támogattak a témaválasztásban, mert ott is ismeretlen volt ez a terület. Annyira, hogy amikor a szakdolgozatot meg kellett védeni, nem a Rendőrtiszti Főiskolára kellett mennem, hanem az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karára. A bizottság elnöke Őry Károly professzor úr volt, aki gratulált az elvégzett munkámhoz. A védés baráti beszélgetéssé vált. Ennyit a személyes motivációról.

A fenti, 1992–1994-ben született szakdolgozat képezi jelen kötet alapját. Azóta eltelt harminc év, mégsem kívánom megváltoztatni

a törzsszöveget, csupán néhány helyen tettem kiegészítéseket. A szakdolgozat írásakor még nem igazán volt szövegszerkesztő, főleg villanyírógéppel készült, szerényebb formázási és technikai lehetőségek mellett, mint most. Ám ez volt az első olyan munka, amely a karhatalom parlamenti alkalmazásával, a házelnök rendészeti jogkörével és a Képviselőházi Őrség történetével foglalkozott. Ezt azért is érdemes megjegyezni, mert például az Országgyűlésben, a Parlament épületében 1913-ig mindennemű karhatalmi feladatot a rendőrség látott el, s ezt a tevékenységét is fel kell tárni. Hogy miért? A tudománynak mindennel foglalkoznia kell a világban. Ebben a témában két tudományág is érintett: egyrészt a történettudomány, amely arra hivatott, hogy lejegyezze a történéseket, és feltárja az ezekből levonható összefüggéseket. Másrészt a rendészettudomány, amely a tapasztalatokra támaszkodva igyekszik válaszokat adni a szakma kihívásaira.

Korábban az Országos Rendőr-főkapitányság alá tartozó Köztársasági Őrezred látta el a személyvédelmi feladatokat, valamint a kijelölt objektumok védelmét. A Köztársasági Őrezred három szervezetet ismert el történelmi jogelődnek: a Testőrséget (nemesi testőrség, Magyar Királyi Testőrség stb.), a Koronaőrséget és a Képviselőházi Őrséget. Ebből a háromból a Képviselőházi Őrség története volt a legrövidebb, és létszáma a legszerényebb. Ettől függetlenül önálló, fegyveres szerv voltak. A már említett három jogelőd szervezet kutatásában, a fellelhető dokumentumok számában, tárgyi emlékekben nagy eltérések mutatkoznak. A Koronaőrségről, az országos koronaőrökről mint hivatalról, a feladataikról, szerepükről, tevékenységükről írtak mindazon könyvek, tanulmányok szerzői, akik a Szent Korona történetéről írtak. A Testőrségről is születtek tanulmányok, könyvek, hiszen történetükre vonatkozóan már Rákóczi idejéből is írásos emlékekkel rendelkezünk. Így tehát míg a Koronaőrség és a Testőrség történetéről sok dokumentum, adat, tárgyi emlék maradt ránk, hiszen több évszázados történelmük van, addig a Képviselőházi Őrségről alig van megfelelő mennyiségű és minőségű forrás. Ez ellentmondásnak tűnhet, hisz rövid története a legújabb korhoz kötődik, ezen évszázadból pedig a levéltárak sok mindent megőriztek, mégis az a helyzet, hogy a Képviselőházi Őrséggel kapcsolatban maradt fenn a legkevesebb dokumentum.

De van még egy ok, amely miatt sokan kerülték a téma részletes feltárását. Ez pedig az, hogy annak, aki a Képviselőházi Őrség történetét kutatja, mindenképp foglalkoznia kell azzal is, hogyan viszonyulnak a történések az alkotmányjogi, demokratikus alapelvekhez és az írott jogi normákhoz. Melyik korban, milyen belpolitikai kontextusban mely szereplők hogyan értelmezték másképp ugyanazokat a normaszövegeket. E témát nem lehet feltárni a fentiek nélkül, és ennek során elkerülhetetlenné válik az állás-

foglalás felelőssége. Jelen írás során mégis arra törekedtem, hogy lehetőleg csak a fellelhető források segítségével rögzítsem a történéseket, nem célom állást foglalni történelmi kérdésekben.

Ajánlom ezt a kiadványt dr. Szabad Györgynek.

Gyuri bácsi óriási tudású történész, akadémikus, egyetemi tanár, az első, szabadon választott Országgyűlés elnöke volt. Megadatott az a szerencse, hogy négy évig együtt dolgozhattam vele, és a magamfajta fiatalember figyelmét Ő terelte a történelem ezen része felé.

Vákátoldal

Bevezetés

A magyar nép, majd később Magyarország történetén végigtekintve látható, hogy az egyik legfontosabb jogalkotó és az ország történelmében meghatározó egyik döntéshozó szerv mindig is az országgyűlés volt.[1] Legyen szabad arra a magyar sajátosságra utalnom, hogy Magyarországon a királyokat választották. Ezek az országgyűlések persze még nem a mai parlamentek rendszere szerint működtek. Rendi országgyűlések voltak, ahol a képviselők csak saját vármegyéjük nemességének az érdekeit képviselték. Ráadásul nem akkor üléseztek, amikor szükséges volt, vagy ők akartak, hanem csak akkor, amikor az uralkodó összehívta őket. A 19. század elejétől fokozatosan erősödő reformkori törekvések, majd az ezeket a célokat pontosan megfogalmazó Kossuth Lajosék teremtették meg az első valódi népképviseleti országgyűlést. Nem véletlen, hogy a hatalom szemében Kossuth az *Országgyűlési Tudósítások*kal vált szálkává, mert rávilágított arra, hogy egy parlamentnek a többség akaratán kell nyugodnia; a parlamentarizmussal összeegyeztethetetlen bármiféle diktatúra; s az országot a nép által választott országgyűlésnek, közvetlenül pedig a neki felelős, az ő ellenőrzése alatt álló kormánynak kell irányítania. Ezért szorgalmazta Kossuth már a pozsonyi országgyűlésen a szó szerinti jegyzőkönyvezés bevezetését.

Nyilvánvaló, hogy minden ilyen eseményen volt valamiféle rendfenntartás. Persze így is előfordult, hogy a nemes urak a vitáikat érveik fogytával karddal oldották meg. Például az 1707. májusi ónodi országgyűlésen Turóc megye hét képviselőjét összekaszabolták, vagy utólag párbajban döntöttek el kérdéseket. Azonban nem ez volt a jellemző, így feltehetőleg valamiféle karhatalom tartotta fenn a rendet.

Ez általában a nádor vagy a személynök fegyveres csapata volt, így azokban az időkben feltehetőleg összefolytak a testőri, őrségi és katonai feladatkörök. Nem voltak pontosan megfogalmazott és mindenki által

[1] 1. melléklet: Kimutatás az országgyűlések helyéről és idejéről.

tiszteletben tartott házszabályok, a szokásjog, az uralkodó kívánsága vagy a pillanatnyi politikai érdek dominált.

Ezek a dolgok gyökeresen megváltoztak az 1848-as forradalom után. Kossuthék egyik első dolga volt, hogy pontos, világos, érthető házszabályokat adjanak, amelyeket törvényben szabályoztak. Ezzel Kossuthék múlhatatlan érdemeket szereztek a magyar parlamentarizmus kialakításában.

Így jutottunk el az 1848. évi IV. törvénycikkhez: *Az országgyűlés évenkénti üléseiről* címűhöz.[2] A törvény 10. §-a így szól: „Ülései mind a két táblának ezután is nyilvánosak. A tanácskozásaiban szükséges csend és rend, s a hallgatók teljes hallgatagságban tartása iránt mindenik tábla szabályokat alkot, s azoknak végrehajtását elnöke által szigorúan eszközölteti."

A 14. § pedig így: „A rend és csend fenntartása terembiztosok által, szükség esetén a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik."

Tehát miről van itt szó? A törvény elrendeli, hogy mindkét háznak házszabályokat kell alkotni és azokat szigorúan be kell tartani. Ugyancsak rendelkezik ez a törvény arról is, hogy ezekben a házszabályokban külön kell a rend fenntartásáról gondoskodni, és ha erre szükség van, a Nemzetőrség is felhasználható e célra. Ezek rendkívül nagy jelentőségű döntések, egészen 1945-ig minden házszabály ezeken alapult, alig változott a megfogalmazás.

A következő, az 1848. évi V. törvénycikk sem volt kevésbé fontos, bár ezt már a történelemben később nemegyszer megsértették, vagy szándékosan félreértelmezték. Ez a törvény az országgyűlési követek népképviselet alapján történő választásáról rendelkezett.

De mi térjünk vissza az 1848. évi IV. törvénycikkhez. Ez alapján az összes házszabály 1945-ig mindkét házban az elnök jogává és felelősségévé teszi a rend fenntartását. E tevékenység végrehajtója a háznagy. A háznagy volt tulajdonképpen az országgyűlés egész működtetéséért a felelős. Vegyünk néhány példát:

- A felsőház ideiglenes rendszabályai, 1861.[3]
- A képviselőház házszabálya.[4] Hatályos 1875. május 20–21. ülés után.
- Főrendi házszabály.[5]
- A képviselőház házszabálya, 1878.[6]

[2] 2. melléklet: 1848. évi IV. törvénycikk.
[3] 3. melléklet: A felsőház ideiglenes rendszabályai 1861.
[4] 4. melléklet: A képviselőház házszabálya. Hatályos az 1875. május 20–21-ei ülés után.
[5] 5. melléklet: Főrendi házszabály.
[6] 6. melléklet: A képviselőház házszabálya 1878-tól.

Végül vegyük a legrészletesebb ilyen jellegű szabályozást: az 1885. évi VII. törvénycikket a főrendiház szervezetének módosításáról.[7]

70. § Elnök joga a hallgatósággal szemben.
„Az elnök őrködik a nyilvánosság felett s a hallgatóságot, ha kell, a törvény értelmében rendre inti és szükség esetén a karzatról kiparancsolja, sőt a rendzavarókat (91. §) meg is fenyítteti. E végre minden alkotmányos eszköz és fegyveres erő használata is saját felelőssége mellett rendelkezésére áll."

76. § „A háznagy az elnöknek segédkezet nyújt a rend és csend megzavarása alkalmával foganatosítandó intézkedéseknél. Az elnöknek a rend és csend fenntartására, a nyilvánosság és a tanácskozások szabadságának megóvására tett intézkedéseiben, illetőleg a fegyveres erő alkalmazásánál végrehajtó közege a háznagy."

89. § Eljárás rendzavarás esetében.
„Ha valaki a rendet zavarja s az elnök egyszeri intésének sikere nincs, másodízben az 1848: IV. tc. értelmében az egyes hallgató vagy az egész hallgatóság kiparancsoltatik azon karzatról, hol a rend megzavartatott és a karzat bezárható."

93. § Fegyveres erő alkalmazása.
„Szükség esetében a törvényes rend biztosítására az elnök saját felelősségére rendőri és katonai fegyveres erőt rendelhet ki."

A felhozott példák világosan bizonyítják, hogy minden korszakban igyekeztek szabályozni a karhatalmi tevékenységet az országgyűlésben, főként a hallgatóság azon esetleges tevékenysége ellen, amely lehetetlenné tenné a törvényhozói munkát, vagy bármi módon korlátozná a nyilvánosságot. Alapvetően tehát ezek a szabályozások nem az országgyűlési képviselők elleni karhatalmi fellépésre születtek, ez nem is lett volna összhangban az 1848. évi V. törvénycikkel. Ennek a későbbiekben, mint ahogy látni fogjuk, még nagy jelentősége lesz, hiszen voltak, akik örökösen az 1848. évi IV. törvénycikkre hivatkoztak, ám ugyanakkor nem voltak hajlandók tudomást venni az 1848. évi V. törvénycikkről.

[7] 7. melléklet: 1885. évi VII. törvénycikk a főrendiház szervezetének módositásáról.

Vákátoldal

Korrajz

A Képviselőházi Őrséget 1912 végén hozták létre. Szeretnék pár mondattal rávilágítani az akkori magyarországi légkörre, valamint az őrség születése szempontjából meghatározó gróf Tisza István addigi pályafutására.

1903. november 3.
Gróf Tisza István[8] első ízben alakított kormányt, bár júniusban már volt egy sikertelen kormányalakítási kísérlete. Gróf Tisza az akkori idők egyik legmarkánsabb, karizmatikus politikusa volt, aki talán a legvilágosabban ismerte fel az uralkodó osztályok érdekeit, és azok érvényesítésében akár az erőszaktól sem riadt volna vissza.

1904. szeptember 18.
Ez évtől az országgyűlés a Parlament épületében ülésezett. Az épületnek semmiféle technikai felszereltsége nem lévén az ellenzék folytonos technikai obstrukciójával akadályozta a munkát. Ez az 1890-es évek választásain alkalmazott durva erőszak miatt következett be, amelynek következtében az ellenzék nem ismerte el legitimnek az országgyűlést. A technikai obstrukció nagyon hatékony módszer volt az országgyűlés munkájának megakadályozására. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy az ellenzéki képviselők trombitával, cintányérral, dobokkal, kereplőkkel mentek el az ülésekre, s ott, mivel hangosítás még nem volt, az örökös ricsajjal, zajongással megakadályozták, hogy bárki szólni tudjon. Rendkívül hatékonyak voltak, hiszen hónapokon át meg tudták bénítani a törvényhozói munkát.[9] Így persze a politikacsinálás a színfalak mögött zajlott.

Éppen ezért gróf Tisza István miniszterelnök elhatározta a Ház működését meghatározó házszabályok felülvizsgálatát és megváltoztatását. A kormánypárti többség körében előzetesen végzett szervezőmunkát követően

[8] 92. melléklet: Gróf Tisza István portréja.
[9] 84. melléklet: Korabeli illusztráció a technikai obstrukcióról.

került sor az ülésre, amelynek munkáját az ellenzék természetesen obstruálta. Ám ekkor a házelnök zsebkendőjelzésére a kormánypárti képviselők egy emberként felugorva felállással jelezték a határozat elfogadását. Ez nyilvánvalóan legalább annyira ellentétes volt a házszabály szellemével, mint a folytonos obstrukció.

Az ellenzék persze nem hagyta válasz nélkül ezt a mesterkedést. December 13-án az ellenzék demonstrálva ez irányú egységét, szétverte és összetörte a képviselőház berendezését.[10]

1905. január 20. – február 4.

Az 1867 óta kormányzó Deák-párt, illetve az 1875 óta kormányzó Szabadelvű Párt elveszítette a választásokat, ezzel 32 év után megbukott a dualista kormány. A választások győztese a nemzeti jelszavakkal fellépő ellenzéki koalíció lett: a Függetlenségi Párt – ifj. Andrássy Gyula hívei, a Katolikus Néppárt és a Bánffy-féle Új Párt. A nemzeti érzések felerősítése, az önállóság követelése a császárság korában, a bécsi uralkodói köröktől való túlzott és egyoldalú függés időszakában a nemzet érdekeinek szempontjából pozitívnak és haladónak minősült. Azonban a győztes koalíció követelése miatt, s főleg, hogy a hadseregben is érvényesüljön a dualizmus, Ferenc József nem az új parlamenti többségre bízta a miniszterelnök-állítást, hanem a Magyar Királyi Testőrség parancsnokát, báró Fejérváry Gézát bízta meg kormányalakítással, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy törje meg a koalíciót, bontsa meg az egységüket.

Ezért az ellenzék júniusban nemzeti ellenállást hirdetett. A darabont-testőrség parancsnoka után a kormányt ezután darabontkormánynak hívták, ami, ha belegondolunk, elég pejoratív, utalva az uralkodó és nem a nemzet iránti feltétlen engedelmességre.

1905. október 18.

Szeptember 15-én hatalmas tömegek tüntettek a választójogért, amelyet később „vörös péntekként" tartottak nyilván. Mindenesetre a darabontkormány belügyminisztere, Kristóffy József ügyes politikai húzással előállt az általános választójog megadásának javaslatával. Ezzel a merész húzással egy csapásra leválasztotta a koalícióról a szociáldemokrata munkástömegeket és a baloldali értelmiséget. Ferenc József kezdetben természetesen ellenezte a tervet, és felkészült a válság katonai megoldására is, de végül meggyőzték, és támogatta a javaslatot.

[10] 90. melléklet: *A képviselőház ülésterme a rombolás után.* Jelfy Gyula korabeli fotója, amely akkoriban több újságban is megjelent, például a *Tolnai Világlap*ban.

1906. április 4.
A választójogi javaslat következményeinek hatására az ellenzéki koalíció megtört, így szabaddá vált az út az új, polgári származású miniszterelnök, Wekerle Sándor előtt. A darabontkormány végrehajtotta feladatát, jöttek az úgynevezett boldog békeévek.

Vákátoldal

Karhatalom alkalmazása az Országgyűlésben

Ha az országgyűléssel kapcsolatos karhatalmi tevékenységet vizsgáljuk, szét kell választanunk két kategóriát.

- *Az első:* A karhatalom alkalmazása az Országház épületén kívül. Ez általában katonai vagy csendőri kordont, illetve megerősített, sűrített csendőri-rendőri közös járőröket jelentett.[11]
- *A második*: A karhatalom alkalmazása a Házban (ezt a kifejezést a korabeli szóhasználatból veszem át).

Vegyünk néhány példát az első kategóriára, mivel ez csak közvetve érinti a Képviselőházi Őrség születését.

1912. május 22-én egy viharos ülésen a Ház elnökévé gróf Tisza Istvánt választották. Már aznap tüntetéstől tartottak, s megerősített rendőrjárőrök tartották fenn a rendet a Ház körül, nehogy illetéktelen tüntető személyek a Házba bejussanak.

Másnap, május 23-án a Szociáldemokrata Párt általános sztrájkot hirdetett, bár a rendőrség mindennemű gyülekezést, felvonulást betiltott. Budapesten többfelé voltak véres összecsapások, több halottja és igen sok súlyos sebesültje volt a tüntetéseknek. A Ház körül erős kordon állt. Egy zászlóalj gyalogos, egy század huszár,[12] csendőrség és rendőrség állt készenlétben. A karhatalom kirendelését ekkor is és a későbbiekben is mindenféle átirat nélkül, közvetlenül kérte gróf Tisza a belügyminisztertől. A zárt kordonon általában egy ellenőrző-áteresztő pont működött. Az itt jelentkezők személyazonosságának megállapítását rendőrök végezték, de mindig be volt osztva a Ház apparátusának egy olyan tagja is – általában valamelyik teremfelügyelő –, aki személyesen is ismerte a képviselőket,

[11] 83. melléklet: Korabeli újságfotó. *Tolnai Világlap.* Jól látható, hogy a kordon csak az épület déli részére terjedt ki.

[12] 82. melléklet: A fotó nem biztos, hogy azon a napon készült, de rendszeresek voltak az ilyen erődemonstrációk.

így meggyorsította a beléptetést. Arra is volt példa, hogy a képviselők dulakodtak a rendőrökkel, például június 5-én délután. A délelőtti ülésen a házelnök több ellenzéki képviselőt kivezettetett az ülésteremből és egyúttal a Ház épületéből is azzal a megjegyzéssel, hogy a délutáni ülés alatt a Ház épületébe sem engedhetők be. Délután a Parlament kapujában a beléptetést a rendőrség végezte, de mindig a képviselőházi személyzet egyik tagja segítségével. A kitiltott képviselők először tiltakoztak a rendőrség eljárása ellen, a mentelmi jogukra hivatkoztak, majd dulakodás alakult ki, s végül néhányan be is jutottak az épületbe, majd az ülésterembe. Ennek oka részint az volt, hogy a hangadó Justh Gyula már élemedett korban volt, részint pedig az, hogy a betörő képviselők az akkori Magyarország főnemesei, hírességei voltak, ezért a rendőrök nem mertek a szokásos vehemenciával intézkedni velük szemben. Természetesen az ülés megkezdése előtt őket újból eltávolították a Házból.

Tehát a karhatalom Ház körüli alkalmazása általában csak szóbeli parancsok útján, rendszerint a belügyminiszter által történt. Ekkor még nem volt szó közvetlenül a házelnök rendészeti jogköréről. Álljon itt egy jellemző párbeszéd egy ellenzéki képviselő és a belügyminiszter között 1894. február 20-án, a 295. országos ülésen.[13]

Számunkra sokkal érdekesebb a második kategória, vagyis a karhatalom Házon belüli alkalmazása. Itt már elkerülhetetlenül érintenünk kell az akkori politikát is.

A Házon belül a karhatalmat főleg a képviselők ellen vették igénybe. Ez a mentelmi joggal és a képviselők sérthetetlenségével ellentétesnek tűnik, de mégis így történt.

1912-ig mindennemű karhatalmi feladatot a rendőrség látott el, bár volt egy-két kivétel is. Ilyen volt 1904. december 16-án, pénteken, amikor a darabonttestőrséget, az úgynevezett „10-es számú kesztyűs urakat" is e célra használták.[14]

Tisztáznunk kell pár jogi természetű kérdést is. Ez azért fontos, hogy egyrészt tisztábban láthassuk a Képviselőházi Őrség létrehozásának egyik motívumát, másrészt elfogulatlanul megítélhessük szerepüket az első világháború előtti parlament életében.

Az egyik tisztázandó jogi kérdés: a képviselők kizárása. Ehhez segítségül kell hívnunk az Országgyűlési Könyvtárból a korabeli naplót, iratokat és irományokat.

[13] 8. melléklet: Az 1894. február 20-i ülés naplója.
[14] 9. melléklet: Az 1904. december 12-ei ülés naplója.

Bár a Képviselőházi Őrség az 1910–1915-ös országgyűlés időszakában alakult, mégis vissza kell lépnünk az 1906-os országgyűlési ciklusig. Először 1907-ben fordult elő, hogy a Ház egy képviselőt kizárt az ülésről, mert akadályozta a munkát. Ebben a ciklusban két ilyen eset fordult elő. Ez egyrészt abból a szempontból nagyon fontos, mert precedenst teremtett, hisz természetesen az 1848. évi IV. törvénycikkre hivatkozott az elnök, amikor a házszabály 255. §-a szerint járt el. Másrészt pedig azért lényeges, mert a következő parlamenti ciklusban, amikor sűrűn és sok képviselőt zártak ki, az akkori kormánypárt vált ellenzékké, s éppen ellene irányultak a kizárások.

De nézzük, hogyan fogalmaz a házszabály már említett 255. §-a:

„Ha az illető tag a rendzavarást folytatja s rögtöni intézkedés szüksége nem forog fenn, valamint az elnök iránti engedetlenség egyéb eseteiben is az elnök kérdésére a Ház vita nélkül egyszerű szavazással utasíthatja a mentelmi bizottságot, hogy a Ház további intézkedése iránt 24 óra alatt javaslatot tegyen.

A mentelmi bizottság javaslata ily esetben a Háznak ünnepélyes megkövetésére, vagy a jegyzőkönyvi megrovásnak a hivatalos lapban és az illető képviselő választókerületében falragaszok által eszközlendő közzétételére, sőt ismétlés esetében határozott tartalmú időleges kizárás elrendelésének véleményezésére terjedhet [...]”

A már említett mindkét kizárás 1907-ben, az úgynevezett horvát obstrukció idején történt, amikor a képviselőház horvát nemzetiségű tagjai igyekeztek a tanácskozásokat lehetetlenné tenni. Először Potocsnyák Ferencet, majd Popovics Dusánt zárták ki. (Ezentúl bizonyos részleteknél a jegyzőkönyvi helyekre fogok hivatkozni.) E két első kizárás azért érdekes, mert ekkor még kivezetés, tehát karhatalom alkalmazása nem történt a képviselők ellen. Úgy is fogalmazhatnék, hogy még nem volt olyan hatósági személy, aki testi kényszert alkalmazhatott volna. Nézzük részletesebben!

Potocsnyák Ferencet 1907. május 19-én az ülést vezető Rakovszky István alelnök a mentelmi bizottsághoz utasította, mivel többször is megvonta tőle a szót a tárgytól való eltérés miatt, majd kétszer is megvonta tőle a szót újból, Potocsnyák mégis tovább folytatta beszédét.[15] A mentelmi bizottság május 21-én nyújtotta be jelentését, amelyben javasolta a képviselő

[15] A*z 1906. évi május hó 19-ére hirdetett országgyülés képviselőházának naplója.* Budapest, Athenaeum, 1906–1911, X. kötet, 450. [a továbbiakban: *Képviselőházi napló.* 1906–1911]

május 21-ét követő harminc napra történő kizárását a Ház tanácskozásaiból. Azonban Héderváry Lehel különvéleményt jelentett be. Lényege: Potocsnyákot csak a Ház ünnepélyes megkövetésére kötelezzék, hiszen a 255. § csak *ismétlés* esetében engedélyezi a kizárást. Ez nagyon fontos elvi kérdés, amelyben a Háznak állást kellett foglalnia, hogy tehát az összes egyéb, enyhébb büntetés után mondható-e ki a kizárás.[16]

A Ház ekkor elfogadta Héderváry álláspontját, és csak akkor zárta ki harminc napra, amikor Potocsnyák nem volt hajlandó megkövetni a Házat. Mindenesetre a Ház nem volt konzekvens, mert rövid idő múlva Popovics Dusánt a mentelmi bizottság javaslatára az összes enyhébb büntető intézkedés alkalmazása nélkül már az első esetben kizárta.[17] Már Potocsnyák esetében is felmerült a kérdés, hogy a Ház megkövetésére utasított képviselő mikor tartozik megkövetni a Házat. Justh Gyula,[18] a képviselőház elnöke kijelentette, hogy a házszabályokban nincs erre vonatkozó rendelkezés, de a házszabály szelleméből adódik, hogy amíg az illető nem tesz eleget a felszólításnak, addig a Ház munkájában ne vehessen részt. Zboray Miklós és Buzáth Ferenc ellenvéleményét cáfolandó Justh úgy értelmezte a házszabályokat, hogy a 222. § értelmében a Ház elnökének intelme és a Ház határozata elleni engedetlenség esetében a képviselőház a házszabályok 255. §-ának rendelkezései szerint intézkedik. Ebből az következik, ha egy képviselő fel akar szólalni anélkül, hogy a Házat megkövette volna, úgy ismét kiadandó a mentelmi bizottságnak.[19] A Ház ünnepélyes megkövetésére vonatkozó határozatát jegyzőkönyvi kivonat formájában 7709/1907 iktatási szám alatt közölték Potocsnyák Ferenccel. Erre ő válaszképp a képviselőház elnökéhez írott horvát nyelvű levelében közölte, hogy a Ház határozatának nem tesz eleget. Ezt a levelet az október 17-én tartott plenáris ülésen felolvasták, és az ügyet ismét a mentelmi bizottsághoz utalták.[20] A bizottság november 11-én nyújtotta be jelentését, amelyben javasolta, hogy a november 12-től számított harminc napra, azaz december 12-ig a Ház üléseiről zárják ki. A Ház az indítványt el is fogadta. Ezután az elnöklő Návay alelnök külön felhatalmazást kért, hogy a szükséges intézkedéseket megtehesse.[21] Návay alelnök november 13-án a 8507/1907. számú levelében értesítette a kizárásról Potocsnyákot és Leszkay Gyula háznagyot.

16 *Képviselőházi napló.* 1906–1911, X. kötet, 493.
17 *Képviselőházi napló.* 1906–1911, XIV. kötet, 423.
18 94. melléklet: Justh Gyula hivatalos házelnöki portréja.
19 *Képviselőházi napló,* 1906–1911, X. kötet, 491–495.
20 *Képviselőházi napló,* 1906–1911, XIII. kötet, 33.
21 *Képviselőházi napló,* 1906–1911, XIII. kötet, 233.

A háznagyhoz szóló üzenetben történt az első utalás esetleges karhatalmi feladatra, ugyanis utasította a háznagyot, hogy amennyiben Potocsnyák megjelenne a Ház épületében, kezeljék úgy, mint hallgatóságot, és a háznagy gondoskodjon róla, hogy nevezett az ülésteremben meg ne jelenhessen. Megjegyezte, hogy e rendelkezéssel szemben megnyilvánuló ellenkezés esetén a házszabályok 294. §-ának alkalmazásával fog eljárni. Ez így szól: „Szükség esetében az elnöknek minden törvényszerű eszköz és ezek között esetleg a fegyveres erő használata is, saját felelőssége mellett, rendelkezésére áll." A rendelkezést Návay alelnök Justh elnökkel és Rakovszky alelnökkel teljes egyetértésben adta ki.

A másik kizárási eset közvetlenül ezután történt. A jegyzőkönyv szerint 1907. december 7-én Popovics Dusánt a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította Návay alelnök javaslatára, mert „kérdés feltevés közben felállt a helyéről és nem engedte, hogy ez elnök szóhoz jusson. Azonkívül sértő, provokáló magatartást tanúsított." Hogy pontosan mit mondott, az nem állapítható meg, mert a naplóban csak annyi van, hogy „Popovics Dusán horvátul kezd beszélni". Majd később: „Popovics Dusán ismételve szólásra áll fel s közbekiált."[22] A mentelmi bizottság javaslatát december 19-én nyújtotta be, s javaslatára a Ház Popovicsot december 20-tól 1908. január 5-ig kizárta. A kisebbségi véleményt az előzetes szankcionálásról ezúttal Mazsuranics Bogoszláv képviselte, de ezt a Ház figyelmen kívül hagyva egyből a kizárás mellett döntött.[23] Justh Gyula elnök ismét átiratban értesítette a kizárásról a képviselőt és a háznagyot „a szükséges intézkedés megtétele végett".

A két kizárással kapcsolatban két lényeges dolgot kell még megemlíteni. Az első, hogy a kizárások naptári napra szóltak. Ebben később még történt változás. A második, hogy tényleges karhatalmi beavatkozásra képviselő ellen nem került sor, mert a kizárás időtartama alatt egyik sem jelent meg, s nem próbáltak bemenni az ülésterembe. Éppen ezért nem tudjuk, mi történt volna abban az esetben, ha a kizárt képviselők mégis megpróbáltak volna bejutni.

[22] *Képviselőházi napló,* 1906–1911, XIV. kötet, 274.
[23] *Képviselőházi napló,* 1906–1911, XIV. kötet, 423.

Vákátoldal

Az 1910–1915-ös országgyűlés

Az 1912-es év a maga belpolitikai viharaival döntő fontosságú a Képviselőházi Őrség megalakulása szempontjából. A választások után hatalomváltás következett be, így például Justh Gyula, a parlament előző elnöke átült az ellenzék padsoraiba.[24] Ebben a parlamenti időszakban két nagyon lényeges korszakot külön kell választanunk.

- *Az első:* 1912. május 22-től 1913. május 5-ig tart.
- *A második:* 1913. május 5-től 1914. április 21-ig, illetve a világháború kitöréséig tart. Ettől kezdve, tehát *1913. május 5-től* látta el feladatát a Képviselőházi Őrség.

1913. május 5-től egészen 1945-ig, a világháború végéig a Parlamentben a Képviselőházi Őrség látta el a karhatalmi feladatokat.

Hivatkozási alapul ezentúl *Az 1910. évi junius hó 21-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója*[25] szolgál, kötet és oldalszám alapján.

1912. május 22. – 1913. május 5.

Vizsgáljuk meg részletesen az első időszakot, 1912. május 22-től 1913. május 5-ig. 1912. május 22-én választották a Ház elnökévé gróf Tisza Istvánt. Már az ezt megelőző napon, május 21-én a mentelmi bizottsághoz utasították Justh Gyulát és Lovászy Mártont folytonos közbekiáltásaik miatt. A bizottság utasítására másnap ünnepélyesen megkövették a Házat.[26]

Ilyen előzmények után már sejteni lehetett, hogy nem lesz viharoktól mentes az ülés. A kép teljességéhez hozzá kell vennünk azt is, hogy

[24] 11. melléklet: Az ellenzék névsora pártok szerint.

[25] Az 1910. évi junius hó 21-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója. 1910–1915, I–XXVII. kötet. Budapest, Athenaeum, 1910–1916. [a továbbiakban: *Képviselőházi napló,* 1910–1915]

[26] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 283.

az ellenzék már hónapok óta tartó technikai obstrukciója lehetetlenné tette az országgyűlés munkáját, s nemcsak a házban, de azon kívül is kormányellenes megmozdulások voltak. A Szociáldemokrata Párt szinte minden napra szervezett valamilyen tüntetést vagy népgyűlést. Éppen ezért május 22-én a Ház körül megerősített rendőrjárőrök cirkáltak.

E naptól kezdve a Ház épületében is jelentős számú rendőr teljesített szolgálatot.[27] Pavlik Ferenc főfelügyelő vezetésével hatvan fő rendőr helyezkedett el a földszinten a város felőli folyosón, készen arra, hogy bármikor az úgynevezett gyorsírói lépcsőn az ülésterembe menjenek. A karhatalom kirendelését ez alkalommal is átirat nélkül, szóban kérte a Ház elnöke a belügyminisztertől. Valószínűleg mindig az előző napon, esetről esetre történt a szóbeli kérés, a várható eseményektől függően, mindig megbeszélték azt is, hogy mekkora erő kell a külső karhatalomba.

Az ellenzék persze szerette volna, ha a gyengekezű Návay elnököt nem váltják fel gróf Tisza Istvánnal, mert sejtették, hogy ő a legkomolyabb intézkedésektől sem fog visszariadni az országgyűlés tanácskozásain a rend helyreállítása érdekében. Ezért közvetlenül az ülés megnyitása után házszabályvitával, majd zárt üléssel próbálta megakadályozni a szavazás kezdetét. Návay elnök ezért Ráth Endre, Bikády Antal, Eitner Zsigmond és Polónyi Dezső képviselők ügyét a mentelmi bizottsághoz utalta. Amikor megkezdődött a szavazás, Kovács Gyula[28] ellenzéki képviselő a terem közepére ugrott, megragadta a szavazóurnát, és a földhöz vágta. Ezért őt is a mentelmi bizottsághoz utasították.[29] A szavazás végén Beöthy bejelentette, hogy a képviselőház gróf Tisza Istvánt választotta elnökévé.

Székfoglaló beszédében Tisza kijelentette, hogy pártállásra való tekintet nélkül a legmesszebbmenő méltányosságot és jóakaratot fog tanúsítani a Háznak minden egyes olyan tagja iránt, aki valóban az intézmény rendjének fenntartására, munkájának előmozdítására törekszik. Szembe fog szállni azonban minden olyan törekvéssel – jöjjön az a Ház bármely oldaláról –, amely a Ház rendjét, méltóságát vagy munkaképességét veszélyezteti.[30]

1912. május 23.

A már említett erős katonai kordon volt a Ház körül. Az ülésen gróf Tisza István elnökölt. Az ellenzék ismét napirend előtti felszólalásokkal próbálta

[27] 80. melléklet: Fotó a rendőrség bevonulásáról a VI. sz. kapun keresztül.
[28] 91. melléklet: Kovács Gyula arcképe.
[29] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 273–274.
[30] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 275–276.

akadályozni a munkát, ezért Ráth Endre, Kovácsy Kálmán, Kovács Gyula és Polónyi Géza képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasították.[31]

1912. május 24.

A Ház körül csendőri és rendőri készültség volt. Ismét érdekes ülésnap ígérkezett. A mentelmi bizottság beterjesztette javaslatait a 22-én és 23-án hozzá utasítottak ügyében. Javasolta a bizottság, hogy kötelezzék a Ház ünnepélyes megkövetésére Bikády Antal, Eitner Zsigmond, Kovácsy Kálmán és Polónyi Géza képviselőket. Polónyi Dezső a bizottsághoz írt levelében kifejtette, hogy a neki tulajdonított kifejezéseket, amelyek miatt a mentelmi bizottsághoz utasították, nem használta. Ezért a bizottság az ő esetében az eljárást megszüntette. (A napló szerint Polónyi Dezső többször is azt kiáltotta az elnökre, hogy „gazember, gazság".) Ráth Endre esetében, akit már másodszor utasítottak a mentelmi bizottsághoz, javasolták, hogy nyolc ülésnapra zárják ki.[32] Itt álljunk meg egy pillanatra! Ekkor fordult elő először, hogy a kizárás nem naptári napra szólt, mint 1907-ben, hanem ülésnapra. Ez azért releváns, mert a későbbiekben volt olyan, amikor délelőtt és délután külön ülésnapot tartottak.

Még azt is hangsúlyozták, hogy ülésnapnak csak azok a napok számítanak, amikor plenáris ülés van, tehát a képviselők a bizottsági munkában részt vehetnek. Kovács Gyula esetében a bizottság előadója, Darvai Fülöp két előterjesztést tett. Az első, mivel itt is második alkalommal fordult elő, javasolta a képviselő 30 ülésnapra való kizárását.[33] A második az urna ledobása miatt, a Btk. 163. §-a szerinti tényállás fennállása miatt javasolta, hogy a Ház utasítsa az igazságügy-minisztert a szükséges intézkedések megtételére.

A Btk. (1878. V. tc.) 163 §-a következő:

„A csoportosulás, melynek célja valamely hatóságot erőszak vagy veszélyes fenyegetés által hivatása gyakorlatában megakadályozni, vagy valaminek elhatározására, valamely intézkedésre, valaminek elhagyására kényszeríteni: a hatóság elleni erőszak bűntettét képezi, és öt évig terjedhető börtönnel büntetendő. Ha pedig az erőszakot, vagy veszélyes fenyegetést a fentebb meghatározott célból csupán egy személy követi el, három évig terjedhető börtönnel büntetendő. Ugyanazon büntetés a megjelölt megkülönböztetés szerint alkalmazandó, ha az erőszak, vagy veszélyes fenyegetés a fentebb

[31] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 287–290.
[32] 35. melléklet: 1344/1912. sz. átirat a képviselőház elnökétől a háznagynak.
[33] 36. melléklet: 1345/1912. sz. átirat a képviselőház elnökétől a háznagynak.

megállapított célból az országgyűlésnek, vagy a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottságoknak valamely tagja ellen követik el."

A Ház elfogadta a mentelmi bizottság javaslatait, de Kovács Gyula esetében csak a kizárásról döntött a Ház.[34] Ráthot és Kovácsot az 1344/912. számú levélben értesítették a kizárásról, míg a háznagyot az 1344/912. és az 1345/912. számú levélben igazította el az elnök a teendőkről. Kihangsúlyozta, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Ház épületében megjelennének, őket tekintse hallgatóságnak, intézkedjen arról, hogy az ülésterembe semmi esetre se mehessenek be.

Az ezen rendelkezéssel szemben megnyilvánuló ellenszegülés esetén a házszabályok 294. §-a szerint fog eljárni. Ez úgy fogalmaz: „Szükség esetében az elnöknek minden törvényszerű eszköz és ezek között esetleg a fegyveres erő használata is, saját felelőssége mellett, rendelkezésre áll."

1912. május 29.

Szigorúan vett kordon nem volt, de annyi csendőr és a rendőr volt a Ház körül, hogy mindenkit igazoltattak, aki az épülethez érkezett. A földszinti folyosón ismét készenlétben állt a rendőri csoport. A kizárt képviselők nem jelentek meg a Házban. Az ellenzéki pártok megegyeztek, hogy házszabályszerű vitát fognak folytatni a véderőjavaslat ellen, rendzavarás nem történt. Kovács Gyula kizárását a mentelmi bizottság javaslatára három nappal meghosszabbították.[35]

1912. május 30., 31.

A rendőri készültség ugyanakkora volt, mint az előző napon. A Ház a véderőjavaslatot tárgyalta, rendzavarás nem fordult elő.[36]

1912. június 1.

Továbbra is csendőr- és rendőrjárőrök vették körül a Házat. Kossuth Ferencz napirend előtti felszólalásában előterjesztette azokat a feltételeket, amelyek elfogadása esetén az ellenzéki pártok elfogadnák a véderőről szóló törvényjavaslatot. Lukács László miniszterelnök válaszában megígérte, hogy a lehető legrövidebb időn belül érdemleges választ fog adni.[37]

[34] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 293–299.
[35] 37. melléklet: 1351/1912. sz. átirat a képviselőház elnökétől a háznagynak.
[36] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 335–390.
[37] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 392–394.

Június 2-án Lukács László levelet írt Kossuthnak, amelyben értesítette, hogy a feltételeket nem fogadja el.

1912. június 3.
A Ház körül még mindig csendőri és rendőri őrjáratok teljesítettek szolgálatot. Folytatódott a véderőjavaslat vitája. Ezen az ülésen olyan javaslat született, hogy a Ház ezentúl naponta két külön ülést tartson. Az egyiket délelőtt, a másikat délután, és a naplóban is külön ülésnapokként kezelik őket. Az indítványról szóló szavazást másnapra tűzték ki.[38]

1912. június 4. délelőtt
A Ház körül ismét csendőri és rendőri készültség állt, a földszinti folyosón pedig Pavlik főfelügyelő vezetésével ismét hatvan fő rendőr állt készenlétben.

Az ülés megnyitása után Holló Lajos, majd Barabás Béla akartak a házszabályokhoz hozzászólni, de Tisza ezt megtagadta, egyben bejelentette, hogy zárt ülést kérő ívet adtak át neki. Mielőtt erről döntött volna, beszélni kezdett, de az óriási zaj és az ellenzék folytonos közbekiabálása miatt csak egyes szavakat lehetett érteni. Erre gr. Tisza István elvesztette türelmét, és így folytatta: „Látom, hogy minden további időfecsérlés hiábavaló, a zárt ülést nem rendelem el, hanem felteszem a kérdést: elfogadja-e a Ház a véderőről szóló törvényjavaslatot általánosságban, részleteiben és harmadszori olvasásban, az összes határozati javaslatok és ellenindítványok elvetésével, igen, vagy nem?”[39]

A többség a törvényjavaslatot az ellenzék óriási lármája közepette elfogadta.

Látható, hogy Tisza István a legnyilvánvalóbban megsértette a házszabály írott szövegét és szellemét egyaránt, amikor vita nélkül rendelt el szavazást. A képviselőház elnökének a fő feladata őrködni a demokratikus szabályok teljes betartásán, ezzel szemben ebben az esetben éppen ő hágta át azokat a szabályokat végletesen. Június 4-e fordulópontot jelentett a karhatalom parlamenti alkalmazásában is. Justh Gyulát, aki végig „Gazember! Jogbitorló!” szavakkal illette az elnököt, a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította, azzal a kikötéssel, hogy az 24 órán belül terjessze be jelentését.[40] Ugyanezen az ülésen elfogadták Szepesházy indítványát is, ezután szünet következett. A szünetben ekkor vonult Pavlik főfelügyelő vezetésével

[38] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 433–434.
[39] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 437. A 387. országos ülés.
[40] 38. melléklet: 1435/1912. sz. átirat a képviselőház elnökétől a háznagynak.

a rendőrség első ízben a gyorsírói lépcsőn a főemeletre, és felsorakoztak a háznagyi hivatal előtti folyosón.[41] Az elfogadott indítvány alapján a következő ülésre délután került sor.

1912. június 4. délután

Tekintettel a délelőtti eseményekre és az ellenzék várhatóan minden eddiginél hevesebb ellenkezésére, a Házat katonai kordon vette körül. Pavlik főfelügyelő vezetésével még mindig körülbelül hatvan fő rendőr állt készenlétben a Házon belül.

Ez az ülés döntő fordulatot hozott a karhatalom Házon belüli alkalmazásának történetében. Ekkor fordult elő először, hogy a Parlament épületéből, a képviselőház üléstermében munkájukat végző, a népszuverenitás elve szerint megválasztott képviselőket fegyveres erővel, testi kényszerrel eltávolítják a Házból.

De kövessük nyomon pontosan az eseményeket! Gróf Tisza István megnyitotta az ülést, de ekkor az ellenzék fülsiketítő lármázásba kezdett. Az elnök háromszor is felfüggesztette az ülést, ám negyedszerre cselekvésre, nyílt konfrontációra szánta el magát. Egy papírlapra felírta a legjobban zajongó képviselők neveit, és 1440/1912. sz. alatt átiratot intézett a háznagyhoz. Ebben az állt, hogy a felsorolt képviselők magatartása miatt az ülés folytatása lehetetlenné vált, az ő felelősségére (ti. elnök) szólítsa fel a ház elhagyására a megjelölt képviselőket, s amennyiben ennek nem tennének eleget, karhatalommal távolítsa el őket.[42]

Itt most álljunk meg egy kis időre! Vizsgáljuk meg, pontosan hogyan is történt az egész procedúra és maga a kivezetés. Az ülés felfüggesztésekor az elnök egy papírlapra felírta a kivezetendő képviselők neveit. Ezután a háznagyi hivatal irodájába vonult, s ott Angyal József háznaggyal és Pavlik Ferenc főfelügyelővel megbeszélték a teendőket. Az elnök a háznaggyal egyetértőleg utasította Pavlikot a papírlapra felírt képviselők eltávolítására. Tehát az intézkedés *szóban* történt, hiszen azonnali intézkedés szükségessége forgott fenn. Mivel a háznagy részére szóló átirat elkészítéséhez időre volt szükség, természetesen csak utólag, de mindig még az ülés ideje alatt kézbesítették. Ebben az átiratban egyébként nem volt rendelkezés arról, hogy a kivezetett képviselők mikor jelenhetnek meg újra, de csak erre az ülésre szólhatott az eltávolításuk, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek.

[41] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 436–437.
[42] 39. melléklet: 1440/1912. sz. átirat a képviselőház elnökétől a háznagynak.

A későbbiekben már rendszeressé vált, hogy erre vonatkozó megjegyzések is történtek. Álljon itt egy kimutatás az akkori kizárásokról.[43] A mellékletből kitűnik, hogy összesen tizenhatféle esetre készült külön utasítás arra vonatkozólag, mi a teendő az eltávolítottakkal.

Még ott tartottunk, hogy a háznagyi hivatalban megkapta a szóbeli utasítást Pavlik főfelügyelő. Időközben a folyosón elhelyezkedtek a rendőrök. Adott jelre az ülésterembe vonultak, mégpedig úgy, hogy körbevették az ellenzéki padsorokat. Pavlikkal együtt a terembe ment egy képviselőházi tisztviselő is, általában a főterembiztos, akinek éppúgy, mint a külső kordonnál szolgálatot teljesítő tisztviselőnek, egyedüli feladata csak az volt, hogy Pavliknak, aki személy szerint nem kellett hogy ismerje a képviselőket arcról, segítséget nyújtson. Pavlik felsorolta a listán szereplő képviselőket, és felszólította őket, hogy az elnök rendelkezése szerint hagyják el nemcsak az üléstermet, hanem a Ház épületét is. Miután a felsoroltak nem tettek eleget Pavlik felszólításának, kivezették őket. Általában elég volt annyi, hogy az érintett képviselő mellé jobbról-balról odaálljon két rendőr, és az erőszak jeleként megérintsék őt, belekaroljanak, mire az illető távozott. Előfordult azonban olyan eset is, amikor valóban, a szó szoros értelmében ki kellett hurcolni a képviselőt a teremből.[44] Például június 7-én délelőtt és délután, az ülés megnyitása előtt az eltávolítandó képviselők, amikor Justh Gyula ellen a már említett módon képletesen erőszakot alkalmazott a rendőrség, mindannyian egyszerre távoztak. Volt példa arra is, szeptember 18-án, hogy a rendőrség bevonulása után az eltávolítandók és az egész ellenzék a felszólítást be sem várva elhagyták az üléstermet. 1913. március 13-án Pavlik felszólítása után a kivezetendők önként távoztak.

A kivezetéseknél különösen heves jelenetek játszódtak le június 4-én délután, június 7-én délelőtt és szeptember 17-én.

A kivezetések technikai végrehajtása 1913. május 5-e után sem változott. A különbség mindössze annyi volt, hogy e naptól kezdve a kivezetéseket a Képviselőházi Őrség hajtotta végre, nem a rendőrség.

Ezután a rövid technikai ismertető után térjünk vissza június 4-e délutánjához!

Amikor megkezdődtek a kivezetések, Csuha István Pavlik felé sújtott, és leverte a sapkát a fejéről. Csuhát ezért előállították a főkapitányságon. Ott képviselői mentelmi jogára hivatkozva, neve bemondásán túl minden

[43] 11/10–16. melléklet: Kimutatás 11-10-től 11-16-ig. A kimutatás a képviselőház jegyzői irodáján készült.

[44] 89. melléklet: Újságban megjelent illusztráció. Egy parlamenti képviselőt kivisznek a rendőrök. Fotó: Arcanum/Tolnai Világlap.

egyéb felvilágosítást megtagadott. A rendőrség ezután Csuhát szabadon bocsátotta, de közölték vele, hogy hatóság elleni erőszak miatt folytatni fogják ellene az eljárást. Amikor az összes felsorolt képviselőt a Ház épületéből eltávolították, Pavlik jelentést tett a háznagynak, és a rendőrség elhagyta az üléstermet. Ezután Tisza újból megnyitotta az ülést, de a tanácskozás ismét lehetetlenné vált, mert az ellenzék még bent maradt része folytatta a zajongást. Megismétlődött az előző procedúra. Az elnök ismét felírta a hangoskodók neveit, az ülést felfüggesztette. A háznagynak címzett, korábban említett átirathoz ezeket az új neveket is hozzáírták, és a rendőrség kivezette a második csoport ellenzéki képviselőt is. Ez kemény dulakodással járt, mivel a kivezetendő képviselők erősen kapaszkodtak a padokba és a székekbe. Például gr. Károlyi Mihálynak és Justh Jánosnak a gallérja és nyakkendője is elszakadt a heves küzdelemben.

Tisza újból megnyitotta az ülést, és jelentette a Háznak, hogy mivel az ellenzék lármáját nem sikerült elhallgattatni, felelőssége teljes tudatában gondoskodott a háznagy útján fegyveres erő kiállításáról, és eltávolíttatta a zajongó képviselőket a Házból.

Javasolta, hogy a kivezetett képviselőket utasítsák a mentelmi bizottsághoz azzal a megjegyzéssel, hogy a bizottság a jelentését 24 órán belül terjessze a Ház elé. A Ház ezt el is fogadta.[45] Ekkor Tisza a délelőtti házszabályellenes eljárására visszatérve közölte a Házzal, hogy a Házat kéri fel a követett eljárása bírájául, és ha bárkinek észrevétele van, azt most tegye meg. Eme kijelentés után elhagyta az elnöki széket, s azt Beöthy Pál alelnök foglalta el. Szót kért Telegdy József, és határozati indítványt nyújtott be, amelynek lényege az volt, hogy a délelőtti szavazáson a képviselőház többségének akarata jutott kifejezésre, az elnök eljárásának helyeslése mellett mondják ki, hogy a véderőjavaslatot elfogadták, további intézkedés nem szükséges. Tisza elnök a képviselői padból a kormánypárt folytonos helyeslése közben kifejtette eljárásának indokait. Elöljáróban leszögezte, hogy a véderőjavaslat tárgyalásánál a kormánytöbbség immár tizenegy hónapja a legmesszebbmenő türelmet tanúsította, nemcsak a beszédes, de a technikai obstrukcióval szemben is. A technikai obstrukcióra a közvetlen okot az az „erőszak" szolgáltatta, hogy a többség eldöntötte, hogy naponta két ülést tartanak, vagyis napi nyolc órai munkára akarta kötelezni a Házat. Az ellenzék azt hangsúlyozta, hogy a délutáni ülések megtartására vonatkozó határozat házszabály-ellenesen jött létre. Az ellenzék alkotmánysértést lát a délutáni ülések megtartásában, holott 1904. december 15-én gróf

[45] 40. melléklet: 1446/1912. sz. házelnöki átirat dr. Plósz Sándor, a mentelmi bizottság elnöke részére.

Apponyi Albert a párhuzamos ülésekre vonatkozólag ezt a kijelentést tette: „[É]n és sokan a házszabály sérelmét látunk a párhuzamos ülések behozatalában, de mivel ez jogilag controvers-kérdés, ebben a tekintetben nem érzem magam jogosítva arra, hogy amennyiben a Ház többsége az enyémtől eltérő álláspontot foglal el, én ebből oly messzemenő következtetéseket vonjak le."[46]

Mikor az akkori ellenzék volt többségben és kormányon, és egy törpe kisebbség (a horvát képviselők) igyekezett obstruálni, gróf Andrássy Gyula a technikai obstrukciót klotűrnek nevezte 20-25 ember kezében, gróf Apponyi Albert pedig azt mondta, hogy a mi házszabályaink mellett a nemzet joga olyan bitang jószág, amelyet 20-25 ember bármikor elpocsékolhat. „Az a parlament – mondta Apponyi –, amelyik határozatot nem tud hozni, lesülyed a megvetettség legutolsó fokára."[47] Tisza kijelentette, hogy teljesen egyetért ezzel a felfogással, és hozzátette: „Addig, amig ezen a helyen állok, én a magam részéről erőm teljes megfeszítésével mindent el fogok követni, hogy a nemzetnek azon joga, melyet az önök bizalma az én kezembe helyezett, ne váljék bitang jószággá."[48]

Tisza így érvelt: „Azt mondják a képviselő urak, hogy a házszabály alkotmánybiztositék. Hát kérem, nagy szó az az alkotmánybiztositék. És én igenis elismerem, hogy a házszabály szükséges normativuma a képviselőháznak, szükséges normativum, amelynek czélja és rendeltetése az, hogy megfelelő szabályok közt biztosítsa a ház eredményes munkásságát. De az a házszabály ellentétbe jön saját rendeltetésével, az a házszabály elveszti jogi és erkölcsi alapjait, ha ezen czél elérése helyett nem normativuma többé azon intézmény működésének, hanem megfojtja, tehetetlenné teszi, tétlenségre kárhoztatja magát az intézményt."[49] Legjobb meggyőződése szerint járt el tehát úgy, ahogy a törvényt és a Magyar Alkotmányt ő értelmezi. Eljárását a Ház ítéletére bízta.

Tisza felszólalása után a Ház a határozati javaslatot egyhangúlag elfogadta. Ezután a Ház általánosságban és részleteiben, hozzászólás nélkül elfogadta a honvédségről szóló törvényjavaslatot.

Nézzük meg, tulajdonképpen mi is történt, miután véget ért az ülés!

A délelőtti ülésen az elnök durván megsértette a házszabályokat. Nem igaz, amit Tisza a délutáni ülésen hozzászólásában állít, hogy az ellenzék a napi két ülés házszabály-ellenessége miatt obstruált.

[46] *Képviselőházi napló,* 1901–1906, XXXI. kötet, 8. 522. országos ülés.
[47] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 441.
[48] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 442.
[49] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 441–442.

Valójában a botrány az ő délelőtti szereplésének az egyenes következménye volt. Délután azzal, hogy a képviselőket eltávolíttatta a Parlament épületéből, Tisza átlépte a Rubicont, és a nyílt karhatalmi erőszak útjára lépett. Nem tisztázott, hogy egyáltalán adhatott-e közvetlen utasítást a képviselőház elnöke egy rendőrtisztviselőnek. Mindenesetre Tisza teljesen természetesnek tartotta, hogy a rendőrökkel eltávolíttassa az ellenzéki képviselőket az épületből. A parlamentarizmus látszatát annyiban igyekezett megőrizni, hogy az eljárásához utólag a kormánytöbbség jóváhagyását kérte, a kivezetetteket a mentelmi bizottsághoz utasították, és végül a képviselői helyéről kifejtette sajátos értelmezését a házszabályokról és az alkotmányról.

Ha utólag végigtekintünk a nap eseményein, láthatjuk, hogy Tiszának mennyire hiányzott egy olyan fegyveres testület segítsége, amely csak az ő utasításait hajtja végre, feltétlen engedelmességgel tartozik, nem kell mindig a belügyminisztertől rendőröket kérni, és a rendőrök ezáltal véletlenül sem keverednek politikai jellegű botrányokba a Parlamentben. Feltehető, hogy Tisza Istvánnak már ekkor megfogant agyában a gondolat, hogy előbb-utóbb létre kell hozni egy parlamenti karhatalmi erőt, amelyet fel lehet ruházni speciális jogkörökkel. Nagyon is elképzelhető, hogy csak jó ürügy kellett egy ilyen jellegű törvényjavaslat megszületéséhez és benyújtásához. Ettől függetlenül az indok, hogy ti. a Házban csak a házelnöknek alárendelt szervezet végezzen rendészeti feladatokat, nagyon is beleilleszkedett a hatalmi ágak szétválasztásának elvébe.

1912. június 5. délelőtt

Először térjünk vissza június 4-re! A 4-én kizárt képviselők ügyében a mentelmi bizottság 5-én délelőtt terjesztette elő jelentését és javaslatait. A bizottság javaslatai a következők voltak: mivel Justh Gyulát másodszor parancsolták a bizottsághoz, és egyszer már ezen az ülésszakon utasították a Ház ünnepélyes megkövetésére, vagyis esetében az ismétlés fennállt, ezért a Ház határozatát követő üléssel kezdődő, a kezdő nap beszámításával egymást követő tizenöt napra kerüljön kizárásra. Bikády, Eitner, Lovászy és Polónyi Géza képviselők, akiket már szintén utasítottak egyszer a Ház ünnepélyes megkövetésére, tehát az ismétlés náluk is fennállt, a Justh Gyulára vonatkozó feltételekkel tíz napra kerüljenek kizárásra. Az összes többi kivezetettet pedig kötelezzék a Ház ünnepélyes megkövetésére.[50]

Ez esetben a kizárás nem ülésnapra, hanem naptári napra szólt. Kitűnik ez abból, hogy sem az elnöki átiratok, sem a bizottság javaslata nem szól ülésnapokról, de kitűnik Tisza István a délutáni ülésen egy közbeszólásra

[50] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 446–447.

történt kijelentéséből is. Ugyanis a délutáni ülésen a mentelmi bizottság javaslatot tett a délelőtti ülésen hozzá utasított képviselők kizárására. Amikor Tisza elnök a kizárásokra vonatkozó kérdést szavazásra bocsátotta, valaki közbekiáltott a kormánypártoktól, hogy „Ülésnapra!". Erre jelentette ki Tisza, hogy nem ülésnapra, hanem napra.[51]

A kizárt képviselőket az 1466/1912. sz.,[52] a háznagyot pedig az 1467/1912. sz.[53] átiratban értesítették a kizárásokról. A háznagyhoz szóló levélben az elnök utasította a háznagyot, hogy mivel a kizárt képviselők a Ház tanácskozásait súlyos mértékben zavarták, így velük szemben további elnézésnek helye nincs. A háznagy tegye meg a szükséges intézkedéseket ahhoz, hogy a kitiltott képviselőket a kitiltás ideje alatt a Ház épületébe se engedjék be. Ezt a rendelkezést később olyan szigorral betartották, hogy például Beck Lajost is kivezették, aki csak az Országgyűlési Könyvtárba ment be, és tiszteletdíjából 500 koronát is levontak ezért (1914. január 23-án).

Június 5-én délelőtt az egész ellenzék, tehát az előző nap kivezetettek is akadálytalanul megjelenhettek a Házban. Gr. Tisza megnyitotta az ülést, de annak folytatása az ellenzék ismételt zajongása miatt lehetetlenné vált. Az elnök ismét felfüggesztette az ülést, és felírta egy papírra a legzajosabb képviselők neveit.[54] Az elnök az 1467/1912. számú levélben utasította a háznagyot a fenti képviselők eltávolítására[55] és arra, hogy az eltávolítottak további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be. Ezután pótlólag Tisza közölte a háznaggyal az 1468/1912. számú átiratban, hogy Héderváry Lehel és Szalay László, mivel csak először kísérelték meg a tanácskozás megakadályozását, bebocsáthatók.[56]

A kivezetések ugyanúgy történtek, mint előző nap. A kivezetések megtörténte után az elnök újra megnyitotta az ülést, mire az ellenzék még bennmaradt tagjai nagy zajjal távoztak a teremből. Tisza jelentést tett a kivezetésekről, s javaslatára a Ház őket is és az ülés újbóli megnyitása után zajongó képviselőket, akiknél azonban távozásuk következtében azonnali intézkedés szükségessége nem állt fenn (ezek voltak: Horváth Gyula, gr. Esterházy Mihály és Faragó Antal), a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította azzal, hogy jelentését 24 órán belül nyújtsa be.[57] Ezek után a Ház

[51] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 469.
[52] 41. melléklet: A képviselőház elnökének 1466/1912. sz. átirata.
[53] 42. melléklet: A képviselőház elnökének 1467/1912. sz. átirata.
[54] 12. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 445.
[55] 43. melléklet: A képviselőház elnökének 1467/1912. sz. átirata a háznagynak.
[56] 44. melléklet: A képviselőház elnökének 1468/1912. sz. átirata a háznagynak.
[57] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 445.

megtárgyalta az aznapi napirendet. Az ülés végén Tisza bejelentette, hogy a 4-én délután kivezetett képviselők bejelentették nála a mentelmi joguk kivezetés által történt megsértését.[58] A bejelentéseket kiadta a mentelmi bizottságnak.[59]

A kivezetettek ekkor is, és ezután is minden alkalommal bejelentették mentelmi joguk megsértését. A bejelentéseket kiadták a bizottságnak, de a bizottság ezekre nemes egyszerűséggel elfelejtett reagálni. A mentelmi bizottság a hozzá utasított képviselők ügyében a délutáni ülésen nyújtotta be jelentését. Ebben a bizottság előadója kijelentette, hogy nem a szenvedélyek pillanatnyi fellobbanásáról van szó, hanem tervszerű és előkészített olyan akcióról, amely a Ház tanácskozásainak megakadályozását és határozathozatalainak lehetetlenné tételét irányozta elő. Ezért javasolta, hogy a Ház Justh Gyula esetében, tekintettel arra, hogy már négy ízben utasították a mentelmi bizottsághoz, és hogy a rendzavarásokban általában ő volt a kezdeményező, a már rá eddig kiszabott tizenöt napi kizárási időtartamot a következő harminc nappal hosszabbítsák meg. Ezután a többi kivezetett képviselőre is különböző büntetéseket javasolt a bizottság, amelyeket a Ház elfogadott.[60] A kizárások ez alkalommal is naptári napra szóltak. A kizárt képviselőket[61] és a háznagyot[62] az 1540/1912. és az 1541/1912. számú átiratban értesítették a Ház határozatáról. A háznagyot ismét utasította az elnök, hogy a kizárt képviselőket kizárásuk ideje alatt a Ház épületébe se bocsássa be. Ugyanezen a napon értesítette az elnök a háznagyot az 1542/1212. számú levélben, hogy a kizárt képviselők a bizottságok üléseire, amelynek tagjai, vagy amelyekhez megidézték őket, bebocsáthatók, de csak az illető bizottság helyiségeibe. Érdekesség, hogy Veszprémy István a hozzá küldött értesítést visszaküldte azzal a megjegyzéssel, hogy ő nem ismeri el törvényesen megválasztott elnöknek gr. Tisza Istvánt, ezért az ő aláírásával ellátott értesítést nem veszi át.[63]

1912. június 5. délután

A Parlament környékén és a kapukban megerősített rendőrjárőrök teljesítettek szolgálatot. A kapunál szolgálatot teljesítő rendőrök is megkapták az 1467/1912. számú levelet, tehát tudták, mely képviselőket nem sza-

[58] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 456.
[59] 46. melléklet: A képviselőház elnökének 1509/1912. sz. átirata a mentelmi bizottság elnökének.
[60] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 469–470.
[61] 49. melléklet: A képviselőház elnökének 1540/1912. sz. átirata.
[62] 49. melléklet: A képviselőház elnökének 1541/1912. sz. átirata.
[63] 53. melléklet: Veszprémy István kézzel írott leve.

bad beengedni az épületbe. Ezenkívül még egy parlamenti tisztviselő is a segítségükre volt, ugyanúgy, mint a külső kordonok esetében.[64] A kitiltott képviselők először tiltakoztak a rendőrség eljárása ellen, majd dulakodni kezdtek velük, s néhányan tényleg be is jutottak az épületbe, és bementek az ülésterembe. Itt ismét fel kell hívnunk a figyelmet arra, hogy az egyszerű rendőrök bizony kellőképpen meg lehettek illetődve, mikor a kor hírességei, többek közt főnemesek dulakodtak velük, ezért nem mertek olyan határozottak lenni, mint máskor. Pavlik főfelügyelő rendőrökkel vonult be az ülésterembe, felszólította az elnöki levélben foglalt, s akkor jelen lévő képviselőket a Ház elhagyására. Minthogy ezek a képviselők a felszólításnak nem tettek eleget (hiszen nem azért verekedték be magukat a kapun), kivezették őket. A kivezetés csak annyiban nem volt jelképes, hogy a rendőrök megérintették a kivezetendő képviselőt, mire az önként távozott. A kivezetések megtörténte után az egész ellenzék egyöntetűen elhagyta az üléstermet és a Házat.[65]

Ezután Tisza István megnyitotta az ülést. Jelentést tett arról az intézkedésről, miszerint az eltávolított képviselők addig, amíg a Ház az ügyükben nem határozott, a Házban ne jelenhessenek meg. Mivel ennek ellenére megjelentek, eltávolíttatta őket, de ezt az újabb incidenst nem óhajtotta intézkedés tárgyává tenni. A Ház ezt tudomásul vette.[66] A Ház ezután a napirendet tárgyalta.

1912. június 7. délelőtt

A Ház körül katonákból, csendőrökből és rendőrökből közös kordont állítottak fel. Az egyetlen ellenőrző-áteresztő pont a mai Alkotmány utca Kossuth téri torkolatánál működött. Tisza István az 1542/1912. számú levélben utasította a háznagyot, hogy amennyiben a kitiltott képviselők nemcsak a bizottsági termekben, hanem a Ház épületének egyéb részében vagy az ülésteremben meg akarnak jelenni, azt karhatalommal ne akadályozza meg, hanem az elnök esetről esetre maga fog intézkedni.[67] Ennek köszönhetően az ellenzék, a kitiltottakkal együtt akadálytalanul átjutott a kordonon, és bemehettek az ülésterembe is. Ám gr. Tisza István az ülés megnyitása előtt úgy döntött, hogy a kizárt képviselőket el kell távolítani az épületből. Az ülésteremben megjelent a rendőrség, és felszólította a kitiltott képviselőket a Ház elhagyására. A jelen lévő harminckilenc

[64] 50. melléklet: A képviselőház elnökének 1543/1912. sz. átirata a háznagynak.
[65] 13. melléklet: Naplórészlet az ülésről. 1912. június 5-e, 390. országos ülés.
[66] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 457–458.
[67] 47. melléklet: A képviselőház elnökének 1542/1912. sz. átirata a háznagynak.

kitiltott képviselő, miután Justh Gyula ellen képletesen erőszakot alkalmazott a rendőrség, Justhtal együtt elhagyta a Házat. A teremben maradt ellenzéki képviselők a szokásos zajongással ismét lehetetlenné tették az ülés megnyitását. Tisza elnök felírta a zajongók nevét, és utasítást adott a zajongó képviselők eltávolítására, és arra, hogy az eltávolítottakat az aznap délelőtti ülés ideje alatt a Ház épületébe ne engedjék be. A listára felírtak közül ténylegesen erőszakot kellett alkalmazni Egry Béla, Héderváry Lehel, Hegyi Árpád, Horváth Gyula, Malatinszky György, Pap Zoltán, Thaly Ferenc képviselők ellen. A többi tizenöt kivezetendő esetében elég volt a képletes erőszak is. Velük együtt az egész ellenzék együttesen felállt, és elhagyta az üléstermet. Tisza István újból megnyitotta az ülést, és jelentést tett a történtekről a Háznak. Eközben az a Kovács Gyula, aki már május 24-én a szavazóurnát a földhöz vágta, és aki eddig minden feltűnést kerülve a hallgatóság között ült az emeleti karzaton, onnan lejött a főemeletre, a baloldali hírlapírói karzathoz.[68] Tehát akkor, amikor Tisza István éppen rá akart térni az események jelentésére, Kovács Gyula a hírlapírói karzatról berontott a terem közepére, és nem messze a gyorsíróktól egy revolverből háromszor rálőtt az elnöklő Tisza Istvánra, miközben azt kiáltotta: „Van még itt egy ellenzéki képviselő!"[69] A harmadik lövés után maga ellen fordította a fegyverét,[70] de annyira ideges volt, hogy rosszul célzott. Így fordulhatott elő, hogy Tisza Istvánt egy lövedék sem találta el, még csak meg sem sebesült. Az öngyilkossági kísérlet[71] azzal az eredménnyel járt, hogy önmagát a homlokán súlyosan megsebesítette, eszméletét vesztette. Több kormánypárti képviselő odaugrott, hogy lefegyverezze, de addigra már félholtan összerogyott. A gyors orvosi beavatkozás, majd a mentők gyors segítsége azonban megmentette az ellenzéki képviselő életét. El kell ismernünk, hogy Tisza István idegei vasból voltak, a történteket egy angol lord higgadtságával fogadta. Amint nagyjából helyreállt a rend, természetesen egy őrült elme művének nevezte a cselekményt. Az elnök végig a helyén maradt, fel sem függesztette az ülést. Kovácsot egyébként esküdtbíróság elé állították, és 1912. december 18-án hirdettek ítéletet ügyében. Átmeneti elmezavarra való tekintettel felmentették.

Az ülést folytató Tisza, miután röviden megemlékezett az esetről, folytatta jelentését, s javasolta, hogy a kivezetett képviselők ügyét rendeljék

[68] 14. melléklet: Naplórészlet. 1912. június 7-e, 391. országos ülés.
[69] 85. melléklet: *Budapest,* 1912. június 8.
[70] 86. melléklet: *Népszava,* 1912. június 8.
[71] 87–88. melléklet: *Népszava,* 1912. június 8., *Pesti Hírlap,* 1912. június 8.

a mentelmi bizottsághoz, azzal a kikötéssel, hogy ügyükben 24 órán belül tegyenek jelentést.

Ez tehát az újonnan kivezetett képviselőkre vonatkozott. Azon képviselők, akiket már határozattal kitiltottak, ám ennek ellenére megjelentek az ülésteremben, nem kerültek ismét a mentelmi bizottság elé. A már korábban említett 1572/1912. számú átiratban foglalt rendelkezését Tisza a Háznak is bejelentette. Intézkedését kettős okkal indokolta.

Egyrészt, hogy a rendzavaró képviselőknek ne adjanak táptalajt: nehogy az utcát mozgósítsák azért, mert nem engedik be őket a Ház épületébe. Ezzel a övékénél talán komolyabb szenvedéllyel áthatott elemek saját magukra hoznának veszedelmet.

Másrészt azért, hogy ne keltsenek izgalmat és nyugtalanságot az ország közvéleményében a parlamenti történések drámai kiszínezésével a sajtóban, amely az itt folyó eseményeket közvetlenül nem láthatja. Ekkor fejtette ki Tisza eddigi eljárásának lényegét. Tisza azzal az állítással szemben, hogy a többség eljárása házszabályellenes, törvényellenes, semmis, azt állította, hogy a Ház minden határozatát a házszabályokban rögzítettek szerint hozta meg. Egy kivétel volt ez alól, a véderőtörvény megszavazására vonatkozó határozat. Itt azonban a megelőző tizenegy hónap ellenzéki obstrukciójára való tekintettel kénytelen volt az elnökség úgy kezelni a házszabályokat, hogy a technikai obstrukció a házszabályok tömkelegébe bele ne fojthassa a nemzeti akaratot. Ami az ellenzéknek azt a vádját illeti, hogy csonka a parlament, ez nem állja meg a helyét, mert más ellenzéki képviselőt nem távolítottak el, csak aki a 255. §-ban előírt módon és feltétel mellett lett kizárva. Kivételre ez alól csak ideiglenesen, pár óráig került sor, addig, ameddig a mentelmi bizottság javaslata alapján határozatot hozhatott volna a Ház olyan képviselők esetében, akiknek a magaviselete a tanácskozások megtartását lehetetlenné tette.

A 255. §-ra vonatkozólag utalt arra az 1899. évi bizottsági jelentésre, amellyel a házszabálytervezetet a Ház elé terjesztették. A bizottság így fogalmazott: „Ha azon sajnálatos eset beáll, hogy ezen § [az akkor 204. számot viselő, most 255. § – *a szerző*] alkalmazása elkerülhetetlenné válnék [...] az összes pártok részéről kimondatik és megállapíttatik, hogy a házszabályok 204. §-a – most már 255. § – végrehajtandó. A képviselőház összes pártjai felteszik és elvárják minden tagjuktól, hogy ha a Ház valamely tagja kizárása kimondatnék, az minden represszív házszabály alkalmazása nélkül önként meghajol a házszabályok értelmében kimondott ítélet előtt, erkölcsi kötelességének ismeri magát annak önként alávetni."[72]

[72] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 475. A 391. országos ülés.

Minthogy az illető képviselők ennek nem tettek eleget, ennek folytán a Ház határozatát karhatalommal, fegyveres erő igénybevételével kellett végrehajtani.

Végül Tisza utalt arra is, hogy más parlamentekben is előfordult, hogy képviselőket karhatalommal kellett eltávolítani. Ez mégsem jelenti azt, hogy ezért az illető nemzet parlamentarizmusát valami szégyen vagy szennyfolt érte volna. Ellenkezőleg, akkor érné kiköszörülhetetlen csorba a parlament tekintélyét, ha saját tagjaival szemben nem tudná a saját rendjét fenntartani.[73]

Ezután a Ház áttért a napirend tárgyalására. Az ülés végén megállapíthatjuk, hogy ez a délelőtt volt a legviharosabb az 1912-es évben: erőszakos kivezetések, majd fegyveres merénylet kísérlete. Ezek bizony nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a kormánytöbbség önálló parlamenti fegyveres testület létrehozásáról döntsön, amely csak a Ház elnökének van alárendelve, és így az azonnal szükséges rendészeti beavatkozás sikere ne függjön attól, hogy a rendőrség mennyi idő alatt tud intézkedni a Ház falai között. Biztos, hogy ezekben a napokban már elkezdődött a kormány törvényjavaslatának előkészítése.

A mentelmi bizottság a délutáni ülésen nyújtotta be jelentését a hozzá utasított képviselők ügyében. A bizottság két csoportra osztotta a képviselőket. Az elsőbe azok tartoztak, akiket már legalább egy ízben a bizottsághoz utasítottak, akiknél tehát már ismétlés állt fenn. Az ő esetükben javasolta a bizottság, hogy a határozathozatal napjának hozzászámításával tizenöt naptári napra zárják ki őket. Ezek Bosnyák Géza, Egry Béla, gr. Esterházy Mihály, Héderváry Lehel, Horváth Gyula és Szalay László voltak. A második csoportba azok tartoztak, akiket csak első ízben utasítottak a bizottsághoz, tehát náluk még nem volt ismétlés. Rájuk vonatkozólag javasolta a bizottság, hogy ünnepélyesen kövessék meg a Házat. A Ház a bizottság javaslatait elfogadta.[74]

A kizárt képviselőket, illetve a háznagyot az 1602/1912. számú átiratban értesítették a kizárásról.[75] A háznagyot utasította az elnök, hogy amennyiben a kizártak a Ház épületében megjelennének, őket kezelje hallgatóságként, és gondoskodjék arról, hogy az ülésterembe semmilyen körülmények között ne tudjanak bemenni.[76]

[73] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 475–476.
[74] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 489–490.
[75] 51. melléklet: A képviselőház elnökének 1602/1912. sz. átirata a háznagynak.
[76] 52. melléklet: A képviselőház elnökének 1603/1912. sz. átirata a háznagynak.

1912. június 7. délután

A kordon a Ház körül továbbra is a megszokott helyén állt. Az ellenzék, a kitiltottak is akadálytalanul megjelenhettek a Házban. Természetesen a kizárt ellenzéki képviselők is az ülésteremben ültek. Az ülés megnyitása előtt Tisza utasítására a rendőrség bevonult az ülésterembe, és a kitiltott képviselőket távozásra szólította fel. Az érintettek ennek nem tettek eleget. Mikor Pavlik főfelügyelő – az erőszak jeleként – megfogta Justh Gyula karját, az egész ellenzék kivonult egy emberként. Tisza az ülés megnyitása után intézkedését bejelentette a Háznak, és közölte, hogy további intézkedéseket nem lát szükségesnek.[77] A Ház ezután mentelmi ügyeket tárgyalt.

1912. június 8.

A Ház körül ismét katonai, csendőri és rendőri kordon állt. Az ellenzék, a kitiltottak is akadálytalanul megjelenhettek a Házban, senkit nem tartóztattak föl. Az ülés megnyitása előtt csak azok mentek be az ülésterembe, akiket nem zártak ki, a kitiltottak csak akkor tódultak be a terembe, amikor az elnökség is bevonult. Így akarták elérni, hogy az ülés megnyitása előtt újból kivezessék őket. A betódult ellenzéki képviselők zajongással ismét lehetetlenné tették a munka megkezdését. Tisza István ismét feljegyezte a zajongók neveit, és elhagyta az elnöki széket. A háznagyot utasította az 1636/1912. számú átiratában, hogy az említett képviselőket szólítsa fel a Ház épületének elhagyására, ha pedig ennek nem tennének eleget, karhatalommal távolítsa el őket. Nem volt szó arról, hogy mikor bocsáthatók be újra, esetleg hallgatóságként megjelenhetnek-e, de csak erre az ülésnapra szólhatott, mert a következő alkalommal ismét akadálytalanul bejöhettek a Házba.

Úgy látszik, Pavlik az elnöktől arra nézve is kapott szóbeli utasítást, hogy azokat is távolítsa el, akik kizárásuk ellenére megjelentek az ülésteremben, mert amikor a rendőrség bevonult, elsősorban őket, mégpedig Justh Gyulát szólította fel a távozásra. Az ellenzék nem engedelmeskedett a felszólításnak, mire az összes, régebben kitiltott és ekkor felsorolt képviselőt kivezették. Az utolsó kivezetések után az ellenzék még bennmaradt tagjai is elhagyták az üléstermet. Tisza elnök ezután megnyitotta az ülést, s javaslatára a Ház az imént felsorolt képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasította azzal a már megszokott kitétellel, hogy jelentésüket 24 órán belül nyújtsák be. A kitiltásuk ellenére megjelent és kivezetett képviselőket

[77] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 485.

ezúttal sem utasították a mentelmi bizottsághoz.[78] Ezután a Ház folytatta munkáját.

A mentelmi bizottság a legközelebbi ülésén, június 10-én délelőtt nyújtotta be a hozzá utasított képviselők ügyére vonatkozó jelentését, amelyben újabb kizárásokra tett javaslatot.[79] Az illető képviselőket az 1691/1912. számú átiratban értesítették, de ebben az esetben a háznagy nem kapott semmilyen átiratot.

1912. június 10. délelőtt

Tekintettel az előző ülésnapok viharos eseményeire, a Házat újfent katonai kordon vette körül. Ekkor még az összes ellenzéki képviselő, a kitiltottak is akadálytalanul bejuthattak a Ház épületébe. E napon délelőtt adta ki Tisza azon utasítását, hogy a kizárt képviselők kizárásuk időtartama alatt a Ház épületébe sem bocsáthatók be. Ettől kezdve, vagyis 10-én délutántól katonai kordon állt az épület körül, ahogy majd 11-én, 18-án, 19-én, 21-én, 22-én, 24-én, 25-én és 27-én is.

Szeptember 17-én és 18-án nem volt kordon, mert Kovács Gyula kivételével az összes kizárás letelt, de ő is nagybetegen ágyban feküdt. Ezután még katonai kordon állt október 30-án és 31-én, de később már csak 1913. március 4-én voltak katonák a Ház körül. Ezenkívül már csak csendőrök és rendőrök vettek részt a Ház körüli karhatalmi feladatok ellátásában. Csendőrökből és rendőrökből álló közös járőrök a következő dátumokon voltak jelen: 1912. november 25., 27., 28., 29., 30.; december 2., 3., 4., 5., 6., 7., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 16., 17., 18., 23., 31.; 1913. január 22., 23., 24.; február 24., 27., 28.; március 1., 3., 5., 6., 7., 8., 12., 13. és végül március 15. A csendőri-rendőri közös karhatalmi járőr nem volt azonos a szigorúan vett kordonnal, nem volt összefüggő lánc, de mégis mindenki, aki a téren megjelent, ellenőrizhetővé vált. 1912. november 25-től 1913. március 15-ig azért nem volt szükség a kordonra, mert senkit nem zártak ki.

Az ellenzék rendszerint egységesen jelent meg a kordonnál, és természetesen a kitiltottak is mindig be akartak menni a Házba, amit a kordon igyekezett megakadályozni. Ezért mindig panaszt tettek, amiért a többség fegyveres erő alkalmazásával akadályozza bejutásukat a Ház épületébe.

Június 10-én délelőtt még az egész ellenzék, a kitiltott képviselők is akadálytalanul megjelenhettek az ülésteremben. Az ülés megnyitása előtt ismét megjelent a rendőrség, és felszólította a kitiltott képviselőket a Ház elhagyására. A felszólításnak nem tettek eleget, ezért kivezették őket. Az elnökség

[78] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 497.
[79] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 508.

bevonulása után az ellenzék bennmaradt része a szokott módon lehetetlenné tette a tanácskozás megkezdését. Tisza István intézkedett a zajongók eltávolításáról. Mikor az utolsó kivezetés is megtörtént, az ellenzék még bennmaradt képviselői is elhagyták tiltakozásképp a Házat.

Érdekesség, hogy az elnök ez alkalommal nem utasította a háznagyot, hogy a hangoskodó képviselőket távolíttassa el, hanem utólag, az esemény megtörténte után intézett hozzá átiratot 1690/1912. számmal. Ebben felsorolja azokat a képviselőket, akik kitiltásuk ellenére megjelentek, és még az ülés megnyitása előtt vezették ki őket, valamint azokat, akiket az ülés megnyitása után távolítottak el. Egyidejűleg felhívta a háznagy figyelmét, hogy ezeket a képviselőket a jelen rendelettől számítva a majd meghozandó házhatározatban kijelölt ideig a Ház épületébe sem engedhetik be. Kivételt képezett ez alól az a néhány képviselő – Bakonyi, Faragó, Haller, Jaczkó, Jeszenszky, Kobek, Ráth, Szabó I. (zámolyi), Valentsik és Vertán Endre –, akik a mentelmi bizottság ülésén megjelenhettek.

Az ülés megnyitása után Tisza jelentést tett a Háznak a történtekről. Szerinte a megtörtént események kezelésénél a Ház elment a türelem legvégső határáig. Nem nézhetik tétlenül tovább, hogy a Ház ülésére szánt idő túlnyomó részét ilyen előzetes akadályok elhárítására kelljen fordítani. Ezek figyelembevételével javasolta, hogy az összes felsorolt képviselőt, tehát azokat is, akiket az ülés megnyitása előtt távolítottak el, utasítsa a Ház a mentelmi bizottsághoz azzal a kitétellel, hogy jelentésüket 24 órán belül adják be. A Ház ezt az elnöki javaslatot elfogadta.[80]

A mentelmi bizottság a délutáni ülésen nyújtotta be jelentését és javaslatait, amelyek általában újabb tizenöt napra szóló kizárásokat tartalmaztak. Szabó Istvánra (zámolyi) nézve a további eljárást megszüntette, mivel Szabó a bizottság előtt megjelent, és közölte, hogy ő nem trombitált, nem fütyült, trombita és síp nem is volt nála.[81]

A kizárások naptári napra szóltak. Az érintett képviselőket a büntetések fajtájától függően az 1746., 1747., 1748. és 1749. számú átiratban értesítették a kizárásról. A háznagy ez esetben nem kapott külön értesítést, de fölösleges is lett volna, mert a fent említett 1690/1912. számú átirat úgyis magában foglalta a szükséges utasításokat.

1912. június 10. délután

A Ház körül katonai kordon állt. Csak azokat az ellenzéki képviselőket engedték át, akik nem voltak kitiltva, azonban ezek a képviselők is, mielőtt

[80] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 507.
[81] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 518–520.

elkezdődött volna az ülés, elhagyták a Házat. Tisza István az ülés megnyitása után bejelentette, hogy mivel a kitiltott képviselők részéről a rendzavarás már rendszeressé vált, ezért intézkedett, hogy a kizárt képviselőket kizárásuk ideje alatt a Ház épületébe se engedjék be. Ezt a Ház tudomásul vette.[82]

1912. június 11.

A Házat ismét katonai kordon vette körül. Az egész ellenzék egyszerre, egységesen jelent meg a kordon ellenőrző-áteresztő pontjánál. Mivel a parancsnok az utasításnak megfelelően csak azokat a képviselőket akarta átengedni, akik nem voltak kizárva, a többiek a kizártakkal szolidaritást vállalva nem mentek be, így az egész ellenzék távozott.

A Ház Vadász Lipót indítványát tárgyalta, amely a házszabályok szigorítására vonatkozott. E vitában a képviselői padokból gr. Tisza István ismét kifejtette nézeteit az elnökség ténykedéséről. Szerinte nem feltétlenül fontos, hogy egy házszabályreform az összes párt közmegegyezésével jöjjön létre. Az egész világon mindig akkor szigorították a házszabályokat, amikor erre szükség volt, és szigorították annak a kisebbségnek a kétségbeesett ellenkezése ellenére is, amellyel szemben szigorítani kellett. De meglátása szerint ez az eset egy szerencsés kivételnek is tekinthető, hiszen ezt a házszabály-revíziót elfogadták a jelenlegi ellenzék vezetői is akkor, amikor még ők voltak uralmon. Tehát a politikai következetlenség és az erkölcstelenség legszembetűnőbb példája volna az, ha most ellenezznék azt, amit akkor szükségesnek tartottak. Az ellenzék azt hangoztatta, hogy rá nézve olyan kényszerhelyzet áll fenn, amely megakadályozza, hogy az ellenzék a tanácskozásokban részt vegyen. Ez Tisza szerint nem állt fenn, mert az igaz ugyan, hogy hatvan ellenzéki képviselő a Ház határozatával ki van zárva, de a többi kilencven ellenzéki képviselő részt vehetne a tanácskozásokban, de erről lemondtak, mert inkább a kitiltottakkal azonosítják magukat. Amikor az elnök a házszabályok 255. §-ának büntető intézkedéseit alkalmazta, a jogával élt, és a kötelességét teljesítette. Ezen kötelessége teljesítése nélkül le kellett volna mondani minden reményről, hogy az ország jó hírnevének, politikai súlyának és létérdekeinek megfelelő, tisztultabb parlamenti élet valaha helyreálljon.[83] A Ház az indítványt elfogadta. Megjegyzendő, hogy az ellenzék a kordonnál történő tiltakozáson kívül egyszer fejtette ki véleményét ez ügyben a plenáris ülésen, mégpedig 1912. október 30-án délelőtt gr. Andrássy Gyula,

[82] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 515.
[83] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVI. kötet, 524–526.

aki egyedüli ellenzékiként jelent meg az ülésteremben, és reagált gr. Tisza István nézeteire.

1912. június 18.
Ismét katonai kordon állt a Ház körül. Az ellenzék ez alkalommal is testületileg megjelent a kordonnál, s a tiltakozás után el is vonult.

Az ülés tárgya az első ülésszakot berekesztő és a második ülésszakot megnyitó királyi kézirat kihirdetése volt.[84]

1912. június 19. délelőtt
Katonai kordon volt a szokott módon. Az ellenzék ismét megjelent. Tiltakoztak az ellen, hogy szuronyokkal akadályozzák őket képviselői kötelességük teljesítésében, majd mivel ekkor is csak a nem kizártakat akarták átengedni, megint egységesen elvonultak.

A Ház alelnököket, jegyzőket és háznagyot választott.[85]

1912. június 19. délután
Ismét katonai kordon volt. Az ellenzék a szokásos tiltakozás után elvonult. Bizottságok megválasztása volt napirenden.[86]

1912. június 21. délután
Katonai kordon állt. Az ellenzék a szokásos tiltakozás után elvonult. Tisza István jelentette, hogy a hírlapírók szindikátusa azzal a kérelemmel fordult hozzá, hogy az előző ülésszakon, 1912. március 7-én hozott határozatot, amely Pályi Ede hírlapírót a Ház épületéből bizonytalan időre kitiltotta, változtassák meg. A Ház az elnök ez irányú javaslatát elfogadta.[87]

1912. március 2-án történt az első incidens, de ezt egy illetéktelen személy követte el. Pályi Ede hírlapíró az ellenzéki oldal páholyából behatolt az ülésterembe, felszaladt az elnöki emelvényre, és onnan a Függetlenségi és a 48-as Pártot becsmérlő szavakkal illette mindaddig, míg néhány képviselő oda nem ment hozzá, és kivezették a teremből. Mindez nyílt ülésen, hatalmas zaj közepette történt. Návay Lajos akkori házelnök március 6-án jutott abba a helyzetbe, hogy az esetről, valamint a megtett intézkedésekről jelentést tegyen, mert az ellenzék technikai obstrukciója miatt a Ház a március 4-ei és 5-ei ülésén csak az előző ülés jegyzőkönyvét hitelesí-

[84] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 3–5.
[85] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 6–9.
[86] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 10–15.
[87] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 16.

tette. Návay elnök jelentette, hogy ő már március 2-án, az eset megtörténtét követően azonnal visszavonta Pályi belépőjét a hírlapírói karzatra. Jelentette továbbá, hogy Pályi a hírlapírói szindikátus útján bocsánatot kért a képviselőháztól. Ekkor vita alakult ki a továbbiakat illetően. Gróf Batthyány Tivadar és Kállay Ubul szerint bűnügyi eljárást kell lefolytatni. Szmrecsányi György indítványozta, hogy az ügyet utasítsák a mentelmi bizottsághoz. Polónyi György szerint itt hivatalból üldözendő cselekményről van szó, ezért a Ház ne foglalkozzon vele, az ügyet tegyék át a Királyi Ügyészséghez.[88]

1912. június 22. délelőtt, délután, június 24., 25., 27.
Katonai kordon állt. Az ellenzék ismét elvonult. A Ház apróbb javaslatokat tárgyalt, majd a Ház üléseit királyi kézirattal szeptember 17-ig elnapolták.

1912. szeptember 17.
A nyári szünet utáni első ülésnapon kordon nem volt. A lőtt sebével súlyos betegen fekvő Kovács Gyula kivételével, akit harminc ülésnapra, majd azt közvetlenül követő három naptári napra zártak ki, az összes többi ellenzéki képviselő kizárási határideje lejárt. Ebből is látszik, hogy nem ülésnapokra szóltak a kizárások. Éppen ezért mindannyian akadálytalanul bemehettek az ülésterembe.

Gr. Tisza István elnök megnyitotta az ülést, de az ellenzék lármája megakadályozta az elnöki előterjesztések megtételében. Tisza kétszer is felfüggesztette az ülést, és igyekezett rendet teremteni, előterjesztéseit megtenni, de minden igyekezete meghiúsult az ellenzék féktelen magatartása miatt. Ez az állapot körülbelül 10.30-tól 16.30-ig tartott. Tisza újból felfüggesztette az ülést, és a 2528/1912. számú átiratban utasította a háznagyot, hogy az ott felsorolt képviselőket szólítsa fel a Ház épületének elhagyására, s amennyiben ennek nem tennének eleget, karhatalommal távolítsa el őket. Nem jelent meg intézkedés az átiratban arról, hogy mikor bocsáthatók be ismét az eltávolított képviselők, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen ismét akadálytalanul megjelenhettek.[89]

A képviselőházi ülésterem ezután az egyik legviharosabb jelenet szemtanúja lehetett. Pavlik főfelügyelővel az élen ismét bevonult a terembe a rendőrség. Ám ekkor az ellenzék a miniszteri foteleket is felhasználva eltorlaszolta a padsorokat.

[88] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XV. kötet, 328–339.
[89] 16. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 84.

Azok az ellenzéki képviselők, akik nem voltak a kivezetendők listáján, előre álltak, a kivezetendők mögéjük, így a rendőrök őket nem érhették el. Pavlik hiába kérte, hogy engedjenek utat, ezzel tegyék lehetővé, hogy a kapott parancsot végrehajtsa. Végül jelentést tett az elnöknek, aki utasította őt, hogy az összes képviselőt távolítsa el, de amint a kivezetésekre vonatkozó parancsot végrehajtották, a kivezetendők listáján nem szereplők ismét visszajöhetnek, s a Ház tanácskozásaiban részt vehetnek.[90]

Ekkor ismét egy rendhagyó esemény történt. A szintén jelen lévő Beniczky rendőrfelügyelő utasította Polyák István rendőrt, hogy vezesse ki Macky Emilt. Polyák rendőr a parancs végrehajtását megtagadta, mire Beniczky letartóztatta, és a főkapitányságra kísértette. Polyákot egyébként ezután elbocsátották a rendőrség szolgálatából, majd gr. Károlyi Mihály egyik uradalmában kapott munkát.

18.30-ra a teremben lévő rendőrökhöz újabb erősítés érkezett, s ekkor már kímélet nélkül hurcolták ki az ellenszegülő képviselőket. Körülbelül 20.00-kor távozott a rendőrség az üléstermből, s ugyanakkor az ellenzék még bennmaradt néhány képviselője is tüntetően elhagyta a Házat.

Ezek után gr. Tisza István elnök megnyitotta az ülést. Rámutatott az ülés folyamán lejátszódott eseményekre. Kifejtette véleményét, miszerint a házszabályok világosan elismerik azt, hogy lehetnek olyan esetek, amikor azonnali intézkedésre van szükség. Hogy az azonnali intézkedés miként hajtandó végre, arra vonatkozólag a házszabályokban nincs tételes intézkedés, de hogy kinek kell végrehajtania, azt világosan kimondja az 1848. évi IV. tc., amely a Ház rendjének, a Ház tárgyalásának őréül a Ház elnökét jelöli meg. Nézete szerint kötelességeiről feledkeznék meg az az elnök, amelyik ezzel a törvényes jogával nem élne. Kérte a Házat, hogy az elnök azon intézkedését, hogy a Ház tanácskozásait lehetetlenné tevő képviselők kizárását elrendelte és végrehajtotta, utólag jóváhagyólag és helyesléssel vegye tudomásul. A Ház így is határozott, és az elnök javaslatára a felsorolt képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasította azzal a kikötéssel, hogy jelentését 24 órán belül terjessze a Ház elé.[91]

A mentelmi bizottság a következő napon adta be jelentését. Javaslatára a Ház gr. Batthyány Tivadar, Brestyenszky Kálmán, Désy Zoltán, Förster Aurél, Fráter Lóránd, Győrffy Gyula, b. Manndorff Géza, Posgay Miklós, gr. Zichy Aladár és Szluha Pál képviselőket a határozathozatal napjának beszámításával tizenöt, a többieket, akik „tervszerűleg viselkedtek akként, hogy a Ház tanácskozása lehetetlenné tétessék, s ezáltal a Ház tanácskozási

[90] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 85.
[91] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 80–86.

rendjét súlyosan és ismételten megsértették",[92] szintén a határozathozatal napjának hozzászámításával harminc ülésnapra kizárta. A háznagyot a 2572/1912. számú átiratban értesítették a kizárásokról és arról, hogy az érintett képviselők a kizárási idő alatt olyan napokon, mikor a Ház vagy bizottságai ülést tartanak, a Ház épületébe sem bocsáthatók be. A kizárt képviselőket a 2558/1912. számú átiratban értesítették.[93]

1912. szeptember 18.

Kordon nem volt, az összes ellenzéki képviselő – a kizártak is – akadálytalanul megjelenhettek a Házban. Az ülés megnyitása előtt Beöthy László kereskedelemügyi miniszter az ellenzéknek a kormány és a kormányzó pártok felé szórt szidalmain felindulva az ellenzéki képviselők közé rohant, majd utána még több munkapárti képviselő is, és általános dulakodás kezdődött. Még javában tartott a dulakodás, amikor gr. Tisza elnök megnyitotta az ülést, amelyet azonban az ellenzék tomboló lármája, fütyülése, trombitálása miatt nem lehetett folytatni. Az elnök feljegyezte a legjobban zajongó képviselők neveit, és a 2560/1912. számú átiratban utasította a háznagyot, hogy a felsorolt képviselőket szólítsa fel a Ház elhagyására, s ha ennek nem tennének eleget, karhatalommal távolítsa el őket.

Az ülés megnyitása után Tisza jelentést tett a zajongó képviselők eltávolításáról, s javaslatára a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította őket azzal, hogy a jelentést a Ház legközelebbi ülésén adja be.[94]

Ezután Beöthy László ünnepélyesen megkövette a Házat azért, mert az ő fellépése volt a legközvetlenebb oka az azután bekövetkezett eseményeknek. Tisza elnök javasolta, hogy miután a heves, tettleges fellépés kezdeményezője saját előadása szerint a kereskedelemügyi miniszter volt, s fellépéséért a Házat ünnepélyesen megkövette, az incidenst a Ház ne tegye további eljárás tárgyává. Miután a Ház ezt elfogadta, az elnök kijelentette, hogy Beöthy fellépése egy igaz ember jogos felháborodása volt, és ebben a felháborodásban vele érez minden tisztességes ember.[95]

A Ház ezután a monarchiából adódó közös ügyek intézése végett az úgynevezett delegációt, vagyis a parlament tárgyalójoggal felruházott küldöttségét választotta meg. Az íratlan szokásoktól és hagyományoktól eltérően egyetlen ellenzéki képviselőt sem választottak be a delegációba, így megállapíthatjuk, hogy a kormánytöbbség egy csöppet sem volt sze-

[92] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 96.
[93] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 95–97.
[94] 17. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 94.
[95] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 95.

mérmes, bizonyos esetekben még a látszat megőrzését sem vette komolyan. Szeptember 23-tól október 30-ig delegációs ülések voltak Bécsben. Ez alatt az idő alatt a Ház nem tartott üléseket, így a mentelmi bizottság csak október 30-án délelőtt terjesztette be jelentését a hozzá utasított képviselők ügyében. Javaslatára a Ház Bottlik Istvánt és Gedeon Aladárt, mivel csak első ízben lettek a mentelmi bizottság elé utasítva, a Ház ünnepélyes megkövetésére utasította. Szmrecsányit és Zborayt, akik a leghangosabb zajongók voltak, a rájuk már kiszabott kizárási idejük leteltét követő újabb húsz ülésnapra, a többieket újabb tizenöt ülésnapra kizárta.[96] Erről a háznagyot a 2831/1912. számú levélben értesítették azzal a kitétellel, hogy a kizárt képviselők a kizárási idő alatt olyan napokon, amikor a Ház vagy bizottságai ülést tartanak, a Ház épületébe sem bocsáthatók be. A kizárt képviselőket erről a 2811/1912. számú átiratban értesítették.

1912. november 22-én a 2935/1912. számú átiratban az elnök értesítette a háznagyot, intézkedjék arról, hogy a kizárt képviselők közül azok, akiknek ügyük tárgyalása miatt a mentelmi bizottság előtt meg kell jelenniük, s ezért külön meghívót küld nekik a bizottság, akadálytalanul megjelenhessenek a bizottsági ülésen. Az illető képviselőket erről esetről esetre külön értesítették.

1912. október 30. délelőtt

Ismét állt a katonai kordon. Az ellenzék együttesen megjelent, de nem az ellenőrző-áteresztő pontnál, hanem az Andrássy-szobornál akartak a Házba jutni. Mikor a katonaság ebben megakadályozta őket, ez ellenzék tiltakozott és elvonult.[97] Ez a nap azonban rendkívül lényeges a karhatalom Országgyűlésben történő alkalmazása szempontjából. E napon egyetlen ellenzéki képviselő mégis megjelent az ülésteremben. Ismeretes, hogy gr. Tisza István már nemegyszer nyilatkozott ez ügyben, ez alkalommal viszont gr. Andrássy Gyula az ellenzék képviseletében próbálta megvilágítani álláspontjukat.

Szerinte az a képviselőház, amely katonai kordon őrizete alatt tanácskozik, nem jogosult arra, hogy a törvényalkotásban, a költségvetés megállapításában, a delegáció kiküldésében részt vegyen. Igaz, hogy a kizárások jelenleg a mentelmi bizottság javaslatára, a Ház határozatára lettek elrendelve, ennek ellenére törvénytelenek először is azért, mert mielőtt a kizárási határozatot meghozták volna, az elnök a maga jogköre alapján már kizárta a képviselőket, holott kizárni még azonnali intézkedés esetén

[96] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 10.
[97] 18. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 100. 408. országos ülés.

is csak a Háznak van joga. A sürgősséget, vagyis az azonnali intézkedés szükségét ő úgy értelmezi, hogy ha a mentelmi bizottság javaslatát megvárni bármely oknál fogva nem lehet, akkor a Ház ezen formalitástól való eltekintéssel is intézkedhet. Az elnököt az azonnali intézkedés tekintetében csak az a jog illeti meg, hogy az ülést felfüggeszti vagy bezárja.

Másodszor törvénytelen a kizárás azért is, mert karhatalom felvonulása mellett hozták. A karhatalom alkalmazásáról úgy a törvényben, mint a házszabályokban mindenütt csak ott van szó, ahol a nyilvánosság kérdése szerepel, tehát mindenütt végigvonul az az alapgondolat, hogy a karhatalom nem a képviselővel, hanem a karzattal, az idegennel szemben alkalmazható, ha a képviselőház rendjét megzavarja.

Hogy ez volt mindig a felfogás, azt bizonyítja az is, hogy éppen gr. Tisza István akarta keresztülvinni 1898-ban, hogy a kizárást a Háznak legyen joga karhatalommal is végrehajtani. Ezt az akkori honatyák visszautasították azzal, hogy nem tételezhető fel, hogy a képviselők alá ne vessék magukat a házszabályoknak.

A közfelfogás mindig az volt, hogy a karhatalom megjelenése mellett tárgyalni nem lehet. Hivatkozott az 1906. február 19-én történt elnöki kijelentésre. Akkor az elnök, aki felfogását már korábban közölte gr. Tisza Istvánnal, a következő kijelentést tette: „Alkotmányunk és törvényeink parancsolatai és rendelkezései ellenére a képviselőház környéke fegyveres erőhatalommal van megszállva. Magában a képviselőházban rendőrség van elhelyezve, amely az elnökség és a képviselők immunitását és szabadságát korlátolja. Mindennek dacára én megtartani kívánom az ülést azon kijelentéssel, hogy mi megtesszük kötelességünket, de abból a jövőre nézve hasonló esetekre semmi precedens nem alkotható.”[98]

Miután gr. Andrássy Gyula kifejtette az ellenzék álláspontját a karhatalom tevékenységével kapcsolatban, gr. Tisza István kért szót viszontválaszra a képviselői padokból. Kijelentette, hogy a mostani karhatalmi tevékenység, és a között, amelyet 1906. február 19-én alkalmaztak, semmiféle analógia nincs. Akkor a karhatalmat a végrehajtó hatalom alkalmazta a képviselőház elnökének, a képviselőház arra hivatott faktorainak ellenére. Jelenleg viszont a képviselőház elnöksége törvény adta jogánál fogva rendelt katonaságot a képviselőház megvédésére, a képviselőház akcióképességének fenntartása, a képviselőház jogos határozatainak végrehajtása érdekében.

Rögtöni intézkedéseket csak egyes személyek felelősségére lehet megtenni.

[98] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 103.

Andrássy szerint a kizárási rendelkezésnek nem volt szankciója. Ám akkor, amikor a mostani ellenzék volt többségben, s Andrássy a kormány tagja volt, az elnökséggel egyetértőleg azt a felfogást emelték érvényre, hogy ha a kitiltott képviselő az ülésterembe bejönne, karhatalmi eszközökkel távolítandó el ugyanúgy, ahogy eltávolítandó volna a hallgatóságnak bármely erőszakosan behatoló tagja.

Ami június 4-én történt, arra a szabálytalanságra nézve a Ház többsége felmentést adott. Ami azóta történt, az a házszabályok legpedánsabb megtartásával történt.[99] Tiszának ez a nyilatkozata tehát a harmadik volt ez ügyben a június 7-i és az azonnali intézkedésekre vonatkozó szeptember 17-i nyilatkozatok után. Az ellenzék gr. Andrássy Gyula aznapi nyilatkozata után már gyakorlatilag egyszer sem szállt érdemi vitába ebben a kérdéskörben.

1912. október 30. délután

Katonai kordon volt. Az ellenzék megjelent, tiltakozott és elvonult. Kammerer Ernő megindokolta a házszabály-revízió ügyében a huszonegy tagú bizottság kiküldésére vonatkozó indítványát.[100]

1912. október 31.

Katonai kordon volt. Az ellenzék ezen a napon nem jelent meg, meg sem kísérelte a Házba való bejutást.

Ez volt az első nap, amikor a Képviselőházi Őrség neve elhangzott az országgyűlésben. A kormány nevében Lukács László miniszterelnök nyújtotta be a törvényjavaslatot az úgynevezett első olvasatban.

Az elnök ezt kinyomtatás után szétoszttatta, és a közigazgatási, valamint a véderőbizottságokhoz utalta.[101] A Ház ezután – hozzászólás nélkül – elfogadta Kammerer indítványát.[102] November 1. és 22. között szüneteltek a plenáris ülések, mert a delegáció Budapesten tárgyalt. A legközelebbi ülést november 25-re tűzték ki.

1912. november 25.

Ezen a napon nem katonai, hanem csendőri és rendőri kordon állt a Ház körül. Az egyetlen ellenőrző-áteresztő ponton a parancsnok Pavlik főfelügyelő volt. Az ellenzék ekkor sem jelent meg a kordonnál egységesen,

[99] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 102–111.
[100] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 113–114.
[101] 19. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 114. 410. ülés.
[102] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 115., 116.

mindössze három-négy ellenzéki képviselő kísérelt meg bejutni, akiket azonban föltartóztattak, és közölték velük, hogy a kitiltottak nem mehetnek be a Házba.

Az ülés megnyitása után gr. Tisza István újból foglalkozott a kizárások kérdésével. Ekkor deklarálta, hogy a kizárásokra vonatkozó határozatok miként értelmezendők. Sem a határozatok, sem a házszabályok 255. §-a nem mondja meg, hogy a kizárás csak plenáris ülésekre vonatkozik-e vagy pedig a bizottsági ülésekre is.

Bejelentette, hogy szükségesnek látta a bizottsági üléseket is biztonságba helyezni úgy, hogy a kizárt képviselők ott se kísérelhessék meg a tárgyalások megzavarását. A Ház az elnök ezen intézkedését jóváhagyólag tudomásul vette.

Ezek után javasolta Tisza, hogy miután a kizárt képviselőkkel szemben a kizárás olyan napokon is hatályba lép, amikor csak bizottságok üléseznek, ezek a napok is ülésnapnak számítsanak. A Ház ezt elfogadta.[103]

1912. november 27.
Ismét csendőri és rendőri kordon volt, de az ellenzék e napon sem jelent meg.

1912. november 28.
Szigorúan vett kordon nem volt. A bejáratokat szállta meg a csendőrség és a rendőrség. Az ellenzék ezen a napon is megjelent, de a kapunál csak azokat akarták beengedni, akiket nem tiltottak ki. Ekkor az ellenzék néhány tagja a Duna-parton lévő étterem konyháján át akart a Házba bejutni, de a rendőrség ebben is megakadályozta őket, mire az egész ellenzék elvonult. Ebből látható, hogy a rendőrség a feladatát hézagmentesen látta el. Pavlik főfelügyelő alaposan megszervezte a Ház biztosítását és a beléptetést. A Ház az 1913. évi költségvetést tárgyalta.

1912. november 29.
A bejáratokat ismét a csendőrség és a rendőrség ellenőrizte. Az ellenzék nem jelent meg. Ismét folytatták a költségvetés tárgyalását, ami a mi szempontunkból azért érdekes, mert felszólalt Návay Lajos volt elnök is, és felszólalásában részletesebben foglalkozott a kizárások kérdésével. Elmondta, hogy annak idején, amikor a Ház Potocsnyákot kizárta, az elnökségnek az volt a felfogása, hogy a kizárt képviselő hallgatóságként megjelenhet ugyan a Házban, de ha az ülésterembe bemenne, s onnan a háznagy fel-

[103] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 117.

szólítására nem távozna, a háznagy úgy járjon el vele, mint renitens hallgatósággal.

Akkor ő is és Justh Gyula akkori elnök is az elnöki poszt tekintélyéhez kötötték a házszabályok értelmében elrendeltek végrehajtásának megkövetelését. Andrássy azt állította, hogy azonnali intézkedés alatt azt kell érteni, hogy az elnök az ülést bezárja vagy felfüggeszti. Szerinte viszont ezalatt azt kell érteni, hogy az elnökre hárul mindaz, ami az ellenszegülő képviselővel szemben a mentelmi bizottságot megilleti, persze csak mint *ad hoc* rendkívüli óvintézkedés, és csak akkor, ha a Ház működését egyébként nem lehetne biztosítani.[104]

1912. november 30.
A csendőrség és a rendőrség ismét a bejáratoknál strázsált. Az ellenzék megjelent ugyan, de mivel csak azokat akarták beengedni, akik nincsenek kitiltva, az egész ellenzék távozott. A Ház folytatta a költségvetés tárgyalását.

1912. december 2., 3., 4.
Megint csak csendőri és rendőri kordon állt. Az ellenzék minden nap megjelent, folyton csak a nem kizártakat akarták beengedni, ezért az ellenzék mindig tiltakozott, majd elvonult.

1912. december 5.
Csendőri és rendőri kordon volt. Az ellenzék megjelent, tiltakozott, majd elvonult. Az ülésen a közigazgatási bizottság előadója, Rakovszky Iván benyújtotta a Háznak a két érintett bizottság jelentését a Képviselőházi Őrség felállításáról.[105]

1912. december 6., 7., 9.
Csendőri és rendőri kordon volt. Az ellenzék minden alkalommal megjelent, tiltakozott, majd elvonult.

1912. december 10.
Csendőri és rendőri kordon állt. Az ellenzék a szokásos tiltakozás után elvonult.

Ez a nap piros betűs a Képviselőházi Őrség történetében. Ezen a napon szavazta meg az országgyűlés az őrség felállításáról szóló törvényjavaslatot.

[104] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 159–168.
[105] 20. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 419. országos ülés.

Mindenekelőtt néhány szót a megnevezésről. Háromféle néven említették őket. Hivatalosan Képviselőházi Őrség volt a nevük, félhivatalosan csak palotaőrségnek hívták őket, végül az országgyűlés tárgyalásain – főleg az ellenzék és a gyorsírók – általában csak őrségként említik a testületet.

A plenáris ülésen a törvényjavaslat előadója szintén Rakovszky Iván volt.[106]

Már az előadó hangsúlyozta, hogy a törvényjavaslat két fő részre bontható. Azt már csak én teszem hozzá, hogy ez teljes mértékben tükrözi gr. Tisza István nyilvánvaló törekvéseit. Az első fő rész ti. az 1. §-ban lefektetett intézkedésekből áll. Ezek meghatározzák az elnök hatáskörét, megállapítják az elnök jogait és kötelezettségeit mindazon esetekben, mikor karhatalom alkalmazására sor kerül. A második fő rész az őrség felállítására, létszámára, összetételére stb. vonatkozik.

Az előadó látható módon a fő figyelmet az 1. §-nak szentelte. Rögtön az elején hivatkozott a már említett 1848. évi IV. tc.-re, továbbá arra, hogy már a jelenlegi házszabályok szelleme is ezt tükrözi, a törvényjavaslat csak ezek pontosítását célozza.

Így az 1. §-nak négy bekezdése van. Az előadó mindegyiken egyenként és tételesen végigment, megpróbálva bizonyítani, hogy összhangban vannak az 1848. évi IV. tc. szellemével. Ha figyelmesen nézzük a mellékletet, láthatjuk, hogy egy dologban lépett túl az elődök elgondolásán, amikor annyiban mondott többet, hogy az elnök hatáskörébe utalja a közbiztonságról való gondoskodást is. Mivel ez az 1848. évi IV. tc.-ben nincs benne, külön kihangsúlyozza a törvényjavaslat. Gondoljunk csak vissza a Tisza István elleni merényletre, milyen jól jött ide az érvelést alátámasztandó.

A második bekezdés főleg a hallgatóság csendben tartására vonatkozó elnöki feladatokkal foglalkozik, amelyek valóban jelen voltak már az 1848: IV. tc.-ben is.

A harmadik bekezdés a legkényesebb, legvitathatóbb, a képviselőkkel szembeni karhatalmi fellépés elnöki feladatairól szól. Itt nem az 1848: IV. tc.-re hivatkozik az előadó, hanem a házszabályok 255. §-ára, így a logika fordítva működik. Ha ti. a házszabályokat az 1848: IV. tc. szellemében alkották, akkor nem érdekes az, ha valami nem volt benne az 1848: IV. tc.-ben, elég, ha a házszabályokban benne van, az úgyis azt a szellemiséget tükrözi. Ezzel az egyszerű logikai csavarral könnyűszerrel túlléptek azon a kérdésen, miszerint az 1848: IV. tc. a karhatalmat csak a hallgatósággal szemben szándékozott alkalmazni. Ha a képviselőház működésének rendjét a hallgatósággal szemben a karhatalom megvédheti, akkor a renitens

[106] 21. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 423. országos ülés.

képviselőkből egyszerűen csináljunk hallgatóságot, máris szabad az út a karhatalom előtt.

A negyedik bekezdésben egyszerűen folytatják az előző logikát. Az azonnali intézkedés alatt a pontosítás után már azt kellett érteni, hogy az elnök hatásköre lehetővé teszi, hogy a tanácskozást meghiúsítóan zavaró képviselőket karhatalommal is kivezetheti és a képviselőház vagy bizottság ülésétől távol tarthatja.

Ezek után megállapítható, hogy az első paragrafus tulajdonképp azért született, hogy gr. Tisza István eddigi, karhatalmat felhasználó tevékenységét utólag legalizálja. Olvassuk csak el a melléklet első három oldalát, végig kitetszik belőle, hogy eddig is minden rendben volt, most csak pontosítás történt.

A törvényjavaslat második részének előterjesztéséből idézzünk szó szerint egy részt, amely nagyon elgondolkodtató az őrség születésének megítélésekor.

„El kell képzelnünk a fegyveres őrség tagjainak lelki állapotát egy-egy ilyen karhatalmi intézkedés alkalmával. Tudjuk, hogy a politikai események a napilapokban, a népgyűléseken, de különösen itt a Házban, ahol ezen őrség tagjai jóformán állandóan jelen vannak, megtárgyaltatnak, esetleg tendenciózus színezetben állíttatnak be. A fegyveres őrség tagjainak lelkében esetleg olyan képzetek támadnak, amelyek elhitetik velük, hogy hazafiatlanságot, vagy a képviselők mentelmi joga ellen való merényletet követnek el akkor, midőn kötelességüket teljesítik. Nem szabad továbbá elfelejteni, hogy az a jóformán mindennapos érintkezés, amely a képviselőházban állandóan jelen lévő őrség tagjai, s az egyes képviselő között fennáll, talán bizonyos gyengeséget, talán bizonyos kíméletes indulatot hozhatna létre a Képviselőházi Őrség tagjainak lelkületében.

Mindezeket a, hogy úgy mondjam, lelki pressziókat ellensúlyozni kell azzal az erős fegyelemmel, amely ezen őrséget az elnök akaratának végrehajtására feltétlenül képessé teszi. […]

A képviselőházi őrség teljesen és tökéletesen az elnök hatáskörének lesz alárendelve, és annak dacára, hogy katonailag szerveztetik, a kormánytól teljesen független lesz, az elnök parancsait fogja végrehajtani [...]”[107]

Azt hiszem, ezek az idézetek már teljesen egyértelműek. Többé senkitől nem kell sem előre, sem utólag embereket kérni, mert az mindig helyben rendelkezésre fog állni. Ráadásul válogatott állomány, a csendőrség

[107] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 377.

és a fegyveres erők állományából. Kikötés a makulátlanul jó szolgálati viszony, a nőtlenség, a minimum 178 cm-es magasság stb. Külön szabály, hogy ezt a beosztást maximum hat évig lehet ellátni, majd vissza kell térni az előző beosztásba, egyrészt azért, hogy a kényelmes életben a fegyveres őrség tagjai ne puhuljanak el, másrészt hogy a katonai fegyelem ne lazuljon.

A törvényjavaslat úgy intézkedett, hogy a Képviselőházi Őrség csak a Parlament épületén belül legyen jogosult a rend fenntartására. Ha az állomány megerősítésére van szükség akár a Házon kívül, akár belül, akkor a csendőrség erőit kell bevonni, mivel az államrendőrség fegyelmi szabályzata, szervezete és fegyverhasználati szabályai teljesen mások, mint a Képviselőházi Őrségé. Viszont a palotaőrség szabályzatai megfelelnek a csendőrség és a fegyveres erők szabályzatainak, ezért célszerű az együttműködést ezekkel a szervezetekkel megszervezni. Ezzel kapcsolatban néhány tisztázandó részlet. Sokszor hivatkozunk az 1848. évi IV. tc.-re. Ennek 14. §-a mondja ki azt, hogy a rend és a csend fenntartása terembiztosok által, szükség esetén a nemzeti őrsereg alkalmazásával eszközöltetik. A nemzetőrséget az 1848. évi XXII. tc.-ben állították fel arra a célra, hogy a személy és vagyonbiztonság, a közcsend és belbéke biztosíttassék. Az 1868. évi XLI. tc. 32. §-a a nemzetőrséget végleg eltörölte. Ezután már a nemzetőrség ilyen irányú tevékenységét a csendőrség, a rendőrség és a fegyveres erők vették át, valamint mostantól a Képviselőházi Őrség a Ház épületén belül.

Végül hadd idézzek az előadói expozéból egy olyan részt, amely világosan megfogalmazza a kor hozzáállását a kérdéshez a jog vagy jogelmélet oldaláról.

„A jog, mint abszolút fogalom, tulajdonképpen egy szembenálló oldalról nézve mindig jogtalanságot jelent. A jog, mint abszolút jog, mindig arra ad nekem hatalmat és erőt, hogy valakitől valaminek tűrését, vagy valakitől valaminek cselekvését követeljem. De a szabadság ilyen aprólékos egyéni jogok mozaikja, szabadság csak ott van, ahol az én jogom nem teszi tönkre felebarátom jogát. A szabadság olyan mozaik, amelyet nem lehet azokból a durva kövekből, az egyes jogdarabokból, egyéni jogokból úgy összerakni, amint éppen a kezünkbe jutnak, ezeket a jogdarabokat meg kell faragni, olyan formájúvá kell tenni, hogy egymás mellett megférhessenek, e mozaikszerűen összerakott abszolút egyéni jog adja a szabadságot.

Vajon a képviselőház egyes tagjainak szabadsága lenne az, hogy egyeseknek megadjuk azt a jogot, hogy úgy viselkedjenek, amint akarnak, azt tegyék, ami eszükbe jut ebben a képviselőházban, amely az ország delibe-

rálásának, az ország akaratnyilvánulásának terme, hogy itt koncerteket rendezzenek?”[108]

A bizottság előadójának felvezetése után a Ház vita vagy hozzászólás nélkül a törvényjavaslatot egyhangúlag elfogadta.

Így született meg a Képviselőházi Őrség.

Persze kár lenne azt hinni, hogy eddig nem történtek ez ügyben egyéb előkészületek. A kormány nyilvánvalóan számított a Ház igenlő szavazatára, és már biztosan elkezdte az idevonatkozó egyéb dokumentáció kidolgozását. Amikor a törvény megszületett, feltehetőleg már rendelkezésre állt az öltözeti és fölszerelési szabályzat. Ennek köszönhető, hogy a törvény kihirdetését követően (*Országos Törvénytár* 1912. évi december 31-én kiadott 18. számában) körülbelül két hónap leforgása alatt le tudták gyártatni az összes ruházati anyagot, már márciusban megkezdődhetett a felszerelés, áprilisban a kiképzés, és május elején már átvette a karhatalmi feladatok ellátását a parlamentben a rendőrségtől a Képviselőházi Őrség.

1912. december 11.

Csendőri és rendőri kordon. Az ellenzék ismét megjelent, tiltakozott, azután elvonult.

E napon a főrendiház elnöke hivatalosan értesítette gr. Tisza Istvánt, hogy a Képviselőházi Őrség felállításáról szóló törvényjavaslatot a főrendiház a képviselőház által megállapított szerkezetben módosítás nélkül elfogadta.

Ezek után a törvényjavaslatot szentesítés végett fölterjesztették Ferenc Józsefnek.[109]

1912. december 12., 13., 14., 16., 17., 18., 23., 31.

Csendőri és rendőri kordon. Az ellenzék minden reggel megjelent, majd a szokásos tiltakozás után elvonult.

1913. január 22.

Csendőri és rendőri kordon. Az ellenzék a már megszokott eljárást követte. Ezen a napon jelentette be az elnök, hogy a törvényjavaslatot őfelsége szentesítette, és azt az 1912. évi LXVII. törvénycikk formájában az *Országos Törvénytár* útján kihirdették.[110]

[108] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 380.
[109] 22. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVIII. kötet, 424. országos ülés.
[110] 22. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVIII. kötet, 433. országos ülés.

1913. január 23., 24.
Csendőri és rendőri kordon állt, megismétlődött ugyanaz: megjelenés, tiltakozás, elvonulás.

1913. február 24.
Nem volt kordon, mivel erre a napra valamennyi ellenzéki képviselő kitiltása letelt. Az ellenzék viszont egységesen nem jelent meg a Házban.

1913. február 27.
Kordon nem volt. Az ellenzék ekkor sem jelent meg. Szász Károlyt alelnökké választották.[111]

1913. február 28.
Megint nem volt kordon. Az ellenzék részéről ketten jelentek meg: b. Sennyey Miklós és Szabó István (nagyatádi). Sennyey Miklós napirend előtti felszólalás keretében bejelentette, hogy kilépett a Kossuth Pártból. A kisgazdapárti Szabó István az osztatlan közös legelőkről szóló törvényjavaslat tárgyalásánál szólalt fel. Kijelentette, hogy csak azért jött be és szólalt fel, mert választói megkövetelték tőle, hogy az érdekeiket sértő javaslat ellen felszólaljon.[112]

1913. március 1., 3.
Nem volt kordon. Az ellenzék közül csak Szabó István (nagyatádi) jelent meg, aki többször is felszólalt az osztatlan közös legelőkről szóló törvényjavaslat tárgyalásánál.

1913. március 4.
A Szociáldemokrata Párt arra való tekintettel, hogy a Ház e napon kezdte meg az országgyűlési képviselők választására vonatkozó törvényjavaslat tárgyalását, általános sztrájkot hirdetett. Ezért a Házat katonai kordon vette körül. Az általános sztrájk azonban elmaradt. Ezen a napon az egész ellenzék megjelent a Házban, és gr. Apponyi Albert is felszólalt. Az ellenzék nevében tiltakozott a június 4-én történtek ellen. Az ellenzék álláspontja szerint a június 4-i délutáni machinációkkal nem köszörülték ki a délelőtti csorbát.

Úgy vélte, mindaddig, amíg a parlamentáris jogrend helyreállításának tárgyi és személyi garanciái nincsenek meg, az ellenzék a Ház érdemle-

[111] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVIII. kötet, 33.
[112] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVIII. kötet, 59.

ges munkájában nem vehet részt. Apponyi ezután érdemben is foglalkozott a javaslattal. Apponyi felszólalása után az egész ellenzék elhagyta a Házat.[113]

Apponyi után Lukács László miniszterelnök szólalt fel. Először is megállapította, hogy bármennyire is tiltakozott Apponyi az érdemleges tárgyalásban való részvétel ellen, mégis érdemlegesen foglalkozott a tárgyalás alatt álló javaslattal. A miniszterelnök szerint az ellenzék nem azért nem akar részt venni a parlamenti tárgyalásokban, mert a június 4-i házszabálysértés kijavítása elmaradt, hanem azért, mert azonosította magát azokkal a képviselőkkel, akiket a Ház kizárt. Ez teljesen abszurd álláspont, amely, ha a gyakorlatban érvényre emelkedne, minden pillanatban kétségessé tehetné a parlament működését, mert semmi egyéb nem kéne hozzá, mint hogy minden nap egyik vagy másik képviselő olyan magatartást tanúsítson, amely a kizárást vonja maga után, és akkor a kizárt tagjával azonosítva magát az illető párt kivonulna. Ha tehát valamely párt kivonulása és távolmaradása azzal a következménnyel járna, hogy akkor a parlament köteles beszüntetni működését, akkor egy vagy több tag megfegyelmezése az egész parlamenti élet megbénítását vonná maga után.[114]

1913. március 5.

Kordon nem volt. Az ellenzék tagjai közül csak a kisgazdapárti Novák János jelent meg, és fel is szólalt a választójogról szóló törvényjavaslatnál. Hangsúlyozta, hogy csak azért jelenik meg és szólal fel, mert választói követelik, hogy síkra szálljon a rájuk nézve sérelmes törvényjavaslat ellen.[115]

1913. március 6.

Kordon nem volt. Az ellenzék nem jelent meg. Gr. Tisza István a választójogi törvényjavaslathoz hozzászólva kifogásolta, hogy az ellenzék nem vesz részt a tanácskozásokon. Tisza elmondása szerint gr. Andrássy Gyula október 30-i beszédében azt állította, hogy a parlament csonka, és fegyveres erő gátolja a képviselőket abban, hogy a Házba jöhessenek. Most nincs fegyveres erő, amely gátolná a képviselőket a bejövetelben, nem csonka a parlament, mert senki sincs kizárva, az ellenzék mégsem teljesíti törvényhozói kötelességét. Apponyi Albert azt állította, hogy az ellenzék nem vehet részt a tanácskozásokban, mert a jogrendet megsértették, és a reparáció

[113] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVIII. kötet, 123–126.
[114] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVIII. kötet, 127.
[115] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVIII. kötet, 150.

nem történt meg, továbbá azért, mert azok, akik a jogrendet megsértették, nem hagyták el hatalmi pozíciójukat.

Ami Apponyi első állítását illeti, tény, hogy a házszabályok fontos rendelkezéseit megsértették, de a sérelmet reparálták. De ha az ellenzéket ez nem nyugtatja meg, ha ők újabb, talán ünnepélyesebb határozattal szeretnék megpecsételni azt, hogy a jogrend egyszeri megsértése nem jelenti a jogrend félretételét, ezen a téren igen könnyedén meg lehetne érteni egymást. Azzal kapcsolatban, hogy azok, akik a jogrendet megsértették, hagyják el pozíciójukat, utalt arra, hogy már hány olyan magyar kormány volt, amely kénytelen volt az államháztartást törvényes alap nélkül folytatni. Ennél nyilvánvalóbb törvénysértést elképzelni is alig lehet. Mégis amikor a törvényhozás jogosult tényezői helyeselték ezt az eljárást, soha senki nem kívánta, hogy ezek a politikusok emiatt hagyják el helyüket.[116]

1913. március 7.
Kordon nem volt. Az ellenzék tagjai közül csak Novák János jelent meg, és részt vett a választójogi törvényjavaslat részletes tárgyalásában.

1913. március 8., 12.
Kordon nem volt, az ellenzék nem jelent meg.

1913. március 13.
A Ház körül csendőri és rendőri közös őrjáratok cirkáltak, mert a házszabályok megváltoztatása volt napirenden. Senki nem volt kizárva, így az egész ellenzék akadálytalanul megjelenhetett. Gr. Tisza István megnyitotta az ülést, ám folytonos zaj közepette Lovászy felállt, és „álljunk meg egy szóra" felkiáltással beszélni kezdett. Mivel a zaj nem szűnt meg, az elnök felírta a lármázó képviselők neveit, felfüggesztette az ülést, és a 843/1913. számú átiratban utasította a háznagyot, hogy az átiratban foglalt képviselőket szólítsa fel a Ház épületének elhagyására, s amennyiben ennek nem tennének eleget, karhatalommal távolítsa el őket. Az eltávolítandók a következők voltak: Ábrahám Dezső, gr. Batthyány Pál, Bikády Antal, Bosnyák Géza, Csuha István, Justh János, Kun Béla, Lovászy Márton, Ráth Endre és Sümegi Vilmos.

Nem volt intézkedés arról, hogy mikor bocsáthatók be újra.

Pavlik főfelügyelő a rendőrség élén bevonult az ülésterembe, s a fent felsorolt képviselőket távozásra szólította fel. A felszólítottak és velük együtt az egész ellenzék elhagyta a Házat.

[116] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVIII. kötet, 168–169.

Az elnök újból megnyitotta az ülést, jelentette a Háznak, hogy a házszabályokban lévő egyéb eszközök kimerítése mellett sem volt képes az ülés rendes menetét az 1912. évi LXVII. tc.-ben foglalt eszközök igénybevétele nélkül biztosítani. Csak hosszas kísérletek után folyamodott a rendelkezésére bocsátott hatalmi eszközökhöz, s távolíttatta el a zajongókat. A Képviselőházi Őrségről szóló 1912. évi LXVII. tc. 1. §. 4. pontja értelmében ezen intézkedését jóváhagyás végett a Ház elé terjesztette. Ezen az ülésen történt először hivatkozás erre a törvényre, s alkalmazták először a törvény azon rendelkezését, hogy a szavazásnál a kitiltottak olybá veendők, mintha a kitiltás ellen szavaztak volna, s ezért a jelenlévőket megszámolják.[117]

Ezután a Ház tárgyalta és elfogadta a házszabályok módosítására vonatkozó javaslatot. A mentelmi bizottság még ugyanezen az ülésen beterjesztette jelentését a hozzá utasított képviselők ügyében. Javaslatára a Ház Lovászy Mártont és Ráth Endrét, akik a rendzavarás kezdeményezői voltak, a határozathozatal napját is beleszámítva tizenöt ülésnapra, a többieket tíz ülésnapra kitiltotta.[118] Erről a háznagyot a 845/1913. számú elnöki átiratban értesítették azzal a kikötéssel, hogy a kitiltottakat a kitiltás ideje alatt azokon a napokon, amikor a Ház vagy bizottságai ülést tartanak, a Ház épületébe se bocsássa be. A kizárt képviselők ez alkalommal nem kaptak értesítést.

1913. március 15.

A Ház körül csendőri és rendőri kordon volt, amelyet azonban gr. Tisza István visszavonatott, mivel az ellenzékből senki sem jelent meg. A második ülésszakot berekesztő és az új ülésszakot május 5-re összehívó királyi kéziratot hirdették ki.[119]

E nappal véget ért a rendőrség parlamenti szereplése. Gr. Tisza István nagyon meg volt elégedve eddigi tevékenységükkel, aminek többször is hangot adott. 1912. június 28-án levélben fejezte ki köszönetét Lukács László miniszterelnöknek a rendőrség tapintatos, de határozott tevékenységéért.[120] Többször utalt ki olyan összegeket, amelyeket a rendőri biztosításban részt vevők jutalmazására szánt.[121]

Ettől függetlenül a figyelmessége odáig terjedt, hogy a rendőri állomány ebédeltetését is mindig megoldották Czipóth József vendéglős által, de

[117] 25. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVIII. kötet, 222–223.
[118] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVIII. kötet, 229–230.
[119] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVIII. kötet, 232.
[120] 76. melléklet: A képviselőház elnökének 2186/1912. sz átirata.
[121] 77. melléklet: Kimutatás a M. Kir. Államrendőrséggel kapcsolatban kiutalt összegekről.

az így kiadott pénzeket a képviselőház utólag mindig behajtotta a rendőrség vagy csendőrség illetékes szerveitől.[122]

1913. május 5. – 1914. április 21.

1913. május 5.
Ezen a napon vette át a szolgálatot a Parlament épületében a Képviselőházi Őrség. Ugyanezen a napon léptek életbe az új házszabályok.[123]

Kordon nem volt. A kapuknál a beléptetés ellenőrzését, és a Ház épületében a rend fenntartását – a szolgálatot – az őrség látta el.

Az ellenzék nem jelent meg, senki nem kísérelt meg bejutni a kitiltottak közül.

A Ház alelnököket, háznagyot és jegyzőket választott.

1913. május 6., 26., június 2., 3.
Kordon nem volt, csak az őrség teljesített szolgálatot. Az ellenzékből egyszer sem jelent meg senki.

1913. június 4.
Ezt a napot nevezhetnénk a Képviselőházi Őrség első éles bevetése napjának.

A Házat katonai kordon vette körül. Bent a Házban az őrség teljesített szolgálatot, de gr. Tisza István jónak látta az őrséget megerősíteni, ezért a földszinti folyosón csendőrök is álltak készenlétben.

Az ellenzék megjelent, köztük a kitiltott Ráth Endre is bement az ülésterembe. Lovászy, aki szintén ki volt tiltva, nem jelent meg. Még az ülés megkezdése előtt Justh Gyula felolvasta az ellenzék manifesztumát. Az elnök, akinek jelentették, hogy Ráth bent van a Házban, felszólította őt az ülésterem és a Ház épületének elhagyására, aminek Ráth eleget is tett. Az ülés folyamán az elnök javaslatára a Ház Ráthot a mentelmi bizottsághoz utasította, mert a kitiltási határozat ellenére megjelent a Házban. A mentelmi bizottság június 11-én, a legközelebbi ülésen nyújtotta be jelentését, amelyben javasolta, hogy Ráth tiszteletdíjából a házszabályok 254. §-a értelmében 500 koronát vonjanak le, és a Ház határozatával szemben tanúsított engedetlensége miatt a Ház ünnepélyes megkövetésére utasítsák.

[122] 77. melléklet: Minisztériumi válasz a megkeresésre.
[123] 59. melléklet: Határozati házszabály részlete. Mai modern szóhasználattal a képviselőház elnökének fegyelmi és rendészeti jogköreit szabályozó §-ok.

A Ház ezt elfogadta.[124] Ráthot október 30-án szólította fel az időközben házelnökké választott Beöthy Pál,[125] hogy kövesse meg a Házat. Minthogy ennek nem tett eleget, ismét a mentelmi bizottsághoz utasították.[126] A bizottság november 4-én beadott jelentésében javasolta, hogy Ráth részesüljön jegyzőkönyvi megrovásban. A Ház ezt is elfogadta.[127] A pénztárat a jegyzőkönyvi megrovással együtt járó 100 korona levonására a 2907/1913. számú átiratban utasították. Ugyanezen szám alatt értesítették Ráthot is.

Ezután a kis kitérő után térjünk vissza az ülésre!

Gr. Tisza István megnyitotta az ülést, ám az ellenzék akkora zajjal fogadta az elnököt és a kormányt, hogy az ülés normális folytatása lehetetlenné vált. Az elnök igyekezett a rendet megteremteni. Javaslatára a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította: Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Justh Gyula, Justh János, Kun Béla, Sümegi Vilmos, Ábrahám Dezső, gr. Batthyány Pál, Veszprémy István, Macky Emil képviselőket. Mivel a zaj ezután sem szűnt meg, feljegyezte a zajongók neveit (Veszprémy és Batthyány kivételével), és utasította a háznagyot az 1630/1913. számú átiratában, hogy a felsorolt képviselőket szólítsa fel a Ház elhagyására, s amennyiben ennek nem tesznek eleget, karhatalommal távolítsa el őket. Arra vonatkozóan nem volt intézkedés, hogy mikor lehet őket újra bebocsátani.

Ekkor bevonult az ülésterembe a Képviselőházi Őrség, és körülvette az ellenzéki padsorokat. (Története során most először.)

Rögtön egy rendkívüli incidenssel kezdődött az intézkedés. Még mielőtt elkezdődtek volna a kivezetések, Héderváry Lehel hangosan becsmérlő szavakkal illette Gerő Vilmos századost, az őrség parancsnokhelyettesét. Gerő százados ekkor kardot rántott, és háromszor rávágott Héderváryra. Mivel ezek csak kardlapos, úgynevezett „lapos vágások" voltak, Héderváry nem sérült meg. Ezután minden egyes kivezetendő képviselőt távozásra szólítottak fel, s minthogy a felszólításnak nem tettek eleget, mindegyik mellé két palotaőr állt. Ezek kikísérték az illetőket a folyosóra, a folyosóról pedig csendőrök kísérték ki őket a kapuhoz.[128] Miután a kivezetések megtörténtek, az őrség parancsnoka jelentést tett. Az elnök az ülést újból megnyitotta, ám ekkor a még bennmaradt ellenzéki képviselők nagy zajjal elhagyták az üléstermet.

[124] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 68.
[125] 93. melléklet: Benczúr Gyula festménye.
[126] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 237.
[127] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 273.
[128] 26. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 454. országos ülés.

Gr. Tisza javaslatára a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította Huszár Károly (sárvári), Polónyi Dezső, Posgay Miklós és Preszly Elemér képviselőket, akik az ülés újbóli megnyitását közvetlenül megelőző pillanatokban durván megsértették a Ház méltóságát. Ezután Tisza jelentést tett a képviselők eltávolításáról, amit a Ház jóváhagyólag tudomásul vett, és az illetőket a mentelmi bizottsághoz utasította. Végül az elnök, az őrség parancsnokának jelentése alapján jelentette a Háznak a Héderváry–Gerő-esetet. Javaslatot tett arra is, hogy az ügyet utasítsák a mentelmi bizottsághoz, amit a Ház el is fogadott.[129] Gerő ellen az illetékes katonai hatóság vizsgálatot indított. A mentelmi bizottság a hadbíróságtól a vonatkozó iratokat beszerezte ugyan, de jelentését nem nyújtotta be. Bottlik István 1914. január 21-én interpellációt terjesztett elő ebben az ügyben. Követelte, hogy a bizottság a jelentését záros határidőn belül adja be. Gr. Tisza István, aki akkor már miniszterelnök volt, válaszában kijelentette, hogy a bizottság rövid időn belül beterjeszti érdemleges javaslatát.[130] Ez a bejelentés a világháború kitöréséig nem született meg, az incidensnek semmiféle következménye nem lett. Érdekesség, hogy gr. Tisza István a *Magyar Figyelő* című újság 1913/18. számában cikket jelentetett meg a Gerő–Hédervári-ügyről.[131]

Ezen az ülésen jelentették be a Lukács-kormány lemondását.[132]

A mentelmi bizottság a legközelebbi ülésen, június 11-én terjesztette be jelentését a hozzá utasított képviselők ügyében. Javaslatára a hozzá utasított képviselőket – Ráth Endre kivételével, akire vonatkozólag a bizottság határozatát már ismertettem – öt ülésnapra kizárta, és a házszabályok 254. §-a értelmében elrendelte, hogy a tiszteletdíjukból ülésnaponként fejenként húsz koronát levonjanak. (A vonatkozó pénztári rendelet száma 1786/1913.)[133]

A háznagyot az 1725/1913. számú átiratban értesítették azzal, hogy a kizárt képviselők a plenáris vagy bizottsági ülések napjain a Ház épületébe sem bocsáthatók be. A kizárt képviselőket az 1726/1913. számú átiratban értesítették.

1913. június 11.

Kordon nem volt, az őrség teljesített szolgálatot. Az ellenzék nem jelent meg.

[129] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 66.
[130] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 395–398.
[131] 79. melléklet: *Magyar Figyelő,* 1913. 18. szám.
[132] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 64–66.
[133] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 68–69.

1913. június 12.
Az őrség teljesített szolgálatot, az ellenzék nem jelent meg. A Tisza-kormány bemutatkozott a Házban.

1913. június 13.
Az őrség teljesített szolgálatot, az ellenzék nem jelent meg. A Ház elnökévé megválasztották Beöthy Pált. Székfoglaló beszédében kijelentette, hogy teljes erejével igyekezni fog fenntartani a parlament munkaképességét és szabályszerű funkcionálását, biztosítani a szólásszabadságot, de meggátolni az azzal való visszaélést. Szerinte lehetővé kell tenni a tárgyak szabad megvitatását, de egyúttal a Ház akaratának kifejezését, a határozathozatalt is, tiszteletben tartani és tartatni minden egyes képviselő jogát, de lehetetlenné tenni az anarchiát.[134]

1913. június 14., 16., 17., 18., 19., 20., 26.
Az őrség teljesített szolgálatot, az ellenzék nem jelent meg. Az üléseket október 8-ig királyi kézirattal elnapolták.

1913. október 8.
Kordon nem volt, az őrség teljesített szolgálatot.

Megjelent az újonnan alakult Alkotmánypárt. A napirend megállapításánál gr. Andrássy Gyula mint a párt vezére szót kért. Andrássy elmondta, hogy a párt kötelességének tartotta bejönni és kifejteni azokat az okokat, amelyek megakadályozzák és lehetetlenné teszik azt, hogy a Ház érdemleges munkájában részt vegyen. Ezzel kapcsolatban kérte, hogy a Ház addig, amíg az alkotmányos munka előfeltételeit nem teremtik meg, tartózkodjon az érdemleges munkától. Az ellenzék nem ismerte el az új házszabályok érvényességét, mert azokat akkor szavazták meg, amikor az ellenzék egy része erre való felhatalmazás nélkül ki volt zárva. Nem vehetett részt az ellenzék a tárgyalásokban, mert a június 4-i házszabálysértést nem reparálták megfelelőképp. *Lehetetlen nyugodtan tárgyalni akkor, amikor ha egy képviselő valamit mond, amit az őrség tisztje magára nézve sértőnek tart, akkor annak a tisztnek büntetlenül joga legyen kardot rántani, s az illető képviselőt levágni.*[135] A Képviselőházi Őrségről szóló törvény sem a Háznak, sem az elnöknek nem adja meg azt a jogot, hogy egy képviselőt letartóztasson, bezárhasson, ám az őrségi utasításban mégis benne van, hogy az őrségnek jogában áll valakit tizenkét órára letartóztatni. A parla-

[134] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 86.
[135] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet. 213.

mentnek eddig is csak arra volt joga, hogy valakit kizárjon vagy megrójon, de arra nem, hogy bárkit is bezárhasson. Addig, amíg a kormány erőszakkal dolgozik, elkerülhetetlen a legélesebb küzdelem.

Andrássy beszéde után az Alkotmánypárt távozott.

Gr. Tisza miniszterelnök válaszolt Andrássy beszédére. Kifejtette, hogy március 13-án, mikor a Ház a házszabályokat megszavazta, senki sem volt kizárva. Az ellenzék meg is jelent, de egyes tagjai olyan magaviseletet tanúsítottak, hogy tíz képviselőt az elnök, az akkor már törvényben megállapított jogánál és kötelességénél fogva eltávolított. A házszabályokon esett sérelmet teljes mértékben reparálták, hiszen a Ház abszolút többségének hozzájárulásával megtörtént a formasértés legteljesebb reparációja. A Képviselőházi Őrségre vonatkozó kérdésnek két része van. Egy konkrét eset – a Gerő–Héderváry-ügy – megítélése. Erre vonatkozólag a mentelmi bizottság jelentést fog tenni. (Ez a bizonyos jelentés soha nem született meg.) A másik a kérdés elvi része. Itt utalt arra, hogy fegyveres erő más parlamentben is teljesít szolgálatot, hogy elnöki parancsot végrehajtson. Csakhogy másutt a képviselők csak passzív ellenállást fejtettek ki, de az nem fordult elő, hogy eközben szélsőséges jelenetek játszódtak volna le. (Utalás a merényletre.) Az a letartóztatási jog, amely az őrség parancsnokát illeti meg bizonyos adott esetben – csak tettenérés esetén –, minden csendőr káplárt megillet. Külön erre vonatkozó parancs az, hogy ha valaki ellenszegül vagy olyan cselekményt követ el, amely letartóztatását teszi szükségessé, akkor az illető a legközelebbi szobába vezetendő be, és az őrség parancsnokának azonnal jelentést kell tennie a Ház elnökének, hogy azután minden további intézkedést a Ház elnöke a saját felelősségére tegyen meg.[136]

1913. október 9., 25., 30.

Kordon nem volt, az őrség adta a szolgálatot. Voltak viharos ülésnapok, de karhatalmi tevékenységre nem kerül sor.

1913. november 4.

Az őrség teljesített szolgálatot. Az esküdtszéki reform tárgyalása volt napirenden. Az ellenzék megjelent, és gr. Apponyi Albert fel is szólalt a törvényjavaslatnál. Az összes ellenzéki párt nevében kijelentette, hogy „ámbár az ellenzéki pártok szilárdan ragaszkodnak azon elvi álláspontjukhoz, hogy a jogi anarchiába és katonai uralom alá jutott képviselőházban az államkincstárt megillető pénzek felhasználásával létrehozott többség

[136] 27. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 212–221.

hatalmi túlkapásaival szemben törvénytelenül megalkotott házszabályok erőszakolása mellett rendes parlamenti tárgyalást lehetetlennek tartanak és ilyenben részt nem vesznek, mindazonáltal kötelességüknek tartják, hogy amikor alkotmányunkat, közszabadságainkat, nemzeti létérdekeinket valamely nagy veszély fenyegeti, vagy amikor szükségét látják, hogy a nemzetet fenyegető anyagi és erkölcsi végromlásra figyelmeztessenek: azt a felszólalási lehetőséget a képviselőházban is felhasználják, amelyet a jogérvényes régi házszabályok nyújtanak".[137]

Beöthy elnök erre közölte, hogy a Házban nincs más érvényes házszabály, csak az, amit az 1913. évben hoztak, s ennek a Ház minden egyes tagja köteles magát alávetni.[138] Ezután Benedek János hozzászólt a törvényjavaslathoz, majd Lovászy a napirendhez. Lovászytól, mivel nem a tárgyhoz szólt, Beöthy elnök kétszeri figyelmeztetés után megvonta a szót.[139] Sümegit folytonos közbeszólásai miatt az elnök háromszor rendre, majd a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította. Ezután Illés József szólalt fel, és az elnök napirendi javaslatát elfogadásra ajánlotta. Illés felszólalása után az elnök a nagy zaj miatt az ülést felfüggesztette. Az ülés újbóli megnyitása után Lovászy, annak ellenére, hogy az elnök megvonta tőle a szót, és figyelmeztetésben részesítette, ismét beszélni kezdett.

Az elnök az ülést újból felfüggesztette és intézkedett, hogy Lovászy Márton, Justh János, Ábrahám Dezső képviselőket az üléstermből eltávolítsák. A kivezetésre vonatkozólag átirat nem volt, de ez felesleges is, mert a Képviselőházi Őrségről szóló törvény értelmében az elnök közvetlenül adhatta rendelkezéseit az őrség parancsnokának. A szünet alatt megjelent az őrség, de az eltávolítandók meg sem várva az erre vonatkozó felszólítást, önként, az egész ellenzékkel együtt elhagyták a Házat. Láthatjuk, hogy az őrségi törvény mennyire leegyszerűsítette a kivezetések végrehajtását!

Az elnök újból megnyitotta az ülést, és jelentést tett a történtekről a Háznak, amely az elnök intézkedését utólagosan jóváhagyta, valamint a nevezett képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasította.[140]

A mentelmi bizottság november 5-én adta be jelentését. Javaslatára a Ház Sümegit jegyzőkönyvi megrovásban részesítette, Lovászyt tíz, Justh Jánost és Ábrahámot pedig öt naptári napra kizárta.[141] Az erre vonatkozó pénztári rendelet száma 2942/913. Ugyanezen szám alatt értesítették a kizárt képviselőket is, akik közül Justh és Lovászy nem fogadták el az értesítést.

[137] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 289.
[138] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 288–290.
[139] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 299.
[140] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 300.
[141] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 303.

A háznagyot a 2930/913. számú átiratban értesítették a kizárásról azzal, hogy ha a kizárt képviselők a kizárás időtartama alatt a Ház épületében megjelennének, arról az elnöknek azonnal tegyen jelentést.

1913. november 5.

Kordon nem volt, az őrség teljesített szolgálatot.

Az ellenzék megjelent a Házban. Az esküdtszéki reform volt napirenden, amivel kapcsolatban Bródy Ernő fel is szólalt.

Huszár Károly (sárvári) a napirend megállapításához kért szót, de mivel folyton eltért a tárgytól, az elnök többszöri figyelmeztetés után megvonta tőle a szót. Az erre bekövetkezett nagy zaj miatt Beöthy elnök az ülést felfüggesztette. Az ellenzék a szünet alatt elhagyta a Házat. Az elnök javaslatára a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította Huszárt, aki az elnök rendelkezésével szembehelyezkedett, Sümegi Vilmost, Szmrecsányi Györgyöt és Barabás Bélát, akik zajongásukkal lehetetlenné tették az ülés folytatását, végül Rakovszky Istvánt is, aki az ülés felfüggesztése előtt nemcsak zajongott, hanem egy vastag törvénykönyvet a Ház asztalához vágott.[142] Még a szünet előtt, Huszár felszólalása alatt, a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította Eitner Zsigmondot, aki „itt van a házszabályuk!" kiáltással egy csomag játékkártyát dobott a Ház asztalára.[143] A mentelmi bizottság november 6-án adta be jelentését, és javaslatára a Ház Eitnert, aki a Ház mentelmi jogát sértette meg súlyosan, a határozathozatal napjának hozzászámításával harminc, Rakovszkyt – akinél súlyosbító körülmény az, hogy ő elnök volt, tehát nála más elbírálás alá esik az, ha zavarja a tanácskozás menetét – húsz, Huszárt tizenöt, Sümegit tíz ülésnapra kizárta, Szmrecsányit és Barabást jegyzőkönyvi megrovásban részesítette.[144] Az elnök ezen az ülésen jelentette be, hogy beszünteti az eddigi szokást, hogy a kizárt képviselők kizárásukról, illetve a pénzbüntetésről külön értesítést kapnak. A határozatot kinyomtatták.[145] Így ettől kezdve csak a háznagy kapott értesítést 2958/913. szám alatt, a pénztári rendelet száma 2959/913 volt.

1913. november 6., 7.

Az őrség teljesített szolgálatot, az ellenzék nem jelent meg.

[142] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 326.
[143] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 325.
[144] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 331–332.
[145] 57. melléklet: A november 5-ei és 6-ai ülésen kizárt képviselők kinyomtatott névsora.

1913. november 11.
Az őrség teljesített szolgálatot. Az ellenzék megjelent, de a kitiltottak nem jöttek be a Házba. A Ház a sajtóról szóló törvényjavaslatot tárgyalta. Éles szópárbaj alakult ki gr. Apponyi Albert és gr. Tisza István között, ismét szóba került a június 4-i sérelem és az új házszabályok érvényessége. Rendzavarás nem történt.[146]

1913. november 12., 13.
Az őrség teljesített szolgálatot. Az ellenzék megjelent, rendzavarás nem történt.

1913. november 14.
Az őrség teljesített szolgálatot. Az ellenzék megjelent.

A Ház a delegáció tagjait választotta meg, ellenzékieket is beválasztottak. Ennek előzménye az, hogy a Nemzeti Munkapárt vezetősége felkérte az ellenzéki pártokat, hogy jelöljenek tagokat a delegációba. Az Egyesült Függetlenségi és 48-as Párt gr. Apponyit, gr. Károlyi Mihályt, Lovászyt és Vázsonyit, az Alkotmánypárt gr. Andrássy Gyulát és Rakovszky Bélát, a Néppárt Rakovszky Istvánt jelölte. Az ülésen meg is választották őket.[147]

Ezután a Ház folytatta a sajtóról szóló törvényjavaslat tárgyalását. Ellenzéki felszólalás csak a napirend megállapításánál volt. Gr. Andrássy Gyula szólalt fel.

Kijelentette, hogy mielőtt a többség ilyen nagy fontosságú kérdésekkel foglalkoznék, új választásokat kellene kiírni, hogy a nemzet ítélkezhessen az elkövetett házszabálysértés felett. Szerinte az ellenzéknek a Házban nincs kellő biztonsága, mert függ az elnökség és a többség kegyétől, akaratától, amely felülemelkedik a házszabályokon.

Beöthy elnök figyelmeztette a szónokot, hogy az egyedül érvényes házszabályokat az elnök teljes szigorral alkalmazza a Ház minden egyes tagjával szemben. Andrássy kijelentette, hogy az ellenzék a jelenlegi házszabályokat nem tartja érvényesnek. Ezt bővebben kifejtette már október 8-án tartott beszédében, és akkor az elnök még rendre sem utasította.[148] Nincs az ellenzéknek kellő biztonsága azért sem, mert a jelenlegi elnök tagja volt annak az elnökségnek, amely a házszabályokat elismerten megszegte, jóllehet előzetesen, alelnökké választásakor kijelentette, hogy ragaszkodni fog

[146] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XX. kötet, 35–37.
[147] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XX. kötet, 71.
[148] 27. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 214–221.

a házszabályokhoz. Andrássy tiltakozott az ellen is, hogy ilyen előzmények után ez a Ház életbevágó fontosságú javaslatokat tárgyaljon.

Gr. Tisza miniszterelnök kérte az elnök napirendi javaslatának elfogadását, amelyet a Ház el is fogadott.

Az ellenzék – különösen a miniszterelnök hozzászólása alatt – folytonos közbekiáltásokkal zavarta a tárgyalást, de kivezetés nem történt. Mindössze Szmrecsányit utasította a Ház kétszer is a mentelmi bizottsághoz. A mentelmi bizottság november 15-én adta be jelentését, és javaslatára a Ház Szmrecsányit az elsőért tíz, a másodikért húsz, így összesen harminc ülésnapra kizárta.[149]

(A háznagy átiratának száma 3124/913., a pénztári rendelet száma 3097/913.)

1913. november 15.

Az őrség teljesített szolgálatot, az ellenzék megjelent a Házban. Napirend előtt reagált Beöthy elnök Andrássy gr. előző napi beszédére. Kijelentette, hogy akkor, amikor egy új párt bemutatkozik, talán előzékenyebben jár el az elnökség a házszabálykezelésben, ebből azonban nem következik az, hogy mert akkor nem történt figyelmeztetés, ez jogot alkothat a jövőre nézve. A házszabályok megszavazásánál tíz képviselőt eltávolítottak ugyan a törvény alapján, de a Ház abszolút többsége az új házszabályok mellett szavazott, tehát a Ház akarata jutott kifejezésre. Kijelentette, hogy teljesen szolidáris azzal az elnökséggel, amely a június 4-i házszabálysértést elkövette, s amelynek mint alelnök tagja volt.[150]

1913. november 24., 25., 26.

Az őrség teljesített szolgálatot, rendzavarás nem történt.

1913. november 27.

Az őrség teljesített szolgálatot.

A sajtójavaslat folytatólagos tárgyalása volt napirenden. A javaslathoz Polónyi Géza, a napirendhez Ráth Endre és Sághy Gyula szólaltak fel. Mindketten azt javasolták, hogy a javaslatot vegyék le a napirendről.

Az ülés folyamán a mentelmi bizottsághoz utasították Zlinszky Istvánt (két ízben), Palugyay Móriczot és Székely Aladárt.[151] A mentelmi bizottság november 28-án nyújtotta be jelentését. Javaslatára a Ház Zlinszkyt,

[149] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XX. kötet, 94.
[150] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XX. kötet, 94–95.
[151] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XX. kötet, 296–297.

aki az elnöki tekintélyt semmibe vette (mikor az elnök rendreutasította, azt felelte: „fütyülök rá!") húsz, Palugyayt (amikor gr. Lázár István elnökölt, közbekiáltott: „ideges bolondokat ültetnek az elnöki székbe!") tizenöt ülésnapra kizárta, Székely Aladárt a Ház ünnepélyes megkövetésére utasította.[152] Székely 28-án nem volt jelen, ezért 29-én követte meg a Házat.[153] A háznagyi átirat száma 3240/1912.,[154] a pénztári rendelet száma 3215/913.,[155] valamint 3244/913.[156]

1913. november 28., 29., december 5., 6., 15., 16., 19., 20., 30.
Az őrség teljesített szolgálatot. Rendzavarások, kivezetések, kitiltások nem történtek.

[152] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XX. kötet, 331–332.
[153] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XX. kötet, 335.
[154] 56. melléklet: A képviselőház elnökének 3240/1913. sz. átirata a háznagynak.
[155] 54. melléklet: A képviselőház elnökének 3215/1913. sz. átirata a pénztári hivatalnak.
[156] 55. melléklet: A képviselőház elnökének 3244/1913. sz. átirata a pénztári hivatalnak.

Vákátoldal

Összegzés

Mivel a Képviselőházi Őrség elvileg 1912-ben, gyakorlatilag 1913-ban született meg, ezért ezt a két évet néztem át abból a szempontból, hogy milyen karhatalmi tevékenységek történtek a Házban. Ettől függetlenül célszerűnek látom, hogy majd 1914-ből is felidézzek néhány eseményt. Az eddigi dokumentumokkal és az ülések viszonylag részletes ismertetésével kettős célt kívántam elérni. Az első az volt, hogy képet nyújtsak a kor politikai miliőjéről, az akkori légkörről. A második, hogy a kizárásokkal, indokolásokkal lehetőséget adjak a karhatalmi szervek tevékenysége pontos mechanizmusának vizsgálatára, megvilágítva a mikénteket, az események mozgatórugóit.

Láttuk, hogy a Képviselőházi Őrség megszületéséhez szükség volt egy olyan karizmatikus politikusra, mint gr. Tisza István. Nem véletlenül Tisza volt az, aki már 1898-ban keresztül akarta vinni azt a javaslatát, hogy a kizárást a Háznak karhatalommal is legyen joga végrehajtani. Ő az, aki felvetette az azonnali intézkedés szükségességének fogalmát. E tárgyban nyilatkozott Beöthy elnök 1914. február 19-én. Szerinte minden egyes alkalommal, amikor karhatalmat alkalmaztak valamely képviselővel szemben, azt a Háznak utólag mindig bejelentették, s a Ház a felmentést utólag mindig megadta. A házszabályok 251., 252., 253. §-ai a rögtöni intézkedést az elnök döntésére bízzák.[157] A karhatalom szempontjából lényeges kérdés a képviselők kizárása. Ezt a határozatot mindig a mentelmi bizottság javaslata alapján, a házszabályok 255. §-ának értelmében hozta a Ház. A kizárásnak (kitiltásnak) érvényt szerezni úgyszintén a karhatalom feladata volt. 1912-ben 71 képviselőt 210 esetben zártak ki, a kivezetések száma 1914 júliusáig összesen 432 volt. Ekkor a kormány ellen küzdő ellenzék létszáma körülbelül 130 fő volt.

Az 1913. március 13-án elfogadott házszabályok a fegyelmezetlenül viselkedő képviselőkkel szemben egy új retorziót is felállítottak, a pénz-

[157] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XXII. kötet, 203.

büntetést. A tiszteletdíjból történő levonásnak három oka lehet: kizárás, jegyzőkönyvi megrovás, végül az is, ha valaki a kizárása letelte előtt megjelent a Házban (Házszabály 254. §).[158] A jegyzőkönyvi megrovással sújtott képviselő tiszteletdíjából minden alkalommal 100 korona, a kizárt képviselő tiszteletdíjából minden kizárási napért 20 korona, a kizárás alatti megjelenés esetében 500 korona volt a levonás mértéke.

A kizárásoknál a mentelmi bizottság általában követte azt a gyakorlatot, amely a házszabályok szelleméből fakadt, hogy azokat zárta ki, akiket legalább kétszer utasítottak a bizottság elé. Ez alól egyetlen kivétel 1912. szeptember 18-án történt, amikor képviselőket annak ellenére kizártak, hogy csak először utasították őket a bizottsághoz, és ehhez semmilyen indoklást nem fűztek.[159]

1912. november 25-ig ülésnapok alatt csak olyan napokat értettek, amelyek plenáris ülések voltak. Ekkor jelentette be gr. Tisza elnök, hogy a bizottsági üléseket is célszerű biztonságba helyezni. Ettől fogva a bizottsági ülések is ülésnapnak számítottak.[160]

Az ellenzék kizárt tagjai 1912. június 5-én délután a kapuban álló kevés rendőr ellenére erőszakkal hatoltak be a Házba, feltehetőleg a rendőrök a dulakodás alatt nem mertek elég határozottan fellépni a parlamenti képviselőkkel szemben. Ezért gr. Tisza június 10-től kezdve vagy katonai, vagy csendőri-rendőri kordont állíttatott a Ház köré. 1912. október 30-án az ellenzék nem a kordonon létesített ellenőrző-áteresztő ponton, hanem az Andrássy-szobor mellett akart a Házba jutni, november 28-án pedig a Duna-parti étterem konyháján keresztül. Mindkét kísérlet meghiúsult, ekkor már a karhatalom határozottan lépett fel.

A Képviselőházi Őrség felállása után egy ízben, 1913. június 4-én fordult elő, hogy a Házban az őrséget csendőrökkel erősítették meg. A kivezetések 1913. június 13-án, Beöthy elnökké választása után mindig szóbeli intézkedés alapján történtek. Megjegyzendő, hogy az őrség szolgálatba állását követően nem került sor olyan incidensre, amikor képviselőket erőszakkal ki kellett hurcolni (az egyetlen Héderváry–Gerő-esetet leszámítva).

Amikor a kivezetendő mellé két-két palotaőr odaállt, az illető ezt erőszaknak ítélve mindig távozott, sőt 1913. november 4-én a kivezetendők, mielőtt még távozásra szólították volna fel őket, önként elhagyták a Házat. Ez azt mutatja, hogy a Héderváry–Gerő-ügy után igencsak megnőtt az őrség reputációja, a képviselők látták, hogy itt határozott fellépésre számíthatnak.

[158] 28. melléklet: Kimutatás a visszatartott illetményekről.
[159] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 96.
[160] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XVII. kötet, 117.

Az őrség tisztjei pedig maguk mögött érezték gr. Tisza teljes támogatását. Jellemző, hogy az elnök az esetet a mentelmi bizottsághoz utasította, ám a bizottság a jelentést „lenyelte". Bottlik István 1914. január 24-én interpellált ebben az ügyben, és kérte, hogy a bizottság záros határidőn belül adja be jelentését. Gr. Tisza akkor már miniszterelnökként válaszában kijelentette, hogy a bizottság már beszerezte a vonatkozó iratokat a hadbíróságtól, így jelentését rövid időn belül be fogja nyújtani. Ezt azonban a bizottság sem akkor, sem később nem tette meg, majd később a világháború elterelte a figyelmet róla.

Beöthy elnöksége alatt (tehát gyakorlatilag az őrség szolgálatba lépésétől) a mentelmi bizottság a hozzá utasított képviselők ügyében két esetben javasolta (Ráth és Székely Aladár), hogy a Ház ünnepélyes megkövetésére utasítsák őket, 14 esetben javasolt jegyzőkönyvi megrovást, és 27 képviselőre nézve 46 esetben tett kizárási javaslatot. Minden kizárásnál ismétlés történt, csak Andrássy[161] és Rakovszky[162] esetében javasolt a bizottság már első esetben kizárást.

Tudni kell, hogy a Képviselőházi Őrség a Ház falain kívül is tevékenykedett. Amikor a delegáció Bécsben ülésezett, az úgynevezett Magyar Házban az ülések alatt a palotaőrök teljesítettek szolgálatot. 1914. január 16-án Apponyi megemlékezve az őrségnek a delegációban történt alkalmazásáról, kifogásolta, hogy az elnök az őrség feletti rendelkezési jogot a delegáció elnökére ruházta át, holott erre sem az őrségi törvény, sem a törvény alapján kiadott szolgálati szabályzat nem ad módot, mert azt mondja, hogy az elnök utasításait bárki által elküldheti az őrség parancsnokának, de rendelkezési jogát csak a háznagyra ruházhatja át.[163]

Válaszában Beöthy elnök február 19-én azt mondta, hogy az őrségi törvény 1. §-a szerint az elnök köteles megtenni a képviselőház és a bizottságok tanácskozásainak biztosításához szükséges intézkedéseket. Minthogy arról értesült, hogy a delegáció tanácskozásait megpróbálják majd megzavarni, kötelességszerűen intézkedett az őrség Bécsbe utazásáról, s mivel a delegáció megalakulásáig az őrség felett csak ő rendelkezhetett, személyesen ügyelt arra, hogy a tárgyalások elkezdése lehetetlenné ne váljon. A Képviselőházi Őrségről szóló törvény 2. §-a kimondja, hogy az őrség a képviselőház elnökétől akár közvetlenül, akár a képviselőház háznagya útján vagy más úton kapott rendelkezéseket köteles végrehajtani. A „más úton" kifejezés alatt mindenesetre a delegáció elnöke is érthető.

[161] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XXI. kötet, 480.
[162] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XIX. kötet, 331.
[163] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XXI. kötet, 238–247.

1912. június 4. után négy ízben volt delegáció:
- 1912. szeptember 23-tól október 10-ig Bécsben,
- 1912. november 5-től november 22-ig Budapesten,
- 1913. november 15-től december 27-ig Bécsben,
- 1914. április 28-tól május 29-ig Budapesten.

Mind a négy esetben jelen volt a karhatalom. Az első két esetben, amikor az őrség még nem állt szolgálatban, a karhatalmi szolgálatot a budapesti rendőrség, illetve rendőrség és csendőrség közösen látta el.

Az első esetben gr. Tisza elnök rendeletére Pavlik főfelügyelő vezetése alatt negyven rendőr utazott Bécsbe, és ott csak a Magyar Ház kapuin belül teljesítettek osztrák közreműködés nélkül, egyenruhában szolgálatot. A Magyar Ház előtt az osztrák rendőrség látott el egyszerű közbiztonsági szolgálatot. A magyar és az osztrák rendőrség között semmiféle kapcsolat vagy érintkezés nem volt, egymástól függetlenül jártak el.

A második esetben Budapesten a Házat csendőri és rendőri kordon vette körül. A Kupolacsarnokban és a Delegációs teremhez vezető folyosón rendőrség állt díszsorfalat.

Az őrség felállítása után, a harmadik és negyedik alkalommal a karhatalmi szolgálatot természetesen az őrség látta el. 1913 novemberében Beöthy elnök maga is elutazott Bécsbe, s addig, amíg a delegáció megalakult, személyesen adta ki rendelkezéseit, majd a delegáció megalakulása után utasította az őrség parancsnokát, hogy a delegáció elnökének és háznagyának rendelkezései szerint járjon el. Épp úgy, mint korábban a rendőrség, ez alkalommal az őrség is csak a Magyar Ház kapuin belül teljesített szolgálatot. 1913. november 19-én egy Szerdahelyi nevű állatorvost, aki Lukács László volt miniszterelnököt a Magyar Ház bejárata előtt sóval szórta be, nem az őrség, hanem a bécsi rendőrség fogta el és vette őrizetbe.

A rendőrségnek a delegációban való működése ellen sem a delegációk folyamán, sem később, akár a képviselőház, akár a főrendi ház ülésein nem tiltakozott senki. Az őrség delegációban és Házban való alkalmazása ellen is többször felszólaltak. Először 1913. november 21-én a delegáció külügyi albizottságának ülésén gr. Hadik János ellenzéki főrend tiltakozott az őrség delegációban történt alkalmazása miatt, mert szerinte ez sérti mentelmi jogukat, de maga a Képviselőházi Őrségről szóló 1912. évi LXVII. tc. sem rendelkezik arról, hogy az őrség a delegációban használható lenne. Egyébként a delegációban rendzavarás mindössze egy esetben történt, az első delegáció alakuló ülésén, 1912. szeptember 23-án. Erre az ülésre gr. Károlyi Mihály vezetésével számos ellenzéki képviselő utazott Bécsbe. Mint hallgatóság felmentek a karzatra, ahonnan Károlyi, ami-

kor b. Harkányi Frigyes korelnök üdvözölni akarta a delegációt, lekiáltott a terembe: „Ez a delegáció törvénytelen és alkotmányellenes! Tiltakozunk az összehívása ellen!”[164]

B. Harkányi korelnök ekkor elrendelte a zajongó hallgatóság eltávolítását, mielőtt azonban az intézkedés végrehajtható lett volna, Károlyi és társai önként elhagyták a karzatot.

Végül ejtsünk néhány szót azokról az esetekről, amikor karhatalmat alkalmaztak a Házban idegen személyekkel, tehát nem képviselőkkel szemben. Az első ilyen eset Pályi Ede hírlapíróé volt, akit ugyanúgy kitiltottak a Ház épületéből, mint egy képviselőt, csak nála ez a kitiltás határozatlan időre szólt. A második esetben dr. Laskai Árpád kolozsvári lakos összeférhetetlenségi bejelentést tett gr. Bánffy Miklós képviselő ellen. A tárgyaláson Laskai nem jelent meg, hanem dr. Verebélyi Hugót bízta meg a képviseletével 1914. február 11-én. Mivel a házszabályok 194. §-ának 4. bekezdése azt mondja: „Ha a képviselő (aki ellen az összeférhetetlenségi bejelentést tették) beteg, vagy engedéllyel van távol, írásbeli előterjesztések megtételére és bizonyitékainak bemutatására meghatalmazottat bízhat meg. Ugyanezen jog illeti meg a bejelentőt betegség esetén.”

Erdély Sándor, a bizottság elnöke megkérdezte Verebélyit, hogy megbízója beteg-e. Ennek tagadó válasza után távozásra szólította fel. Mivel ennek nem tett eleget, Erdély jelentést tett gr. Lázár Istvánnak, a képviselőház alelnökének, aki az ülésen szintén megjelent, s felszólította Verebélyit a távozásra. Mivel ennek sem engedelmeskedett, a palotaőrség távolította el. Beöthy elnök erről 1914. február 17-én tett jelentést a Háznak, a Ház az elnök jelentését tudomásul vette.[165]

A harmadik és egyben utolsó eset 1914. március 19-én történt, amikor Persián Ádám hírlapíró mint a Hegedűs Lóránt képviselő elleni összeférhetetlenségi ügy bejelentője a bizottsági elnök figyelmeztetésének nem engedelmeskedett, mire az elnök megvonta tőle a szót. Mivel azonban Persián továbbra is zavarta a tárgyalást, a bizottsági elnök Szász Károly képviselőházi alelnökhöz fordult, aki Persiánt távozásra szólította fel, s mivel ennek sem tett eleget, az őrséggel távolíttatta el. Beöthy elnök ezt 1914. március 20-án jelentette a Háznak, valamint azt az elnöki intézkedését is, hogy Persiántól a hírlapírói karzatra jogosító igazolványt bevonatta. A Ház ezt tudomásul vette.[166]

[164] A közös ügyek tárgyalására kiküldött országos bizottság Bécsben, 1912. szeptember 23-án tartott I. ülésének jegyzőkönyve. *Népszava,* 1912. szeptember 24-i száma.
[165] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XXII, 112.
[166] *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XXII, 181.

A Képviselőházi Őrség megalakulásának történetét 1912–1913-ban így párhuzamba lehet állítani a képviselők kivezetésének és kizárásának kérdéseivel. Kivezetések és kizárások persze még 1914-ben is történtek, például január 23-án.[167]

1914-ből érdemes kiemelni Rakovszky István március 13-ai interpellációját, amelynek bevallott célja a Képviselőházi Őrség felszámolása volt. Ez az interpelláció annyira kerek egész, hogy nem érdemes belőle részleteket kiragadni, az egész áttanulmányozható[168] a 30. mellékletben. Nem kevésbé érdekes a honvédelmi miniszter b. Hazai Samu válasza sem, melyet március 18-án, öt nappal később adott meg. Szintén érdemes elolvasni a választ[169] a 31. mellékletben. Érdekes megjegyezni, hogy néhány évvel később, amikor Rakovszky István lett a képviselőház elnöke, már eszébe sem jutott az őrség korlátozása. Ő maga is többször kérte a honvédelmi minisztert az őrség létszámának kiegészítésére.

[167] 29. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XXII, 501. országos ülés.
[168] 30. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XXII, 521. országos ülés.
[169] 31. melléklet: *Képviselőházi napló,* 1910–1915, XXII, 523. országos ülés.

Az őrség felállítása, szervezete

Végül vizsgáljuk meg az őrség szervezését, szervezetét, életkörülményeit, személyi összetételét! A szervezéssel kapcsolatos tervezési és egyeztetési feladatok megoldása már 1912 decemberében megkezdődött.

Először néhány szót az elhelyezésről. A tisztek közül kettőnek a Parlament épületében alakítottak ki lakást, az első 5 + 1 szobás, 230 m^2-es, a másik 3 + 1 szobás, 140 m^2-es. A legénység úgyszintén a parlamentben volt elszállásolva, 8 altiszti, 11 kétágyas és 6 négyágyas szobában, összesen 532 m^2-en. Az őrség elhelyezésére összesen 1855 m^2-t fordítottak.[170] Ezen terület kialakításának összköltsége 672 ezer korona volt.

Ugyancsak decemberben kezdték meg az egyenruhák beszerzésének előkészítését. E célra elkülönítettek 96 ezer koronát.[171]

A gazdasági bizottság 1912. december 13-án ülésezett gr. Tisza István elnöklete alatt, s e témákat vitatta meg. Ezen az ülésen tudomásul vették, hogy a Parlamentnél szolgálatot teljesítő rendőrök élelmezésére, és a tiszteknek adott jutalmakra 11 700 korona 92 fillért költött a képviselőház. Az őrségnek bútorbeszerzésre előirányoztak 13 600 koronát.[172]

Kiszely Geiza, a képviselőház gazdasági tanácsosa 1913. március 5-én jelentette a ruházati felszerelések költségeit. E szerint a legénység egy tagjának felszerelése 815 korona 74 fillérbe kerül, a kard és a revolver külön 80 korona volt. A tisztiszolgák öltözete fejenként 191 korona 90 fillérbe, a tisztek ruházata összesen 1148 korona 50 fillérbe került. Így a palotaőrök ruházata összesen 45 774 korona 16 fillér volt.

Az őrség 10 telefonállomás felszerelését is kérvényezte, amely 1400 koronába került, és a 10 állomás éves bérlete 250 korona volt.

[170] 64. melléklet: Kimutatás az őrség részére kialakítandó helyiségek alapterületéről és költségéről.
[171] 65. melléklet: Az őrség ruházati termékeinek költségvetése.
[172] 66. melléklet: Jegyzőkönyv a képviselőház gazdasági bizottságának 1912. december 13-ai üléséről.

Állomány

Az őrség szervezésének nagyon fontos mozzanata b. Hazai Samu honvédelmi miniszter február 4-én kiadott körrendelete,[173] amely tulajdonképpen pályázat az állások betöltésére. Ebben már részletezték az állományt.

Tisztek:

- 1 törzstiszt mint parancsnok,
- 1 törzs- vagy főtiszt mint a parancsnok helyettese,
- 1 főtiszt mint segédtiszt.

Legénység:

- 6 palota-főőrmester (rangosztályba nem sorolt havidíjas),
- 48 palotaőrmester,
- 3 tisztiszolga.

A legénységi állománynál a felvétel követelményei a következők voltak:

- teljesített tényleges szolgálati kötelezettség,
- nőtlen állapot vagy gyermektelen özvegység,
- hadi szolgálatra való teljes alkalmasság,
- a magyar nyelv tudása,
- írni-olvasni tudás,
- feddhetetlen előélet, erkölcsös, becsületes jellem, párosulva elismert kötelességérzéssel,
- ügyes magatartás.

Az állománynak az őrséghez való beosztását a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi miniszter rendelte el. Tehát a Ház elnökének döntő szava volt úgy a tisztek, mint az altisztek esetében, ugyanúgy javasolhatott fölvételt és elbocsátást. A fölvett legénység három hónapig próbaidőt szolgált. Akik a próbaidőben megfeleltek, véglegesítették őket, a többieket visszaküldték csapatukhoz. A Képviselőházi Őrségnél a beosztás maximum 6 évre szólt. Az őrség fegyverzete szolgálatban a gyalogtiszti kard (legénységnél a szolgálati kard) és az ismétlőpisztoly. Díszszolgálatban és szolgálaton kívül a gyalogtiszti kard.

Az ellenzéki képviselők interpellációiban, felszólalásaiban többszöri visszatérő motívum, hogy egy olyan testületet, amely arra van hivatva, hogy adott esetben a parlamentben az ellenzék szerepét korlátozza, jól meg kell ezért fizetni. Nos, ami azt illeti, ebben igazuk volt. A Képviselőházi

[173] 67. melléklet: A honvédelmi miniszter 1975/1913. sz. körrendelete.

Őrség tisztje a honvéd csapattiszteknél sokkal jobb körülmények között dolgozott, mégis másfélszeres javadalmazást kapott.[174]

1. Az őrség tisztjei katonai (csendőri) rendfokozatuk szerinti összes illetékeikben (havidíj, lak- és bútorbér, tisztiszolga bútorbére, lóellátás, istállóbér és lóátalány), továbbá palotaőrségi pótdíjban részesülnek, amely pótdíj a havidíj 50%-át képezi, és utóbbival együtt havi előleges részletekben szolgáltatandó ki.
2. Az őrség tisztjei az őrségbe történő beosztásukkor az első díszruházatot és az ismétlőpisztolyt a képviselőház költségén természetben kapták, egyéb egyenruházatuk és felszerelésük beszerzésére pedig egyszer s mindenkorra 600 korona egyenruházati járulékban részesültek.[175] Az összes ruházat megújításáról azonban a tisztek önmaguk gondoskodtak.
3. A legénység a következő illetékeket kapta:
   a) A palota-főőrmesterek a Képviselőházi Őrségnél teljesített szolgálatuk első és második esztendejében évenként 1800 koronát.
   b) A palotaőrmesterek ugyanakkor évenként 1500 koronát. Ezen összegbe a zsoldot, a jutalomdíjat és a pótdíjat is beszámították, és havi előleges részekben fizették ki, ezáltal azonban az őrmesterek nem váltak rangosztályba nem soroló havidíjasokká.
   c) Úgy a palota-főőrmesterek, mint a palotaőrmesterek pénzbeli illetékei 2-2 évenként 150 koronával emelkedtek.[176]
   d) Ezenkívül a legénység természetben kapta élelmezését, ruházatáról és elhelyezéséről a képviselőház gondoskodott.
   e) Ha a Képviselőházi Őrség legénységi állományú tagja megnősült, akkor a természetbeli élelmezés helyett évente 600 koronát, a természetbeli lakás helyett évente szintén 600 koronát kaphatott, amely utóbbi összegbe a lak- és bútorbér, a világítás és fűtőfa váltsága is benne volt.[177]

1913 márciusára elkészült a *Szervezeti szabályzat* és a szolgálati ügyrend.[178]

[174] 73. melléklet: Kimutatás a tisztek járandóságáról.
[175] 73. melléklet: Kimutatás a ruházatra fordított forrásokról.
[176] 73. melléklet: Kimutatás a legénységi állomány juttatásairól. Érdekes járandóságok: tűzifa, fűtőfa, ágyszalma, reggeli, ebéd, vacsora, kenyér térítések.
[177] 67. melléklet: A honvédelmi miniszter 1975/1913. sz. körrendelete.
[178] 68. melléklet: *Az 1912. évi LXVII. t.-czikk és az annak alapján létesített Képviselőházi Őrség szervezeti szabályzata és szolgálati ügyrendje.* Budapest, Pesti Könyvnyomda, 1913.

A Képviselőházi Őrség biztos egzisztenciát tudott nyújtani, amiért nagyon fegyelmezett szolgálatteljesítést követeltek. Az őrség az Országházban őrszolgálatot teljesített.

A felállítandó őrök számát, erejét, felállítási helyét és feladatát a képviselőház elnökének, illetve háznagyának utasításai alapján az őrség parancsnoka határozta meg.

A Képviselőházi Őrség ünnepélyes alkalmakkor, csakis a király születés- és névnapján, továbbá Szent István ünnepén vonult ki díszelegni, amikor is a budavári (koronázó) Nagyboldogasszony-templomban mint zárt osztag vett részt.

A Képviselőházi Őrséget a képviselőház elnökének és alelnökeinek kívánságára a Képviselőházi Őrség parancsnoka bemutatás céljából szolgálati öltözetben vonultatta ki. A képviselőház elnöke, alelnökei és háznagya előtt a Képviselőházi Őrség tisztjei és legénysége ugyanazt a tiszteletadást teljesítették, mint katonai feljebbvalóik előtt.[179]

Az őrség tagjai csak a következő esetekben használhatták fegyverüket:

1. jogos védelem gyanánt, ha őket tettleg megtámadják;
2. ha életüket vagy testi épségüket oly körülmények között veszélyezteti valamely támadás, hogy ennek bekövetkezésétől alaposan tarthatnak;
3. ha szolgálatuk teljesítése közben oly tettleges ellenszegülésre találnak, amely azt meghiúsíthatná, és az ellenszegülés legyőzését kíméletes eszközökkel sikertelenül kísérelték meg;
4. ha a fegyver használata életükben vagy testi épségükben megtámadott harmadik személyek megmentésére vagy megvédésére szükséges.

Kérdés, hogy a fegyverhasználat azonos volt-e a lőfegyverhasználattal. Itt visszautalok Gerő százados esetére. Ha figyelmesen áttanulmányozzuk ezeket a pontokat, láthatjuk, hogy egyik sem áll rá, hiszen ő a fegyverhasználatot egyszerű becsületbeli ügy elintézésére alkalmazta. Akkoriban ez egy honvédtiszt részéről természetes magatartás volt, mégis megszegte vele a szervezeti szabályzat 13. §-át. Ennek ellenére semmiféle retorzióban nem volt része. Ehhez hozzájárul a kor általánosságban elfogadott becsületkódexe. Egy magyar királyi tiszt olyan nagy tiszteletnek örvendett, hogy a társadalom nem egyszerűen tudomásul vette azt, ha egy tiszt elégtételt vett egy sértő magatartást tanúsító személyen, hanem egyenesen elvárta. Ismert tény, hogy hasonló okból párbajozott egymással a két politikai oldalt

[179] 33. melléklet: Szolgálati ügyrend, 16. §.

képviselő főnemes, gr. Tisza István és gr. Károlyi Mihály is. Állítólag Károlyi nem fogadta Tisza köszönését. (Miután gr. Tisza négy sebet ejtett gr. Károlyin, a párbajsegédek leállították a folytatást.)

A Képviselőházi Őrség legénységének katonai kiképzésére általában a magyar királyi honvédségi Szolgálati Szabályzat I. és III. rész, a gyalogsági Gyakorlati Szabályzat, a Fegyverutasítás és a Lőutasítás elvei voltak irányadók.[180] Az őrség parancsnoka minden november és május 1-jén hat-hat hónapot felölelő időszakra egy foglalkozási tervezetet mutatott be a képviselőház elnökének, aki azt katonai szempontból való hozzájárulás végett megküldte a honvédelmi miniszternek.[181] Érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy milyen tematikájú kiképzési foglalkozások voltak. Testgyakorlás, kardvívás, szakaszgyakorlat fizikai képzések gyanánt. Írás, alkotmánytan, fegyver- és lőutasítás, szolgálati szabályzat ismerete, számolás mint elméleti foglalkozás. Ezeken kívül minden nap fegyver és ruházat karbantartása.

Öltözet

A ruházatot a honvédelmi miniszter a képviselőház elnökével egyetértőleg a magyar koronaőrség ruházatának megállapításánál követett alapelvek szerint határozta meg, aminél azonban szembetűnő külsőségek biztosították a két őrség könnyű megkülönböztetését. Alapvetően a magyar királyi honvédség öltözeti és felszerelési szabályzatának szelleme volt a mérvadó.[182] Két fontos szempont érvényesült. Egyrészt az egyenruha színéből (fekete egyenruha, bordó zsinórzat), megjelenéséből egyértelműen látszódnia kellett annak, hogy a viselője nem a hadsereg tagja, hanem egy teljesen különálló szervezeté. Másrészt a hadsereggel egyező rendfokozati jelzésekkel el kellett érni, hogy mindenki pontosan tudja, milyen rendfokozatú személlyel áll szemben.

Megemlítendő, hogy a díszöltözetben a legénység is a gyalogtiszti kardot, szolgálatban a legénységi szolgálati (rövidített lovassági) kardot használta. A magyarázat nagyon egyszerű. A Parlamentben nagyon sok lépcsőn kell felmenni, amikor a kardot a hüvelyénél fogva előrebillentve

[180] *Szolgálati Szabályzat a Magyar Királyi Honvédség számára, Első Rész, az 1875. évi Szolgálati Szabályzat II. kiadása.* Budapest, Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, 1910; *Fegyver és Lőutasítás a Magyar Csendőrség számára.* Budapest, Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, 1903. 176.

[181] 69. melléklet: Kiképzési terv 1915. novembertől.

[182] 34. melléklet: *Öltözeti és fölszerelési szabályzat a Képviselőházi Őrség számára*. Budapest, Pesti Könyvnyomda, 1913.

kell tartani, és a rövid kard ilyenkor nem akad bele a lépcsőfokokba. Szintén szempont volt az is, hogy ha a tárgyalási rend fenntartása végett az ülésteremben kell intézkedni, a padsorok között azzal könnyebb volt mozogni. Ezzel kapcsolatban levélváltás történt Beöthy Pál és a honvédelmi miniszter között.[183] Ebben a levélváltásban szó esik a kardok típusáról, illetve arról, hogy a sisakon a sastollat ne középre, hanem eltolva helyezzék el. A minisztérium válasza egyértelmű. Egyrészt nem időszerű egy ennyire friss szervezet ruházati szabályaiba beavatkozni, másrészt tervben volt egy új kard rendszeresítése, amelyből a Képviselőházi Őrséget is felszerelik. Láthatólag a sastoll középen maradt.

Az őrség ruházatának elkészítésére a Rosenthal A. utódjával kötöttek szerződést. Azonban olyan gyenge minőségű anyagot használtak e célra, hogy már augusztus végére nyilvánvalóvá vált, hogy a ruhák nem bírják ki az előírt időszakot.[184] A szolgálati ruha alapvetően fekete színű volt bordó zsinórzattal. Ez a bizonyos bordó szín egyértelműen az Országház épületére való utalás volt, mert a függönyök, szőnyegek, kárpitok színét Steindl Imre tervezte, ehhez igazodott az egyenruha is.

Egy érdekesség az őrség szervezésével kapcsolatban, hogy gróf Tisza István figyelme olyan részletekre is kiterjedt, hogy az őrség részére saját házikönyvtárat állítsanak fel.[185]

Személyi szervezés

A képviselőház irományainak részletes áttanulmányozása után sikerült sok apró részletből összeállítani a listát az 1913. évi állományról. Túlnyomó többségükben ők voltak az alapító tagok, de személyi mozgások már abban az évben is voltak. Jó példa erre Kóréh György Ferenc palotaőrmester esete.[186]

Sok részlet a mai napig nem ismert az őrség mindennapi életéről. Amit tudunk, az az, hogy a legénység, és két tiszt bent laktak az Országház épületében. A legénységi szállás feltehetőleg a földszinten, a tiszti laká-

[183] 70. melléklet: A képviselőház elnökének 41/1913. sz. átirata a honvédelmi minisztériumba, a honvédelmi minisztérium 10879/eln. 7. sz. átirata a képviselőház elnökének.

[184] 71. melléklet: A képviselőház gazdasági hivatala felterjesztése a házelnökhöz, erre válaszul a honvédelmi miniszter főhadbiztos kijelölése.

[185] 72. melléklet: Átirat a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa elnökétől a képviselőház elnökének.

[186] 71. melléklet: 1274/1913. sz. megbízólevél, kelt 1913. április 23-án. Áthelyezési átiratok.

sok talán a félemeleten voltak. A napirend elég kötött és szigorú volt. Reggel ébresztő, testgyakorlás, körletszemle. Utána szolgálat, képzési foglalkozások, kihallgatás, eligazítás. Ami a beléptetést illeti, annak nem találtam (eddig) nyomát, hogy volt-e 24 órán át nyitva tartó kapu. Annak sem találtam nyomát, hogy az addig portaszolgálatot ellátó személyzetet elbocsátották volna. Feltehetőleg egy ideig egymás mellett, párhuzamosan végezték a feladataikat, volt, aki a belépési jogosultságot ellenőrizte, az őrök pedig biztosították őket.[187] Hogy egy átlagos napon hány kaput tartottak nyitva, erre írásos szabályt nem leltem fel. Azt mindenképp látnunk kell, hogy az Országház északi fele a felsőházé volt, a déli fele a képviselőházé. A legradikálisabb képviselő sem vette a bátorságot, hogy engedély nélkül a felsőház bejáratát használja. Voltak persze, akik kaptak erre vonatkozó engedélyt. Olyan idős, mozgásában már nehezített képviselők, mint például Justh Gyula, aki a belvárosból néha gyalog sétált az épülethez, kaptak ilyen engedélyt, de nem tudunk olyan esetről, mikor valaki visszaélt volna ezzel. Ettől függetlenül nagyon valószínű, hogy az őrség minden megnyitott kaput biztosított. Ezenkívül már akkor is ott volt a könyvtár, ahol ma is van, tehát azt is biztosították. A rakpart felől volt egy étterem, amelynek a konyháján keresztül szintén be lehetett jutni. Érdekes, hogy az étterem alapanyagait a mostani V. sz. kapun szállították be, ahol a szekér kerékvetője a mai napig belül megmaradt, csak később ezt befalazták.

Azt is tudjuk, hogy az őrség parancsnokának egy szolgálati lakást alakítottak ki a képviselőház bérházában a Balassi Bálint utcában. Ez az épület a mai napig az Országgyűlés Hivatala vagyonkezelésében van. A tisztek javadalmazásában nemcsak a tisztiszolga költségei voltak benne, hanem kaptak lótápátalányt, istállóátalányt is. A Balassi Bálint utcai ingatlant az Országgyűlés Hivatala a Steindl Imre Program keretében 2017–2019 között átépítette, felújította. Jelenleg itt vannak az Országgyűlési Őrség irodái, öltözői, fegyvertároló helyisége, TÜK-irodája, híradó műhelye, raktárai, valamint az udvaron az Országház hőközpontja. Innen történik az Országház fűtése. Az átépítés során megtaláltuk az eredeti lóitató vályú egy darabját, amely alapján azt is tudjuk nagyjából, hova helyezték a parancsnok lovát.

Az első világháború kitörése előre nem látható, nagy személyi mozgásokat indított el az őrségnél. Mivel érdemeket, kitüntetéseket, előléptetéseket csak a harcoló csapatoknál lehetett szerezni, palotaszolgálatban viszont nem, sokan kérték a csapatukhoz való visszahelyezést. Jó ideig ezért nem

[187] 95. melléklet.

volt meg az őrség teljes létszáma, így több munkát kellett végezni a megmaradt állománynak.

Végül nézzük a névsort!

A Képviselőházi Őrség első parancsnoka[188]
Czabaji Horváth Péter magyar királyi kamarás, őrnagy, a budapesti 1. sz. honvéd huszárezredből. 1913. július 16-tól alezredes. 1914. augusztus 3-án kérelmezte, hogy valamelyik császári és királyi huszárezred pótkeret parancsnokságához osszák be a háború kitörése miatt. 1914. november 16-án beosztották a magyar királyi varazdini 10. honvéd huszárezred pótszázad parancsnokának, 1915-ben ezredes lett. 1916. február 17. után, pár nappal az egészségügyi felülvizsgálat után őrségparancsnoki beosztásából felmentették.[189]

Parancsnokhelyettes I.[190]
Gerő Vilmos százados, a budapesti 1. sz. honvéd gyalogezredből. Az őrséget már 1913 őszén elhagyta, 1914. május 1-től őrnagy.

Törzstiszt
Bertl Emil százados, a budapesti 29. sz. honvéd gyalogezredből. Előtte 1904-től 1911-ig a császári és királyi boszniai és hercegovinai csendőrségnél mint szakaszparancsnok és mint ideiglenes szárnyparancsnok szolgált. 1914. augusztus 3-án kérte, hogy a hadiállapot miatt a fent említett csendőr egységhez vagy a 72. gyalogezredbe osszák be. 1914. szeptember 29-én vezényelték a 72. gyalogezredbe Pozsonyba.

Parancsnokhelyettes II.
1913-ban Gerő Vilmos százados helyére vezényelték Móritz László főhadnagyot, majd századost. Horváth Péter távozása után egészen 1918 végéig Móritz százados volt az őrség parancsnoka, utána 1919-ben Gross Jenő százados váltotta.

Legénységi állomány
Palota-főőrmesterek:

1. Horváth József csendőr őrmester őrsparancsnok a VI. sz. csendőrkerületből. Ő volt a szolgálatvezető a palota-főőrmesterek között.

[188] 75. melléklet: Megbízólevél.
[189] 75. melléklet: Áthelyezési kérelem; 75-15. melléklet: Átirat áthelyezésről.
[190] 75. melléklet: Megbízólevél.

2. Kiss Csurgai József csendőr őrmester, őrsparancsnok, a VI. sz. csendőrkerületből.
3. Kaló András csendőr őrmester, őrsparancsnok az I. sz. csendőrkerületből. A háborúban tábori csendőr volt az I. sz. csendőrkerületnél.
4. Csuka Miklós csendőr őrmester, őrsparancsnok az V. sz. csendőrkerületből.
5. Horváth István csendőr őrmester, őrsparancsnok a III. sz. csendőrkerületből.
6. Deák János csendőr őrmester, őrsparancsnok a VII. sz. csendőrkerületből.

Palotaőrmesterek:

1. Szoták György csendőr őrmester, őrsparancsnok-helyettes a III. sz. csendőrkerületből, később előléptették palota-főőrmesterré.
2. Vida Antal csendőr őrmester, őrsparancsnok-helyettes az V. sz. csendőrkerületből, később előléptették palota-főőrmesterré.
3. Portik Péter csendőr őrmester a II. sz. csendőrkerületből.
4. Jeges Sándor szolgálatvezető őrmester a 30. sz. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után Debrecenbe vezényelték a császári és királyi 16. huszárezred pótszázadához, a harctéren szolgált.
5. Fekete Ferencz csendőr őrmester a III. csendőrkerületből.
6. Tóth Sándor csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből.[191]
7. Szegedi Márton csendőr őrmester a VII. sz. csendőrkerületből. A háború idején visszahelyezték eredeti beosztásába.
8. Bathó József másodcsendőr a III. sz. csendőrkerületből. A háború idején visszahelyezték eredeti beosztásába.
9. Neupauer Dezső szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után Füzesabonyba vezényelték a császári és királyi 67. gyalogezred pótzászlóaljához, a harctéren szolgált.
10. Pál György csendőr őrmester a VII. sz. csendőrkerületből.
11. Molnár János szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után Budapestre vezényelték a császári és királyi 7. huszárezred pótszázadához, a harctéren szolgált.
12. Kóréh György Ferenc csendőr őrmester az I. sz. csendőrkerületből.
13. Kovács Lajos csendőr őrmester a III. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után a magyar királyi 1. honvéd gyalogezredhez vezényelték, a harctéren szolgált.

[191] 75. melléklet: Megbízólevél.

14. Bodor József másodcsendőr a VII. csendőrkerületből. A háború idején visszahelyezték eredeti beosztásába.
15. Tóth Sándor II. csendőr őrmester a II. sz. csendőrkerületből. A háború idején visszahelyezték eredeti beosztásába.
16. Szórádi József szolgálatvezető őrmester a 30. sz. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után visszavezényelték a pótzászlóaljhoz, népfelkelők kiképzését végezte.
17. Barag István szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után Rimaszombatba vezényelték a császári és királyi 5. gyalogezred pótzászlóaljához, a harctéren szolgált.
18. Matus György csendőr őrmester, a III. sz. csendőrkerületből.
19. Mészáros Vendel csendőr őrmester az V. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után tábori csendőr volt, a harctérről betegen jött vissza 1915-ben. Felgyógyulása után beosztották az 1. honvéd gyalogezredhez.
20. Mikó József szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből.[192]
21. Andli János csendőr őrmester a VI. sz. csendőrkerületből.
22. Kálmán János csendőr őrmester a VII. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába.
23. Kábler Ferencz szolgálatvezető szakaszvezető a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után Budapestre vezényelték a magyar királyi 1. honvéd ágyús ezred pótütegéhez, a harctéren szolgált.
24. Kekel Lajos szolgálatvezető szakaszvezető a 30. honvéd gyalogezredből.
25. Kara Lajos csendőr őrmester a III. sz. csendőrkerületből.
26. Nagy Albert csendőr őrmester az I. sz. csendőrkerületből. A háború idején visszahelyezték eredeti beosztásába, a harctéren volt tábori csendőr.
27. Nagy Gábor csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből.
28. Méra János csendőr őrmester az I. sz. csendőrkerületből. A háború idején visszahelyezték eredeti beosztásába, a harctéren volt tábori csendőr.
29. Markócs József szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után Bécsbe vezényelték a császári és királyi 83. gyalogezred pótzászlóaljához, a harctéren szolgált.

[192] 75. melléklet: Megbízólevél.

30. Vida András csendőr őrmester a VII. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába, de 1914. december 23-án öngyilkos lett.
31. Mógor Sándor szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után visszahelyezték, népfelkelők kiképzését végezte.
32. Lipcsei Gábor csendőr őrmester a VII. sz. csendőrkerületből.
33. Farkas Mihály szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után visszahelyezték a pótzászlóaljhoz, népfelkelők kiképzését végezte.
34. Csorba Imre csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből.[193]
35. Kastal József csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből.
36. Novák Péter csendőr őrmester az V. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába, a harctéren szolgált mint tábori csendőr.
37. Kamocsay Ferencz szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből.
38. Baráti Péter csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába.
39. Kele János másodcsendőr az V. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába.
40. Varga Vencel csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből.[194]
41. Lacza Adolf csendőr őrmester az V. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték, a harctéren szolgált mint tábori csendőr. 1915 elején betegen visszatért, majd felgyógyult.
42. Árva Pál csendőr őrmester az V. sz. csendőrkerületből.
43. Farkasdy Lajos csendőr őrmester a III. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába.
44. Ács István csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába.
45. Sándor Benjamin szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből.
46. Gáncs Gábor szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után visszakerült a pótzászlóaljhoz, népfelkelők kiképzését végezte.

[193] 75. melléklet: Megbízólevél.
[194] 75. melléklet: Megbízólevél.

47. Szalai László szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után átvezényelték Prágába a császári és királyi 68. gyalogezred pótzászlóaljhoz, a harctéren szolgált.
48. Laki János csendőr őrmester a V. sz. csendőrkerületből.

A csendőrkerületek központjai:

I. sz. csendőrkerület – Kolozsvár
II. sz. csendőrkerület – Szeged
III. sz. csendőrkerület – Budapest
IV. sz. csendőrkerület – Kassa
V. sz. csendőrkerület – Pozsony
VI. sz. csendőrkerület – Székesfehérvár
VII. sz. csendőrkerület – Brassó

Ez volt tehát a Képviselőházi Őrség első teljes állománya 1913. április–májusban. Már azon évben is történtek személyi mozgások. Ilyen személyi mozgás keretében még 1913 nyarán–őszén került az őrség állományába Vágó Sándor csendőr őrmester a III. sz., Pataricza Ferencz csendőr őrmester a II. sz., Oltyán Tamás csendőr őrmester a VI. sz. csendőrkerületből.

Zárszó

Remélem, monográfiámmal sikerült elérnem, hogy az e téma iránt érdeklődők el tudják képzelni azt a kort, azt a politikai miliőt, amelyben megszületett a Képviselőházi Őrség. Egyáltalán nem biztos, hogy ha gr. Tisza István helyett valaki más lett volna a képviselőház elnöke, akkor 1912-ben létrejött volna a testület. Az azonban biztos, hogy egy olyan fontos, nagy objektum, mint a Parlament őrzése és védelme, a világ minden részén megoldandó karhatalmi feladat, és az is biztos, hogy az ilyen jellegű őrséget távol kell tartani minden politikai csatározástól. Az mindenképpen megállapítható, hogy a kezdet kezdetén az akkori ellenzék politikai célra szándékozott felhasználni a Képviselőházi Őrséget. Egyenesen az volt a kimondott cél, hogy a szervezetet szüntessék meg. Túlzottan nem gondolták komolyan, mert amikor ők kerültek hatalmi pozícióba, már eszükbe sem jutott. Ezeknek a körülményeknek a tükrében tulajdonképp meg kell állapítanunk, hogy nem is volt sokszor ok arról beszélni, hogy az őrség belekeveredett volna a politikába. Tulajdonképpen mindenki tisztában volt azzal politikai oldaltól függetlenül, hogy ezt a feladatot el kell látni. Ettől függetlenül, aki ma a Köztársasági Őrezred állományában teljesít szolgálatot, nyugodt lelkiismerettel tekintheti a Képviselőházi Őrséget egyik jogelődjének, mert az őrség tagjai mindig becsülettel, pontosan látták el feladataikat, ezért méltók az utódok tiszteletére. A Képviselőházi Őrség 1945-ös fennállásáig híven őrizte az Országház épületét. Ma is célszerűnek tűnik egy ilyen objektum őrzés-védelmét nem az egyszerű rendőrségi állományra, hanem egy külön, önálló, speciális állományra bízni.

A Képviselőházi Őrség viharos körülmények között született, és 1945-ben nem kevésbé viharos körülmények között szűnt meg. A közben eltelt években munkájával méltóvá vált arra, hogy egy ilyen dolgozat megírására ösztönözzön, ezzel némileg csökkentve azt az űrt, amely e testület történetét végigkíséri.

Vákátoldal

Utószó

Ma, 2022-ben, amikor leporoltam ezt a közel harminc évvel ezelőtt született dolgozatot, pár dolgot kissé más szemüvegen keresztül látok. Nem csak az eltelt idő miatt. Olyan változások történtek a világban és az életünkben, hogy többé már semmi nem lehet olyan, mint régen volt. A globalizáció, az informatika berobbanása az életünkbe, a környezeti hatások és még sorolhatnám, mind mélyreható változásokat hoztak. A világ felgyorsult, ezért az emberek egyre nehezebben tudnak eligazodni a rájuk zúduló információdömpingben. Fokozatosan felértékelődik azoknak a fundamentumoknak a jelentősége, amelyekre elődeink a saját életük építőköveit lerakták. Egyre nagyobb az eszmetörténeti jelentősége a konzervativizmusnak, amikor ezeket a biztos, régi, kipróbált alapelveket újra felhasználva újra alkothatunk időtálló dolgokat. Ennek jegyében reinkarnáltuk a Képviselőházi Őrséget 2012-ben Országgyűlési Őrség néven. Amikor valaki egy rendvédelmi feladatokat ellátó szerv vezetője lesz, óhatatlanul ki kell lépnie a napi, operatív, szakmai feladatok közvetlen irányításából, azokat a szakterületek vezetőire kell bíznia. Így viszont a központi szerv vezetője már csak részben szakmai vezető, elsősorban az alapvető irányokat kell meghatározni, és abba az irányba terelni a szervezetet. Az országos parancsnok manapság már sokkal inkább közigazgatási szakember. Döntéseinél össze kell hangolni a különböző szakterületek munkáját, mindezt a jogszabályok adta keretek között. Ekképp a vezető már más perspektívából látja a történéseket. Ezt azért kell ennyire részletesen megvilágítani, mert azt kell megérteni és megértetni, hogy a dolgozat túlnyomó része nem a Képviselőházi Őrség konkrétumaival foglalkozik, hanem annak a folyamatnak a feltárásával, amely a szervezet létrejöttéhez vezetett. A fő hangsúly a kitiltásokon és kivezetéseken, ezek politikai, jogi, házszabályi, történelmi kontextusán van. A Képviselőházi Őrség egy folyamat egyik állomása volt mindössze. Aki kézbe vette a dolgozatot, lehet, hogy csalódott, mert az ülésteremben történteket elemeztük ki, aprólékosan megrajzolva azt az ívet, amely elvezetett olyan alapvető kérdések feltevéséhez,

mint hogy hol húzódnak a parlamentarizmus határai. Egyáltalán: lehet-e a parlamentarizmuson belül határokat szabni? Lehetséges-e korlátozni bármilyen mértékben az egyéni képviselői mandátum hatályát, ha mondjuk a nemzeti érdek azt kívánja? Ezekre a kérdésekre a mai világban is válaszokat kell találni, ezek ma is aktuális kérdések.

A mai, modern nyelvhasználatban nem karhatalmi jogosítványról szoktunk beszélni, hanem a házelnök fegyelmi vagy rendészeti jogköréről. Ezen jogkörök tartalmatlan fogalmak maradnának abban az esetben, ha a házelnök nem rendelkezne egy olyan rendészeti jellegű szervezettel, amely az ő közvetlen irányítása alatt áll, ezért normatív utasítási jogkörrel rendelkezik, közvetlen utasítást adhat, amelyet időveszteség nélkül végre is hajtanak. Egy mai, modern országos parancsnok, aki már elsősorban nem szakmai vezető, hanem közigazgatási-szakmai irányító, ebben a helyzetben akkor cselekszik helyesen, ha olyan alapokra épít, amelyek már egyszer beváltak. A Képviselőházi Őrség létrejötténél világnézettől függően lehet fanyalogni, de az kétségtelen tény, hogy a szervezet törvényesen jött létre, törvényesen látta el a feladatait, működése nagyrészt szakszerű volt. A képviselőház az 1912. évi LXVII. törvénycikket házszabályszerűen megszavazta, a felsőház jóváhagyólag az uralkodónak felterjesztette, aki azt szentesítette. Jelen dolgozat megírásának az a deklarált célja, hogy rámutasson a Képviselőházi Őrség megszületésének körülményeire. A kutatás 1913-ig vizsgálta a témát. Annyit már tudunk, hogy olyan törvény, amely jogszerűen hatályon kívül helyezte volna az 1912. évi LXVII. törvénycikket, nem született. Ez is magyarázza azt, hogy miért tekinti az Országgyűlési Őrség jogelődjének a Képviselőházi Őrséget.

A szerző szándéka, hogy a jövőben folytatódjék a dokumentumok felkutatása, és tovább lehessen vizsgálni a Képviselőházi Őrség szerepét 1914-től 1945-ig.

Tisztelet az elődöknek!
Servimus fideliter, honeste! Szolgálunk hűséggel, becsülettel!

Mellékletek jegyzéke

1. Kimutatás az országgyűlések helyéről és idejéről
2. Az 1848. évi IV. tc.
3. Felsőház ideiglenes rendszabályai, 1861.
4. A képviselőház házszabálya, hatályos 1957. május 20–21. ülés után
5. Főrendi házszabály
6. A képviselőház házszabálya, 1878.
7. 1885. évi VII. tc. a főrendiház szervezetének módositásáról
8. Országgyűlési Napló 295. országos ülés 1894. február 20-án
9. Országgyűlési Napló 523. országos ülés 1904. december 16-án
10. Országgyűlési Napló 388. országos ülés 1912. június 4-én
11. Kimutatás a kivezetésekről, az okokról és következményekről
12. Országgyűlési Napló 389. országos ülés 1912. június 5-én
13. Országgyűlési Napló 390. országos ülés 1912. június 5-én
14. Országgyűlési Napló 391. országos ülés 1912. június 7-én
15. Pályi Ede hírlapírási kizárási esete
16. Országgyűlési Napló 406. országos ülés 1912. szeptember 17-én
17. Országgyűlési Napló 407. országos ülés 1912. szeptember 18-án
18. Országgyűlési Napló 408. országos ülés 1912. október 30-án
19. Országgyűlési Napló 410. országos ülés 1912. október 31-én
20. Országgyűlési Napló 419. országos ülés 1912. december 5-én
21. Országgyűlési Napló 423. országos ülés 1912. december 10-én
22. Országgyűlési Napló 424. országos ülés 1912. december 11-én
23. Országgyűlési Napló 433. országos ülés 1913. január 22-én
24. 1912. évi LXVII. tc.
25. Országgyűlési Napló 447. országos ülés 1913. március 13-án
26. Országgyűlési Napló 454. országos ülés 1913. június 4-én
27. Országgyűlési Napló 465. országos ülés 1913. október 8-án
28. Kimutatás a visszatartott képviselői illetményekről
29. Országgyűlési Napló 501. országos ülés 1914. január 24-én
30. Országgyűlési Napló 521. országos ülés 1914. március 13-án.

31. Országgyűlési Napló 523. országos ülés 1914. március 18-án
32. Országgyűlési Napló 1917. február 7-én
33. Képviselőházi Őrség Szervezeti Szabályzata és Szolgálati Ügyrendje
34. Öltözeti és felszerelési szabályzat
35. Elnöki átirat 1344/1912. sz.
36. Elnöki átirat 1345/1912. sz.
37. Elnöki átirat 1351/1912. sz.
38. Elnöki átirat 1435/1912. sz.
39. Elnöki átirat 1445/1912. sz.
40. Elnöki átirat 1446/1912. sz.
41. 1466/1912. sz. átirat
42. Elnöki átirat 1467/1912. sz.
43. Elnöki átirat 1467/1912. sz. (II.)
44. Elnöki átirat 1468/1912. sz.
45. Elnöki átirat 1473/1912. sz.
46. Elnöki átirat 1509/1912. sz.
47. Elnöki átirat 1542/1912. sz.
48. Mentelmi bizottság jegyzőkönyve 1912. június 5-én
49. Elnöki átirat 1540/1912. sz.
50. Elnöki átirat 1543/1912. sz.
51. Elnöki átirat 1602/1912. sz.
52. Elnöki átirat 1603/1912. sz.
53. Képviselői levél
54. 3215/1913. sz. átirat
55. 3244/1913. sz. átirat
56. Elnöki átirat 3240/1913. sz. (kézirat)
57. Kizártak névsora 1913. november 5., 6.
58. Kizártak névsora 1913. június 11.
59. Házszabályok
60. Budapesti Hírlap 1912. június 5.
61. Budapesti Hírlap 1912. június 8.
62. Magyarország, Budapesti Hírlap 1912. szeptember 18.
63. Magyarország 1913. június 5.
64. Kimutatás az őrség elhelyezési és építési költségeiről
65. Ruházati és fölszerelési költségvetés
66. Jegyzőkönyv a Gazdasági bizottság 1912. december 13-i üléséről
67. Honvédelmi miniszter körrendelete
68. Szervezeti és Szolgálati Ügyrend (legelső kiadás)
69. Kiképzési terv
70. Őrségparancsnok, honvédelmi miniszter levele

71. Honvédelmi miniszter levele, Országgyűlés gazdasági tanácsos levele
72. Levelek a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsától
73. Illetmények összehasonlító táblázata
74. Áthelyezési, megbízási levelek, dokumentumok
75. Megbízólevelek, áthelyezési kérelmek
76. Elnöki átirat 2186/1912. sz.
77. Kimutatás a rendőri jutalmakról
78. Kimutatás a rendőri állomány étkeztetéséről
79. Magyar Figyelő, 1913. 18. szám
80. Rendőrök az Országház VI. számú kapuja előtt, korabeli fotó
81. Ellenőrzés a bejáratnál, korabeli fotó.
82. Huszárok felvonulása az Országház előtt, korabeli fotó
83. Korabeli újságfotó. Tolnai Világlap.
84. Vasárnapi ujság. 1912. 59. évfolyam, 483.
85. Budapest (napilap) 1912. június 8.
86. Népszava 1912. június 8.
87. Népszava 1912. június 8.
88. Pesti Hírlap 1912 június 8.
89. Újságban megjelent illusztráció. Egy parlamenti képviselőt kivisznek a rendőrök. Fotó: Arcanum/Tolnai Világlapja
90. Képviselők az össszetört parlamenti ülésterem romjai közt, 1904 Volt egyszer egy Magyarország. Szerkesztette: Gerő András-Jalsovszky Katalin-Tomsics Emőke Balassi Kiadó-Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 1996, 28. kép
91. Kovács Gyula arcképe
92. Tisza István hivatalos házelnöki portréja, Benczúr Gyula műve
93. Beöthy Pál hivatalos házelnöki portréja, Benczúr Gyula műve
94. Justh Gyula hivatalos házelnöki portréja
95. Jelfy Gyula felvétele a Képviselőházi Őrség egyenruhájáról

Vákátoldal

Felhasznált irodalom

Magyar Országos Levéltár – Levéltári leltárak 13. kötet.

Országgyűlési levéltár, 1861–1948 K. 2. szekció: A Képviselőház elnöki és általános iratai,

A VIII. 4.	491. csomó
	494. csomó
B II. 14.	708. csomó
B III. 5.	716. csomó
B XX. 1-2.	748. csomó
	769. csomó
K. 2. 107.	519. csomó
	520. csomó

Az 1906. évi május hó 19-ére hirdetett országgyülés képviselőházának naplója. 1906–1910, I–XXVI. kötet. Budapest, Athenaeum, 1906–1910

Az 1910. évi junius hó 21-ére hirdetett országgyülés képviselőházának naplója. 1910–1915, I–XXVII. kötet. Budapest, Athenaeum, 1910–1916

Az 1912. évi LXVII. t.-czikk és az annak alapján létesített Képviselőházi Őrség szervezeti szabályzata és szolgálati ügyrendje. Budapest, Pesti Könyvnyomda, 1913

Öltözeti és fölszerelési szabályzat a Képviselőházi Őrség számára. Budapest, Pesti Könyvnyomda, 1913

Tisza Miksa: *Magyarország rendőrségének története*. Második bővített kiadás. Pécs, „Haladás" Nyomda, 1925. 249–255.

Mellékletek

Táblás kimutatás

a törvényhozási vázolathoz.

Az országgyülési napló folyó száma	Ki alatt tartatott?	Hol?	Mikor?	Hanyadik egy fő alatt? szám a	Lap
Előszó					3
		I. Korszak.			
1	Álmos	Atelköz	884	I.	5
2	„	—	889	II.	6
3	Árpád	Erdélyben	892	I.	—
4	„	Pusztaszer	893	II.	—
5	„	—	—	III.	—
6	„	—	—	IV.	—
7	„	—	906 v. 907	V.	—
8	„	—	929	VI.	—
9	„	—	947	VII.	—
10	Géza	—	—	I.	—
11	István	—	—	I.	—
		II. Korszak.			
12	István	Fehérvárt vagy Esztergamban	1000	I.	7
13	„	—	1001	II.	—
14	„	—	1016	III.	—
15	„	—	1020	IV.	—
16	„	—	1038	V.	—
17	Aba Sámuel	Csanádon	1041	I.	—
18	Péter	Fehérváron	1044	I.	—
19	„	Csanádon	—	II.	—
20	I. Endre	Sz.-Fehérvárt	1047	I.	8
21	„	—	1048	II.	—
22	„	—	1050	III.	—
23	I. Béla	—	1061—1063	I.	—
24	Salamon	—	1063	I.	—
25	„	—	1065	II.	—

Az uralkodó-sat folyó száma	Ki alatt tartatott?	Hol?	Mikor?	Hányszor egy fő alatt? szám	Lap
26	I. Gejza	—	1074	I.	8
27	„	—	1075	II.	—
28	Sz. László	—	1081	I.	—
29	„	—	1089	II.	9
30	„	Szabolcs városban	1092	III.	—
31	I. László	Pannonhalmán	—	I.	—
32	„	—	—	II.	—
33	Kálmán	—	1095 v. 1096	I.	10
34	„	Vencsellőn	1100	II.	—
35	„	—	1112 v. 1114	III.	11
36	„	—	1114	IV.	—
37	II. István	—	1127	I.	—
38	II. Béla	Aradon	1132	I.	—
39	„	Esztergamban	1136	II.	12
40	II. Gejza	—	1141	I.	—
41	IV. István	—	1163	I.	—
42	III. István	—	1169	I.	—
43	III. Béla	—	1174	I.	—
44	„	—	1179	II.	—
45	„	—	1185	III.	—
46	Imre	—	1204	I.	13
47	II. Endre	—	1204 v. 1205	I.	—
48	„	Fehérvárt	1207	II.	—
49	„	—	1221	III.	—
50	„	—	1222	IV.	—
51	„	—	1231	V.	14
52	IV. Béla	—	1235	I.	—
53	„	Budán	1238	II.	—
54	„	„	1241	III.	—
55	„	—	1260 előtt	IV.	—
56	„	—	1267 előtt	V.	—
57	IV. László	Fehérvárt	1272	I.	15
58	„	—	1272 után	II.	—
59	„	—	1287	III.	—
60	„	—	1289	IV.	—
61	III. András	—	1290	I.	—
62	„	Pesten	1298	II.	—

III. Korszak.

Az uralkodó-sat folyó száma	Ki alatt tartatott?	Hol?	Mikor?	Hányszor egy fő alatt? szám	Lap
63	Vencxel	Budán	1301	I.	16
64	„	Fehérvárott	1301 után	II.	—
65	Otto	—	1305	I.	—
66	„	Rákoson	1307	II.	—
67	I. Károly	Pesten	1308	I.	—
68	„	Budán	1309	II.	—
69	„	Pest és Fehérvárott	1310	III.	—
70	„	Rákoson	1318	IV.	—
71	„	Fehérvárt	1320	V.	17
72	I. Lajos	„	1342	I.	—
73	„	—	1345	II.	—
74	„	—	1347	III.	—
75	„	—	1351	IV.	—
76	„	—	1378	V.	18
77	I. Mária	Fehérvárt	1382	I.	—
78	„	—	1384	II.	—
79	II. Károly	Fehérvárt	1384	I.	—
80	I. Mária	Budán	1385	III.	—
81	„	„	1387	IV.	—
82	Zsigmond	Kőrösön	1395	I.	—
83	„	Temesvárt	1397	II.	—
84	„	Budán	1404	III.	—
85	„	„	1404	IV.	—
86	„	„	1404 t. sz. 1405	V.	19
87	„	„	1405	VI.	—
88	„	Pozsonyban	1411	VII.	—
89	„	Budán	1432	VIII.	—
90	„	—	1434	IX.	20
91	„	Pozsonyban	1435	X.	—
92	Albert	Fehérvárt	1438	I.	21
93	„	Budán	1439	II.	—
94	Királyválasztó	„	1440	—	22
95	V. László	Székesfehérvárt	„	I.	—
96	I. Ulászló	Budán	„	I.	—

Az országgyűlések sora folyó száma	Ki alatt tartatott?	Hol?	Mikor	Hányszor egy fő alatt	Lap
				szám	
97	I. Ulászló	Budán	1441	II.	22
98	„	„	1444	III.	—
99	Királyválasztó	Sz.-Fehérvárt	1445	—	—
100	V. László	Pesten	1445	II.	23
101	„	Fehérvárt	1445 végén	III.	—
102	Kormányzóválasztó	Pesten a rákosmezőn	1446	—	—
103	V. László	Pesten	1447	IV.	24
104	„	Budán	1747	V.	—
105	„	Pesten	1448	VI.	—
106	„	Budán	1449	VII.	—
107	„	Pesten	1450	VIII.	—
108	„	Pozsonyban	1452	IX.	—
109	„	„	1453 elején	X.	—
110	„	Budán	1454	XI.	25
111	„	„	1455	XII.	—
112	„	„	1456 elején	XIII.	—
113	„	Futakon	1456	XIV.	—
114	„	Pesten	1457	XV.	—
115	„	Pozsonyban	1457	XVI.	—
116	Királyválasztó	Budapesten	1458	—	—
117	I. Mátyás	Pesten	1458	I.	—
118	„	Szegeden	1458 végén	II.	26
119	„	Budán	1459	III.	—
120	„	„	1462	IV.	—
121	„	Tolna	1463	V.	—
122	„	Sz.-Fehérvárt	1464	VI.	—
123	„	Szegeden	1465	VII.	27
124	„	Tolnavár	1465 végén	VIII.	—
125	„	Budán	1466 elején	IX.	—
126	„	„	1467 elején	X.	—
127	„	Pozsonyban	1468	XI.	—
128	„	Budán	1470 elején	XII.	—
129	„	„	1471	XIII.	—
130	„	„	1472	XIV.	28
131	„	„	1474	XV.	—

Az országgyűlések sora folyó száma	Ki alatt tartatott?	Hol?	Mikor?	Hányszor egy fő alatt?	Lap
				szám	
132	I. Mátyás	Budán	1475	XVI.	28
133	„	Fehérvárt	1476	XVII.	—
134	„	Budán	1478	XVIII.	—
135	„	„	1481	XIX.	—
136	„	„	1485	XX.	—
137	„	„	1486	XXI.	29
138	„	„	1489	XXII.	30
139	Királyválasztó	Pesten	1490	—	—
140	II. Ulászló	Budán	1492	I.	—
141	„	„	1493	II.	31
142	„	„	1495	III.	—
143	„	„	1496	IV.	32
144	„	„	1497	V.	—
145	„	„	1498	VI.	—
146	„	Pest rákos mezején	1500	VII.	33
147	„	Tolnán	1501	VIII.	—
148	„	Budán	1502	IX.	—
149	„	Fehérvárt	1502	X.	—
150	„	Pesten	1503	XI.	—
151	„	„	1504	XII.	—
152	„	—	1505 elején	XIII.	—
153	„	Rákoson	1505	XIV.	34
154	„	Fehérvárt	1506	XV.	—
155	„	Rákoson	1507	XVI.	—
156	„	Budán	1508	XVII.	—
157	„	„	1511	XVIII.	—
158	„	„	1514	XIX.	—
159	II. Lajos	„	1516	I.	35
160	„	„	1518	II.	—
161	„	Tolnán	1518	III.	—
162	„	Báchon	1518	IV.	—
163	„	Pesten	1519	V.	—
164	„	Báchon	1519	VI.	—
165	„	Fehérvárt	1521	VII.	36
166	„	Budán	1521	VIII.	—
167	„	„	1523	IX.	—

Az országgyűlés sorszáma	Ki alatt tartatott?	Hol?	Mikor	Hányszor egy fő alatt	Lap
				s z á m a	
201	Miksa	Pozsonyban	1575 v. 1576	VII.	43
202	Rudolf	„	1578	I.	—
203	„	„	1580	II.	—
204	„	„	1582	III.	44
205	„	„	1583	IV.	—
206	„	„	1587	V.	—
207	„	„	1593	VI.	—
208	„	Esztergamban	1594	VII.	—
209	„	Pozsonyban	1595	VIII.	—
210	„	„	1596	IX.	—
211	„	„	1597	X.	45
212	„	„	1598	XI.	—
213	„	„	1599	XII.	—
214	„	„	1600	XIII.	—
215	„	„	1601	XIV.	—
216	„	„	1602	XV.	—
217	„	„	1603	XVI.	46
218	„	„	1604	XVII.	—
219	II. Mátyás	„	1608	I.	—
220	„	„	1609	II.	48
221	„	„	1613	III.	49
222	„	„	1618	IV.	—
223	II. Ferdinand	—	1619	I.	50
224	„	Sopronban	1622	II.	—
225	„	„	1625	III.	52
226	„	Pozsonyban	1630	IV.	53
227	„	Sopronban	1634	V.	54
228	III. Ferdinand	Pozsonyban	1638	I.	55
229	„	„	1647	II.	56
230	„	„	1649	III.	58
231	„	„	1655	IV.	60
232	I. Lipót	„	1659	I.	62
233	„	„	1662	II.	63
234	„	Sopronban	1681	III.	64
235	„	Pozsonyban	1688	IV.	65
236	III. (VI.) Károly	„	1715	I.	67

Az országgyűlés sorszáma	Ki alatt tartatott?	Hol?	Mikor?	Hányszor egy fő alatt	Lap
				s z á m a	
168	II. Lajos	Rákoson	1524	X.	—
169	„	„	1525	XI.	—
170	„	Hatvanban	1525	XII.	—
171	„	Rákoson	1526	XIII.	37
		IV. Korszak			
172	Királyválasztó	Sz.-Fehérvárott	1526	—	37
173	„	Pozsonyban	1526	—	—
174	János	Budán	1527	I.	—
175	I. Ferdinand	Buda v. Fehérvárt	1527	I.	—
176	„	Budán	1528	II.	38
177	„	Pozsonyban	1536	III.	—
178	„	„	1537	IV.	—
179	„	Beszterczén	1542	V.	—
180	„	Pozsonyban	1542	VI.	39
181	„	Beszterczén	1543	VII.	—
182	„	N.-Szombatban	1545	VIII.	—
183	„	Pozsonyban	1546	IX.	—
184	„	N.-Szombatban	1547	X.	40
185	„	Pozsonyban	1548	XI.	—
186	„	„	1550	XII.	—
187	„	„	1552	XIII.	—
188	„	Sopronban	1553	XIV.	41
189	„	Pozsonyban	1554	XV.	—
190	„	„	1555	XVI.	—
191	„	„	1556	XVII.	—
192	„	„	1557	XVIII.	—
193	„	„	1559	XIX.	—
194	„	„	1563	XX.	42
195	Miksa	„	1566	I.	—
196	„	„	1567	II.	—
197	„	„	1569	III.	43
198	„	„	1572	IV.	—
199	„	„	1572	V.	—
200	„	„	1574	VI.	—

Az országgyűlési iratok folyó száma	Ki alatt tartatott?	Hol?	Mikor?	Hányat or egy fő alatt	Lap
				s z á m a	
237	III. (VI.) Károly	Pozsonyban	1723	II.	69
238	„	„	1729	III.	75
239	Mária Terézia	„	1741	I.	81
240	„	„	1751	II.	87
241	„	„	$17^{64}/_{65}$	III.	—
242	II. Lipót.	„	$17^{90}/_{91}$	I.	90
243	I. Ferencz	Budán	1792	I.	03
244	„	Pozsonyban	1796	II.	06
245	„	„	1802	III.	—
246	„	„	1805	IV.	109
247	„	Budán	1807	V.	110
248	„	Pozsonyban	1808	VI.	115
249	„	„	1812	VII.	120
250	„	„	$18^{25}/_{27}$	VIII.	—
251	„	„	1830	IX.	123
252	V. Ferdinand	„	$18^{32}/_{36}$	I.	126
253	„	„	1840	II.	139
254	„	„	1844	III.	147
255	„	„	$18^{47}/_{48}$	IV.	150
Végszó					187

A törvénykönyvi szótár tárgymutatója.

	Lap.
Abactio et Invagiatio	207
Abbas [1]	—
Abbates majores et minores	—
Abbates, vel Monachi in Kalendis sedentes	—
Ablicentia	—
Absolutionales Litterae	—
Accisa	—
Addictio glebae coloni	208
Adjudicatoriae Litterae	—
Advocatia, vel Advocatio ecclesiastica	—
Agazonum, Regalium, Magister	—
Aguatus	—
Alea	—
Allodiator	—
Alluvio	—
Altarista	—
Ambusiata	—
Amnistia	—
Amortisatio	—
Anabaptistae	—
Angaria	209
Annata	—
Antisignanus	—
Aquagium	—
Aratrum	—
Archi-Abbas	209
Archi-Diaconus	—
Architectus	—
Arenda	—
Armiger	—
Assumtio	—
Asylum	—
Atlas	210
Attagen	—
Aucarius	—
Auctio, Auctionales Litterae	—
Auranae Prior	—
Auszugales	—
Bajonetta	—
Balla	—
Banderium	—
Bánsolyosmája	211
Banus	—
Basta és Caraffa	—
Beneficiatus, Beneficium	—
Besliae	—
Bilochus	—
Birságium	—
Blada	—
Bodroghmegye	—
Bombarda	—
Bosnia	212

1/2. sz. melléklet

Az Országgyűlés ülései időrendben

1848. VII. 5.	István nádor összehívja az első népképviseleti országgyűlést Pestre.
1849. I. 1.	Az Országgyűlés (és az Országos Honvédelmi Bizottmány) Debrecenbe költözik.
1849. V. 31.	Pestre szándékozik áthelyezni üléseit és ezért elhatározza, hogy azokat VII. 2-ig felfüggeszti.
1849. VIII. 1.	A Kormány és a Képviselőház Aradra helyezi át székhelyét.

(1849. X. 6-tól 1865. XII. 14-ig. Az önkényuralom kora.)

1865. XII. 14.	Pest: Az Országgyűlés megnyitása.
1944. XII. 7. - 1945. III. 16.	Sopron, Nyilas Országgyűlés.
1944. XII. 21.	Debrecen: Összeül az Ideiglenes Nemzetgyűlés.
1945. XI. 4.	Nemzetgyűlési választások. A megalakulás után az ülések színhelye Pest.

IV. TÖRVÉNY-CZIKK.

Az országgyülés évenkénti üléseiről.(1)

1. §. Az országgyülés jövendőben évenkint, és pedig Pesten tartandván üléseit, az évenkinti ülésre az ország Rendeit Ő Felsége minden évben, s a mennyire a körülmények engedik, a téli hónapokra hivandja össze.

2. §. A hozandó törvények jövendőre Ő Felsége által az évi ülés folyama alatt is szentesíttethetnek.(2)

3. §. A képviselők három évig tartandó egy országgyülésre, s ezen országgyülésnek mind- | három évi üléseire választatnak.(3)

4. §. 1848-tól kezdve minden harmadik(4) év eltelte után, a következő országgyülés első évi ülésének megnyitását megelőző hat hét lefolyása alatt, országszerte uj képviselőválasztás történik, midőn azok is, kik időközben választattak meg, csak uj megválasztás által tarthatják meg képviselőhelyeiket, és pedig szinte egy országgyülés három évi(4) üléseire.

5. §. Ő Felségének joga van az összejött évi ülést prorogálni, s berekeszteni, sőt az országgyülést a három(4) év eltelése előtt is feloszlatni, és ekkor uj képviselőválasztást rendelni; de ez utolsó esetben az ujabb országgyülés összehivásáról aképen rendelkezendik: hogy ez az előbbinek feloszlatásától számitandó három hónap alatt összeüljön.(5)

6. §. Az évi ülés az utolsó évről számadásnak, és következő évi költségvetésnek a ministerium által leendő előterjesztése, s az iránt hozandó határozatnak meghozatala előtt be nem rekeszthetik, sem az országgyülés fel nem oszlathatik.(6)

7. §. Elnökét és egy másodelnökét a főrendi táblához, a tábla tagjaiból, Ő Felsége nevezi ki, de jegyzőit, szinte saját tagjai közül, titkos szavazás útján a tábla maga választja.(7)

8. §. A királyi tábla a képviselők táblájának kiegészítő része lenni ezennel megszünvén, a képviselő tábla egy elnökét, két alelnökét, és jegyzőket, tagjainak sorából, titkos szavazás utján maga választ.

Mind a két táblának elnökei az országgyülés egész folyamára, a többi táblahivatalnokok pedig évenkint, az első ülésben választatnak, és illetőleg neveztetnek ki, melly ülésben az elnökséget a tábla legkorosb tagja viendi.(8)

9. §. Ugy a főrendi, mint az alsó táblai elnök az országos pénztárból díjt húz, melly a legközelebbi országgyülés első évi ülésében fog meghatároztatni.(9)

10. §. Ülései mind a két táblának ezután is nyilvánosak. A tanácskozásaihan szükséges csend és rend, s a hallgatók teljes hallgatagságban tartása

---

(1) V. ö. a következő V. t. czikket. Az országgyülésnek évenkénti üléseiről v. ö. a 1471: I. t. czikk. A korábbi országgyülések szerkezetéről v. ö. a kor. u. 1608: I. t. czikket és a kapcsán tett megjegyzéseket.

(2) A szentesitett törvények kihirdetéséről l. az 1868: III. és 1870: XII. t. cz., ill. az azokat módosító 1881: LXVI. és LXVII. t. czikkeket.

(3) E §-t módosítja az 1886: I. t. cz. 1. §-a, melynek értelmében a képviselők öt évig tartandó egy országgyülésre választatnak.

(4) Az 1886: I. t. cz. 1. §-a folytán *három* év helyett *öt* év értendő.

(5) V. ö. 1867: X. t. cz.

(6) E §-t pótolja az 1867: X. t. cz.

(7) E §-t pótolja a főrendiház szervezetéről szóló 1885: VII. t. cz. 15. §-a.

(8) V. ö. a képviselőház házszabályainak 1—23. §§-ait.

(9) V. ö. a főrendiház szervezetéről szóló 1885: VII. t. cz. 15. §-ának utolsó bekezdését; a főrendiház házszabályainak 72. §-át, a képviselőház házszabályainak 209. §-át. A képviselőházi háznagy és a jegyzők külön tiszteletdijáról v. ö. 1893: VI. t. cz. 1. §. harm. bekezd. (képviselőház házszab. 221., 231. §§.), a főrendiház háznagyának évi tiszteletdijáról v. ö. a főrendiház házszabályainak 81. §-át.

iránt mindenik tábla szabályokat alkot, s azoknak végrehajtását elnöke által szigorúan eszközölteti.(1)

11. §. E részben előlegesen már most rendeltetik, hogy a hallgatóságnak a tanácskozást háborgatni semmiképen nem szabad.(2)

12. §. Ha egyes hallgató, vagy a hallgatóság, a tanácskozást háborgatja, és az elnöki egyszeri intésnek sikere nincs, másod izben a jelen törvényre hivatkozva, az egyes hallgatót, vagy illetőleg a hallgatóságot, kiparancsolhatja, és annak helyét bezáratathatja.(2)

13. §. Ez megtörténvén, a tanácskozás vagy azon nap, vagy később, a többség határozata szerint, de mindig nyilvánosan folytattatik.(2)

14. §. A rend és csend fentartása terembiztosok által, szükség esetében a nemzeti őrség(3) alkalmazásával eszközöltetik.(2)

15. §. Az előbbi §§-ban említett szabályokon kívül, a legközelebbi évi ülésben legelsőbben is mindenik tábla magának rendszabályokat készít, mellyekben a tanácskozás és szavazás módja és rende, s általában véve a tábla belügye, meg fog határoztatni, de a mellyeknek a szorosabb értelemben vett tanácskozási rendet illető része, csak az évi ülések végével, s csak a törvényjavaslatok tárgyalásának bevégzése után, fog módosíttathatni.(4)

V. TÖRVÉNY-CZIKK.

Az országgyülési követeknek népképviselet alapján választásáról.(5)

A jelen év folyama alatt a IV-ik törvényczikk értelmében Pesten tartandó legközelebbi országgyülésre küldendő követeknek népképviselet alapján választására nézve ideiglenesen következők rendeltetnek :

1. §. Politikai jogélvezetet azoktól, kik annak eddig gyakorlatában voltak, elvenni, a jelen országgyülés hivatásának nem érezhetven, mindazok, kik a megyékben és szabad kerületekben az országgyülési követek választásában eddig szavazattal birtak, e jog gyakorlatában ezennel meghagyatnak.(6)

Ezeken kívül :

2. §. Az országnak s kapcsolt részeknek mindazon benszületett, vagy honositott, legalább 20 éves, és sem atyai, sem gyámi, sem gazdai hatalom, sem pedig elkövetett hűségtelenség, csempészkedés, rablás, gyilkolás és gyujtogatás miatt fenyiték alatt nem levő lakosai, a nőket kivéve, törvényesen bevett vallásküllönbség nélkül, választók :

a) Kik szabad királyi városokban, vagy rendezett tanácsesal ellátott községekben 300e. ft. értékü házat vagy földet, egyéb községekben pedig eddigi urbéri értelemben vett 1/4 telket, vagy ezzel hasonló kiterjedésü birtokot, kizáró tulajdonul, vagy hitveseikkel, s illetőleg kiskorú gyermekeikkel közösen birnak.

b) Kik mint kézmüvesek, kereskedők, gyárosok telepedve vannak, ha tulajdon műhelylyel vagy kereskedési teleppel, vagy gyárral birnak, s ha kézmüvesek, folytonosan legalább egy segéddel dolgoznak.

---

(1) E §. rendelkezéseinek fentartásáról l. az 1885: VII. t. cz. 20. §-ának bekezdését. A két ház üléseinek nyilvánosságáról, a csend és rend fentartásáról l. a főrendiház házszabályainak 70., 76., 83—94. §§-ait, a képviselőház házszabályainak 206., 225., 232—244. §§-ait.

(2) V. ö. a 10. §. jegyzetét.

(3) A képviselőház házszabályainak 206. és 243. §§-ai a «nemzeti őrség»-et a «fegyveres erő» kifejezésével helyettesitették; a főrendiház házszabályainak 93. §-a pedig «rendőri és katonai fegyveres erő»-ről szól, míg a 70. és 76. §§-ok «fegyveres erő»-t említenek.

(4) A képviselőház most érvényes házszabályait, melyek az 1887/1892. évi országgyülés megnyiltával léptek életbe, 1887. máj. 21-iki ülésében állapitotta meg. A főrendiház most érvényes házszabályait, melyek ugyancsak az 1887/1892. évi országgyülés megnyiltával léptek életbe, 1886. évi január 30-án tartott ülésében állapitotta meg. V. ö. még e §-ra vonatkozóan a képviselőház házszabályainak 268. §-át.

(5) E t. czikk, 5. §-át kivéve, mely — a mint a hozzá fűzött jegyzetekből kitünik — azonban szintén igen sok módositáson ment már keresztül, hatályát vesztette az ezen t. czikk módositásáról szóló 1874: XXXIII. t. cz. (120. §.) rendelkezése folytán. — V. ö. e t. czikkre vonatkozóan az erdélyi 1848: II. t. czikket (10. §.); az 1848: XXV. (1. §.) és XXVI. (1. §.) t. czikkeket és az Id. törv. szab. II. R. 5. §.-át.

(6) V. ö. 1874: XXXIII. t. cz. 1., 2. §§.

fentartva. Jegyet az elnöki hivatal által (mely az elnökből és jegyzőből áll) megállapitandó rendben és számban a ház tagjai kapnak és adnak ki.

11. §.

Helyeslést vagy nem helyeslést nyilvánitni a hallgatóságnak tilos.

12. §.

A karzatokon rendügyelők lesznek felállitva.

13. §.

Ha valaki a rendet zavarja, s az elnök egyszeri intésének sikere nincs, másod izben, az 1848. IV. t. czikk. értelmében, az egyes hallgató, vagy illetőleg az egész hallgatóság kiparancsoltatik azon karzatról, hol a csend megzavartatott.

14. §.

Ha a hallgatóság minden karzatról kiparancsoltatott, a tanácskozás, a többség határozata szerint, vagy még azon nap, vagy máskor, de ismét hallgatóság bebocsátásával nyilvánosan folytattatik.

15. §.

A csendzavarók, a kitiltáson kivül, az elnök felhivására hatóságilag is meg fognak fenyittetni.

16. §.

Mindenik házhoz szükséges mennyiségben teremőrök fogadtatnak, kik a teremben, a mellék termekben, s a karzatokon tesznek, itt rendőri, szolgálatot.

17. §.

A ház megalakulván, a ház tisztjeit s alá rendelt személyzetét az elnökség nevezi ki.

18. §.

Ezenkivül mindenik házhoz a budapesit nemzetőrségből minden ülésre nemzetőrök kellő számmal rendeltetnek, kik az elnök intézkedése szerint a rendre ügyelnek fel.

19. §.

Szükség esetében, a parancsnokokhoz intézendő irott rendelet által, a törvényhozás biztositására, az egész helybeli, mind nemzetőrségi, mind katonai fegyveres erőt kirendelheti az elnök, saját felelőssége mellett.

20. §.

E rendszabályok illető pontjai külön kinyomatva minden bejárásnál s minden karzaton kifüggesztetnek.

IV. Szakasz.

A tanácskozási rendről.

21. §.

A tagok feljegyeztetés szerint szólnak. A feljegyeztetés az elnök által e végre megbizott jegyzőnél történik, ki a szónokokat sor szerint felszólítja.

22. §.

A tanácskozásnak két része van. Először az

a) a torendiház tagjai,
b) a képviselők állandó jegyeivel belépők,
c) a hölgyek és
d) az idegenek számára.

216. §

Minden képviselő egy, nevére szóló állandó jegyet kap, a melylyel szabadon rendelkezik.

A napi jegyeket a háznagy osztja ki. Az elnök saját rendelkezésére bizonyos számu jegyeket tarthat fenn.

217. §.

Tetszést vagy nem tetszést nyilvánitani a hallgatóságnak tilos.

218. §.

A karzatokon rendre ügyelők lesznek felállitva, kik a háznagy rendelkezése alatt állanak.

219. §.

Ha valaki a rendet vagy csendet megzavarja, s az elnök egyszeri intésének sikere nincs, másod izben az 1848. IV. t. cz. értelmében, az egyes hallgató vagy illetőleg karzatosztályi hallgatóság kiparancsoltatik a karzatról.

220. §.

Ha a hallgatóság minden karzatosztályról kiparancsoltatott, a tanácskozás, a ház határozata szerint, vagy még azon nap, vagy máskor, de ismét hallgatóság bebocsátásával nyilvánosan folytattatik.

221. §.

A rendzavarók a kitiltáson kivül meg is fenyittetnek.

222. §.

Szükség esetében az elnöknek minden alkotmányos eszköz, és a fegyveres erő használata is, saját felelőssége mellett, rendelkezésére áll.

223. §.

Az e fejezetben foglalt szabályok külön kinyomva minden bejárásnál és minden karzatosztályban kifüggesztetnek.

VII. Fejezet.

A képviselőház pénzügyéről.

224. §.

A képviselőház saját pénztáráról és mindennemü kiadásairól önállólag rendelkezik.

62. §

A háznagy az elnöknek segédkezet nyujt a rend és csend megzavarása alkalmával foganatositandó intézkedéseknél.

Az elnöknek a rend és csend fentartására, a nyilvánosság és tanácskozások szabadságának megóvására tett intézkedéseiben, illetőleg a fegyveres erő alkalmazásánál végrehajtó közege a háznagy.

63. §.

A háznagy felfogadja és elbocsátja a teremőröket és szolgákat.

A terem-felügyelő őrök, szolgák és saját hivatali személyzete felett közvetlenül rendelkezik, azokat felfogadja és elbocsátja.

64. §.

Karzatokra való felügyelés és a jegyek kiosztása.

A háznagy teendőihez tartozik a karzatokra való felügyelés és a belépti jegyek kiosztása.

65. §.

A nyomtatványok kiosztási módja.

A hivatalos iratok és nyomtatványoknak a ház tagjai között való kiosztásáról a háznagy gondoskodik; magániratokat vagy hirdetményeket az ő engedelme nélkül a ház helyiségeiben szétosztani nem szabad.

66. §.

A háznagy működése az országgyülés szünetelése alatt.

A háznagy hivatalos működését, felelősség terhe alatt, a belügyminisieriummal való érintkezés mellett, az országgyülés szünetelése közben is folytatja, s eljárásáról a főrendiháznak minden új ülésszak alkalmával számot ad.

67. §.

A háznagy tiszteletdija.

A háznagy évi tiszteletdíját a ház állapitja meg.

196. §.

Ha a jegyzőkönyv tartalma vagy szerkezete ellen kifogás tétetik, az a ház kívánatához képest azonnal kijavittatik, s ujra felolvastatván, meghitelesittetik.

197. §.

A jegyzőkönyvek haladéktalan kinyomatnak, s ugy ezekből, mint a ház minden nyomtatványából, a tagoknak késedelem nélkül egy-egy példány kiadandó.

198. §.

A jegyzők a ház minden iratait nyilvántartják; a nyomtatványok hibátlanságára felügyelnek; az irattár és az iroda egész személyzete az ő igazgatásuk és ellenőrzésök alatt áll. Ennek gyakorlati alkalmazására nézve magok közt intézkednek.

199. §.

A törvényjavaslatokat és üzeneteket a főrendiházhoz átviszik.

200. §.

A ház jegyzői, tiszteletdij czim alatt, kettős napidijban részesittetnek.

Harmadik Czim.

A háznagy.

201. §.

A háznagy a képviselőház épületére, helyiségeire, ingóságaira és minden anyagi dolgaira felügyel, azokat felelősség mellett kezeli, és e kezelés alá tartozókról rendes leltárt vezet.

202. §.

A ház tagjainak hivatalos ünnepélyek alkalmával leendő elhelyezéséről gondoskodik; lakásaikat mindig nyilvántartja.

203. §.

A bizottsági ülésekre és tanácskozmányokra a meghivásokat, valamint a ház üléseinek kihirdetését is, az illető elnök felszólitása folytán, ő eszközli, s ezek helyiségeiről és felszereléséről gondoskodik.

204. §.

Az elnöknek, a rend és csend fenntartására s a nyilvánosságnak és a tanácskozások szabadságának megóvására tett intézkedéseiben, illetőleg a karhatalom alkalmazásánál végrehajtó közege a háznagy.

fölött a ház szavazás által határoz és az a ház hozzájárulása esetében jegyzőkönyvbe igtattatik.

A kétszer rendreutasitott tag beszédét többé nem folytathatja.

69. §.

Eljárás, ha a csendet a ház tagjai zavarják meg.

Ha a csend a ház tagjai által zavartatik, az elnök csengetyűvel jelt ád. Ha ezen jeladásra sem áll helyre a csend, az elnök névszerint szólitja fel az illetőket s ha a csend még akkor sem áll be, az ülést bizonyos kijelentett időre felfüggeszti, mely egy óránál tovább nem tarthat.

70. §.

Elnök joga a hallgatósággal szemben.

Az elnök őrködik a nyilvánosság felett s a hallgatóságot, ha kell, a törvény értelmében rendreinti és szükség esetén a karzatról kiparancsolja, sőt a rendzavarókat (91. §.) meg is fenyitteti.

E végre minden alkotmányos eszköz és fegyveres erő használata is saját felelőssége mellett rendelkezésére áll.

71. §.

Az elnök kinevezési stb. joga.

A ház hivatalnokai, a naplószerkesztő és a gyorsirók kinevezése, előléptetése, elbocsátása és nyugdíjban avagy végkielégitésben részesitése, megjutalmazása avagy segélyezése a rendelkezésére bocsátott hitel korlátain belül a főrendiház elnökének jogkörébe tartozik.

72. §.

Elnök tiszteletdija.

Az elnök évi tiszteletdíját a ház határozza meg.

Második czim.

Háznagy.

73. §.

Háznagy teendői.

A háznagy a főrendi ház helyiségeire, ingóságaira és anyagi minden dolgaira felügyel, azokat felelősség mellett kezeli, az általa kezelt tárgyakat leltározza, világlatban tartja s a pénzbeli számadásokat vezeti.

74. §.

A ház tagjainak illő elhelyezése hivatalos ünnepélyek alkalmával és lakásaik nyilvántartása.

A háznagy a főrendi ház tagjainak illő elhelyezéséről hivatalos ünnepélyek alkalmával gondoskodik s lakásaikat nyilvántartja.

75. §.

A meghivások szétküldése.

A bizottsági ülésekre a meghivásokat (23. §.), valamint a főrendiház üléseinek kihirdetését hirlapok utján is a napirend közlése mellett az illető elnök felszólitása folytán a háznagy eszközli, s a szükséges helyi ségekről és ezek fölszereléséről gondoskodik.

76. §.

A háznagy az elnöknek segédkezet nyujt a rend és csend megzavarása alkalmával foganatositandó intézkedéseknél.

Az elnöknek a rend és csend fentartására, a nyilvánosság és a tanácskozások szabadságának megóvására tett intézkedéseiben, illetőleg a fegyveres erő alkalmazásánál végrehajtó közege a háznagy.

77. §.

A háznagy jogköre a szolgákkal szemben.

A szolgaszemélyzet felett a háznagy közvetlenül rendelkezik, azokat felfogadja, előléptéti, elbocsátja, nyugdijaztatásuk, végkielégitésben, jutalomdijban és segélyben részesitésük iránt pedig a gazdasági bizottságnak javaslatot tesz.

78. §.

Felügyelet a karzatokra és a jegyek kiosztása.

A háznagy teendőihez tartozik a karzatokra felügyelni és a belépti jegyeket kiosztatni.

79. §.

A nyomtatványok kiosztási módja.

A háznagy gondoskodik, hogy a hivatalos iratok és nyomtatványok a ház tagjai közt kiosztassanak.

Magániratokat vagy hirdetményeket a háznagy engedelme nélkül a ház helyiségeiben szétosztani nem szabad.

87. §.

Karzatok.

A karzatok egy része mindenkinek nyitva áll, más része hölgyeknek s a képviselőház tagjainak van fentartva. A belépti-jegyek kiosztása iránt a háznagy intézkedik.

88. §.

Csend a hallgatóságnál.

Helyeslést vagy nem helyeslést nyilvánitani a hallgatóságnak tilos.

89. §.

Eljárás a rendzavarás esetében.

Ha valaki a rendet zavarja s az elnök egyszeri intésének sikere nincs, másodizben az 1848 : IV. törvényczikk értelmében az egyes hallgató vagy az egész hallgatóság kiparancsoltatik azon karzatról, hol a rend megzavartatott és a karzat bezárható.

90. §.

A tanácskozás folytatása a karzatok kiürítése esetében.

Ha a hallgatóság minden karzatról kiparancsoltatott, a tanácskozás a többség határozata szerint vagy még azon nap, vagy máskor, de ismét nyilvánosan folytattatik.

91. §.

Csendzavarók megfenyitése.

A csendzavarók a kitiltáson kivül az elnök felhivására az illetékes hatóság által is megfognak fenyittetni.

92. §.

Terembiztosok.

A tanácskozási teremben, a mellékteremekben és a karzatokon terembiztosok tesznek szolgálatot a háznagy rendelkezéséhez képest. A terembiztosok egyébként a hivatalnoki személyzethez tartoznak s az irodai teendők ellátása körül is segédkeznek.

93. §.

Fegyveres erő alkalmazása.

Szükség esetében a törvényes rend biztositására az elnök saját felelősségére rendőri és katonai fegyveres erőt rendelhet ki.

Napirend előtt Rohonczy Gedeon képviselő úr kér szót. *(Halljuk! Halljuk! Felkiáltások a szélső baloldalon: Helyre!)*

Rohonczy Gedeon: T. ház! A tegnapi ülésben egy erős kifejezéssel éltem, a melynek rektifikálásával tartozom. A tegnapi ülés alkalmával Polónyi Géza képviselő úr beszéde alatt oly kifejezést használt, hogy a »honvédsirokhoz most elmehetnek«, már mint mi. Közvetlenül azután azon helyről *(A szélső baloldal és a baloldal közötti útra mutat.)* előttem úgy rémlett, mintha egy képviselő úr e szavakat használta volna, hogy oda nem merünk elmenni. Ez a »merünk« szó volt reám oly hatással, hogy én egy igen erős imparlamentáris kifejezést használtam azon, előttem még ismeretlen közbeszóló képviselő úrral szemben.

Polónyi Géza képviselő úr beszéde végén szükségesnek tartottam fölszólalni, mert láttam, hogy a nagy zajban igen sokan nem értették meg sem sértő kifejezésemet, de főleg azt nem, hogy az mire vonatkozott. Ebből a szempontból tartottam tehát szükségesnek újból felszólalni, és kijelenteni, hogy igenis, én a »szemtelen« kifejezést használtam. Közvetlenül utánam Bartha Miklós igen tisztelt képviselőtársam szólalt fel és e sértő kifejezést magára vette, annyival is inkább, mert ő tényleg, mint elismerte, használt egy közbeszóló kifejezést, de nem azt, mit én hallani véltem, mert a képviselő úr azt mondotta: »Dehogy mennek el!« Én az önök birálatára bizom, t. ház, annak megítélését, hogy mily nagy a különbség e két kifejezés között. *(Igaz! jobb felől és a szélső baloldalon.)* mert ha én azt mondom: »Dehogy mennek el!«, az egyéni vélemény nyilvánítása, a mihez minden képviselőnek joga van; ez nem provokativ természetű, mig ellenben az, a mint én értettem, hogy: nem mernek elmenni, határozottan provokativ természetű és magában sértést rejtő. *(Igaz! Úgy van! a szélső baloldalon és jobb felől.)*

Bocsásson meg a t. ház, de én elismerem, hogy itt a parlamentben vitatkozás közben igen gyakran talán erősebb kifejezéseket is használunk, mint kellenek és szükséges volna, de azok mindig elsimúlnak. Azonban az én hitem és meggyőződésem az, hogy ha mi néha egymással szemben bármily sértő kifejezéssel élünk is, ha egyszer talán az országnak szüksége volna e parlamentre, hogy a haza védelmére egyesüljünk, egy test, egy lélek volnánk valamennyien s igyekeznénk hősiesen viselkedni a haza védelmében. *(Általános helyeslés.)*

Ha pedig nekem ez a véleményem a parlament tagjairól, akkor annál inkább föl kell tételeznem, hogy a már hazájukért elesett hősök emléke iránt mindenki a legnagyobb kegyelettel viseltetik. *(Általános helyeslés.)*

Ha tehát épen eme, szerintem legérzékenyebb pontnál ilyen povokativ természetű közbeszólás használtatott, ne csodálkozzanak azon, midőn engem, a ki talán hevesebb természetű is vagyok, ez bensőmben, kegyeletem érzetében legmélyebben érintett, sértett, és az én sértő közbeszólásomnak más intencziója nem volt, mint ezen sértett bensö érzetemnek visszatorló kifejezése.

T. ház! Én Bartha Miklós képviselő úr felszólalása után rögtön tisztában voltam magammal, hogy kijelentése után, mit feltétlenül elhittem, mi a kötelességem vele szemben; de megvallom, mert Bartha Miklós képviselő úr onnan szólalt fel, *(A baloldal szélső padjaira mutat.)* én pedig az említett kifejezést amonnan hallottam, *(A baloldal középső padjaira mutat.)* abban a hitben éltem, hogy esetleg még valaki használt ilyen kifejezést, még pedig azon provokativ természetüt, és vártam, hogy amonnan az illető is jelentkezni fog.

Én kötelességemnek ismertem az ülés után — mert a nagy zaj folytán a t. elnök úr az ülést bezárván, nem volt alkalmam itt e házban azonnal Bartha Miklós képviselő úrral szemben nyilatkozni, — mondom, kötelességemnek ismertem és megtettem azt, a mit vele szemben megtenni a házon kivül is szükségesnek és kötelességemnek tartottam. *(Éljenzés.)* Felkerestem őt és bocsánatot kértem tőle, *(Általános helyeslés és éljenzés.)* annyival is inkább, mert az én sértő kifejezésem, kijelentése után, reá nem is vonatkozhatott.

T. ház! Nagy örömmel, mondom, örömmel ismerem el azt, hogy én rosszúl hallottam, és hogy én ezen rossz értelmezés folytán egy helytelen, igen erős, inparlamentáris kifejezést használván, sajnálatomat fejezem ki, hogy ezen kifejezéssel éltem, és sokkal jobban örvendek annak, hogy én tévedtem, semmint ha azon hitnek kellett volna bennem fenmaradnia, hogy itt a képviselőházban esetleg lehetett volna valaki, a ki szavának, ha megtámadtatik, ezért helyt nem áll. Ezzel tartoztam a t. háznak. *(Általános, élénk helyeslés.)*

Bartha Miklós: T. ház! Rohonczy Gedeon t. képviselőtársam iménti felvilágosítása újabb tanubizonysága az ő elismert lovagias érzületének. *(Élénk helyeslés. Úgy van!)* Én a t. képviselő úr ezen felvilágosítására csak azt jegyzem meg, hogy nekem teljes elégtételt szolgáltatott, mielőtt alkalmam nyilt volna tőle azt megkövetelni. *(Élénk helyeslés.)*

Elnök: T. ház! Ez a kérdés be van fejezve.

Napirend előtt szólni kíván még Szalay Imre képviselő úr, a képviselőház előtti rendőri intézkedések tárgyában. *(Halljuk! Halljuk!)*

Szalay Imre: T. ház! Midőn a képviselő-

házba kötelességszerűleg megjelenni akartam, szemembe tünt, hogy a képviselőház környéke épen úgy, mint a boldog emlékezetű véderővita alkalmával, rendőrség által van elállva. Akkor is azok közé tartoztam, t. ház, a kik azt mondták, hogy a képviselőháznak nyilvánossága nem egy pártnak a joga, hanem az összesé, még pedig olyképen, hogy úgy a képviselők, mint a közönség közül azok, kiknek a képviselőházba bejutni joguk van, ne akadályoztassanak abban, hogy ide bejuthassanak. *(Úgy van! a szélsőbalról.)* Ez volt az álláspontom régebben akkor is, ez az álláspontom jelenleg is. Az, t. ház, hogy abban a régebbi időben Tisza Kálmán akkori miniszterelnök úrnak és a többi minisztertársainak szólott az abczug, abszolute nem alterálja az én meggyőződésemet, ha az most nekünk is szól, hogy Magyarország képviselőháza rendőrök által ne környeztessék. *(Élénk helyeslés a bal- és szélsőbalon.)* Én ezennel felszólítom a képviselőház elnökét, tartsa elnöki kötelességének, hogy mivel Magyarország képviselőházának nincsen szüksége rendőri beavatkozásra, a képviselőház elől a rendőrök eltávolíttassanak. *(Élénk helyeslés a bal- és szélsőbalon.)*

Hieronymi Károly belügyminiszter: T. ház! *(Élénk mozgás a bal- és szélsőbalon. Halljuk! Halljuk! jobbról. Felkiáltások a bal- és szélsőbalon: Nem kell rendőrség!)*

Iványka Oszkár: Ez hivatalos demonstráczió; a rendőröket oda parancsolják. *(Nagy zaj.)*

Elnök: Csendet kérek!

Hieronymi Károly belügyminiszter: Minthogy az előttem szólott képviselő úr az állami rendőrség egy tényéről, az állami rendőrségnek a képviselőház előtt való eljárásáról tett említést, azt hiszem meg fogja engedni a t. ház, hogy egy pár felvilágosító szót mondjak. *(Élénk mozgás a bal- és szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)*

A tegnapi napon a képviselőház ülésének megkezdése előtt közvetlenül, — a mint magam is személyesen láttam, — meglehetős embercsoportosulás volt itt az utczában. *(Zaj a bal- és szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon. Egy hang balról: Mi nem félünk a néptől! Mozgás. Halljuk! Halljuk! jobbról. Elnök csenget.)* Minthogy pedig a rendőrségnek egyik első rendűi kötelessége az utczákon a szabad közlekedés fentartása és minden csoportosulás megakadályozása . . . *(Felkiáltások a bal- és szélső baloldalon: De nem elállani az utczát! Halljuk! Halljuk! jobb felől.)* . . . ennélfogva, mikor a rendőrség embercsoportosulást a képviselőház előtt, vagy bárhol nem akar megengedni, azt hiszem, tisztán kötelességének teljesítésében jár el. *(Helyeslés a jobboldalon.)* Arról, hogy az utcza vagy a képviselőházhoz való hozzájutás rendőrök által el lenne zárva, szó sincs, s a rendőrök egyebet nem tesznek . . .

Polónyi Géza: Nincsen rájuk szükség! *(Élénk helyeslés a bal- és szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldalon. Zaj.)*

Elnök: Csendet kérek!

Hieronymi Károly belügyminiszter: . . . nem tesznek egyebet, mint azt, hogy a Sándor-utczában a csoportosulást megakadályozzák. *(Élénk helyeslés jobbról.)*

Egyébiránt a mint a képviselő urak közül valaki közbeszólt, hogy nincsen rá szükség, úgy viszont biztosíthatom a képviselő urat, hogy engem tegnap több képviselőtársam megszólított, hogy a rendőrök ne engedjék meg az ilyen csoportosulást. E tekintetben az egyik vélemény előttem épen annyit nyom, mint a másik. *(Helyeslés jobbról.)* Én tisztán azt tekintem, hogy a rendőrség törvényszabta kötelességének megfeleljen, az pedig, hogy a közlekedést szabadon tartsa, törvényszabta kötelessége. Kérem a t. házat, méltóztassék nyilatkozatomat tudomásúl venni. *(Élénk helyeslés jobbról.)*

Elnök: Ónody Géza képviselő úr kíván szólani.

Ónody Géza: T. ház! Nekem az ellen egyáltalában semmi kifogásom nincs, ha a rendőrség a belügyminiszter úr nyilatkozata szerint az utczán csoportosulások alkalmával a rendet fentartja. Ez nézetem szerint mindenkinek közérdekét képezi; de az ellen van kifogásom, hogy a mikor a képviselők kötelességük teljesítése végett az ülésre jönnek, a Sándor utcza sarkán csoportosuló rendőrök az illető képviselőket megszólítják, feltartóztatják és igazolásra szólítsák fel. *(Igaz! Úgy van! a szélső baloldalon.)* Ezen eset történt velem és több képviselőtársammal. Pap Géza t. barátommal jöttem, a mikor a rendőr feltartóztatott. *(Hosszantartó, nagy derültség. Elnök csenget.)*

Én azt egyáltalában megengedhetőnek nem tartom, hogy a midőn a képviselő urak az ülésre jönnek, bármely rendőrközeg őket igazolásra felszólíthassa. Ennélfogva kérem a t. belügyminiszter urat, hogy arra nézve intézkedni méltóztassék, hogy hasonló esetek többé elő ne fordúljanak. *(Helyeslés a szélső baloldalon. Felkiáltások: Halljuk az elnököt!)*

Horánszky Nándor: T. ház! Az egész dolog olyan csekély jelentőséggel bír, hogy nekem kérnem kell a t. házat, hogy térjünk napirendre. *(Általános helyeslés.)*

Elnök: A mennyiben részben az elnökre is méltóztattak hivatkozni, méltóztassanak nyugodtak lenni, hogy a házszabályok 206. §-ában biztosított jogommal s elnöki kötelességemmel mindig élni fogok, hogy a nyilvánosság, valamint a biztonság a házban fentartassék. *(Helyeslés.)*

Rakovszky István: . . . nem terjesztették ki a felháborodás első pillanatában figyelmüket egy kis részletre, a melyben a ház elnökének is méltó szerepe volt. Ez a darabantoknak, a 10-es számu keztyűs uraknak a házban való alkalmazása. *(Felkiáltások a jobboldalon: Még mernek róluk beszélni! Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Meg kell állapitani a felelősség szempontjából, hogy ki rendelte ezeket ide *(Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* és mi czélból, mert én nem hiszem, hogy a t. házelnök urnak a hősiessége, vitézsége azon emlékezetes nap óta megszaporodott volna; ha akkor nem érezte magát biztonságban, hát akkor ma sem érezhetné magát biztonságban és akkor ma is szükség lenne azokra.

Kérdem a t. elnök urat: milyen jogczimen voltak ezek iderendelve? *(Helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Kinek a pénzén?)*

Bartha Miklós: Közvagyonrongálás! *(Folytonos zaj.)*

Elnök *(csenget)*: Csendet kérek!

Rakovszky István: Kinek felhatalmazása folytán voltak itt? És kérdem a t. házelnök urat . . .

Bartha Miklós: A honvédelmi miniszter ur is feleljen ezért! *(Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon. Derültség a jobboldalon.)* Igen! A katonaságot kivetkőztette! *(Zaj a jobb- és a baloldalon.)*

Elnök: Csendet kérek!

Rakovszky István: És kérdezem a t. házelnök urat: mi keresnivalója volt ő neki ott az ülés előtt azon a helyen? *(Derültség a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Kérdem őt: mit parancsolt azoknak az embereknek, és vajjon a házelnöki méltósággal megegyeztethetőnek tartotta-e azt, hogy őt onnan leüzték? *(Nagy zaj a jobboldalon. Helyeslés a szélsőbaloldalon.)*

B. Kaas Ivor: Megfutott!

Rakovszky István: Láttam saját szemeimmel!

Én azt hiszem, t. ház, hogy ha egy házelnök egyszer elfoglalja azt a helyet, még az erőszaknak sem szabad engednie. *(Derültség a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások balfelől: Halljuk! Halljuk!)* Helyesen mondta azt annak idején Tallián miniszter ur, mint akkori házelnök, a mikor szintén egy tumultus alkalmával valaki oda akart állani, hogy őt megvédje: »Én megvédem magamat és méltóságomat.«

Kubik Béla: Mert tiszta volt a lelkiismerete!

Olay Lajos: Az nem csinált gazságot!

Kapotsfy Jenő: Uriember volt! *(Zaj. Halljuk! Halljuk! a baloldalon.)*

Rakovszky István: Én a házelnök urnak szivesen konczedálom azt, hogy félbeszakitsa beszédemet, — mert neki az egyedül érvényes házszabályok értelmében a szónokot félbeszakitani bármikor joga van — és erre nyilatkozhatik. Hát felhivom a t. házelnököt, méltóztassék nyilatkozni. *(Nagy zaj és mozgás a jobboldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: No halljuk! Felkiáltások a jobboldalon: Ne feleljen! Elnök csenget.)*

Elnök: Nagyon különösnek tartom, hogy épen Rakovszky képviselő ur, a ki a házszabályok legilletékesebb őrének és védőjének véli magát, olyan kéréssel fordul hozzám, hogy én az ő kérdésére akkor feleljek, mielőtt ő beszédét befejezte volna. Majd felelek, ha beszédét befejezte. *(Helyeslés a jobboldalon. Zaj a bal- és a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Hadd gondolkodjék!)*

Leszkay Gyula: Az utasitást még nem kapta meg Tiszától! *(Zaj a jobb- és baloldalon.)*

Elnök: Csendet kérek!

Rakovszky István: T. képviselőház! Most áttérek magára arra a hallatlan házszabálysértésre és törvénytiprásra, a mely a legaljasabb módon lett elkövetve november 18-án. *(Halljuk! Halljuk! a baloldalon.)*

Egy ritka furfanggal, világot nem látott szemérmetlenséggel . . . *(Nagy zaj és mozgás a jobboldalon. Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)*

Gr. Tisza István miniszterelnök: Rendre! *(Zajos felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Igaza van! Felkiáltások a jobboldalon: Rendre!)*

Pozsgay Miklós: Gaz, bitang, sehonnai! *(Nagy zaj a jobboldalon. Felkiáltások a baloldalon: Igaza van!)*

Tóth János: Aljasság! *(Nagy zaj a jobb- és a baloldalon. Elnök csenget.)*

Elnök: Csendet kérek!

Rakovszky István: . . . és gyávasággal . . . *(Nagy zaj a jobboldalon és felkiáltások: Rendre! Helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Elnök: A képviselő urat rendreutasitom.

Justh Gyula: A legnagyobb alávalóság és disznóság! *(Folytontartó nagy zaj a ház minden oldalán.)*

Elnök: Justh Gyula képviselő urat rendreutasitom.

Zboray Miklós: Hazugsággal, csalással élni az elnöki székből! *(Nagy zaj.)*

Elnök: Kérem a t. képviselő urakat, méltóztassanak legalább saját szónokukat meghallgatni! *(Derültség jobbfelől. Zaj.)*

Rakovszky István: Ha a t. többség ezt helyesnek, jónak, korrektnek és nem szemérmetlennek tartja, a mikor a háznak elnöke általam és mások által nyilvános ülésben, — a naplóban megörökitve is találhatják azt — tett kérdésünkre, vajjon a házszabályok értelmében akar-e eljárni, mert azok a hirek keringenek, hogy ezeket félre akarják lökni, a házelnök ur a miniszterelnök tudtával azt mondotta, — mindig azt mondotta — hogy a házszabályokhoz ragaszkodni fog: akkor nincs semmi ellenvetésem. *(Zajos helyeslés balfelől. Zaj.)* És én felhivom a t. miniszterelnök urat, a ki annyira felháborodott, czáfoljon meg.

388. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 junius 4-én, kedden,

Gr. Tisza István, közben **Beőthy Pál** elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztés több képviselőnek a mentelmi bizottsághoz való utasitása iránt. — Telegdy József határozati javaslata feletti szavazás. — A honvédségről szóló törvényjavaslat tárgyalása. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesitése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Beőthy László, gr. Serényi Béla, gr. Zichy János, Székely Ferencz, Hazai Samu, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. u. 4 óra 20 perczkor.)

Elnök: T. ház! *(Perczekig tartó nagy zaj, fütyülés és trombitálás a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Az ülést megnyitom. *(Szünni nem akaró nagy zaj. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ki vele!)*

A mai ülés jegyzőkönyvét Szász Károly jegyző ur fogja vezetni, a javaslatok mellett szólni kivánók neveit Szinyei-Merse Félix, az azok ellen felszólalókat pedig Lovászy Márton jegyző ur jegyzi. *(Szünni nem akaró felkiáltások: Le vele!)*

T. ház! *(Hosszantartó élénk felkiáltások: Ki vele! Fütyülés és dobolás a padokon a szélsőbaloldalon.)*

Az ülést tiz perczre felfüggesztem. *(Élénk éljenzés és taps a jobboldalon.)*

(Szünet után.)

Elnök: Az ülést ujból megnyitom. *(Szünni nem akaró zaj a szélsőbaloldalon.)*

Eitner Zsigmond: Zsebkendőt vegyen elő! *(Zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Szavazzunk! Folytonos zaj.)*

Elnök: Az ülést öt perczre felfüggesztem. *(Éljenzés és taps jobbfelől. Felkiáltások: Éljen az elnök!)*

(Szünet után.)

Elnök *(csenget)*: Az ülést ujból megnyitom. *(Nagy zaj, fütyülés, sipolás, dobogás és felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Ki vele! Ki vele! Pfuj! Nem beszél!)* Méltóztassanak helyüket elfoglalni. *(Szünni nem akaró élénk felkiáltások a szélsőbaloldalon: Pfuj! Hoch! Hoch! Szavazni! Szavazni! Nagy trombitálás, sipolás és dobogás a bal- és szélsőbaloldalon.)*

Az ülést egy fél órára felfüggesztem.

(Szünet után.)

Elnök *(csenget)*: Az ülést ujból megnyitom. *(Folytonos sipolás, nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Szégyelje magát!)*

Kún Béla: Hitvány gazság amit elkövettek!

Désy Zoltán: Majd beszélünk a választásokon. *(Szünni nem akaró nagy zaj és sipolás a szélsőbaloldalon.)*

Elnök: Az ülést egy fél órára felfüggesztem.

(Szünet után.)

Elnök: T. ház! *(Fölkiáltások a baloldalon: T. munkapárt!)* Csendet kérek! Az ülést ujból megnyitom.

A közvetlenül most elmult órák olyan szomoru események szinterévé tették a képviselőházat, amelyek példátlanul állnak a magyar parlament történetében, *(Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)* amely szánalmasan jellemzi azokat, akik ezeket a gyerekes csinyeket elkövetik *(Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)* és amelyek megkivánják azt, hogy a magyar képviselőház ilyen jelenségekkel szemben helyreüsse a becsületén, jóhirnevén, méltóságán esett csorbát. *(Élénk helyeslés a jobboldalon.)*

T. képviselőház! Házszabályaink megalkotói egyáltalán kizártnak gondolták, hogy hasonló események a magyar parlamentben előfordulhassanak. *(Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)* Ennek folytán nem is provideáltak hasonló jelenségekre vonatkozólag másként, mint a 255. §. azon rendelkezésével, amely az ott előirt proczedurát arra

Az 1910-15-iki országgyülés ~~ellenzéki~~ pártok szerinti tagjainak névsora:

Függetlenségi és 48-as Kossuth párt

Apponyi Albert gr.
Barabás Béla
Baross János
Benyovszky Móric gr.
5. Bernáth Béla
Bethlen István gr.
Bizony Ákos
Bottlik István
Csemez István
10. Csontos Andor
Désy Zoltán
Förster Aurél
Gál Sándor
Gedeon Aladár
15. Hammersberg László
Hegyi Árpád
Héderváry Lehel
Hlatky-Schlichter Lajos
Horváth József
20. Horváth Mihály
Ivánka Imre
Járny Béla
Járny István
Kapotsfy Jenő
25. Kállay Ubul
Kelemen Béla
Kossuth Ferenc
Kovácsi Kálmán
Lévay Mihály
30. Mezőssy Béla
Muzsa Gyula
Nadányi Gyula
Narancsik József
Ostffy Lajos
35. Palugyay Móric
Pap Zoltán
Posgay Miklós
Reök Iván
Sághy Gyula
40. Sipos Orbán
Somsich Tihamér gr.
Szabó István /: győrzámolyi
Szalay László
Szalkay Sándor
45. Szebeny Antal
Szent-Iványi Árpád
Szluha Pál
Tóth János
Török Kálmán
50. Zlinszky István

Függetlenségi és 48-as párt:

Ábrahám Dezső
Bakonyi Samu
Barcsay Andor
Batthyány Pál gr.
Batthyány Tivadar gr.
Beck Lajos
Benedek János
Bikádi Antal
Bosnyák Géza
Csuha István
Eitner Zsigmond
Esterházy Mihály gr.
Faragó Antal
Fernbach Károly
Földes Béla
Györffy Gyula
Hrabovszky Guidó
Hock János
Holló Lajos
Jaczkó Pál
Jeszenszky Ferenc
Justh Gyula
Justh János
Kovács János
Kun Béla
Laehne Hugó
Lovászy Márton
Madarász József
Manndorff Géza b.
Meskó László
Óvári Ferenc
Polónyi Dezső
Rákosi Viktor
Ráth Endre
Sümegi Vilmos
Tüdős János
Valentsik Ferenc
Vertán Endre
Vertán Etele
Veszprémy István

Néppárt:	Pártonkivüli 67-esek:
Bartos János	Andrássy Géza gr.
Beszkid Antal	Andrássy Gyula gr.
Brestyenszky Kálmán	Andrássy Sándor gr.
Frey János	Baross Gyula
5. Haller István	5. Bánffy Miklós gr.
Horváth Dezső	Béla Henrik
Huszár Károly /: sárvári :/	Bolgár Ferenc
Molnár János	Bornemissza Elemér b.
Rakovszky Béla	Bródy Ernő
10. Rakovszky István	10. Darányi Ignác
Simonyi-Semadam Sándor	ifj. Erdély Sándor
Szmrecsányi György	Esterházy Móric gr.
Zboray Miklós	Kristóffy József
Zelenyák János	Nehrebeczky György
15. Zichy Aladár gr.	15. Okolicsányi-Zsedényi Ede
	Pallavicini György őrgr.
	Semsey László gr.
48-as gazdapárt:	Springer Ferenc
Herczegh Sándor	Szereday Aladár
Novák János	20. Székely Aladár
3. Szabó István /: nagyatádi :/	Szterényi József

Demokraták :

Pető Sándor

2. Vázsonyi Vilmos

Keresztény socialista :

1. Giesswein Sándor.

G: F

Pártonkívüli 48-asok:

Bakó József
Barta Ödön
Csermák Ernő
Egry Béla
Fráter Loránd
Hartner Géza
Horváth Gyula
Károlyi József gr.
Károlyi Mihály gr.
Kelemen Samu
Kobek Kornél
Kovács Gyula
Maczky Emil
Malatinszky György
Pajzs Gyula
Polónyi Géza
Preszly Elemér
Putnoky Mór
Thaly Ferenc
Urmánczy Nándor

N e m z e t i - m u n k a p á r t :

Almay Olivér
Almásy László
Andrics Tivadar
Angyal József
5 Antal Géza
Badinyi Lajos
Balásy Árpád
Balogh Jenő
Bay Lajos
10. Bárczay Ferencz
Beőthy László
Beőthy Pál
Berzeviczy Albert
Bethlen József gr.
15 Bethlen Pál gr.
Blanár Béla
Bogdán Zsivkó
Born Frigyes b.
Bornemissza Lajos
20. Bölöny József
Brandsch Rudolf
Bujanovics Gyula
Burdia Szilárd
Burgyán Aladár
25. Ciocán János
Copony Traugott
Csáky Gusztáv gr.
Csegezy Mihály
Cserny Károly
30. Csuzy Pál
Czobor László
Daniel Gábor b.
Darvai Fülöp
35. Darvas Ferencz
Dániel Ernő b.
Dániel Pál
Desbordes Ernő
Diósszy Imre
40. Dobieczki Sándor
Duka Géza b.
Dungyerszky Bogdán
Dungyerszky Gedeon
Id.Erdély Sándor
45. Ertl János
Ertsey Péter
Evetovics János
Falcione Árpád
Farkas Pál
50. Farkas Zoltán
Fekete Márton
Fodor Kálmán
Gerliczy Ferencz b.
Ghillány Imre b.
55. Gratz Gusztáv
Gresskowitz Vilmos
Gromon Dezső
Gueth Gyula
Hajós Ferencz
60 Hajós Kálmán
Haller József gr.
Hantos Elemér
Hatfaludi Ernő

Hazai Samu b.
Hámory László
Hámos Antal b.
Hegedüs Kálmán
Hegedüs Loránt
Heinrich Antal
Helmeczy József
Hencz Károly
Herczeg Ferencz
Holitscher Károly
Hollaky Attila
Hoványi Géza
Huszár Károly /nagyzorlenczi/
Ilosvay Lajos
Incze Domokos
Issekutz Győző
Jakabffy Elemér
Jakabffy Ferencz
Jakabffy Imre
Janiga János
Jankovich Béla
Jaross Vilmos
Jákói Géza
Jónás Ödön
Kabós Ferencz
Kammerer Ernő
Karátson Lajos
Karátsonyi Jenő gr.
Kazy József
Kállay Tamás
Kálmán Gusztáv
Keglevich Gyula gr.
Kende Péter
Kenedi Géza
Khuen-Héderváry Károly gr.
Kiss Ernő
Konyovits Dávid
Kopony Vilmos
Kostyál Miklós
Kozma Andor
Kristóffy József
Krolopp Hugó
Kuales Godofréd
Kubinyi Géza
Latinovits Pál
Lator Sándor
Láng Lajos b.
Láng Mihály b.
László Mihály
Lázár István gr.
Lengyel Zoltán
Lévay Lajos b.
Liptai Béla
Lónyay Géza
Lukács György
Lukács László
Madarassy Gábor
Madarassy-Beck Gyula b.
Magyar Károly
Manaszy Gyula
Mangra Vazul
Markhot Aladár
Mayer Ödön
Mán Lajos
Mándy Sámuel
Márkus József
Márkus László
Mártonffy Márton

Melczer László
Melzer Vilmos
135. Mihályi Péter
Miskolczy Imre
Mocsáry Sándor
Molnár Béla
Molnár Viktor
140. Montbach Imre
Muslay Gyula
Münnich Kálmán
Nagy Ferencz
Nagy József
145. Nagy Sándor
Návay Lajos
Nemess Zsigmond
Neiszidler Károly
Neugeboren Emil
150. Németh Károly
Niamessny Mihály
Niczky Pál gr.
Nyáry Alfonz b.
Nyegre László
155. Oberth Károly
Okolicsányi László
Orosdy Fülöp b.
Pap Géza
Pál Alfréd
160. Pálffy Sándor gr.
Pekár Gyula
Perozel Dezső
Péchy Zsigmond
Pescha Miklós
165. Philipp János
Pirkner János

Plósz Sándor
Podmaniczky Endre b.
Pongrácz János gr.
170. Popovics V. István
Radvánszky Antal b.
Rakovszky Iván
Rednik Gábor
Reissenberger Gusztáv
175. Richter János
Rónay Antal
Rónay Ernő
Rónay Jenő
Rosenberg Gyula
180. Rosenberg Ignác
Rudnay Béla
Rudnyánszky György
Sacelláry György
Sándor János
185. Sándor Pál
Sárkány Ferenc
Schmidt Károly
Schuller Rezső
Scitovszky Béla
190. Sennyey Miklós b.
Serbán Miklós
Serényi Béla gr.
Siegescu József
Simon Elemér
195. Sipeky Sándor
Skrovina Mátyás
Sólymosy Lajos b.
Sólymosy Ödön b.
Sőpkáz Sándor
200. Szabó János

Szász Károly
Szász Pál
Szent-Iványi Gyula
Szentpáli István
Szepesházy Imre
Széchenyi Emil gr.
Székely Ferenc
Székely György
Szilassy Zoltán
Szinyei-Merse Félix
Szlezák Lajos
Szojka Kálmán
Sztankovánszky Imre
Sztojanovics Iván b.
Sztranyavszky Sándor
Szunányi Ferenc
Szulyovszky Gusztáv
Szupits Dezső
Szutrély Lipót
Szüllő Géza
Tagányi Sándor
Takács József
Tallián Béla b.
Tellecsky Kristóf
Telegdi József
Teleki Ferenc gr.
Teleki József gr.
Teleki Samu gr.
Teleszky János
Tisza István gr.
Tisza Kálmán gr.
Ugron Zoltán
Vadász Lipót
Vagyon Árpád
Varga Gábor
Várady Gyula
Várady Zsigmond
Vermes Zoltán
Vio Antal
Vojnits István b.
Vojnits Sándor b.
Wenckheim László gr.
Werner Gyula
Winkler Bertalan
Wittmann János
Woraczicky János gr.
Zalán Gyula
Zathureczky István
Zákó Milán
Zeyk Károly
Zichy István gr.
Zichy János gr.
Zsilinszky Mihály
Zsubory József

N e m z e t i s é g i e k:

Biahó Pál
Damján Vazul
Jurisga Nándor
Mihály Tivadar
Pop C. István
Szkicsák Ferenc
Vajda Sándor

H o r v á t o r s z á g i k é p v i s e l ő k:

Adamovich-Cepinski Iván
Avakumovics Gergely
Bárcsics Erazmusz
Benesics Ferenc
5. Brankovics Dömötör
Budiszavlyevics Búde
Cerovác István
Chavrak-Letovanicki Levin
Devics Gasc
10. Draskovics János gr.
Draskovich Sándor gr.
Ivics Sándor
Jankovich Aladár gr.
Karamata János
15. Kutuzovics Mihály
Markovics Milenko
Mazzura László
Milankovics Vukasin
Nikolics Vladimir
20. Novosel Márk
Obradovics Pál
Ottenfels-Gschwind Ferenc
Palecsek Iván
Papratovics Ferenc
25. Pejacsevich Tivadar gr.
Petrovics Miklós
Pinterovics Antal
Popovics Dusán
Radicsevics Lőrinc
30. Schwarz Lajos
Sekulics Lázár
Sisics Nándor
Spevec Ferenc
Svinderman Balázs
35. Turkovics Vladimir
Zbierzchowski Ferenc

Név.	vezettetett ki?	Jegyz.	Név.	vezettetett ki?	Jegyz.
Ábrahám Dezső	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1913.III.13. 1913.VI. 4. 1913.XI. 4.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./ 11./ 12./ 13./	Batthyány Tivadar gr.	1912.IX.17.	9./
Andrássy Gyula gr.	1914. I.23.	15./	Beck Lajos	1912.VI.4.d.u. 1912.VI.5.d.e. 1912.VI.5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1914. I.14. 1914. I.23.	1./ 2./ 3./4 7./ 9./ 14./ 16./
Bakonyi Samu	1912.VI. 8. 1912.VI.10.d.e.	6./ 8./	Benedek János	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18.	1./ 2./ 7./ 9./ 10./
Barabás Béla	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.IX.17. 1914. I.23.	1./ 2./ 3./4./ 9./ 15./	Benyovszky Mór gr.	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18.	5./ 6./ 8./ 9./ 10./
Batthyány Pál gr.	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1913.III.13. 1914. I.23.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./ 10./ 11./ 15./	Bernáth Béla	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17.	5./ 6./ 8./ 9./

1./ Hogy mikor bocsáthatók be ujra, azirant a háznagyhoz intézett, 1440/1912. sz. az eltávolitásukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott a távoltartásuk, mert a következő napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az ülésteremben.

2./ 1467/1912. sz. elnöki irat értelmében további intézkedésig a Há épületébe sem bocsáthatók be.

3./ Az ülés megnyitása előtt távolittattak el azért, mert a délelőtt kiadott 1467/1912. sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az ülésterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznagyhoz.

4./ 1912. június 7-én kelt 1572/1912. sz. átiratában az elnök utasi ja a háznagyot hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy az ülésteremben meg akarnának jelenni, ellenük előzetesen karhatalom nem alkalmazandó, hanem az elnök esetről-esetre maga fog intézkedni.

5./ 1573/1912. sz. elnöki irat értelmében a ma délelőtti ülés folyama alatt a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

6./ Az eltávolitásukat elrendelő 1636/1912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés azirant, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek a Házban.

7./ Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távolittatott el. Jelen 1690/1912. sz. rendelettől számitva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

8./ Az ülés megnyitása után távolittatott el. Jelen 1690/1912. sz. rendelettől számitva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

9./ Az eltávolitásukat elrendelő 2525/1912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés azirant, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen ismét akadálytalanul

eleget utasitja az elnök - szóbelileg - az őrséget, hogy Zlinszkyt vezessék ki. Tiszteletdijából 500 K. nem vonatott le.
12./ Szóbeli intézkedés alapján távolittattak el.

K i v e z e t t e t e t t :

1912.VI. 4.d.u.	37	képviselő.	1913.III.13.	10	képviselő.
1912.VI. 5.d.e.	35	"	1913. VI. 4.	9	"
1912.VI. 5.d.u.	25	"	1913. XI. 4.	3	"
1912.VI. 7.d.e.kb.	61	"	1914. I.14.	6	"
1912.VI. 8. kb.	86	"	1914. I.15.	1	"
1912.VI.10.d.e.	47	"	1914. I.29.	13	"
1912.IX.17.	60	"	1914.VII.23.	1	"
1912.IX.18.	38	"			

A kormány ellen küzdő ellenzék száma körülbelül 130 volt

Név.	Mikor vezettetett ki?	Jegyzé	Név.	Mikor vezettetett ki?	Jegyzé
Valentsik Ferenc	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18.	1./ 8./ 9./ 10./	Zboray Miklós	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./ 10./
Vázsonyi Vilmos	1914. I.23.	12./	Zichy Aladár gr.	1912.IX.17. 1914. I.23.	9./ 12./
Vertán Endre	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17.	1./ 8./ 9./			
Vertán Etele	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17.	5./ 6./ 8./ 9./	Zlinszky István	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1914. I.14.	1./ 2./ 3./4./ 9./ 10./ 11./
Veszprémy István	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./ 10./			

1./ Hogy mikor bocsáthatók be újra, azirányt a háznagyhoz intézett, 1440/912. sz. az eltávolitásukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő napon akadálytalánul megjelenhettek a Házban és az ülésteremben.

2./ 1467/912. sz. elnöki irat értelmében további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

3./ Az ülés megnyitása előtt távolittattak el azért, mert a délelőtt kiadott 1467/912. sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az ülésterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznagyhoz.

4./ 1912. június 7-én kelt 1572/912. sz. átiratában az elnök utasitja a háznagyot, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy az ülésteremben még akarnának jelenni, ellenük előzetesen kerhetelem nem alkalmazandó, hanem az elnök esetről-esetre maga fog intézkedni.

5./ 1573/912. sz. elnöki irat értelmében a ma délelőtti ülés folyama alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

6./ Az eltávolitását elrendelő 1636/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés azirányt, hogy mikor bocsátható be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalánul bejöhetett a Házba.

7./ Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távolittatott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számitva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

8./ Az ülés megnyitása után távolittatott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számitva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

9./ Az eltávolitásukat elrendelő 2528/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés azirányt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalánul megjelenhettek.

10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólitták volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolitást elrendelő 2560/912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés azirányt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószinű, hogy a kivezetettek közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zárattak ki, megjelenhettek volna.

Ház épületébe sem bocsátható be.

9./ Az eltávolitásukat elrendelő 2528/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek.

10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólitották volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolitást elrendelő 2560/912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés aziránt hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószinü, hogy a kivezetettek közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zárattak ki, megjelenhettek volna.

11./ A rendőrség megjelenvén, távozásra szólitja fel a kivezetendőket, mire azok, és velük együtt az egész ellenzék, eltávoznak. Az eltávolitásukat elrendelő 843/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsáthatók be újból.

* Kitiltása dacára megjelent. Szóbeli intézkedés alapján távolittatott el. Tiszteletdijából 500 K. levonatott.

12./ Az eltávolitást elrendelő 1630/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsátható be újból.

13./ Szóbeli intézkedés alapján távolittatott el.

14./ Ugyanezen az ülésen határozta el a Ház a kizárását. A határozathozatal után elnök távozásra szólitja fel s minthogy ennek nem tesz eleget, utasitja az elnök - szóbelileg - az őrséget, hogy Sümegit távolitsák el. Tiszteletdijából 500 K. levonatott.

Név.	Mikor vezettetett ki?	Jegyzé
Preszly Elemér	1912.VI. 4.d.u.	1./
	1912.VI. 5.d.e.	2./
	1912.VI. 5.d.u.	3./4./
	1912.IX.17.	9./
	1912.IX.18.	10./
Posgay Miklós	1912.IX.17.	9./
	1912.IX.18.	10./
Rákosi Viktor	1912.VI. 4.d.u.	1./
	1912.VI. 5.d.e.	2./
	1912.IX.17.	9./
Ráth Endre	1912.VI.10.d.e.	8./
	1912.IX.17.	9./
	1912.IX.18.	10./
	1913.III.13.	11./
	1913.VI. 4.	*
	1914. I.23.	13./
Sümegi Vilmos	1912.VI. 4.d.u.	1./
	1912.VI. 5.d.e.	2./
	1912.VI. 5.d.u.	3./4./
	1912.VI.10.d.e.	7./
	1912.IX.17.	9./
	1912.IX.18.	10./
	1913.III.13.	11./
	1913.VI. 4.	12./
	1914.VII.23.	14./
Szabó István /zámolyi/	1912.VI.10.d.e.	8./
Szabó István /nagyatádi/	1912.VI. 4.d.u.	1./
	1912.VI. 5.d.e.	2./
	1912.VI. 5.d.u.	3./4./
	1912.VI.10.d.e.	7./
	1912.IX.17.	9./
Szalay László	1912.VI. 5.d.e.	*
	1912.VI. 7.d.e.	5./
	1912.VI.10.d.e.	7./
	1912.IX.17.	9./
	1912.IX.18.	10./
Szluha Pál	1912.IX.17.	9./
	1912.IX.18.	10./
Szmrecsányi György	1912.VI. 4.d.u.	1./
	1912.VI. 5.d.e.	2./
	1912.VI.10.d.e.	7./
	1912.IX.17.	9./
	1912.IX.18.	10./
Thaly Ferenc	1912.VI. 7.d.e.	5./
	1912.VI. 8.	6./
	1912.IX.17.	9./
Urmánczy Nándor	1912.VI. 7.d.e.	5./
	1912.VI. 8.	6./
	1912.VI.10.d.e.	8./
	1912.IX.17.	9./
	1912.IX.18.	10./

1./ Hogy mikor bocsáthatók be újból, azirányt a háznagyhoz intézett 440/912. sz., az eltávolitásukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott a távoltartásuk, mert a következő napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az ülésteremben.

* 1868/912. sz. elnöki irat szerint minthogy csak első izben kifogolta meg a tanácskozás megakadályozását, csak erre az ülésre nem bocsátható be újból.

2./ 1467/912. sz. elnöki irat értelmében további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsátható be.

3./ Az ülés megnyitása előtt távolittattak el azért, mert a délelőtt kiadott 1467/912. sz. elnöki rendelkezés daczára erőszakkal behatoltak a Házba és az ülésterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznagyhoz.

4./ 1912. június 7-én kelt 1572/912. sz. átiratában az elnök utasítja a háznagyot, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy ülésteremben meg akarnának jelenni, ellenük elégetésen karhatalom m alkalmazandó, hanem az elnök esetről-esetre maga fog intézkedni.

5./ 1573/912. sz. elnöki irat értelmében a ma délelőtti ülés folyama alatt a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

6./ Az eltávolitását elrendelő 1636/912. sz. elnöki iratban nincs fejezett intézkedés azirányt, hogy mikor bocsátható be újból, de csak re az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhetett a Házban.

7./ Kizárása daczára megjelent, az ülés megnyitása előtt távolittott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számitva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be

e-re az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek.

— 10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólitott-t k volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolitást elrendelő 2560/912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés azirányt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószinü, hogy a kivezetett k közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zárattak ki, megjelenhettek volna.

— 11./ A rendőrség megjelenvén, távozásra szólitja fel a kivezetendők t, mire azok, és velük együtt az egész ellenzék, eltávoznak. Az eltávolitásukat elrendelő 843/913. sz. elnöki átirat nem rendelkezik arról hogy mikor bocsáthatók be újból.

— 12./ Az eltávolitást elrendelő 1630/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsátható be újból.

13./ Szóbeli intézkedés alapján távolittatott el.

— 14./ Ugyanezen az ülésen határozta el a Ház a kizárását. A határozathozatal után elnök távozásra szólitja fel, s minthogy ennek nem tesz eleget, utasitja az elnök - szóbelileg - az őrséget, hogy Lovászyt vezessék ki. Tiszteletdijából 500 K. nem vonatott le.

Név.	Mikor vezettetett ki?	Jegyzé	Név.	Mikor vezettetett ki?	Jegyzé
Kun Béla	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1913.III.13. 1913.VI. 4.	1./ 2./ 7./ 9./ 10./ 11./ 12./	Nadányi Gyula	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17.	5./ 6./ 8./ 9./
			Ostffy Lajos	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.VI.10.d.e.	5./ 6./ 8./
Lovászy Márton	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1913.XI. 4. 1914. I.14.	1./ 2./ 3./4./ 9./ 10./ 13./ 14./	Pap Zoltán	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18.	5./ 6./ 8./ 9./ 10./
Maczky Emil	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1912.VI. 4.	5./ 6./ 9./ 10./ 12./	Palugyay Móric	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./
Malatinszky György	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.IX.17.	5./ 6./ 9./	Polónyi Dezső	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./ 10./
Manndorff Géza b.	1912.IX.17.	9./			
Mezőssy Béla	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.IX.17.	5./ 6./ 9./	Polónyi Géza	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI.10.d.e.	1./ 2./ 7./

1./ Hogy mikor bocsáthatók be újból, azirányt a háznagyhoz intézett 1440/912.sz., az eltávolításukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott távoltartásuk, mert a következő napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az ülésteremben.

2./ 1467/912. sz. elnöki irat értelmében további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

3./ Az ülés megnyitása előtt távolittattak el azért, mert a délelőtt kiadott 1467/912. sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az ülésterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznagyhoz.

4./ 1912. június 7-én kelt 1572/912. sz. átiratában az elnök utasitja a háznagyot, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy az ülésteremben meg akarnának jelenni, ellenük előzetesen karhatalom nem alkalmazandó, hanem az elnök esetről-esetre maga fog intézkedni.

5./ 1573/912. sz. elnöki irat értelmében a ma délelőtti ülés folyama alatt a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

6./ Az eltávolitásukat elrendelő 1636/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés azirányt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul bejöhettek a Házba.

7./ Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távolittatott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számitva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsáthatő be.

8./ Az ülés megnyitása után távolittatott el. Jelen 1690/912.sz. rendelettől számitva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsáthatő be.

9./ Az eltávolitásukat elrendelő 2528/912.sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés azirányt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak

389. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 junius 5-én, szerdán,

Gr. Tisza István, utóbb **Jankovich Béla** elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztés több képviselőnek a mentelmi bizottsághoz való utasitása iránt. — Az inditvány- és az interpellációs-könyv felolvasása. — A mentelmi bizottság jelentésének előterjesztése. — A honvédségről szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása. — A közös haderő katonai bünvádi perrendtartásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. — A honvédség katonai bünvádi perrendtartásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesitése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Beőthy László, gr. Serényi Béla, Székely Ferencz, Hazai Samu, Josipovich Géza ministerek, Papp Kálmán honvéd tábornok-hadbiró.

(Az ülés kezdődik d. e. 11 óra 20 perczkor.)

Elnök: Csendet kérek, t. ház! Az ülést megnyitom. *(Nagy zaj és sipolás a szélsőbaloldalon.)*

Nagy Sándor: Ki azzal a gazemberrel! *(Nagy zaj.)*

Elnök: Csendet kérek!

A mai ülés jegyzőkönyvét Szász Károly jegyző ur fogja vezetni; a javaslatok mellett felszólalókat jegyzi Szinyei-Merse Félix jegyző ur, a javaslatok ellen felszólalókat Beszkid Antal jegyző ur.

T. ház! A mai ülés megnyitása pillanatában ismétlődtek ugyanazok a szégyenteljes események, amelyek a tegnap délutáni ülés kezdetében felmerültek. Én tehát ugyanazokból az okokból kifolyólag, melyeket a t. háznak előadtam és amelyeket jelenleg ismételni nem kivánok, *(Élénk helyeslés.)* ugyanazon intézkedéseket tettem meg, amelyek tegnap megtörténtek. *(Élénk helyeslés.)* Utasitást adtam ugyanis, hogy a következő képviselő urak az ülésteremből eltávolittassanak: Ábrahám Dezső, Barabás Béla, gróf Batthyány Pál, Beck Lajos, Benedek János, Bikádi Antal, Csuha István, Eitner Zsigmond, Egry Béla, Fernbach Károly, Gál Sándor, Holló Lajos, Huszár Károly *(sárvári)*, Ivánka Imre, Justh János, Justh Gyula, Kállay Ubul, gróf Károlyi József, gróf Károlyi Mihály, Kelemen Béla, Kún Béla, Lovászy Márton, Palugyay Móricz, Polónyi Dezső, Polónyi Géza, Preszly Elemér, Rákosi Viktor, Sümegi Vilmos, Szabó István *(nagyatádi)*, Szmrecsányi György, Veszprémy István, Zboray Miklós, Zlinszky István, Szalay László és Hédervári Lehel.

Ezenkivül tudatom a t. házzal, hogy midőn most a terembe ujból beléptem és az ülést meg akartam nyitni, a még jelen levő képviselő urak közül Horváth Gyula, gróf Esterházy Mihály és Faragó Antal képviselő urak szintén hangos sipolással igyekeztek lehetetlenné tenni a tanácskozást. Miután az ő eltávozásuk folytán azonnali intézkedés szükségessége nem forgott fenn, ilyen intézkedéseket reájuk vonatkozólag nem tettem; de most kérem a t. házat, hogy az összes most felsorolt képviselő urakra nézve az ügyet sziveskedjék a mentelmi bizottsághoz utasitani azzal, *(Élénk helyeslés.)* hogy az ügyről a mentelmi bizottság 24 óra alatt tegyen jelentést. *(Helyeslés.)*

Gondolom, kijelenthetem, hogy a ház az inditványt egyhangulag elfogadta. *(Felkiáltások: Elfogadjuk!)*

T. ház! Következik az inditvány- és interpellációs-könyv felolvasása.

Szinyei-Merse Félix jegyző: Jelentem a t. háznak, hogy az inditványkönyvben a következő bejegyzések vannak:

1912 junius 4-ről Barabás Béla: »Mondja ki a ház, hogy az 1912. évi május 22-én megejtett elnökválasztás érvénytelen, *(Derültség.)* mert először az előző elnök lemondásának elfogadása felett határozat nem hozatott, másodszor a szavazás a házszabályok 203. §-ában előirt, a képviselőház által 1910. évi julius 30-án elhatározott ülési határidőn kivül történt; harmadszor, mert a megválasztottnak kijelentett gróf Tisza István házelnökre történt szavazás alkalmával a házszabályok 16. és 17. §-aiban előirt általános többség el nem éretett, vagyis e szavazásban résztvett jogosult képviselők száma az összes képviselők számának általános többségét nem képezte«.

Továbbá 1912. évi junius 5-ről Vadász Lipót

390. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 junius 5-én, szerdán,

Gr. Tisza István, közben **Jankovich Béla** elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztés. — A honvédség katonai bünvádi perrendtartásáról szóló törvényjavaslat folytatólagos tárgyalása. — A debreczeni és a pozsonyi egyetem felállításáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. — A mentelmi bizottság jelentése. — A szerzői jogok kölcsönös védelme tárgyában az Egyesült Államokkal kötött nemzetközi egyezmény tárgyalása. — A kereskedelemügyi minister előterjesztései. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Beőthy László, gr. Serényi Béla, gr. Zichy János, Székely Ferenc, Hazai Samu, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. u. 4 óra 25 perczkor.)

Elnök: T. ház! Az ülést megnyitom.

Az ülés jegyzőkönyvét Szinyei-Merse Félix jegyző ur vezeti; a javaslatok mellett felszólalókat Szász Károly, a javaslatok ellen felszólalókat Beszkid Antal jegyző ur fogja jegyezni.

T. ház! A mai ülés megnyitását ujból egy oly incidens előzte meg . . . *(Zaj. Halljuk! Halljuk!)* Csendet kérek! . . . amelyről pár szóval jelentést kell tennem a t. háznak. *(Halljuk! Halljuk!)*

T. ház! Amidőn a tegnapi botrányok után azokat a képviselő urakat, akik botrányos magaviseletükkel a tanácskozást lehetetlenné tették, a házból eltávolittattam, ennek az eltávolító rendelkezésemnek hatályát csak a tegnapi ülésre terjesztettem ki, abból indulva ki, hogy miután ilyen kihágásnak első izben való elkövetésekor az ilyen képviselő urakkal szemben maga a ház sem gyakorolhat a házszabályok 255. §-a értelmében kizárást, természetszerüleg az elnök rendelkezése sem terjedhet tovább, mint az azonnali intézkedést megkövetelő szükség idejére. *(Ugy van!)*

Azok a képviselő urak tehát, akik a tegnapi ülésen azt a botrányt elkövették, a mai délelőtti ülésbe zavartalanul bejöhettek. Ezt a lehetőséget felhasználták arra, hogy ugyanazon sajnálatos és gyermekes csinyeket *(Ugy van! Ugy van!)* ismételték, amelyeket tegnap elkövettek, aminélfogva ujbóli eltávolításuk és ügyüknek másodszor a mentelmi bizottsághoz való utasitása vált szükségessé. *(Helyeslés.)*

Ilyen viszonyok között ugy fogtam fel elnöki kötelességemet, hogy most már nemcsak eltávolitanom kell őket, de miután már két izben követték el ezt a sajnálatos és nevetséges botrányt, a házból távol is kell tartanom őket mindaddig, amig a képviselőház ügyük felett nem határozott. *(Helyeslés.)*

Ha mást nem néztem volna, mint magában véve azt a szintén egészen jogosult szempontot, hogy ezeknek a képviselő uraknak viselkedését teljesen nevetségessé tegyem, hát mindennap kétszer meghivtam volna őket az ülésre és felkértem volna, hogy sziveskedjenek ugyanazt a szánalmas korcsmai komédiát, *(Ugy van! Ugy van! Zajos éljenzés és taps.)* amelyet itt kétszer eljátszottak, legalább tizenkétszer eljátszani és legalább tizenkétszer még fényképészek és mozifelvevőgépezetek számára ismételni, *(Zajos helyeslés és taps.)* hogy ezt az egész nyomoruságos és hitvány komédiát a maga valódi színében mutathassák be az ország szine előtt. *(Zajos helyeslés és taps.)*

A többség pártérdeke határozottan az lett volna, hogy a t. képviselő uraknak ezt a kisded játékát ne zavarjuk. De a képviselőház elnökét pártérdek nem vezetheti. *(Élénk helyeslés.)* Azt hiszem, hogy a magyar képviselőház nem ilyen kisded játékok szinhelyének való. *(Élénk helyeslés és taps.)* Az az elnök, aki a képviselőház rendjének, csendjének és méltóságának őre, törvény és házszabály szerint mulasztást követett volna el, ha hasonló jelenségek ismétlését szükség nélkül lehetővé tette volna. *(Élénk helyeslés és taps.)*

Ebből indulva ki, intézkedtem akként, hogy

391. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 junius 7-én, pénteken,

Gr. Tisza István, közben **Jankovich Béla** elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések. — A legutóbb elfogadott törvényjavaslatok harmadszori olvasása. — A polgári perrendtartás életbeléptetéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesitése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Beőthy László, gr. Serényi Béla, gr. Zichy János, Székely Ferencz, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. e. 11 óra 10 perczkor.)

Elnök: Az ülést megnyitom.

A mai ülés jegyzőkönyvét vezeti Szász Károly jegyző ur, a javaslatok mellett felszólalókat jegyzi Szinyei-Merse Félix, a javaslatok ellen felszólalókat Beszkid Antal jegyző ur.

T. képviselőház! *(Halljuk! Halljuk!)* A mai ülés megnyitását ismét sajnálatos inczidensek késleltették, a melyekre vonatkozólag rövid jelentést kell tennem a háznak. *(Halljuk! Halljuk!)*

Kovács Gyula *(a baloldali hirlapirói karzatról a terembe ugrik)*: Van még itt egy ellenzéki képviselő! *(Revolverrel több lövést tesz az elnök felé, majd önmagára, miközben a jelenlevő képviselők odatódulnak. Élénk felkiáltások: Éljen Tisza! Hosszas éljenzés és taps.)*

Elnök: T. ház! A most lefolyt eset egy szerencsétlen őrültnek cselekedete volt, a ki elvonta magát az igazságszolgáltatás keze alól. *(Ugy van! Ugy van!)* Azt hiszem, az ő eljárása és sorsa felett azzal részvéttel térhetünk napirendre, amivel minden őrült embernek szomoru viselkedése felett. *(Élénk helyeslés és felkiáltások: Éljen Tisza!)*

Felveszem előterjesztésem fonalát.

A mai ülés megnyitását ujból sajnálatos inczidensek zavarták meg. *(Zaj. Halljuk! Halljuk!)*

Csendet kérek, t. ház! Azt hiszem, nekünk az a kötelességünk, hogy itt mindenféle idegeskedés nélkül elvégezzük feladatunkat. *(Élénk helyeslés és taps.)*

A mai ülés megnyitása előtt bejöttek a házba azok a képviselő urak is, akik immár a mentelmi bizottság határozatával a ház üléseiből kitiltattak. Ebben a tekintetben eljárásomat igazolni tartozom a ház előtt, *(Halljuk! Halljuk!)* mert hiszen talán azt várhatta volna el tőlem a ház, hogy ezen képviselő urakat, akik már a ház itélete által zárattak ki az ülésekből, meg is fogom akadályozni abban, hogy az ülésterembe bejöhessenek. Megvallom, t. ház, első szándékom ez volt, mert voltaképen a ház határozatainak végrehajtása szempontjából a t. háznak ezzel tartoztam volna. Azonban abban a meggyőződésben voltunk, — és remélem, ez a felfogásom a ház helyeslésével találkozik — hogy nekünk a ház csendjére és rendjére való kötelességszerü tekintet mellett egyéb szempontokat is figyelembe kell vennünk.

Ilyen más szempont gyanánt jelentkezett a következő: Azok a t. képviselő urak, akik magaviseletükkel most már több ülés elején a háznak némi alkalmatlanságot okoztak, ugy látszik, egész magatartásukkal két dolog elérésére törekedtek. Az egyik az, hogy felkeltsék a közvéleménynek, a népnek, az utczának érdeklődését, *(Ugy van! Ugy van!)* hogy igyekezzenek mozgósitani az utczát és esetleg elérni azt, hogy más, náluk talán komolyabb szenvedély által áthatott elemek saját magukra veszedelmet hozzanak. Ebben a törekvésükben, azt hiszem, nem szabad nekik sem ... *(Zaj a baloldali hirlapirói karzaton. Nagy zaj és felkiáltások jobbfelől: Kivinni!)*

Csendet kérek az irói karzaton! T. képviselő urak! Ha az irói karzaton bárminő intézkedésre szükség lesz, azt meg fogom az illetékes tényezőkkel együtt a maga kellő módján és formájában tenni, de azt kikérem magamnak, hogy az egyes képviselő urak az irói karzatra nézve az elnöki jogokat arrogálják. *(Élénk helyeslés és taps.)* Mindenesetre felkérem az irói karzaton levő urakat, hogy teljes csendben méltóztassanak viselkedni.

Tehát, ismétlem, ezeknek a rendzavaró képviselő uraknak nem szabad tápot adni az irányban, hogy sikerüljön nekik megmozgósitani az utczai közönséget.

15. sz. melléklet

Pályi Ede hírlapíró 1912. március 2-án az ellenzéki oldalon behatolt az ülésterembe, felszaladt az elnöki emelvényre, és onnan a függetlenségi és 48-as pártot sértő szavakkal ócsárolta addig, míg néhány képviselő megragadta és kivitte a teremből. Mindez nyílt ülésen, óriási lárma közepette történt. Návay Lajos elnök csak március 6-án jutott abba a helyzetbe, hogy az esetről, valamint a tett intézkedésekről jelentést tegyen, mert az ellenzék technikai obstrukciója miatt a 4-i és 5-i üléseken a Ház csak az előző ülés jegyzőkönyvének hitelesítésével foglalkozott. Ezután 6-án Návay elnök jelenti, hogy ő 2-án az eset megtörténte után azonnal visszavonatta Pályitól az újságírói karzatra szóló belépőt. Jelenti továbbá, hogy Pályi a szindikátus útján bocsánatot kér a Háztól. Ezzel kapcsolatban vita alakult ki. Gr Battyányi Tivadar és Kállay Ubul azt fejti ki, hogy szerintük bűnügyi eljárást kell indítani. Szmercsányi György azt indítványozza, hogy az ügyet utasítsák a mentelmi bizottsághoz. Polónyi Dezső szerint itt hivatalból üldözendő bűncselekményről van szó, a kir. ügyészségnek ezért hivatalból kell eljárást indítania, ezért a Ház egyáltalán ne foglalkozzon az üggyel, csak annyiban, hogy a kitiltás kérdésében határozzon. Kenedi Géza a Szmercsányi-féle indítványt ajánlja elfogadásra. Bakonyi indítványt terjeszt elő, amit később visszavont, hogy a Ház utasítsa az igazságügyi minisztert, hogy az ügyre vonatkozó álláspontjáról adjon felvilágosítást. Sághy Gyula Szmercsányi indítványa mellett, Lovászy Márton és Ráth Endre Battyány és Bakonyi véleménye mellett szólalnak fel.Röviden nyilatkozik az igazságügyminiszter is. Kijelenti, hogy az ügy érdemére vonatkozólag most nem nyilatkozhat,de az ügyészség felé meg fogja tenni kötelességét. (910-15. XV. 328-339.)

A mentelmi bizottság március 7-én nyújtja be jelentését. Javasolja, hogy mivel a cselekmény tényelemeinek minősítésre alkalmas kiderítése és megállapítása nem tartozik a bizottság hatáskörébe, utasítsa a Ház az elnököt, hogy az ezen ügyre vonatkozó iratokat és naplókat a szóbanforgó cselekmény kiderítése és esetleges büntetése végett adja át a Kir. Főügyészségnek. A bizottság előadója Darvai Fülöp volt. Hozzászólt Bakonyi, Polónyi Dezső, Sághy, Hock János, Egry Béla, Csermák Ernő,majd ismét Darvai Fülöp. Darvai az előtte felszólalók indítványainak megfelelően úgy módosítja a bizottság javaslatát, hogy "a vonatkozó iratok áttétele mellett utasítsa a Ház az igazságügyminisztert, hogy a szükséges bűntetőeljárás gyors megindítását és keresztülvitelét eszközölje, és ennek különböző stádiumairól a Háznak jelentést tegyen." Javasolja továbbá, hogy a többi indítványok elvetésével mondja ki a Ház, hogy Pályi Edét a Ház területéről kitiltja.

A Ház a bizottság javaslatait egyhangúlag elfogadta. (910-15. XV. 351-363.)

Návay elnök a Ház határozatáról 1912. március 8-án, a vonatkozó iratok megküldése mellett, 746/912. sz. alatt átiratban értesíti az igazságügyminisztert.

Az eljárás során nem derült ki, hogy Pályi, aki saját bevallása szerint abban a hitben és azzal a szándékkal ment az elnöki emelvényre, hogy az elnököt saját testével védelmezze az ellenzék inzultusával szemben, eljárásával a képviselőházat, mint testületet megsértette volna. Ezért az ügyészség az eljárást beszüntette.

406. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 szeptember 17-én, kedden,

gr. Tisza István, közben **Beöthy Pál** elnöklete alatt.

Tárgyai: A királyi kézirat ujból való felolvasása. — Elnöki előterjesztések. — A miniszterelnök és a kereskedelemügyi minister előterjesztései. — A pénzügyminister pénzügyi expozéja.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Beöthy László, gr. Serényi Béla, gr. Zichy János, Székely Ferencz, b. Hazai Samu, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 20 perczkor.)

Elnök *(ismételten csenget. Nagy zaj, felkiáltások, sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon. Nagy zaj a jobboldalon).*

Az ülést megnyitom. *(Hosszantartó nagy zaj, sipolás, felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Elál! Felkiáltások a jobboldalon: Éljen Tisza! Hosszantartó, nagy zaj; felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Ki vele! Gazember! Elnök ismételten csenget. Taps a jobboldalon.)*

Fel fog olvastatni az országgyülést elnapoló királyi kézirat. *(Hosszantartó nagy zaj és sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Justh János: Megfizetett gazember, aki ott mellette van! *(Folytonos nagy zaj és sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Fizetett gazemberek!

Elnök *(csenget)*: Fel fog olvastatni a legfelsőbb királyi kézirat. *(Nagy zaj és sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Éljen Tisza!)*

Br. Batthyány Tivadar: Návay az elnök, nem Tisza István! *(Folytonos nagy zaj.)*

Elnök: Fel fog olvastatni . . . *(Megujuló nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Halljuk az elnököt!)*

Nagy Sándor: Szégyelje magát az a volt államtitkár! *(Folytontartó nagy zaj.)*

Justh János: Lukács egy gyáva disznó! *(Folytonos nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Pál Alfréd: Aki mondja! *(Folytonos nagy zaj és sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Veszprémy István: Návay az elnök, nem maga! *(Folytonos nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Justh János: Bérenczek! . . . . *(Folytonos nagy zaj és fütyülés a baloldalon.)*

Gr. Batthyány Tivadar: Návay üljön oda! Takarodjék! *(Hosszantartó nagy zaj és fütyülés a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Elnök: Fel fog olvastatni a kegyelmes királyi kézirat. *(Nagy zaj és fütyülés a bal- és a szélsőbaloldalon. Zaj és közbekiáltások a jobboldalon.)*

Veszprémy István: Návay az elnök, nem maga! *(Folyton tartó nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Nyegre László jegyző *(olvassa)*: »Kelt Bécsben . . . *(Folytonos nagy lárma és fütyülés a bal- és a szélsőbaloldalon.)* . . . 1912-ik évi junius 24-én . . . . *(Folytonos nagy zaj és fütyülés a bal- és a szélsőbaloldalon)* . . . Ferencz József . . . *(Nagy lárma és fütyülés a bal- és a szélsőbaloldalon.)* . . . . Lukács László . . . . *(Folytonos nagy zaj, sipolás és dobolás a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Nyegre László jegyző *(olvassa)*: »Mi, I. Ferencz József. . .« *(Folytonos nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Szmrecsányi György: Csaló! Csaló! *(Szünni nem akaró zaj.)*

Nyegre László jegyző *(olvassa)*: ». . . ausztriai császár, Csehország királya . . .« *(Folytonos nagy zaj és felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Pfuj!)*

Nyegre László jegyző *(olvassa)*: ». . . stb. és Magyarország apostoli királya.« *(Folytontartó nagy zaj és sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)*

Szmrecsányi György: Csaló!

Kelemen Béla: Pfuj! Csaló! *(Folytonos nagy zaj a ház minden oldalán.)*

Andrics Tivadar: Annyi tisztelettel a király irányában lehetnének: a királyi leiratot olvassák! Ez a magyar hüség! *(Folytonos nagy zaj és sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Gr. Batthyány Tivadar: Návay az elnök!

407. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 szeptember 18-án, szerdán,

gr. **Tisza István**, utóbb **Beőthy Pál** elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések. — Beőthy László minister nyilatkozata. — Az inditvány- és az interpellációskönyv felolvasása. — A mentelmi bizottság jelentése. — A delegáció tagjainak megválasztása. — Elnöki előterjesztések. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesitése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Beőthy László, gr. Serényi Béla, Székely Ferencz, Hazai Samu, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 45 perczkor.)

Elnök: Az ülést megnyitom. *(Szünni nem akaró nagy zaj és sipolás hallatszik.)*

Az ülést tiz perczre felfüggesztem.

(Szünet után.)

Elnök: Az ülést ujból megnyitom. A mai ülés jegyzőkönyvét vezetni fogja Rudnyánszky György, a javaslatok mellett felszólalókat jegyzi Nyegre László, az azok ellen felszólalókat Szojka Kálmán jegyző ur.

A mai ülést is azzal a jelentéssel kell kezdenem, hogy azok a gyermekes és szégyenteljes jelenségek, amelyek a tegnapi ülés megkezdésekor beszennyezték a magyar képviselőházat, ma is ismétlődtek. A tegnap kifejtett okoknál fogva azonnal kötelességem volt ama képviselő urak eltávolitásáról gondoskodni, akiknek botrányos viselkedése a tanácskozás megkezdését lehetetlenné tette. *(Helyeslés a jobboldalon.)*

Az azonnali intézkedés megtörténvén, a házszabályok 255. §-a értelmében kérem a t. házat, hogy a felolvasandó képviselő urakra nézve utasitsa az ügyet a mentelmi bizottsághoz, azzal az utasitással, hogy ez ügyekben való jelentését a ház legközelebbi ülésén terjeszsze elő. *(Helyeslés.)* Egyenként fogom a kérdést az egyes képviselő urakra nézve feltenni.

Kérem inditványomnak elfogadását a következő képviselő urakra nézve *(olvassa)*: Gróf Batthyány Pál. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Benedek János. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Gróf Benyovszky Móricz. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Bottlik István. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Bresztyenszky Kálmán. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Csermák Ernő. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Csuha István. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Désy Zoltán. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Éitner Zsigmond. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Gróf Ésterházy Miháy. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Faragó Antal. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Fernbach Károly. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Fráter Loránd. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Gedeon Aladár. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Haller István. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Héderváry Lehel. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Huszár Károly sárvári. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Justh János. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Kállay Ubul. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Gróf Károlyi Mihály. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Kelemen Béla. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Kún Béla. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Lovászy Márton. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Maczky Emil. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Papp Zoltán. *(Elfogadjuk!)* Elfogdtatik. Polónyi Dezső. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Posgay Miklós. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Preszly Elemér *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Ráth Endre. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Sümegi Vilmos. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Szalay László. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Szluha Pál. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Szmrecsányi György. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Urmánczy Nándor. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Valentsik Ferencz. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Veszprémy István. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Zboray Miklós. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik. Zlinszky István. *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik.

Ezzel valamennyi elnöki inditványom elfogadtatván, ennek értelmében mondom ki a határozatot.

A kereskedelemügyi minister ur kiván szólni. *(Szünni nem akaró zajos éljenzés és taps. A képviselők felállnak.)*

Beőthy László kereskedelemügyi minister: T. ház! Méltóztassanak megengedni, hogy egész

408. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 október 30-án, szerdán,

Gr. Tisza István, utóbb **Jankovich Béla** elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések. — A delegációk összehivására vonatkozó királyi leirat kihirdetése. — Az indítvány- és az interpellációs-könyv felolvasása. — A miniszterelnök és a földmivelésügyi minister előterjesztései. — A mentelmi bizottság jelentésének bemutatása.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Beőthy László, gr. Serényi Béla, gr. Zichy János, Székely Ferencz, Hazai Samu, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 25 perczkor.)

Elnök: T. ház! Az ülést megnyitom.

A mai ülés jegyzőkönyvét gróf Draskovich János jegyző ur vezeti. A javaslatok mellett felszólalókat Vermes Zoltán jegyző ur, a javaslatok ellen felszólalókat Rudnyánszky György jegyző ur jegyzi.

Jelentem a t. háznak, hogy miután a háznak a házszabályok 255. §-a értelmében szabályszerüen hozott határozata alapján a ház több tagja az ülésből ki van tiltva, tekintettel a közelmult tapasztalatokra és tekintettel arra a körülményre, hogy egészen nyilvánvaló volt, hogy az akkori események ismétlődni fognának, gondoskodtam róla, hogy ezen kitiltott képviselő urak a ház épületétől távoltartassanak. *(Élénk helyeslés a jobboldalon és a középen.)* Midőn ezt tettem, teljesen a házszabályok szellemében *(Élénk helyeslés a jobboldalon és a középen.)* és teljesen hasonlóan jártam el, mint ahogyan eljárt az 1906—1910-iki országgyülés elnöksége az akkor felmerült előzetes esetekben.

Azon elődöm az elnöki székben, aki 1906-tól 1909-ig viselte az elnökséget, arra a helyes álláspontra helyezkedett, hogy a házból kitiltott képviselő hallgatóságnak tekintendő és ugyanerre az álláspontra helyezkedett a jelenlegi elnökség is. Ennélfogva az előző utasitással szó szerint egyező utasitást adtam a képviselőház háznagyának, hogy a kitiltott képviselőket hallgatóságnak tekintse s velük szemben ugyanugy járjon el, mint a hallgatóság minden más tagjával szemben. Ennek folytán a kitiltott képviselő urak kezdetben bejöhettek és a képviselőház épületében szabadon mehettek mindenüvé, hol a hallgatóság megjelenhetik. Miután azonban ehelyett a ház üléstermébe jöttek be, honnan a ház jogos határozatával kizárattak, a házszabályok értelmében ugy kellett velük szemben eljárni, mint ahogy eljárna a ház a hallgatóság oly tagjával szemben, ki visszaélve a helyzettel, a ház üléstermébe jönne be és ott akadályozná a tanácskozást. *(Élénk helyeslés a jobboldalon és a középen.)*

Akkor tehát, mikor ezeket a képviselő urakat a ház épületéből távolittattam el, tekintettel az általuk kizáratásuk óta ismételten elkövetett botrányokra, azt hiszem, teljesen ahhoz a preczedenshez tartom magamat, mely ebben a tekintetben elődeim által követtetett és tiltakozom minden oly állitás ellen, mintha ez az eljárás nem volna törvényes, nem volna szabályszerű, nem volna korrekt és ellentétben állana az u. n. koalicziós uralom alatt követett eljárással. Ezeket tartoztam konstatálni; különben miután a ház az elnöknek teljesen hasonló intézkedését már több izben helyeslőleg vette tudomásul, további intézkedés szükségét fenforogni nem látom. *(Élénk helyeslés a jobboldalon és a középen.)*

Jelentem a t. háznak, hogy a nyert felhatalmazás alapján Ő felségének névnapja alkalmából a képviselőház hódolatteljes szerencsekivánatait tolmácsoltam és hogy a miniszterelnök ur értesitése szerint Ő felsége a szerencsekivánatokért legmagasabb köszönetét kifejezni méltóztatott. *(Élénk éljenzés a jobboldalon és a középen.)*

Tudomásul szolgál.

Jelentem a t. háznak, hogy a miniszterelnök ur értesitette a képviselőházat az Ő felsége névnapja alkalmából tartandó istentiszteletről és hogy azon a képviselőház nevében Jankovich Béla alelnök ur vett részt.

Tudomásul szolgál

Jelentem a t. háznak, hogy a képviselőház az elmult szünet alatt három hazafias ünnepélyre kapott meghivást és pedig szeptember 29-ére,

410. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 október 31-én, csütörtökön,

gr. Tisza István elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések és irományok bemutatása. — A Kammerer Ernő által a házszabályok módosítására vonatkozólag beadott indítvány érdemleges tárgyalása. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Hazai Samu, Székely Ferencz, gr. Serényi Béla, Beőthy László, gr. Zichy János.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 30 perczkor.)

Elnök: T. ház! Az ülést megnyitom.

A mai ülés jegyzőkönyvét Szász Károly jegyző ur vezeti; a javaslatok mellett felszólalókat Vermes Zoltán, a javaslatok ellen felszólalókat Rudnyánszky György jegyző ur jegyzi.

Bemutatom a t. háznak a főrendiház elnökségének átiratát, mellyel megküldi a főrendiház elnökét és alelnökeit kinevező kegyelmes királyi kéziratot.

A kegyelmes királyi leirat fel fog olvastatni.

Vermes Zoltán (jegyző *(olvassa)*:

Kelt Bécsben, ezerkilenczszáztizenkettedik évi szeptember hó huszonegyedik napján. Ferencz József s. k., Lukács László s. k.

»Mi Első Ferencz József, Isten kegyelméből Ausztriai Császár, Csehország királya, s. a. t. és Magyarország apostoli királya.

Hű Magyarországunk és Társországai Zászlósainak, egyházi és világi Főrendeinek és Képviselőinek, kik az Általunk 1910. évi junius hó 21-dik napjára Budapest székesfővárosunkba összehivott országgyülésen egybegyülvék, királyi üdvözletünket.

Kedvelt Hiveink! Őszintén kedvelt hivünket, tekintetes és nagyságos kőrösszeghi és adorjáni gróf Csáky Albin belső titkos tanácsosunkat a főrendiház elnöki állásától, őszintén kedvelt hivünket sárvár-, felsővidéki gróf Széchenyi Sándor belső titkos tanácsosunkat pedig a főrendiház alelnöki állásától, saját kérelmükre, kegyelemben felmentvén, az 1910. évi junius hó 21-dik napjára egybehivott országgyülés további tartamára őszintén kedvelt hivünket, nagyságos branyiczkai báró Jósika Samu belső titkos tanácsosunkat, a főrendiház eddigi alelnökét, a főrendiház elnökévé, őszintén kedvelt hivünket, dr. Vavrik Béla belső titkos tanácsosunkat és kedvelt hivünket, tekintetes és nagyságos sárvár-, felsővidéki gróf Széchenyi Bertalant pedig a főrendiház alelnökeivé ezennel kegyelmesen kinevezzük.

Kikhez egyébiránt királyi kegyelmünkkel állandóan hajlandók maradunk.«

Elnök: A kegyelmes királyi leirat meghirdettetvén, az országos levéltárban fog elhelyeztetni.

A ministerelnök ur kiván szólni.

Lukács László ministerelnök: T. ház! Van szerencsém benyujtani egy törvényjavaslatot, indokolásával együtt; a képviselőházi ország felállításáról (Irom. 591). *(Helyeslés.)* Kérem a t. házat, méltóztassék intézkedni, hogy a javaslat kinyomassék, szétosztassék, és előzetes tárgyalás és jelentéstétel végett a közigazgatási és véderőbizottságokhoz utasittassék. *(Helyeslés.)*

Elnök: A törvényjavaslat ki fog nyomatni, szét fog osztatni és előzetes tárgyalás és jelentéstétel végett a közigazgatási és véderőbizottságokhoz utasittatik.

Következik a napirend szerint Kammerer Ernő képviselő ur indítványának (Irom. 490) tárgyalása. Van valaki szólásra feljegyezve?

Vermes Zoltán jegyző: Nincs!

Elnök: T. ház! Ha szólni senki sem kiván, a vitát bezárom és a tanácskozást befejezettnek nyilvánitom.

Következik a szavazás.

Kérdem a t. házat: Elfogadja-e Kammerer Ernő képviselő urnak a házszabályok átdolgozá-

15*

A közigazgatási bizottság előadója kiván jelentést tenni.

Rakovszky Iván előadó: T. ház! Van szerencsém a közigazgatási bizottságnak és a véderőbizottságnak a képviselőházi őrség felállításáról szóló törvényjavaslat tárgyában kelt jelentéseit bemutatni (Irom. 591, 662), kérve, hogy azok kinyomassanak, szétosztassanak és az osztályok mellőzésével tárgyalásra kitüzessenek.

Elnök: A benyujtott jelentések ki fognak nyomatni, a ház tagjai között szét fognak osztatni és azoknak az osztályok mellőzésével leendő tárgyalására nézve annak idején fogok a t. háznak előterjesztést tenni.

Következik a napirend, melynek első tárgya a hadi szolgáltatásokról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása (Irom. 631, 656).

Szinyei-Merse Félix jegyző *(olvassa a törvényjavaslatot).*

Elnök: Következik a szavazás. Kérdem a t. házat, elfogadja-e a hadi szolgáltatásokról szóló törvényjavaslatot harmadik olvasásában, igen vagy nem? *(Igen!)* A ház a törvényjavaslatot harmadik olvasásában elfogadja, ennélfogva az a képviselőház által letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz küldetik át.

Következik a napirend második pontja, a lovak és járművek szolgáltatásáról szóló törvényjavaslat harmadik olvasása (Irom. 636, 655).

Szinyei-Merse Félix jegyző *(olvassa a törvényjavaslatot).*

Elnök: Következik a szavazás. Kérdem a t. házat, elfogadja-e a lovak és járművek szolgáltatásáról szóló törvényjavaslatot harmadik olvasásában? *(Igen!)* A ház a törvényjavaslatot elfogadja.

Ezzel a törvényjavaslattal végleg letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz átküldetik.

Következik az 1913. évre kiállítandó ujonczok megajánlásáról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása (Irom. 608, 620).

Szinyei-Merse Félix jegyző *(olvassa a törvényjavaslatot.)*

Elnök: Következik a szavazás. Kérdem a t. háztól, elfogadja-e az 1913. évre kiállítandó ujonczok megajánlásáról szóló törvényjavaslatot harmadszori olvasásban? *(Igen!)* Elfogadtatik.

Ezzel a törvényjavaslat végleg letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szives hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz átküldetik.

Következik az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása (Irom. 586, 635).

Szinyei-Merse Félix jegyző *(olvassa a törvényjavaslatot).*

Elnök: Következik a szavazás.

Kérdem a t. házat: elfogadja-e az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló törvényjavaslatot, harmadik olvasásban? *(Felkiáltások: Elfogadjuk!)*

Elfogadtatik. Ennek folytán a törvényjavaslat letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szives hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz küldetik át. *(Éljenzés.)*

Következik a költségvetés tárgyalásának folytatása. A részletes tárgyalást a kereskedelemügyi tárczánál (Irom. 598) hagytuk félbe.

Az előadó urnak van egy ténybeli helyreigazitása. *(Halljuk! Halljuk!)*

Heltai Ferencz előadó: T. ház! A ház szives engedelmével egy, a tegnapelőtti ülésen tartott beszédembe becsuszott ténybeli tévedést kivánok helyreigazitani.

Előadásom végén, 2 óra felé, a következőket mondtam *(olvassa):* »Merem állitani, hogy a m. kir. államvasutak igazgatósága az utóbbi talpfaszállitás kiirásánál, amikor nagyobb szükségletre hirdetett pályázatot, mint amekkora tényleg volt, mesterségesen megdrágitotta az árakat.« Ez nem felel meg a tényeknek. A tény az, hogy a m. kir. államvasutak igazgatósága nem nagyobb mennyiségre hirdetett pályázatot, hanem az 1913. évre nagyobb mennyiséget szerzett be, mint amennyire pályázatot irt ki.

Ezt kivántam a ház engedelmével helyreigazitani. *(Helyeslés.)*

Elnök: Ki következik?

Szinyei-Merse Félix jegyző: Cserny Károly!

Cserny Károly: T. ház! *(Halljuk! Halljuk!)* A kereskedelemügyi tárcza költségvetésének általános vitája alkalmából *(Halljuk! Halljuk!)* legyen szabad az ipar fejlesztésére vonatkozó néhány mozzanatról megemlékeznem, és ámbár felszólalásom tulajdonképeni tárgya a kisipar, mindazonáltal, minthogy annak idején szerencsém vagy szerencsétlenségem volt a kereskedelemügyi ministerium iparfejlesztő osztályában is szolgálatot tehetni, *(Halljuk! Halljuk!)* a nagyipar állami támogatásáról is óhajtanék néhány szót szólni. *(Halljuk! Halljuk!)*

(Az elnöki széket Jankovich Béla alelnök foglalja el.)

Tudjuk, hogy többbrendbeli törvény intézkedik a gyáripar állami támogatásáról. Az illető vállalkozó, aki gyárakat alapit, mindenekelőtt adómentességet kap, azonkivül gyakran nagy tőkeösszeget kezéhez, vagy pedig évenként visszatérő szubvenczióban részesül. Kap állami megrendeléseket, a községektől ingyen telkeket és az államkormánytól gépeket és egyéb hozzájárulásokat. Kétségtelen, hogy a közteherviselés és a jogegyenlőség elvével mindez csak akkor egyeztethető össze, ha az a czélzat, amely a törvényhozást és a kormányzatot ezen kedvezmények megadásánál vezette, teljes mértékben eléretik. Sajnosan kell azonban konstatálnom, hogy ezt a czélzatot az eseteknek ha nem is igen nagy, de mégis tetemes részében nem érik el. *(Ugy van!)*

A vállalkozók jelentkeznek, igénybe veszik ezeket a kedvezményeket, azután ipartelepük ellenőrzés alá helyeztetik, *(Halljuk! Halljuk!)*

azonban el lehet mondani, hogy Magyarországon a technika kevés ága emelkedett a tökélynek olyan magas fokára, mint az állammal szemben a gyáralapitás alkalmával elvállalt kötelezettségek kijátszásának a technikája, mert a kormány, az államhatalom nem is rendelkezik azokkal a szakemberekkel, akik ezen kijátszásokat kellőképen ellenőrizhetnék. Az iparfelügyelő urak igen derék, sokat tudó, szakképzett és kötelességüket hiven teljesitő uri emberek, azonban a hamis játékhoz nagyon természetesen nem érthetnek, mert sehol sem volt alkalmuk azt megtanulni. *(Derültség. Ugy van!)*

Innen van az, hogy az állam érdekeit már évtizedek óta igen számos esetben sértik és a nagyipar fejlesztése érdekében meghozott áldozatok igen sok esetben teljesen hiábavalók.

Teljesen átértem a nagyipar létesitésének és támogatásának szükségességét Magyarországon; tudom, hogy a modern állam nagyipar nélkül el nem lehet, mert szüksége van a nagyiparral járó technikai, gazdasági és pénzügyi eredményekre, és épen azért határozottan el kell háritanom magamtól azt az esetleges felfogást, hogy engem felszólalásomban a nagyipar fejlesztése iránti legcsekélyebb elfogultság is vezetne. Minthogy azonban ezekről a viszaélésekről tudomásom van; minthogy ezek ismétlődéséről ujra meg ujra volt alkalmam meggyőződni, mert hiszen ezek alkalomadtán mindig kiderülnek és ismeretesekké válnak a kormányzat előtt: *(Ugy van!)* azt a kérést kell intéznem a t. kereskedelemügyi minister urhoz, méltóztassék azzal a kérdéssel, hogy ezek a visszaélések hogyan volnának megelőzhetők vagy a minimumra redukálhatók, különösen foglalkozni.

Legyen szabad a t. háznak egy gyakorlati példát adnom arról, hogy igen sok esetben hogyan derülnek ki az ily visszaélések. Ezek a vállalkozók igen sok esetben osztrák gyárosokkal állanak szövetségbe. Ugy tessék-lássék, egy üzemet rendeznek itt be, sőt a költséget sem sajnálják akkor, amikor azt hiszik, hogy az iparfelügyelő megjelenik; akkor teljes gőzerővel folyik a munka, azután pedig teljesen megapad, és tart ez igy évekig. Sokszor megtörténik, hogy a legmegbizhatóbbaknak vélt gyárosok, nagy czégek is, folyamodnak ilyen taktikához. Azonban később az a magyar gyáros valamely üzleti okból összevész az ő osztrák szállitójával, nem tud már neki elég megrendelést adni, vagy pedig az osztrák gyáros arra a meggyőződésre jut, hogy ő ezt a játékot a maga szakállára, a maga számlájára jövedelmezőbb módon csinálhatja, mint ha az eddigi, szubvenczionált állami vállalkozóval játszik össze, szóval azt hiszi, hogy az egész hasznot meg tudja magának tartani és jobban jár, mint ha osztozkodik a másikkal. S akkor jönnek az osztrák vállalkozók, megjelennek a kereskedelemügyi ministeriumban és terjedelmes levelezésekkel, megrendelő-lapokkal, tanukkal és egyéb módon fényesen beigazolják, hogy annak a bizonyos szubvenczionált gyárnak egész eljárása tisztán szemfényvesztés volt. S igy értesülnek, mondhatni igen gyakran, ezekről a visszaélésekről, és folytonos állandó foglalkozása az iparfejlesztési osztálynak az, hogy ilyen visszaéléseket felderitsen s tanakodjék, hogy ezzel a helyzettel szemben mi volna a teendő.

Én elismerem, hogy az a feladat, amely elé ez az állapot a kereskedelemügyi ministert állitja, rendkivül nehéz, mert egyrészről áll annak az általam is hangoztatott szüksége, hogy a nagyipart igenis fejlesszük, támogassuk a támogatás minden észszerü módjával, másfelől pedig áll az a veszély, hogy ez a támogatás esetleg kárbavész.

Nem tudom, hogy milyen módon lehetne megoldani e kérdést. A magam részéről csak azt az eszmét ajánlom a kereskedelemügyi minister urnak megfontolásra, hogy vajjon nem lehetne-e büntetőjogi következményekkel összekötni az ilyen rosszhiszemü eljárást? Mert hogyha az eddigi törvények esetleg nem elegendők, egy uj törvény azonban büntetőjogi következményekkel fenyegetné ezeket a vállalkozókat és azokat, akik az ő alkalmazottaik és akik segédkeznek ebben a rosszhiszemü eljárásban, ennek talán sok esetben meglenne az a hatása, hogy visszariassza az illetőket az ilyen eljárástól.

Mint ahogy emlitettem, én tulajdonképen a kisipar állapotával, a kisipar részére nyujtandó állami támogatás kérdésével kivántam foglalkozni. *(Halljuk! Halljuk!)*

Minálunk hosszu ideig a kisipar el volt hanyagolva. Nagyon jól tudom, hogy a kisiparnak igen nagy, sőt azt lehet mondani, túlnyomó része versenyképtelenné lett a modern technika haladása következtében, és ugy nálunk, mint a külföldön egész sorozata van a kisipari ágaknak, amelyeket felélesztení, életben tartani hiábavaló erőlködés volna, mert a modern technika eszközeivel dolgozó nagyiparral ezek a kisiparok többé versenyezni nem tudnak. Ha tehát én a kisipar ügyeivel foglalkozom, ne méltóztassék ezt valami retrográd irányzatnak tulajdonitani, amely vissza akarja forditani az idő kerekét, hanem foglalkozom tisztán azokkal az iparágakkal, amelyek minálunk is, külföldön is — különösen tapasztaljuk ezt Németországban és Ausztriában — észszerü eljárás, észszerü állami gyámolitás és támogatás mellett teljesen versenyképesek maradnak.

Ebben a tekintetben nálunk legtöbbet tett az ország legnagyobb részében az utolsó években a technológiai iparmuzeum. Sokat tett azzal, hogy a kisiparosok kersenyképességének feltételeit igyekezett működésével biztositani. Ilyen pl. az iparosnak a szakmájában való részletes kiművelése.

Az iparosnak ismernie kell a szakmájával összefüggő technikai eljárásokat, az ott használt anyagokat, segédanyagokat, azok tulajdonságait és a megmunkálás módjait. Tájékoztatni kell a kisiparost az iparágban előforduló u. n. csinozó műveletekről és azok anyaga felől. Nem kisebb fontosságu, hogy az iparban előforduló ujabb szerszámokat, az iparosoknak előnyöket nyujtó készü-

azonban el lehet mondani, hogy Magyarországon a technika kevés ága emelkedett a tökélynek olyan magas fokára, mint az állammal szemben a gyáralapitás alkalmával elvállalt kötelezettségek kijátszásának a technikája, mert a kormány, az államhatalom nem is rendelkezik azokkal a szakemberekkel, akik ezen kijátszásokat kellőképen ellenőrizhetnék. Az iparfelügyelő urak igen derék, sokat tudó, szakképzett és kötelességüket hiven teljesitő uri emberek, azonban a hamis játékhoz nagyon természetesen nem érthetnek, mert sehol sem volt alkalmuk azt megtanulni. *(Derültség. Ugy van!)*

Innen van az, hogy az állam érdekeit már évtizedek óta igen számos esetben sértik és a nagyipar fejlesztése érdekében meghozott áldozatok igen sok esetben teljesen hiábavalók.

Teljesen átértem a nagyipar létesitésének és támogatásának szükségességét Magyarországon; tudom, hogy a modern állam nagyipar nélkül el nem lehet, mert szüksége van a nagyiparral járó technikai, gazdasági és pénzügyi eredményekre, és épen azért határozottan el kell háritanom magamtól azt az esetleges felfogást, hogy engem felszólalásomban a nagyipar fejlesztése iránti legcsekélyebb elfogultság is vezetne. Minthogy azonban ezekről a viszaélésekről tudomásom van; minthogy ezek ismétlődéséről ujra meg ujra volt alkalmam meggyőződni, mert hiszen ezek alkalomadtán mindig kiderülnek és ismeretesekké válnak a kormányzat előtt: *(Ugy van!)* azt a kérést kell intéznem a t. kereskedelemügyi minister urhoz, méltóztassék azzal a kérdéssel, hogy ezek a visszaélések hogyan volnának megelőzhetők vagy a minimumra redukálhatók, különösen foglalkozni.

Legyen szabad a t. háznak egy gyakorlati példát adnom arról, hogy igen sok esetben hogyan derülnek ki az ily visszaélések. Ezek a vállalkozók igen sok esetben osztrák gyárosokkal állanak szövetségbe. Ugy tessék-lássék, egy üzemet rendeznek itt be, sőt a költséget sem sajnálják akkor, amikor azt hiszik, hogy az iparfelügyelő megjelenik; akkor teljes gőzerővel folyik a munka, azután pedig teljesen megapad, és tart ez igy évekig. Sokszor megtörténik, hogy a legmegbizhatóbbaknak vélt gyárosok, nagy czégek is, folyamodnak ilyen taktikához. Azonban később az a magyar gyáros valamely üzleti okból összevész az ő osztrák szállitójával, nem tud már neki elég megrendelést adni, vagy pedig az osztrák gyáros arra a meggyőződésre jut, hogy ő ezt a játékot a maga szakállára, a maga számlájára jövedelmezőbb módon csinálhatja, mint ha az eddigi, szubvenczionált állami vállalkozóval játszik össze, szóval azt hiszi, hogy az egész hasznot meg tudja magának tartani és jobban jár, mint ha osztozkodik a másikkal. S akkor jönnek az osztrák vállalkozók, megjelennek a kereskedelemügyi ministeriumban és terjedelmes levelezésekkel, megrendelő-lapokkal, tanukkal és egyéb módon fényesen beigazolják, hogy annak a bizonyos szubvenczionált gyárnak egész eljárása tisztán szemfényvesztés volt. S igy értesülnek, mondhatni igen gyakran, ezekről a visszaélésekről, és folytonos állandó foglalkozása az iparfejlesztési osztálynak az, hogy ilyen visszaéléseket felderitsen s tanakodjék, hogy ezzel a helyzettel szemben mi volna a teendő.

Én elismerem, hogy az a feladat, amely elé ez az állapot a kereskedelemügyi ministert állitja, rendkivül nehéz, mert egyrészről áll annak az általam is hangoztatott szüksége, hogy a nagyipart igenis fejlesszük, támogassuk a támogatás minden észszerü módjával, másfelől pedig áll az a veszély, hogy ez a támogatás esetleg kárbavész.

Nem tudom, hogy milyen módon lehetne megoldani e kérdést. A magam részéről csak azt az eszmét ajánlom a kereskedelemügyi minister urnak megfontolásra, hogy vajjon nem lehetne-e büntetőjogi következményekkel összekötni az ilyen rosszhiszemü eljárást? Mert hogyha az eddigi törvények esetleg nem elegendők, egy uj törvény azonban büntetőjogi következményekkel fenyegetné ezeket a vállalkozókat és azokat, akik az ő alkalmazottaik és akik segédkeznek ebben a rosszhiszemü eljárásban, ennek talán sok esetben meglenne az a hatása, hogy visszariassza az illetőket az ilyen eljárástól.

Mint ahogy emlitettem, én tulajdonképen a kisipar állapotával, a kisipar részére nyujtandó állami támogatás kérdésével kivántam foglalkozni. *(Halljuk! Halljuk!)*

Minálunk hosszu ideig a kisipar el volt hanyagolva. Nagyon jól tudom, hogy a kisiparnak igen nagy, sőt azt lehet mondani, túlnyomó része versenyképtelenné lett a modern technika haladása következtében, és ugy nálunk, mint a külföldön egész sorozata van a kisipari ágaknak, amelyeket feléleszteni, életben tartani hiábavaló erőlködés volna, mert a modern technika eszközeivel dolgozó nagyiparral ezek a kisiparok többé versenyezni nem tudnak. Ha tehát én a kisipar ügyeivel foglalkozom, ne méltóztassék ezt valami retrográd irányzatnak tulajdonitani, amely vissza akarja forditani az idő kerekét, hanem foglalkozom tisztán azokkal az iparágakkal, amelyek minálunk is, külföldön is — különösen tapasztaljuk ezt Németországban és Ausztriában — észszerü eljárás, észszerü állami gyámolitás és támogatás mellett teljesen versenyképesek maradnak.

Ebben a tekintetben nálunk legtöbbet tett az ország legnagyobb részében az utolsó években a technológiai iparmuzeum. Sokat tett azzal, hogy a kisiparosok kersenyképességének feltételeit igyekezett működésével biztositani. Ilyen pl. az iparosnak a szakmájában való részletes kiművelése.

Az iparosnak ismernie kell a szakmájával összefüggő technikai eljárásokat, az ott használt anyagokat, segédanyagokat, azok tulajdonságait és a megmunkálás módjait. Tájékoztatni kell a kisiparost az iparágban előforduló u. n. csinozó műveletekről és azok anyaga felől. Nem kisebb fontosságu, hogy az iparban előforduló ujabb szerszámokat, az iparosoknak előnyöket nyujtó készü-

jesitése kerül, elenyészően csekély tényezőt képeznek ahhoz képest, ami nyomukban jár és ez nem más, mint sok százezer iparos és munkás anyagi boldogulása, tehát egyuttal azok áldozatkészsége és végeredményben a nemzeti vagyon gyarapodása. Tapasztalatunk alapján állitjuk, hogy a jelzett eszközök a legjobb iparfejlesztők közé sorolhatók«.

Az 1909/10. évi jelentés többé - kevésbbé variálja ugyanezt, és panaszkodik, hogy stagnáczió állott be az intézet működésében ; felsorol azonban eredményeket, amelyeket a kisérleti állomásokkal mégis elérni sikerült.

Most azután beáll a meglepő fordulat, amely igazán érdemes a t. ház és a t. minister ur figyelmére. Az 1910/11. évi jelentés ugyanis azt mondja, hogy *(olvassa)* : »Az ipari kisérleti állomások, illetve intézetek mintaműhelye ügyében az év folyamán változás állott be. A kereskedelmi minister ur ez évben elhatározta, hogy az anyagvizsgálatot és ezzel kapcsolatosan a kisérleti ügyet is a magyar kir. technológiai iparmuzeum hatásköréből kihasitja és ezen ügy szolgálatára külön országos intézetet szervez.«

Amidőn az intézet felügyelőbizottsága, amelyben közgazdasági és ipari életünk legnevesebb vezérlő egyéniségei foglalnak helyet, ő nagyméltóságának ezen szándékáról hivatalosan értesült, testületileg megjelent ő exczellenczija előtt és kifejtette, hogy az anyagvizsgálattól eltekintve — amitől pedig alig lehet egészen eltekinteni — iparfejlesztési hivatása szempontjából szüksége van az intézetnek ugynevezett ipari kisérleti állomásokra, amelyek nem egyebek, mint iparosok kioktatására szolgáló megfelelő mintaszerü műhelyek, esetleg laboratóriumok. Annál is inkább kérte a felügyelőbizottság ezeknek meghagyását, mert a technológiai iparmuzeum vezetősége rövid néhány évvel ezelőtt ezeket kezdeményezte és szervezte, végeredményében pedig az ország iparosságának nagy hasznára vált.

(Az elnöki széket gróf Tisza István foglalja el.)

A jelentés ezután megemlékezik a technológiai iparmuzeumra rászakadt nagy csapásról : Az intézet zsiradék- és agyagipari kisérleti állomásait, helyesebben mintaműhelyeit a kereskedelmi minister ur ennyi számu rendeletével innen elválasztotta és a m. kir. ipari kisérleti és anyagvizsgáló intézet czimén uj intézetté alakitotta.«

Távol áll tőlem a szándék, hogy olyant mondjak, ami érintené annak a nagy és általam igazán őszintén tisztelt férfiunak emlékét, aki ezt a rendeletet 1911-ben aláirta. De tudjuk, hogy ő már az utolsó időben hónapokig gyengélkedett és betegeskedett és ugy tudom, hogy ez az intézkedés kellőleg előkészitve nem volt. Valóban nem tudom, miféle befolyás érvényesült akkor, mikor már — azt hiszem — az ő saját közegei is gyöngéd-telenségnek tartották volna azt, hogy az ő testi állapotában őt hosszabb és kimeritőbb előadásokkal fárasszák, mondom, ebben az állapotában valahogy megtörtént az, hogy ezt a rendeletet aláirta, holott tudom, hogy nem tulajdonitható neki, hogy ő ezt az intézkedést megtette, hiszen ő megjelent személyesen a technológiai iparmuzeumban, meghallgatta ott a szakférfiaknak azt az előadását, amelyről már akkor nyomban, amikor ez megtörtént, értesültem, teljes jóindulatáról biztositotta az intézetet és azt mondta, hogy az intézet mindazt, amit igényel, meg fogja kapni.

Én tehát ezt a rendeletet csak elnézésnek, az emlitett körülményekkel összefüggésbe hozható tévedésnek minősithetem. Ha figyelembe vesszük, hogy ez az intézet, amely — azt hiszem, senki sem fogja megkisérelni, hogy tagadásba vegye azokat az eredményeket, amelyeket a technológiai iparmuzeum elért és amelyeket még bővebben vázolhatnék, ha nem kivánnék számolni a t. ház munkarendjével — ilyen fényes eredményeket ért el, éveken keresztül hangoztatta, hogy mindezekre szüksége van, hogy ezeket fejleszthesse és továbbvihesse és ha ezt egybevetjük azzal, hogy ezzel az uj intézettel, amely a költségvetés szerint contempláltatik és amely talán részben már működik, de amelynek mindenesetre nagymérvü fejlesztéséről van szó. Ha ezt egybevetjük azzal, hogy az érdekeltek ez intézettel abszolute nincsenek megelégedve, akkor azt hiszem, nem cselekszem helytelen dolgot, ha arra kérem a kereskedelemügyi minister urat, méltóztassék ezt a kérdést minden vonatkozásában uj konszideráczió alá venni és méltóztassék a szakembereket meghallgatni, hogy ez a kérdés teljesen tisztán álljon.

Hogy az érdekeltek csakugyan nincsenek megelégedve, arra nézve hivatkozom a budapesti Kereskedelmi és Iparkamarában 3—4 nap előtt tartott értekezletre, amely Thék Endre elnöklete alatt folyt le. Amint a Pester Lloyd jelentéséből, amely mindenesetre helyesen adja vissza a történteket, látom, nem volt egyetlen egy érdekelt sem, aki kedvezően nyilatkozott volna az uj intézményről. Veith Béla például azt mondja : »Szerencsétlen gondolat, hogy a kisérleti ügy az anyagvizsgálattal kapcsoltassék össze.« A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Szövetségének igazgatója azt mondja : »Nem életképes idea ilyen nagy szervezetet létesiteni, különösen pedig abba bekebelezni már eddig is fenállott és az életben teljesen bevált intézményeket.« A Fővárosi Malmok Egyesületének elnöke azt mondja : »Megbocsáthatatlan hiba volna az intézetet igy felállitani«.

Szóval, a szakembereknek egész sorozata azt mondja, hogy az nem válik be és azt is mondja némelyik, hogy csak fejlettebb iparu országokban jogosult ilyen nagylábon szervezni ilyesmit. Rám csakugyan azt a benyomást is teszi a dolog, mint hogy ha egy egyvágányu vasuton, mely a forgalmat teljesen el tudja látni, egy második vágányt létesitenének. Ez bizonyára felesleges pazarlás lenne.

De hogy nemcsak a kereskedelmi és ipari érdekeltek, hanem a mérnökök is elégedetlenek ezzel az intézkedéssel, erre nézve épen a ma reg-

geli lapokból olvasom, hogy a budapesti mérnök- és épitészegyletben is csupa aggodalommal vannak eltelve ezen uj intézmény iránt. Igaz, hogy ott többnyire a magánérdeket tolták előtérbe, aminek én egy perczig sem akarok szószólója lenni, ha esetleg utjában áll a közérdek érvényesülésének. Sajnálom, hogy ha közérdek czimén magánemberekre kár háramlik. Azt lehet talán kárpótolni, de a közérdek érvényesülését a magánérdek czimén megakadályozni csakugyan nem lehet.

Én tehát arra kérem a minister urat, tegye ezt a kérdést uj konsziderácziò tárgyává, és egyáltalában a kisipar ügyeit karolja fel szeretettel.

Itt rá kell mutatnom, t. ház arra, hogy más országokban is, nevezetesen iparilag igen fejlett országokban, azt látták, hogy a kisiparnak nincs meg a szükséges képviselete. Méltóztassanak például a porosz kézműiparos kamarákra vonatkozólag annak idején beterjesztett törvényjavaslatnak az indokolását megnézni, amelyet 1897-ben terjesztettek a porosz képviselőház elé. Abban a kormány azt mondja, hogy az inditotta a kézműiparos kamarák létesitésére, hogy a kézműiparosok, a Handwerkerek ügyeikben a meglévő gazdasági szervezetekben nem találnak megfelelő szakvéleményekre, szakszerü tanácsra. Én annyira nem akarok menni a mai viszonyok között, mert semmiféle osztálycllentétnek még a látszatát sem akarom előidézni, hogy azt mondanám, hogy ilyen kézműiparos kamarákat nálunk is be kellene vezetni. Ez talán a költségek szempontjából sem volna ajánlatos. De arra kérem a kereskedelemügyi minister urat, tegye konsziderácziò tárgyává, hogy oly kamarákban, ahol igen nagyok és tulnyomóak a nagyipari érdekek, azokban a kisipar részére a kamara kebelén belül egészen külön szervezetet, külön osztályt létesitsenek. Amint például a kamara ipari osztálya nem foglalkozik kereskedelmi ügyekkel, ugy a kamarának ipari osztálya is két külön osztályra választassék és az egyik kizárólag a kisipari ügyekkel foglalkozzék.

Mártonffy Márton: Most is igy van!

Cserny Károly: Ha igy van, akkor azt hiszem, ez nem elegendő; egy lépéssel tovább kell mennünk; mert akkor csodálkoznom kell, hogy ha ez a szervezet exisztál, miért nem foglalkozott ezzel a kérdéssel, amelyet felhoztam és miért nem kérte a törvényhozást és a kormányt, hogy ezen segitsen.

Mártonffy Márton: Egyebet sem csinálnak.

Cserny Károly: Igen, negyven év óta általában egyebet sem csinálnak, de specziális kérdésben, amint kimutattam, nem történt az, aminek az én nézetem szerint történnie kellett volna. Ebben tévedhetek, és ebben megczáfolhat a képviselő ur, de nekem ez a meggyőződésem.

Én végzem szavaimat azzal, hogy arra kérem a t. házat és a t. kereskedelemügyi minister urat, hogy azt a kisipart, amelynek fejlődése igen nagy, országos érdek, felkarolni sziveskedjék. *(Élénk helyeslés.)*

Mert az a kisipar, amely önálló exisztenziákat létesit, az a polgári szabadságnak és a nemzeti haladásnak olyan eleme, amelyet a nagy Németország sem akar nélkülözni és igen nagy áldozatokat hoz a kisipar javára; azt hiszem tehát nekünk sincs semmi okunk ezt az osztályt küzdelmeiben elhagyni. A költségvetést egyébiránt elfogadom. *(Helyeslés.)*

Elnök: Következik?

Szinyei-Merse Félix jegyző: Hegedüs Kálmán!

Hegedüs Kálmán: T. képviselőház! Cserny Károly t. képviselőtársam tartalmas felszólalását nagy érdeklődéssel hallgattam. Mindazt a sok érdekes és szép gondolatot és eszmét, amelyet az én t. képviselőtársam a kisiparosok érdekeinek felkarolására, a kisipar fejlesztésére nézve itt előadott, a legnagyobb melegséggel és a legnagyobb örömmel teszem magamévá.

Most, t. képviselőház, méltóztassék nekem megengedni, hogy a t. előadó urnak igen nagy feltünést keltő beszédére néhány szóval válaszoljak. *(Mozgás. Halljuk! Halljuk!)*

A t. előadó ur szigoru, kegyetlen, gyilkos beszédet mondott a postaügyi igazgatás eredményeiről, szigoru, kegyetlen és gyilkos kritikát gyakorolt a magyar kir. államvasutak igazgatóságának egész müködése fölött. *(Mozgás.)* Hát t. képviselőház, hogy jogosult volt-e ez a kritika, ebben nézetem szerint semmi kétség. Minden képviselőnek meg van az a joga, hogy parlamenti ellenőrzést gyakoroljon, az előadó sem tagadhatja meg magától annak a sokszor igen hálátlan feladatnak teljesitését, azt a sokszor igazán kétes értékü örömet, hogy az ő meggyőződésének, ha sötét szinekkel, ha kemény szavakkal, ha sulyos vádakkal is, kifejezést adjon.

T. képviselőház! Nem azért előadó valaki, hogy a pénzügyi bizottságnak mintegy desztillált véleményét itt elénk tárja. *(Mozgás. Halljuk! Halljuk!)* Hiszen az a vélemény előttünk fekszik a pénzügyi bizottság jelentésében. Nézetem szerint degradálja annak a helynek méltóságát, annak a helynek tekintélyét az az előadó, aki egyszerüen, mint egy beszélőgép azt a pénzügyi bizottsági jelentést, más szavakban, különbözőképpen variálva nekünk itt ledarálja. Az előadónak, t. ház, bele kell vinnie minden gondolatát, minden eszméjét, egész eredetiségét, egész egyéniségének abba a beszédbe, amelyről arról a székről nekünk előad.

Heinrich Antal: Már ebben nem egészen osztozom!

Hegedüs Kálmán: Más kérdés azután az, t. ház, vajjon alapos volt-e az a kritika? Ennek a kérdésnek eldöntésére én magamat kompetensnek nem tartom, de annak a reményemnek adok kifejezést, hogy a t. előadó ur felelősség dolgában nem lesz olyan nagylelkü önmagával szemben, mint amilyen kiméletes volt a kereskedelemügyi minister terrel szemben. Mert, t. ház, én semmi esetre sem fogadhatom el az előadó ur beszédének azt a konkluzióját, hogy a kereskedelemügyi minister nem felelős azokért az állapotokért, amelyeket ő olyan széles ecsetkezeléssel festette le előttünk. *(Igaz! Ugy van! Helyeslés.)* Ezt, t. ház, nem tanitja az az

angol parlamenti ministeri felelősség tana, amelyről a t. előadó ur olyan igazán érdekes, igen tartalmas fejtegetést tartott nekünk.

Arra bátorkodom figyelmessé tenni a t. előadó urat, hogy máskor az angol parlamenti felelősség elvét ne a maga eredeti formájában méltóztassék alkalmazni a magyar parlamentáris viszonyokra. Hiszen mi 1848-ban ezt az elvet már meglehetősen kialakult formájában vettük át, tovább fejlesztettük, tovább épitjük azokon az alapokon, és ma már nekünk azt az angol parlamentáris elvet kell alkalmaznunk, amely szerint — maradjunk a postaügyi igazgatás terén — a postaügyi minister felelős a legutolsó tisztviselőnek, a ranglétra legalacsonyabb fokán álló postahivatalnoknak is egész működéseért. *(Ugy van!)*

Nagyot nézne az az angol alsóház, ha az angol ellenzék valamelyik vezére odaállana, és nem a postaügyi minister tenné felelőssé, hanem valamelyik postai főhivatalnokot, aki ott meg nem jelenhetik, ott nem védheti magát és semmi körülmények közt ott felelősségre nem vonható. *(Igaz! Ugy van!)* Nézetem szerint, t. ház, a kereskedelemügyi minister urat terheli ez a felelősség, és amint én az ő erős vállát ismerem, ő ezt a felelősséget vállalni is fogja és viselni is tudja. *(Ugy van!)*

De, t. ház, az előadó ur beszédében többek közt kijelenti, hogy a postaintézmény szinvonalának sülyedéséért a t. kereskedelemügyi minister ur abszolute nem felelős, mert hiszen ezek az adatok arra az időre esnek, amikor ő hivatalát még el nem foglalta. Arra az időre esnek, t. ház, amely időben más kormányférfiak állottak itt, és felelős állásban kellett, hogy fedezzék azoknak a főtisztviselőknek egész működését. En tehát ebből azt a konzekvenciát vonom le, hogy vannak letünt államférfiak, akik a felelősséget kell, hogy ezekért az állapotokért elvállalják, hogyha ezek az állapotok olyanok, aminőknek festette a t. előadó ur.

Igenis, vannak letünt államférfiak, akik helyesebbnek tartják ma a szolidaritást azokkal elvállalni, akik sippal, dobbal, trombitával teljesitik a parlamenti ellenőrzésnek ebben az alakjában meglehetősen operettszerü feladatát, semhogy idejöjjenek, és itt vállaljanak szolidaritást azon férfiakkal, akiket a t. előadó ur megtámadott és vállalják a felelősséget a multban visszanyuló tettekért vállalják azon terhes szerződésekért is, amelyekről az előadó ur már több izben, és előadói beszéde folyamán is megemlékezett, *(Ugy van!)* amely terhes szerződéseket, t. ház. az előadó ur szerint azok a férfiak egyenesen az ő felelősségükre, sőt egyenesen az ő parancsukra kötöttek meg. Hol vannak azok a kormányférfiak?

Mártonffy Márton: A kávéházban!

Hegedüs Kálmán: Miért nem jönnek ide arra a tetemrehivásra, amelynek olyan borzalmasan érdekes akkordjai hangzottak el a t. előadó ur ajkairól? *(Mozgás.)* Őszintén szólva, bizonyos nobilitás kötelez, ugy érzem, ezekkel az urakkal szemben is, akik, bár politikai ürügyek alatt, de mégis távol vannak. *(Mozgás.)* Kötelezve vagyunk t. ház, elvégre nem védhetik magukat. *(Mozgás és ellenmondás.)* Nem védhetik magukat, mert különböző ürügyek alatt, de mégis távol vannak. Olyanok, mint a szökött katonák, akik otthagyják a posztjukat, csak azért, mert az ellenség erősebb fegyverekkel operál, mint amilyenek az ő fegyvertárukban kaphatók.

Megyek tovább, t. ház, hagyom őket a nemzeti feledés jól megérdemelt homályában, és áttérek derüsebb tájakra. *(Halljuk! Halljuk!)*

Egy nagyon érdekes felszólalás hangzott el ebben a házban, amelynek során egy régi eszme csendült meg itt ujjászületett formájában. Ez az eszme voltaképen ami felejthetetlen emlékü barátunknak és volt képviselőtársunknak, Haydin Imrének kedvencz eszméje volt; az az érzésem volt ez alatt a beszéd alatt, mintha az ő ragyogó árnyéka surrant volna át közöttünk. Ez az eszme nagyon szürkén hangzik ugyan, de annál többet jelent; *(Halljuk! Halljuk!)* ez t. i. a munkásügyi bizottságnak szociálpolitikai bizottsággá való átalakitása. Nemcsak formai kérdés, nemcsak az elnevezés hangzatosságának a kérdése ez, hanem egyuttal intő szó arra, hogy a t. kormány beterjesztendő javaslatait szociálpolitikai szempontból is tegye mérlegelés, elbirálás és megvitatás tárgyává. *(Élénk helyeslés.)*

Erre nézve majd inditványt fogok bejegyezni az inditványkönyvbe és ennek megokolása kapcsán fogom bővebben elmondani e kérdésről nézeteimet. *(Helyeslés.)* Most csak annak bizonyitására, hogy politikai szempontból is milyen nagyfontosságu kérdés ez, idézem egyik szocziáldemokrata vezérnek a nyilatkozatát, aki az mondotta: »Adjatok nekünk egy diadalmasan előrehaladó, egy fényesen kiépitett szociálpolitikát és csak valamennyire türhető választójogot és akkor a munkásság évtizedeken át megnyugszik.« *(Élénk helyeslés.)*

Igen nagy sajnálattal láttam, hogy a t. kormány a nyereménysorsjátékról szóló törvényjavaslatot, amely a munkásszanatóriumok épitésének czéljaira is szolgál, nem terjesztette egyuttal a munkásügyi bizottság elé. De, t. ház, ép olyan örömmel és ép olyan benső meggyőződésnek őszinte büszkeségével mondhatom, hogy a kormány mindazokat a reményeket, amelyeket tavalyi költségvetési beszédemben itt hangoztattam, a szociálpolitika terén a legteljesebb mértékben valóra váltot. *(Élénk helyeslés.)* A t. kereskedelemügyi minister ur ezen a téren fényes szociálpolitikai érzéket tanusitott, és ennek nemcsak puszta jóakaratban, hanem tettekben is adott kifejezést. Azt a kivánságunkat, amelyet már a bizottságokban és itt a ház plénumában is nagyon sokszor hiába hangoztattunk, honorálta a t. kereskedelemügyi minister ur; felemelte az iparfelügyelők létszámát és ezzel is elismerte azt a nagy fontosságot, amelyet ennek az intézménynek tulajdonitani kell.

Annak a reménynek adok kifejezést, hogy a t.

Törvényjavaslat

képviselőházi őrség felállitásáról.

1. §.

A képviselőház elnöke az 1848 : IV. t.-cz. 10—14. §§-ain és a képviselőházi házszabályokon alapuló jogánál és kötelességénél fogva:

1. gondoskodik a képviselőházban a hallgatók teljes hallgatagságban tartásáról, továbbá a tanácskozási rend és csend, valamint a közbiztonság fentartásáról s a házszabályok szigorú végrehajtásáról;

2. a képviselőház tanácskozását háborgató egyes hallgatót vagy egész hallgatóságot, ha egyszeri figyelmeztetésnek sikere nincs, eltávozásra szólithatja fel és szükség esetében karhatalom alkalmazásával is eltávolittathatja;

3. a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetében karhatalom alkalmazásával is foganatot szerez;

4. megteszi a képviselőház és a bizottságok tanácskozásának biztositására azonnal szükséges intézkedéseket; azt a képviselőt, a ki a rendet és csendet, a tanácskozást meghiusitó módon zavarja úgy, hogy rögtöni eltávolitása nélkül az ülés egyáltalán nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivezetteti.

2. §.

Az előző §-ban megjelölt intézkedések foganatositására, a melyekhez karhatalom alkalmazására van a képviselőház elnökének szüksége, képviselőházi őrség állittatik fel.

A képviselőházi őrség a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és a képviselőház elnökétől akár közvetlenül, akár a képviselőházi háznagy utján vagy más uton kapott rendeleteket végrehajtani köteles.

Az országgyülés feloszlásától az ujabb országgyülés megnyiltáig a képviselőházi őrséggel az előbbi két bekezdés értelmében a háznagy önállóan rendelkezik.

3. §.

A képviselőházi őrség legfeljebb hatvan tagból álló katonailag szervezett őrtestület, a mely az erre önként jelentkező katonai egyénekből állittatik össze.

A képviselőházi őrség szervezetére vonatkozó részletes szabályokat képviselőház elnöke a honvédelmi ministerrel egyetértve állapitja me Szolgálati ügyrendjét a képviselőház elnöke a képviselőházi háznagy java latára a képviselőházi gazdasági bizottság meghallgatása után szabályozz

4. §.

A mennyiben a képviselőházi őrség megerősitése, vagy pedig akár képviselőházban, akár azon kivül szolgálatának kiegészitése válnék szüks gessé, a képviselőház elnöke erre a czélra, a kormány utján a rendőrsé a csendőrség vagy a fegyveres erő karhatalmi közreműködését veheti igényt

5. §.

Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe.
Végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

Budapest, 1912. évi október hó 31-én.

Lukács László s. k.,
ministerelnök.

Melléklet az 591. számú irományhoz.

Indokolás

a képviselőházi őrség felállításáról szóló törvényjavaslathoz.

Az 1. §-hoz.

Az előterjesztett törvényjavaslat képviselőházi őrség felállításáról rendelkezik. Szükségesnek tartja azonban a javaslat az 1. §-ban előrebocsájtani azokat az eseteket, a melyekben a képviselőház elnökének a karhatalom alkalmazására és igy a képviselőházi őrségre szüksége van. Az 1. §-ban foglalt felsorolással a javaslat nem bővíti a képviselőházi elnök jogkörét, hanem csak részletezi a képviselőházi elnök jogkörére nézve máris fennálló törvényes rendelkezéseket.

Ez a jogkör az 1848 : IV. t.-cz. 10—14 §§-in és a képviselőházi házszabályokon alapszik.

A mi mindenekelőtt az 1848 : IV. t.-cz. 10. §-át illeti, ez a paragrafus kimondja a következőket: »A tanácskozásban szükséges csend és rend s a hallgatók teljes hallgatagságban tartása iránt mindenik tábla szabályokat alkot, s azoknak végrehajtását elnöke által szigoruan eszközölteti.« A most idézett szöveget összehasonlitva a javaslat 1. §-ának 1. pontjával megállapitható, hogy az utóbbi majdnem szószerint iparkodik az 1848. évi törvény szövegét követni, de a közbiztonság fentartását, habár az már benne van a rend fentartásában, a javaslat mégis azért emeli ki, hogy netalán felmerülő kétségeknek elejét vegye.

A javaslat első §-ának második pontja az 1848 : IV. t.-cz. 11. és 12. §§-aira támaszkodik, a melyek közül a 11. §. azt rendeli, »hogy a hallgatóságnak a tanácskozást háborgatni semmiképen sem szabad«, a 12. §. pedig igy szól: »Ha egyes hallgató vagy a hallgatóság a tanácskozást háborgatja és az elnöki egyszeri intésnek sikere nincs, másodizben a jelen törvényre hivatkozva, az egyes hallgatót vagy illetőleg az egész hallgatóságot kiparancsolhatja és annak helyét bezárathatja.«

Egyfelől az 1848 : IV. t.-cz.-nek fentebb idézett 10. §-ából, a mely szerint az elnök a ház tanácskozásaiban szükséges csend és rend iránt alkotott házszabályok szigoru végrehajtásáról gondoskodik, másfelől az 1848. IV. t.-cz. 14. §-ából, a mely szerint »a rend és csend fentartása terembiztosok

által, szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik«, kétségtelenül megállapitható, hogy a képviselőházi tanácskozások zavartalanságának biztositása végett az elnök szükség esetében karhatalmat alkalmazhat.

Áll ez nemcsak egyes hallgatókkal vagy az egész hallgatósággal szemben, a mely esetről a javaslat 1. §-ának 2. pontjában van szó, hanem a képviselőkkel szemben is, a kikkel a javaslat 1. §-ának 3. és 4. pontja foglalkozik. Az a felfogás, mintha az 1848 : IV. t.-cz. 14 §-ának rendelkezése csak a hallgatóság irányában adna alapot a karhatalom alkalmazására, a törvénynek oly megszoritó magyarázata, a melynek semmi alapja sincs.

Már most is fennálló törvényes rendelkezésből következik tehát az elnöknek az a joga és kötelessége, hogy az 1. §. 3. pontjához képest szükség esetében karhatalom alkalmazásával is foganatot szerezzen a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamely tagját az ülésekről időlegesen kizárja. Az ilyen kizárás a házszabályok 255. §-án alapszik, a mely szerint azt a képviselőt, a ki a ház tanácskozásainak rendjét elnöki rendreutasitás daczára megzavarja, vagy az elnök irányában egyébként engedetlenséget tanusit, a ház mentelmi bizottság véleményének meghallgatása után, ismétlés esetében, az ülésekből időlegesen kizárhatja.

A karhatalom alkalmazásának az 1848. évi törvényen alapuló további esete az, a melyet a javaslat 1. §-ának 4. pontja részletez. Ezt az esetet a javaslat azért tartja szükségesnek kiemelni, mert az ujabb időben hasonlóan, mint a külföldön is, a mi képviselőházunkban szintén előfordultak a tanácskozás csendjét és rendjét teljesen meghiusitó oly csend- és rendzavarások, a melyek, ha törvényes eszközök azoknak gátat nem vetnek, alkalmasak arra, hogy nemcsak minden parlamenti munkát lehetetlenné tegyenek, hanem arra is, hogy a parlament tekintélyét lerontsa

A karhatalom alkalmazásának az 1. §. 2., 3. és 4. pontjában jelzett esetein felül az 1. §. 1. pontjából folyó elnöki intézkedések foganatositásához egyébként is szükség lehet karhatalomra. Ezért a javaslat szerint a képviselőház elnöke, ha karhatalomra van szüksége, (2. §.) igénybe veheti a képviselőházi őrséget.

A 2—3. §-okhoz.

A mint már emlitve volt, az 1848 : IV. t.-cz. 14. §-a kimondja, hogy az országgyülésen, »a rend- és csend fentartása terembiztosok által, szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik.« Az 1848 : IV. t.-cz. tehát gondoskodik arról az esetről, a midőn a csend- és rend fentartásában ellentállást kell leküzdeni és ennek első eszközéül a terembiztosokat, második és pedig karhatalmi eszközéül a nemzeti őrséget jelöli meg. A nemzeti őrséget az 1848 : XXII. t.-cz. a személyes és vagyonbiztonság mellett a közcsend és belbéke biztositására szolgáló intézményként szabályozta, de ezt a törvényczikket az 1867 : XI. t.-cz. egyenlőre felfüggesztette, a honvédségről szóló 1868 : XLI. t.-cz. 32. §-a pedig végleg eltörölte. A nemzeti őrség hiányában tehát a képviselőházi rend- és csend fentartásának karhatalmi eszközéül más intézményt kell alkalmazni.

Semmi törvényes akadálya sincs annak és az 1848 : IV. t.-cz. 14. §-a rendelkezésének teljesen megfelel, hogy a képviselőházi rend- és csend fentartásának karhatalmi eszközéül oly más intézmény alkalmaztassék, a melynek rendeltetése, ép ugy, mint a nemzeti őrségé volt, szintén a közcsend és belbéke biztositása, tehát a rendőrség, a csendőrség, sőt szükség

esetén a fegyveres erő is. A szerzett tapasztalatok pedig azt mutatják, hogy a rendőrségnek, csendőrségnek és fegyveres erőnek ily irányban való alkalmazása nehézségekbe nem is ütközik. Czélszerűségi tekintetek azonban mégis indokolják, hogy az 1848 : IV. t.-cz. 14. §-ában meghatározott czélból állandó karhatalmi eszköz álljon a képviselőház elnökének rendelkezésére és ebből a szempontból szükségesnek mutatkozik külön képviselőházi őrség szervezése.

Ily külön képviselőházi őrség szervezése különben a törvényhozó hatalomban részes képviselőháznak a végrehajtó hatalom szerveitől való függetlensége szempontjából is csak kívánatos.

A képviselőházi őrséget a törvényjavaslat annak az elvnek szem előtt tartásával kívánja szervezni, a melyet a közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló 1881 : III. t.-cz. 1. §-a a csendőrség szervezésénél alapul vett, t. i., hogy katonailag szervezett őrtestület legyen.

A képviselőházi őrség hivatásának teljesitése közben ugyanis az esetleg ellenszegülők és az ellenszegülőket támogatók részéről különféle lelki pressióknak lehet kitéve, a melyeknek következménye az 1848 : IV. t.-cz. 14. §-ának intentiójával ellentétben, esetleg az elnök által a rend- és csend fentartására tett rendelkezések meghiusitása lehetne, ha az emlitett lelki pressiók ellensulyozására a képviselőházi őrszemélyzetet nem helyezzük katonai szervezet és fegyelem alá. Ezzel az intézkedéssel egyuttal a felelősség terhe is az őrség által foganatositott rendelkezésért teljesen és világosan a rendelkező elnökre hárul.

Az őrség tagjai, a kik a csendőrségből és a fegyveres erőből fognak kiválasztatni, alkalmaztatásuknak ideje alatt is a csendőrség vagy a fegyveres erő kötelékében fognak maradni, a mi nem zárja ki azt, hogy teljesen az elnök rendelkezése alatt álljanak. Az őrség további szervezetét, valamint szolgálati viszonyát azonban az elnöknek erre való tekintettel a honvédelmi ministerrel egyetértésben kell meghatározni. Szolgálati ügyrendjét a háznagy javaslatára a gazdasági bizottság meghallgatása után az elnök szabályozná.

A képviselőházi őrség számául elegendőnek látszik legfeljebb 60 tag; miután szükség esetén a rendőrség, a csendőrség és a fegyveres erő közrevonása ezután is lehetséges lesz.

Az 4. §-hoz.

A képviselőházi tanácskozások zavarására vagy teljes meghiusitására irányuló mozgalmak olyan nagy arányokat ölthetnek, hogy leküzdésükre a képviselőházi őrség elégtelennek bizonyulhat. Ezért van szükség a javaslat 4. §-ára.

A 5. §-hoz.

Az 5. §. a törvény sürgős életbeléptetésére és végrehajtására vonatkozó rendelkezést foglalja magában.

Budapest, 1912. évi október hó 31-én.

Lukács László s. k.,
miniszterelnök.

Pesti Könyvnyomda-részvény-társaság.

423. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 deczember 10-én, kedden,

gr. Tisza István, közben **Jankovich Béla** elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések. — A képviselőházi őrség felállításáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. — Az 1913. évi állami költségvetés részletes tárgyalása és pedig az igazságügyi tárcza. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesitése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Székely Ferencz, b. Hazai Samu, gr. Zichy János, gr. Serényi Béla, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 35 perczkor.)

Elnök: T. ház! Az ülést megnyitom.

A mai ülés jegyzőkönyvét Mihályi Péter jegyző ur vezeti. A javaslatok mellett felszólalókat gróf Draskovich János, a javaslatok ellen felszólalókat Szojka Kálmán jegyző urak jegyzik.

Elnöki előterjesztésem nem lévén, következik a napirend és pedig annak első tárgya: a képviselőházi őrség felállításáról szóló törvényjavaslat (Irom. 591, 662) tárgyalása. Először általánosságban tárgyaljuk a törvényjavaslatot. A szó az előadó urat illeti.

Rakovszky Iván előadó: T. ház! Mielőtt az előttünk fekvő törvényjavaslat méltatására rátérnék, engedje meg a t. ház, hogy, bár igen röviden, ismertessem a törvényjavaslat intézkedéseit. *(Halljuk! Halljuk!)*

A törvényjavaslat intézkedései két főcsoportba oszthatók. Az első főcsoportot képezik a törvényjavaslat 1. §-ában lefektetett intézkedések. Ezek vonatkoznak az elnöki hatáskörre, megállapitják az elnök jogait és kötelességeit mindazon esetekben, amidőn ezen jogok és kötelességek teljesitésére az elnöknek karhatalomra van szüksége. *(Halljuk! Halljuk!)*

A törvényjavaslat intézkedéseinek második csoportja a második és következő paragrafusokban foglaltatik és egy novumot állapit meg egy képviselőházi fegyveres őrség felállításáról, egy képviselőházi fegyveres őrség szervezéséről intézkedik.

Ami az első paragrafusban foglalt rendelkezéseket illeti, amelyek, amint mondottam, az intézkedések első csoportját képezik, ezekben tulajdonképen nem foglaltatik ujitás a jelenlegi jogállapottal szemben; ezek az intézkedések az 1848: IV. t.-czikkben, továbbá a házszabályokban máris lefektetett elveknek és lefektetett törvényes intézkedéseknek preczizirozását, részletesebb meghatározását foglalják magukban.

Hogy ez teljesen nyilvánvaló legyen, méltóztassék megengedni, hogy egyenként foglalkozzam e paragrafus intézkedéseivel, hogy egyenként kimutassam, hogy ezen intézkedések tökéletesen megfelelnek azoknak az intézkedéseknek, amelyek az 1848: IV. t.-czikkben, illetve a házszabályokban részint tényleg benne foglaltatnak, határozottan és expressis verbis, részint azok szelleméből, általános intézkedéseiből és egyes intézkedéseinek összevetéséből következnek. *(Halljuk! Halljuk!)*

Az 1. §. 1. pontja általánosságban határozza meg az elnöknek azon jogait és kötelességeit, amelyeknek véghezvitelénél karhatalomra lehet szükség. Ez a pont igy szól *(olvassa)*: »Az elnök gondoskodik a képviselőházban a hallgatók teljes hallgatagságban tartásáról, továbbá a tanácskozási rend és csend, valamint a közbiztonság fentartásáról s a házszabályok szigoru végrehajtásáról.«

Ha egybevetjük ezen pontot az 1848: IV. t.-czikk 10. §-ával, amely ezt mondja *(olvassa)*: »A tanácskozásaiban szükséges csend és rend s a hallgatók teljes hallgatagságban tartása iránt mindegyik tábla szabályokat alkot, s azoknak végrehajtását elnöke által szigoruan eszközölteti« — mondom, ha ezen pontot ezen törvényes intézkedéssel összehasonlitjuk, azt találjuk, hogy az abban foglalt intézkedések jóformán szórólszóra megegyeznek. Az előttünk fekvő törvényjavaslat annyiban mond többet, hogy az elnök hatáskörébe utalja a közbiztonságról való gondoskodást is. Ez ugyan az 1848: IV. t.-czikknek

a csendre és a rendre vonatkozó intézkedéseiben szintén bennfoglaltatik, helyesnek látszik azonban ennek a külön hangsulyozása azért, hogy esetleges félreértések eloszlattassanak. *(Élénk helyeslés.)*

Az 1. §. második pontja az elnök hatáskörébe utalja, hogy *(olvassa)*: »a képviselőház tanácskozását háborgató egyes hallgatót vagy egész hallgatóságot, ha egyszeri figyelmeztetésnek sikere nincs, eltávozásra szólithatja fel és szükség esetében karhatalom alkalmazásával is eltávolittathatja«.

Ez az intézkedés is teljes határozottsággal benne foglaltatik az 1848 : IV. t.-czikk 11. és 12. §-aiban. A különbség a törvényjavaslat intézkedése és az 1848 : IV. t.-czikk intézkedése között mindössze az, hogy a törvényjavaslat szerint az elnök az engedetlenkedő hallgatóságot karhatalom alkalmazásával is eltávolittathatja. Igaz, hogy ez teljes határozottsággal nincsen meg az 1848 : IV. t.-czikkben, de amidőn az 1848 : IV. t.-czikk 10. §-a azt mondja, hogy az elnök a házszabályok végrehajtását szigoruan eszközli, midőn továbbá ugyanezen törvény 14. §-a azt mondja, hogy a rend és csend fentartása terembiztosok által szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik, ebből következik, hogy az 1848 : IV. t.-czikk ezen a hallgatóságra vonatkozó intézkedését is az elnök szigoruan és szükség esetén karhatalom alkalmazásával köteles végrehajtani, *(Ugy van ! Ugy van !)* ugy hogy az előttünk fekvő törvényjavaslat ezen intézkedése is megegyezik, ha nem is az 1848 : IV. t.-czikk szavaival, de megegyezik annak szellemével, megegyezik annak irányzatával, megegyezik annak rendelkezéseivel. *(Ugy van ! Ugy van !)*

Az 1. §. harmadik pontja ezt mondja *(olvassa)*: »Az elnök a képviselőház oly határozatának, amelylyel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetében karhatalom alkalmazásával is foganatot szerez«. Ezt az intézkedést szintén nem találjuk meg az 1848 : IV. t.-czikkben, hanem a házszabályok 255. §-a intézkedik arról, hogy milyen esetekben, milyen formalitások megtartása mellett lehet a képviselőház egyes tagjait bizonyos meghatározott számu ülésről kizárni.

Most, ha a házszabályoknak ezen intézkedését egybevetjük az 1848 : IV. t.-czikk intézkedéseivel, amelyek a házszabályok szigoru végrehajtását teszik az elnök kötelességévé, amelyek továbbá, a 14. §-ban, ezen házszabályok szigoru betarthatására karhatalmat bocsátanak az elnök rendelkezésére, világossá válik, hogy ez az általam felolvasott intézkedés is tökéletesen megfelel az 1848-iki törvény és a házszabályok intenczióinak. *(Igaz ! Ugy van !)*

Felmerült itt az a kérdés, és több izben hallatszott már az az ellenvetés, hogy az 1848 : IV. t.-czikk 14. §-a által az elnök rendelkezésére bocsátott karhatalom csupán a hallgatósággal, a közönséggel szemben, de a képviselőház tagjaival szemben nem alkalmazható.

T. ház ! Erre a feltételezésre, a törvény intézkedéseinek erre a szükebb magyarázatára tulajdonképen semmiféle alap és semmiféle indok nincsen. Sőt, az 1848 : IV. t.-czikk intézkedéseiből kiindulva, egész határozottan megállapithatjuk az ellenkezőt.

A törvény intézkedéseinek czélja az, hogy a képviselőház működését biztositsa és lehetővé tegye. Egészen természetes, hogy a képviselőház működésének lehetővé tétele olyan fontos kötelessége az elnöknek, hogy azt akár a hallgatósággal szemben, akár pedig a képviselőház egyes tagjaival szemben egyformán kötelessége megvédelmezni. *(Igaz ! Ugy van !)* De alapot nyujt erre a magyarázatra az 1848 : IV. t.-czikk 1. §-a is, amely igy szól *(olvassa)*: »A tanácskozásban szükséges csend és rend és a hallgatóság teljes hallgatagságban tartása iránt intézkedik az elnök.«

Szembe van tehát egymással állitva ez a két fogalom : a tanácskozásban szükséges csend és rend fentartása és a hallgatóság teljes hallgatásban tartása. Erre a két külön fogalomra vonatkozólag a törvény további folyamán teljesen egyenlően intézkedik. Mindkét fogalomra vonatkozik a 14. §., amely az elnöknek intézkedései végrehajtására karhatalmat bocsát rendelkezésére. Természetes tehát, hogy ez a karhatalom nemcsak a hallgatóság teljes hallgatagságban tartására, de a tanácskozásban szükséges csend és rend fentartására is az elnök rendelkezésére áll, a tanácskozásban szükséges csend és rend pedig, amint tudjuk, elsősorban, igenis, a tanácskozásban résztvevő egyénekkel, a képviselőház tagjaival szemben tartandó fenn. *(Igaz ! Ugy van ! Helyeslés.)*

A törvényjavaslat 1. §-ának negyedik pontja az elnöknek hatáskört ad arra, hogy azt a képviselőt, aki a csendet és rendet, a tanácskozást teljesen meghiusitó módon zavarja, ugy hogy rögtöni eltávolitása nélkül az ülés egyáltalában nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivezettetheti és a képviselőháznak vagy bizottságnak erről az üléséről távoltarthatja.

Sem az 1848 : IV. t.-czikk, sem a házszabályok ezt az intézkedést expressis verbis nem foglalják magukban, de az 1848 : IV. t.-czikk igenis, kötelességévé teszi az elnöknek, hogy a tanácskozásban szükséges csendet és rendet fentartsa és kötelességévé, illetőleg jogává teszi, hogy erre a czélra karhatalmat is alkalmazzon. A házszabályok 255. §-a pedig az elnök hatáskörébe utalja azt, hogy a tanácskozás lehetővé tételére az esetleg szükséges rögtöni intézkedéseket megtegye. De hogyha az elnöknek a tanácskozás lehetővé tételére rögtöni intézkedések elvégzésére hatásköre van, hogyha továbbá az elnök kötelessége, hogy a tanácskozás csendjét és rendjét szigoruan tartsa fenn és ha erre a szigoru fentartásra karhatalom is állhat rendelkezésére, akkor ebből logicze nem következhetik egyéb, mint hogyha a képviselőháznak egyik vagy másik tagja oly módon zavarja a tanácskozást, hogy ezen zavarás megszüntetése nélkül a tanácskozás

és az ülés egyáltalában nem folytatható, akkor igenis, az elnök a reá ruházott szigoru hatáskörnél fogva a rendelkezésére álló karhatalommal, a házszabályok által hatáskörébe utalt rögtöni intézkedések megtételével a tanácskozást lehetővé tegye, az illető képviselőt a ház üléséről eltávolitsa. *(Élénk helyeslés.)*

A közigazgatási bizottság tökéletesen elismerte és honorálta azt, hogy az 1. §. negyedik pontja sem egyéb, mint a jelenlegi jogállapot preczizirozása. Mégis módositással járul a képviselőház elé, erre a pontra vonatkozólag, amely módositás *(Halljuk! Halljuk!)* aziránt intézkedik, hogy amidőn a törvény és a házszabályok alapján az elnök ilyetén képen a képviselőház egy tagját az ülésről eltávolitja, ezt az intézkedését később a kivezettetés megtörténte után köteles a képviselőháznak rögtön bejelenteni, és ennek az intézkedésnek tartós hatálya csak akkor van, ha a képviselőház utólag ezen intézkedést jóváhagyja. Amennyiben a képviselőház ezt az intézkedést jóvá nem hagyja, abban az esetben az illető kivezetett képviselő a ház termébe visszatérhet és az ülésben résztvehet. *(Élénk helyeslés.)*

A házszabályok 255. §-a tulajdonképen a képviselőház hatáskörébe utalja azt, hogy megfossza egyik vagy másik tagját attól a jogától, hogy a képviselőház ülésein résztvegyen. Ez a javasolt módositás tökéletesen összhangba hozza a képviselőház elnökének kivezettetési hatáskörét a házszabályok azon elvi álláspontjával, hogy a képviselői jogok gyakorlatától egyes képviselőt csak a ház foszthat meg, mert hiszen a képviselőház fog arról intézkedni, vajjon az illető képviselő résztvehet-e a ház ülésein vagy sem. Az elnök hatáskörében mindössze annak az intézkedésnek megtétele hagyatik meg, amely szükséges ahhoz, hogy a ház ebből a szempontból egyáltalában határozhasson. *(Élénk helyeslés.)*

Ez a javasolt módositás kimondja azt is, hogy ebben a kivezettetés jóváhagyásáról szóló határozathozatalban mintegy résztvesznek azok a képviselők is, akik házhatározattal ki vannak zárva, vagy kivezettettek; résztvesznek azáltal, hogy az ő szavazataik mindig beszámittatnak, és pedig olyanformán, mintha a kivezettetés jóváhagyása ellen szavaztak volna.

Ezáltal eléretik az, hogy, mondjuk, olyan esetben, midőn képviselőházi határozattal már amugy is a ház több tagja van kizárva, az elnök a kivezettetések által ne hozasson létre olyan állapotot, hogy az addigi többség kisebbséggé váljék, tehát biztositja, hogy elsősorban a jóváhagyás tekintetében hozott határozatban tényleg a képviselőház többségének akarata nyilatkozzék meg, de másrészt biztositja az is, hogy amennyiben ilyen kivezettetések után rögtön valamely kérdés felett való szavazásra kerül a sor, meg ne hamisittassék a többség, egyszóval, hogy a képviselőháznak, a többségnek az akarata a maga tisztaságában és teljességében nyilatkozzék meg. *(Élénk helyeslés.)*

Ezek volnának azok az intézkedések, amelyekről azt mondottam, hogy ebben a törvényjavaslatban a ház elnökének hatáskörére vonatkoznak.

A törvényjavaslat további szakaszai egy képviselőházi fegyveres őrség felállitásáról intézkednek. Az erre vonatkozó rendelkezések között leglényegesebb az, hogy ez a képviselőházi fegyveres őrség katonailag lesz szervezve, és pedig azért, mert csak ezáltal érhető el az, hogy ez az őrség tökéletesen fegyelmezett legyen és az elnök minden rendelkezését kétség, halogatás, huzavona vagy félelem nélkül teljesitse és hajtsa végre. *(Élénk helyeslés.)*

El kell képzelnünk a fegyveres őrség tagjainak lelkiállapotát egy-egy ilyen karhatalmi intézkedés alkalmával. *(Halljuk! Halljuk!)* Tudjuk, hogy a politikai események a napilapokban, a népgyüléseken, de különösen itt a házban, ahol ezen őrség tagjai jóformán állandóan jelen vannak, megtárgyaltatnak, esetlen tendenciózus szinezetben állittatnak be. *(Ugy van! Ugy van!)* A fegyveres őrség tagjainak lelkében esetleg olyan képzetek támadnak, amelyek elhitetik velük, hogy hazafiatlanságot, vagy a képviselők mentelmi joga ellen való merénylet követnek el akkor, midőn kötelességüket teljesitik. Nem szabad továbbá elfelejteni, hogy az a jóformán mindennapos érintkezés, amely a képviselőházban állandóan jelenlevő őrség tagjai s az egyes képviselő között fennáll, talán bizonyos gyengeséget, talán bizonyos kiméletes indulatot hozhatna létre a képviselőházi őrség tagjainak lelkületében. *(Ugy van!)* Mindezeket a, hogy ugy mondjam, lelki pressziókat ellensulyozni kell azzal az erős fegyelemmel, amely ezen őrséget az elnök akaratának végrehajtására feltétlenül képessé teszi. *(Élénk helyeslés.)*

Ezen katonailag szervezett fegyelemmel biztositani fog az, hogy akkor, midőn az elnök a képviselőház működési képességének megőrzése érdekében megteszi a maga intézkedéseit, ezek az intézkedések semmi körülmények között meg ne hiusuljanak. *(Élénk helyeslés.)*

A képviselőházi őrség teljesen és tökéletesen az elnök hatáskörének lesz alárendelve, és annak daczára, hogy katonailag szerveztetik, a kormánytól teljesen független lesz, az az elnök parancsait fogja végrehajtani, kivéve azt az egy esetet, amikor a képviselőház nincs együtt, amikor a képviselőháznak elnöke nincs, mert ekkor a háznagy rendelkezése alatt fog állani.

A képviselőházi őrség ugy van kontemplálva, hogy 60 tagból fog állani. Ez a szám körülbelül megfelel annak a számnak, amelyből áll az a készenlét, amely jelenleg normális ülésnapon a házban és a ház körül szolgálatot teljesit s ebből a szempontból ez a képviselőházi őrség az államrendőrséget fogja tehermentesiteni, amennyiben normális ülésnapokon a jelenlegi államrendőrségi hatáskört fogja betölteni.

A törvényjavaslat szerint a képviselőházi őrség tagjai a csendőrségből és a katonaságból, a fegy-

veres erőből fognak rekviráltatni és pedig olykép, hogy a képviselőházi őrség egy-egy tagja több mint három esztendeig ezt a szolgálatot nem fogja teljesithetni, aminek az az előnye lesz meg, hogy egyrészt a kényelmes életben a fegyveres őrség tagjai nem fognak elpuhulni, másrészt pedig a katonai fegyelem érzése sokkal tökéletesebben fog bennük érvényesülni.

A törvényjavaslat 4. §-a intézkedik aziránt, hogy abban az esetben, ha az elnök intézkedéseinek végrehajtásában olyan ellenállásra találna, amelynek legyőzésére ez a 60 tagu őrség nem elegendő, hogy ebben az esetben a képviselőházi őrség megerősithető, és az elnök felhasználhatja rendelkezéseinek végrehajtására a csendőrséget, az államrendőrséget és a fegyveres erőt. Erre vonatkozólag is nyujt be a közigazgatási bizottság egy módositást, és pedig olyan jellegü módositást, hogy abban az esetben, amidőn a képviselőházi őrség megerősitéséről van szó, továbbá amidőn a képviselőházi őrség szolgálatának a képviselőház belterületén való kiegészitéséről van szó, erre a czélra ugy a csendőrség, mint a fegyveres erő használtassék fel; abban az esetben azonban, ha a képviselőházi őrség szolgálata mellett a képviselőház közvetlen környékén szükséges karhatalmi teendők foganatositása iránt tesz az elnök intézkedést, itten ugy a csendőrség, mint a fegyveres erő és ezenkivül a székesfővárosi államrendőrség is igénybe vehető legyen. Ennek a javaslatnak indoka az, hogy az államrendőrségnek fegyelmi szabályzata, szervezete és fegyverhasználati szabályai teljesen mások, mint a képviselőházi fegyveres őrségé. De a fegyveres őrség szolgálati szabályzata megfelel a katonaság és csendőrség szolgálati szabályzatának, ugy hogy azon esetekben, amikor közvetlen együttműködésről van szó, sokkal helyesebbnek látszik, ha ezen három katonailag szervezett katonai testület működik ilyeténkép együtt, mert a szolgálati és fegyverhasználati szabályzat eltérése, valamint a többi különbségek által létrehozott ellentétek ezen közvetlen együttműködés eseteiben igy nem fogják káros hatásukat éreztetni. *(Helyeslés.)*

Az 5. §-nál még egy további javaslatot is tesz a közigazgatási bizottság, amely mindössze egy átmeneti intézkedést foglal magában s azt mondja, hogy addig, mig ez a képviselőházi fegyveres őrség tényleg meg fog alkottatni és tényleg megkezdheti szolgálatát, addig a jelenlegi jogállapot marad érvényben. Szükséges ez azért, mert hiszen a törvény életbeléptétől addig a napig, amelyen a képviselőházi fegyveres őrség szolgálatát tényleg megkezdheti, előreláthatólag hosszabb idő fog eltelni, s felmerülhet az a kétség, hogy addig, mig ez a fegyveres őrség tényleg megalkotva nincs, de törvény szerint a képviselőház elnökének karhatalmi intézkedéseit már ez van hivatva végrehajtani, hogy vajjon addig joga van-e az eddig erre a czélra felhasznált államrendőrségnek, illetőleg csendőrségnek arra, hogy a képviselőház területén működjék. Ezzel az átmeneti intézkedéssel a kérdés tökéletesen meg lesz oldva. *(Helyeslés.)*

T. ház! Ezekben ismertettem részletesen a képviselőházi fegyveres őrségről szóló törvényjavaslat intézkedéseit. Méltóztassék megengedni, hogy ezek után néhány általános megjegyzést tegyek a törvényjavaslatra vonatkozólag, egynéhány általános megjegyzést, amelyekből a közigazgatási bizottság is kiindult akkor, amikor ezt a törvényjavaslatot a képviselőháznak nyugodt lelkiismerettel elfogadásra ajánlja.

Mindenekelőtt felmerül az a kérdés, vajjon czélszerü-e, indokolt-e egy ilyen törvény alkotása, és hogy akkor, amikor amint mondottam, e javaslat intézkedései tulajdonképen csak a jelen jogállapot preczizirozása, szükségesnek mutatkozik-e, hogy e jogállapot tényleg preczizirozottassék és részletesen megállapittassék? És itt különbséget teszek a törvényjavaslat intézkedéseinek általam megjelölt két csoportja közt, és mindenekelőtt beszélek az elnöki hatáskör megállapitásáról. *(Halljuk! Halljuk!)*

Igaz, hogy miként mondtam, az elnöki hatáskör eddig is törvényesen meg van állapitva az 1848 : IV. t.-cz. és a házszabályok intézkedéseiben, szellemében és intencióiban, mégis akkor, amikor az 1848-iki t.-czikk és a házszabályok létrejöttek, azok megalkotói aligha gondoltak azoknak az eseményeknek a lehetőségére, amelyek a képviselőház legközelebbi multjában előfordultak. *(Igaz! Ugy van!)* A képviselőháznak ez a szomoru legközelebbi multja szükségessé tette, hogy az elnök igenis a törvényjavaslatnak és a házszabályoknak tökéletesen megfelelően, teljes szigorral, karhatalom igénybevételével szerezzen érvényt a maga intézkedéseinek a képviselőház egyes tagjaival szemben. *(Igaz! Ugy van!)*

De ha már erre az eljárásra szükség van, hogyha már az események szükségessé tették, hogy az 1848-iki t.-czikk és a házszabályok intézkedései csakugyan igénybe is vétessenek, sokkal helyesebbnek, sokkal bölcsebbnek látszik, hogy uj, precziz, határozott törvényben állapittatik meg az elnöki jogkör és hatáskör. *(Igaz! Ugy van!)* És abban a formában, amint a közigazgatási bizottság terjeszti a törvényjavaslatot a képviselőház elé elfogadásra, ebben a formában nemcsak határozottan megállapittatik, nemcsak preczizirozatik az elnöki hatáskör, de a részletesen ismertetett 4. pontban annak bizonyos korlátai, határai is állittatnak fel, oly korlátai és határai, amelyek csak jótékonyan hathatnak az egyes képviselők jogaira. Tökéletesebbé teszik a képviselőházra vonatkozó szabályokat, tökéletesebbé teszik nemcsak az elnöki hatáskör végrehajthatóságát, de tökéletesebbé teszik abból a szempontból is, hogy az elnöki hatáskörnek, jogkörnek meg vannak állapitva a maga szigoruan körülirt határai.

Ami a törvényjavaslat második intézkedési csoportját illeti, vagyis azokat az intézkedéseket, amelyek a képviselőházi fegyveres őrség felállitására vonatkoznak, ma is teljesen kétségtelen, hogy

a képviselőház elnökének a maga intézkedéseinek végrehajtására karhatalom áll rendelkezésére. *(Igaz! Ugy van!)*

Az 1848 : IV. t.-czikk 14. §-a azt mondja, hogy a rend és csend fentartása terembiztosok által, szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik. Ezt a szakaszt ily formájában némileg elavultnak kell tekinteni. Tudjuk, hogy a terembiztosok mai szervezetükben és mai felszerelésük mellett nem alkalmasak arra, hogy karhatalmi intézkedéseket hajtsanak végre. De tudjuk, hogy a nemzeti őrséget az 1868 : XLI. t.-czikk megszüntette. Egészen természetes azonban, hogy a nemzeti őrség hatásköre már csak a jogfolytonosságnál fogva is átment egy másik szervezetre, átment arra a szervezetre, amely nemcsak e szempontból, de a nemzeti őrség más irányu tevékenységében a nemzeti őrség hatáskörét átvette. Az 1848 : XXII. t.-czikk szerint azon czélra állittatott fel a nemzetőrség, hogy a személyes és vagyonbiztonság, a közcsend és belbéke biztositassék. Most már a nemzeti őrség e hatáskörét átvette a nemzeti őrség megszüntetésével a csendőrség, a rendőrség és a fegyveres erő.

De ha általában ez a három intézmény vette át a nemzeti őrség hatáskörét, akkor csak természetes, hogy ezt a specziális hatáskört is ez az általánosságban a nemzeti őrség utódjává kontemplált három szervezet vette át, miből nyilvánvaló és világosan következik, hogy a képviselőház elnökének karhatalom ma is áll rendelkezésére és pedig épen az 1848 : IV. t.-czikk 14. §-a alapján, még pedig az a karhatalom, mely a nemzeti őrség utódja, mely annak hatáskörét átvette.

Kérdés tehát, hogyha az elnöknek intézkedései végrehajtására ilykép karhatalom áll rendelkezésére, vajjon indokolt és szükséges-e, hogy ez a képviselőházi fegyveres őrség megalakittassék, hogy ez vegye át az elnöknek jelenleg rendelkezésére álló karhatalom szolgálatát? Én itt ismét azt mondom, hogy jogelvi szempontból, szabadságok szempontjából sokkal tökéletesebb, ha ezt külön képviselőházi fegyveres őrség veszi át. *(Igaz! Ugy van!)* Tökéletesebb elsősorban azért, mert a mai jogállapot mellett, midőn a képviselőház elnöke a karhatalmat a végrehajtó hatalomtól, a kormánytól köteles rekvirálni, a törvényhozó hatalomnak ez a fontos szerve, a képviselőház, ha nem is alárendeltségi, de bizonyos fokig függőségi viszonyba jut a végrehajtó hatalommal szemben.

Ha a képviselőház elnökének egy ilyen külön őrséget állitunk rendelkezésére, mely kizárólag neki van alávetve, mely azért van szervezve, hogy az ő intézkedéseit hajtsa végre, jogelvi szempontból nagy lépést teszünk előre, mert megvalósitjuk, tökéletesebbé teszszük a törvényhozó hatalomnak a végrehajtó hatalomtól való függetlenitését. *(Helyeslés.)*

De czélszerüségi szempontból is indokoltnak látom e fegyveres őrség megalkotását azért, mert ezáltal mindenkor és nimdig pillanatnyilag áll karhatalom az elnök rendelkezésére. Azok az esetek, midőn az elnöknek intézkedései körében karhatalomra van szüksége, legnagyobbrészt nem láthatók előre, hanem az ilyen helyzet pillanatnyilag alakul ki, és a képviselőház működésének biztositásában néha az az egy-két negyedóra, amivel a karhatalom rekvirálása jár, veszteséget jelent. Az a néhány negyedóra, melyre az ország legelső hatóságának, intézményének működése megbénittatik, országos szempontból nem lehet mellékes, és igy igenis czélszerüségi szempontok is indokolják, hogy a képviselőház elnökének állandóan és mindenkor, a rekvirálással járó késedelem nélkül álljon karhatalom rendelkezésére. *(Helyeslés.)*

T. ház! Felmerült több oldalról az a vélemény, hogy ezeket az intézkedéseket, melyek e törvényjavaslatban foglaltatnak, nem kellett volna törvény utján rendezni, hanem ezeket házszabályok utján is lehetett volna rendezni. Itt azonban mindenekelőtt rámutatni kivánok arra, hogy mikép mondtam, e törvényjavaslatnak az intézkedései szoros kongruenczában vannak az 1848. évi IV. t.-cz. egyes intézkedéseivel, s igy lehetetlen azt mondanunk, hogy mikor ezeket a viszonyokat nagyjában eddig is már törvény szabályozta, akkor ezeket továbbra egyszerre csak házszabálylyal szabályozzuk. Igenis, minden esetben, hol az 1848. évi IV. t.-cz. kiegészitését vagy bizonyos fokig való preczizirozását, szorosabb meghatározását foglalja magában ez a javaslat, az egyedül helyes és elfogadható ut az, hogy ezt a kiegészitést és preczizirozást törvény utján alkossuk meg.

De rá akarok még egy szempontra mutatni, melyre egy igen érdekes czikkben Szabó János t. képviselőtársam mutatott rá. Ebben a törvényjavaslatban egy katonailag szervezett őrség felállitásáról van szó. Tudjuk, hogy katonai szervezetet az országban csak törvény szervezhet, katonai szervezet másképp mint törvény utján meg nem alkotható; mindazon intézkedések tehát, melyekben katonailag szervezett fegyveres őrség felállitásáról van szó, másképp mint törvény utján meg nem tehetők.

Felmerül az a kérdés, hogy mikor saját ügyrendjét, saját tanácskozási szabályait a képviselőház autonomicze állapitja meg, nem fog-e bizonyos ellentét mutatkozni abból a szempontból, hogy ezekkel a szabályokkal szemben bizonyos, és a módositott javaslat szerint elég részletes intézkedések nem házszabályszerüen, de törvényileg biztositattak.

Én valami nagy elválasztó vonalat látok ezek között a törvényben szabályozott intézkedések között és általában a házszabály intézkedései között. Nagy elválasztó vonalat, mert hiszen ezek az intézkedések nem annyira a képviselőház tanácskozásának mikéntjére, a képviselőház normális rendjének és csendjének fentartására vonatkoznak, ezek mintegy alapelvek, amelyek lehetővé teszik azt, hogy a képviselőház minden körülmények között működhessék. Ezek a törvényjavas-

latban foglalt intézkedések nem eljárási módokat irnak elő, de — hogy ugy fejezzem ki — megakadályozzák a fizikai obstrukcziót, megszüntetik azt, hogy fizikai eszközökkel lehessen lehetetlenné tenni a képviselőház határozathozatalát.

És itt látom én az elválasztó vonalat; a házszabályokban maradjanak meg azok az intézkedések, amelyek a tanácskozási módokat, a rend körülirását foglalják magukban, a törvényben pedig helye van azoknak az intézkedéseknek, amelyek lehetővé teszik, hogy a házszabályok érvényesithetők és alkalmazhatók legyenek, mert hiszen ott, ahol fizikai obstrukczió van, ahol a képviselőház nem működik, ott nincs házszabály, mert a házszabály nem alkalmaztatik. *(Ugy van! a jobboldalon.)*

A képviselőház, mint a törvényhozás egyik legjelentékenyebb faktora, az alkotmány egyik legfontosabb, legszentebb institucziója és ezt az institucziót törvény állapitja meg, ennek alapjai csakis törvényen nyugodhatnak.

De kérdem én, institucziő-e az olyan intézmény, mely egyes tagjainak akarata folytán működésre képtelen; institucziő-e az olyan intézmény, amelyet maga a törvényhozás nem rak körül olyan garancziákkal, hogy az az intézmény valóban elérje czélját, hogy amikor csak szükség van működésre, ezt a működést mindenkor ki is fejthesse, kötelességeit csakugyan teljesithesse? *(Helyeslés.)*

Felmerültek a törvényjavaslattal szemben aggályok az egyes képviselők szabadsága szempontjából.

Mielőtt erre részletesebben kitérnék, egy disztinkczióra szeretnék rámutatni arra a különbségre, amely fennáll jog és szabadság között.

A jog, mint abszolut fogalom, tulajdonképen egy szemben álló oldalról véve mindig jogtalanságot jelent. A jog, mint abszolut jog, mindig arra ad nekem hatalmat és erőt, hogy valakitől valaminek türését, vagy valakitől valaminek cselekvését követeljem. De a szabadság ilyen aprólékos egyéni jogok mozaikja, a szabadság csak ott van, ahol az én jogom nem teszi tönkre felebarátom jogát, a szabadság olyan mozaik, amelyet nem lehet azokból a durva kövekből, az egyes jogdarabokból, egyéni jogokból ugy összerakni, amint épen kezünkbe jutnak, ezeket a jogdarabokat meg kell faragni, olyan formájuvá kell tenni, hogy egymás mellett megférhessenek; e mozaikszerüen összerakott abszolut egyéni jog adja a szabadságot. *(Ugy van! Ugy van!)*

Vajjon a képviselőház egyes tagjainak szabadsága lenne az, hogy egyeseknek megadjuk azt a jogot, hogy ugy viselkedjenek, amint akarnak, azt tegyék, ami eszükbe jut ebben a képviselőházban, a mely az ország deliberálásának, az ország akaratnyilvánulásának terme, hogy itt konczerteket rendezzenek? *(Ugy van!)*

Talán azt az érvet fel lehet hozni a törvényjavasat ellen, hogy egyes képviselők abszolut jogát sérti; de nem sérti a képviselőház egyes tagjainak szabadságát, mert hiszen a képviselőház tagjainak szabadságában benne van az én jogom is, az a jogom, hogy ebben a képviselőházban felszólalhassak, az a jogom, hogy ebben a képviselőházban az én akaratom mint a képviselőház megnyilvánult akaratának egy integráns része érvényesüljön. *(Élénk helyeslés.)*

Kiterjeszthetjük ezt nemcsak a képviselők szabadságára, kiterjeszthetjük ezt az egyes állampolgárok, a választóközönség szabadságára is, mert hiszen, ha azt mondjuk, hogy egy-egy választókerület képviselője egy-egy választói csoport itten való személyesitője megakadályozhatja a képviselőház működését, ezzel ugyan abszolut jogot adunk annak az egy választókerületnek, de tönkretesszük a szabadságot, mert megfosztunk több választókerületet, *(Élénk helyeslés.)* megfosztjuk több választókerület közönségét attól, hogy az ő egyéni joga, az ő abszolut joga érvényesüljön, hogy ő a maga képviselője utján ebben a házban megnyilatkozhassék, a ház akaratnyilvánulásához hozzájárulhasson. *(Élénk helyeslés.)*

És mikor a szabadságban ezeket a különböző egyéni jogokat összhangba hozzuk, mindig elsősorban annak a jognak van igénye arra, hogy terjeszkedjen a többi jog rovására, amelyek fontosabbak, amelyek az állami érdek, amelyek a hazafiság szempontjából elsősorban volnának tekintetbe veendők, *(Igaz! Ugy van!)* és én nem birok elképzelni az alkotmányosság szempontjából fontosabb jogot, jobban megőrzendő jogot, olyan jogot, mely a többi jogoktól több áldozatot követelhetne, mint azt, hogy az ország abban a helyzetben legyen, hogy törvényeket alkothasson, *(Helyeslés.)* mint hogy az ország képviselőháza elvégezhesse azt a kötelességét, de ne csak kötelességét végezze el, hanem eleget tegyen az államélet azon elsőrendü követelményének, az államélet azon alapinstituczióinak is, hogy az ország működése, az ország teljes élete törvények alapján és pedig az alkotmány szabályai alapján létrejött törvényekkel szabályoztassék. *(Élénk helyeslés és taps.)*

T. ház! Én a közigazgatási bizottság megbizásából és mint annak előadója ezt a törvényjavaslatot a jelentésben is felsorolt módositásokkal együtt elfogadásra ajánlom, de engedtessék meg nekem, hogy a közigazgatási bizottság ezen javaslatához hozzátegyem a magam szerény gondolatát is, *(Halljuk! Halljuk!)* hogy én ezt a javaslatot nemcsak tiszta lelkiismerettel' hanem szeretettel, hazafiságom egész tüzével ajánljam a t. háznak elfogadásra. *(Élénk helyeslés, éljenzés és taps.)*

Elnök: Kiván még valaki szólni? Ha szólni senki nem kiván, az általános vitát bezárom, a tanácskozást befejezettnek nyilvánitom. Következik a szavazás.

Kérdem a t. háztól, elfogadja-e a tárgyalás alatt álló törvényjavaslatot általánosságban, a részletes vita alapjául, igen vagy nem? *(Igen!)* A képviselőház a törvényjavaslatot általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadván, következik a részletes tárgyalás,

Gr. Draskovich János jegyző *(olvassa a törvényjavaslat czimét és 1—5. szakaszait, melyek észrevétel nélkül elfogadtatnak).*

Elnök: Ezzel a törvényjavaslat részleteiben is letárgyaltatván, harmadszori felolvasása a legközelebbi ülés napirendjére fog kitüzetni.

Következik a napirend következő tárgya: a költségvetés tárgyalásának folytán, még pedig az igazságügyi tárcza költségvetése (Irom. 601).

Gr. Draskovich János jegyző *(olvassa)*: Központi igazgatás. Rendes kiadások: XXII. fejezet, 1. czim. Rendkivüli kiadások: Átmeneti kiadások: XI. fejezet, 1. czim. Rendes bevételek: X. fejezet, 1. czim. Kiadás. Rendes kiadások. 1. rovat. Személyi járandóságok 1,031.362 K.

Elnök: Az előadó urat illeti a szó.

(Az elnöki széket Jankovich Béla alelnök foglalja el.)

Kenedi Géza előadó: T. képviselőház! Az 1913. évi igazságügyi budget normális képet mutat. Uj intézmények berendezésére nagyobb költségek nem fordulnak elő benne. Minthogy az uj polgári perrendtartás 1914 szeptember 1-én fog életbelépni, a jövő esztendőben még nem merülnek fel olyan kiadások, amelyet ennek életbeléptetése tesz szükségessé, kivéve mégis egy csekély, 50.000 K-ás tételt, amelyről leszek bátor annak helyén megemlékezni.

Az abszolut számok következőképen alakulnak. A teljes szükséglet 71,666.606 K. Erre fedezet van a bevételekben, amelyek 3,815.904 K-t teszneknek ki, ugy, hogy a tiszta szükséglet 67,850.702 K. A netto nagyobb szükséglet, t. i. a bevételek beszámításával, az 1913-ik évben 4,909.700 K-val több, mint amennyi erre az évre elő volt irányozva. A brutto-szükséglet, vagyis a szükséglet nyers összege 5,061.630 K. Ennek a legnagyobb része az ordinariumba, vagyis a rendes szükségletek közé tartozik, amennyiben 1913-ban e czim alatt a plusz 4,884.639 K.

Az átmeneti kiadásoknál csekély többlettétel mutatkozik: 239.000 korona. Ennek mintegy fele a központi igazgatásnál szükséges, amint elő fogom terjeszteni; a beruházásoknál pedig csekély 60.000 korona apadás mutatkozik. Egyébként pedig nyers kiadási tétel 3,481.000 korona.

A beruházásoknál figyelmessé teszem a t. házat egy jelentékeny tételre, nevezetesen az uj központi járásbiróságnak épitési tételére, amely épület épitését az idei őszszel megkezdettük. *(Helyeslés.)* Ez az összeg nem fordul elő az igazságügyi budgetben, mert a pénzügyi tárcza kezelésébe van beolvasztva és onnan intézik. Ott a kiadások 3. fejezetének 14. czime alatt 4 millió korona kiadás van felvéve a ministeriumokra és más állami hivatalok épitésére. Tehát tulajdonképen a szükséglethez hozzá kellene adnunk ezt az összeget is, hogy a beruházásoknak egész tiszta képét adjuk.

Már most, ha az 5,061.630 korona szükséglettöbblet hovafordítását tekintjük, arra a meggyőződésre jutunk, hogy ebből 3.104,200 korona tulajdonképen családi pótlékokra fordittatik, amelyek az idén merülnek fel tudvalevőleg először.

A többkiadásnak teljes 61%-a az, amelyet a családi pótlékok a tárcza keretében felemésztenek. A többi is javarészt személyes pótlékokra fordul, amelyek esedékesekké váltak, továbbá a kezelőszemélyzet szaporitására stb., ugy hogy ugyszólván az egész szaporodást vagy ennek legalább legnagyobb részét a személyes szükségletek emésztik fel. Reméljük azonban, hogy ezen az uton közvetve az igazságszolgáltatás jóságára és gyorsaságára is kedvezőleg fognak hatni e kiadások. *(Helyeslés.)*

Már most, ha az egyes czimeket tekintjük, akkor ugy tapasztaljuk, hogy, amint az imént is emlitettem, a szükségletttöbblet tekintetében a családi pótlékok vörös fonál gyanánt huzódnak át a budgeten, ugy hogy már a központi igazgatásnál, ahol 1,284.036 korona szükségletttöbblet van a rendes rovatban, ebből a többletből a családi pótlékokra 53.700 korona esik. A rendkivüliek közt előfordul 124.000 korona többszükséglet; ebből 50.000 koronát emésztenek fel azok az előkészitő előadások, amelyek az életbelépő perrendtartás ismeretének az ügyvédi és a birókarban való terjesztésére szolgálnak. Ez az első tétel, amely a jövendőbeli perrendtartásnak előrevetett, ne mondjuk, hogy árnyéka, hanem talán sugara.

Itt azután a büntetéspénzek alapjához való hozzájárulásnál még 74.000 korona többlet van, amelyet az illető rovatnál röviden meg fogok világitani.

A Curiánál az ordináriumban 31.288 korona többlet szerepel, amelyből a családi pótlék teljes 30.000 korona. Itt azonban a kisegitő birák megszüntek, amit a háznak örvendetes tudomásvétel végett vagyok szerencsés bejelenteni. Egyben azonban sajnálattal vagyunk kénytelenek tapasztalni, hogy a Curiánál a hátralékok megint szaporodtak, és pedig, ha 1912 október végére számitjuk, akkor a hátralékok egész száma 5077, ugy hogy az év első tiz hónapjában aránylag többet intéztek ugyan el, mégis a szaporulat 825 darab. Ez ugy oszlik meg, hogy a Curia büntető osztályánál tulajdonképen javulás van, amennyiben itt a hátralékok fogynak 189-ezel, ellenben a polgári osztálynál 1018-ra rugó tetemes gyarapodás van, már amennyiben a hátralékok szaporodását gyarapodásnak lehet nevezni. Végeredményben ez okozza azután a 825 darabra rugó emelkedést.

Tavaly a hátralékokat a közfelfogásban is, de itt a házban is azzal indokolták és indokoltuk részben mi is, hogy a Curia politikai biráskodással, nevezetesen választási biráskodással túl lévén halmozva, ez a biráskodás munkaerejének tetemes részét vonta el.

Az idén azonban, amint méltóztatnak tudni, ezek a perek már amortizáltattak, de ime a hátralékok mégis szerencsésen itt vannak, sőt gyarapodtak. Ezt talán részben menteni lehet azzal, hogy a Curia személyzete apadt ebben az esztén-

424. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 deczember 11-én, szerdán,

Gr. Tisza István, közben **Jankovich Béla** elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések és irományok bemutatása. — Az inditvány- és interpellácziós-könyvek felolvasása. — A mentelmi bizottság jelentésének beadása. — A képviselőházi őrség felállitásáról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása. — Az 1913. évi állami költségvetés részletes tárgyalása és pedig a vallás- és közoktatásügyi tárcza. — Az elemi csapások által sujtott tokaji borvidéki szőlőtulajdonosok segélyezésére és a Béga csatornának a Temes—béga-völgyi vizszabályozó társulat ármentesitése érdekében is szükséges rendezéséről szóló 1902 : XXII. t.-cz. módositására vonatkozó törvényjavaslat beadása. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesitése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, b. Hazai Samu, Székely Ferencz, gr. Zichy János, gr. Serényi Béla, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 40 perczkor.)

Elnök: T. ház! Az ülést megnyitom.

A mai ülés jegyzőkönyvét Mihályi Péter jegyző ur fogja vezetni; a javaslatok mellett felszólalókat gróf Draskovich János, a javaslatok ellen felszólalókat Szojka Kálmán jegyző ur jegyzi.

Bemutatom Somogy és Vas vármegyék közönségének feliratait, valamint a Zemplénvármegyei gazdasági egyesületnek Molnár Béla képviselő ur utján benyujtott kérvényét a telepitési és parczellázás kérdéseinek törvényhozási uton való rendezése tárgyában,

a beszterczei kerületi gazdasági egyesületnek Kualesz Godofréd képviselő ur utján benyujtott kérvényét a Maros folyó hajózhatóvá tétele iránt.

A feliratok és kérvények a házszabályok 242. §-a értelmében előzetes tárgyalás és jelentéstélel végett a kérvényibizottságnak adatnak ki.

Következik az inditvány- és interpellácziós-könyvek felolvasása.

Gr. Draskovich János jegyző: Jelentem a t. háznak, hogy sem az interpellácziós-könyvben, sem az inditványkönyvben ujabb bejegyzés nincs.

Elnök: Ennek folytán ebben az irányban intézkedésnek szüksége nem forog fenn.

A mentelmibizottság előadója kiván előterjesztést tenni.

Mayer Ödön előadó: T. ház! A mentelmi bizottság nevében van szerencsém bejelenteni Csuha István és Budiszavljevics Búde négyrendbeli, Barcsay Andor négyrendbeli, Beck Lajos, Dahinten Ernő, báró Sólymosy Lajos háromrendbeli, Serbán Miklós háromrendbeli és Palugyay Móricz, Novák János és dr. Nagy Sándor mentelmi ügyeit.

Elnök: A mentelmi bizottság jelentése ki fog nyomatni, a ház tagjai között szét fog osztatni és napirendre tüzésük iránt a ház annak idején fog határozni.

Következik a napirend, és pedig annak első tárgya: a képviselőházi őrség felállitásáról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása (Ir. 591, 662).

Gr. Draskovich János jegyző *(olvassa a törvényjavaslatot).*

Elnök: Következik a szavazás.

Kérdem a t. háztól, elfogadja-e a most harmadszor felolvasott törvényjavaslatot harmadik olvasásban, igen vagy nem? *(Felkiáltások: Igen!)*

A ház a törvényjavaslatot harmadik olvasásban is elfogadván, az, alkotmányos tárgyalás és szives hozzájárulás végett, a főrendiházhoz küldetik át.

Következik az 1913. évi állami költségvetés tárgyalásának folytatása és pedig a vallás- és közoktatásügyi tárcza (Irom. 600).

Gr. Draskovich János jegyző *(olvassa):* Központi igazgatás. Rendes kiadások: XXI. fejezet, 1. czim. Rendkivüli kiadások: Átmeneti kiadások: X. fejezet, 1. czim. Rendes bevételek: IX. fejezet, 1. czim. Kiadás. Rendes kiadások, 1. rovat. Személyi járandóságok: 1,966.765 K.

Elnök: Az előadó ur kiván szólni. *(Halljuk! Halljuk!)*

Kammerer Ernő előadó: T. ház! *(Halljuk! Halljuk!)* Hovatovább nálunk is mind megértettebbé, mind kétségtelenebbé válik, hogy a fejlődés, a fenmaradás feltétele a kultura és hogy a fenmaradást, a megélhetést, a jövő nagy kérdéseit, a kulturális haladás mértéke és gyorsasága dönti el. Azért azon időben, mikor a költségvetés szürke füzetei kiosztásra kerülnek, egyet sem forgatok nagyobb érdeklődéssel, nagyobb mohósággal, mint

a vallás- és közoktatásügyi tárcza költségvetésének füzetét, mert a kulturális haladás feltételeit főképen ezen tárcza keretei adják meg és mutatják. *(Ugy van!)*

Ha az 1913. évre tekintünk, impressziónk csak a fokozott örömé lehet, mert megállapithatjuk, hogy a tárcza költségei immár 144 millióra emelkedtek és csak a mult évvel szemben is 27 millió többlet mutatkozik. *(Helyeslés.)* Megállapitható — ha a nagy állami üzemeket magukban foglaló és ezért összehasonlitásra nem alkalmas kereskedelmi és pénzügyi tárczákat kikapcsoljuk — hogy ez a tárcza immár a homloktérbe jutott, mert 28 millióval több költséggel rendelkezik, mint a belügyi tárcza, 35 millióval többel, mint a földmivelésügyi tárcza, 57 millióval többel, mint a honvédelmi tárcza és 71 millióval többel, mint az igazságügyi administráczió összes költségei.

A belügyi tárcza másfél millió többletet kapott, az igazságügyi 4·9 milliót, a földmivelésügyi 5·7 milliót, a honvédelmi 14·8 milliót, s igy ez a négy tárcza együttvéve 22 milliót. A vallás- és közoktatásügyi tárcza pedig egymagában 27 milliót, vagyis 5 millióval többet, mint a többi administráczionális ágak. *(Élénk helyeslés.)*

Ha elgondoljuk, hogy évtizedekig milyen hátul állott ez a tárcza, hogy 1868-ban 2,148.000 K-ja volt, 1870-ben 4,300.000 K-ja, 1880-ban 4,900.000 K-ja, 1890-ben 15 milliója, 1900-ban pedig még csak 36 milliója; s hogy mennyi küzdelemre, a belátások és a gazdasági helyzet milyen mérvü megváltozására volt szükség, amig a helyzet ily alaposan és ily örvendetesen átalakulhatott; akkor kell, hogy a jobb jövő reménye, az öröm érzése töltsön el bennünket. Mert hiszen nemcsak az állam, hanem a felekezetek, községek, városok, egyesületek is igen nagy áldozatokat hoznak a kultura terén; *(Ugy van! Ugy van!)* remélhetjük tehát, hogy rendelkezünk azokkal az anyagi eszközökkel, amelyek kulturánk kiépitésére szükségesek. *(Helyeslés.)*

Hogy részletesebben ismertethessem a költségvetést, fel kell emlitenem, hogy a rendes kiadások főösszege 124 millió, a többlet tehát itt 23,800.000 K, az átmeneti kiadások főösszege 8 millió, a többlet itt 1 millió, a beruházásoké 12 millió, a többlet itt 2·5 millió.

A tárcza bevételeiről is számolnom kell röviden. Ezek 300.000 korona többlettel immár 9,825.000 koronára emelkedtek, amelyekből a tandijakra, internátusok jövedelmeire 4 millió, klinikai, kórházi bevételekre 2 millió, az egyetemi alap jövedelmeinek szaporodására 0·5 millió, alapitványok, városok, községek hozzájárulására és egyebekre 3,300.00 korona esik.

A bevételek fokozása tekintetéből az egyetemi alapot emlitem fel, mert ez alap jószágainak czélszerü kezelése révén fél millió korona jövedelememelkedés van előirányozva. *(Élénk helyeslés.)* A rendkivüli bevételek között 450.000 korona szerepel, amelyet egyes városok, és pedig ez esetben Aranyosmarót és Ipolyság adnak iskolai hozzájárulás czimén.

A bevételek és kiadások egybevetése alapján 127 millió K-nyi többlet mutatkozik, amelyet az ország bocsát ezen tárcza rendelkezésére. Ha ezen többköltség hovaforditása iránt tájékozódni akarunk, ugyanazon tapasztalatokat tesszük, amelyeket már minden egyes tárcza költségvetésénél volt alkalmunk szerezni. *(Halljuk!)* A pénz vásárló erejének csökkenése oly követelőleg állitotta elénk az alkalmazottak illetményei rendezésének szükségességét, — mert hiszen nélkülöző és elégedetlen karral kedvező eredményeket elérni nem lehet — hogy ennek következtében a többlet túlnyomó részét az illetmény-rendezések veszik igénybe.

Az állami és nem állami népiskolák alkalmazottainak fizetésrendezésére, amint erre az illető helyen külön lesz szerencsém kitérni, 10 millió K szerepel a költségvetésben; a vallásügyi administráczió költségeit, amint erre szintén lesz szerencsém kitérni, 3,700.000 K-val emelkednek. A családi pótlékok, státusrendezések 5½ millió K-át vesznek igénybe. Ez az egy pár tétel tehát 19 milliót köt le, és igy más egyéb fejlesztésekre mintegy 8 millió K marad.

Mielőtt a részletekbe bocsátkoznám, még a tárcza alkalmazottainak számáról és annak emelkedéséről kell megemlékeznem. *(Halljuk!)* Az 1913. évi költségvetésben 1224 uj állásról és alkalmazottról van szó: ezek közül tanitó és tanitónő 500, óvónői állás 100, gazdasági népiskolai s felsőbb népiskolai alkalmazott 85, a felsőbb oktatás terén alkalmazottak száma 156, a középiskolai oktatás terén alkalmazottaké pedig 90. A többi az administráczió egyes ágaira esik.

Ma ezen tárcza alkalmazottainak száma együttesen 20.237, a népiskolai és a gyógypedagógiai téren alkalmazottak száma pedig maga 10.332-re rug, vagyis az összes személyzet felénél nagyobb többséget ezek tesznek ki.

Ezek után áttérek a tárcza részletesebb ismertetésére, bár megvallom, ez igen nehéz, mert egyik tárcza sem szakad annyi osztályra, annyi részre, mint épen a vallás- és a közoktatásügyi tárcza. *(Halljuk! Halljuk!)* Összevonom itt a főbb czimeket, ugy, amint ez a pénzügyi bizottság jelentésében is foglaltatik, és e réven iparkodom a legnevezetesebb ujitásokról beszámolni. *(Halljuk!)*

A felsőbb oktatás összevont czime alatt az egyetemet, müegyetemet, csillagvizsgálót, jogi, képzőmüvészeti és zeneakadémiákat értem; összesen 16,740.000 koronával vannak dotálva, A rendes kiadások többlete itt 1,242.000 korona. Az átmeneti kiadásokra 336.000 K, a beruházásokra pedig 236.000 K többlet esik. Az egyetem és a müegyetem minden fakultása részesül fejlesztésben, uj tanári, adjunktusi, tanársegédi, gyakornoki és egyéb állások rendszeresitése által. A fősulyt a minister ur helyesen az orvosi fakultásra vetette, és itt és ennek klinikáin teszi meg ama szükséges intézkedéseket, melyek a hallgatók nagy számát

tekintve, a szakoktatás sikereit a lehetőség szerint biztositani alkalmasak. *(Élénk helyeslés.)* Mert bár közegészségügyünk rendezhetése czéljából az orvosok számának növekedése szükséges és kivánatos, két egyetemünk orvoskari és klinikai berendezései, sajnos, nem állanak arányban a növendékek számának beállott és szükséges szaporodásával. Igaz, a túlzsufoltság baj más fakultásokon, igy a jogi fakultáson is, ahol az valóban szintén nagy mértékben tapasztalható; de ott talán mégsem annyira káros ez a jelenség, mint az orvosi fakultáson, *(Igaz! Ugy van!)* ahol az oktatás gyakorlati tanulmányokkal és gyakorlati kisérletekkel van összekötve. *(Élénk helyeslés.)*

1908-ban 1500 volt az orvostanhallgatók száma, 1909-ben 1734, 1910-ben 1932, 1911-ben 2171, 1912-ben 2500, a folyó évben pedig már a 2700-at is meghaladta. Hat év alatt tehát 1200-zal szaporodott az orvostanhallgatók száma. Elkerülhetetlen ez okból is az uj egyetemek felállitása, hogy ezen a bajon alaposan segiteni lehessen, s tényleg a minister ur az uj egyetemek szervezése ügyében a legnagyobb buzgalommal iparkodik a nehéz előmunkálatokat előbbrevinni, hogy mostani orvosi fakultásaink és klinikáink szervezése, kiépitése mellett ez a kérdés alaposan rendezhető legyen. *(Helyeslés.)* Felemlitem itt, mint uj kezdeményezést, hogy Kolozsvárott is a kórtani intézet mellett Pasteur-intézet fog felállittatni.

A József-műegyetem, amely nagyszerü uj telepén a fejlődésnek és szervezésnek uj, örvendetes korszakába lépett, több rendes tanári, adjunktusi és tanársegédi állást nyert, és egy uj közgazdasági szakosztályt, amelynek rendeltetése az, hogy az egyoldalu szakképzésben részesülő mérnököket a megfelelő közgazdasági szakismeretekkel szaturálja *(Helyeslés)* és ezek elsajátitására másféle szakiskolákat végzett hallgatóknak is módot és alkalmat adjon. Ez egyuttal embriója és előmunkája kiván lenni azon közgazdasági egyetemnek, amelyet a társadalom több oldalról élénken sürget, amelyet azonban ilyen kezdeményezés, ilyen fejlesztő lépések nélkül életre hivni nem lehet. *(Ugy van!)*

A felsőbb oktatásnál is — igen helyesen — nagy sulyt vet a minister ur az internátusokra, a különféle internátusok segélyezésére nagyobb sommát, 80.000 K-t vesz fel költségvetésünkbe.

Ami a középiskolákat illeti, a 20,970.000 K összköltségből a rendes kiadásoknál 2,100.000, az átmeneti kiadásoknál 600.000 és a beruházásoknál egy és fél millió korona emelkedés mutatkozik. Állami középiskolánk van ez idő szerint: 49 gimnázium és 26 reáliskola. Két uj gimnáziummal szaporitja ezeknek a számát a minister ur, és pedig uj gimnáziumot állit fel Aranyosmaróton és Ipolyságon. 60 tanári és 2 igazgatói állást szervez; mert a szombathelyi főreáliskola és a liptószentmiklósi gimnázium már ez év őszén megnyilott. A státusrendezést keresztülviszi és a pótlékok és óradijak többletére 1,207.000 K-t állit a költségvetésbe.

A beruházások rovatán egy és fél millió többlet mellett nagyobbszabásu épitkezések kerülnek kivitelre ott, ahol ez leginkább szükséges. Igy a jövő évben Kecskeméten, Gyergyószentmiklóson, Budapest-Kőbányán, Liptószentmiklóson, Aranyosmaróton, Ipolyságon, Kisvárdán stb. Nagy sulyt helyez itt is a minister ur az internátusokra. Igy a Budapest VIII. kerületi gimnáziummal kapcsolatban egy horvát internátusra első részletül 250.000 K állittatott be a költségvetésbe.

Segélyezésben több, mint tiz internátus részesül, amelyek közül felemlitendő a délvidéki földmivelők továbbá Gyertyámos község internátusai, a Délmagyarországi Közmivelődési Egyesület, a budadesti fiumei tanulók internátusa stb.

A felekezeti, törvényhatósági és községi középiskolák közül 114 intézet két és fél millió korona segélyt kap. Uj ezek között s most először kap segélyt a pápai benczés és a dombovári katholikus gimnázium.

A tanárok illetményeinek rendezésénél a többlet kitesz 1,200.000 koronát. A hitoktatók illetményeinek rendezését a minister ur külön fogja szabályozni, amint azt a költségvetés indokolásában bejelenti. A beruházásoknál 1,600.000 korona a többlet. Leginkább épitési segélyeket nyujt a minister ur; folyamatban van 20 épitkezés és 11 az, amely most kerül kivitelre. Itt is nagy sulyt helyez a minister ur az internátusokra, igy a kecskeméti református gimnáziumi internátus 112.000 koronát, a nagyenyedi református főgimnázium internátusa 500.000 koronát, a gödöllői gimnázium internátusa 400.000 koronát, a kolozsvári református főgimnázium internátusa szintén 400.000 koronát, az ungvári görög-katholikus internátus, a nagybecskereki Szent Imre fiu-internátus egyenként 300.000 koronát, a hajduböszörményi református, a brassói evangélikus főgimnázium internátusa egyenként 300.000 koronát a szarvasi ev. főgimnázium és internátus 250.000 koronát kap. Ezzel még nem meritettem ki a névsort.

Külön épitési segélyt nyujt a minister a pécsi cziszterczita főgimnáziumnak 400.000 koronát, a pesti izraelita alapitványi főgimnáziumnak 400.000 koronát. Itt is a kisebb összegeket elhagyom.

A felső leányiskolák tanári státusának rendezését keresztülviszi ezen költségvetés. Hat rendes tanári, hat tanitói állást szervez, és fejleszti itt is az internátusokat, és hogy az irányt gyakorlatibbá tegye, a háztartási és főzőiskolai tanfolyamokat.

Ezzel talán áttérhetek a költségvetés legnagyobb és legterjedelmesebb részére, arra, amely a népoktatási intézetekről szól. *(Halljuk! Halljuk!)* Ezek alatt értem a tanfelügyelőségeket, a népiskolákat, a kisdedóvókat, polgári iskolákat, és a polgári és népiskolai tanitóképzőket, és a gyógypedagógiai intézeteket. Összesen 71,237.000 korona költség fordittatik e czélokra. A rendes kiadások többlete 14,500.000 korona, a beruházásoké 1,158.000 korona.

A tanfelügyelet terén a minister a státusrendezést jelenti be és kezdeményezi, ugy, hogy a

Ház épületébe sem bocsátható be.

9./ Az eltávolításukat elrendelő 2528/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek.

10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólították volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolítást elrendelő 2560/912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószinü, hogy a kivezetettek közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zárattak ki, megjelenhettek volna.

11./ A rendőrség megjelenvén, távozásra szólitja fel a kivezetendőket, mire azok, és velük az egész ellenzék eltávoznak. Az eltávolításukat elrendelő 643/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsáthatók be újból.

12./ Az eltávolítást elrendelő 1630/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsátható be újból.

13./ Szóbeli intézkedés alapján távolittatott el.

14./ Ugyanezen az ülésen határozta el a Ház a kizárásukat. A határozathozatal után elnök távozásra szólitja fel őket s minthogy ennek nem tettek eleget, utasitotta az elnök - szóbelileg - az őrséget, hogy Justhot és Károlyit vezessék ki. Tiszteletdijukból 500 K. nem vonatott le.

15./ Szóbeli intézkedés alapján távolittattak el.

Név.	Mikor vezettetett ki?	Jegyzé	Név.	Mikor vezettetett ki?	Jegyzé
Iványka Imre	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./	Kállay Ubul	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./ 10./
Jaczkó Pál	1912.VI.10.d.e.	8./			
Jeszenszky Ferenc	1912.VI.10.d.e.	8./	Károlyi József gr.	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e.	1./ 2./ 3./4./ 7./
Justh Gyula	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 7.d.u. 1912.VI. 8. 1912.VI.10.d.e. 1913.VI. 4. 1914. I.14.	1./ 2./ 3./4./ 5./ * 6./ 7./ 12./ 14./	Károlyi Mihály gr.	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1914. I.14.	1./ 2./ 3./4./ 9./ 10./ 14./
Justh János	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1913.III.13. 1913.VI. 4. 1913.XI. 4. 1914. I.23.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./ 10./ 11./ 12./ 13./ 15./	Kelemen Béla	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./ 10./
			Kobek Kornél	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI.10.d.e.	1./ 8./
			Kovácsi Kálmán	1914. I.23.	15./

1./ Hogy mikor bocsáthatók be újból, azirányt a háznagyhoz intézett, 1440/912. sz., az eltávolitásukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott távoltartásuk, mert a következő napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az ülésteremben.

2./ 1467/912. sz. elnöki irat szerint további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

3./ Az ülés megnyitása előtt távolittattak el azért, mert a délelőtt kiadott 1467/912 sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az ülésterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznagyhoz.

4./ 1912. június 7-én kelt 1572/912. sz. átiratában az elnök utasitja a háznagyot, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy az ülésteremben meg akarnának jelenni, ellenük előzetesen karhatalom nem alkalmazandó, hanem esetről-esetre maga fog intézkedni.

5./ Kizárása dacára megjelent. Az elnök szóbeli intézkedése alapján az ülés megnyitása előtt távolittatott el. Hogy Justhon kivül kik voltak még, akik kitiltásuk dacára megjelentek s az ülés megnyitása előtt távozásra szólittattak fel, de csak a Justh Gy. ellen alkalmazott erőszak után távoztak, azt az adatok hiányossága miatt megállapitani nem lehetett.

* " " " " "

6./ Kizárása dacára megjelent. Az elnök szóbeli intézkedése alapján távolittatott el. Justh és a többi kizárt képviselők csak az ülés megnyitása után tódultak be az ülésterembe. Az ülés felfüggesztése után Pavlik először ezeket szólitja fel a távozásra s miután nem tettek eleget a felhivásnak, kivezettette őket. Körülbelül 64-en voltak, de hogy Justhon kivül kik, azt az adatok hiányossága miatt megállapitani nem lehetett.

7./ Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távolittatott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számitva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólitották volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolitást elrendelő 2560/912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés aziránt hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószinü, hogy a kivezetettek közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zárattak ki, megjelenhettek volna.

11./ Az eltávolitást elrendelő 1630/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsátható be újból.

12./ Ugyanezen az ülésen határozta el a Ház a kizárását. A határozathozatal után elnök távozásra szólitja fel s minthogy ennek nem tesz eleget, utasitja az elnök - szóbelileg - az őrséget, hogy Fernbachot vezessék ki. Tiszteletdijából 500 K. nem vonatott le.

13./ Szóbeli intézkedés alapján távolittatak el.

Név.	Mikor vezettetett ki?	Jegyzet.
Faragó Antal	1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18.	8./ 9./ 10./
Fernbach Károly	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1913.VI. 4. 1914. I.14.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./ 10./ 11./ 12./
Förster Aurél	1912.IX.17.	9./
Fráter Lóránd	1912.IX.17. 1912.IX.18. 1914. I.23.	9./ 10./ 13./
Gál Sándor	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e.	1./ 2./
Gedeon Aladár	1912.VI. 7.d.e. 1912.IX.18.	5./ 10./
Györffy Gyula	1912.IX.17.	9./
Haller István	1912.VI. 8. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1914. I.23.	6./ 8./ 9./ 10./ 13./
Hegyi Árpád	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.IX.17.	5. 6. 9.
Héderváry Lehel	1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 7.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1914. I.23.	* 5. 9. 10. 13.
Hock János	1912.VI. 8.	6.
Holló Lajos	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.IX.17.	1. 2. 9.
Horváth József	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.IX.17.	5. 6. 9.
Horváth Gyula	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI.10.d.e.	5. 7.
Huszár Károly /sárvári/	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1914. I.23.	1. 2. 3./4 7. 9. 10. 13.

1./ Hogy mikor bocsáthatók be újból, aziránt a háznagyhoz intézett, 1440/912. sz., az eltávolitásukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott távoltartásuk, mert a következő napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az ülésterembe

2./ 1467/912. sz. elnöki irat szerint további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

* 1468/912. sz. elnöki irat szerint minthogy csak első izben kisé relte meg a tanácskozás megakadályozását, csak erre az ülésre nem bocsá ható be újból.

3./ Az ülés megnyitása előtt távolittattak el azért, mert a délelőt kiadott 1467/912. sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az ülésterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznagyhoz.

4./ 1912. június 7-én kelt 1572/912. sz. átiratában az elnök utasit ja a háznagyot, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy az ülésteremben meg akarnának jelenni, ellenük előzetesen karhatalom nem al kalmazandó, hanem esetről-esetre maga fog intézkedni.

5./ 1573/912. sz. elnöki irat értelmében a ma délelőtti ülés folyam alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

6./ Az eltávolitásukat elrendelő 1636/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megje lenhettek a Házban.

7./ Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távolittatott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számitva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

8./ Az ülés megnyitása után távolittatott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számitva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Há

10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólították volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolitást elrendelő 2560/912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószinü, hogy a kivezetettek közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zárattak ki, megjelenhettek volna.

11./ A rendőrség megjelenvén, távozásra szólitja fel őket, mire a kivezetendők, és valük együtt az egész ellenzék, eltávoznak. Az eltávolitásukat elrendelő 843/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsáthatók be újból.

12./ Az eltávolitást elrendelő 1630/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsátható be újból.

13./ Ugyanezen az ülésen határozta el a Ház a kizárását. A határozathozatal után elnök távozásra szólitja fel s minthogy ennek nem tesz eleget, utasitja az elnök - szóbelileg - az őrséget, hogy Eitnert távolitsák el. Tiszteletdijából 500 K. nem vonatott le.

Név.	Mikor vezettetett ki?	Jegyzet.	Név.	Mikor vezettetett ki?	Jegyzet
Bikádi Antal	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1913.III.13.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./ 11./	Csuha István	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1913.III.13.	1./ 2./ 3./4 9./ 10./ 11./
Bizony Ákos	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.VI.10.d.e.	5./ 6./ 8./	Désy Zoltán	1912.IX.17. 1912.IX.18.	9./ 10./
Bosnyák Géza	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 7.d.e. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1913.III.13.	1./ 5./ 7./ 9./ 11./	Egry Béla	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 7.d.e. 1912.VI.10.d.e.	1./ 2./ 5./ 7./
Bottlik István	1912.IX.18.	10./	Eitner Zsigmond	1912.VI. 4.d.u. 1912.VI. 5.d.e. 1912.VI. 5.d.u. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18. 1913.VI. 4. 1914. I.15.	1./ 2./ 3./4 7./ 9./ 10./ 12./ 13./
Brestyenszky Kálmán	1912.IX.17. 1912.IX.18.	9./ 10./			
Csermák Ernő	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI. 8. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18.	5./ 6./ 8./ 9./ 10./	Esterházy Mihály gr.	1912.VI. 7.d.e. 1912.VI.10.d.e. 1912.IX.17. 1912.IX.18.	5./ 7./ 9./ 10./

1./ Hogy mikor bocsáthatók be ujból, aziránt a háznagyhoz intézett 1440/912.sz., az eltávolitásukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott távoltartásuk, mert a következő napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az ülésteremben.

2./ 1467/912. sz. elnöki irat szerint további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

3./ Az ülés megnyitása előtt távolittattak el azért, mert a délelőtt kiadott 1467/912. sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az ülésterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznagyhoz.

4./ 1912. június 7-én kelt 1572/912. sz. átiratában az elnök utasitja a háznagyot, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy az ülésteremben meg akarnának jelenni, ellenük előzetesen karhatalom nem alkalmazandó, hanem az elnök esetről-esetre maga fog intézkedni.

5./ 1573/912. sz. elnöki irat értelmében a ma délelőtti ülés folyama alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

6./ Az eltávolitásukat elrendelő 1636/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek a Házban.

7./ Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távolittatott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számitva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

8./ Az ülés megnyitása után távolittatott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számitva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

9./ Az eltávolitásukat elrendelő 2528/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból,de csak az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek

/

10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólitották volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolitást elrendelő 2560/1912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés az iránt, hogy mikor bocsáthatók be ujból, de valószinü, hogy a kivezetettek közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zárattak ki, megjelenhettek volna.

11./ A rendőrség megjelenvén, távozásra szólitja fel őket, mire a kivezetendők s velük együtt az egész ellenzék, eltávoznak. Az eltávolitásukat elrendelő 843/1913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról,hogy mikor bocsáthatók be ujból.

12./ Az eltávolitást elrendelő 1630/1913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsátható be ujból.

13./ Szóbeli intézkedés alapján távolittatott el.

14./ Ugyanezen az ülésen határozta el a Ház a kizárását.A határozathozatal után elnök távozásra szólitja fel s minthogy ennek nem engedelmeskedett, utasitja elnök szóbelileg az őrséget, hogy Becket vezessék ki. Tiszteletdijából 500 K. nem vonatott le.

15./ Szóbeli intézkedés alapján távolittattak el.

16./ Beck a Ház könyvtárában jelent meg, daczára hogy ki volt tiltva a Házból. Az elnök szóbeli intézkedése alapján eltávolittatott. Tiszteletdijából 500 K. levonatott.

LXVII. TÖRVÉNY-CZIKK

képviselőházi őrség felállításáról.(1)

(Szentesitést nyert 1912. évi december 28-án. Kihirdettetett az «Országos Törvénytár» 1912. évi december 31-én kiadott 18. számában.)

1. §. A képviselőház elnöke az 1848:IV. t.-cz. 10—14. §-ain és a képviselőházi házszabályokon alapuló jogánál és kötelességénél fogva:

1. gondoskodik a képviselőházban a hallgatók teljes hallgatagságban tartásáról, továbbá a tanácskozási rend és csend, valamint a közbiztonság fenntartásáról s a házszabályok szigoru végrehajtásáról;

---

(1) V. ö. a B. M. 1912. junius 19-én 526. sz. a. benyujtott törvényjavaslatát az 1848:IV. t.-cz. értelmezéséről és kiegészitéséről és a képviselőház közigazgatási bizottságának erre 1912. jan. 22-én 573. sz. a. tett jelentését.

A képviselőházi őrség felállításáról szóló törvényjavaslat intézkedései két egymástól különböző csoportra oszthatók:

Az 1. §. intézkedései a képviselőház elnökének jogkörét, helyesebben mondva kötelességeit szabályozzák a tanácskozási rend és csend, valamint a hallgatóságnak teljes hallgatásban való tartása tekintetében. — mindazon eset-kben, a hol a képviselőházi őrség alkalmazására szükség lenne. Az ezen csoportba tartozó intézkedések szorosabban vizsgálva uj rendelkezéseket nem foglalnak magukba, s alig tekinthetők egyébnek, az 1848. évi IV. t.-cz. 10—14. §-ai, s a házszabályok törvényes magyarázatánál.

A képviselőház legközelebbi multjának eseményei szükségessé tették, hogy a képviselőház elnöksége az idézett törvényszakaszokban s a házszabályokban a képviselőházi tanácskozások rendes lefolyásának érdekében reáruházott hatalommal a Ház tagjaival szemben is teljes szigorral éljen, — miután pedig sem a törvény, sem a házszabályok megalkotói annak idején alig gondolták, hogy ezen hatalom teljes szigorral való alkalmazására képviselőkkel szemben valaha szükség legyen, — s igy az erre vonatkozó elnöki jogkört bár megállapitották, kellőképen nem részletezték: felette helyesnek látszik, ha ezen jogkör most ujabb törvényhozási ténynyel, — bár teljesen a régi keretekben — részletesen meghatároztassék.

Annál helyesebbnek látszik ez, mert ezen authentica interpretatio folytán ezen elnöki jogkör határainak önkényes tágitása vagy annak félremagyarázása lehetetlenné tétetik.

A törvényjavaslat intézkedéseinek második csoportja katonailag szervezett képviselőházi őrség felállitásáról gondoskodik, melynek legfontossabb célja az, hogy minden esetben, midőn az elnökségnek a csend és rend fentartásában ellentállást kell leküzdenie, intézkedései foganatositására karhatam álljon rendelkezésére.

Az 1848. évi IV. törvényczikk 14. §-a szerint a csend és rend fentartása ily esetekben terembiztosok által, szükség esetében a nemzetőrség alkalmazásával eszközöltetik. A terembiztosok azonban mai szervezetük szerint ezen czélra szolgálati módja, szolgálati szabályzatuk, de felszerelésük hiányossága folytán is alig alkalmazhatók, — a nemzeti őrséget pedig az 1868. évi XLI. t.-cz. 32. §-a végleg eltörölte.

A nemzeti őrséget az 1848. évi XXII t.-cz. a személyes és vagyonbiztonság mellett a közcsend és és belbéke biztositására szolgáló intézményképen szervezte. Ezen intézmény megszünése folytán azt a képviselőház csendjének és rendjének s a hallgatóság teljes hallgatagságban való tartásának megőrzése körül való tevékenységében is természet szerint s a jogfolytonosság elvénél fogva azon szervezetek váltották fel, melyek a nemzeti őrség egyéb teendőit és kötelességeit átvették. Ezen szervezetek a csendőrség és rendőrség és szükség esetén a fegyveres erő.

Ezek alapján tagadhatatlan, hogy az elnökségnek intézkedései karhatalmi végrehajtására rendelkezésére áll a csendőrség, rendőrség és a fegyveres erő.

A képviselőházi őrség felállításának eszméje mégis a kérdés helyesebb megoldásának mutatkozik, mint a jelenlegi jogállapot. Két okból:

A rendőrség, csendőrség s a fegyveres erő a végrehajtó hatalom feltétlen rendelkezése alatt álló intézmények s igy ezeket a képviselőház elnöke csakis a végrehajtó hatalom intézkedésre jogosult tényezőinek utján veheti igénybe. Alkotmányjogi szempontból pedig felette fontos, hogy a képviselőház elnöke mint a képviselőház szuverénitásának legmagasabb megtestesitője, ezen intézkedéseiben is a végrehajtó hatalomtól teljesen függetlenné tétessék.

Másrészről pedig czélszerüségi szempontokból is szükségesnek látszik a képviselőházi őrség külön szervezetének létesitése, hogy ezáltal az elnökség állandóan és bármely pillanatban rendelkezzék karhatalom felett, a mi annál is fontosabb, mert az elnöki jogkör gyakorlatában a karhatalom felhasználásának szükségessége a legritkább esetekben látható előre, a képviselőház rendjének, csendjének, működése lehetőségének biztositását pedig a karhatalom rekvirálásával járó késedelem veszélyének kitenni nem lehet. (A képv. közigazg. bizottságának 1912 decz. 3. 662. sz. jelentése és a képv. véderőbizottságának 1912 decz. 4. hozzájáruló jelentését a 662. sz. irományi mellékletében.)

2. a képviselőház tanácskozását háborgató egyes hallgatót vagy egész hallgatóságot, ha egyszeri figyelmeztetésnek sikere nincs, eltávozásra szólíthatja fel és szükség esetében karhatalom alkalmazásával is eltávolíttathatja;

3. a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetében karhatalom alkalmazásával is foganatot szerez;

4. megteszi a képviselőház és a bizottságok tanácskozásainak biztosítására szükséges intézkedéseket; azt a képviselőt, a ki a rendet és csendet a tanácskozást teljesen meghiusító módon tartósan zavarja ugy, hogy rögtöni eltávolítása nelkül az ülés egyáltalában nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivezetteti és a képviselőháznak vagy bizottságnak erről az üléséről távoltartja.

A 4. pont esetében az elnök köteles intézkedését a képviselő eltávolítása után azonnal jóváhagyás végett a képviselőház elé terjeszteni, mely a felett vita nélkül egyszerü szavazással határoz. E szavazásnál a 4. pont szerint eltávolított vagy a képviselőház határozatával időlegesen kizárt képviselőt ugy kell tekinteni, mintha a jóváhagyás ellen szavazott volna, s a jóváhagyás csak akkor tekinthető megadottnak, ha az a szavazatok többségét az eltávolított és az időlegesen kizárt képviselők számbavételének daczára is megnyerte.

Az elnök intézkedése, ha azt az előbbi bekezdés értelmében a képviselőház jóvá nem hagyta, hatályát veszti, s az eltávolított képviselőnek joga van az ülésen ujra megjelenni.(1)

Nem lehet feladatunk a képviselőházban történt azon eseményeket ismertetnünk, a melyek a jelen törvényjavaslatnak beterjesztésére vezettek. Csupán arra a tényre kivánunk rámutatni, hogy a képviselőházban vitássá vált, illetőleg a képviselők egyrészt által kétségbe vonatott az elnök részéről a tanácskozási rend biztositására irányuló intézkedéseknek törvényessége. A szőnyegen levő törvényjavaslat az eddig érvényes jogszabályokra vonatkozólag hiteles törvénymagyarázattal szolgál és az elnök szóban forgó jogait és kötelességeit ujból szabatosabban körülirja. Ez által a vitát véglegesen eldönti.

Azon reményben, hogy az alkotandó törvény a parlamenti békének és rendnek állandó biztositékává fog válni és ez által jelentékenyen fogja elömozditani közviszonyaink megszilárdulását, a bizottság a javaslatot általánosságban és részleteiben elfogadván, azt a nagyméltóságu főrendiháznak változatlan elfogadásra ajánlja (a főrendiház egyesült közjog és törvénykezési, valamint pénzügyi bizottságának 1912 decz. 11-i 296. sz. jelentése).

(1) *(M. i.)* Az előterjesztett törvényjavaslat képviselőházi őrség felállításáról rendelkezik. Szükségesnek tartja azonban a javaslat az 1. §-ban előrebocsájtani azokat az eseteket, a melyekben a képviselőház elnökének a karhatalom alkalmazására és igy a képviselőházi őrségre szüksége van. Az 1. §-ban foglalt felsorolással a javaslat nem bővíti a képviselőházi elnök jogkörét, hanem csak részletezi a képviselőházi elnök jogkörére nézve máris fennálló törvényes rendelkezéseket. Ez a jogkör az 1848: IV. t.-cz. 10—14. §-ain és a képviselőházi házszabályokon alapszik. A mi mindenekelőtt az 1848: IV. t.-cz. 10. §-at illeti, ez a paragrafus kimondja a következőket: «A tanácskozásban szükséges csend és rend s a hallgatók teljes hallgatagságban tartása iránt mindenik tábla szabályokat alkot, s azoknak végrehajtását elnöke által szigoruan eszközölteti.» A most idézett szöveget összehasonlitva a javaslat 1. § ának 1. pontjával megállapitható, hogy az utóbbi majdnem szószerint iparkodik az 1848. évi törvény szövegét követni, de a közbiztonság fentartását, habár az már benne van a rend fenntartásában, a javaslat mégis azért emeli ki, hogy netalán felmerülő kétségeknek ele ét vegye. A javaslat első §-ának második pontja az 1848: IV. t.-cz. 11. és 12. -aira támaszkodik, a melyek közül a 11. §. azt rendeli, «hogy a hallgatóságnak a tanácskozást háborgatni semmiképen sem szabad», a 12. §. pedig igy szól: «Ha egyes hallgató vagy a hallgatóság a tanácskozást háborgatná és az elnöki egyszeri intésnek sikere nincs, másodizben a jelen törvényre hivatkozva, az egyes hallgatót vagy illetőleg az egész hallgatóságot kiparancsolhatja és annak helyét bezárathatja.» Egy felől az 1848: IV. t.-cz.-nek fentebb idézett 10. §-ából, a mely szerint az elnök a ház tanácskozásaiban szükséges csend és rend iránt alkotott házszabályok szigoru végrehajtásáról gondoskodik, másfelől az 1848. IV. t.-cz. 14 §-ából, a mely szerint ez a rend és csend fentartása teremőrtisztek által, szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik, kétségkivül megállapitható, hogy a képviselőházi tanácskozások zavartalanságának biztositása végett az elnök szükség esetében karhatalmat alkalmazhat. Áll ez nemcsak egyes hallgatókkal vagy az egész hallgatósággal szemben, a mely esetről

2. §. Az előző §-ban megjelölt intézkedések foganatosítására, a melyekhez karhatalom alkalmazására van a képviselőház elnökének szüksége, képviselőházi őrség állíttatik fel.

---

a javaslat 1. §-ának 2. pontjában van szó, hanem a képviselőkkel szemben is, a kikkel a javaslat 1. §-ának 3. és 4. pontja foglalkozik. Az a felfogás, mintha az 1848 : IV. t.-cz. 14. §-án k rendelkezése csak a hallgatóság irányában adna alapot a karhatalom alkalmazására, a törvénynek oly megszorító magyarázata, a melynek semmi alapja sincs. Már most is fennálló törvényes rendelkezésből következik tehát az elnöknek az a joga és kötelessége, hogy az 1. § 3. pontjához képest szükség esetében karhatalom alkalmazásával is foganatot szerezzen a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamely tagját az ülésekről időlegesen kizárja. Az ilyen kizárás a házszabályok 255. §-án alapszik, a mely szerint ezt a képviselőt, a ki a ház tanácskozásainak rendjét elnöki rendreutasítás daczára megzavarja, vagy az elnök irányában egyébként engedetlenséget tanusit, a ház mentelmi bizottság véleményének meghallgatása után, ismétlet esetében, az ülésekből időlegesen kizárhatja.

A karhatalom alkalmazásának az 1848. évi törvényen alapuló további esete az, a melyet a javaslat 1. §-ának 4. pontja részletez. Ezt az esetet a javaslat azért tartja szükségesnek kiemelni, mert az újabb időben hasonlóan, mint a külföldön is, a mi képviselőházunkban szintén előfordultak a tanácskozás csendjét és rendjét teljesen meghiusitó csend- és rendzavarások, a melyek, ha törvényes eszközök azoknak gátat nem vetnek, alkalmasak arra, hogy nemcsak minden parlamenti munkát lehetetlenné tegyenek, hanem arra is, hogy a parlament tekintélyét lerontsa. A karhatalom alkalmazásának az 1. §. 2., 3. és 4. pontjában jelzett esetein felül az 1. §. 1. pontjából folyó elnöki intézkedések foganatosításához egyébként is szükség lehet karhatalomra. Ezért a javaslat szerint a képviselőház elnöke, ha karhatalomra van szüksége, (2. §.) igénybe veheti a képviselőházi őrséget. (M. E. 1912. október 31. 591. sz. tvjav.) V. ö. 5. §.

(Képv. közig. biz.) Megállapitandó, hogy ezen rendelkezések az idézett törvényszakaszokkal s a házszabályok idevonatkozó intézkedéseivel teljes összhangban vannak.

Az 1. §. 1. pontja, mely az elnök erészbeni jogkörét általában körülirja, majdnem szószerinti ismétlése az 1848. évi IV. t.-cz. 10. §-ának, mely ezeket mondja: «A tanácskozásban szükséges csend és rend, s a hallgatók teljes hallgatagságban tartása iránt mindenik tábla szabályokat alkot s azoknak végrehajtását elnöke által szigoruan eszközölteti.» A javaslat szövegében ezen rendelkezés mindössze annyiban bővül, a mennyiben a képviselőház elnökének gondoskodása körébe utalja a közbiztonság fenntartását is. Ezen intézkedés tulajdonképen a csend és rend fönntartására vonatkozó intézkedésben bent foglaltatik, — s az 1848. évi IV. t.-cz.-kel szemben szintén nem norum, — annak a törvény szövegébe kifejezetten való felvétele azonban esetleges kétségek megelőzésére czélszerü.

Az 1. §. 2. pontja az elnököt felhatalmazza, hogy a képviselőház tanácskozását háborgató egyes hallgatót vagy hallgatóságot, ha egyszeri figyelmeztetésnek sikere nincs, eltávozásra szólitsa fel és szükség esetén karhatalom alkalmazásával is eltávolitsa. Az 1848. évi IV. t.-cz. 12. §-a azt rendeli, hogy: «Ha egyes hallgató, vagy a hallgatóság a tanácskozást haborgatja, s az elnöki egyszeri intézkedésnek sikere sincs, másodizben a jelen törvényre hivatkozva, az egyes hallgatót, vagy illetőleg az egész hallgatóságot kiparancsolhatja és annak helyét bezárathatja.» Igaz ugyan, hogy ezen szakaszban a törvényjavaslat azon intézkedése, hogy az elnök az egyes hallgatót, vagy hallgatóságot szükség esetén karhatalom alkalmazásával is eltávolithatja, határozottan bent nem foglaltatik, — de egybevetve ezen idézett szakaszt a törvény 10. §-ának azon rendelkezésével, hogy az elnök a csend és rend fenntartásáról szigoruan intézkedik, s a 14 §-sal, mely igy szól: «A rend és csend fenntartása terembiztosok által, szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik», következik, hogy az elnök azon intézkedését, melylyel a hallgatót, vagy a hallgatóságot kiparancsolja, az 1848. évi IV. t.-cz. alapján is szigoruan, esetleg karhatalom igénybevételével végrehajtani jogosult. A javaslat 1. §-ának 2. pontja ezen jogkörnek csak szabatosabb megállapitása.

A javaslat 1. §-ának 3. pontja kimondja, hogy az elnök a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamelyik tagját az ülésekből ideigleneson kizárja, szükség esetén karhatalom alkalmazásával is érvényt szerez. A képviselőház tagjainak ilyetén kizárása a képviselőháznak az 1848. évi IV. t.-cz. 10. §-a alapján alkotott házszabályainak 255. §-a szerint foghat helyet. Már pedig ezen szabályokat az elnök az 1848. évi IV. t.-cz. 10. §-a alapján szigoruan, s a 14. §. szerint szükség esetén karhatalom alkalmazásával hajtja végre. Semmi ele alap nem kinálkozik arra, hogy az 1848. évi IV. t.-cz. 14. §-ának karhatalmi intézkedése megszoritólag ugy magyaráztassék, mintha az csak a hallgatóságra, — s a tanácskozási rendre és csendre vonatkozó szabályokkal ellentétbe helyezkedő képviselőre nem volna alkalmazható. A képviselőház működési képességének megóvása egyenlően fontos államérdek, akár a hallgatóság, akár a képviselőház tagjai ellen kelljen azt megvédelmezni. De az 1848-iki törvény 10. §-a, mely határozott különbséget tesz a «tanácskozásban szükséges csend és rend» és a «hallgatók teljes hallgatagságban tartása» között s ezen két esetre névre egyező szabályokat állit fel, nem is enged más magyarázatot, mint azt, hogy a 14. §. intézkedései egyformán alkalmazandók, akár a hallgatóság hallgatagságban való tartásáról, akár a képviselőház tagjainak tanácskozásaban szükséges rend- és csendnek a képviselőkkel szemben való biztositásáról legyen szó.

Az 1. §. 4. pontja a házszabályok 255. §-a második bekezdésével egyértelmüen az elnök kötelességévé teszi, hogy a képviselőház és a bizottságok tanácskozásának biztositására az azonnal szükséges intézkedéseket megtegye s ezen eljárásában azt a képviselőt, a ki rendet és csendet a tanácskozást meghiusitó módon zavarja, ugy hogy rögtöni eltávolitása nélkül az ülés egyáltalán nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivezettesse. Sem az 1848. évi IV. t.-cz.-ben, sem a házszabályokban

A képviselőházi őrség a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és a képviselőház elnökétől akár közvetlenül, akár a képviselőházi háznagy utján vagy más uton kapott rendeleteket végrehajtani köteles.

Az országgyülés feloszlásától az ujabb országgyülés megnyiltáig a képviselőházi őrséggel az előbbi két bekezdés értelmében a háznagy önállóan rendelkezik.(1)

3. §. A képviselőházi őrség legfeljebb hatvan tagból alló katonailag szervezett őrtestület, a mely az erre önként jelentkező katonai egyénekből állittatik össze.

A képviselőházi őrség szervezetére vonatkozó részletes szabályokat a képviselőház elnöke a honvédelmi miniszterrel egyetértve állapitja meg. Szolgálati ügyrendjét a képviselőház elnöke a képviselőházi háznagy javaslatára a képviselőházi gazdasági bizottság meghallgatása után szabályozza.(2)

---

határozott alakban hasonló rendelkezés nem foglaltatik, egyszerüen azért, mert azok megalkotói oly esetlegességre, hogy a képviselőház valamely tagja a tanácskozást meghiusitó rendzavarást kövessen el, nem gondoltak. Midőn azonban az idézett törvény a képviselőház elnökének a tanácskozás rendjének és csendjének szigoru és esetleg karhatalom igénybevételével való fenntartását kötelességévé teszi, — midőn továbbá a házszabályok 253. §-a az elnököt szükség esetén rögtöni intézkedések megtételére hatalmazza fel, — ezen intézkedések kétségtelenül magukban foglalják azt az elnöki jogot, hogy, ha az ülés valamely képviselő eltávolitása nélkül egyáltalán nem folytatható, azt az elnök valóban karhatalommal is eltávolittathassa. A javaslat ezen intézkedése is megfelel tehát a jelenleg fennálló jogállapotnak. Mégis, a midőn az elnöknek ezen jogköre törvényhozási uton részletesen megállapittatik, helyesnek látszik, hogy ezen jogkör mentől határozottabban és olyképen irassék körül, hogy az azzal való minden visszaélés kizártnak legyen tekinthető. Ezért a közigazgatási bizottság ezen pont következő módositását, illetve kiegészitését javasolta a Háznak (l. a törvényt).

Ebben a bizottság által javasolt szövegben az eredeti szöveggel szemben eltérés mindenekelőtt, hogy azon esetet, melyben a rendzavaró képviselő karhatalom alkalmazásával kivezettethető, szorosban irja körül, — nevezetesen megkivánja, hogy a kivezettetett képviselő rendzavaró cselekménye a tanácskozást teljesen meghiusitsa és tartós legyen. Ezen szöveg lehetetlenné teszi, hogy a törvény intézkedése alapján oly képviselő is kivezettethessék, a ki csak rövid ideig vagy olyformán zavarja a tanácskozást, hogy annak folytatása nem lehetetlen. Igy a kivezettetés esetei csak a legszükebb és legszükségesebb körre szoritatnak. A javasolt módositás ezenkivül az elnök kötelességévé teszi, hogy a kivezetett képviselőt a képviselőháznak vagy bizottságnak erről az üléséről távoltartsa. Ezen intézkedés felvétele azon czélból látszik szükségesnek, hogy a kivezettetés ténye valóban eredményrevezető legyen, mert ha a kivezetett képviselő visszatérhet s a rendzavarást folytathatja, az alapintézkedés czéltalanná válik. Végül az eredeti szöveg kiegészitéseül javasolt második és harmadik bekezdéssel a közigazgatási bizottság az elnök kivezettetési jogkörét a képviselőház ellenőrzése alá kivánja helyezni, hogy igy ezen intézkedés csakis a képviselőház akaratával egybehangzóan tétethessék meg. Ezen második bekezdés részletes intézkedései pedig azt biztositják, hogy a kivezettetés jóváhagyásának esetében mindig a képviselőház tényleges többségének akarata érvényesülhessen s ezen többség tömeges kivezettetések által ne legyen meghamisitható.

(1) V. ö. 2, 24. §§.

(2) *(M. i.)* A mint már emlitve volt, az 1848 : IV. t.-cz. 14. §-a kimondja, hogy az országgyülésen, a rend- és csend fenntartása terembiztosok által, szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik.» Az 1848 : IV. t.-cz. tehát gondoskodik arról az esetről, a midőn a csend- és rend fenntartásában ellentállást kell leküzdeni és ennek első eszközéül a terembiztosokat, második és pedig karhatalmi eszközeül a nemzeti őrséget jelöli meg. A nemzeti őrséget az 1848 : XXII. t.-cz. a személyes és vagyonbiztonság mellett a közcsend és belbéke biztositására szolgáló intézményként szabályozta, de ezt a törvénycikket az 1867 : XI. t.-cz. egyenlőre felfüggesztette. a honvédségről szóló 1868 : XLI. t.-cz. 32. §-a pedig végleg eltörölte. A nemzeti őrség hiányában tehát a képviselőház rend- és czend fenntartásának karhatalmi eszközéül más intézményt kell alkalmazni. Semmi törvényes akadálya sincs annak és az 1848 : IV. t.-cz. 14. §-a rendelkezésének teljesen megfelel, hogy a képviselőházi rend- és csend fenntartásának karhatalmi eszközéül oly más intézmény alkalmaztassék, a melynek rendeltetése, épugy, mint a nemzeti őrségé volt, szintén a közcsend és belbéke biztositása, tehát a rendőrség, a csendőrség, sőt szükség esetén a fegyveres erő is. A szerzett tapasztalatok pedig azt mutatják, hogy a rendőrségnek, csendőrségnek és fegyveres erőnek ily irányban való alkalmazása nehézségekbe nem is ütközik. Czélszerüségi tekintetek azonban megis indokolják, hogy az 1848 : IV. t.-cz. 14. §-ában meghatározott czélból állandó karhatalmi eszköz álljon a képviselőház elnökének rendelkezésére és ebből a szempontból szükségesnek mutatkozik külön képviselőház őrség szervezése.

Ily külön képviselőházi őrség szervezése különben a törvényhozó hatalomban részes képviselőháznak a végrehajtóhatalom szervezetől való függetlensége szempontjából is csak kivánatos.

A képviselőházi őrséget a törvényjavaslat annak az elvnek szem előtt tartásával kivánja szervezni, a melyet a közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló 1881 : III. t.-cz. 1. §-a a csendőrségi szervezé-

4. §. A mennyiben a képviselőházi őrség megerősítése, vagy pedig szolgálatának a képviselőházban való kiegészítése válnék szükségessé, a képviselőház elnöke erre a czélra a kormány utján a csendőrség, vagy a fegyveres erő karhatalmi közreműködését veheti igénybe.

Ha pedig a képviselőház elnöke ezen törvény 1. §-ában körülirt jogánál és kötelességénél fogva szükségesnek tartja, hogy a képviselőház közvetlen környékén megfelelő karhatalmi intézkedések foganatosittassanak, e czélra ugyancsak a kormány utján a székesfővárosi m. kir. államrendőrség, a csendőrség, vagy a fegyveres erő közreműködését veheti igénybe.

A személy- és vagyonbiztonság fenntartása czéljából szükséges megfigyelő szolgálatot továbbra is a székesfővárosi m. kir. államrendőrség polgári biztosai látják el.

Ezek a rendelkezések a helyi rendőrhatóságnak az 1896. évi XXXIII. t.-czikkben biztositott jogkörét nem érintik.(1)

5. §. Mindaddig, mig a 2. §-ban megállapitott szolgálatot a képviselőházi őrség nem veheti át, a képviselőházban a szükséges karhatalom igénybevételére vonatkozólag a jelenlegi jogállapot marad érvényben.(2)

6. §. Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe.

Végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

---

sénél alapul vett, t. i., hogy katonailag szervezett őrtestület legyen. A képviselőházi őrség hivatásának teljesitése közben ugyanis az esetleg ellenszegülők és az ellenszegülőket támogatók részéről különféle lelki presszióknak lehet kitéve, a melyeknek következménye az 1848. IV. t.-cz. 14. §-ának intentiojával ellentétben, esetleg az elnök által a rend- és csend fenntartására tett rendelkezések meghiusitása lehetne, ha az emlitett lelki pressziók ellensulyozására a képviselőházi őrszemélyzetet nem helyezzük katonai szervezet és fegyelem alá. Ezzel az intézkedéssel egyuttal a felelősség terhe is az őrség által foganatositott rendelkezésért tisztán és világosan a rendelkező elnökre hárult. Az őrség tagjai, a kik a csendőrségtől és a fegyveres erőtől fognak kiválasztani, alkalmaztatásuknak ideje alatt is a csendőrség vagy a fegyveres erő kötelékében fognak maradni, a mi nem zárja ki azt, hogy teljesen az elnök rendelkezése alatt álljanak. Az őrség további szervezetét, valamint szolgálati viszonyát azonban az elnöknek erre való tekintettel a honvédelmi ministerrel egyetértésben kell meghatároznia. Szolgálati ügyrendjét a háznagy javaslatára a gazdasági bizottság meghallgatása után az elnök szabályozná. A képviselőházi őrség számául elegendőnek látszik legfeljebb 60 tag; miután szükség esetén a rendőrség, a csendőrség és a fegyveres erő közreműködése ezután is lehetséges lesz.

(1) *(M. t.)* A képviselőházi tanácskozások zavarására vagy teljes meghiusitására irányuló mozgalmak olyan nagy arányokat ölthetnek, hogy leküzdésükre a képviselőházi őrség elégtelennek bizonyulhat. Ezért van szükség a javaslat 4. §-ára.

(2) *(Képv. közig. biz.)* A javaslat 2—5. §-ai a képviselőházi őrség szervezésének részleteit állapitják meg. Ezen részletes intézkedésének leglényegesebbike, hogy az katonailag szerveztetik. Az őrszemélyzet feltétlen engedelmessége ez által biztositatván, lehetetlenné tétetik, hogy az elnök intézkedései az őrség egyes tagjainak habozása, vagy különböző lelki pressziók hatása alatt elhatározott engedelemsértése miatt meghiusuljanak. Az őrség tagjai a csendőrség vagy a fegyveres erő tagjai fognak maradni az őrségnél való szolgálatuk ideje alatt is, de azért teljesen az elnök, illetve az országgyülés felosztásától az ujabb országgyülés megnyiltáig a háznagy rendelkezése alatt fognak állni s a képviselőház hatóságai e tekintetben a végrehajtó hatalomtól teljesen függetlenek lesznek. Az őrség létszáma legfeljebb harmincz tagban van megállapitva. Körülbelül ennyi tagból áll az a rendészeti erő, mely a képviselőház épületében és annak környékén normális ülésnapokon szolgálatot teljesit. A képviselőházi őrség normális viszonyok között ennek szolgálatát veszi át és e részben a székesfővárosi államrendőrséget fogja tehermentesiteni.

Előfordulhatnak azonban olyan esetek is, midőn a képviselőházi őrség személyzete nem elegendő az elnök intézkedéseinek végrehajtására. Ez esetre a 4. §. felhatalmazza az elnököt, hogy a kormány utján a rendőrség, a csendőrség vagy a fegyveres erő karhatalmi működését vegye igénybe. A közigazgatási bizottság ezen intézkedést is, miután annak szükségessége kétségbevonhatatlan, helyesnek találja, mivel azonban a rendőrség, a csendőrség és a fegyveres erő közreműködése nem minden körülmények között egyformán veheti alkalmas módon igénybe, a bizottság ezen intézkedést olyformán kivánja megváltoztatni, hogy mindazon esetekben, midőn a képviselőházi őrség megerősitése, vagy pedig szolgálatának a képviselőházban való kiegészitése szükséges, a megerősitésre a csendőrség, vagy a fegyveres erő legyen igénybe vehető, — ellenben ha a karhatalmi intézkedések a képviselőház közvetlen környékén foganatositlatnak, a rendőrségen és a fegyveres erőn kivül a székesfővárosi államrendőrség is felhasználható legyen. A székesfővárosi államrendőrségnek szervezete, szolgálata, fegyelmi szabályai nagy mértékben eltérnek a képviselőházi őrség leendő katonai szervezetétől s igy

felől.) a képviselőház a mentelmi bizottsághoz utasitotta. (Zaj.)

Lovászy Márton: Be van bizonyitva ... (Folytonos nagy zaj jobbfelől. Halljuk! Halljuk!) maga a miniszterelnök elismerte ennek a vádnak igazságát, a mikor kibujt a bizonyitás elől. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Nagy zaj és felkiáltások jobbfelől! Halljuk! Halljuk az elnököt!)

Eitner Zsigmond: Beszéljen a sóról! (Folytonos nagy zaj.)

Elnök: Eitner Zsigmond képviselő urat rendreutasitom. (Nagy zaj.)

Justh Gyula: Ön nem elnök! (Folytonos nagy zaj.)

Lovászy Márton: Ön is a lopott pénzből lett megválasztva és nincs joga ott ülni. (Folytonos nagy zaj a ház minden oldalán.)

Elnök: Esterházy Mihály képviselő urat rendreutasitom. (Folytonos nagy zaj.)

Justh János: A lopott pénzből mennyit osztott ki Aradon? (Szünni nem akaró nagy zaj. Halljuk! Halljuk az elnököt! jobbról.)

Elnök: Ráth Endre és Justh János képviselő urakat ismételve rendreutasitom. (Folytonosan tartó nagy zaj a bal és szélsőbaloldalon. Élénk felkiáltások jobbról: Halljuk az elnököt! Az elnök ismételten csenget.)

Javaslom a t. háznak, hogy Ráth Endre és Justh János képviselő urakat a mentelmi bizottsághoz utasitani méltóztassék. (Élénk helyeslés jobbról. Zaj balról.) Kérem azokat, kik ezen javaslatomat elfogadják, sziveskedjenek felállni. (Megtörténik.) Határozatként kimondom, hogy a ház Ráth Endre és Justh János képviselő urakat a mentelmi bizottsághoz utasitja. (Élénk helyeslés jobbról. Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Lovászy Márton: A köztisztesség nevében ... (Nagy zaj és felkiáltások jobbról: Halljuk az elnököt! Elál!) megbélyegzettek ... (Halljuk az elnököt! jobbról. Az elnök ismételten csenget. Folytonos zaj. A szónok szavai a zajban nem hallhatók.)

Bikády Antal: Gazembernek nem az elnöki székben van helye! (Rendre! Rendre! jobbfelől. Nagy zaj.)

Elnök: Ráth Endre képviselő urat ismételten rendreutasitom. (Folytonos zaj. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Előbb vitessék vissza a pénzt az államkasszába! Hosszantartó nagy zaj. Halljuk az elnököt! jobbról.)

Lovászy Márton: Az türhetetlen állapot. (Halljuk az elnököt! Elál! jobbról. Nagy zaj.)

Lovászy Márton: Tiltakozom az ellen, hogy itt parlamenti tárgyalás legyen mindaddig ... (Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Elnök: (ismételten csenget).

Lovászy Márton: Szégyenpadra valók önök. (Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon. Élénk felkiáltások jobbról: Halljuk az elnököt! Elál!) Önök miatt egész Európa szégyene és gyalázata háramlik erre a nemzetre, hogy itt ilyen erőszakos és a törvényeket lábbal tipró kormány vezeti az ügyeket. (Élénk helyeslés és taps a bal és a szélsőbaloldalon. Elál! Elál! Halljuk az elnököt! jobbról.)

Elnök: Inditványozom a t. háznak, hogy Ráth Endre képviselő urat ismételt engedetlenség miatt ujból a mentelmi bizottsághoz utasitsa. (Élénk helyeslés.) Kérem azokat, akik javaslatomat elfogadják, sziveskedjenek felállani. (Megtörténik.) Határozatként kimondom, hogy a ház Ráth Endre képviselő urat ismételt engedetlenség miatt ujból a mentelmi bizottsághoz utasitja. (Folytonos nagy zaj a baloldalon.)

Lovászy Márton: Bizonyitást követelünk arra nézve, hogy Magyarország miniszterelnöke olyan ember, akire megbecstelenitő vád van. (Folytonos nagy zaj. Halljuk az elnököt! jobbról. Elál!)

Elnök: Sümegi Vilmos, Bikádi Antal, Bosnyák Géza és Batthyány Pál képviselő urakat rendreutasitom. (Folytonosan tartó nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Rendre! Rendre! Halljuk az elnököt!)

Inditványozom a t. háznak, hogy Sümegi Vilmos, Bikády Antal, Csuha István, Bosnyák Géza és Batthyány Pál képviselő urakat a mentelmi bizottsághoz utasitsa. Kérem azokat, akik inditványomat elfogadják, sziveskedjenek felállni. (Megtörténik.) Határozatként kimondom, hogy a ház a házszabályok 255. szakasza értelmében Sümegi Vilmos, Bikády Antal, Csuha Isván, Bosnyák Géza és Batthyány Pál képviselő urakat a mentelmi bizottsághoz utasitotta. (Élénk helyeslés jobbfelől. Folytonosan tartó nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Lovászy Márton: A köztisztesség és a becsületesség nevében tiltakozunk ... (Folytonos nagy zaj és felkiáltások a jobboldalon: Rendre! Rendre! Elál! Halljuk az elnököt!) és nem fogjuk sohasem elismerni azoknak a törvényeknek az érvényét, amelyeket önök itt erőszakkal meghoztak. (Élénk éljenzés és taps a baloldalon. Zajos felkiáltások jobbról: Elál! Halljuk az elnököt! Az elnök ismételten csenget.)

Ábrahám Dezső: Itt, uraim ... (Folytonos nagy zaj jobbról. Élénk felkiáltások a jobboldalon: Elál! Elál! Ne beszéljen!) Hiába terrorizálnak! (Folytonos zaj. Felkiáltások a jobboldalon: Elál! Rendre!)

Elnök: Az ülést 10 perczre felfüggesztem.

(Szünet után.)

Elnök: T. ház! Az ülést ujból megnyitom. A mai ülés elején a ház egyes tagjai részéről ismét oly rendszeres rendzavarási tünetek merültek fel, amelyekkel szemben a házszabályokban rejlő egyéb eszközök kimeritése daczára sem voltam képes az ülés rendes menetét az 1912 : LXVII. t.-czikkben lefektetett eszközök igénybevétele nélkül biztositani. Amint méltóztatnak látni, nem az elnökség igyekezetén mult, hogy ez szükségessé vált, s hogy az elnökség csakis huzamosabb kisérletek után folyamodott az elnöknek a törvényben rendelkezésére bocsátott hatalmi eszközökhöz. (Élénk he-

lyeslés.) Miután azonban kénytelen volt az elnök az 1912. évi LXVII. t.-czikk 1. §-ának 4. pontja értelmében eljárni, ugyanezen szakasz rendelkezéséhez képest azt az intézkedésemet, hogy a rendet zavaró képviselők, még pedig Ábrahám Dezső, gróf Batthyány Pál, Bikádi Antal, Bosnyák Géza, Csuha István, Justh János, Kún Béla, Lovászy Márton, Ráth Endre és Sümegi Vilmos képviselő urak az ülésből karhatalommal eltávolittassanak, jóváhagyás végett a képviselőház elé terjesztem.

Kérem tehát a t. házat, méltóztassék az elnöknek ezen intézkedését jóváhagyólag tudomásul venni *(Élénk helyeslés.)* és pedig, miután a törvény előirja, hogy ezen szavazásnál a kitiltottak olybá veendők, mintha a jóváhagyás ellen szavaztak volna, a szavazásban résztvevő képviselő urak számbavétele szükséges. Ennek folytán a szavazás után a képviselő urak meg fognak a jegyzők által számláltatni.

Kérem azon képviselő urakat, akik az elnök intézkedését jóváhagyólag tudomásul veszik, szíveskedjenek felállni. *(Megtörténik.)* Szíveskedjenek helyeiket elfoglalni. Most a szavazatok számbavétele végett szakaszonként szíveskedjenek felállni. *(Megtörténik.)*

Rudnyánszky György és Vermes Zoltán jegyzők *(megszámlálják: szakaszonként a felálló képviselőket).*

Elnök: T. ház! *(Halljuk! Halljuk!)* A szavazatok összeszámláltatván, konstatálom, hogy a házban összesen 216 képviselő van jelen. *(Zajos éljenzés.)* Ezek közül az elnök nem szavazott, 215 képviselő az elnöki intézkedés jóváhagyó tudomásulvétele mellett szavazott. *(Élénk éljenzés.)*

Egy hang: Éljen az elnök! *(Zajos éljenzés.)*

Elnök: Ennek folytán a ház az elnöki intézkedést a törvényben előirt többséggel jóváhagyólag tudomásul vette.

Jelentem a t. háznak, hogy gróf Benyovszky Sándor, a dunavecsei választókerület képviselője, tegnap délben elhalálozott. Az elhunyt majdnem két évtizeden keresztül volt tagja a képviselőháznak, törvényhozói kötelességeit lelkiismeretesen teljesitette és megnyerő egyéniségével széles körökben rokonszenvet érdemelt ki magának.

Inditványozom, hogy a ház részvétének jegyzőkönyvileg adjon kifejezést. *(Helyeslés.)* Méltóztatik ehhez hozzájárulni? *(Igen!)* Akkor ily értelemben mondom ki a határozatot.

Egyuttal felhatalmazást kérek a t. háztól arra nézve, hogy a megüresedett választókerületben a választás elrendelése iránt intézkedhessem. *(Helyeslés.)*

A ház a felhatalmazást megadja.

Következik a napirend, és pedig annak első tárgya, a kisajátitásról szóló 1881. évi XLI. t.-czikk 2., 4. és 22. §-ának kiegészitéséről szóló törvényjavaslat (Ir. 502, 752) harmadszori olvasása.

Vermes Zoltán jegyző *(olvassa).*

Elnök: Következik a határozathozatal. Kérdem a t. háztól, elfogadja-e a most felvolvasott törvényjavaslatot harmadszori olvasásában is, igen vagy nem? *(Igen!)* Elfogadtatott. Ezzel a törvényjavaslat letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szives hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz küldetik át.

Következik a Japánnal 1912. évi október hó 28-án kötött kereskedelmi és hajózási szerződés beczikkelyezéséről szóló törvényjavaslat (Ir. 748, 754) harmadszori olvasása.

Vermes Zoltán jegyző *(olvassa).*

Elnök: Következik a határozathozatal. Kérdem a t. háztól: elfogadja-e a most felolvasott törvényjavaslatot harmadszori olvasásában is, igen vagy nem? *(Igen!)* Elfogadtatott. Ezzel a törvényjavaslat letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szives hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz tétetik át.

Következik az Adria m. kir. Tengerhajózási Részvénytársasággal kötött egyezmény beczikkelyezéséről szóló törvényjavaslat (Irom. 728, 753) harmadszori olvasása.

Vermes Zoltán jegyző *(olvassa).*

Elnök: Következik a határozathozatal. Kérdem a t. házat: elfogadja-e a most felolvolvasott törvényjavaslatot harmadszori olvasásban is, igen vagy nem? *(Igen!)* A ház a törvényjavaslatot elfogadja; ezzel a törvényjavaslat letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szives hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz küldetik át.

Következik az Országos Gazdasági Munkáspénztárról és a gazdasági cselédek, valamint a gazdasági gépmunkások baleset esetére való biztositása és betegség esetében való ellátása tekintetében irányadó törvényes rendelkezésekről szóló törvényjavaslat (Ir. 249, 759) harmadszori olvasása.

Vermes Zoltán jegyző *(olvassa a törvényjavaslatot).*

Elnök: Következik a határozathozatal. Kérdem a t. házat: elfogadja-e a most felolvasott törvényjavaslatot harmadszori olvasásában is, igen vagy nem? *(Igen!)* A ház a törvényjavaslatot elfogadja; ezzel a törvényjavaslat letárgyalttaván alkotmányos tárgyalás és szives hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz küldetik át.

Következik az ipari tulajdon védelmére Washingtonban 1911. évi junius hó 2-án aláirt nemzetközi megegyezések beczikkelyezéséről szóló törvényjavaslat (Ir. 750, 756) harmadszori olvasása.

Vermes Zoltán jegyző *(olvassa a törvényjavaslatot).*

Elnök: Következik a határozathozatal. Kérdem a t. házat, elfogadja-e a most felvolvasott törvényjavaslatot harmadszori olvasásában, is igen vagy nem? *(Igen!)* A ház a törvényjavaslatot elfogadja; ezzel a törvényjavaslat letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szives hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz küldetik át.

Következik a találmányi szabadalmakról, továbbá a védjegyek oltalmáról szóló törvényeknek az ipari tulajdon védelmére az 1911. évben létrejött nemzetközi megegyezések folytán szükséges módositása és kiegészitése tárgyában szóló törvényjavaslat (Ir. 751, 757) harmadszori olvasása.

454. ORSZÁGOS ÜLÉS

1913 junius hó 4-én, szerdán,

gr. Tisza István elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések. — Ábrahám Dezső, Maczky Emil, Veszprémi István, gr. Batthyány Pál, Huszár Károly (sárvári), Polónyi Dezső, Posgay Miklós, Preszly Elemér, Szmrecsányi György ügyének a mentelmi bizottsághoz való utasitása. — Ábrahám Dezső, Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Justh Gyula, Justh János, Kún Béla, Maczky Emil és Sümegi Vilmos képviselőknek az ülésből való kizárása. — A képviselőházi őrség parancsnoka eljárásának bejelentése és ezzel kapcsolatban ezen ügynek a mentelmi bizottsághoz való áttétele. — Ráth Endre magaviseletének a hozzá füzött szankczió érvényesitése végett a mentelmi bizottsághoz való utalása. — A kormány lemondásának bejelentése. — Az ülések elnapolása és az ülés jegyzőkönyvének hitelesitése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Balogh Jenő, Beőthy László, gr. Serényi Béla, Jankovich Béla.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 20 perczkor.)

Elnök: T. ház! Az ülést megnyitom. *(Nagy zaj a szélsőbalon és balról.)* A mai ülés jegyzőkönyvét... *(Nagy zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)*

Bakonyi Samu: Tanunak tessék menni! *(Felkiáltások a baloldalon: Adják vissza a lopott pénzt! Folytonos nagy zaj balról.)*

Sümegi Vilmos: Adják vissza az aradi választás költségeit! Azt is lopták!

Kún Béla: Azt is lopták! *(Folytonos nagy zaj balról.)*

Elnök: Kún Béla képviselő urat rendreutasitom. *(Felkiáltások a baloldalon: Gyalázatos czinkosok!)*

Justh Gyula: Sikkasztás! Gyalázatos sikkasztás!

Elnök: Justh Gyula képviselő urat rendreutasitom.

Eitner Zsigmond: A király nevében mondták ki, hogy sótolvaj a ministerelnök! *(Nagy zaj a jobboldalon és balról.)*

Elnök: Csendet kérek!

Fernbach Károly: Menjen a sóhivatalba elnökölni!

Elnök: Csendet kérek!

A mai ülés jegyzőkönyvét Mihályi Péter jegyző ur fogja vezetni. A javaslatok mellett felszólalókat... *(Nagy zaj a baloldalon.)* Szojka Kálmán jegyzi... *(Nagy zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról.)*

Justh Gyula: Czinkostárs ne elnököljön! *(Folytonos nagy zaj.)*

Elnök: A javaslatok ellen...

Eitner Zsigmond: Éljen Désy Zoltán! *(Éljenzés balfelől.)*

Elnök: ... felszólalókat Hoványi Géza jegyző ur jegyzi. *(Folytonos nagy zaj.)*

Eitner Zsigmond: Fizesse vissza az aradi választási költséget!

Elnök: Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Justh Gyula, Justh János, Kún Béla és Sümegi Vilmos képviselő urak a ház rendje és méltósága ellen ismételten durva sértést követtek el. *(Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Szégyelje magát! Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Justh János: Beszéljen a sóról!

Stranyovszky Sándor: Van annyi a becsületből itt, mint ott! *(Folytonos nagy zaj.)*

Kún Béla: Kérdezze meg a bíróságnál, van-e becsület! *(Folytonos nagy zaj jobbfelől.)*

Elnök: A nevezett képviselő urakat rendreutasitom *(Zajos helyeslés jobbfelől.)* és a házszabályok 251. §-a értelmében inditványozom, *(Folytonos nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)* hogy a ház a képviselő urakat a mentelmi bizottsághoz utasitsa. *(Zajos helyeslés és taps a jobboldalon és a középen.)* Akik elfogadják az inditványt, álljanak fel. *(Megtörténik. Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Só! Só!)*

Stranyovszky Sándor: Talpfa! Talpfa! *(Folytonos nagy zaj és felkiáltások jobbfelől: Talpfa!)*

Elnök: A ház az elnök javaslatát elfogadta. *(Nagy zaj balfelől.)*

Sümegi Vilmos: A sópénzt fogadták el!

Elnök: Bemutatom a t. háznak ...

Eitner Zsigmond: Szakértő, nem elnök! *(Nagy zaj.)*

Justh Gyula: Menjen el és mindjárt lesz rend!

Elnök: Bemutatom a t. háznak ... *(Folytonos nagy zaj balról.)*

Kún Béla: Mutassa be a sónyugtákat, a sópénzt, hogy visszaadták-e azt a pénzt, a mit kaptak a választásra! *(Nagy zaj balról. Élénk felkiáltások jobbfelől: Halljuk az elnököt!)*

Justh János: Olvastassa fel a törvényszék ítéletét, jobb lesz! *(Hosszantartó nagy zaj.)*

Egy hang *(a szélsőbaoldalon)*: Sótolvaj! *(Nagy zaj és felkiáltások jobbfelől: Halljuk az elnököt!)*

Justh János: Beszéljen arról, mennyi sót prédált el Aradon! *(Folytonos nagy zaj.)*

Elnök: Bemutatom a t. háznak ... *(Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)*

Justh János: A törvényszék ítéletét! *(Nagy zaj balról. Halljuk! jobbról.)*

Justh János: Elek Pál elszámolását mutatja be? *(Folytonos nagy zaj balról. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Eitner Zsigmond: A király nevében tolvajnak ítélték a miniszterelnököt! *(Hosszantartó nagy zaj.)*

Elnök: Bemutatom a t. háznak ... *(Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Nagy zaj balfelől.)*

Egy hang *(a szélsőbaloldalon)*: Elek Pál elszámolását! *(Nagy zaj balfelől. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Ábrahám Dezső: Hát a 200.000 koronával mi van még? Tessék elszámolni! *(Nagy zaj.)*

Nagy Sándor: Hát az automobil-vétellel mi van? *(Folytonos zaj.)*

Fernbach Károly: Megmondjuk, hogy hivnak bennünket! Tessék megkérdezni! *(Folytonos nagy zaj. Felkiáltások jobbfelől: Halljuk az elnököt!)*

Veszprémy István: Menjen a czinkostársa után! *(Folytonos nagy zaj balról.)*

Maczky Emil *(közbeszól. Nagy zaj balról.)*

Elnök: T. ház! Miután Ábrahám Dezső, Maczky Emil és Veszprémy István képviselő urak a ház elnökével és a ház méltóságával szemben durva sértést követtek el, őket rendreutasitom. *(Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Sópénz!)*

Justh Gyula: Ön sérti meg a ház méltóságát! *(Folytonos nagy zaj balról. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Menjen a sóhivatalba! Nagy zaj és felkiáltások jobbfelől: Halljuk az elnököt!)*

Egy hang jobbfelől: Torokkal nem lehet győzni! *(Nagy zaj balfelől.)*

Elnök: Fernbach Károly és gróf Batthyány Pál képviselő urakat illetlen viselkedésükért rendreutasitom. *(Folytonos nagy zaj.)* Ábrahám Dezső, gróf Batthyány Pál, Veszprémy István és Maczky Emil képviselő urakat ismét rendreutasitom és felhivom a házat, hogy a házszabályok 251. §-a értelmében a nevezett képviselő urakat a mentelmi bizottsághoz utasitsa. *(Élénk helyeslés és éljenzés a jobboldalon és a középen. Nagy zaj balfelől.)*

A ház többsége az elnök javaslata értelmében határoz. *(Folytonos nagy zaj és felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Só! Só! Sópanamisták!)*

Bemutatom a t. háznak ...

Sümegi Vilmos: A törvényszék ítéletét mutassa be! *(Felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Sótolvajok!)*

Eitner Zsigmond: Aki sót kapott, az álljon fel! *(Derültség. Folytonos nagy zaj a ház minden oldalán.)*

Justh Gyula: Czinkostárs, takarodjék onnan! *(Folytonos nagy zaj.)*

Elnök: Bemutatom a t. háznak a nyirbátori kerületben 1913 junius 2-án megválasztott Hrabovszky Guidó képviselő megbizólevelét. *(Folytonos nagy zaj és felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Só! Só!)* Megvizsgálás és jelentéstétel végett kiadatik az igazoló állandó bizottságnak. *(Felkiáltások: Menjen a sóhivatalhoz!)*

Eitner Zsigmond: Aki sót kapott, álljon fel! *(Nagy zaj.)*

Szmrecsányi György: Jubilálunk! *(Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Közbeszólások.)*

Elnök: Mivel a képviselő urak némely része a tanácskozást lehetetlenné tévő módon viselkedik és állandóan zavarja a rendet, kötelességem a házszabályok értelmében intézkedni. *(Folytonos nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Az ülést 10 perczre felfüggesztem. *(Nagy zaj.)*

(Szünet után.)

Elnök: T. ház! Az ülést ujból megnyitom.

Polónyi Dezső: Éljen a hadsereg!

Egy hang *(a középen)*: Éljen a dalmát vasut!

Polónyi Dezső: Éljen a hadsereg, amelynek ilyen tisztjei vannak! *(Zajos közbeszólások balról.)*

Elnök: T. ház! Mindenekelőtt, miután most az ülés ujból megnyitását közvetlenül megelőző pillanatokban Huszár Károly (sárvári), Polónyi Dezső, Posgay Miklós és Preszly Elemér urak a ház méltóságát és rendjét durván megsértették, *(Felkiáltások jobbfelől: Szmrecsányi!)* ugyszintén Szmrecsányi György képviselő ur is: ennélfogva javaslom, hogy a nevezett képviselő urak ügyében a házszabályok 251. §-a értelmében a mentelmi bizottságot javaslattétel végett megkeresni méltóztassék. *(Élénk helyeslés.)*

Méltóztatnak hozzájárulni? *(Igen!)* Ilyen értelemben mondom ki a határozatot.

Jelentem, hogy az ülés felfüggesztését megelőző időben Ábrahám Dezső, Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Justh Gyula, Justh János, Kún Béla, Maczky Emil és Sümegi Vilmos képviselő urak a tanácskozást lehetetlenné tevő tartós zavargást követtek el, *(Igaz! Ugy van!)* minek folytán velük szemben a házszabályok 253. §-a értelmében kellett eljárnom, amiért is őket elnöki jogomnál és kötelességemnél fogva a képviselőház mai üléséről időlegesen kizártam. *(Élénk helyeslés.)* Ezen intézkedésemet végrehajtottam s most a házszabályok 253. §-a értelmébe az elnöki intézkedés jóváhagyását kérem. *(Élénk helyeslés.)* Azok, akik az elnöki intézkedést jóvá-

hagyják, sziveskedjenek felállani. *(Megtörténik. Élénk felkiáltások: Éljen Tisza! Zajos éljenzés. Élénk éljenzés és taps.)*

A ház tehát az elnöki intézkedést jóváhagyta. Egyuttal javaslom a t. háznak, méltóztassék nevezett képviselő urak *(Halljuk! Halljuk!)* rendzavaró viselkedését javaslattétel végett a 251. §. értelmében a mentelmi bizottsághoz utasitani. *(Helyeslés.)*

Méltóztatnak hozzájárulni? *(Igen!)* Ily értelemben mondom tehát ki a határozatot.

Jelentem a t. háznak, hogy amint az őrparancsnok nekem jelentette, a kizárt képviselők eltávolitása közben egy oly incidens fordult elő, amely az őrség egyik, tiszti rangot viselő tagjának fegyverhasználatát tette szükségessé. *(Élénk helyeslés és felkiáltások: Jól tette!)*

Mivel itt katonai fegyelem, katonai törvények és felelősség alatt álló csapatról van szó, természetes, hogy az illetőnek viselkedése szabályszerü megvizsgálás tárgyát fogja az illetékes hatóság előtt képezni.

Egyuttal azonban, mert a fegyver használata a ház egyik tagjával szemben történt, javaslom a t. háznak, *(Halljuk! Halljuk!)* hogy ez az ügy a mentelmi bizottsághoz is utasittassék azzal, hogy az esetet a mentelmi jog szempontjából vizsgálja meg. *(Élénk helyeslés.)*

Méltóztatnak hozzájárulni? *(Igen!)*

Ily értelemben mondom ki a határozatot.

Jelentem, hogy Lovászy Márton és Ráth Endre képviselő urakra nézve a kizárás érvénye a mai ülés végével megszünt, ugyhogy az illető képviselő urak a ház legközelebbi ülésében már ujra részt vehetnek.

Ezzel kapcsolatban azonban jelentem azt is, hogy Ráth Endre képviselő ur a mai napon a képviselőház épületében, sőt az ülésteremben is megjelent. Igaz ugyan, hogy a képviselő ur az én nevemben történt első felszólitásra eltávozott a teremből, mindazonáltal az ezen magaviselethez füzött szankczió érvényesitése szempontjából és a házszabályok imperativ rendelkezéséhez képest kérnem kell a t. képviselőházat, hogy nevezett képviselő ur magatartását a házszabályok 254. §-a értelmében a mentelmi bizottsághoz utasitani méltóztassék. *(Helyeslés.)*

Méltóztatnak hozzájárulni? *(Igen!)* Ily értelemben mondom ki a határozatot.

A miniszterelnök ur kiván előterjesztést tenni. *(Halljuk! Halljuk!)*

Lukács László miniszterelnök: T. képviselőház! Van szerencsém a t. háznak tudomására hozni, *(Halljuk! Halljuk! Nagy mozgás.)* hogy a kormány elhatározta lemondását és erről Ő felségének jelentést tett. Javaslom ennek alapján a t. képviselőháznak, hogy az eddigi gyakorlathoz képest addig, amig a kormányzat jövő alakulása tekintetében az intézkedés meg nem történik, üléseit függeszsze fel. *(Helyeslés.)*

Elnök: T. ház! A most elhangzott előterjesztés értelmében a miniszterelnök ur javaslatához képest javaslom tehát a t. háznak, hogy a mai ülés napirendjére kitüzött tárgyak tárgyalását ne folytassuk, hanem egyelőre mindaddig, amig ülés tartásának indokolt és szükséges volta be nem áll, a t. ház ülést ne tartson. Utasitja az elnököt a körülményekhez képest alkalmas időben a legközelebbi ülés egybehivására, az ülés napirendjére pedig a további teendők iránt való határozathozatalt tüzi ki. *(Helyeslés.)*

Egyuttal felhatalmazást kérek a t. háztól a netalán időközben megüresedő képviselőválasztókerületek betöltésére vonatkozó intézkedések foganatositására. *(Helyeslés.)*

Végül megjegyzem, hogy természetszerüleg a házszabályok imperativ intézkedéséhez képest a háznak ez a határozata nem érintheti azt a tegnapi házhatározatot, amelylyel összeférhetetlenségi ügyeknek az összeférhetetlenségi zsüri által való tárgyalását junius 11-ére tüzte ki, ugyhogy a ház junius 11-én déli 1 órakor mindenesetre fog ülést tartani, amelynek — ha csak közbejött események változást nem igényelnek — egyedüli tárgya az összeférhetetlenségi ügyekben itélkező zsüri megalakitása lesz. Méltóztatnak az elnöki javaslatokhoz hozzájárulni? *(Helyeslés.)* A ház a javaslatokat elfogadván, ilyen értelemben mondom ki a határozatot. *(Élénk felkiáltások: Éljen Lukács! Hosszantartó élénk éljenzés és taps.)*

Hogy a mai ülés jegyzőkönyve hitelesithető legyen, az ülést tiz perczre felfüggesztem.

(Szünet után.)

Elnök: Az ülést ujból megnyitom. Következik a mai ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése.

Mihályi Péter jegyző *(olvassa a jegyzőkönyvet. Folytonos zaj.)*.

Elnök: T. ház! A most felolvasott jegyzőkönyvhöz egy módositást ajánlok és pedig, hogy a jegyzőkönyv 1., 2. és 4. kikezdése után a következő szavak tétessenek: »és a ház méltósága és a parlamenti illem ellen durva sértést követtek el«. Ez felel meg a házszabályok szószerinti szövegének is.

Méltóztatnak a felolvasott jegyzőkönyvet ezzel a módositással elfogadni? *(Igen!)* Hitelesittetett. Az ülést bezárom.

(Az ülés végződik 11 *óra* 45 *perckor.)*

Hitelesitették:

Tagányi Sándor s. k. *Scitovszky Béla s. k.*

naplóbiráló-bizottsági tagok.

Nekünk, mint ellenzéknek, elsőrangu kötelességünk a jövő ellenzékekkel szemben is érvényben tartani azt az elvet, amelynek már egyszer a nemzet többséget is adott, hogy erőszakkal a házszabályokat megváltoztatni nem lehet.

De nemcsak ez az egy érv az, amely nehézzé, sőt lehetetlenné teszi az itteni tárgyalásokat. Vannak más okok is.

A második ilyen ok az, hogy nem tartom jogi lelkiismeretemmel megegyeztethetőnek, hogy ebben a házban a rendes tárgyalásokban résztvegyek, ebben a házban, ahol a házszabályok olyan eklatánsan megsértettek, anélkül, hogy ez a sérelem megfelelő formában reparáltatott volna.

Harmadszor nagyon feszélyez az itteni vitában való részvételben az a legujabb honmentő intézmény: az őrség felállitása. En azt hiszem, hogy ez az őrség egyáltalában nem egyeztethető össze a parlament szabadságával, a vita szabadságával. *(Ugy van! a balközépen. Zaj jobbfelől.)*

En azt hiszem, hogy az az őrség igenis nagyon nehézzé teszi azt, hogy annak jelenlétében folyjon a vita. Mert meg lehet azt követelni — nekem utóljára mindegy is, hogy megattakiroznak-e vagy sem, — hogy ezzel a képviselők ne törődjenek. De mégsem lehet azt mondani, hogy a szólásszabadság biztositva van akkor, mikor, ha a képviselő elég merész esetleg olyan valamit mondani, amit itt egy tiszt ur magára nézve sértőnek tart, akkor ennek a tisztnek joga legyen itt a képviselőházban kardot rántani *(Zaj.)* és azt a képviselőt itt levágni. *(Felkiáltások: Nem áll!)* Megteheti anélkül, hogy bárki ezért őt megróná; ez önök szerint egészen rendes, egészen helyes eljárás az ő részéről. Hol van az megirva, hogy ilyen veszélyeknek kell magát kitenni egy képviselőnek? hogy tőle, aki fegyvertelenül, kard nélkül és pisztoly nélkül jelenik meg itt e házban, aki esetleg elaggott ember, akit nem azért választottak meg, mert erős izmai vannak, mert sok párbajt vitt, aki nem krakéler, hanem egyáltalában békés ember, hogyan követelhetjük meg, hogyha ő esetleg kimondja elitélő véleményét erről az őrségről, erről az uj szervezetéről a háznak, ha azt tudja, hogy akkor őt levágják és hogyha védeni akarja magát, akkor szemben találja magát a revolverekkel?

Hogyha ez szabad parlament, akkor nem tudom, mi annak az ellenkezője? *(Zaj és ellenmondás.)* Kérem, ez megtörtént. *(Zaj. Elnök csenget.)* Ha ez szabad parlament, *(Folytonos zaj és ellenmondások.)* hogyha ilyen parlament van még más a világon, *(Felkiáltások a jobbközépen: Nem kell trombitálni! Zaj.)* ahol ez megtörténhetik, anélkül, hogy az elnök még csak egy szóval is megintse azt a tiszt urat, akkor elismerem, hogy nekünk kötelességünk itt megjelenni. De ha ez ugy áll, ahogy én mondom, ha ez az állapot példátlan a maga nemében, ha sehol nem volt ilyen eset és nem is lehet, akkor nem követelhet k meg tőlünk, hogy mi mindennap ide bejöjjünk és hogy a képviselő, akinek erre kedve nincs, mindennap kockáztassa a bőrét és az életét. *(Ellenmondás és zaj.)*

Elnök *(csenget)*: Csendet kérek, t. képviselő urak!

Gr. Andrássy Gyula: Mai felszólalásomnak a főczélja, hogy ezt a szerencsétlen intézményt, ezt az őrséget, kellő világitásba helyezzem, hogy lássa — ha ide hallgat — Magyarország és a külföld egy része, lássa meg, mily viszonyok között él ma Magyarország parlamentje.

Mielőtt a kritikára átmennék, legyen szabad elmondanom a tényállást, — azt, amelyet önök itt jogi helyzetnek neveznek — amint az kiderül a törvényből, az utasitásokból és a ministerelnök urnak czikkéből, — aki azt hiszem atyja volt ennek a javaslatnak. *(Élénk éljenzés.)* Mindezekből megvilágitva akarom előadni a tényállást, és nem hiszem, hogy Európában bárki, bármilyen komoly politikus elhigyje, hogy ez lehetséges.

Igazán szomoru, hogy ide sülyedt Magyarország parlamentje. *(Derültség és ellentmondás.)* Beállitanak ide egy őrséget, katonailag szervezve. *(Felkiáltások: Hol van?)* Felfegyverezik revolverekkel, karddal, minthogyha bakonyi rablók ellen kellene a jogbiztonságot megvédeni. *(Folytonos zaj és ellentmondások. Elnök csenget.)*

Egy hang *(a szélsőbaloldalon)*: Szükség volt reá! Kovács Gyula!

Gr. Andrássy Gyula: Azt mondják, hogy azért volt szükség erre, mert itt egy ideges képviselő magánkivüli állapotban annyira megfeledkezett önmagáról — amit eléggé sajnálni nem lehet soha — hogy reá lőtt a ház akkori elnökére. *(Felkiáltások: Virágot küldtek neki!)* Ez, kérem, igazán naiv beszéd. Hiszen egy olyan embert, aki el van tökélve, hogy tette után önmagát lövi meg, ettől nem fogja visszatartani semmiféle hős katonaság. Az ilyen ember, aki ilyenre van eltökélve, akkor is, aki elvesztette uralmát idegei felett, kiszámitani többé nem tud, ilyen a bünt el fogja követni akkor is, hogyha azok a tiszt urak itt állanak. Az ilyen véletlen, szerencsétlen eseményre nem kell számitani.

Ilyen egyszer történik, nem többször. Ez ellen állandó óvó intézkedés inkább az volna, ha körülbástyáznák a ház elnökét, hogy hozzá ne férhessen senki, nem pedig az, hogy itt annyi embert felfegyverkezve beállitanak és azután — ami még csodálatosabb — ezeknek az uraknak azt a jogot is megadják, hogy rögtön a helyszinén maguknak elégtételt vegyenek. Ilyent nem hallottam soha. Az a joguk is megvan, hogy ők, mint tisztek, a frontot elhagyják anélkül, hogy parancsot kapnának feljebbvalójuktól, anélkül, hogy parancsot kapnának az elnöktől, aki egyedül volna itt jogositva intézkedni, és nekimenjenek annak a képviselőnek, aki megsértette őket és itt a képviselőházban összevágják. Hát képzelhető ilyen eljárás? Lehet-e igy a parlament tekintélyét, méltóságát fentartani? Igazán elszomorodik az ember szive, hogy itt a magyar parlamentben meg kellett érni ezt, hogy itt a magyar parlamentben

magyarázni kell magyar embereknek, hogy magyar képviselőket ilyen módon rendben tartani nem szabad. *(Zaj jobbról és a középen. Felkiáltások: De trombitálni szabad!)*

Miskolczy Imre: Hogy viselkedtek azok a magyar képviselők? *(Ugy van! jobbfelől.)*

Gr. Andrássy Gyula: És még tovább megy ez az óriási joga ennek a katonailag szervezett őrségnek. Igazán, mikor ezt olvastam, saját szemeimnek se hittem. Jogában áll a képviselőt letartóztatni tizenkét óráig, tovább nem; igy a jogbiztonság teljes tizenkét órán túl az a katonatiszt ur nem zárhatja be Magyarország képviselőjét, akit egy kerület küldött ide, akit innen csak a képviselőház maga zárhat ki, senki más! Tudtommal a képviselőház elnökének nincs az a joga, hogy egy képviselőt bezárhasson. Tudtommal még a képviselőháznak a maga egészében sem volt eddig az a joga, hogy egyik képviselőjét bezárhassa. Fegyelmi joga odáig terjedt, hogy bizonyos időre kizárhassa, hogy megróhassa, de arra, hogy bárkit bezárhasson, a magyar parlamentnek joga nem volt.

Ez az őrségi törvény sem ad ilyen jogot; hiába kutattam benne, nem találtam erre támpontot. Ilyen hatalmat tehát a törvény nem adott sem a háznak, sem az elnöknek, és mégis — szörnyü és érthetetlen — az utasitásban, amelyet az akkori házelnök kiadott, benne van az, hogy az őrségnek ugyanazon joga van meg, mint a csendőröknek: azaz, ha ellenáll a képviselő, akkor bekisértethet-i, tizenkét órára bezárhatja. Honnan veszi a volt elnök ur azt a jogot, hogy a képviselő urak szabadságával rendelkezik? Honnan? Szuverénitása érzetéből? Milyen alapon? Hol van az a törvény, jogszokás, jogszabály, amely neki erre hatalmat ad? Én nem ismerek ilyet. És mégis itt van, sőt ugy emlékszem, hogy meg is történt multkor, azon szomoru eset alkalmával, hogy egy képviselőt bekisértek.

Ez a tényállás.

De még ez sem elég gravámen. *(Zaj jobbfelől.)* Megtörtént az, hogy egy tiszt itt összevágott egy magyar képviselőt, mert megsértette őt. *(Zaj.)* Megtörtént, nincs mit tagadni rajta. *(Zaj. Egy hang a középen: Nem is tagadja senki!)* Épen azért! S ha be is zárnak egy képviselőt, a képviselőház elnöke ezzel a kérdéssel nem foglalkozik. Ez neki lappália. Hanem igenis az auditor, a katonai biróság megjelenik, helyszini szemlét tart, kihallgatja a képviselőt, vizsgálja, vajjon helyesen járt-e el a képviselőház alkalmazottja akkor, amikor egy képviselőt a képviselőházban elkövetett dolgokért összekaszabolt! Ez parlamentáris felfogás? Beszélnek Angliáról. Én nem is akarom ezekkel egy napon Anglia szokásait felhozni, de nem tudom hol, talán Törökországban, talán Oroszországban, uj alkotmányu országokban, képzelhető-e ilyen eljárás? Én nem ismerem ennek párját sehol, sehol a világon, hogy ez igy megtörténhetett volna és hogy maga a miniszterelnök ur azután egy czikkben mintegy dicsőiti ezt a felfedezését, hogy hogyan lehet ilyen elegánsan szabadulni a turbulens, gorombáskodó elemektől. Ha ezt Europa bármelyik államférfiának bemutatjuk és ez azt mondja, hogy ez helyes, ez természetes, ilyen módon gyógyitani lehet, ilyen módon a parlament betegségein segiteni lehet, akkor én beállok munkapártinak. *(Nagy derültség a jobboldalon. Felkiáltások: Köszönjük szépen!)* Kérem, nem egyen, akik most ugy köszönik, követtek és Isten ne adja, hogy hatalomra jöjjek, talán még követni is fognak.

Valóban nem ismerek kormányt, nem ismerek pártot, amely ilyen rövid idő alatt annyi kárt csinált az országnak, mint ez. *(Élénk ellenmondások a jobboldalon.)* Épen azon érdekeket sértik meg, amelyek védelmére vállalkoztak. Először is mi volt az, amivel annyira dicsekedtek Khuen első miniszterelnöktől fogva a mai napig? Mindig az, hogy a király és a nemzet közti harmóniát biztositani fogják. Mennyit ártottak ennek! Milyen borzasztó bűnük van e tekintetben! Hogy másra ne is térjek át, maradjak annál a témánál, amelyet ma itt ki akarok fejteni, az őrségnél: mennyi hibát követtek el ebben a kérdésben a király iránt való tisztelet szempontjából. Először is kiragadták a házszabálynak a legodiózusabb részét, azt, amelyik intézkedik az elnöki fegyelmi jogról, a büntetésekről, kidobásokról és ezt Ő felsége elé terjesztik legmagasabb szentesités végett, ebből törvényt csnálnak, mikor erre semminemü ok fenn nem forgott. *(Derültség és ellenmondások a jobboldalon.)* Kérem, ne méltóztassanak olyan nagyon nevetni. Miről volt szó? Semmi másról, mint arról, hogy az elnöknek a házszabályban megállapitott jogkörét miként lehessen tiszteletben tartatni, a házszabályszerü intézkedéseket miként lehessen végrehajtani? Szükséges erre törvény? Tisza István mostani miniszterelnök... *(Élénk éljenzés a jobboldalon.)*

Gál Sándor: Csak éljenezzék itt, künn ugy sem éljenzik!

Gr. Andrássy Gyula: Nem tudom, miért szorult rá annyira a miniszterelnök — itt annyian vannak, olyan nagy többsége van! — hogy mindig megéljenezzék, mikor én őt megemlitem. De ha örömük telik benne és neki is örömére szolgál, nekem valóban semmi kifogásom nincs ez ellen. Miért volt szükség törvényre? Hogy a házszabályt végrehajtsák. Tisza István 1898-ban tárgyalt az ellenzékkel erről a kérdésről. Akkor is házszabályban akarta biztositani a kivezetés lehetőségét. Senkinek Magyarországon — nem mondom, másutt —, de Magyarországon kifogása az ellen nem volt, hogy házszabály ne állapithassa meg azt a jogot, csak nem tartották időszerünek, czélszerünek. De mindig a házszabály keretében akarták azt tárgyalni, vajjon a kizárást erővel végrehajtani szabad-e vagy sem? Miért kellett ebbe belevonni Ő felsége személyét? Miért kellett vele törvényt alkotni? *(Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)* Mélyen sértették ezzel Ő felsége érdekeit. *(Ellenmondás a jobboldalon.)*

És még egyszer belevonták Ő felsége szemé-

lyét. Amikor ezt a kidobó gárdát alakitják, szükséges önöknek, hogy ezt aktiv tisztekből állitsák össze, szükséges, hogy Ő felsége engedélyét kikérjék, mert ilyen rendőri feladatra külön engedély nélkül aktiv tiszt csakugyan nem vállalkozhatott volna. Bevonják tehát Ő felsége személyét itt is. És miért? Nem érzik, hogyha igaz is, hogy mindenért, ami történik, egyedül a kormány felelős politikai és jogi szempontból, nem érzik-e azt, hogy az emberek szive a jogi és politikai felelősséghez nem alkalmazkodik, hogy az ellenzéki szivben óriási keserüség gyülemlik össze, mikor azt látja, hogy ő, aki magát ép olyan királypártinak, épen olyan hű alattvalónak tartja, mint bármelyik tányérnyaló, bármelyik, udvaroncz és aki csak abban különbözik ezektől, hogy másban keresi a kötelességét, a hűségét abban, hogy ugy vél használni Ő felségének, ha bátran megmondja a nézetét, mondom, mikor látja az ellenzék, hogy folyton szembeállitják vele a koronás királyt: akkor összegyülemlik benne egy nagyfoku keserüség, amelyet azután a miniszterelnök ur megint büntetésekkel, Nagy Györgyök üldözésével, uj felségsértési törvények alkotásával, efféle kicsinyes tűszurásokkal akar a föld szinéről eltüntetni. *(Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)* Ezek az apró tűszurások nem segitenek semmit, sőt megint csak ártanak annak a harmóniának, amelyet Ő felsége és a nemzet közt meg kell erősiteni. És ne méltóztassék ugy okoskodni, hogy mi az a kisebbség, az nem számit! A kisebbségből is lehet többség és nagy baj az, ha bármilyen kis részében is a nemzetnek keserüség gyülemlik össze az uralkodójával szemben.

A második feladat volt, amelyre vállalkoztak, a hadsereg megerősitése. Igaz, s került keresztülerőszakolni a létszámemelést, de ebben az ügyben megint milyen kiszámithatatlan károkat okoztak. A hadsereg fentartása évről-évre nagyobb áldozatokba kerül. A nemzetek igazán vérüket áldozzák, verejtékes munkájuk gyümölcsét kénytelenek erre forditani rossz gazdasági viszonyok között, hogy a hadsereget táplálják és erősitsék. Sajnos, ez a hadsereg a maga összealkotásában nem nő ki a magyar nemzet érzelmeiből, intézményeiből. Könnyü a visszavonás magvát a hadsereg és a nemzet közt elvetni. Pedig megfizethetetlen érték a hadseregre nézve a nemzet rokonszenve. Sajnos, semmit sem birtunk elérni abban az irányban, hogy közelebb hozzuk a magyar nemzet intézményeihez a hadsereget. Nemcsak mi találkoztunk olyan ellentállással, amelynek láttára én, annak daczára, hogy előbbi véleményem és tanácsom helyességétől teljesen át vagyok hatva, hazafias kötelességemnek tartottam a nemzet békéje kedvéért azon követelésektől nyiltan elállani, hanem önök sem érték el azt, amivel dicsekedtek, amivel büszkén vágott nekem vissza Khuen miniszterelnök ur, akkor, amikor beszéde közben azt mondtam, hogy nem fogja a 9-es bizottság követeléseit végrehajthatni, hogy »de igen, ő azt jobban tudja!« Rég nem miniszterelnök ő már, és a 9-es bizottság programmpontjai végrehajtva nincsenek.

Ilyen viszonyok között, szabad-e, helyes belátásra vall-e, helyes katonai politikára vall-e az, ha a miniszterelnök ur szükségesnek tartja az aktiv katonákat ide beállitani abból a czélból, hogy itten rendőri funkcziót végezzenek, hogy itt egy képviselőt szükség esetén összekaszaboljanak? Fokozza-e ezzel a rokonszenvet, amely pedig szükséges, hogy meglegyen? És kérem, nem gondolta-e meg, hogy milyen káros befolyást gyakorol a hadsereg szellemére is az ilyen alkotásokkal?

Egyike a legnehezebb feladatoknak mindenütt és mindenkor az volt, hogy a fegyveres erő azzal a tisztelettel, azzal a rokonszenvvel viseltessék a népképviselet iránt, amely szükséges; szükséges a hadsereg érdekében, szükséges a közszabadság érdekében, szükséges a közbiztonság, a politikai béke érdekében. Mindig nehéz ez, mert a tiszt, a fegyelemhez szokott tiszt a tett embere, rendesen lenézi azt a »civil bagage«-t, amely itt politizál, kritizál, főnökeit néha mosdatlan szájjal is letárgyalja; mert hiszen a nép nincsen arra kötelezve, hogy csupa jómodoru embereket válaszszon meg, és igy előfordul, hogy bizony jó gorombán megmondják a valóságot, esetleg a katonai intézményeket kritika tárgyává teszik, esetleg azokat a személyeket is, akik iránt való engedelmesség van a katona vérében.

Természetes tehát, hogy kifejlődik a két elem közt bizonyos ellenszenv, nehéz ez ellen küzdeni. Ez mindenütt a világon előfordul, hát még ott, ahol a tisztikarnak olyan nagy része nem tartozik azon állam kötelékébe, azon nemzethez, amelynek itten a képviselőháza van. Üdvös-e, helyes-e, okos-e, a köteles előrelátással megegyeztethető-e ilyen körülmények között aktiv tiszteket ide beállitani, hogy rendőri funkcziót végezzenek?

Hiszen természetes, hogy nem valami szép látvány, amikor a képviselők dühöngenek, kiabálnak, gorombáskodnak, — akár kormánypárti legyen az, akár ellenzéki — amikor a szenvedélyek felébrednek a képviselőházban, bizony akkor kellemetlen jelenetek vannak. Mire ide beállitani a tiszteket, hogy ezt lássák? Minek nekik feladatukul kitüzni, hogy ilyenkor kiczipelhessék a képviselőket? Minek megengedni azt, hogy ő itt tiszti becsületét, amelyet én is tisztelek, de amelyet egy hajszállal sem tartok különbnek, mint az én becsületemet, külön megvédhesse kardjával, amit másnak tenni nem volna szabad? Minek benne azt a fogalmat nagyra nevelni, hogy ő kardjával itt a magyar parlament szentélyében ur; aki őt sérti, azt joga van neki levágni. Szabad-e a hadseregbe ilyen szellemet nevelni, okos dolog-e ez, hazafias dolog-e?

De árt továbbá a tisztikarnak azáltal is, hogy félszeg helyzetbe hozza egyes tagjait. A tiszt megszokta — szükséges is okvetlenül — hogy minden összeütközését bizonyos strikt lovagiassági szabályok szerint intézze el. Itt beállitják a tisztet olyan szolgálati viszonyba, amelyben ez igen sok esetben alig lesz megvalósitható, mert amint hiva-

tali teendőkről, hivatali dolgokról van szó, a tiszt kiteszi magát annak, hogy nem ugy fognak vele elbánni akarni, amint a tiszti rang méltósága megkövetelné. Helyes-e őt ilyen félszeg helyzetbe juttatni ? És miért ? Semmi ok, semmi érv erre nincs.

A tiszti bíróságot is nehéz helyzetbe hozzák. Politikai természetü dolgokban kell döntenie. Döntenie kell afelett, vajjon igaza volt-e, helyesen járt-e el az a tiszt, mint katona, aki a képviselőháznak is alkalmazottja, midőn egy képviselőt hivatalos, nem katonai, hanem képviselőházi funkciója közben összevág ? Ebben kell itélkeznie esetleg az auditornak.

Hogy mostan ez az itélet nagyobb kritika tárgyává nem tétetett, — és ezt az itéletet, megvallom, egészen nem is értem, nem is ismerem, nem láttam az indokolását, de az engem nagyon meglepett — mondom, hogy az nagyobb kritika tárgyává nem tétetett, ez csak annak következménye, hogy nincs itt az ellenzék. *(Felkiáltások a jobboldalon : Hát miért nincs itt ? Zaj.)* Ha itt lett volna, napokig tárgyalták volna ezt a dolgot, mert természetszerüleg kötelessége lett volna az ellenzéknek akkor, akár kényelmes az a katonai köröknek, vagy a tisztelt ministernek. vagy a többségnek, akár nem, ezt itten felhozni. *(Zaj.)* Hogy nem volt vita, ez annak következménye, hogy nem voltunk itt. *(Felkiáltások a jobboldalon : Miért nem voltak itt ?)* Engedelmet kérek, egész beszédemben ezt vagyok bátor magyarázni. *(Zaj. Halljuk ! Halljuk !)*

De épen annyit árt ez a rendszer magának a parlamentnek is, a parlament méltóságának és tekintélyének, — amelyet pedig meg akar menteni — mint amennyit árt a hadseregnek s a király és a nemzet közötti harmóniának. *(Igaz ! Ugy van ! a balközépen.)* Tudniillik a parlament önállóságát veszélyezteti.

Beállitanak ide egy őrséget, egyenesen azon ötlet alkalmából, hogy legyen az egy, a parlamenttől függő intézmény, de ugy szervezik meg ezt az intézményt, hogy természetszerüleg sokkal jobban függ katonai hatóságoktól, mint a ház elnökétől. Mert ugyebár, a befolyás mindig azé, akié a büntetés és a jutalmazás joga. *(Igaz ! Ugy van ! a balközépen !)* Az előléptetés, a büntetés a katonai hatóságok dolga marad, a képviselőház elnökének pedig egyetlen jogköre az, hogy áttétetheti a palotaőröket. Ennyi az egész. *(Felkiáltások jobbfelől : Elég az !)* Azt a katonailag fegyelmezett egyént az egész beléje nevelt tradiczió, vére, a katonaság parancsai iránt teszi fogékonynyá, ő első sorban katona marad akkor is, ha palotaőr lesz. Tehát óriási hatalommal ruházunk fel egy olyan szervezetet, amely végelemzésben elsősorban a katonai hatóságoktól függ. Helyes-e ez ? Nem veszélyezteti-e ez a parlament önállóságát ?

Hogy mennyire igy van, az külsőleg is kidomborodott akkor, midőn a már többször emlitett eset után a parlament részéről az ügy megvizsgálása czéljából semmi sem történt, hanem igenis történt a katonai hatóságok részéről, amelyek az egész dolgot itt a házban megvizsgálták.

És a mentelmi jogot teljesen feladta a képviselőház ezekkel az urakkal szemben. Ezeknek joguk van azért, amit a képviselő itt a házban mond, maguknak itt a képviselőházban rögtön egyoldalu véres elégtételt venni. Rögtön megtehetik. Jogukban van bezárni az egyik képviselőt, akit sem a képviselőház, sem az elnök az ülésteremből ki nem zárt. Hát ez nem ütközik a mentelmi jogba ? A mentelmi jog nem szünt-e meg teljesen ezen urakkal szemben ? Szabad-e ezt csinálni ? De azt akarják, hogy a parlament méltóságát, tárgyalásainak komolyságát ilyen uton biztositsák. Bizonyos, hogy nagyon szép, fenséges czél ez, amelyért sok áldozatot is lehet hozni. De czélhoz vezethet-e egy ilyen intézmény ? mit szervez, mit kodifikál ez, ha nem az önkény uralmát a parlamentben, az ököljogot ? Mert mikor megengedi, hogy önmagának vegyen szatiszfakcziót a tiszt a képviselőház termeiben, akkor szakit minden eddigi eljárással, akkor teljesen lehetetlenné teszi a parlament méltóságának fentartását.

Én hosszu évek óta vagyok tagja a háznak ; sokszor láttam itt sértéseket, sokszor hallottam csunya kifejezéseket. Az ülés alatt is, az ülések felfüggesztésének ideje alatt is, mindig, minden képviselőnek törekvése az volt, hogy megakadályozza azt, hogy a megsértett képviselő indulata által elragadtatva sajátkezüleg vegyen elégtételt magának a házban. Minden erejét megfeszitette mindenki, hogy az elégtétel másutt történjék, hogy itt semmi más elégtételt ne vehessen senki, mint csak azt, amit az elnök van hivatva megadni és a ház maga.

Itt megengedik azt, hogy a tiszt magának vegyen elégtételt. Kérdem, ha a tisztnek szabad, nem szabad-e a képviselőnek is ? Az alkalmazottnak több joga legyen, mint az alkalmazónak ? Milyen alapon lehet ezt megindokolni ? Hiszen ha mindenki ezt a példát fogja követni, ha mindenki a rajta esett sérelmet itt a helyszinen, akár szóval, akár tettel, meg akarja torolni, hová vezet ez ? Az anarchia elve az, amit ide behoztak, *(Élénk derültség és zaj a jobboldalon.)* amivel állandóan békét fentartani és a parlament méltóságát biztositani teljesen lehetetlen. *(Nagy zaj és derültség a jobboldalon.)*

De, t. képviselőház, mindennek még a legnagyobb hibája az, *(Halljuk !)* hogy világosan látható ebből az intézkedésből az a szellem, amely vezeti a mai kormányt, az a szellem, amely okozza ezt az egész krizist. A tisztelt ministerelnök ur olyan tüzoltó, aki petróleummal olt. *(Ellenmondások jobbról.)* Minden egyes ténye, amely gyógyitani akar, csak élénkiti a harczot, uj tüzet, uj izgató anyagot ad s lehetetlenné teszi a békés kibontakozást.

Mi az egész mai állapotnak az oka ? Az, hogy annak daczára, hogy nincs olyan óriási nagy ellentét a pártok programmjai között, mint más parlamentekben, hogy nincs az a helyzet, mint például

Ausztriában, ahol a német áll szemben a szlávval, hol más célokat követnek a különböző pártok s azért fejlődik ki közöttük olyan gyülölet, hogy az összeműködés lehetetlenné válik, ami itt mind nincs meg, itt olyan éles fegyverek is használtatnak, olyan gyilkos fegyverek, — minden oldalról, elismerem — hogy ebből keletkezik a mai veszedelem.

Ha visszatekintünk — nem akarom most mindezt fejtegetni — a multra, ki tudnám mutatni, hogy nőtt ez a szenvedély fokról-fokra, egyrészt az agresszió, másrészt az akczió és a reakczió hogy fejlesztették nagyra a gyülöletet ugy, hogy ma ott vagyunk, hogy tulajdonképen minden programmbeli nagyobb eltérés nélkül nem is tudunk a házban tárgyalni anélkül, *(Ellenmondások a jobboldalról: Dehogy nem!)* hogy fegyveres őröket ne akarnának ide behozni. *(Mozgás a jobboldalon.)* Önök maguk is bizonyitják azt azzal, hogy revolvert adnak az őröknek. Akkor, midőn a küzdelem módjának ez az eldurvulása oka a nehéz helyzetnek, szabad-e ilyen fegyverhez nyulni? *(Helyeslés balfelől.)* Nem látja-e a ministerelnök ur, hogy ezzel megint teljesen lehetetlenné teszi azt, hogy a hangulat enyhüljön, mikor mindig itt látjuk ezeket a fegyveres embereket . . . *(Élénk felkiáltások jobbfelől: Hol? Hol? Felkiáltások balfelől: A folyosón!)*

Nemes Emil: Magukat is védik, nemcsak bennünket! *(Mozgás és zaj a jobb- és a baloldalon.)*

Elnök: Csendet kérek!

Gr. Andrássy Gyula: . . . mikor olyan átlátszó, olyan bájosan naiv ez az egész konczepczió, amint azt a miniszterelnök ur kifejti a czikkében, hogy hát az ellenzék rakonczátlankodott; *(Mozgás és felkiáltások jobbfelől: Csak! Enyhe kifejezés!)* az ellenzék nem engedelmeskedett a ministerelnök ur házelnöki rendelkezéseinek; az ellenzék nem veti alá magát olyan házszabálynak, amelyet érvénytelennek tart, *(Ugy van! balfelől! Mozgás a jobboldalon.)* ezt az ellenzéket móresre kell tehát tanitani; rá kell szoktatni arra, hogy engedelmeskedjék. *(Felkiáltások jobbfelől: Hogy ne trombitáljon!)* Erre más eszköz nincs; — nem kell birkózni; az csunya dolog — a legelegánsabb mód: jól felfegyverkezett katonákat ide beállitani azzal az utasitással, hogy a legelső esetben egyszersmindenkorra végezzenek és ijeszszék el ezt az ellenzéket a további hepcziáskodástól. *(Mozgás és ellenmondások a jobboldalon.)*

Ez az ő politikai alapgondolata, amint ezt a ministerelnök ur maga kifejti, az ő szavaival bizonyitom, mikor ő azt mondja, hogy a czél kivezetni a képviselőket. *(Mozgás jobbfelől.)* Két utunk lehet; az egyik ut — az igaz, hogy ezt használják mindenütt, birkózással jár, esetleg gorombaságok — a helyszinén való vérfolyás nélkül — mondatnak, de ez sérti a ministerelnök ur jóizlését, s ennélfogva behozza a második módot, amely abban áll, hogy összevágatja a rakonczátlankodókat annyira, hogy egyszersmindenkorra elmegy a kedvük. *(Élénk mozgás és ellenmondás a jobboldalon.)*

Egy hang *(a jobboldalon)*: Ezt csak nem hiszi el maga sem!

Gr. Andrássy Gyula: A katonaságot állitja ide, »amely nem türi az inzultusokat és fegyverrel győzi le az ellenállást«. *(Mozgás a jobboldalon.)* Összevágatja az ellenzéket *(Mozgás és felkiáltások jobbfelől: Gulyásnak! Derültség.)* és ezzel intézi el az ügyet.

De roppantul csalódik a ministerelnök ur. Én figyelmeztetem őt arra a régen ismert, Aesopustól való mesére, amikor a nap és a vihar fogadtak egymással, hogy melyikük fogja hamarabb levetni a járókelőknek a kabátját. A vihar megindult romboló erejével és erőfeszitésével megingatta azt a járókelőt, de minél inkább támadta, annál erősebben fogta össze magán a vándor a kabátot és a vihar nem volt képes azt levetni. *(Mozgás.)* Azután jött a nap és melegének hatása alatt mindjárt levetette az az ember a kabátját. *(Élénk helyeslés és éljenzés a baloldalon. Mozgás a jobboldalon. Elnök csenget.)*

Ezt a tanulságot ajánlom a ministerelnök ur figyelmébe. Ne próbálkozzék az erőszakkal; jöjjön olyan, a ki a törvényt tiszteli, *(Helyeslés a baloldalon. Mozgás jobbfelől.)* aki itt nem akar megijeszteni, nem egy ijesztési teóriával dolgozik, és akkor legyen meggyőződve, hogy itt roppant gyorsasággal és biztossággal fog a rend helyreállani, *(Ugy van! a baloldalon. Mozgás jobbfelől.)* addig pedig a küzdelem elkerülhetetlen. *(Élénk helyeslés, éljenzés és taps a baloldalon. A ministerelnök szólásra emelkedik. Halljuk! Halljuk! A képviselők egy része kivonul a teremből. Zajos felkiáltások a jobboldalon: A gavallérok! Uri tempó ez? Az igazság elől elbujnak! Gavallérok! Tapsok. Halljuk! Halljuk! Elnök csenget.)*

Gr. Tisza István ministerelnök: T. ház! *(Halljuk! Halljuk!)* Nem szokásom megfutó ellenség után lőni. *(Élénk derültség, helyeslés, éljenzés és taps.)* Nem kellemes feladat oly politikai ellenfél állitásaival foglalkozni, aki tanácsosnak véli eltávozni a kritika elől. *(Igaz! Ugy van! Felkiáltások: Megfutamodik!)*

Nem is tenném ezt, ha feladatomat csak az képezné, hogy a képviselő urat kapaczitáljam, mert attól félek, hogy oly valakit, aki a tisztességes politikai vitatkozás alapelveiről ily téves fogalmakkal bir, *(Igaz! Ugy van! Taps.)* egyáltalán nem tudok majd kapaczitálni.

De azt hiszem, t. ház, nekünk egyik és talán főfeladatunk nemcsak az, hogy mérkőzzünk politikai ellenfeleinkkel, hanem az, hogy az ő téves állitásaikkal szemben igyekezzünk felvilágositani a nemzetet. *(Igaz! Ugy van!)* Ennek folytán kötelességemnek ismerem, lehető rövidséggel, követni a képviselő ur gondolatmenetét és helyreállitani téves állitásait és ferditéseit. *(Élénk helyeslés.)*

A képviselő ur három okot hoz fel, amelyek miatt, szerinte, az ellenzék nem vehet részt a ház tanácskozásaiban. Az egyik az, hogy ő a jelenlegi

házszabályt érvényben állónak nem tekinti. Ennek az állításnak igazolásául kellemes meglepetésemre nem hivatkozik most már arra a sokszor hallott érvre, hogy érvénytelen ez a házszabály, mert a kisebbség távollétében hozatott. Örülök, hogy ezt a tarthatatlan és bocsánatot kérek, nevetséges állitást most már maguk is elejtették, mert hiszen hová lenne a parlamentárizmus, ha érvénytelenek volnának a háznak a kisebbség távollétébe hozott határozatai ? Hiszen akkor egyszerüen a kisebbség kezében volna az, hogy bármikor egyszerü kimenetellel lehetetlenné tegye a ház számára a határozathozatalt. *(Igaz! Ugy van!)*

Érvénytelen azonban, szerinte, a házszabály azért, mert a ház egy részének jogtalan távoltartása mellett fogadtatott el.

T. ház ! A jelenleg érvényben álló házszabályt a képviselőház folyó évi márczius 13-án tartott ülésében fogadta el. Ennek az ülésnek elején nem volt kitiltva a házból senki. Be is jött az ellenzék és az ellenzéknek egyes tagjai az ülés megkezdésekor mindjárt — aki kiváncsi, megnézheti az akkori naplóból — oly botrányos magaviselettel tette lehetetlenné a tanácskozást, hogy az illető tiz tagját a háznak, az akkor már törvényben megállapitott jognál és köteless'gnél fogva az elnök eltávolittatta. Azután a törvény értelmében erről a háznak azonnal jelentést tett az elnök és a ház 216 szavazattal jóváhagyta az elnök eljárását. *(Igaz! Ugy van!)* Igy tehát 10 tagja a háznak volt az ülés későbbi folyama alatt az ülésből távoltartva egyenesen a törvény imperativ rendelkezéséhez képest, teljesen korrekt eljárás szerint. Azt hiszem tehát, ebből senki még csak némi látszatával is az igazságnak nem vonhatja le azt a következtetést, hogy a háznak akkor hozott határozata érvénytelen lett volna.

A képviselő ur másik érve az, hogy a házszabályon ejtett sérelem reparálva nincs. Ez annyiszor megvitatott kérdés, hogy talán nem szükséges vele részletesebben foglalkozni, elég ismételnem azt, hogy én soha annak czáfolatát nem hallottam, hogy ne a ház legyen illetékes reparátora egy oly szabálytalanságnak, mely a ház belső szuverén hatáskörében történt. *(Igaz! Ugy van!)* Egy ilyen reparácziója az elkövetett formasértésnek a ház abszolut többségének konstatált hozzájárulásával megtörtént, igénytelen nézetem szerint tehát itt a legkorrektebb reparáczióval állunk szemben.

De azt is megmondtuk ismételten és nem tart vissza tőle az ilyesmihez hasonló szereplése sem az ellenzéknek, hogyha az nekik megnyugtatásukra szolgál, ha nekik a ház működésében való részvételt megkönnyiti, nagyon szivesen hozzájárulunk ahhoz, hogy velük még egy olyan ujabb házhatározat formáját megbeszéljük, melyben ők is reparácziójáť látják az elkövetett formasértésnek. *(Élénk helyeslés.)* Igy tehát egyenesen ő rajtuk áll, a ház kisebbségén, az ellenzéken áll a sor, hogy ezt a felajánlott módját a reparációnak elfogadják.

A harmadik és leghosszabb része a képviselő ur beszédének a parlamenti őrséggel foglalkozott. Mindenekelőtt megjegyzem, hogy e kérdésnek két oldala van, tudniillik az általános elvi kérdés és az itt lefolyt sajnálatos inczidensből kifejlődött konkrét eset.

Ez az utóbbi kérdés — és itt ismét elhagyta képviselőtársamat ujabb időben végtelenül megromlott emlékezőtehetsége *(Derültség.)* — akkor azonnal az elnök által a ház elé hozatott mint mentelmi ügy és a ház által a mentelmi bizottsághoz utasittatott. A mentelmi bizottság természetszerüleg a nyári szünet folytán csak most fog a kérdéssel foglalkozhatni ; addig tehát, mig azzal a mentelmi bizottság nem foglalkozott, ahol nekem is, mint a ház akkori elnökének, kötelességszerüleg hozzá kell járulnom a tényállás hiteles felderitéséhez, a legnagyobb mértékben illetlen dolognak tartanám, itt a konkrét esetre vonatkozó részével a kérdésnek foglalkozni. Rá fogunk térni, lesz arra mód, legyen szerencsénk akkor a képviselő urakhoz, hogy itt hallhassuk az ő érveiket.

Ami azonban a dolog elvi részét illeti, itt is a képviselő ur igyekszik pellengére állitani ezt az egész intézményt, urbi et orbi, benn a házában, Európa szine előtt, és talán legnagyobb előszeretettel azon a közbeeső stáczión, amelyik nyugat felé haladva Magyarországot Európa többi részétől elválasztja. *(Élénk tetszés és taps.)* De hát a tényállás előadásában a képviselő urnak meglehetősen szerencsétlen keze van. Nem tudtam szó szerint feljegyezni kifejezéseit, de felveti a kérdést, hogy mi minden joga van itt annak a tiszt urnak, ki az őrséget vezeti. Hát nézzük csak meg egy kicsit, hogy mire van joga. Egyáltalában nincs joga a házba bejönni máskor, mintha az elnök parancsára itt megjelenik, egyáltalában nincs joga itt más czélból megjelenni, mint az elnök parancsának végrehajtása czéljából. Azok a szabályok pedig, melyek szerint a házelnök parancsának végrehajtásánál eljárni tartozik, a ház elnöke által megállapitott szabályzatban vannak lefektetve. Ezek a szabályok természetesen tekintetbe veszik az őrség katonai jellegét, tekintetbe veszik tehát azt, hogy az őrség katonai szervezet, katonai személyekből áll, katonatisztek vezetése alatt működik.

De hiszen ez nagyon természetes. Mindenütt a világon az a karhatalmi tényező, amely bejön szükség esetén a parlamentbe, hogy ott érvényt szerezzen az elnök akaratának és a házszabálynak, saját szervezettel, saját szabályzattal bir, eljárásában saját szervezete szerint jár el, reá nézve saját szabályai irányadók.

Franczia országban sorkatonaság jön be, amely napról-napra bocsáttatik ad hoc az elnök rendelkezésére. Vajjon az a sorkatonaság és az a tiszt, aki azt vezeti, nem a saját szabályai szerint járna el és jár el ? Mert tudtommal egy eset volt rá, mikor a képviselőházba bementek, hogy effektuálják az elnöki parancsot. Német- és Angolországban a rendőrség jön be az elnök parancsára.

Vajjon azok a rendőrtisztviselők és rendőrközegek nem a saját szervezeti szabályaik szerint járnak el? És vajjon ha valami tettlegességre került volna a sor, ófelettük büntetőjogi felelősség szempontjából nem a saját illetékes fórumaik bíráskodtak volna? *(Ugy van! Ugy van!)* Hisz ez a dolog természetében van, ez nem lehet másként sehol a kerek világon. *(Helyeslés.)*

És hogy más országokban nem kerül rá a sor, hogy az őrség fegyvert használjon, ebben a tekintetben csakugyan konstatálható sajnálatos különbség. Konstatálható az, hogy tudtommal legalább nem volt sehol rá példa, hogy a karhatalmi beavatkozásra behivott csapat másra, mint az illető képviselők passziv reziszténciájára talált volna. Igenis, a passziv reziszténcia esetei fordultak elő, a kitiltott vagy az elnök által kizárt képviselők — mert hisz ez a gyakoribb eset, Angliában mindig az elnök parancsára történik ez — mondom az illető kizárt képviselők ülve maradtak helyükön, barátaiktól körülvéve, senki sem akart megmozdulni és a ház egyes tagjait karjuknál, fejüknél vagy kabátjuknál fogva kellett a padokból kivonszolni és eltávolitani. De az az eset nem fordult elő, hogy eközben turbulens jelenetek játszódtak volna le. És abban azután a magyar parlament csakugyan egyedül áll az összes parlamentek között, hogy ezekből nemzeti hősöket csináltak és hogy még olyan kaliberü ellenzéki politikusok is, mint aminő Andrássy Gyula képviselő ur, bizonyos jóakaratu segitséget igyekeztek nyujtani azoknak a képviselőknek, akik valóban kvalifikálhatatlanul sulyos és botrányos vétségeiknél fogva a kitiltás törvényes szankcióját vonták magukra. *(Ugy van! Ugy van!)*

És ha azt mondja a t. képviselő ur, hogy micsoda rettenetes dolog az, hogy itten képviselővel szemben lehet ezeknek a tiszt uraknak eljárni, hogy el is lehet őket fogni, hogy micsoda állapot az, ha az alkalmazott igy járhat el az alkalmazóval szemben, hát én erre azt felelem, hogy itt megint sajátságos tévedéssel állunk szemben, különösen ami az alkalmazó és alkalmazott kérdését illeti.

Igaz, én is alkalmazott vagyok, ebben a tekintetben tehát nem vagyok egészen elfogulatlan, *(Derültség.)* de én végtelen sajátságos és — engedjen meg — a mai világban maradi felfogásnak tartom azt, ha valaki kisebbitő mellékizt lát abban, hogy alkalmazott. *(Élénk helyeslés.)* Én azt hiszem, hogy alkalmazó és alkalmazott mint egyenértékü müvelt személyek állhatnak egymással szemben bármikor. *(Élénk helyeslés.)*

De vajjon alkalmazottja-e a parlamenti őrség vagy a ház bármely tisztviselője az egyes képviselőnek? Hát nem sajátságos fogalomzavar-e az, amikor azért, mert a képviselőház szuverén, e ház egyes tagjai abba az illuzióba élik bele magukat, hogy ennek a szuverénitásnak egy-egy parányát ők alkotják. *(Derültség.)* Ez nem igy van. A szuverénitás, a mentelmi jog a házé, ebben a képviselő csak annyiban osztozik, amennyiben őt is különösebb védelemben kell részesiteni azért, hogy az egész testület joga meg legyen óva. *(Igaz! Ugy van!)* De semmiféle külön kis fenségeket ne méltóztassanak a maguk számára vindikálni. *(Élénk derültség.)*

Ami pedig a letartóztatás jogát illeti, fel van háborodva a képviselő ur, hogy az őrség parancsnokának bizonyos esetben letartóztatási joga van. De azt hiszem, elkerülte figyelmét, hogy ugyanez a letartóztatási joga a ház minden tagjával szemben bizonyos körülmények közt minden csendőrkáplárnak meg van; mert van egy sajátságos fogalom, a tettenérés fogalma. Tettenérés esetében nagyon szomoru, de semmit sem ér a képviselői mentelmi jog. Aki az illetékes elnöki parancsot teljesitő orgánumnak ellenszegül, az mindenesetre jogtalan cselekedetet követ el, és ha a jogtalan cselekedetnél tettenérés esete forog fenn, ennek megvan reá nézve a szomoru következménye. Különben, miután ez engem elvezet a konkrét eset határáig, épp ezért nem akarok tovább menni, hanem csak egyszerüen azt jegyzem meg, hogy az a parancs, amit a ház elnöke az őrségnek kiadott, arra irányult, hogy abban az esetben, ha misszijában ellenszegülésre talál, vagy bárminő oly cselekmény követtetik el, mely az illető letartóztatását teszi szükségessé, az illetőt a legközelebbi szobába vezesse be, és erről a ház elnökének azonnal jelentést tegyen, hogy azután minden további intézkedést a ház elnöke saját felelősségére tegyen meg. *(Helyeslés.)* Azt hiszem, ebben a tekintetben is a képviselőház szuverénitása és a képviselőház mentelmi joga teljes mértében kidomborodik. *(Igaz! Ugy van!)*

Nagyon siránkozik a képviselő ur a parlament sülyedése felett, és a parlament sülyedését abban a jelenségben látja, hogy itt ismételten fegyveres, brachiális erőnek kellett megjelenni. Hiszen a parlament sülyedéséről kevesebb ember keseregheti több joggal és több jóhiszemüséggel, mint az, ki talán az élete javát abban a küzdelemben töltötte el, hogy a magyar parlamentet attól a sülyedéstől megóvja, amelynek első jelenségei visszanyulnak idestova egy negyed évszázadra, mely mint valóságos rákfenéje a magyar nemzet organizmusának rágott és rágott a nemzet legszentebb jogain *(Élénk felkiáltások: Igaz! Ugy van!)* és amelylyel szemben nem volt más ut, nem volt habozás, hanem alkalmazása azoknak az egyszerü rendőri intézkedéseknek, amiket minden olyan országban alkalmaztak az ilyen jelenségekre, hol a parlamentárizmus iránti valódi élő érzék megvan a nemzetben. *(Igaz! Ugy van!)* Csak azok a nemzetek hagyták parlamentjükben állandósulni ezeket az anarchikus jelenségeket, amely nemzetek nem érettek meg a parlamentárizmusra, vagy amelyeknél ez idegenszerü, uj növény volt. Mentől erősebb parlamentáris érzék van egy nemzetben, annál kurtább proczesszust csinál azokkal, akik meggyalázzák ilyen viselettel. *(Élénk helyeslés.)*

Angliában egy pillanatig sem haboztak — iméntemlitettem, minő jelenségek mellett — dobni ki a háznak tizenegy tagját. Megnéztem most utó-

lag ismét az akkori angol lapokat. Mint egy egész közönséges, csunya apró rendőri inczidensről beszéltek a dologról, amelyet gyorsan el kell intézni és olyan szankcziót adni, hogy soha többé senkinek kedve ne legyen hasonló dolgot megismételni. *(Helyeslés.)* Negyvennyolcz óra alatt el volt intézve.

A parlament sülyedését nem azok okozták, kik a magyar parlamentet megszabaditják a trombitálás és más minden egyéb jelenség egész diszteles komplexusától, azokkal az egyszerű eszközökkel, amelyek egyedül szolgálhatnak erre a czélra.

T. képviselőtársam itt feleleveniti azt az uj mesét a napról és a szélről. *(Derültség.)* Hát kérem, elég soká sütött a képviselő ur napfénye a magyar obstrukczióra. *(Élénk derültség, éljenzés és taps.)* Megtörtént a kisérlet: előudvarolni, előkedveskedni a békét a magyar parlament számára, momentán, itt-ott, ideig-óráig némi látszólagos sikerrel. De vajjon vezetett-e más a magyar parlamentárizmus konszolidálására, arra, hogy valóban megszabaditsuk a magyar parlamentet nemcsak ezektől a botrányoktól, de — ami azoknak természetes következménye — a kisebbség uralmától, a kisebbség felelősségnélküli zsarnokságától is, *(Ugy van! Ugy van!)* mint az a bizonyos egészséges szél, amely elfujta maga elől mindazt, ami a magyar nemzetnek 15 éven át utjában volt? *(Élénk helyeslés, tetszés és taps.)*

A képviselő ur szemrehányást tesz a kormánynak, hogy vétett a király iránti köteles tekintetek ellen, amidőn törvényben szabályozta a parlamenti őrség intézményét.

Én a képviselő urról felteszem, hogy ő ma is hű szolgája királyának; felteszem, hogy ő ma is azon az uton akarja királyát szolgálni, amelyen minden becsületes ember, hogy t. i. azt a politikát ajánlja és adott alkalommal valósitja meg, amelyet ő nemzet és trón érdekében helyesnek tart. De a képviselő urnak tudnia kell, hogy ugyan ez az álláspontom volt egy egész élet minden változata között nekem is, és azt hiszem, vétünk a jóizlés és vétünk az ország érdeke ellen, ha ilyen kérdéseket vegyitünk az egymásközötti vitába. *(Ugy van! Ugy van!)*

Hogy miért szabályoztuk törvényben a kérdést, annak magyarázata igen egyszerü. Ilyen őrséget felállitani máskép, mint törvénynyel, nem lehetett volna. Ehhez olyan törvényes jogszabályokat kellett alkotni, amelyekhez hozzátartozott a törvényhozás másik két tényezőjének hozzájárulása is. És hogy ebbe miért vettünk bele az elnöki hatalomra és a ház kizárási jogaira vonatkozó bizonyos rendelkezéseket, ennek is igen egyszerü magyarázata az, hogy egyenesen kétségbe vonták épen a képviselő urak *(Ugy van! Ugy van!)* a háznak azt a jogát, hogy ezt megcsinálja, törvénytelennek jelezték az egész eljárást; szükséges volt tehát, hogy a háznak és az elnöknek eljárása olyan kétségtelen törvényes bázissal birjon, amelyet azután eltagadni vagy meg nem történtté tenni többé nem lehet. *(Élénk helyeslés.)*

Ami pedig a katonaságot illeti, hát én mindig szeretem, ha meglehetős sivár közéletünkbe a humornak egy-egy vonása is vegyül. *(Derültség.)* Az mégis csak bizonyos humoros szinezettel bir, ha a képviselő ur velünk és többek közt velem szemben is a hadsereget veszi védelmébe. *(Élénk derültség.)* De hát azt hiszem, itt is tévedésben van a képviselő ur, végzetes tévedésben, amelynek hirdetése nagyon veszélyes félreértésekre vezethet, amidőn ugy állitja oda ennek az őrségnek a hivatását, mintha ez összeférhetetlen volna a katonatiszti állás diszével, mintha bizonyos capitis diminutio-ba esnének a katonatisztikarnak azok a tagjai, akik erre a hivatásra vállalkoznak. Bocsánatot kérek, elfelejti a képviselő ur, hogy a csendőrtisztek is épen olyan katonatisztek, mint a hadsereghez tartozó tisztikar tagjai; *(Ugy van! Ugy van!)* elfelejti a képviselő ur, hogy azoknak az állása épen olyan fényes, épen olyan diszes, épen olyan mocsoktalan becsületet kiván, mint a hadsereg tisztikarának az állása. *(Igaz! Ugy van!)* És elfelejti a képviselő ur, hogy a csendőrtisztek egyáltalában nem esnek kedvezőtlen megitélés alá — legalább a társadalom különböző rétegeiben — azért, mert az ő működésük a jogtalan cselekedetek meggátlására, a jogtalan cselekedetek elkövetőinek megfékezésére irányul. És én azt hiszem, hogy amily megbecsülés és rokonszenv éri a csendőrtisztikart azért, hogy a magánéletet és a társadalmi életet megmenti a jogtalan cselekményektől, ugyanez a megbecsülés fokozottabb mértékben lehet a tisztikar azon tagjainak osztályrésze, akik a magyar nemzet legszentebb intézménye épségének, fényének, méltóságának és szuverénitásának megvédésére hivatottak. *(Élénk helyeslés és taps.)*

Én épen azért, mert a hadseregre vonatkozólag semmi kellemetlent vagy semmi, a hadsereg tekintélyébe ütközőt ebben nem látok, másfelől a magyar nemzet szempontjából épen bizonyos előnyös momentumot látok abban, hogy a parlament szuverénitásának védelmében, az elnök rendelkezése alatt, a hadsereg tisztikarának vezetésével, katonai csapat létesittetett. *(Helyeslés.)*

Én azt hiszem, ha valami, akkor ez csak növeszthet a magyar nemzet, a magyar társadalom és a tisztikar közötti rokonérzés kapcsát, hogyha a magyar népakarat érvényesülésének védelme körül is ilyen szerep jut a hadseregnek osztályrészül. *(Helyeslés.)*

A képviselő ur azután beszél a mi kormányzati szellemünkről. Hiszen, kérem, ez általában a legkellemesebb és a legkényelmesebb ellenzéki fegyver. Szellemeket idézni szoktak azok, a kik konkrét tényeket, konkrét pontokat nem igen tudnak formulázni. A szellemidézés, a szellemekkel való megbirkózás mindenesetre nehéz és igen nehezen megfogható feladat. Én nagyon szivesen állok szembe minden konkrét kérdéssel, minden konkrét váddal, amely a kormány politikája ellen irányul, de mél-

tóztassanak megengedni, én a kormányzati szellemnek ilyen általános, közös megtámadása ellen védekezni nem tudok. *(Derültség, tetszés és helyeslés.)*

A képviselő ur beszél továbbá az ország hangulatáról. Egyet konstatálhatunk. Azt konstatálhatjuk, hogy az ország nem lehet nyugodtabb, nem lehet békésebb hangulatban, mint ma van. *(Igaz! Ugy van!)* Konstatálhatjuk, hogy mindazok a rémképek, az a forrongás, az a forradalmi hangulat, az az antidinasztikus hangulat és tudja Isten mi minden — mindezek egy aránylag kis, magában zárt kör autuszuggesztiójának tulajdonithatók csupán, amely körnek egész életfelfogását — és ebben a képviselő urnak nagyon igaza van, talán csakis ebben az egyben van igaza *(Derültség.)* — egész felfogását nagy keserüség hatja át. *(Igaz! Ugy van! Derültség.)*

Én oly szivesen megvigasztalnám a képviselő urat; én oly szivesen segitenék lelkének keserüségén. De engedjen meg nekem, talán ez még sem az én hivatásom. És engedjen meg nekem, ezen másként segiteni nem is lehet, mint hogyha kibontakozik azoknak az előre felvett előitéleteknek egész büvköréből, amelyek guzsba kötötték eszét, lelkét, egész egyéniségét és amelyek miatt ő ma nem lát semmit ebben az országban. Nem látja a veszélyeket, amelyek bennünket környékeznek, *(Helyeslés.)* nem látja azokat a feladatokat, amelyek előttünk állanak; *(Igaz! Ugy van!)* nem látja a parancsoló kötelességeket, amelyek reá várnak; *(Élénk helyeslés.)* nem lát semmi egyebet, csak egy házszabálysértést, amely miatt ő kénytelen összetett kezekkel szemlélni a nemzet pusztulását. *(Tetszés és derültség.)*

De a nemzet nem fog elpusztulni. És azok az állitások, amelyeket a képviselő ur felhozott mint akadályait az ellenzék müködésének, nem állják meg az objektiv birálat próbakövét. A t. képviselő urnak abban a három vádpontjában, igénytelen nézetem szerint, nincs igaza. De ha százszor igaza volna és mentől inkább igaza volna, annál parancsolóbb kötelessége volna, hogy idejöjjön, *(Élénk helyeslés.)* hogy szemébe nézzen ezeknek a veszélyeknek, hogy ne törődjön azzal, hogy bizonyos formák megsértettek vagy meg nem sértettek, sőt mentől jobban megsértettek, annál inkább kellene helytállnia, hogy a nemzettől elháritson olyan veszélyeket, melyeket szerinte a mi magunktartása von maga után. *(Élénk helyeslés.)*

És engedje meg, hogyha ő ilyen okok miatt továbbra is visszahuzódik a parlamenti élettől, ha továbbra is elhanyagolja azokat a kötelességeket, amelyek a kisebbségre várnak és amelyeknek ő ma is oly határozott és világos kifejezést adott, akkor senki sem fogja levenni róla azt a feltevést, hogy ő leginkább örül annak, hogy ürügyet talál a távolmaradásra; *(Igaz! Ugy van!)* hogy nagyon szivesen buvik el azon kontradiktórius eljárás elől, amelyben meg fogjuk magunkat védeni, de amelyben meg fogjuk őt támadni is *(Élénk helyeslés.)* azért a minden kritikán aluli politikai eljárásáért, amelylyel évek óta a legszerencsétlenebb módon játszik a nemzet legszentebb életérdekeivel. *(Igaz! Ugy van! Élénk taps.)*

Bujanovics Gyula: Sport!

Gr. Tisza István ministerelnök: Tetemre hivom a képviselő urat! *(Élénk tetszés és taps.)* Jöjjön ide! *(Élénk éljenzés.)* Ha nem jön, ebben mást nem fog láthatni senki, mint hogy gyengébbnek érzi álláspontját, semhogy a vitatkozás tüzének tenné ki magát.

Elfogadom az elnök ur propozicióját. *(Hosszantartó általános élénk éljenzés és taps. A szónokot számosan üdvözlik.)*

Elnök: Kiván még valaki szólni? *(Nem!)* Ha senki szólni nem kiván, a vitát bezárom.

Kérdem a t. házat, méltóztatik-e az elnök által előterjesztett inditványt elfogadni, igen vagy nem? *(Igen!)* Az inditványt tehát elfogadottnak jelentem ki és ilyen értelemben mondom ki a határozatot.

Kérem, méltóztassanak a mai ülés jegyzőkönyvét meghallgatni.

Kostyál Miklós jegyző *(olvassa az 1913 október hó 8-án tartott ülés jegyzőkönyvét.)*

Elnök: Van valakinek észrevétele a most felolvasott jegyzőkönyvre? *(Nincs!)* Ha nincs észrevétel, a jegyzőkönyvet elfogadottnak jelentem ki és az ülést bezárom.

(Az ülés végződik d. u. 1 óra 25 perczkor.)

Hitelesitették:

Scitovszky Béla s. k., *Niamessny Mihály s. k.,*
naplóbiráló-bizottsági tagok.

A házszabályok alapján visszatartott képviselői illetmények nyilvántartása.

Sz.		K	K	K	K
1.	Ábrahám Dezső	200	100		
2.	Batthyány Pál gr.	100			
3.	Bitner Zsigmond	1.600			
4.	Fernbach Károly	500			20
5.	Huszár Károly / sárvári /	400			
6.	Justh Gyula	400			
7.	Károlyi Mihály gr.	300			
8	Kun Béla	100			
9.	Meczky Emil	100			
10	Polónyi Dezső	400			220
11.	Polónyi Géza	600			520
12.	Pongay Miklós	100			
13.	Preszly Elemér	100			
14.	Ráth Endre		100	500	
15.	Sümegi Vilmos	1.200	200	500	720
16.	Szmrecsányi György	900	100		
17.	Veszprémy István	100			
18.	Andrássy Gyula gr.	200			
19.	Barabás Béla		200		
20.	Beck Lajos	900	100	500	
21.	Csuha István	100			
	Átvitel	7.700	800	1.300	1.480

			rovás.	jelenés.	
		K	K	K	K
	Áthozat	7.700	800	1.500	1.480
22.	Holló Lajos		100	-	
23.	Horváth Gyula	100			
24.	Jasth János	500	100		
25.	Lovászy Márton	500			
26.	Meskó László		100		
27.	Palugyay Móric	900	100		520
28	Rakovszky István	400			
29	Szont-Iványi Árpád		100		
30.	Urmánczy Nándor	800			
31.	Zichy Aladár gr.	600			
32.	Zlinszky István	1.300			
	Összesen	12.500	1.300	1.500	2.000

A különböző jury sorsolások alkalmából távol volt képviselőknek a házszabályok 166.§-a alapján egy-egy negyedévi tiszteletdija visszatartatott:

	K
Apponyi Albert grófnak két izben	2.400
Batthyány Tivadar grófnak egy izben	1.200
Bernáth Bélának két izben	2.400
Károlyi Mihály grófnak egy izben	1.200
Nehrebeczky Györgynek egy izben	1.200
Sághy Gyulának két izben	2.400
Simonyi-Semadam Sándornak egy izben	1.200
Vertán Endrének egy izben	1.200
Vázsonyi Vilmosnak egy izben	1.200
Összesen	14.400 korona.

501. ORSZÁGOS ÜLÉS

1914 január hó 24-én, szombaton,

Beöthy Pál elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések. — A pénzügyi bizottság jelentésének bemutatása a m. kir. vasgyárak vasércszükségletének biztositása érdekében teendő intézkedésekről szóló törvényjavaslatról. — A mentelmi bizottság jelentése gróf Andrássy Gyula, gróf Zichy Aladár, Beck Lajos és Justh János képviselők ügyében. — A sajtóról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása. — A budapesti törvényszéknél, a hozzátartozó kir. járásbiróságoknál és a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknél a biróí és birósági hivatalnoki állások számának felemeléséről szóló törvényjavaslat tárgyalása. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesitése.

A kormány részéről jelen vannak: gr. Tisza István, Jankovich Béla, b. Ghillány Imre.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 55 perczkor.)

Elnök: Az ülést megnyitom. A mai ülés jegyzőkönyvét Vermes Zoltán jegyző ur fogja vezetni, a javaslatok mellett felszólalókat Pál Alfréd jegyző ur, a javaslatok ellen felszólalókat Rudnyánszky György jegyző ur fogja jegyezni.

Bemutatom a ministerelnök ur átiratát, mely szerint

a vármegyei választott tisztviselők megbizatásának meghosszabbitásáról szóló törvényjavaslatot (Irom. 896, 915) ő Felsége szentesitette és az mint az 1913. évi LII. törvényczikk, az Országos Törvénytár utján kihirdettetett.

Tudomásul szolgál.

Bemutatom a t. háznak Szatmár-Németi város közönségének feliratát és a czeglédi ipartestületnek Kossuth Ferencz országgyülési képviselő ur utján ellenjegyzett kérvényét a munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó törvény revíziója tárgyában,

a magyarországi dijnokok egyesülete módosi helyi csoportjának Dániel Pál képviselő ur által ellenjegyzett kérvényét lakbér folyósitása ügyében.

Ezen felirat és kérvények a házszabályok 236. §-a értelmében előzetes tárgyalás és jelentéstétel végett kiadatnak a kérvényi bizottságnak.

A pénzügyi bizottság nevében Münnich Kálmán képviselő ur kiván jelentést tenni.

Münnich Kálmán előadó: T. képviselőház! Tisztelettel beterjesztem a pénzügyi bizottság jelentését a m. kir. vasgyárak vasércszükségletének biztositása érdekében teendő némely intézkedésről szóló törvényjavaslatról. (Irom. 945., 966.) Kérem, méltóztassék ennek kinyomatása, szétosztása és annak idején leendő napirendre tüzése iránt intézkedni.

Elnök: A beterjesztett jelentés ki fog nyomatni, szét fog osztatni és napirendre tüzése iránt annak idején fog javaslat tétetni.

Ugyancsak a pénzügyi bizottság nevében Pirkner János képviselő ur kiván jelentést tenni *(Felkiáltások: Nincs itt!)* A képviselő ur nincs itt; esetleg később fogja jelentését előterjeszteni.

A mentelmi bizottság előadója kiván jelentést tenni.

Szász Pál előadó: T. képviselőház! A képviselőház elnöke a mentelmi bizottsághoz átirt gróf Andrássy Gyula, Beck Lajos, gróf Zichy Aladár és Justh János országgyülési képviselő urak mentelmi ügyében. A mentelmi bizottság ma ülést tartott és a képviselőház tegnapi ülésén történt mentelmi eseteket megvizsgálta. A bizottság nevében javaslatát a következőkben vagyok bátor előterjeszteni. *(Halljuk!)*

A képviselőház tegnapi ülésén, az ülés kezdetén, a ház csendjét és rendjét állandó közbekiáltásokkal olyan módon zavarták meg, hogy az elnöknek a legerélyesebb intézkedésekhez kellett fordulnia a ház csendjének, rendjének és a tanácskozás lehetőségének biztositása czéljából. Mindjárt az ülés elején gróf Andrássy Gyula orsz.

képviselő ur a házszabályokhoz kért szót. Az elnök a házszabályokban körülirt kötelezettségénél fogva megkérdezte a házat, hogy a szólás jogát gróf Andrássy Gyula képviselő urnak megadja-e vagy nem? A ház nem adta meg az engedélyt. Ennek daczára gróf Andrássy Gyula képviselő ur megkisérelte a beszédet. Az elnök többszöri figyelmeztetése daczára tovább beszélt folytonos zaj közepette. Az elnök által való többszöri rendreutasításának foganatja nem volt, mind a ház határozatával, mind az elnök rendreutasitásaival, figyelmeztetéseivel szembehelyezkedett. Az elnök megkisérelte az ülés rendjének és csendjének helyreállitását minden rendelkezésére álló módon. Az ülést közben felfüggesztette. Gróf Andrássy Gyula képviselő ur az ülés felfüggesztése után is megkisérelte tovább folytatni beszédét a házszabályokhoz, daczára annak, hogy a ház az engedélyt erre nem adta meg. Ezért a képviselőház elnöke kénytelen volt a házszabályokban körülirt kötelezettségénél és jogánál fogva a parlamenti őrséget is igénybe venni, a ház pedig gróf Andrássy Gyula képviselő urat a mentelmi bizottsághoz utasitotta.

A mentelmi bizottság, miután nevezett képviselő urnak itt előadott ténye a házszabályok 251. §-ába ütközik, tisztelettel javasolja a képviselőháznak, hogy gróf Andrássy Gyula képviselő urat a házszabályok 251. §-a alapján, a 254. §. második bekezdésének következményeivel 10 egymásután következő ülésnapra üléseiből tiltsa ki. *(Helyeslés.)*

Elnök: Vitának helye nem lévén, következik a határozathozatal. Kérdem a t. házat, méltóztatik-e a mentelmi bizottság javaslatát, amely szerint gróf Andrássy Gyula képviselő ur a házszabályok 251. szakasza alapján a 254. §. második bekezdésének következményeivel 10 egymást követő ülésnapra a ház üléseiből kitiltassék, elfogadni, igen vagy nem? *(Igen!)*

Elfogadtatott. Ehhez képest mondom ki a határozatot.

Szász Pál előadó: Ugyancsak a ház tegnapi ülésén történt, hogy gróf Zichy Aladár országgyülési képviselő ur az ülés elején folytonos közbekiáltással és zajongással az ülés csendjét és rendjét annyira zavarta, hogy az elnök kénytelen volt őt többszöri figyelmeztetés után kétszer rendreutasitani. Miután az elnöki rendreutasitások daczára az elnöki intézkedésekkel szemebehelyezkedett, a ház őt a mentelmi bizottsághoz utasitotta. Gróf Zichy Aladár szünet után szólásra jelentkezvén, a házszabályokhoz kért szót, a ház azonban a kért engedélyt az elnök által feltett kérdésre nem adta meg. Gróf Zichy Aladár ennek daczára megkisérelte a beszédet, a ház határozatával, az elnök intézkedésével szembehelyezkedett, ugy hogy vele szemben is kénytelen volt az elnök a házszabályok 252. §-ában körülirt jogánál és kötelezettségénél fogva erélyesebb intézkedéseket foganatba venni és őt a palotaőrséggel eltávolittatni. Erre a ház másodizben is a mentelmi bizottsághoz utasitotta gróf Zichy Aladárt.

Miután a nevezett képviselő ur ezen ténye a házszabályok 251. §-ába ütközik, tisztelettel javaslom a mentelm bizottság nevében, hogy gróf Zichy Aladárt 15 egymásután következő ülésnapra kitiltani méltóztassék. *(Helyeslés.)*

Elnök: Vitának helye nem lévén, következik a határozathozatal. Kérdem a t. házat: méltóztatik-e a mentelmi bizottság javaslatát, amely szerint gróf Zichy Aladár képviselő ur a házszabályok 251. §-a értelmében a 254. §. 2. bekezdésének következményeivel a ház üléseiből 15 egymásután következő ülésnapra kitiltassék, elfogadni, igen vagy nem? *(Igen!)*

Elfogadtatott. Ehhez képest mondom ki a határozatot.

Szász Pál előadó: T. ház! Ugyancsak a ház tegnapi ülésén Justh János országgyülési képviselő ur folytonos közbeszólással és zajongással a ház csendjét és rendjét oly módon zavarta meg, hogy az elnök többszöri figyelmeztetése és rendreutasitása daczára a ház a mentelmi bizottsághoz utasitotta; a nevezett képviselő ur ezután is, magatartásával szembehelyezkedett az elnöki intézkedésekkel, a zajongást tovább folytatta, ugy hogy az elnök kénytelen volt vele szemben is a házszabályok 252. §-ában körülirt jogával élni és őt az üléstermből kivezettetni. Ezért a ház őt másodizben is a mentelmi bizottsághoz utasitotta.

Minthogy Justh János képviselő ur ezen ténye a házszabályok 251. §-ába ütközik, tisztelettel javaslom a mentelmi bizottság nevében, hogy a ház őt üléseiből 15 egymásután következő ülésnapra tiltsa ki. *(Helyeslés.)*

Elnök: Vitának helye nem lévén, következik a határozathozatal. Kérdem a t. házat: méltóztatik-e a mentelmi bizottság épen előterjesztett javaslatát, amely szerint Justh János országgyülési képviselő ur a házszabályok 251. §-a értelmében a 254. §. 2. bekezdésének következményeivel a ház üléseiből 15 egymásutáni ülésnapra kizárassék, elfogadni, igen vagy nem? *(Igen!)*

Elfogadtatott. Ehhez képest mondom ki a határozatot.

Szász Pál előadó: A ház tegnapi ülésén a ház elnöke jelentést tett a háznak arról, hogy a ház érvényes és jogerős határozatával üléseiből már megelőzőleg kitiltott Beck Lajos képviselő ur tegnap, jóllehet a házszabályok 254. §-ában határozottan meg van irva, hogy a ház üléseiből kitiltott képviselő a ház helyiségeiben meg nem jelenhetik, megjelent a ház helyiségeiben. Ezért őt a ház a mentelmi bizottsághoz utasitotta.

A mentelmi bizottság nevében, miután a nevezett képviselő ur előadott ténye a házszabályok 254. §-ának 3. bekezdésébe ütközik, ugyancsak a 254. §. 3. bekezdése alapján tisztelettel javaslom a háznak, hogy Beck Lajos képviselő urat jegyzőkönyvileg rójja meg. *(Helyeslés.)*

Bátor vagyok tisztelettel előadni ezen alkalommal azt is, hogy előadmányaim folyamán több-

ször felhangzott az a kérdés, hogy a mentelmi bizottság megidézte-e maga elé azokat az országgyülési képviselő urakat, akiknek mentelmi ügyében biráskodott? Erre nézve tisztelettel megjegyzem, hogy a mentelmi bizottság a házszabályok szerint zárt ülésen tárgyal, idézéseket, megkereséseket csak akkor bocsát ki, ha ennek szüksége fenforog. A mentelmi bizottság minden esetben értesitette az illető képviselő urakat arról, hogy mentelmi ügyeik tárgyalás alatt vannak. Nem akarom azonban, hogy az a látszat legyen, mintha a mentelmi bizottság elmulasztott volna valamely idézést, mintha a mentelmi bizottságnak kötelessége volna megidézni azokat a képviselőket, akiknek mentelmi ügyeiben biráskodik. A mentelmi bizottság saját hatáskörében, saját belátása szerint intézkedik abban az irányban, hogy megidézendőnek tartja-e a képviselőt, igen vagy nem. *(Helyeslés jobbfelől.)*

Elnök: Vitának helye nincs. Következik a szavazás. Kérdem a t. házat, méltóztatik-e a mentelmi bizottság javaslatának elfogadásával Beck Lajos képviselő urat a házszabályok 254. §-ának 3. bekezdése értelmében jegyzőkönyvi megrovásban részesiteni, igen vagy nem? *(Igen!)* Elfogadtatott; ehhez képest mondom ki a határozatot.

Következik a napirend: a sajtóról szóló törvényjavaslat (Irom. 901., 920.) harmadszori olvasása. Kérem a jegyző urat, sziveskedjék a törvényjavaslatot felolvasni.

Pál Alfréd jegyző *(olvassa a sajtóról szóló törvényjavaslatot.)*

Elnök: A törvényjavaslat harmadszor is felolvastatván, kérdem a t. házat, méltóztatik-e a most felolvasott törvényjavaslatot harmadszori olvasásban elfogadni, igen vagy nem? *(Igen!)*

Elfogadtatott.

Az ekképen harmadszor olvasásban is elfogadott törvényjavaslat alkotmányos tárgyalás és szives hozzájárulás végett a főrendiházhoz tétetik át.

Következik a napirend második pontja: a budapest kir. törvényszéknél, a hozzátartozó kir. járásbiróságoknál és a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknél a birói és birósági hivatalnoki állások számának felemeléséről szóló törvényjavaslat. (Irom. 955., 961.)

Az előadó ur kiván szólani.

Almássy László előadó: T. ház! *(Halljuk! Halljuk!)* A mindenkori igazságügyi kormányok állandó figyelmének tárgyát képezte az a jelenség, hogy a bíróságok egy nagy részénél, de különösen a székesfővárosi bíróságoknál az el nem intézett ügyek száma ugyszólván évről-évre emelkedik.

Ha ezt a jelenséget mélyebb vizsgálat tárgyává teszszük, akkor azt látjuk, hogy ezen hátralékok számának emelkedése nincs összefüggésben *(Halljuk! Halljuk!)* az ügyek elintézésére hivatott birák és birósági tisztviselők munkaképességének csökkenésével, az illetők kisebb szorgalmával, vagy tevékenységük kisebbfoku kifejtésével, hanem igenis átjuk azt, hogy az ügyek száma évről-évre arányalanul emelkedett, a személyzet létszáma pedig ugyanaz maradt és igy természetes, hogy ezen körülménynek a hátralékok számának emelkedését kellett eredményeznie. *(Ugy van! jobbfelől.)*

Az ügyszám emelkedését látva, semmiféle abnormis indokokra nem szükséges gondolnunk, mert hiszen ez az emelkedés kétségtelenül összefüggésben van az élettel és azokkal a körülményekkel, amelyek a közgazdasági élet terjeszkedését idézik elő; összefüggésben van a nép számának az emelkedésével, a sürübb érintkezéssel, amely azután természetesen surlódásokat vált ki. E surlódásokból perek származnak, a perek számának emelkedése ennélfogva az élet természetes fejlődésével van okozati összefüggésben.

Ha e jelenségekkel szemben az orvoslás módjáról gondolkozunk, mindenekelőtt azt látjuk, hogy valamint az élet minden egyes jelensége szerves és okozati összefüggésben van egymással, ugyanez áll a jogi életre, az igazságügyi kormányzatra és az igazságszolgáltatásra is. Ennélfogva a segitést, a valódi orvoslást e téren is csak akkor találjuk meg, ha az egész vonalon segitséget nyujtunk és pedig elsősorban szükséges az érvényben levő anyagi jogszabályoknak kodifikálása. Hiszen kétségtelen, hogy az ellentétes birói gyakorlat oka a jogbizonytalanságnak, a jogbizonytalanságból származik azután a próbálkozás mindenféle kétes természetü perek megindításával és a perek számának emelkedése ebben is találja egyik okát. Az igen tisztelt igazságügyi kormánynak még be nem terjesztett, de már a közvélemény előtt fekvő javaslata, amely a magyar magánjognak kodifikálását tartalmazza, kétségtelenül elsőrendü tényezője lesz a perek száma csökkentésének, mert hiszen ott, ahol kodifikált törvénykönyv van, ahol precziz megállapitott jogszabályok alapján lehet elbirálni valamely vitás jogesetet, kétségtelen, hogy nincs meg az emberekben annyira a perlekedési kedv; hogy inkább hajlanak a békés kiegyenlités felé és az olyan természetü ügyeknek birói fórumok elé való vitelét, amelyek jogi alappal alig birnak, már a költségektől való tartózkodás miatt sem fogják megkoczáztatni. *(Ugy van! jobbfelől.)*

Azonban ettől eltekintve, a perek számának csökkentése és különösen a restancziák elintézése megfelelő polgári törvénykezési rendtartástól is függ. Hiszen, ha Magyarországnak csak 40—50 év előtti jogi életére tekintünk vissza, azt látjuk, hogy az a rendkivüli sok perjogi forma, amelyeknek elintézésétől valamely magánjogi vita eldöntése függött, évtizedekre huzta ki, halasztotta el a per kérdésének érdemben való jogerős eldöntését. S miután ezek az alaki perjogi kérdések a birónak munkásságát legnagyobb részben igénybe vették, kétségtelen, hogy magára épen a legfőbb munkára, a szorosabb értelemben vett itélkezésre kevesebb ideje jutott neki s magukkal a formákkal eltöltvén az időt, a hátralékok száma kétségtelenül kellett, hogy emelkedett legyen. *(Ugy van!)* Már az utóbbi időben — még Szilágyi Dezső igazságügyminisztersége alatt — benyujtott

ter jelentését, ötödik pontul az 1911-ik évi állami zárszámadást, ezzel kapcsolatosan az állami számvevőszék öt rendbeli jelentését az 1911-ik évi számadási év I., II., III., IV. negyedében és pótnegyedében előfordult túlkidásokról, előirányzat nélküli kiadásokról és hitelátruházásokról és végül hatodik pontul a kérvények 15. számu sorjegyzékét. Méltóztatnak ezen napirendi javaslatomat elfogadni? *(Igen!)* Akkor ezt határozatképen kimondom.

T. ház! Miután a háznak három napos szünete lesz, felhatalmazást kérek a t. háztól, hogy a szünet alatt netán szükségessé váló uj választások iránt az elnökség intézkedhessék. *(Helyeslés.)* A ház a kért felhatalmazást megadja.

Következik Rakovszky István t. képviselő ur sürgős interpellációja a honvédelmi minister urhoz a képviselőházi őrség tárgyában.

Rakovszky István: T. képviselőház! A következő interpellációt vagyok bátor a honvédelmi minister urhoz intézni *(olvassa)*:

»Interpelláczió a honvédelmi minister urhoz:

Tekintve azon kiszámithatatlan következményekkel járó konfliktusokat, melyek máris a hadsereg tisztikara és a polgári társadalom között felmerültek és melyek, ugy a tisztikar, mint a hadsereg tekintélyére, valamint a polgári társadalom és hadsereg közötti jóviszonyra káros hatással vannak, kérdem a t. honvédelmi minister urat:

1. Hajlandó-e a további sulyos bonyodalmak elkerülése végett a képviselőházi őrség tisztjeit a csapatokhoz sürgősen visszarendelni?

2. Hajlandó-e kellő lépéseket tenni az iránt, hogy a katonailag szervezett képviselőházi őrség intézménye eltöröltessék. *(Élénk helyeslés balfelől.)*

T. képviselőház! Engem ezen interpelláczió megtételére azon sajnálatos konfliktusok indítottak, amelyek az utolsó időben előfordultak. Távol áll tőlem, hogy én ezen konfliktusoknak okait, az egyes becsületbeli ügyeket itt szóvá tegyem. Én ezekre ki nem terjeszkedem, én reám nézve ezek csak összességükben, mint egy szimptoma birnak fontossággal, *(Helyeslés balfelől.)* amelyek káros hatásának elejét akarom venni azon szempontból és azon indokból, mert én egész multamban — e mellett tanuskodik nyilvános szereplésem is — a hadseregnek igaz, őszinte barátja és tisztelője voltam.

Egész politikai pályafutásom alatt egyetlen pillanatban sem, bárminő élesek is voltak a politikai ellentétek, soha de soha a hadsereget nem vontam be a harcznak hevébe, és mindent megtettem arra, hogy a politikai élet és a politikai aréna porától távol tartsam a hadsereg képviselőit. *(Élénk helyeslés a baloldalon.)* Ugyanezen multamhoz akarok hü lenni ma, midőn aggályaimat előadom és a tisztelt minister urat felkérem, hogy ezen interpelláczió tartalmához és kivánalmához képest a kellő lépéseket meg tegye.

T. képviselőház! Ez a képviselőházi őrség kezdettől fogva a legnagyobb bizalmatlansággal fogadtatott az egész közvélemény által. *(Ugy van! a baloldalon. Élénk ellenmondások a jobboldalon.)* Ugy az ellenzék, mint a sajtónak nagy része, de amint én tudom, nagyon tekintélyes és befolyásos katonai körök is a legnagyobb aggodalommal néztek annak elébe, hogy ezen törvényt meghozzák és hogy a képviselőházba a hadsereget belcállitsák, mint egy rendőri közeget. *(Ugy van! a baloldalon. Ellenmondások jobbról.)*

A hadsereg nem olyan intézmény, amely természeténél fogva erre volna hivatva. A hadsereg olyan intézmény, amely csak a legválságosabb pillanatokban léphet akcióba, akkor, ha az államot kül vagy nagy belveszély fenyegeti. Háboru esetén, forradalom esetén, lázadások esetén, még olynemü zavargások esetében is, amikor a közönségesen rendelkezésre álló rendőri hatalom ezek elnyomására, a rend fentartására nem elégséges, igenis, indokolt és szükséges, hogy a hadsereg akcióba lépjen. De közönséges rendőri szolgálatok állandó teljesitésére sohasem szabad a hadsereget felhasználni. *(Ugy van! a baloldalon.)*

T. képviselőház! Nem szabad a hadsereget lealacsonyitani soha egy szurrogát rendőri hatalomnak a szinvonalára. *(Ugy van! balfelől.)* Ez nem fér meg a hadseregnek méltóságával, nem a tisztikar állásával és tekintélyével. *(Ugy van! balfelől.)*

De, t. képviselőház, ez a dolog természetéből önönmagából következik. Nem létezik állam, birjon az bár a legkitünőbb rendőrséggel, amely azt mondhatná, hogy a rendőrség — én nem akarom azt a kifejezést használni: gyülöletes — de biztosan nem népszerü intézmény ne volna. És nagyon csalatkozik valaki, ha azt hiszi, hogy a rendőrségnek ezen gyülöletes volta az ő rendőri müködése köréből folyik. Nem, hanem folyik abból, mert a policzia politikai rendőrség gyanánt is kell, hogy müködjék. *(Ugy van! balfelől.)* És épen ezen politikai vonatkozás teszi gyülöletessé. Ez már az ő müködésével jár, hogy visszatetsző legyen. Én teljesen igazságos vagyok. Én tisztelem, becsülöm azt a rendőrtisztviselőt, azt a rendőrt, aki az ő hivatása körében hiven teljesiti kötelességét. Én őt az állam teljesen egyenjogu, tisztességes, jóravaló polgárának tekintem. Arról ő nem tehet, hogy ez a ténykedése, mely az állami élet szükségleteiből folyik, ily természetü, ebből én soha semmi körülmények között nem akarok hátrányosan következtetni az ő jellemére.

De tagadni nem lehet, hogy ez az ellenszenv az ő müködési körüknek és különösen e müködésük politikai oldalának következménye. Hiszen most látjuk Ausztriában, Csehországban, Prágában, hogy a politikai rendőrségnek müködése, összeköttetése egy parlamenti férfival milyen visszatetszést, milyen botrányokat idé-

zett fel, ugyhogy ott még a helytartó demissiójáról is beszélnek.

Szemben ezzel, a katonaságnak népszerünek kell lenni, a katonaság pedig népszerü csak ugy lehet, ha egybeforr a nemzettel, egyetért a nemzeti érzéssel, tiszteli a törvényeket s a törvények oltalmára, nem a törvényeknek elnyomására törekszik. *(Taps a baloldalon. Felkiáltások jobbról. Természetes!)*

T. képviselőház! Ezen parlamenti őrség intézménye a katonákat, a tiszteket, akik tagjai, kiragadta a hadsereg kötelékéből. *(Felkiáltások jobbfelől: Hát a csendőrök?)* Bocsánatot kérek, nagy különbség van. A csendőrökről hallottam beszélni a ministerelnök urat is a főrendiházban. A csendőrtiszt nem adja ki a parancsot, hogy fogd meg ezt, vagy azt, a csendőrtiszt csak a katonai fegyelem szempontjából őrködik a katonák, a közemberek felett és csak nagyon kivételes esetek azok, amikor ő igy közbe lép . . . *(Zajos ellentmondás a jobboldalon.)*

Elnök: Csendet kérek!

Rakovszky István: . . . mert azt a parancsot, hogy mit tegyen a közrend fentartása érdekében, a politikai hatóság szokta neki kiadni. *(Ellentmondás a jobboldalon. Felkiáltások: Halljuk! Halljuk!)*

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak!

Rakovszky István: Ki lettek ragadva a hadsereg kötelékéből s a legodiózusabb politikai policiális ügy elintézésére, a parlamenti ellenzék leigázására lettek alkalmazva. *(Taps a baloldalon.)*

T. képviselőház! Katonai szempontból csak egész röviden akarok ezzel foglalkozni; nem akarok e tárgyba belemélyedni, hiszen én felolvastam adataimat a delegációban. Ami olyan nagyon visszatetsző, ez a felemelt zsold és a felemelt fizetés. Ez nagyon kellemetlen. Én is katona ember voltam és appellálok mindenkihez, aki katonaságnál szolgált, hogy ón nem képzelek magamnak kellemetlenebb feladatot, amely egy katonatisztet érhet, mint ha pl. egy exekuczionális pelotont kell kommandiroznia. Ez a legvisszatetszőbb minden katonatisztnek. Ha neki ezt a parancsot adják, teljesiteni fogja, és nincs senki a világon, aki e parancs teljesitéséből, amikor ezen szomoru, kellemetlen, viszszataszító feladatnak eleget tesz, ebből annak a katonának jellemére legkisebb mértékben hátrányos következtetést vonna.

Én itt sem akarok következtetést levonni, de egy ok, hogy olyan visszatetsző ez a parlamenti őrség, semmi tekintetben be nem igazolható, az illető katonai rangoknak nem megfelelő óriási fizetések, akkor, amikor azt látjuk, hogy ugyanazon időben ezen tiszteknek bajtársai, a többi katonák, éhzsoldon, tönkremenve, téli időben, a háboru veszélyével szemben teljesitettek szolgálatot és ezektől különféle furfangokkal megvonták azt a pénzt, ami nekik igazság szerint jutott volna akkor, ha a mobilizaczionális parancsot kiadták volna. Nem egy tisztcsaládot ismerek, amely tönkrement ebbe, mikor az illető tisztektől kivánták, hogy életüket és vérüket adják oda a királyért és a hazáért, azalatt, mig ez az őrség felemelt zsoldon henyélkedett. *(Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés és taps a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Ez, t. képviselőház, az egyik indoka annak a nagy ellenszenvnek, amely az intézménynyel szemben megnyilatkozik. Mert, ha már feltétlenül szükséges ez az intézmény, akkor tartsa az a katona kötelességének ezeket a feladatokat ugyanazon illetményekért elvégezni, mint amennyiért elvégzik feladataikat künn a többi bajtársak. *(Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés balfelől.)*

Polónyi Géza: Nem kapnak ám rá embert! *(Igaz! Ugy van! balfelől.)* Lótartást kapnak azért, hogy képviselőket kidobáljanak! *(Igaz! Ugy van! balfelől. Zaj a jobboldalon. Elnök csenget.)*

Rakovszky István: T. képviselőház! Nézzük meg katonai szempontból — és itt mindig a t. honvédelmi minister figyelmét kivánom e dolgokra felhivni — ezt a parlamenti őrséget akkor, mikor működik. *(Halljuk! Halljuk! Derültség a balfelől.)* Nézzük meg azt a felvonulást, *(Halljuk! Halljuk!)* Mivel pedig a t. túloldal — dicséretére mondom — ennek nem szemtanuja, mert mindig kivonulnak olyankor, nagyon helyesen . . .

Polónyi Géza: A függönyök mögül nézik! *(Zaj. Elnök csenget.)*

Rakovszky István: . . . hát én előadom, hogy hogyan játszódik ez le! *(Halljuk! Halljuk!)*

Az ülés egy nagyon izzó jelenete után, mikor az elnök ur kivonul a teremből és kiadja az őrségnek a parancsot, itt bent az ülésteremben, megszünvén az oka az ellenzékieskedésnek, a felbuzdulásnak, a haragnak, a kitöréseknek, természetesen csend van, és 20—25 perczig, amig czek a katonák összeszedelőzködnek, egy olyan békés, majdnem azt mondhatnám, kedélyes hangulat uralkodik. *(Élénk derültség a jobboldalon és a középen. Felkiáltások: Mü düh volt?)* Hát kérem, még ezt is irigylik? Ez igy van.

Bakonyi Samu: A franczia forradalomban is igy volt, a kivégzések előtt.

Bartos János *(közbeszól)*.

Elnök: Csendet kérek. Kérem Bartos képviselő urat, ne méltóztassék közbeszólni. *(Zaj balfelől.)*

Rakovszky István: Erre egyszerre minden oldalról bevonul ide 30 ember, nagyon különös adjusztirungban *(Derültség balfelől.)* és elhelyezkedik itt egy alezredes és egy kapitány parancsnoksága alatt. *(Közbeszólások és derültség balfelől.)* Ez önmagában véve katonai szempontból nevetséges, mert a tiszti álláshoz nézve, t. képviselőház, nem valami dicséretes dolog, *(Igaz! Ugy van! balfelől.)* hogy egy alezredes, aki

nagy ur a katonaságnál, aki gyakran egy ezredet parancsnokol, aki 800 lovas élén szokott kivonulni, itt harmicz emberrel békés egyének ellen felvonul. *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Fráter Loránt: Ez igy vezeti a rohamot!

Rakovszky István: Ha egy hallgató épen abban a pillanatban, mikor ez történik, bejön a karzatra, semmit se ért az egészből és nem tudja elgondolni, hogy mi történhetett, mert az emberek csendben vannak.*(Igaz! Ugy van! balfelől. Felkiáltások: Senki se érti!)* Akkor aztán kikeresnek valakit és két őr kivezeti az illetőt, mintha a vesztőhelyre vinnék, mint valami nagy bünöst. *(Igaz! Ugy van! balfelől.)* Mert az már igazán kómikus és a katonai méltósággal, az egész katonai fellépéssel és a komolysággal össze nem egyeztethető dolog, hogy mikor már az illető elindult, aki ugysem jönne vissza, két őr még tovább kiséri. *(Igaz! Ugy van! balfelől.)*

Ráth Endre: A kapuig kikisérik az embert! *(Derültség.)*

Rakovszky István: Hogy ez mennyire visszatetsző és — bocsássák meg ezt a kifejezést — mennyire undoritó, *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* ezt bizonyitja az, hogy önök, t. tuloldal — és ez jó izlésüknek nyilvánitása — ilyen alkalmakkor mind kivonulnak és nem nézik ezeket a jeleneteket, mert érzik, hogy ez olyan dolog . . .

Bikádi Antal: Álszemérem csak!

Rakovszky István: . . . amelyet nem szokás és nem lehet végignézni. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon.)*

Bikádi Antal: A függöny mögül nézik! *(Zaj jobbfelől. Elnök csenget.)*

Rakovszky István: Én tisztelem mindenkinek felfogását, de nem hiszem, hogy lenne valaki, aki ezt arra a katonára nézve lélekemelőnek tartaná. *(Igaz! Ugy van! balfelől.)* Ez egy katonának oly foglalkozása, hogy uri emberek ezt nem akarják nézni, uri emberek ettől megundorodnak. Kérdeném: a katonai méltósággal, a tiszti kardbojtnak fényével megegyeztethető-e az, hogy önök maguk sem tudják ezt nézni, nem akarnak ennek tanui lenni? *(Éljenzés és taps a baloldalon.)* Önmagától is bizonyitja ez, hogy ezt a katonai szervezetet itt a képviselőházban ilyen formában fentartani nem lehet.

De t. képviselőház, ha katonai szempontból tovább megyek, ezeknek a palotaőröknek vagy képviselőházi őrségnek reglementjének, szolgálati reglementjének kell lennie *(Ugy van! balfelől.)* és annak nyilvánosnak kell lennie. Én akárminő, akár lovassági, akár gyalogsági, akár hidászati reglement-t kezembe vehetek és tanulmányozhatok; de ehhez hozzá jutni nem tudok. Mi van ebben az Exerzier-Reglement-ben? »Rontsatok be a terembe, jobblábat megfogni, balkezet előrántani, nyakoncsipni!« Ezek a kommandók, amelyekkel ezek a katonák itt dolgoznak.

Hát kérem, ez lehetetlen állapot. De veszélyes a katonai fegyelem szempontjából is az, hogy ezek a palotaőrök mindenütt fenn vannak a karzatokon és hallhatják, hogy miként támadják, miként szólják le, miként kritizálják az itt ő tisztjeiket, hallhatják, hogy mily kifakadásokkal illetik őket.

Ráth Endre: Most is élvezik odafenn! *(Zaj a baloldalon.)*

Elnök *(csenget)*: Kérem Ráth Endre képviselő urat, méltóztassék csendben maradni.

Rakovszky István: Jól emlékszem, hogy amikor ez ügyet a delegációban egyszer tárgyaltuk, ki volt adva a parancs, hogy katonatisztek uniformisban fel ne mehessenek a galeriára, mivel ez tilos.

Ráth Endre: Csak egész bátran fiatal ember! *(Derültség a baloldalon.)*

Elnök: Ráth Endre képviselő urat rendreutasitom.

Rakovszky István: De itt van még egy eset. Beőthy Pál t. házelnök ur — nézetem szerint egészen helyesen — maga elé hivatta a napokban az egyik tisztet — én az ujságok után beszélek — s kijelentette előtte s figyelmeztette őt, hogy neki azokon a folyosókon, ahol a képviselők vannak, nem szabad tartózkodnia és hogy menjen le én nem tudom micsoda helyiségbe. Én a házelnök urnak ezen intézkedését nagyon helyesnek tartom. *(Ugy van! a baloldalon.)* De bármennyire helyesnek tartsam is, a ház szuverenitása és az elnök állásának szempontjából, katonai szempontból a legélesebben el kell azt itélnem. *(Éljenzés és taps a baloldalon.)*

Bárminő magas állásu legyen a czivil ember, egy katonatisztnek azt mondani, hogy én önnek megtiltom, hogy itt tartózkodjék, önnek ott kell tartózkodnia: ez katonai szempontból meg nem engedhető. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon. Ellenmondások jobbról.)* Kérem, én az ujságok szerint adtam elő a dolgot, nem vállalhatok érte felelősséget. *(Zaj a bal és a jobboldalon.)*

Elnök: Csendet kérek képviselő urak, mind a két oldalon.

B. Pap Géza *(közbeszól.)*

Elnök: Kérem báró Pap Géza képviselő urat, ne méltóztassék közbeszólni s az elnöki figyelmeztetésre megjegyzést tenni. *(Zaj a baloldalon.)*

Bartos János *(közbeszól.)*

Elnök: Bartos János képviselő urat ismételt közbeszólása miatt rendreutasitom. *(Zaj a baloldalon.)*

Hédervári Lehel: Te is Géza?!

Elnök: Hédervári Lehel képviselő urat rendreutasitom.

Ráth Endre: Most onnan valakit! *(Derültség a baloldalon.)*

Elnök: Ráth Endre képviselő urat másodszor is rendreutasitom.

Rakovszky István: T. képviselőház! Minden államban az a főtörekvés nyilvánul meg, hogy a katonaságot mentől távolabb tartsák a politikától s az állami dekadenciának biztos jele az, amikor a katonaság résztvesz a politikai életben. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon.)* Ez az illető állam közeli bukásának biztos jele. *(Felkiáltások balfelől: Ugy van! Mikor a tisztikar politizál! Halljuk! Halljuk!)* Nálunk, t. ház, a kormány maga dobta a katonaságot a politikai viharok forgatagába és pedig mikor? Akkor, amikor a politikai szenvedélyek hullámai a legmagasabbra voltak felkorbácsolva; mikor az ellentétek a legélesebbek voltak és különösen mikor bizonyos olyan dolgok jutottak napfényre, amelyek a közéleti tisztesség szempontjából sulyos kritika tárgyát képezték és azt a látszatot keltették, minthogyha azt a katonaságot arra használnák fel, hogy a kritikát, amely ezen visszaélések ellen felhangzott, nyomják el és fojtsák el. *(Ugy van! Ugy van! Taps a bal- és a szélsőbaloldalon. Élénk ellenmondások jobbfelől.)* Ha végignéznek a naplón, látni fogják, hogy a parlamenti őrség mindig olyankor lépett akcióba, a mikor nagy botrányok törtek ki és nagy visszaélések kerültek felszinre. *(Igaz! Ugy van! balfelől. Zaj a jobboldalon.)*

Elnök: Csendet kérek!

Huszár Károly *(sárvári)*: Az itéletet már elfelejtették? *(Mozgás balfelől. Halljuk! Halljuk!)*

Rakovszky István: Azt kérdezem én, hogy ha már kellett egy ilyen intézmény, észszerü volt-e azt ilyen katonai jelleggel, mint a hadsereg integráns részét, ide beállitani a politikai harczok közepébe, amelyeknek hatásai alól felszabadulni ezek a katonák sehogysem tudtak? *(Ugy van! Ugy van! balfelől.)* Hiszen láttuk itt, hogy egyik ellenzéki képviselőtársunk életveszélyben forgott. *(Derültség a jobboldalon. Zajos felkiáltások balfelől: Ezen lehet nevetni?)*

Beck Lajos: Hát nem ment neki karddal? *(Zaj.)*

Huszár Károly *(sárvári)*: Hiszen letartóztatták! *(Nagy zaj a baloldalon és jobbfelől. Derültség a jobboldalon. Felkiáltások balfelől: Ezen is lehet nevetni? Felkiáltások jobbfelől: Lehet! Lehet! Zaj.)*

Elnök: Csendet kérek!

Rakovszky István: Kellett ezt a katonai hatalmat itt az ellenzéki képviselőkkel, egy kisebbséggel szemben, védtelenek, fegyvertelenek ellenében, a legbrutálisabb módon akcióba léptetni? *(Felkiáltások balfelől: Ugy van! És ezen lehet nevetni?)* Bocsánatot kérek, ha már erre elszánták magukat, én ismertem a miniszterelnök urnak egy sokkal helyesebb tervét, azokat a tizesszámu keztyüs embereket, *(Derültség balfelől.)* akiket erre a czélra praeparáltak. *(Ugy van! balfelől.)* Igy azt az egyet bizonynyal elérték volna, hogy a hadsereget nem kellett volna bevonniok a politikába. Hát ha már ilyeneket tesznek, akkor tartsanak legalább — nem akarok megint reminiszczenciákat felkelteni — olyan embereket, akikről báró Vay Gábor főrendiházi tag ur beszélt, *(Helyeslés balfelől.)* de katonákat ilyen czélokra felhasználni nem szabad és nem lehet! *(Helyeslés a baloldalon.)*

De hiszen meg is volt ennek t. ház az eredménye. Eddig, hála Istennek, a katonák és a polgári elem között jó viszony állott fenn. Mióta azonban ez a szerencsétlen intézmény müködni kezdett, mióta ez a szerencsétlen intézmény közéletünkben szerepel, azóta, habár ez az őrség a hadseregnek csak egy kis része, ez az intézmény lassan-lassan az egész nagy hadsereget bevonta a politikai küzdelmekbe. *(Ugy van! Ugy van! Taps a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Sőt ma már nemcsak a politikai küzdelmek, hanem a társadalmi küzdelmek központjába is állitotta azt. *(Ugy van! Ugy van! Taps a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Az összekocczanások napirenden vannak. *(Ellentmondások jobbfelől.)*

Egy hang *(a jobboldalon)*: Dehogy vannak! *(Derültség a baloldalon.)*

Rakovszky István: Ugy látszik, az ur idegen az országban, ha azt mondja, hogy összekoczczanások nincsenek és hogy a folytonos kellemetlenségek nincsenek napirenden. *(Ugy van! balfelől.)* Én csak azt hihetem, hogy a képviselő ur nem tud magyarul olvasni, nem képes egy ujságot a kezébe venni, ha nem olvasott nyilatkozatokról és ellennyilatkozatokról, amelyeknek aláirói és szereplői folytonosan katonatisztek. *(Ugy van! Ugy van! balfelől.)*

Haller István: Hazai miben utazik most?

Rakovszky István: T. képviselőház! Egy egész tengeri kigyója a kellemetlen afféreknek keletkezett. Magyarországon, uraim, nem volt eddig eset, hogy egy katonatiszt, aki magát sértve érezte, bárkitől nyomban elégtételt nem kapott volna, oly módon, amint követelte. *(Ellenmondás jobbfelől.)*

Gr. Tisza István miniszterelnök: Hogyne lett volna!

Rakovszky István: Magyarországon nem volt, kérem, eset, hogy katonatisztek, ami egész szokatlan, becsületbeli ügyekben el kezdenek nyilatkozatokat nyilttérben leadni. Hiszen az, aki a katonai életet csak kicsit ismeri és ismeri azt az irtózatot az ujságokban való minden nyilatkozattételtől, tudhatja, hogy itt nagy átalakulásnak, nagy visszatetszésnek, nagy elkeseredésnek kellett egyik részről és másik részről is lennie, hogy ilyen dolgok történhessenek. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon. Mozgás jobbfelől.)* De látjuk, hogy katonatisztek elégtételt nem kapnak olyan férfiaktól, akik, tudjuk, már nem egyszer elégtételt vettek és adtak. Látjuk azt, hogy a társadalomnak túlnyomó része ezen férfiak mellé állt. *(Élénk ellenmondások jobbfelől.)*

Gr. Tisza István ministerelnök: Oh, dehogy! *(Zaj. Elnök csenget.)*

Rakovszky István: T. ministerelnök ur és t. túloldal, a legközelebbi órákban ismét tanuságot fognak nyerni, tanuságot fognak találni amellett, hogy igenis a társadalomak nagyon tekintélyes, túlnyomó nagy része nem a katonatisztek pártján van. *(Igaz! Ugy van! Taps a bal- és szélsőbaloldalon.)* Ez nekem nem szolgál megelégedésemre, sajnálom, hogy igy van; de igy van, ezt nem fogják letagadni. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon. Mozgás jobbfelől.)* De lehetetlen állapot is az, hogy az a katonatiszt folyton nyilatkozzék. Hisz nem az ő szakmája, nem az ő kenyere. És a dolgok már annyira elfajultak, *(Halljuk! Halljuk! balfelől)* hogy itt fel fogok olvasni egy nyilatkozatot, *(Halljuk! Halljuk! balfelől.)* amely nagyon különös világitásba helyezi a hadseregnek viszonyát a czivilis, polgári elemmel. Ez a nyilatkozat megjelent a Budapesti Tudósitóban és a következőleg szól:

Szmrecsányi György: Ki irta alá? Ki felel ezért? *(Zaj. Halljuk! Halljuk!)*

Rakovszky István: A Budapesti Tudósitót illetékes katonai részről felhatalmazták a következő nyilatkozat közzétételére *(olvassa):* »Miután a tisztikarhoz tartozó mindazok a megbizottak, akik a közelmultban felmerült, politikai okon alapuló becsületügyekben eljártak, magukat az egyedül és kizárólag illetékes fórum, — a tiszti becsületügyi választmány — előtt igazolták és eljárásukat e fórum tökéletesen korrektnek és kifogástalannak találta: ezek az ügyek a tisztikarra nézve teljesen el vannak intézve.« *(Igaz! Ugy van! jobbfelől.)* »Az ellenfél részéről proponált becsületbiróságot, tekintettel a vegyes becsületbiróságokban való részvételre vonatkozólag évek óta fennálló tilalomra, nem lehetett elfogadni. A jövőben tehát a tisztikar tagjai valamennyi efféle ügyben minden további nyilatkozat közzétételét mellőzik s a tisztikarnak elég az a tudat, hogy mindezekben az ügyekben azoknak a szokásoknak értelmében és szellemében jártam el, amelyeket a fegyveres erő minden része kizárólag kötelezőknek ismer el.«

Eddig a dolog a tisztikar számára rendben van, de most jön a folytatás *(olvassa):* »A nálunk néhány év óta egyesek által hirdetett az a nézet, amely szerint politikusok politikai tevékenységük gyakorlása közben elkövetett személyes sértések esetében ezeket a lovagiasság terén immunitás illetné, ezennel a legnyomatékosabb visszautasitásra talál.« »Ezt a nézetet tehát az összes fegyveres erő tagjai sem fogják akczeptálni soha«, — kérem, Chlopinál is volt egy soha — »mert becsületügyben az eljárás sarkalatos elve az, hogy személyes sértésért minden lovagias férfi köteles elégtételt adni.«

Gr. Tisza István: Ugy van! *(Ugy van! a jobboldalon. Mozgás és zaj.)*

Ráth Endre *(közbeszól).*

Elnök: Csendet kérek!

Kérem Ráth Endre képviselő urat, ne méltóztassék ujból zavarni a tárgyalást.

Rakovszky István: . . . »Ezzel ellenkező magatartás nemcsak a sértőt diszqualifikálja, hanem ennek ezt a nézetét képviselő megbizottait is.

Magas hivatásuk tudatában az összes fegyveres erő tagjai visszautasitják azt a törekvést, hogy pártpolitikai üzelmek játékszerévé alacsonyittassanak le és ép oly határozottan óvást emelnek oly kisérlet ellen is, amely a polgári társaság köreivel gondosan ápolt lovagias viszonyuk megzavarására irányulna.«

Én a nyilatkozatnak lovagias ügyekre vonatkozó részét e vonatkozásban kritika tárgyává nem teszem. Itt politikai nyilatkozat történt. *(Ugy van! balról.)*

A honvédelmi minister ur fel fog világositani engem, ki felelős ezért? A legfelsőbb hadur tett közzé nyilatkozatot a Budapesti Tudósitóban? Krobatin minister ur, vagy a katonai kabinetiroda? Ki felelős ezért? Ennek csak akkor van értéke, ha ott van a név, mert amit a Budapesti Tudósitó odaállit, mint illetékes helyet, az lehet a Budapesti Tudósitó számára illetékes, de reánk nézve és azokra az urakra nézve, akiket érinteni akar, nem az és mégis különös, hogy amikor az egész hadsereg nevében történik nyilatkozat, a Budapesti Tudósitó az, amely a hadsereg nevében nyilatkozik és akárhogy keressük, nem tudjuk, ki a felelős.

Ezért mondom, hogy idevezetnek a dolgok, hogy ily nyilatkozatok, ily gazdanélküli nyilatkozatok jelennek meg. Eddig az anonymus nem jelentkezett és lehet, hogy valaki felelősségre akarja vonni e miatt; de senkit sem lehet felelősségre vonni, sem a honvédelmi minisztert, sem mást. Mert senki sem felel olyasmiért, a mi nincs aláirva és senki sem vállalja önként. *(Zaj jobbfelől.)* És ha katonai körök tették volna, bocsánatot kérek, már ahhoz az uraknak semmi közük, hogy itt elővegyenek pártpolitikai dolgokat, hogy erre használják fel őket. Törték volna a fejüket akkor, amikor a pártpolitikai élet elnyomására, a parlament elnyomására vállalkoztak; akkor nem lett volna szükség ilyen férczny ilatkozatra. *(Igaz! Ugy van! Taps a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

T. ház! Én kijelentem, hogy nem áll, ami ebben az igazán pongyola nyilatkozatban benne van, nem áll az, hogy katonatiszteknek nem adna valaki elégtételt. Ne tessék meghamisitani a dolgot, mindenki ad elégtételt. Mindenki ad. Én nem vagyok felhatalmazva, de tudom, hogy azok az urak, akik az illető katonatiszteknek megtagadták az elégtételt, készek, daczára annak, hogy nincsenek kötelezve erre, abban a pillanatban, amikor ők visszamennek csapataikhoz, ha kivánják, nyomban elégtételt adni. *(Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Ez nem katonai

kérdés. Itt ebből csak mesterségesen akarnak katonai kérdést csinálni. *(Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Ez politikai kérdés. *(Ugy van! Taps a bal- és a szélsőbaloldalon. Zaj. Elnök csenget.)*

Abban a pillanatban, amikor e szerencsétlen intézmény révén el lesz majd választva a hadsereg a politikai élettől, a politikai élet csunya kinövéseinek, a politikai élet és harczok élének befolyása alól, meg vagyok győződve, hogy helyre fog állni itt a béke. Mert hála Istennek, a mostani pillanatig nem sikerült még tökéletesen és teljesen elrontani az egyetértést, ámbár már nagyon közel vagyunk ahhoz, hogy megromoljék teljesen.

T. képviselőház! Menjenek azok a tisztek vissza és kiséreljék meg, szeretném látni, nem adják-e meg nekik az elégtételt. *(Zaj a jobboldalon.)* Hogy a t. ministerelnök ur nevet, ez mutatja, hogy nem az a czél, hogy itt elégtétel adassék a tiszteknek, nem az a czél, hogy ezt a fontos állami érdeket, a katonaságot kiragadják ezen szerencsétlen helyzetből, hanem a czél az, a katonaságot oda bigygyeszteni a saját hatalmának támaszává. *(Igaz! Ugy van! Taps a baloldalon.)*

Fráter Loránt: Fedezni a panamákat! *(Zaj.)*

Elnök: Kérem Fráter Loránt képviselő urat, méltóztassék közbeszólásoktól tartózkodni. *(Zaj a baloldalon.)* Most Rakovszky képviselő ur interpellál, ne méltóztassék folytonosan zavarni a szónokot.

Rakovszky István: T. képviselőház! Rövidlátó, gonosz, meggondolatlan egy tett volt ez, ezen intézményt a politika szolgálatába állitani. Dinasztiaellenes, országellenes, alkotmányellenes és még önmegbecsülésellenes dolog *(Taps a baloldalon.)* katonákat, kik megelégedetten szolgáltak és megtették kötelességüket kötelességtudásból, az arany fényével onnan kiragadni *(Igaz! Ugy van! Taps a baloldalon.)* és bedobni a politikai élet szennyébe. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon. Zaj jobbfelől.)*

Elnök *(csenget):* Csendet kérek! Kénytelen vagyok a képviselő urat kérni, hogy ilyen gyanusitó kifejezésektől méltóztassék tartózkodni. *(Nagy zaj és ellenmondás a baloldalon.)* Most az elnök beszél, méltóztassanak meghallgatni. A képviselő ur jónak látta ezzel a kifejezéssel azt feltételezni, mintha a képviselőházi őrség tisztjei anyagi indokból . . . *(Nagy zaj és felkiáltások a baloldalon: Hát miből! Lótartásból?)* Csendet kérek! En, mint a háznak elnöke, kötelességemnek tartom ezért a kifejezésért figyelmeztetni a képviselő urat és védelmembe venni a képviselőházi őrség tisztjeit ezen határozott gyanusitás ellen. *(Élénk helyeslés és taps jobbfelől.)*

Polónyi Géza: A lótartást felemelik? *(Zaj.)*

Elnök: Polónyi Géza képviselő urat kérem, ne méltóztassék közbeszólni! *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)* Csendet kérek.

Rakovszky István: Kérem, én ezt mondtam, hogy ezen tisztek kötelességüket, még pedig neház kötelességüket szivesen teljesitették és én nem a tiszteket, hanem a kormányt vádoltam azzal, hogy őket onnan ide, a parlamenti élet felkavart szennye közé az aranynyal becsalogatta. *(Igaz! Ugy van! Taps a baloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Megismételte!)*

T. képviselőház! Minden időben elitélendő rövidlátóság az, ha ilyen dolgok megtörténnek. De a rövidlátóságnak netovábbja, a könnyelmüségnek netovábbja, a felelősségérzetnek teljes hiánya az, a dinasztia és az ország ellen olyan sulyos pillanatban, mint a mai, mikor nem tudjuk, hogy ma vagy holnap nem lesz-e ujból egy nagy konflagráczió, nem állunk-e egy nagy konflagráczió előestéjén, ahol arra kell törekedni mindenkinek, ellenzéknek ugy mint kormánypártnak vállvetve és összetartva, hogy a katonaság és a nemzet érzelmi világa között ellentétek ne legyenek: ilyen mesterséges módon éket verni a nemzet és a katonaság, a tisztikar közé. *(Ugy van! Ugy van! balfelől.)*

Ez a legnagyobb bün; és remélem, lesz a honvédelmi minister urban annyi belátás és meg fogja tenni a kellő lépéseket arra, hogy ezen tisztek nyomban visszahelyeztessenek, a parlamenti őrség pedig eltöröltessék. *(Zajos helyeslés, éljenzés és taps a bal- és a szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik.)*

Elnök: Az interpelláczió kiadatik a honvédelmi minister urnak. Következik a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesitése.

Szepesházy Imre jegyző *(olvassa az ülés jegyzőkönyvét).*

Elnök: Nincs észrevétel a jegyzőkönyv ellen? *(Nincs.)* Ha észrevétele senkinek sincs, akkor a jegyzőkönyvet hitelesitettnek jelentem ki és az ülést bezárom.

(Az ülés délután 6 óra 30 perczkor végződik.)

Hitelesitették:

Kozma Andor s. k. *Ciocán János s. k.*

naplóbiráló-bizottsági tagok.

ből világosan látom azt a tendenciát, amely felülről kiindulva a hadsereget egy exkluziv, külön jogokkal biró elzárt területté akarja visszafejleszteni, *(Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)* amely terület külön jogszabályokkal él . . . *(Igaz! Ugy van! balfelől. Zaj a jobboldalon.)*

Elnök: Csendet kérek!

Lovászy Márton: . . . amelynek privilégiumai vannak és a mely több joggal bir, mint az a polgárság, *(Ellentmondás jobbfelől.)* amelynek pedig a pénzéből tartja fenn magát. *(Igaz! ugy van! Élénk helyeslés a baloldalon.)*

Valami különös dolog az, t. képviselőház, hogy amikor a folytonos létszámemelések révén a hadseregnek a természetes fejlődés során mindinkább demokratizálódnia kellene, akkor merülnek fel ezek a reakciós törekvések, amelyek a hadsereget vissza akarják vinni a régi időkbe, el akarják különiteni a polgári társadalomtól. *(Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon. B. Hazai Samu honvédelmi minister tagadólag int.)*

Bocsánatot kérek, meglehet, sőt én meg vagyok győződve róla, hogy a t. honvédelmi minister urnak nem ez az intenciója, *(Felkiáltások balfelől: De ide juttatja a dolgokat!)* de azt a minister ur sem tagadhatja, hogy ez az eljárás, amint azt a tények már is bizonyitják, egyenesen arra fog vezetni, hogy a hadsereg és a polgári társadalom között szakadás támad, amely napról-napra tátongóbbá lesz. *(Igaz! Ugy van! Felkiáltások balfelől: A parlamenti örség miatt!)*

Ilyen körülmények között csakugyan azt kell látnom, hogy a reakció, midőn ide is beleviszi a maga törekvéseit, el akarja különiteni a hadsereget a polgári társadalomtól. Nem akarja meghallgatni a közvélemény szavát, mint ahogy egy csöppet sem csudálkoznám azon, ha a t. honvédelmi minister ur abban a válaszában, amelyet Rakovszky István t. képviselőtársam interpellációjára ad, egyszerüen azt jelentené ki, hogy nekik eszük ágában sincs a palotaőrség intézményét, amely a polgárság és a hadsereg közti jó viszony ezen megrontását, megromlását okozta, eltörölni, vagy átszervezni. Nem csodálkoznám ezen, hisz a reakció mindig és minden időben és mindenütt makacs és ostoba volt, amely elzárkózik a kor követelményei elől, amely magát csalhatatlannak hiszi, kritikát nem tür és gyengeséget lát abban, ha a közvélemény jogos kivánalmainak a legcsekélyebb engedményt is teszi.

Bakonyi Samu: A saját érdekében!

Lovászy Márton: Ezek után a következő interpellációt intézem a honvédelmi minister urhoz: *(Halljuk! Halljuk! balfelől.)*

Interpelláció a t. honvédelmi minister urhoz.

Van-e tudomása a minister urnak a félhivatalos »Budapesti Tudósitó« utján f. é. márczius 10-én megjelent, állitólag illetékes katonai helyről származó és az összes fegyveres erő nevében nyilatkozó közleményről, mely az által, hogy a polgárságot becsületügyekben katonai biráskodás alá szándékozik helyezni, a véderő tisztikara és a polgárság közötti jó viszony megzavarásának veszedelmét rejti magában.

Hajlandó-e a minister ur a közlemény forrását megjelölni és vállalja-e érte a felelősséget?

Van-e tudomása a minister urnak arról, hogy bizonyos katonai parancsnokság egy lovagias ügy egyoldalu elintézésének ürügye alatt a katonatiszteket az Országos Kaszinóból való kilépésre kényszeriti? Nem lát-e a minister ur ebben a hadsereg tisztikara és a polgárság közötti jó viszony mesterséges megzavarására irányuló törekvést? Mit szándékozik a minister ur tenni, hogy ez a törekvés meghiusittassék? *(Éljenzés a baloldalon.)*

Elnök: A honvédelmi minister ur kiván szólni.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: *(Halljuk! Halljuk!)* T. képviselőház! Rakovszky István képviselő ur f. hó 13-án egyenes felszólitást intézett hozzám a tekintetben, hogy a parlamenti őrség tisztjei helyeztessenek vissza csapattesteikhez és tegyem meg a lépéseket arra nézve, hogy a katonai szervezettel biró parlamenti őrség minél hamarább eltöröltessék.

A t. képviselő ur azt mondja, hogy ezen interpelláczió megtételénél öt, aki a tisztikar soraiból került ki és aki a tisztikarnak jó barátja és tisztelője, az az óhaj vezérelte, hogy a jó viszony a polgárság és a katonaság között fenntartassék és azonkivül a tisztikar tekintélye csorbát ne szenvedjen. Már pedig szerinte a parlamenti őrség katonai szervezete veszélyezteti ezeket és pedig azért, mert — ugymond ő — ezen intézmény a párturalom megerősitésére, a törvények elnyomására és az ellenzék leigázására kreáltatott. *(Ugy van! a baloldalon.)*

T. képviselőház! Azt az állitást, hogy a parlamenti őrség a törvények elnyomására, az ellenzék leigázására, a párturalom megerősitésére kreáltatott volna, tisztelettel tagadásba veszem. *(Élénk tetszés és helyeslés a jobboldalon. Derültség és taps a baloldalon. Zaj.)*

Rakovszky István: Éljen Erdély!

Elnök *(csenget):* Csendet kérek, képviselő urak!

Egy hang *(a baloldalon):* Hát mikor Hédervárt lekaszabolták!

Elnök: Kún Béla képviselő urat ismételten kérem, ne méltóztassék közbeszólásokkal zavarni a tárgyalást. *(Zaj a baloldalon.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Tagadásba veszem azért, mert sem én, sem az összes faktorok egyike sem, sem pedig a többség nem adta volna magát soha arra, hogy ez megtörténhessék. *(Zaj és derültség a baloldalon. Elnök csenget.)*

Egy hang *(a baloldalon):* Valóságos komikum! *(Zaj balfelől.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: A parlamenti őrség szervezését országos szempontok idézték elő; de egyébként is, t. képviselőház, képtelenség azt hinni, hogy a parlamenti őrség a párturalmat megerősiti. Hiszen széles e világon nincs állam, amelyben a parlamenti pártok, illetőleg általában az egyes pártok örök életet élnének. *(Felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Itt igen! Mozgás és zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Bartos János *(közbeszól. Nagy zaj.)*

Gr. Pongrácz János: Ha ön kormánypárti lesz, én biztosan ellenzéki leszek, nyugodt lehet!

Elnök: Kérem Bartos képviselő urat, méltóztassék tartózkodni a közbeszólásoktól. *(Halljuk! Halljuk!)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Szabályul állitható fel az, hogy minden politikai párt, rövidebb vagy hosszabb idő mulva, de biztosan leéli magát és a vezetéstől elesik. *(Mozgás és zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Ugy látszik azonban, t. ház, hogy a t. ellenzék ezt az igazságot igazságnak nem akarja elfogadni és váltig azon erősködik, hogy a parlamenti őrség igenis tisztán csak a párturalom megerősitése czéljából alkottatott meg és pártpolitikai szempontból felveszi a küzdelmet ezen intézmény ellen. *(Ugy van! jobbfelől.)*

Plathy György: A jogtalan házszabályok védelmére. *(Zaj. Halljuk! jobbfelől.)*

Elnök: Kérem Plathy György képviselő urat, ne méltóztassék zavarni a tárgyalást.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: És annál is inkább eltörlendőnek vélik ezt az intézményt, mert szerintük az ilyen u. n. rendőri feladattal biró őrség *(Felkiáltások balfelől: Ugy van! Ez a helyes!)* katonailag szervezve annyit tesz, mint a tisztikar tekintélyét lerontani. *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Jaczkó Pál: A tisztikarnak is az a véleménye!

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Arra, hogy a parlamenti őrség katonai alapon szerveztetett, preczedensek vannak. Ott van többek között az 1848: IV. t.-czikk, *(Zajos ellentmondások a bal- és a szélsőbaloldalon.)* amely határozottan kimondja azt, *(Halljuk! jobbfelől.)* hogy a parlamenti rend fenntartására a nemzeti őrség igénybe vehető. *(Ugy van! jobbfelől.)* Látjuk továbbá, hogy Francziaországban hasonlóképen . . .

Rakovszky István: Hozok majd példát 1818-ból! *(Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Nagy Sándor: Majd beszélhet!

Rakovszky István: Igen köszönöm Sándor ur! *(Derültség. Zaj. Halljuk! jobbfelől.)*

Elnök: Csendet kérek, t. képviselő urak. Lovászy képviselő ur interpellációját az egész ház kötelességszerüleg a legteljesebb nyugalommal hallgatta meg, tehát már méltányossági szempontból is elvárhatja a minister ur, hogy az ő válaszát is teljes nyugalommal hallgassák végig. *(Élénk helyeslés a jobboldalon. Felkiáltások balfelől: Nem lehet!)*

Kún Béla: Obstruál az elnök!

Elnök: Kún Béla képviselő urat rendreutasitom. *(Helyeslés jobbfelől.)*

Ráth Endre: A somogyi lányok csiripolnak megint!

Elnök: Ráth Endre képviselő urat rendreutasitom. *(Helyeslés a jobboldalon.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: . . . Mondom, látjuk, hogy Francziaországban a parlamenti rend fenntartására katonai karhatalmat vesznek igénybe. *(Ugy van! jobbfelől.)* De különben abból az elvből kiindulva, hogy a katonaság nemcsak a külellenség elleni harczra van hivatva, hanem arra is, hogy a belrendet és biztonságot fentartsa, . . . *(Ugy van! jobbfelől.)*

Holló Lajos: Mi vagyunk az ellenség!

B. Hazai Samu honvédelmi minister: . . . több, sőt mondhatni sok államban olyan szervezetek is függesztettek a fegyveres erőhöz, amelyeknek nem az a czélja, hogy karddal, puskával, ágyuval menjenek az ellenség ellen, hanem igenis az, hogy bizonyos viszonylatban a rendet és a biztonságot békés időben is fenntartsák. *(Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Például börtönőrök! De nemzeti hadsereggel. Zaj. Halljuk!)*

Polónyi Géza: Nemzeti dinasztiával és nemzeti hadsereggel!

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Ilyen szervezet van többek között minálunk: a csendőrség; ilyen szervezet van Ausztriában, az u. n. katonai rendőrök: Militärpolizei-Wachtposten, és pedig: Krakauban, Lembergben, Przemyslben, azután a cs. kir. törvényszékek számára Bécsben.

Rakovszky Béla: A fegyenczek őrzésére! *(Élénk derültség balfelől.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Azonkivül vannak államok, ahol a pénzügyőrségek is katonai szervezettel birnak.

Jaczkó Pál: Olaszországban börtönőrök végzik, de abból mi sem következik! *(Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Ebből az következik, hogy az ilynemü szolgálatok a katonatiszti tekintélylyel összeegyeztethetők *(Élénk helyeslés a jobboldalon. Ellenmondások balfelől.)* és senkinek sem jut eszébe a katonaság kebelében az ilyen szolgálatot teljesitőket lekicsinyelni.

Rakovszky István: Nem, nem is lehet. *(Zaj. Elnök csenget.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: A katonaság kebelében az egyik a másikat, hogyha az ország érdekében teljesit szolgálatot, legyen az fegyverrel a kezében vagy nem, mindenkor meg fogja becsülni. *(Igaz! Ugy van! a jobboldalon és a középen.)*

Jaczkó Pál: De nem kell lovat adni nekik! *(Zaj.)*

Elnök *(csenget)*: Kérem Jaczkó Pál képviselő urat, sziveskedjék a közbeszólástól tartózkodni. Most a minister urat illeti a szólás joga. *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Csenget.)* Csendet kérek.

Ráth Endre: A szilágyi lányokat dicsértem.

Elnök: Ráth Endre képviselő urat másodszor is rendreutasitom. *(Folytonos zaj a baloldalon. Csenget.)* Csendet kérek.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: És, t. képviselőház, nem fogja irigyelni azt sem, hogyha az egyik vagy a másik nagyobb fizetéssel bir. *(Mozgás a baloldalon.)* És itt alludálok a t. képviselő urnak arra a kijelentésére, hogy aranynyal csábitották ide a tiszteket. Engedje meg a t. képviselő ur azt a kijelentést részemről, hogy ez nem áll.

Kún Béla: Túlsok volt a jelentkező?

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Nem áll azért, mert lettek volna és lesznek tisztek, akik nem épen pénzért jönnek ide . . .

Rakovszky István: A dicsőségért! *(Derültség és zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Elnök *(csenget)*: Csendet kérek!

Polónyi Géza: A Mária Terézia rend vár reájuk.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: . . . hanem azért, mert az egyiknek viszonyai olyanok, hogy csapatszolgálatra nem alkalmas, a másiknál pedig egyéb körülmények invoválják azt, hogy békésebb szolgálatot teljesitsen. *(Élénk derültség a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Fernbach Károly: Dupla fizetéssel. *(Folytonos zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Elnök *(csenget)*: Csendet kérek képviselő urak!

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Az én felfogásom szerint ugy is lehetett volna a parlamenti őrséget felállitani, ha már katonailag akarták szervezni, hogy inperative rendelnek be tiszteket és legényeket.

Bakonyi Samu: Láttunk már olyat is!

Holló Lajos: A mit Fabriczius csinált. *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Ez alkalommal engedje meg a t. képviselő ur, hogy, amennyiben bizonyos glószszával élt a fel- és alárendeltségi viszony tekintetében, megjegyezzem, hogy mindazok a szervezetek, amelyekről az előbb emlitést tettem, polgári hatóságok parancsnoksága vagy utasitásai alatt állanak s ennek következtében egy cseppet sem dehonesztáló az, ha itt az arra hivatott előljáró adja ki a szükséges utasitásokat. *(Helyeslés a jobboldalon és a középen.)*

Rakovszky István: Ez is helyes, egészen helyes!

Holló Lajos: Le a szutterénbe parancsolják. A . pinczébe is lekerülnek. *(Folytonos zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Elnök *(csenget)*: Csendet kérek!

Ráth Endre: Ágyrajárók! *(Zaj.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Az a körülmény, hogy a parlamenti őrség tekintetében megindult harczok a parlament porondjáról átvitettek a társadalom porondjára és hogy a fegyveres erő tisztikarát is bevonták e küzdelembe, sajnálatos. Azonban az én tiszteletteljes felfogásom szerint ez korántsem jelenti azt, hogy a polgári társadalom inditja a harczot a katonaság ellen. *(Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés a jobboldalon és a középen. Ellentmondások a bal- és a szélsőbaloldalon. Folytonos zaj a jobb és a baloldalon.)*

Elnök *(csenget)*: Csendet kérek!

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Ez, kérem t. ház, egyesek harcza. *(Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Zaj és közbeszólások a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Elnök *(csenget)*: Kérem Bikádi képviselő urat, méltóztassék csendben maradni.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Én ezt, t. képviselőház, sajnálattal látom, *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)* de nincs módomban megakadályozni, mert hiszen amiként az igazi, a valódi háboru megindításához mindig elegendő az, ha az egyik fél akarja a háborut, ugy a politikai, a belpolitikai küzdelmekben is elő fog fordulni és előfordul az, hogy egyesek bizonyos kérdéseket felszinre vetnek és a felszinre vetett kérdések körül azokat, akiket akarnak, a porondra hivják és a küzdelembe sodorják. *(Mozgás a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Igy történt ez, t. képviselőház, a jelen esetben is.

Sághy Gyula: De ne a politikai arénába, a parlamentbe!

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Tiszteket lovagias ügyekbe sodortak be. Ezeket az ügyeket egyoldalu nyilatkozatokkal intézték el és a tiszteket is kényszeritették, pedig ez nagy dolog, amint a t. képviselő ur mondta, mondom a tiszteket is kényszeritették, hogy ily nyilatkozatot bocsássanak közzé. A kaszinói ügy természetes következménye volt az egésznek.

És most, hogy a nyilatkozatokról beszélek, rátérek arra a közleményre, amelyet ugy a t. képviselő ur mint Lovászy Márton t. képviselő ur is emlitett és amely közleményben Rakovszky István t. képviselő ur azt diffikultálta, hogy oly passzusokat tartalmaz, amelyek politikai szinezettel birnak.

T. ház! Átolvastam a nyilatkozatot és mondhatom, hogy egy szemernyi politikai tendenciát nem látok benne. *(Ugy van! a jobboldalon.)* A t. képviselő ur részéről az diffikultáltatott, — mert hiszen felolvasta az egészet és egyik részére azt mondta, hogy eddig rendben van, csak azután következett a diffikultálás, — mondom, a t. képviselő ur azt mondta, hogy politikai nyilatkozat szinezetével bir az, hogy benne foglaltatik az a kijelentés, hogy a lovagias immunitás a tisztikarra nem létezik

és az, aki sért, feltétlenül elégtétellel tartozik. *(Élénk helyeslés és taps a jobboldalon. Zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Ebben az én felfogásom szerint semmiféle politikai tendenczia nem foglaltatik. Sem abban a passzusban, a mely szerint a katonaság a párt tusába nem engedi magát bevonszoltatni, azonkivül, hogy nem engedi azt sem, hogy a polgársággal a jóviszony megzavartassék. Hiszen mindkét nyilatkozat épen arra való, hogy nem akarnak politizálni és nem akarják megengedni, hogy a jóviszony a polgársággal megakasztassék, azt hiszem, hogy ez csak dicséretre méltó.

Fernbach Károly: Alá akarják rendelni a katonaságnak a polgárságot.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Politikai tendenciája a nyilatkozatnak már azért sem lehet, mert a nyilatkozat olyan helyről tétetett közzé, a melynek politikai hatásköre nincs, *(Mozgás.)* és a mely a szabványok szerint kötelezve volt e tiszti ügyeket elintézni. *(Mozgás és zaj a bal és szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)* E nyilatkozat a hadi vezetőség tudtával és beleegyezésével adatott ki.

Rakovszky István: Rendben van!

Br. Hazai Samu honvédelmi minister: A hadvezetőség fogalma alatt értem természetesen ugy a hadügyminiszteriumot, mint a honvédelmi ministeriumot és csak természetes és kell, hogy nekem, mint honvédelmi ministernek, illik is, hogy a felelősséget ezért vállaljam. *(Igaz! Ugy van! Taps a jobboldalon.)*

T. ház! Ezeket előadva és tekintettel arra, hogy a legjobb meggyőződésem és legjobb tudomásom szerint a parlamenti őrség nem azért kreáltatott, hogy a t. ellenzéket leigázza, sem azért, hogy a törvényeket elnyomja és a párturalmat megerősitse *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)* és tekintettel arra, hogy ezen intézmény semmikép sem sértheti a tiszti vagy a katonai tekintélyt, én sajnálatomra a t. képviselő ur kivánságainak nem tudok eleget tenni. *(Élénk helyeslés jobbfelől.)*

Ezekben nagybanvéve ugyszólván már meg is van a válasz — legalább nagyrészben — azon fejtegetésekre, melyeket Lovászi Márton t. képviselő urtól hallottunk és most méltóztassék csak megengedni, hogy azokra válaszoljak, melyekre eddig még nem volt alkalmam ezt megtenni. *(Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Mindenekelőtt legyen szabad egész nyiltan kijelentenem, hogy én teljes életemben azon voltam, hogy az összhang, a jó harmónia, a katonaság és a polgári társadalom között meglegyen. Sőt tovább megyek t. képviselőház, *(Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)* részemről határozottan tagadásba veszem és perhoreszkálom azt, hogy voltakép ilyen két ellentétes fogalmat állitsunk fel, t. i. katonaság és polgárság, mert az én felfogásom szerint a tegnapi polgár a mai katona és a mai katona a holnapi polgár. *(Élénk taps jobbfelől. Felkiáltások a baloldalon: Ugy kellene lenni!)*

Bakonyi Samu: Épen ezt rontja meg az ilyen dolog! *(Zaj. Elnök csenget.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Ennek következtében ezt a két fogalmat egymás mellé állitani nem kell, hanem egybeolvasztani.

Ráth Endre: Azért kell kilépni! *(Zaj.)*

Elnök: Csendet kérek.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Ezt az én nézetemet vallja, felfogásom szerint, a tisztikarnak minden tagja. Midőn tehát itt közbeszólás alakjában azt hallottam, hogy miért van kétféle becsület, erre nézve is azt mondhatom, hogy nincs a világon csak egyféle becsület. *(Helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a balfelől.)*

Bikádi Antal *(közbeszól.)*

Elnök: Bikádi Antal képviselő urat rendreutasitom.

Ráth Endre *(közbeszól.)*

Elnök: Ráth Endre képviselő urat ujból rendreutasitom és figyelmeztetem, hogy ha közbeszólásait folytatja, kénytelen leszek szigorubb eszközökhöz folyamodni. *(Élénk helyeslés a jobboldalon.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Annál maradtam, hogy csak egyféle becsület van. De itt kell disztingválni, t. képviselőház, és itt kell megállapitani azt, hogy a most fennforgó ügyben a katonaság részéről vallott azt a felfogást, hogy a sértésért mindenki tartozik elégtételt adni, nemcsak a katonaság osztja, hanem a polgári társadalomnak igen nagy része is. *(Helyeslés jobbfelől.)* Ezt a felfogásomat az a kaszinó, melyre méltóztatott hivatkozni és amelyről szó van, hasonlókép kimondta volt, tehát e tekintetben egyhangu nézetben vagyunk. *(Zaj balfelől.)*

Engedje meg a t. képviselőház, hogy magát ezt a lovagias ügyet ne pertraktáljam. *(Felkiáltások jobbfelől: Nem is kell! Nem tartozik ide!)* Legalább is hozzám nem tartozik. Én csak annyit vagyok kénytelen kijelenteni, hogy ez régi álláspontja, régi felfogása a katonaságnak és ennek meg van a maga jelentősége, hogy addig, amig a lovagias ügyeket lovagias uton intézik el, korrekt, határozott felfogást és álláspontot foglaljunk el. És ennek következtében nem ez az első eset, több eset fordult már elő — természetesen nem vert fel ilyen port, hiszen ennek az ügynek politikai vonatkozása van — mondom, több eset volt, amikor polgári egyének kértek egymástól elégtételt és az egyik a másiknak nem adta meg, és akkor is kénytelenek voltak a tisztek a kaszinóból kilépni. Méltóztassék nekem elhinni, nekünk erre az álláspontra nagy szükségünk van, mert nekünk etikai érzésre is nagy sulyt kell fektetnünk, hogy annak a nehéz feladatnak, amelyet háborunak nevezünk, meg tudjunk felelni. *(Helyeslés a jobboldalon. Zaj balfelől.)*

Mindezekből méltóztatik látni, hogy ennek

a kaszinói ügynek politikai szinezete nincs és tisztán csak a szabályok szerint kell, hogy eljárjunk.

Ami a t. képviselő urnak azt a nézetét illeti, hogy ő helyteleniti azt, hogy a katonaság egyoldalu verdiktet mondott a tekintetben, hogy a maga részéről elintézettnek tartja az ügyet, ez a mi felfogásunk szerint csak azt jelenti, hogy a tisztikar mint ilyen tisztán csak katonai szempontokból kell, hogy az ügyeket megitélje. *(Mozgás és zaj a baloldalon és felkiáltások: Ez az!)* A választott bíróság intézményébe a katonaság nem mehetett bele, *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk!)* amint a képviselő ur is tudja, már több esztendő óta fennáll a tilalom, hogy ilyen választott bíróságokba belemenjenek. *(Zaj és felkiáltások a baloldalon: Ahá!)* . . .

Polónyi Géza: Én már ültem a tisztekkel választott bíróságban! *(Kún Béla közbeszól.)*

Elnök: Kérem Kún Béla képviselő urat, szíveskedjék csendben maradni, mert ha közbeszólásait folytatja, vele szemben is kénytelen lennék a házszabályok szigorát alkalmazni.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: . . . pár esztendő óta fenáll a tilalom, hogy lovagias ügyek elintézésénél a tisztek ilyen választott bíróságokba belemenjenek, még pedig azért, mert ezekre nézve bizonyos okok forogtak fenn és bizonyos inkonveniencziák származtak. De ez nem jelentheti azt, hogy amint méltóztatott mondani, mi ukázt adtunk ki, amelynél fogva a polgári egyéneket arra kényszeritjük, hogy a katonai becsületügyi bíróságnak vessék alá magukat. Ez különben olyan társadalmi kérdés, amely talán a jövőben jóakarattal megoldható lesz ugy az egyik fél, mint a másik fél javára.

Bakonyi Samu: Tehát megoldásra szorul!

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Lovászy Márton képviselő ur azt a kérdést intézi hozzám, hogy van-e tudomásom arról, hogy *(olvassa)*: »bizonyos katonai parancsnokság egy lovagias ügy egyoldalu elintézésének ürügye alatt a katonatiszteket az Országos Kaszinóból való kilépésre kényszeriti és nem lát-e a minister ur a hadsereg tisztikara és a polgárság közötti jó viszony mesterséges megzavarására irányuló törekvést«.

Ép az előbb fejtettem ki, hogy nem ennek, az etikai dolgokkal kapcsolatos, lovagias ügynek kifolyása az, hogy a hadtestparancsnokság kényszeritve volt a szabványok szerint az illető tiszteknek megmondani azt, hogy nincs helyük a kaszinóban, hiszen ez egy korábbi rendelet folyománya.

Én igen fogok örülni azon, hogyha a kontroverzia valamikép megszüntethető, de természetesen olyaténképen, hogy a tisztikar felfogása minden tekintetben respektáltassék. *(Helyeslés a jobboldalon. Zaj balfelől.)*

Elnök: Csendet kérek!

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Hiszen mondtam, hogy a polgári felfogás és a katonai felfogás közt különbségek nem lehetnek.

Azzal a kijelentésemmel, hogy én minden körülmények között igyekezni fogok ugy mint eddig, a jövőben is, hogy ez a harmónia teljes mértékben meg legyen, kérem, méltóztassék válaszomat tudomásul venni. *(Élénk helyeslés és taps a baloldalon és a középen.)*

Elnök: Rakovszky István képviselő ur kiván a szólás jogával élni.

Rakovszky István: T. ház! Én a t. minister urral talán egyetértek abban, hogy azokkal, amiket ő Lovászy t. barátom interpellácziójára válaszolt, nem foglalkozom, mert ez nem az én kérdésem; de tiltakoznám az ellen, hogyha abból, hogy én ezzel nem foglalkozom, *(Felkiáltások jobbfelől: Nem is teheti! Nincs joga hozzá!)* azt következtetné valaki, hogy én mindenben osztom a t. minister ur nézetét azok tekintetében, amiket ő ezen interpellácziára válaszolt.

Én csak egyes egyedül az én interpellácziom tárgyával fogok foglalkozni és ezt azzal kezdem, hogy én mindig annak a nézetemnek adtam kifejezést, hogy a legnagyobb hiba a politikai életben, hogyha az ember politikai ellenfélnek az elismerés pálmáját nem nyujtja oda akkor, mikor az kijár. Én a t. minister urnak azon katonai pontosságért és gyorsaságért, melylyel az én interpellácziómra válaszolt, elismerésemet hálásan kifejezem, de ezzel t. minister ur le is zártam azt . . . *(Mozgás jobbfelől.)* A t. urak megirigylik még azt is, hogy én, mint ellenzéki, elismeréssel vagyok a minister urral szemben; ezt ők — ugy látszik — csak a maguk számára akarják fenntartani. *(Derültség és taps a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Ugy, ahogy a t. minister ur teljes preczizitással reaszummálta az én interpellácziom indokolását, ép ugy akarom én is reasszummálni a t. minister urnak feleletét az én interpellácziómra. *(Halljuk! Halljuk! balfelől.)*

Szóval a t. minister ur nem hajlandó a palotaőrség tisztjeit a csapathoz bevonultatni; *(Helyeslés a jobboldalon.)* nem hajlandó a palotaőrséget, helyesebben kifejezve, a képviselőházi őrség katonai szervezetét átszervezni. Tudomásul veszem ezt és a minister urral szemben kijelentem: akár hajlandó, akár nem hajlandó, ez igy fenn nem állhat, *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* ezek a tisztek csapataikhoz be fognak vonulni és ez a palotaőrség át fog szerveztetni. *(Élénk helyeslés és taps a bal- és a szélsőbaloldalon. Zaj és derültség jobbfelől.)*

Egy hang *(a jobboldalon)*: A kis Czézár!

Rakovszky István: Én a t. minister urat nagyon könnyen sarokba szorithatnám, ha én azt a rossz példát követném, amelyet a miniszterelnök ur adott itt nekünk; aki szokásba hozta azt, hogy politikusok bizonyos dolgokat becsületszóra nyilatkoztassanak itt ki.

És nemcsak a becsületszavát, de egyszerü

nyilatkozatát sem kérem a t. minister urnak. De ismétlem, hogy az, amit én mondtam, be fog következni *(Élénk felkiáltások jobbfelől: Mikor?)* és elhiheti, hogy nekem van legalább is annyi politikai hitelem, mint a t. ministerelnök urnak, mert én rezolucziókat vissza nem szivtam... *(Derültség balfelől.)*

Egy hang *(jobbfelől)*: Nem volt rá alkalma!

Rakovszky István: ... én nem igértem kilenczes bizottsági programmot, amit azután meg nem valósitottam.

De hogy a t. túloldalnak még egy bizonyitékot adhassak, utolsó felszólalásomban azt mondottam, hogy mégis csak azt látjuk, hogy a társadalom tulnyomó része ezekben a sajnos konfliktusokban nem a tisztikarnak, hanem ellenfeleiknek adott igazat és akkor a t. ministerelnök ur épen olyan nevetést és »ohó« szólást engedett meg magának legnagyobb elégtételemre, mint most. Akkor azt mondottam, hogy a csattanó válasz megjön még a következő órákban és az Országos Kaszinó csattanó válasza nem a ministerelnök urnak, hanem nekem adott igazat.

Gr. Tisza István ministerelnök: Miért csattanó? *(Zaj.)*

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak!

Polónyi Géza: Hát miért lépnek ki a tisztek, ha olyan jó az a kaszinói válasz?

Darvai Fülöp: Majd visszalépnek! *(Zaj.)*

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak!

Gr. Pongrácz János: Legalább kevesebbet fognak bakkozni!

Rakovszky István: A t. minister ur azt mondotta, hogy már azon oknál fogva sem járulhat hozzá ahhoz, hogy a tiszteket visszavezényeltesse a csapatokhoz és hogy az ezt az őrséget átszerveztesse, mert nem áll az az indokolásom, mintha ez a palotaőrség — bocsánat, hogy ezt az általánosan elfogadott, nem közjogi, helytelen kifejezést használom a rövidség kedveért — a törvények elnyomására és az ellenzék letörésére volna szervezve. Ha csak ez a különbség köztünk, ebben én megalkuszom a t. minister urral.

Kész vagyok kijelenteni, — ha a minister urnak öröme telik benne — hogy igenis ez a palotaőrség a törvények biztositására, a törvények tekintélyének katonai fénynyel való öregbitésére *(Derültség balfelől.)* szerveztetett; kész vagyok még azt is kijelenteni, hogy nem a párturalom megerősitésére, hanem gyengitésére és nem az ellenzék elnyomására, hanem az ellenzéki munkának megkönnyitésére van itt beállitva. *(Élénk derültség balfelől. Zaj jobbfelől.)*

A t. minister ur preczedensekre hivatkozik, hogy ilyen palotaőrségféle intézmény mindenütt van, vagy azt mondta a legtöbb államban, vagy sok államban, nem bánom, két államban — ha ez tetszik jobban, olcsóbban adom *(Derültség balfelől.)* — meg van valósitva. De a t. minister ur adós maradt ezen államok megnevezésével. Én segitségére jövök. Ismerek egyet, ahol évszázadok óta van hasonló intézmény; az az angol parlament, amelynek nagy hatalma van, sőt amely szükség esetén egyes tagjait le is zárathatja. Ott van ilyen hasonló intézmény, ámbár nem katonai jelleggel. *(Derültség jobbfelől.)* A második állam Francziaország. *(Zaj balfelől. Mozgás jobbfelől.)*

Elnök: Bartos képviselő urat rendreutasitom.

Rakovszky István: Én elismerem, t. ministerelnök ur, hogy ennek a katonailag szervezett képviselőházi őrségnek dolgában nem vagyok olyan szakember, mint a ministerelnök ur; nem is pályázom erre a dicsőségre. *(Tetszés balfelől. Mozgás jobbfelől.)*

A minister ur Francziaországról szólott. Igen, tudom, hogy még a mult század elején a franczia parlamentben a Garde-Nationale volt azzal megbizva, hogy a rendet ott fentartsa. Megtörtént, hogy egy képviselőt ki kellett volna a házból vezettetni. A Garde Nationale bevonult, a képviselő barátai ugy, mint az itt is történik, körülvették őt, sőt az egyik felkelt és beszédet intézett a Garde-Nationale-hoz és azt mondotta: ti, Lafayette utódai, arra vetemedtek, hogy egy népképviselőt kivisztek a képviselőházból és akkor a Garde-Nationale megtagadta a szolgálatot, ugy hogy a kormány kénytelen volt a rendőrséget behozatni. *(Igaz! Ugy van! balfelől.)* Láthatják, hogy ott, ahol valóban évtizedeken át már fel volt állitva ez a rendőrség, ott sem funkczionált a nélkül, hogy egy nagy frikczió ne keletkezett volna. *(Mozgás jobbfelől.)*

Gr. Tisza István ministerelnök: Soha sem hallottam!

Rakovszky István: Én megmondhatom a könyvet; itt a könyvtárban megvan. Vagy Francville könyvében van, vagy a Reynaert a parlamenti rendről szóló könyvben.

Gr. Tisza István ministerelnök: A Baudry d'Asson-féle esetet ajánlom figyelmébe!

Rakovszky István: Alkalmasint kidobták az illető képviselőt! *(Derültség.)* A ministerelnöki ajánlással szemben nagy elővigyázattal vagyok. *(Derültség. Zaj. Elnök csenget.)*

A t. minister ur azt mondja, hogy ezen foglalkozás a tiszti állással megegyezik. Ez az ő nézete. Én tisztelem a t. minister ur nézetét és ez nagyon érdekes, hogy egy tábornok, mint minister, ezt a foglalkozást a tiszti állással megegyezőnek tartja. Legnagyobb sajnálatomra, én ellenkező nézeten vagyok. *(Helyeslés balfelől. Mozgás jobbfelől.)*

T. képviselőház! Az az analogia, amelyet a t. minister ur a katonailag szervezett rendőrségről Ausztriában nekünk bemutatott, azzal a bizonyos Landesgerichtswachéval, a zsandársággal az egészen más dolog. Kérem az egy nagy közérdek szolgálatában áll. *(Felkiáltások jobbfelől! Ez is! Zaj. Elnök csenget.)* Ez azonban nem közérdek, hanem csak pártérdek-

nek felel meg. *(Igaz! Ugy van! balfelől. Ellenmondások jobbfelől.)* A második, t. minister ur az, hogy ezek a katonatisztek csakis a rendes zsoldot kapják bizonyos u. n. Diensteszulagéval, ami nagyon-nagyon szegényes dolog.

És ha a t. minister ur azt mondja, hogy itten nem játszott szerepet az arany, akkor a t. minister ur részéről egy megbocsáthatatlan botlás volt az, hogy ő ezeket az óriási fizetéseket behozta, mert én elismerem és tudom, hogyha ugy lett volna, amint a minister ur mondotta, hogy ide X vagy Y katonatisztet be lehetett volna parancscsal ide vezényelni, akkor senki sem emelte volna ezt a kifogást az ellen. *(Felkiáltások a jobboldalon: Dehogy nem!)*

Elnök *(csenget)*: Csendet kérek képviselő urak.

Rakovszky István: Lehet, hogy önöknek ez nem tetszett volna, mert hiszen mentől többet adni, az az önök kedve szerint való, van miből, tudjuk, hogy honnan. Amiatt nem fáj az önök feje. De beszéltem én e tárgyban magasrangu katonatiszttel, aki ugyanezzel az ellenvetéssel jött hozzám, és azt mondtam neki: Kérem, ha az a tiszt ki van vezényelve, ki van parancsolva szolgálatra, értem, hogy nem szivesen teszi, értem azt is, hogy mi sem látjuk szivesen, de azt nem lehet követelni attól a tiszttől, akinek a háta mögött husz-huszonöt éves nehéz szolgálat van, hogy megtagadja a szubordinácziót, esetleg tiszti rangját, egész ellátását, egész multját, koczkára tegye, koldusbotra jusson és még azonfelül el is csukják, azt nem lehet követelni attól a tiszttől, de azt, igenis, követelhetjük, hogy akkor, mikor a többi tiszttársuk nehéz csapatszolgálatban éhbéren és éhzsoldon tengődik, itt henyélve ne kapjanak ily óriási fizetéseket. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon.)*

Es ha a t. minister ur azt mondja, hogy nem ezért a nagyobb fizetésért jöttek: hát a dicsőségért jöttek ide? *(Derültség a baloldalon.)* Hát a t. minister ur dicsőségesnek tartja ezt? Ez a katonai dicsőségnek a netovábbja: véd-telen képviselőket kidobni? *(Taps a baloldalon. Zaj jobbfelől.)*

A t. minister ur érdemes, kitünő katona, ismeri a katonai életet. Én megmutatom, hogy minő kényes felfogások voltak a hadseregben ilyen tekintetben, pénz tekintetében és a minister ur nem fogja tagadni.

A minister ur előtt nem titok, talán harmincz év előtt szokásban volt a hadseregben, mikor egyes ezredek rossz állomásokra, különösen Kelet-Galicziába helyeztettek, akkor olyan tisztek, akik jobb állomásokban voltak, összebeszéltek egy Galicziában állomásozó tiszttel, a ki nem szivesen volt ott. Az illető azt mondotta: mi kölcsönös beleegyezéssel transferáltatjuk magunkat; te, jó bajtárs, nem követelheted tőlem, hogy ezt semmiért tegyem, nekem adósságaim is vannak, fizetsz ennyi és ennyi pénzt. Ilyen dolgok napirenden voltak akkoriban a tisztikarban, ehhez senkinek semmi hozzászólása nem volt, ez egy magánmegállapodás volt.

B. Podmaniczky Endre: De csak titokban!

Rakovszky István: Igen, titokban.

B. Podmaniczky Endre: Nagy különbség!

Rakovszky István: De itt nyiltan történik és épen ezért hozom fel. *(Zaj.)* Később megtudták ezt és a legszigorubb parancscsal eltiltották. *(Élénk helyeslés jobbfelől.)* Ime, nézze meg a t. tuloldal: akkor, mikor az egyik tiszt anyagi hátrányt vett magára, mert mégis csak nagy lemondás az élet kényelmeiről, esetleg 30 évig ott élni, amikor talán az a szegény tiszt az ő nagyon szük fizetése következtében, talán amiatt, hogy egypárszor transzferálták — s mi valamennyien tudjuk, hogy egy vagy két transzferálás a katonatiszti családoknál egyenlő egy teljes leégéssel — akart segiteni igy a maga sorsán, akkor ezt beszüntették — az én nézetem szerint nagyon helyesen, mert ez nem egyezik meg a tisztikar méltóságával. Ellenben ide kényelmes szolgálatra, el a csapattól, ahol semmi tennivaló nincs hónapokon át és ha egyszer van tennivaló, ez a legodiozusabb működés, hogy akkor a tisztet odavezényeljék, fölemelt zsolddal, ez már talán még sem helyeselhető.

A minister urnak az előadása azokról a mellékjövedelmekről, amelyeket a tiszt a különféle kivezényléseknél kap, itt nem talál; tudjuk, mit kap: egy koronát: ha pedig a brigád fölött van az összpontositás, kap 3 koronát, vagy 4 koronát, szóval annyit, hogy az alig elég borravalóra, amit kiad. Amikor tehát a tiszt a csapatnál ugy van ellátva, hogy tönkre kell mennie, ha hazulról nem kap semmit, akkor itt ellátják fényesen semmittevésért, talán minden hónapban egy-két képviselő kidobásáért. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon. Zaj a jobboldalon. Elnök csenget.)*

Polónyi Géza: Jobban vannak dijazva, mint a képviselők.

Rakovszky István: A t. minister ur azt mondotta, hogy nem áll az, hogy a tiszti állás elleni dolog volna, hogy itt egy czivil ember rendelkezik.

Hiszen tudjuk, a választásoknál a választási elnök megmondja a vezénylő tisztnek, hogy itt meg itt szabad teret akar és tartsa fenn a rendet. De hogy ezt hogy csinálja, abba a választási elnöknek már beleszólása nincsen, a tiszt a saját felelősségére cselekszik és én magam voltam a tanuja Mosonyban, amikor egy választási elnök a boldogult szabadelvü párt idejében azt követelte a tiszttől, hogy ugy csináljon rendet, hogy attakot vezényeljen, a tiszt egyszerüen megtagadta és rendet csinált attak nélkül. Igy fest az analógia azzal, amikor itt egy tisztnek, holott a tiszt fogalma az uriember fogalmával kell hogy övezze magát, az elnök — nézetem szerint mint elnök egészen helyesen — azt mondja, hogy ön pedig itt ne sétáljon, önnek

itt nincsen dolga, ön menjen le nem tudom hova és ott tartózkodjék: hát ez két különböző dolog, ezt a jogát egy czivil embernek egy katonatiszt irányában nem tartom a katonatiszti ranggal és állással megegyeztethetőnek és ez is mutatja, milyen fonák intézményről van itt szó. *(Élénk helyeslés a baloldalon.)*

Azt mondja a minister ur, — és én nem érteném, ha nem tudnám, hogy a hang Jákobé, de a kéz Ézsaué, — hogy egészen hamis világításban mutattam be a dolgot, mert ebben a nehézményezett névtelen, de már most a minister ur által ellenjegyzett nyilatkozatban politikáról szó sincsen.

Bocsánatot kérek, a minister ur nem olvasta, mert különben ezt nem mondhatta volna. Mert a vonatkozó passzus a következőképen szól *(Olvassa)*: »A nálunk néhány év óta egyesek által hirdetett azt a nézetet, amely szerint politikusokat politikai tevékenységük gyakorlása közben elkövetett személyes sértések esetében a lovagiasság terén immunitás illetné, ezennel a legnyomatékosabban visszautasitjuk«.

Én a dolognak közjogi részéről nem vitatkozom. De ha az nem politika, hogy a tiszt fogja meghatározni, meddig terjed az én immunitásom, akkor nem tudom, mi a politika. Mert énnekem ugyan teljesen mindegy; belém belekapaszkodhatnak az urak, én tudom, mit felelek. De lehetnek félénkebb képviselők, akiknek nem kellemes, hogyha ők egy intézményt, amelynek szerencsétlenül választott működési tere a parlamenti porond, ha ezt az intézményt kritika tárgyává teszi, hogy akkor egyszerre csak jönnek, hogy én az egyéni becsületemben érintve vagyok, mert tagja vagyok ennek az intézménynek. Nagyon egyszerü e tekintetben a válasz, de a képviselőknek ezt a turbálását meg kell szüntetni, arra senkinek sincs joga. *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Igenis, ha valakit személyében élesen támad az ember, feleljen azért. *(Ugy van! Ugy van! jobbról.)* mert ez nem tartozik az ő politikai működésébe; de ha én fel is állitom igy ezt a tételt, de egy ilyen hivatalos kommünikében, a katonaságnak, a honvédelmi miniszternek, a hadsereg nevében megszabni, megvonni az immunitás határait — *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* ez közjogi sérelem, tiszta beelegyedés a katonaságnak a politikába. *(Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon. Közbeszólások jobbfelől.)*

T. képviselőház! A t. minister ur arról szólt, hogy az etikai felfogásnak egynek kell lennie, polgárság és katonaság között összhangnak kell uralkodnia. Bocsásson meg a t. minister ur, szeretném én látni azt az etikai közösséget, azt a benső összhangot, ha a t. minister urat vezetnék ki innen. *(Élénk derültség jobbfelől.)*

Gr. Tisza István ministerelnök: Ezt nem lehet elképzelni!

Rakovszky István: Szeretném én látni akkor az egyetértést, azokkal szemben, akik kivezettetik. *(Igaz! Ugy van! balfelől. Derültség.)* És szeretném látni és szeretném magyarázatát hallani annak, hol van az etikai felfogásnak nem is óriási magaslata, csak az a magaslata, amely annak az aránynak felel meg, amit ők kapnak, amikor törvényhozók kiutasitásában eljárnak itten. *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)* Szeretném látni, hol van az etikai érzés, mikor tisztek végig nézik és végig csinálják ezeket a jeleneteket, mikor politikusokat, akik nem tesznek semmit, *(Élénk derültség jobbról.)* **ki**vezetnek a teremből. *(Igaz! Ugy van! balról.)*

Fráter Lóránt: Lukács most is ott ül, büntetlenül! *(Igaz! Ugy van! balfelől.)*

Elnök: Csendet kérek!

Rakovszky István: Engemet nem vezettek ki innen őrök, ellenem nem alkalmazták őket. *(Felkiáltások jobbfelől: Nahát!)* Én nem provokáltam ezt, de igenis én lettem provokálva, mert hogy jövök én ahhoz, hogy előttem megálljon egy fogdmeg, akár egy tisztnek parancsnoksága alatt is? *(Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)* Hogy jövök én hozzá? *(Nagy zaj és élénk felkiáltások jobbról! Rendre!)*

Elnök: Kénytelen vagyok a képviselő urat figyelmeztetni, hogy a képviselőházi őrség tisztjeit »fogdmeg« kifejezéssel illetni nem engedhető meg. *(Élénk helyeslés a jobboldalon és a középen. Nagy zaj és felkiáltások balfelől: Nem mondta!)*

Rakovszky István: Nem reájok mondtam. De hogyan jövök én ahhoz, hogy előttem egy fogdmeg megálljon, akár egy tisztnek parancsnoklata alatt is. *(Igaz! Ugy van! balfelől.)* Kérem, méltóztassék jobban figyelni. *(Élénk helyeslés balfelől. Zaj a jobboldalon.)*

Gondolja a t. minister ur, hogy ez a hadsereg dicsősége? Gondolja, hogy a hadsereg előnye, a hadsereg magasabb etikája az, mikor annak a férfiunak fiát, aki itt, az elnöki emelvény mellett lévő freskón meg van örökitve, amint felteszi a koronát ő Felsége fejére, semmiért hóbortból kivezetik a képviselőházból? *(Igaz! Ugy van! Hosszantartó zajos éljenzés és taps a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Éljen Andrássy!)*

Elnök: Csendet kérek! *(Taps és helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)* A képviselő urat azért a kifejezésért, mintha az, hogy innen valamely képviselő urat a ház elnökének parancsából kivezettek, hóbort volna, rendreutasitom. *(Élénk helyeslés a jobboldalon és a középen. Nagy zaj és felkiáltások jobbfelől: Éljen Andrássy!)*

Bikádi Antal: Igaza van!

Elnök: Bikádi Antal képviselő urat rendreutasitom.

Rakovszky István: T. minister ur, ez a hadsereg etikája, magasabb etikája, amely itt

nyilvánul. Sokat olvastunk a mult napokban az ujságokban Szolferinóról és Kőniggrétzről. Azt olvastuk, hogy ez a szellem Szolferinóhoz és Königgrétzhez vezet. Én ezt tagadom. *(Zaj és felkiáltások a jobboldalon.)*

Egy hang *(a jobboldalon)*: Miért tagadja?

Rakovszky István: Mert nekem tetszik és nem kérdem az ön bölcsességétől. *(Zaj.)*

Nem fog Szolferinóhoz és Königrétzhez vezetni, mert a monarchiának nincsen már az a veszteni valója, amit Szolferinónál és Königrétznél még veszteni tudott; a monarchiának nincsen már hegemóniája Németországban; a monarchiának nincsen Lombardiája és Velenczéje. Akkor, amikor ilyen áldatlan állapotok következtében elvesztette tekintélyét, hegemóniáját Königrétznél és Szolferinónál, még volt egy jelszó és ez igy hangzott: Bizalmam az ősi erényben. Akkor még volt bizalom az ősi erényben, de ez nincs többé, mert nincs már erény. *(Élénk derültség a jobboldalon. Zaj a baloldalon.)* Nincs már erény, mert az erényt kipusztitották felülről, kiüldözték a tisztességet, eltiporták azokat, *(Nagy zaj a bal- és a jobboldalon. Elnök csenget.)* akik az ősi erényből annak legkiválóbbikát, a becsületet legázolták. *(Nagy zaj a ház minden oldalán.)* Vigyázzanak . . .

Egy hang *(a jobboldalon)*: Ne fenyegessen!

Rakovszky István: . . . hogy ne legyen egy nemzet itt, amelynél hasztalanul fognak már bizalommal apellálni az ősi erényre. Nem fogadom el a minister ur válaszát. *(Élénk helyeslés és taps a baloldalon.)*

Elnök: Lovászy Márton képviselő urat illeti a szó.

Lovászy Márton: T. képviselőház! Magam sem vagyok abban a helyzetben, hogy a honvédelmi minister ur válaszát tudomásul vehessem. *(Zaj a bal- és a jobboldalon.)*

Elnök *(csenget)*: Csendet kérek, képviselő urak!

Lovászy Márton: Nem azért, mintha kétségbe vonnám a t. honvédelmi minister urnak jóindulatát; ellenkezőleg, nekem az az impresszióm a t. honvédelmi minister ur felszólalásából is, hogy ő tele van jóindulattal, végtelenül sajnálja ezeket az állapotokat, maga is érzi, hogy igy, ahogy most van, nem jól van, de tehetetlenül áll ezekkel a viszonyokkal szemben, nem képes rajtuk segiteni, és miután erre nem képes, tehát lemond még arról is, hogy próbáljon ezeken a dolgokon segiteni.

Azt mondja a t. honvédelmi minister ur, hogy itt háboru van, hogy itt valaki háborut inditott más valaki ellen s arra, hogy egy háboru megindulhasson, az egyik fél is elegendő; ennélfogva ő mindezekről nem tehet, nem is tud módot arra, hogy tehessen ellene és igy engedi a dolgokat folyni, nem képes azokon segiteni.

Engedelmet kérek, de én azt hiszem, hogy itt a t. honvédelmi minister urat tulságosan megköti a katonai felfogás. Ő mélységesen átérzi a hadsereg és a polgárság közti jó viszony szükségességét, de miután ő maga teljesen a katonai álláspontón áll, ennélfogva nem képes azokat a módokat megtalálni, amelyek a két tényező közötti jó viszonyt helyreállitanák.

Itt van pl. az a passzus, t. ház, amikor azt mondja a t. honvédelmi minister ur, hogy nincs különbség a katonai és a polgári becsület közt. Nagyon helyes; mindannyian ezt valljuk, ezt vitatjuk és épen ennek akarunk érvényt szerezni. *(Helyeslés a szélsőbaloldalon.)* De ha igy áll a dolog, akkor az igen tisztelt honvédelmi minister ur miért nem tesz arról, hogy ilyenféle közlemények meg ne jelenhessenek *(Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* és ilyenféle felfogás érvényre ne juthasson, amely egyszerüen megtiltja a tisztikarnak azt, hogy egy polgári elemekből is álló választott birőságban részt vegyen? *(Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Vagy amikor azt mondja az igen tisztelt honvédelmi minister ur, hogy itt a katonai szempontból a feltétel, amelyre sulyt kell fektetni, az, hogy aki sértést követ el, az elégtételt adni tartozik. Azt hiszem, ennek a tételnek igazságát senki sem vonja kétségbe.

Dehiszen igen tisztelt minister ur, ezt a határozatot, ezt a tételt a kaszinó választmánya kimondotta, elismerte, *(Ugy van! a szélsőbaloldalon.)* miért nem tudja tehát a t. minister ur mégsem megakadályozni azt, hogy a katonatisztek kilépésre kényszerittessenek a maguk akarata ellenére abból a kaszinóból? *(Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)* Ha itt annak az elvi álláspontnak, amely a hadseregé, elégtétel, elismerés adatott és miután ez az álláspont a polgári felfogással sincs ellentétben: azt hiszem, hogy talán egyesegyedül az erélynek a hiánya az igen tisztelt honvédelmi minister urban az oka annak, hogy ennek a mozgalomnak gátat nem tud vetni és nem tudja megakadályozni azt, hogy azok a katonai körök ráerőszakolják és ráoktrojálják a maguk felfogását a polgári társadalomra. *(Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)*

A t. minister ur, amint mondottam, nem érez magában elegendő erőt arra, hogy ezeknek a túlkapásoknak gátat vessen, pedig hát a t. minister ur nemcsak katona, hanem polgár is. Azt hiszem, hogy az igen tisztelt minister ur ide, ebbe a terembe azért jön polgári ruhában, hogy az ő polgári mivoltát kidomboritsa. *(Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Ennélfogva éreznie kellene azt a kötelességét, hogy legalább is azon iparkodjék, hogy ezt a két egymással ellentétbe került felfogást kiegyenlitse. *(Helyeslés a szélsőbaloldalon.)* Ehelyett az igen tisztelt minister ur itt sajnálkozik; ehelyett konstatál bizonyos dolgokat, de semmiféle szándékot sem árul el arra nézve, hogy ebben az irányban, tenni is akar valamit; hogy tenni szándékozik

abban az irányban, hogy ezek a differenciák kiegyenlittessenek, és hogy ez a katonai túlkapás és ez a katonai präponderanczia a maga gátjai közé szorittassék.

(Az elnöki széket Beöthy Pál foglalja el.)

Ily körülmények között hiába sajnálkozik majd az igen tisztelt minister ur a katonai budget tárgyalása alkalmával a felett, hogy a magyar polgári társadalom fiai nem szivesen mennek a katonasághoz, *(Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* mert engedelmet kérek, amikor itt a viszály a polgári társadalom és a katonaság között annyira elharapózik, hogy már a családok körébe is bevitetik; *(Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* amikor a polgári társadalom fia azt kénytelen látni, hogy ha ő a hadseregnek ajánlja fel szolgálatát és a hadsereghez megy, akkor nemcsak nemzeti érzéséről kell lemondania, hanem szakitania kell azokkal a felfogásokkal és azokkal a hagyományokkal is, amelyeket a becsületről és a lovagiasságról a családi körben magába szivott: *(Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* akkor nincs mit csodálkozni azon, ha nem lesz kedve annak a családnak és annak az ifjuságnak a hadseregben való szolgálathoz. *(Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Mindezek alapján, mondom, nem veszem tudomásul az igen tisztelt minister ur válaszát, hanem arra kérem, hogy azzal a jóakarattal, amelyet kétségtelenül tanusit, párositson megfelelő erélyességet is, érvényesitse azt a maga kétségtelenül nagy befolyását a katonai körökben is és iparkodjék odahatni, hogy a katonai felfogás is hozzásimuljon a polgári felfogáshoz s ezzel az az áldáz viszály, amelyet mindannyian sajnálunk, a valóságból kiküszöböltessék. *(Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Elnök: A minister ur kiván szólni.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: T. képviselőház! *(Halljuk! Halljuk!)* Abból a viszonválaszból, amelyet Rakovszky István t. képviselőtársamtól hallottunk, azt érzem ki, hogy ő voltaképen most is abban az eszmekörben van, amelyben volt akkor, amikor az interpellácziót hozzám intézte. Természetes dolog, hogy ebből kifolyólag a vitatkozást továbbfolytatni annál kevésbbé tartom szükségesnek, mert magam is csak abban az eszmekörben mozognék, amelyben mozogtam eddig. Azonban a különbség, amely a mi eszmekörünk között van, az, hogy a t. képviselő ur mint ellenzéki képviselő a támadás fegyverét használja fel, nyugtalanságot akar okozni a tisztikar kebelében általánosságban, *(Igaz! Ugy van! jobbfelől. Mozgás a baloldalon.)* s ennek következtében hoz fel olyan dolgokat, amelyek bizonyos tekintetben lehangoltságot szoktak okozni egyiknek vagy másiknak kebelében. *(Igaz! Ugy van! jobbfelől.)*

Én, t. képviselő ur, nagyon sajnálom, hogy ilyen tenorban méltóztatott beszélni *(Ugy van! Ugy van! jobbfelől.)* és a parlamenti őrséget mint intézményt annyira bántani, hogy azt méltóztatott mondani, hogy fogdmegek. Bocsánatot kérek, én a nehéz kötelességteljesités álláspontján állok, s akkor, mikor ezt kell nekik teljesiteniök, ezt azért teszik, mert hiszen valljuk meg őszintén, a képviselő urak adnak erre alkalmat. *(Igaz! Ugy van! a jobboldalon és a középen. Ellenmondások a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Rakovszky István: A mikor a sóüzleteket támadjuk!

Bakonyi Samu: Közbeszólások miatt történnek ezek! *(Folytonos zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Elnök *(csenget)*: Csendet kérek, képviselő urak.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Egy másik dolog, amelyet másodszor, harmadszor, talán negyedszer is méltóztatott felhozni, ez mindig az a zsold vagy fizetéskülönbség, amely a tiszteknél és legénységnél itt és amott fennáll. E tekintetben álláspontomat már körvonalaztam, hogy t. i. a hadseregnek egy tagja sincs, aki tulajdonképen irigy szemmel nézné ezt, daczára annak, hogy ismételten . . .

Bikádi Antal: Megvetéssel!

Gr. Tisza István miniszterelnök: Ohó! *(Zaj a jobboldalon. Élénk felkiáltások: Rendre!)*

Elnök *(csenget)*: Bikádi Antal képviselő urat ezért a kifejezésért rendreutasitom. *(Helyeslés jobbfelől. Mozgás a baloldalon.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: . . . felhozta ezt a képviselő ur abból a czélból, hogy mondjuk, az irigységet felkeltse. Ezt a czélt, remélem, nem fogja elérni. Hiszen, t. ház, hogyha már itt a fizetéskülönbségek terén vagyunk, nézzük meg azt a fizetést, amelyet én kapok, és nézzük meg azt a fizetést, amelyet egy nyugodtabb állásban lévő magasrangu katona kap, akkor bocsánatot kérek, méltóztatnak majd látni, hogy annak a fizetése háromszornégyszer nagyobb mint az enyém s nekem nem jut eszembe, hogy czért őt irigyeljem. *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Engedelmet kérek, arra méltóztatott a fősulyt helyezni, hogy nyugtalanságot idézzen elő, hogy itt milyen fizetések vannak egy békés, talán semmi munkával járó szolgálatért és milyen fizetések vannak ott, a csapatoknál, ahol fizikai és nem tudom milyen fáradsággal jár a szolgálat. A fizetéseket sokféleképen szokták statuálni. Az isteni igazsághoz vagy talán a földi igazsághoz tartozik az, hogy az egyik három diót kap, a másik tiz diót, a harmadik pedig egy zsák diót. *(Tetszés a jobboldalon. Mozgás a baloldalon.)*

Ami Lovászy Márton t. képviselő ur felszólalását illeti, megmondottam, hogy hiszem és remélem, hogy ez az inczidens el fog mulni és a társadalomban az egyes tagok közt — nem

mondom: polgári vagy katonai társadalom, de igenis a társadalomban az egyes tagok közt — a visszavonás meg fog szünni. De itt kettőn áll a dolog. A jelen esetben a támadó fél semmi körülmények közt a katonaság nem volt. *(Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj balról.)* A mi álláspontunk, a mi igazságunk fentartásával mindig hajlandók leszünk azt az utat folytatni, amely tartós békére vezet, de én viszont azt a kérést intézem épen a t. képviselő urhoz, méltóztassék azon lenni, hogy itt a hullámokat, amelyeket felkorbácsoltak, valamiképen lecsendesithessük. *(Élénk helyeslés a jobboldalon.)*

Rakovszky István: T. ház! *(Halljuk! Halljuk! a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Elég volt!)* Önnek igen, nekem nem!

Bartos János: A panamából is elég volt! *(Zaj.)*

Rakovszky István: Ismerem a kutforrást, ahonnan a t. minister urnak válasza jött. Nyugtalanságot a tisztikar közt én szitani nem akartam. Nincs is szükség reá, megvan. *(Mozgás és derültség a jobboldalon.)* Méltóztassék csak megnézni a kimutatásokat, hogy mily korán hány tiszt futamodik meg épen a hadseregből a rossz fizetés miatt, a gyatra, rossz ellátás miatt. A tisztikarban tehát elégületlenséget szitani teljesen szükségtelen; ez megvan és ez a három állás nem igen fogja ezt megváltoztatni. De mindenesetre bántó az a nagy igazságtalanság, amelyben ők részesülnek.

Amit a t. minister ur mondott, hogy azt a bántó kifejezést használtam, ép ugy, ahogy a t. ministerelnök ur szájából az angyalkák kiröppentek, nekem is ez szájamból kirepült. *(Mozgás és derültség. Felkiáltások jobbfelől: Igy már jól van!)* A minister uron mulik, hogy nyomban reparáljam. Egyszerüen csak azt kell tenni, hogy ezeket a palotaőröket szépen visszarukkoltatják és kiadom a bizonyitványt, hogy nem fogdmegek.

Ami pedig a minister urnak azt a kijelentését illeti, hogy én mindig azokkal az indokolatlan magas fizetésekkel akarom erősiteni állításaimat és hogy neki mily sanyaru rossz a fizetése . . .

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Azt nem mondtam!

Rakovszky István: . . . ahhoz képest, amit más hasonló rangu tiszttársai kapnak, arra nézve engedje meg a t. minister ur, hogy a következőt válaszoljam Először is háromszoros, négyszeres oly fizetést, mint a minister ur kap, nagyon, de nagyon kevés táborszernagy kap; nagyon kevés ilyen van.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: De van!

Rakovszky István: Van, nem tagadom, de nagyon kevés. Meg vagyok győződve, a t. minister ur is kitünő katonai képességeinél fogva elérte volna azt, ha jó egészségben marad, amit szivből kivánok. De nagyon kevés tábornok éri el azt az állást. És ez szól énmellettem.

Mert a minister urat, daczára annak, hogy a lehetősége megvolt e nagyobb anyagi jólétet magának biztositani, a dekórum, a kötelességérzet vezette, és a rosszabb állást foglalta el, mert kötelességet akart teljesiteni a hadurral, az országgal szemben.

De itt nincs szó kötelességről, sem az országgal, sem a hadurral szemben. *(Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Elnök: Lovászy Márton képviselő ur szót kért. *(Halljuk! Halljuk! a bal- és szélsőbaloldalon. Zaj a jobboldalon; felkiáltások: Elég volt! Szavazzunk!)*

Lovászy Márton: T. ház! Én a t. minister urnak csak azon megjegyzésére kivánok reflektálni, amikor a t. minister ur azt állitotta, hogy itt a támadó fél a polgári társadalom volt. Bocsánatot kérek, nem értem és nem tudom, hogy honnan veszi a t. minister ur ezt az állitását. Ez a kérdés mikor vált társadalmi kérdéssé? Mikor még egyesek közt folyt a dolog, bizonyára nem volt társadalmi kérdés, de társadalmi kérdéssé akkor vált, mikor a kaszinóba, ebbe a társadalmi testületbe belevitték, oda pedig köztudomásulag a hadvezetőség vitte be, mert az állitotta a kaszinó vezetőségét azon alternativa elé, hogy vagy kiléptesse régi tagjait, vagy meghajoljon a hadvezetőség felfogása előtt. Itt tehát a támadó fél feltétlenül a hadvezetőség volt és igy az elkövetett hibát feltétlenül a hadvezetőségnek kell reperálnia.

Ezt kivántam előadni. *(Helyeslés balfelől.)*

Elnök: Következik a határozathozatal a tekintetben, hogy tudomásul veszi-e a ház a honvédelmi minister urnak Rakovszky István és Lovászy Márton képviselő urak interpellácziójára adott válaszát. *(Zaj.)* Csendet kérek. Ne méltóztassék az elnököt enunciácziójában zavarni. *(Helyeslés jobbfelől.)*

Első sorban felteszem a kérdést, tudomásul veszi-e a ház a honvédelmi minister urnak Rakovszky István képviselő ur interpellácziójára adott válaszát, igen vagy nem? *(Igen!)* A ház a választ tudomásul veszi. Másodszor felteszem a kérdést: tudomásul veszi-e a ház a honvédelmi minister urnak Lovászy Márton képviselő ur interpellácziójára adott válaszát, igen vagy nem? *(Igen!)* A ház a választ tudomásul veszi.

Egy perczny türelmet kérek. *(Halljuk! Halljuk!)*

Rakovszky István t. képviselő ur, aki, sajnálattal látom, már elhagyta a termet, ma már másodizben tartotta szükségesnek, hogy valamely hirlapi közlemény alapján megismételje azt az állitólagos értesülését, hogy itt a palotaőrségnek egyik tisztje az elnök által a folyosóról kitiltatott és nem tudom micsoda helyiségbe rendeltetett le. Hozzáfüzi ehhez, hogy ő ezt a tiszti tekintélylyel összeegyeztethetőnek nem tartja és mint egyik indokot hozza fel azon

felfogása mellett, hogy a parlamenti őrség lehetetlen helyzetben van.

Méltóztassanak megengedni, hogy innen erről a helyről enunciáljam ismét, mit már a sajtó utján válaszul kijelentettem, hogy azok a közlemények, melyeket már másodizben, vagy harmadizben hoz elő Rakovszky István képviselő ur, a valóságnak nem felelnek meg. *(Helyeslés jobbfelől.)* A parlamenti őrségi tiszt urak a háznak rendelkezésem alatt álló alkalmazottjai, kik kötelességük teljesitésében nemcsak kötelezve, de természetszerüleg jogositva is vannak itt a ház helyiségeiben járni-kelni, hisz másképen el sem tudnák látni funkcziójukat. Megtörtént azonban egy alkalommal, hogy egyik palotaőrségi tiszt ur keresztül ment egyik ellenzéki csoporton és bement egyik telefonszobába, ahol több ellenzéki képviselő ur ült és várakozott és ő, szintén várakozva a telefonhelyiség megüresedésére, feltett sapkával állott.

Ezt a két tényt többen az ellenzéki képviselő urak közül — kormánypárti képviselő urak közvetitésével — tudomásomra hozták és nagyon illendő formában azt a kérést fejezték ki, hogy tekintettel arra, hogy itt most éles a viszony és ingerültség van a palotaőrség egyes tisztjeivel szemben, a lehetőség szerint kerüljék a tiszt urak, hogy kihivónak látszható modorban viselkedjenek. Erre történt az én részemről annyi, hogy a ház egyik tisztviselője utján felkérettem az egyik palotaőrségi tiszt urat, hogy a lehetőségig kerülje az összeütközést az ellenzéki képviselő urakkal és kizárólag képviselők részére fentartott helyiségben lehetőleg ne jelenjék meg.

Ennyi történt, t. képviselőház, egy szóval sem több. Tehát szó sem lehet arról, hogy itt a tiszti tekintély bármi uton megsértetett volna. Ettől eltekintve is, a palotaőrség a törvény értelmében a ház és a ház elnökének rendelkezése alatt áll, igy szerveztetett. Természetes tehát, hogy a ház elnöke felettes hatósága minden parlamenti őrnek és minden parlamenti őrségi tisztnek és hogy az ő figyelmeztetéseit kötelesek elfogadni. Ezt tartottam kötelességemnek a t. háznak tudomására hozni.

Következik a jegyzőkönyv hitelesitése.

Vermes Zoltán jegyző *(olvassa az ülés jegyzőkönyvét.)*

Elnök: Nincs észrevétel? *(Nincs!)* A jegyzőkönyvet hitelesitettnek jelentem ki és az ülést bezárom.

(Az ülés este 7 óra 10 perczkor végződik.)

Hitelesitették:

Kozma Andor s. k., *Ciocán János s. k.,*

naplóbiráló-bizottsági tagok.

épen a háboru nehéz óráiban ennek a parlamentnek presztizse teljesen helyreállittassék azzal, hogy ezek a kérdések elintéztessenek. *(Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)*

Még egy körülményre bátorkodom figyelmeztetni és az az, hogy ha netalán nem királyi kézirattal napolnák el a házat, akkor is lehetővé tétessék minden képviselőnek, — nemcsak a bizottság tagjainak — hogy itt legyenek és mindenekfelett parlamenti és képviselői kötelességüket teljesithessék.

Mert én nem fogom ma itt az uj királynak azt a jogát vitatni, hogy akkor, midőn a ház önmagát elnapolta, jogos-e az, hogy királyi rendelet alapján a katonai hatóságok a képviselőket szolgálattételre berendeljék, vagy nem. Ennek jogosságát nem akarom itt vitatni, nem akarok ezzel most foglalkozni, csak a kérdés praktikumát akarom megvilágitani. *(Halljuk! Halljuk!)* A praktikum azt mutatja, hogy az indokoknak egész sorozatából ez direkte nem czélszerü és nem alkotmányos ez, ha magasabb szempontból veszszük tekintetbe a kérdést. Nem alkotmányos azért, mert mikép láttuk legutóbb is, midőn olyan tragikus okból a tervezett időnél előbb kellett a képviselőházat összehivni, egész sereg képviselőtársunk napokkal, sőt egy-két héttel is megkésve került haza azért, mert nem siettek a szabadságolásokat nekik kézbesiteni, *(Ugy van! a szélsőbaloldalon.)* mert az Armeeoberkommandónak ez nem volt olyan fontos s sürgős érdek és mert a közlekedési viszonyok a csapatoknál való kézbesitést megnehezitették.

Nagy tisztelettel vagyok mindazon t. képviselőtársaim tevékenysége iránt, akik katonai szolgálatot teljesitenek. Senki sem mondhatja rólam azt sem, hogy pro domo beszélek; túl vagyok már korban és egészségben is azon, hogy én itt számba jöhessek és épen azért talán van jogom itt figyelmeztetni arra, hogy amilyen fontos volt, hogy a képviselő urak a háboru első idején a példaadás kedvéért is siessenek katonai szolgálatukat teljesiteni és azt helyezzék előtérbe, ma, szerintem, a képviselőknek elsősorban képviselőknek kell lenniök és csak másodsorban lehet katonai szolgálatukra gondolniok. Már pedig itt az a kivánatos, hogy egy képviselő se akadályoztassék meg katonai behivás, katonai rendelet alapján abban, hogy akár az összeférhetlenségi bizottságban mint tag, akár más tekintetben parlamenti kötelességeit teljesitse.

Én tehát rekapitulálok: kérek megnyugtatást arra nézve, hogy a már régebben, valamint a most bejelentett összeférhetlenségi esetek tényleg a házszabályok 161. §-a szerint addig fognak folytonosan tárgyaltatni, mig az itélet meg nem hozatik és hogy e tekintetben semmiféle akadály a parlament és a bizottság működése elé nem fog gördittetni.

Végül még csak egyet és ezt inkább csak kérelem formájában, vagy mint egészen természetes dolgot kivánom felemliteni és ez arra vonatkozik, hogy itt egy egész sereg összeférhetlenségi eset, mint tudjuk, direkte hadseregszállitással kapcsolatban történt. Hogy ezeket a kérdéseket diluczidálhassák, az összeférhetlenségi bizottságban megnyugtatást kell kapnunk arra nézve, hogy az illetékes katonai körök meg fogják kapni a szigoru utasitást, hogy ugy személyzetük, mint levéltáruk az összeférhetlenségi bizottságnak rendelkezésére álljon; *(Helyeslés a szélsőbaloldalon.)* hogy sem hivatkozással a hivatalos eskü kötelezettsége alól való felmentés megtagadására, sem más, nem tudom, milyenféle titoktartás czimén e tekintetben az összeférhetlenségi bizottság munkálkodása elé akadályok ne gördittessenek. Ha ezek az előfeltételek megtörténnek, akkor szerintem az ellenzéknek kötelessége részt venni és kötelességünk mindnyájunknak arra törekedni, hogy ez ügyek minél előbb elintéztessenek. *(A karzaton három lövés dördül el. Mozgás és nyugtalanság.)*

Elnök: Csendet kérek, méltóztassék nyugodtan maradni. *(Helyeslés jobbfelől.)*

Gr. Batthyány Tivadar: Folytassuk, az ilyen inczidens nevetséges! *(Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)*

Ezennel kijelentem, hogy a legnagyobb mértékben szükségesnek tartom, hogy a t. miniszterelnök ur gondoskodjék arról, hogy a hadügyminister... *(Mozgás és felkiáltások: Fogják el!)*

Kún Béla: A népjog nevében tovább! *(Mozgás balfelől. Halljuk!)*

Gr. Batthyány Tivadar: ...a hadügyminister osztályfőnökei... *(Mozgás és zaj. Halljuk! Halljuk!)*

Elnök: Kérem a karzat közönségét, sziveskedjék csendben maradni, különben kénytelen volnék a karzat kiüritése iránt intézkedni. *(Helyeslés.)*

Gr. Batthyány Tivadar: T. ház! Ezen kedélyes inczidens által egyáltalában nem hagyom magamat zavarba hozatni. Folytatjuk. *(Halljuk! Halljuk!)* Ismétlem, hogy kérem a t. miniszterelnök urat, hogy gondoskodjék a hadügyminister urnál... *(Zaj. Halljuk! Halljuk!)*

Elnök: Csendet kérek, t. képviselő urak!

Gr. Batthyány Tivadar: ...hogy minden felvilágositást megkapjunk. *(Zaj.)*

Elnök: Csendet kérek!

Gr. Batthyány Tivadar: Kérem a t. miniszterelnök urat, ne méltóztassék megengedni, *(Zaj. Halljuk! Halljuk!)* hogy hivatalos esküre hivatkozzanak. *(Zaj.)*

Elnök: Méltóztassék a szónokat nyugodtan meghallgatni. *(Élénk helyeslés.)*

Gr. Batthyány Tivadar: Tudjuk, hogy a tisztviselő, akár katonai, akár polgári tisztviselő, ha az összeférhetlenségi bizottság maga elé rendeli, a bizottság előtt csak akkor nyilatkozhatik szabadon, egészen szabadon és egészen őszintén, nyiltan akkor szabad a hivatalos titkokat feltárni, ha a hivatalos titokra letett eskü alól felmentést kapott. *(Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Héderváry Lehel: Másképen nem komoly.

Gr. Batthyány Tivadar: Hogy ebben a tekin-

fellépni, miközben a fegyverhasználat alkalmazását a szervezeti szabályzat 13. §-ának rendelkezései szabályozzák.

10. §.

A képviselőházi őrség tagjai ezen szolgálatuk tartama alatt a képviselőháztól huzzák illetményeiket, és pedig:

1. az őrség tisztjei katonai (csendőr) rendfokozatuk szerinti összes illetékeikben (havidij, lak- és butorbér, tisztiszolga butorbér, lóeltartás, istállóbér és lóátalány), továbbá palotaőrségi pótdijban részesülnek, mely pótdij a havidij 50%-át képezi és utóbbival együtt havi előleges részletekben szolgáltatandó ki;

2. az őrség tisztjei az őrségbe történő beosztásukkor az első diszruházatot és az ismétlőpisztolyt a képviselőház költségén természetben kapják, egyéb egyenruházatuk és felszerelésük beszerzésére pedig egyszersmindenkorra 600 korona egyenruházati járulékban részesülnek. Az összes ruházat megujitásáról azonban a tisztek önmaguk gondoskodnak;

3. a legénység a következő illetékeket kapja:

a) a palota-főőrmesterek képviselőházi őrségi szolgálatuk első és második esztendejében évenként 1.800 (egyezernyolczszáz) koronát;

b) a palota-őrmesterek ugyanakkor évenként 1.500 (egyezerötszáz) koronát;

ezen összegbe a zsold, jutalomdij és a pótdij be van számitva és havi előleges részletekben fizettetik ki, ez által azonban az őrmesterek nem válnak rangosztályba nem soroló havidijasokká;

c) úgy a palota-főőrmesterek, mint a palota-őrmesterek pénzbeli illetékei 2—2 évenként 150 (egyszázötven) koronával emelkednek;

d) ezenkivül a legénység természetben kapja élelmezését, ruházatát és elhelyezéséről is a képviselőház gondoskodik;

e) ha a képviselőházi őrség legénységi állományú tagja megnősül, akkor a természetbeni élelmezés helyett évente 600 (hatszáz) koronát, a természetbeni lakás helyett évente szintén 600 (hatszáz) koronát kaphat, mely utóbbi összegbe a lak- és butorbér, a világitás és fütőfa váltsága is benfoglaltatik;

4. a képviselőházi őrség tagjainak és a tagok özvegyeinek és árváinak ellátására az 1875. évi LI. és az 1896. évi XVI. t.-cz.-ek, illetve az 1887. évi XX., az 1891. évi X., az 1896. évi IV. és az 1907. évi XVI. t.-czikkek, illetőleg a csendőrség legénységi egyé-

neire és azok özvegyeinek és árváinak ellátására nézve az 1912. évi LXV. t.-cz. rendelkezései irányadók;

az ellátási (nyugdíj) illeték meghatározásánál tehát ezen őrség tagjai úgy tekintetnek, mintha megszakitás nélkül a m. kir. honvédségnél, illetve a csendőrségnél szolgáltak volna; az őrségnél élvezett illetéktöbbletek a nyugdíjba be nem számithatók:

5. a képviselőházi őrségi szolgálatból csapat (csendőrségi) szolgálatba való visszatérés esetén úgy a tisztek, mint a legénység ismét rendfokozatszerű és az összszolgálati idejüknek megfelelő honvédségi (csendőrségi) illetékeik élvezetébe kerülnek, a képviselőházi őrségnél élvezett illetményeikre való tekintet nélkül.

11. §.

A képviselőházi őrségnek az 1912. évi LXVII. t.-cz. 4. §-a első bekezdésén alapuló megerősitése, illetőleg szolgálatának kiegészitése a képviselőház elnökének a kormányhoz intézendő megkeresése útján történik.

A megerősitésre első sorban csendőrség, másodsorban pedig a közös haderő vagy a honvédség részei alkalmaztatnak.

A megerősitő személyzet a szükséghez képest egyes katonai egyénekből vagy osztagokból állhat.

A megerősitésre kirendelt egyes katonai egyének a képviselőházi őrség parancsnokának rendelkezései alá lépnek, a zárt osztagok pedig vagy a képviselőházi őrség parancsnokának rendelkezései szerint alkalmaztatnak, vagy pedig az A—15 jelzetű »Karhatalmi utasitás« határozatai szerint járnak el.

A megerősitésből származó illetékeket, pótdíjakat és egyéb kiadásokat a képviselőház viseli.

12. §.

A képviselőházi őrség és az azt megerősitő, valamint annak szolgálatát a képviselőházban kiegészitő katonai egyének és csapatok és a képviselőházon kivül karhatalmi intézkedéseket foganatositó rendőrség vagy katonai csapatok szolgálatukat egymástól függetlenül látják el, ha csak kivételesen a katonai megerősitésre szánt osztagok és a külső csapatok egy egységes parancsnok alá nem helyeztetnek.

A belső és a külső karhatalmi szolgálat a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és köztük a szükséges összhangot ő létesiti; a végrehajtás iránt pedig az illető parancsnokok intézkednek.

II.

Szolgálati utasitás.

13. §.

A képviselőházi őrség az országházban őrszolgálatot teljesit. A felállitandó őrök számát, erejét, felállitási helyét és feladatát, továbbá a naponta szolgálatba lépő őrség erejét a »Szolgálati szabályzat a m. kir. honvédség számára« I. részben foglalt ebbeli rendelkezések figyelembe vétele mellett, a képviselőház elnökének, illetőleg háznagyának utasitásai alapján a képviselőházi őrség parancsnoka határozza meg.

Az őrség és az őrök magatartására nézve a szervezeti szabályzat 13. §-ában, valamint a »Szolgálati szabályzat a m. kir. honvédség számára« I. részének 77. §-ában foglalt rendelkezések az irányadók.

Az őrszolgálatot szolgálati öltözetben, karddal és pisztollyal ellátva kell teljesiteni.

A képviselőházi őrség ünnepélyes alkalmakkor csakis Ő császári és apostoli királyi Felsége születés- és névnapján, továbbá Szent István ünnepén vonul ki, a mikor is a budavári (koronázó) Boldogasszony templomban mint zárt osztag vesz részt.

A képviselőházi őrség magatartására e három alkalomkor általában a m. kir. honvédség szolgálati és gyalogsági gyakorlati szabályzata irányadó.

A képviselőházi őrségnél a szolgálatot minden tekintetben úgy kell kezelni, mint a hogy az a magyar királyi honvéd gyalogság alosztályai számára van szabályozva.

A mennyiben a képviselőházi őrség különös rendeltetésére való tekintettel ezen általános szabályoktól eltérések szükségesek, azokat a képviselőház elnökének, illetőleg háznagyának külön utasitásai állapitják meg.

14. §.

A képviselőházi őrség tisztjeinek és legénységének állásköteleimeire, magatartására, kötelességeire és jogaira nézve általában azok a szabályok irányadók, melyek a »Szolgálati szabályzat« III. részének (gyalogság) 1., 4., 7., 22., 23., 25., 27., 28. §-aiban foglaltatnak, továbbá azok, melyeket a képviselőházi őrség különleges feladatának megfelelően ez őrség szervezeti szabályzata 3., 4., 5., 8., 13. §-aiban, továbbá jelen ügyrend Általános Rész 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 11., 12. §-aiban állapit meg.

A képviselőházi őrség parancsnokának helyettesét a ki nem különitett századparancsnokok jogköre illeti meg.

15. §.

A képviselőházi őrség legénységének katonai kiképzésére általában a m. kir. honvédségi Szolgálati szabályzat I. és III. rész, a gyalogsági Gyakorlati szabályzat, a Fegyverutasitás és a Lőutasitás elvei irányadók.

A képviselőházi őrség parancsnoka minden november és május 1-én hat-hat hónapot felölelő időszakra egy foglalkozási tervezetet mutat be a képviselőház elnökének, a ki azt katonai szempontból való hozzájárulás végett a honvédelmi ministernek megküldi.

16. §.

A képviselőházi őrséget a képviselőház elnökének és alelnökeinek kivánságára a képviselőházi őrség parancsnoka bemutatás czéljából szolgálati öltözetben kivonultatja.

A képviselőház elnöke, alelnökei és háznagya előtt a képviselőházi őrség tisztjei és legénysége ugyanazt a tiszteletadást teljesitik, mint a katonai feljebbvalók előtt.

Ugyanaz áll kivonulás esetén is, a midőn a képviselőházi őrség osztagba egyesitve jelenik meg.

AZ 1912. ÉVI LXVII. TÖRVÉNYCZIKKEL
LÉTESITETT

KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG

SZERVEZETI SZABÁLYZATA

ÉS

SZOLGÁLATI ÜGYRENDJE.

A KÉPVISELŐHÁZ HIVATALOS KIADÁSA.

BUDAPEST
PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
1913.

A Szervezeti Szabályzat hitelés példányai az 1913. évi január hó 30-án kelt 1.647. számú honvédelmi ministeri átirattal és az 1913. évi január hó 31-én kelt 322. számú képviselőházi elnöki átirattal cseréltettek ki.

SZERVEZETI SZABÁLYZAT
A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG SZÁMÁRA.

1. §.

Állás. A képviselőházi őrség katonailag szervezett őrtestület, melynek tagjai a m. kir. honvédséghez vagy csendőrséghez tartoznak.

2. §.

Állomány. A képviselőházi őrség állománya:

Tisztek: 1 törzstiszt, mint parancsnok,
1 törzs- vagy főtiszt, mint a parancsnok helyettese,
1 főtiszt, mint segédtiszt.

Legénység: 6 palota-főőrmester (rangosztályba nem sorolt havidíjas) és 48 palota-őrmester, továbbá 3 tisztiszolga.

3. §.

Rendeltetés. A képviselőházi őrség rendeltetése az, hogy az 1912. évi LXVII. t.-cz. 1. §-ában megjelölt intézkedéseket foganatositsa, a mennyiben ezekhez a képviselőház elnökének karhatalom alkalmazására van szüksége.

A képviselőházi őrség csak a törvényben megjelölt célokra alkalmazható és ettől a működéstől senki által semmi más czélra ideiglenesen sem vonható el.

4. §.

Alárendelés A képviselőházi őrség a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és a képviselőház elnökétől akár köz-

vetlenül, akár a képviselőházi háznagy útján vagy más úton kapott rendeleteket végrehajtani köteles.

Az országgyülés feloszlatásától az újabb országgyülés megnyiltáig a képviselőházi őrséggel a háznagy rendelkezik.

Külön szolgálati utasitások tartalmazzák azokat a részletes rendelkezéseket, melyek eme őrség szolgálati kötelességeit szabályozzák. Ezeket az utasitásokat általában a képviselőház elnöke önállóan, katonai részüket azonban a honvédelmi miniszterrel egyetértően állapitja meg.

Katonai tekintetben a képviselőházi őrség a budapesti I. honvéd kerületi parancsnokság útjan a honvédelmi ministernek van alárendelve.

5. §.

Szolgálati viszony.

A képviselőházi őrségre általában a honvédségnél érvényes szabályzatok és utasitások irányadók.

A képviselőházi őrség parancsnokát a csapatparancsnok fegyelmi fenyitő hatalma illeti meg.

A képviselőházi őrség tagjai büntető biráskodás tekintetében a honvédbiróságok hatáskörébe tartoznak.

A képviselőházi őrség személyei csapattesteik (a csendőrség) állományában megmaradnak, őket ott létszám felett vezetik és a képviselőházi őrséghez csak beosztatnak.

6. §.

A tiszti állások betöltése.

A tiszti állások a közös haderő, illetőleg a m. kir. honvédség vagy csendőrség állományából önként jelentkező magyar honos pályázókkal töltetnek be.

A közös haderőtől származó tisztek a m. kir. honvédséghez helyeztetnek át.

A tisztek előléptetése a honvédségi előléptetési szabály elvei szerint történik.

A tisztek beosztását, valamint azoknak esetleges visszahelyezését a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi minister rendeli el.

A beosztás azonban haladéktalanul megszünik akkor is, ha a képviselőház elnöke a honvédelmi ministert az illető tiszt kicserélése iránt megkeresi; ezen megkeresés minden indokolás nélkül történik.

7. §.

A képviselőházi őrség legénységi állományát a közös haderő, illetőleg a m. kir. honvédség vagy csendőrség önként jelentkező magyar honos altisztjeivel kell kiegészíteni. **A legénységi állomány kiegészítése.**

A közös haderőtől származó altisztek a m. kir. honvédséghez helyeztetnek át.

A felvétel követelményei a következők:

1. teljesitett tényleges szolgálati kötelezettség;
2. nőtlen állapot, vagy gyermektelen özvegység:
3. hadi szolgálatra való teljes alkalmatosság;
4. a magyar nyelv tudása;
5. az irás és olvasás tudása;
6. feddhetetlen előélet, erkölcsös, becsületes jellem, párosulva elismert kötelességérzéssel;
7. ügyes magatartás.

A legénységnek az őrséghez való beosztását a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi minister rendeli el.

A fölvett legénység három hónapig próbaszolgálatot teljesit.

A kik a próbaszolgálatban megfeleltek, a képviselőházi őrséghez végérvényesen beosztatnak, a többieket csapattestükhöz vissza kell küldeni.

A képviselőházi őrség legénysége ezen alkalmazásában legfeljebb 6 évig maradhat.

A legénységnek bevonultatását állományilletékes (honvéd) csapattestéhez (a csendőrséghez) a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi minister rendeli el.

Megszünik azonban a végérvényesen beosztott legénység beosztása akkor is, ha a képviselőház elnöke a honvédelmi ministert az illető kicserélése iránt megkeresi; ezen megkeresés mindig indokolás nélkül történik.

6

A legénységet a képviselőház elnökének hozzájárulásával az őrség parancsnoka lépteti elő.

8. §.

Szolgálati kötelezettség. A képviselőházi őrségnél teljesitett szolgálat tényleges szolgálatnak számit.

A tisztek és legénység szolgálati (had) kötelezettsége, továbbá a legénység szolgálatának önkéntes folytatása, végül a képviselőházi őrségből való kilépés tekintetében ugyanazok a rendelkezések irányadók, mint a melyek a m. kir. honvédség és csendőrség egyéneire érvényesek.

9. §.

Mozgósitás. Mozgósitás esetén és háború tartamára a képviselőházi őrség rendeltetésének megfelelően tovább együtt marad.

10. §.

Nősülés. A nősülés engedélyezése a honvédségnél érvényes rendelkezések alapján történik.

11. §.

Ruházat. A ruházatot a honvédelmi minister — a képviselőházi elnökkel egyetértően — a magyar koronaőrség ruházatának megállapitásánál követett alapelvek szerint határozza meg, minél azonban szembetünő külsőségek biztositsák a két őrségnek könnyű megkülönböztetését.

12. §.

Fegyverzet. A képviselőházi őrség fegyverzete szolgálatban a gyalogtiszti kard (legénységnél a szolgálati kard) és az ismétlőpisztoly; diszszolgálatban és szolgálaton kivül a gyalogtiszti kard.

13. §.

Fegyverhasználat. A képviselőházi őrség tagjai csak a következő esetekben használhatják fegyverüket:

a) jogos védelem gyanánt, ha őket tettleg megtámadják;

b) ha életüket vagy testi épségüket oly körülmények között veszélyezteti valamely támadás, hogy ennek bekövetkezésétől alaposan tarthatnak;

c) ha szolgálatuk teljesitése közben oly tettleges ellenszegülésre találnak, mely azt meghiusithatná és az ellenszegülés legyőzése kiméletes eszközzel sikertelenül kisérteltetett meg;

d) ha a fegyver használata életükben vagy testi épségükben megtámadott harmadik személyek megmentésére vagy megvédésére szükséges.

14. §.

Ezeket külön utasitások fogják szabályozni. **Illetékek. Költségek. Gazdászati, közigazgatás szolgálat.**

15. §.

Jelen szervezeti szabályzat a jováhagyás után azonnal érvénybe lép. **Érvénybelépés.**

A „Szolgálati Ügyrend"-et a gazdasági bizottság az 1912 : LXVII. t.-cz. 3. §-ának 2-ik bekezdése értelmében 1912. évi deczember hó 13-án és 1913. évi január hó 24-én tárgyalta.

SZOLGÁLATI ÜGYREND
A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG SZÁMÁRA.

I.

Általános rész.

1. §.

A képviselőházi őrség szervezetére vonatkozó alapvető határozatokat az ezen testület számára érvényes »Szervezeti szabályzat« állapitja meg.

A szervezeti szabályzatban foglalt rendelkezések részletes körülirását, valamint az ott nem érintett szervezeti kérdéseket jelen ügyrend »általános részének« alább következő szakaszai tartalmazzák.

Az őrség szolgálatát szabályozó rendelkezéseket viszont ez ügyrend második része, a »szolgálati utasitás« foglalja magában.

2. §.

A »Szervezeti szabályzat« 6. és 7. §-ai határozatainak figyelembevételével a képviselőházi őrség létszámának első betöltése és minden további kiegészitése a képviselőház elnökének megkeresésére a honvédelmi minister által önkéntes jelentkezés végett kibocsátandó felhivás útján történik.

A honvédelmi minister a jelentkezőket érdemességük és arravalóságuk tekintetében osztályozza és a közülök megfelelőek személyi adatait a képviselőház elnökéhez juttatja, a ki azután ezen egyénekből az őrségbe beosztandókat kiválasztja és beosztásuk elrendelése végett a honvédelmi ministert értesiti.

3. §.

A képviselőházi őrség tagjai az őrségbe történő beosztáskor a képviselőház elnökétől a képviselőházi őrszolgálat ellátására feljogositó megbizást kapnak.

Ezt a megbizást a képviselőházi elnök bármikor — még véglegesités után is — visszavonhatja. A visszavonás által az illető az őrszolgálat ellátására való jogosultságát azonnal elveszti, az őrség állományában csak addig maradhat meg még, mig visszahelyezése a honvédséghez a szervezeti szabályzat 6. és 7. §-ai szerint be nem következik. A megbizás visszavonása mindig indokolás nélkül történik.

4. §.

A képviselőházi őrség tagjai a szervezeti szabályzat 5. §-ának értelmében ezen működésük ideje alatt megmaradnak a m. kir. honvédségre érvényes becsületügyi, fegyelmi és büntető eljárási szabályok uralma, illetőleg hatálya alatt.

5. §.

A képviselőház elnöke az őrség felett való rendelkezési jogát gyakorolhatja

1. személyesen;

2. a képviselőház háznagya útján;

3. a képviselőház bármelyik választott vagy kinevezett tisztviselője útján, a kik azonban csak az elnök vagy a háznagy intézkedéseinek közvetitői lehetnek.

A háznagy az elnök által reáruházott rendelkezési jogkör határain belül intézkedik.

6. §.

A képviselőházi őrségről szóló 1912. évi LXVII. t.-cz. 1. §-ában megjelölt feladatok megoldásánál eljárni jogosult és eljárni köteles az őrség elsősorban azon egyén vagy egyének ellen, a kik az intézkedésre okot adtak, másodsorban azon egyének ellen is, a kik az intézkedés foganatositását magatartásukkal gátolják vagy más módon nehezitik.

7. §.

Területi szempontból a képviselőházi őrség eljárni jogosult:

1. az országgyülés palotájának mindazon területein, melyeket a képviselőház, mint testület, vagy annak bizottsága vagy annak tisztviselői és alkalmazottai bármily czélra állandóan vagy ideiglenesen használatban tartanak:

ennek következtében az elnök rendeletéből szabad megjelenési és ott tartózkodási joga van e területen bármikor, még a zárt tanácskozások ideje alatt is;

2. eljárni jogosult a képviselőházi őrség szükség esetében a képviselőház közvetlen közelében is mindaddig, mig az eljárás folytatását az illetékes hatóságnak illetve e hatóság legközelebbi közegének át nem adhatja:

3. esetről-esetre a magyar állam területén bárhol, azon elhatárolt területeken vagy azon épületek belső részeiben, a hol a képviselőház mint testület, vagy annak bizottsága vagy küldöttsége vagy egyes kiküldöttje vagy tisztviselője hivatalosan működik;

4. eljárni jogosult az őrség — a főrendiház elnökének hozzájárulásával — a közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar országos bizottság tanácskozásainak czéljaira szolgáló épület belső területén úgy a budapesti, mint a bécsi bizottsági tanácskozások alkalmával.

8. §.

Feladatának teljesitésében a képviselőházi őrség rendszerint csak előzetes rendeletvétel után járhat el. Saját kezdeményezéséből is eljárhat azonban akkor, a mikor a közrend, személy- és vagyonbiztonság fenntartásának érdekei ezt megkivánják..

Ez érdekek megóvásánál ugyanazon szabályok szerint jogosult és köteles eljárni, mint a m. kir. csendőrség.

Az esetleg elfogott egyént őrizetbe veszi, a további eljárásra illetékes hatóságot haladéktalanul értesiti és az őrizetben tartott egyént a legrövidebb idő alatt, de minden esetre 12 órán belül a további eljárásra illetékes hatóságnak átadja.

9. §.

A karhatalmi intézkedések foganatositásánál a képviselőházi őrség tapintatosan és a körülmények által indokolt erélylyel tartozik

ÖLTÖZETI ÉS FÖLSZERELÉSI SZABÁLYZAT

A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG SZÁMÁRA.

BUDAPEST
PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
1913.

III. AZ ÖLTÖZETI ÉS FÖLSZERELÉSI CIKKEK LEIRÁSA.

I. A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG LEGÉNYSÉGE.

Átnézet a képviselőházi őrség legénysége számára előírt öltözeti-, fegyverzeti és fölszerelési cikkekről.

Leírás a lap-oldalon van		A cikkek megnevezése	Rendszeresített mennyiség	Rendszeresített viselési tartam években	Megjegyzés
13	öltözet	sisak-sisakgombbal	1	határozatlan	A határozatlan viselési tartammal megjelölt cikkek a képviselőház tulajdonában maradnak. Ezek elhasználásuk után a képviselőház javára értékesítetnek. Minden más cikk, bár szintén képviselőházi tulajdont képez, a rendszeresített viselési tartam lejárta után és mihelyt az uj cikket beszállították, annak az egyénnek tulajdonába megy át, ki azt utoljára viselte. Uj beszerzések és egyes alkotórészek javítása fölmerülő szükség esetén a képviselőház terhére történik. *a*) Az első évben a díszruházatra való tekintettel 2 (kettő) drb. *b*) Ha szükséges, a viselési tartam 4. évében a képviselőház költségén fordítható.
15		sastoll	1		
15		sapka	1	1	
16		atilla	1*a*)	1	
19		mente	1	4	
21		zubbony	1	2	
22		magyar nadrág	1*a*)	2	
23		pantalló	1	1	
24		nyári pantalló	1	2	
24		köpeny	1	4*b*.	
26		körköpeny	1	4	
26		nyakravaló szegélyekkel	1*a*)	1	
27		csizma	1*a*)	1	
—		kaptafa	1	határozatlan	
27		cipő	1	1	
27		kesztyű	1*a*)	1	
27		kardbojt	1*a*)	1	
27		ing	4	1	
28		gatya	4	1	
28		harisnya	3	1	
28	fegyverzet	gyalogtiszti kard	1		
28		szolgálati kard	1	határozatlan	
29		Frommer-féle ismétlőpisztoly	1		
29	fölszerelés	derékszíj csattal	1	határozatlan	
30		kardkötő	1*a*)	1	
—		kardhordólánc	1	határozatlan	
30		ismétlőpisztolytáska	1		

12

Sisak

a fejből, a szemernyőből, a nyakvértből, a sisakkötőből és a veritékbőrből áll, elől a magyar állam címerével, fönt sastollal vagy egy kis gömbbel, a sisakgombbal van díszítve.

A gömbkupalakú sisakfej 1 mm. vastag aluminiumból készül és mérsékelten tojásdad torkolatú alsó szélén, valamint ettől 2·5 cm.-re, egy-egy 8 mm. széles, 2 mm. vastag domború bronz fejkarikával van díszítve.

A sisakfej lyukas csúcsához 3 cm. magas, mindkét végén lapos, üres bronzsisakkörte van erősítve. A sisakfej magassága elől és hátul 21, az oldalakon 20 cm., a nyakvért középhossza 11·5 cm.

A sisakkörte hossztengelyén 6 cm. hosszú, 5 mm. vastag, fönt 1·3 cm. átmérőjű sárgarézgolyócskában — *a sisakgombban* — végződő sárgarézhímcsavar akként van átdugva, hogy ennek felső gombos vége a sisakkörte felső lapját befödje.

E hímcsavar sárgaréz szárnycsavarral van a sisak belsejében a sisakcsúcshoz erősítve.

Ünnepélyes alkalmakkor a sisakgomb helyett *sastollat* viselünk, melynek megerősítése ugyanúgy történik, mint a sisakgombnál.

A sisakfej arcoldala hosszközepének alsó szélétől 6 cm.-re, a magyar állam címere bronzból és hasonló anyagból való lombdiszítés van, a sisakfej megfelelő lyukain átdugott két fémfülecscsel és ezeken áthúzott szíjacskákkal megerősítve. A címer összes hossza 10, szélessége fönt és lent a legnagyobb kiszögelésnél 7, a közepén pedig 5·5 cm.

A lombozat baloldali ága tölgy-, jobboldala pedig borostyánágat képez, melyek alul szalagcsokorral vannak összefűzve.

A lombozat — mint a címer — 4 fémfülecscsel van a sisakfejhez erősítve, hossza és szélessége 11 cm.

Az arcoldal közepén csúcsban végződő és mindkét oldalán kanyaros *szemernyő*, aluminiumból készül, szélei bronzszegéllyel vannak ellátva. A szemernyő csúcsa az illesztéktől 6, két vége pedig egymástól 17 cm.-re esik.

Az aluminium *nyakvért*, a sisakfej hátsó részéhez közvetlenül illesztett *aljlemezből* és az ezen fekvő véglemezből áll, az *aljlemez* belső középszélessége 6, két végének egymástól való távolsága 15·5 cm.

A véglemez úgy van az aljlemez külső szélétől 1 cm.-re két, közepén egy szegecscsel ahhoz erősítve, hogy az aljlemezből fönt csak 3 cm. középszélességű külső csík látszassék.

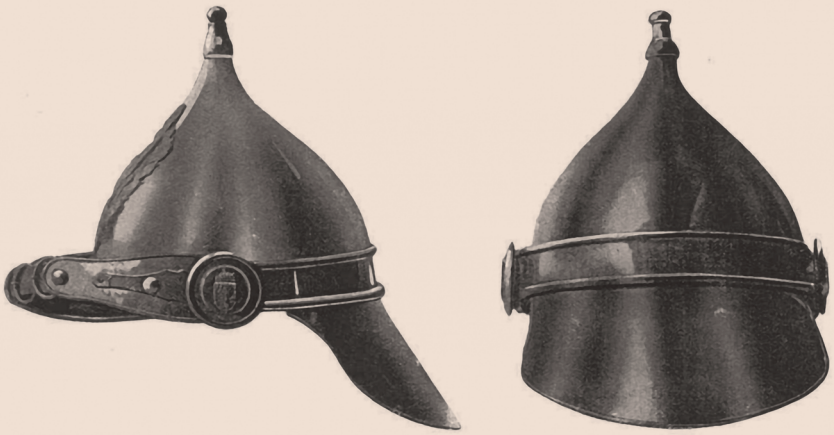

A *véglemez* az aljlemezzel közösen 5 mm. széles lapos bronzszegéllyel van ellátva.

A véglemez középszélessége 8·5 cm., oldalkanyarulatainak egymástól való távolsága 18·5 cm.

A fej felé homorúan készült és le- és felhajtható *sisakkötő* két halántékvértből és két darab láncos lemezből áll.

A kanyaros *halántékvért* aluminiumból készül és a sisakfej megfelelő lyukán átdugott hímcsavar végén alkalmazott nőcsavarral van a sisakfejhez erősítve; hossza 15, legnagyobb szélessége 4·5 cm.

A halántékvért felső vége dombornyomatú — a magyar állam címerével ékesített — bronzpajzszsal van födve és széle 4 mm. vastag bronzléccel, külső lapja pedig 5·5 cm. hosszú bronznyelvvel díszítve.

A *láncos lemezek* mindegyike 11 cm. hosszú, fönt 18, lent 13 mm. széles és 1 mm. vastag bronzbádogcsíkból áll, mely három bronzkarikával van díszítve.

14

A jobboldali láncoslemez alsó végétől 1 cm.-re forgatható gombszeg van a lemezhez erősítve, mely a baloldali láncos lemez végétől 3 mm.-re alkalmazott *zárhasadékba* tehető.

A karikák mindkét végükön a lemezhez lapos bronzhuzallal szoritvák és a felső végeken levő huzalrészek egyúttal a lemezeknek a halántékvérthez való erősítésére is szolgálnak és azok külső lapján egy-egy szögecsfejben végződnek.

A halántékvért és a láncoslemezek alatt levő *állszíj* általában a honvédhuszár csákóéhoz hasonló. Az *állszíj* csatdarabja és csatlékdarabjának belső behajtott végei a külső láncszemek belső lapjához forrasztott sárgaréz fülecseken áthúzva és a legfelső láncszemek hátlapján levő hasonló fülecsekhez vannak erősítve.

A 12 cm. széles, 9 db. 7 cm. hosszú, kanyaros nyelvre kivágott *veritékbőr*, a sisakfej alsó szélébe vert lyukakon áthuzott fonállal van a sisakfejhez erősítve. A nyelvek szabad végein egy-egy sárgaréz fülecs van, melyeken a veritékbőr összehúzására szolgáló szalag van áthúzva.

A *sastoll* töve 3 cm. hosszú, 1 cm. átmérőjü bronzhüvelybe van erősítve, a hüvely alsó végébe 6 cm. hosszú, 5 mm. széles (átmérőjü) sárgarézcsavar van forrasztva.

A *sastoll* a hüvely felső végéig 41 cm. hosszú, legnagyobb szélessége 8 cm.

Ha a sisakot föltesszük, a sisakkötőt leeresztjük és az állszíjat becsatoljuk.

A sisakon tábori jelvényt nem viselnek.

Sapka

finom fekete posztóból a m. kir. csendőrség sapkájához hasonló alakban készül; a 4 oldalrész és a födélrész pipacs-(ponceau)vörös hajtókaposztószegélyekkel vannak egymással összevarrva.

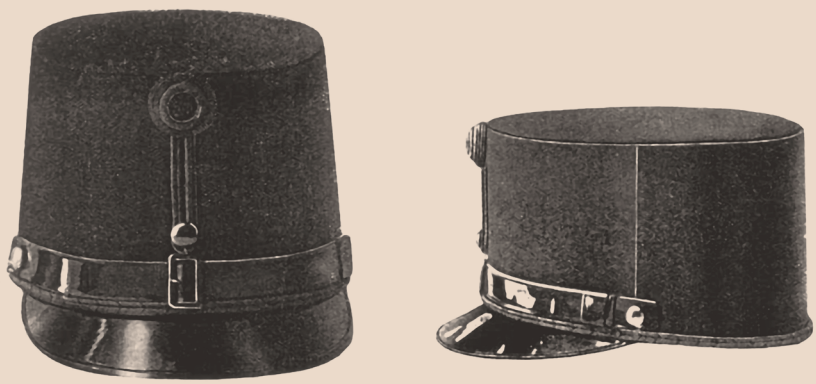

A sapka a test nagyságához képest a közepén elől 11—12, a közepén hátul 13—14 cm. magas.

15

A sapka alsó szélére feketével átszőtt, 8 mm. széles négyélű aranysárga selyemből készült zsinór van fölvarrva.

A szabad szélén beszegett 4·5 cm. széles szemernyő feketére lakkozott bőrből, mérsékelten lefelé hajlik.

A szegélyzsinór fölött a sapka előfelén két, a magyar címerrel ékesített, kis sárga fémgomb segélyével egy 2·2 cm. széles feketére lakkozott bőrből készült és aranyozott bürüs csattal ellátott állszij van fölerősítve.

A sapka közepén elől, a szegélyező zsinórhoz hasonló anyagból készült hurok van alkalmazva, mely a csattól a sapka felső széléig terjed. Az alsó végére a fentemlítettekhez hasonló kis sárga fémgomb, felső végére pedig egy rózsácska van varrva. E rózsácska átmérője 3 cm. és 2 mm. vastag aranysárga, szorosan egymás mellé zárkózó selyemsodralékból készül, közepén fekete bársony mezővel, melyre a magyar állami címer van aranysárga selyemmel hímezve.

A sapka belseje színes klottal van bélelve és alul verejtékbőrrel ellátva.

Atilla

finom fekete szálas kammgarnból készül. Szabása olyan, mint a magyar atilláé, a test méretei szerint; az aljrész a test magasságának megfelelően hosszú. A derék és gallér szürke, az alj vörös gyapjuklottal és az ujjak fehér szatinnal vannak bélelve.

16

Az alj oly hosszú legyen, hogy a nadrág gomboló hasítékát teljesen födje.

A mellrészt 5 pár meggyszinvörös selyem mellzsinórdísz ékesíti.

A mellzsinórkészülékek közül a legfelső 34 cm. hosszú, a többi lefelé úgy rövidül, hogy a legalsó csak 22 cm. hosszú. A legfelső mellzsinórpár a gallérzárlattól 2 cm. távolságban, a legalsó a derékvarratra, a többi 3 készülék ezek közé egyforma távolságban varratik föl.

A jobboldali mellzsinórok szélső hajlataiban egy-egy sárga fémből készült rovátkolt makkgomb van a mellrészhez varrva.

A hátrész varratai 5 mm. vastag négyélű meggyszinvörös selyemzsinórral vannak borítva olyképen, hogy az ujjvarrattól hármas karikából kiindulva, a zsinór a derékon át halad és az aljrész alsó széleig terjedő szétágazó vitézkötésben végződik. E zsinórok a derékvarraton és az alsó hármas karikák előtt hasonló anyagból való galambkosarakkal vannak borítva.

Az aljrész előfelében mindkét oldalon egy-egy ferde irányú zseb van alkalmazva, melynek széleit a fentleirthoz hasonló zsinór szegélyezi, úgy, hogy az a zseb felső végén egy egyes, az alsón pedig egy hármas karikát képez.

Az atilla összes, valamint a gallér széleit és a gallér-illesztéket ugyanily zsinór szegélyezi; a gallér illesztékén levő zsinórból a gallér közepén hármas karika van alakítva.

Az ujjak ugyancsak 5 mm. vastag, négyélű meggyszinvörös selyemzsinórral vannak díszítve. A zsinórdísz az ujjtorkolat varrásánál kezdődik, ahol a zsinór a posztóba van beeresztve, onnan felfelé kanyarodik, mely hajlás legmagasabb pontja úgy az ujjvarrástól, mint az ujjtorkolattól is körülbelül 5·5 cm.-re fekszik, innen az ujjtorkolat felé mérsékelten körülbelül 1·5 cm.-es kanyarodással lefelé halad, majd pedig az ujj külső harmadában vitézkötést

képez, amelyből azután az előbb leírthoz hasonló kanyarodással a zsinór kezdő végéhez visszatér és azt, valamint az ujjvarrást födve, az ujj torkolatától 11 cm.-re az ujjvarrásba beeresztve, végződik.

A vitézkötés hossza 14·5 cm., legnagyobb szélessége 9 cm.

A gallér zárásához a gallér-illesztéken, de belül, egy-egy hím- és nőkapocs van alkalmazva.

18

Rendfokozati jelek. Az őrmesterek a gallér varrása és a gallér elől levő zsinórja mentén mindkét előszélen 13 mm. széles, mintázott aranysárga selyem gallérpaszománykát és ezenkívül a gallér mindkét végén 3—3 jelvény-csillagot viselnek, a m. kir. honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzatának határozványai szerint.

A főőrmestereknél ez a gallérpaszományka 23 mm. széles és közepén 1 mm. széles vörös csík vonul végig, a csillagok olyanok, mint az őrmestereknél.

Az önként továbbszolgáló altisztek kitüntetéseként a karpaszományt és karsujtásokat a képviselőházi őrség legénysége, a m. kir. honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzatának határozványai szerint viseli.

Mente

finom, fekete szálas kammgarnból készül, a derékból, az aljrészekből, az ujjakból és a lehajtható gallérból áll, fekete báránybőrrel van bélelve és prémezve; méretei olyanok legyenek, hogy alatta az atilla kényelmesen viselhető legyen.

A derék a két mellrészből, a hátrészből és két oldalrészből van szabva és összevarrva, elől a gallértól a derék varratáig alkalmazott öt pár mellzsinórzaton levő makkgombok és hurkok segélyével zárható. A jobboldali előrész bélésében a gallér illesztéktől 18 és a bélés

szélétől 6 cm.-re bélésvászonból való zseb van beillesztve, melynek 15 cm. széles torkolata szőrtelen báránybőrrel van szegélyezve.

Az aljrész elölfelőli sarkai legömbölyítvék; a hátulsó aljrészen a két hátvarrat meghosszabbításában ráncduzzadékok vannak képezve. A két aljrészen elől ferde irányban egy-egy zseb van alkalmazva, melyek torkolatai, kétrét fektetett, felül egyes, alul hármas karikát képező zsinórral vannak szegélyezve.

A derék összes szélei – tehát a hátulsó hasítékai is — prémezve vannak.

Az ujjak egy-egy darabból vannak szabva és alsó torkolatai szintén fekete báránybőrprémmel szegélyezve; az ujjak közepén a prém fölfelé lekerekített és gyapotbetéttel erősbített vakhasítékban (macskában) végződik.

A lehajtógallér kétrétben fektetett és letűzött atillaposztóból készült galléraljból, mely vászonbetéttel van erősítve és a fekete szőrmés báránybőrből való gallér borításból áll.

A galléralj baloldalán a széltől 3 cm.-re atillaposztóból készült nyakszalag van fölvarrva, melynek szabad, lekerekített végén gomblyuk van és ennek megfelelő távolságban egy kis sárga fémgomb van fölvarrva, melyre a nyakszalag rágombolható; a galléralj jobboldalára a prémtől 3 cm.-re szintén egy kis fémgomb van fölvarrva, melyre a nyakszalag akkor gomboltatik, ha a gallér föl van hajtva.

A gallérillesztékvarraton elül egy pár, a köpenyen levőhöz hasonló, de meggyszinvörös selyemből való hurokkötés van alkalmazva pecekkel és hurokkal; a hurokkötés levarrott végeit egy-egy ugyanolyan anyagból készült galambkosár födi.

20

A gallérszélek belső oldalára erősítve vannak: egy 5 mm. széles, négyélű meggyszínvörös selyemzsinórból készült mentekötő, hasonló anyagból való bevonással készült pecekkel (makkgombbal) és hurokkal; továbbá egy atilla-zsinórból (meggyszínvörös selyemből) való mentekötő, a jobboldalon a pecekdarabbal, egy pecekkel és két odavarott tológombbal, baloldalon a hurokdarab három ilyen tológombbal.

A gallér és a prémezet illeszték helyeire 5 mm. széles, négyélű meggyszínvörös selyemzsinór van fölvarrva, melyből a gallér közepe alatt hármas karika és az ujjakon levő vakhasitékok fölött vitézkötés van képezve.

A hátvarrások az ujjvarrattól a derékvarratig ugyanolyan zsinórokkal vannak födve, melyek felülről hármas karikából indulnak ki; a derékvarrattól e zsinórok három-három részre ágaznak el, minden ág egy-egy hármas karikában végződik, a derékvarraton kezdődő elágazásnál, valamint az utóbb említett hármas karikák előtt a zsinórokat egy-egy galambkosár borítja.

Az 5 pár mellzsinórzat anyaga, alakja és alkalmazása ugyanolyan, mint az atillánál; de a baloldali hurkok a prémezeten túl terjednek, míg az egy-egy sárgafémből való makkgombbal ellátott jobboldaliak csak a zsinórig érnek. A karpaszományt és karsujtásokat úgy kell fölvarrni, hogy a vakhasíték prémezete érintetlen maradjon.

A mentét felöltve viseljük. Ha a mente föl van öltve, a rövidebb mentekötőt belül helyezzük el, a másikat (hosszabbat) pedig a gallér alatt viseljük, e végből a pecket és hurokdarabot elől egymásra, azután mindkét oldalt hátrafelé fektetve, hátul az alsó galléron összekapcsoljuk.

Nagy hidegben és viharos időben a gallér fölállítható és a nyakszalag segélyével összekapcsolható.

Zubbony

finom fekete gyapjútrikóból készül és a derékból, az újjakból és a gallérból áll.

A derék két előrészből és egy hátrészből úgy van szabva, hogy az előrészek a két oldalzseb felső részétől az ujjak alsó bevarrásáig testhez állóvá ívelve, van alakítva. A jobboldali előrész 7·5 cm.-re, a baloldali 1·5 cm.-re terjed túl a gallér alsó végén.

A zubbony jobbrészének külóldalán az előrésztől 6 cm.-re 7 darab fekete csontgomb van egymástól egyenlő távolságban fölvarrva, úgy, hogy a legfelső gomb a gallérzárattól 6 cm.-re, a legalsó pedig az alsó széltől 12 cm.-re essék. A gombsor alá a zubbony belső oldalán, felül 8, alul 5·5 cm. széles fekete posztó borítás van, erősítés gyanánt odatüzdelve.

A zubbony baloldalán a gallértól az alsó szélig 5 cm. széles fekete posztóborítás van alkalmazva, melyben a gomboknak megfelelően hurokkötéssel kivarrott gomblyukak vannak. E borítás elől nincs a zubbony szövetéhez varrva, csupán a gomblyukak között egy-egy varrattal hozzá erősítve.

A zubbony mindkét oldalán, úgy a mell, mint a csípők táján egy-egy fekete trikóból való zseb van alkalmazva, melyek torkolatát zubbonyszövetből készült zsebfödelek (kanyaros leffentyűk) takarják.

A szegletein mérsékelten legömbölyített álló gallér zubbonyszövetből készül, vászonbetéttel merevítve és fekete klottal van bélelve.

TARTALOMJEGYZÉK.

Oldal

Bevezetés... 5

I. ÁLTALÁNOS HATÁROZVÁNYOK.

A képviselőházi őrség részére rendszeresített öltözet viselési kötelme ... 7
Haj és szakál, szemüvegek, rendjelek, kitüntetési jelek és érmek, díszjelvények, sárcipő, szőrmebélés ... 7
Szolgálati jelvény ... 7
Tábori jelvény ... 7
Gyászjelvény ... 7
Díszföveg ... 7
Sisakkötő ... 7
Mellény ... 7
Körköpeny ... 7
Esőköpeny ... 8
Zubbonyviselés ... 8
Riadó és tűz esetén öltözködés ... 8
Köpenyviselés nyáron ... 8
Nyári pantalló viselése szolgálaton kivül ... 8
Munkazubbony viselése ... 8
Mente viselése ... 8
Szőrmésbélés használata ... 8
Kammgarnszövet használata ... 8

II. A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG TAGJAINAK ÖLTÖZETE, FEGYVERZETE ÉS FÖLSZERELÉSE KÜLÖNFÉLE ALKALMAKKOR.

A) Díszöltözet ... 9
B) Szolgálati öltözet ... 10
C) Jelentkezéseknél, bemutatkozásoknál, kérelmeknél, panaszoknál, hadtörvényszéki és rögtönitélő eljárásoknál, valamint becsületügyi végtárgyalásoknál ... 10
D) A külön meg nem jelölt szolgálati alkalmakkor ... 11
E) Szolgálaton kivül ... 11

Oldal

III. AZ ÖLTÖZETI ÉS FÖLSZERELÉSI CIKKEK LEIRÁSA.

1. A képviselőházi őrség legénysége ... 12
Átnézet a képviselőházi őrség legénysége számára előirt öltözeti, fegyverzeti és fölszerelési cikkekről ... 12
Sisak, sisakgombbal ... 13
Sastoll ... 15
Sapka ... 15
Atilla ... 16
Rendfokozati jelek ... 19
Mente ... 19
Zubbony ... 21
Magyar nadrág ... 22
Pantalló ... 23
Nyári pantalló ... 24
Köpeny ... 24
Körköpeny ... 26
Nyakravaló ... 26
Keztyű ... 27
Kardbojt ... 27
Csizma ... 27
Kaptafa ... —
Cipő ... 27
Ing ... 27
Gatya ... 28
Harisnya ... 28
Gyalogtiszti kard ... 28
Szolgálati kard ... 28
Frommer-féle ismétlőpisztoly ... 29
Derékszíj csattal ... 29
Kardkötő ... 30
Kardhordólánc ... —
Ismétlőpisztolytáska ... 30
2. A képviselőházi őrség tiszti szolgái ... 31

A gallérzárat belső oldalán balról feketére lakkozott nőkapocs, jobboldalán pedig ugyanolyan hímkapocs van a gallér összekapcsolhatása céljából a posztórétegek közé beeresztve és bevarrva.

A gallér külső végein egy-egy 8·5 cm. hosszú, finom pipacs (ponceau) vörös szegélyposztóból való hajtóka és ezeken a rendfokozati jelek, mint az atillán vannak alkalmazva; a gallérpaszományok csak a hajtóka hosszában, tehát nem az egész gallér körül terjednek.

Karpaszományt és karsujtásokat a zubbonyon nem viselnek.

Magyar nadrág

finom fekete szálas kammgarnból, testhez álló magyar szabással, a jobboldalon órazsebbel, mindkét oldalon ferde irányú nadrágzsebbel készül és elől begombolható hasítékkal bír.

A lábszár külső oldalvarrata végig 5 mm. vastag, négyélű meggyszín vörös selyemzsinórral van díszítve.

A nadrág előrészén mindkét oldalon ugyancsak olyan meggyszínvörös selyemzsinórból képezett vitézkötés van alkalmazva, mely a test magasságához képest oly hosszú legyen, hogy abból a felöltött atilla alatt körülbelül 18 cm. látható maradjon.

A lábszárak alsó hasítékai összegombolhatók.
A lábszárak alsó végei talpalókkal vannak ellátva.

Pantalló

finom, kékszürke középvastagságú trikóból készül és két nadrágszárból áll, melyek egy-egy előrészből és hátrészből vannak összevarrva. A nadrág elől begombolható hasítékkal bir. A hasíték belülről mindkét oldalon vászonborítással van ellátva. A hasíték begombolására 4 fekete horganygomb és ezeknek megfelelően alkalmazott 4 gomblyuk szolgál.

Az előrészek mindegyikén a hasítéktól a külső oldalvarrások felé egy-egy bélésvászonból készült ferdeirányú zseb, a jobboldali zseb fölött pedig még egy egyenes irányú órazseb van

A pantalló mindkét oldalvarrása a csipőtől a lábtorkolatig 4 m/m széles pipacs-(ponceau)-vörös posztószegélyezéssel van ellátva.

A pantalló a hátrészeken alkalmazott és csattal ellátott nyelvek segélyével bővebbre vagy szűkebbre szorítható.

23

A pantalló felső széle bélésvászonnal van bélelve.
A nadrágtartók használatára elől és hátul fekete horganygombok szolgálnak.

Nyári pantalló

drapszinű gyapjuszövetből, a pantalló szabása és alakja szerint, de szegély nélkül.

Köpeny

finom barna irányított posztóból készül, végig fekete gyapju klottal bélelve. Méretei olyanok legyenek, hogy alatta az atilla viselhető és a test a nyaktól a lábikrák közepéig teljesen takarva legyen.

A köpeny a derékból (törzsből), az ujjakból, a gallérból és a derékszalagból áll.
A derék (törzs) az előrészből és a hátrészből van összevarrva.
A köpeny mindkét előrészén egy-egy sorban 6 darab a magyar címerrel ékesített nagy

lapos, sárga fémgomb van egymástól egyenlő távolságban felvarrva és ezeknek megfelelően az előrészek szélén 6—6 gomblyuk van kivarrva. A legfelső gomb, a gallér-illesztéktől 3·3 cm.-re, a legalsó pedig az előrészhosszközepén úgy van felvarrva, hogy ha az előrészek egymásra fektetve begomboltatnak, a két legfelső gomb fülecsei egymástól 16 cm.-re, a két legalsóé pedig 13 cm.-re esnek.

A szegletein mérsékelten legömbölyített előrészek alján a test közepétől a combok felé rézsutos irányban egy-egy zseb van alkalmazva, melyek zsebfödéllel vannak ellátva. A balzsebben, köpenyszövettel szegélyezett 13 cm. hosszú kardhasíték van alkalmazva.

A hátrész a középen 13 cm. széles, a gallérvarrástól lefelé szabadon szétágazó kettős ráncba van fektetve. A hátrész közepén alul pedig 20 cm. hosszú hasíték van, melynek összegombolására 4 fekete csontgomb a megfelelő gomblyukakkal szolgálnak.

A deréktermet végének magasságában köpenyszövetből való derékszalag van alkalmazva, mellyel a köpeny hátul a testhez illesztetik. A derékszalag egy darabból van szabva és posztóval bélelve; mindkét végén cérnával kivarrt gomblyukakkal van ellátva, melyek az előrészeket a hátrésszel egybekapcsoló varrásokra erősített nagy lapos sárga fémgombokra gomboltatnak.

Az ujjak egy darabból vannak szabva és lefektetett hajtással birnak.

A gallér fel és lehajtható, köpenyszövetből készült és szögletein le van gömbölyítve.

A gallér felső részének mindkét végén egy-egy pipacs-(ponceau)vörös szegélyposztóból való hajtóka van felvarrva.

A gallér baloldali előszélének belső oldalára nyakszalag van alkalmazva, mely köpenyszövetből készül és mindkét végén egy-egy gomblyukkal van ellátva, melyek segélyével két kis sárga fémgombra van felgombolva; a jobboldalon egy ily gomb van felvarrva, mely a gallér felhajtásakor, a nyakszalag begombolására szolgál.

Elől a gallér-illesztékvarrásra, a köpenyszövettel hasonló színű selyemből való köpenyhurokkötés úgy van felvarrva, hogy a két darabból álló hurokkötés hátrafelé eső végei, egy-egy ugyanolyan anyagból való galambkosárral vannak borítva; a jobboldali darab elejére hasonló anyagfonattal bevont pecek van erősítve, míg a baloldali a pecekbe akasztandó hurkot képezi.

A köpeny fölakaszthatása céljából a gallér alsó szélének közepére, egy kétrétben fektetett erős fekete zsinór van felvarrva.

Az előrészek, ujjfelhajtók, zsebfedelek, nyakszalag, derékszalag és a hátsó hasíték szélei, a hajtóka színének megfelelő posztóval vannak szegélyezve.

Körköpeny

finom avatott (irányított) barna posztóból készül. Kiterítve háromnegyed kört képezzen, 10 cm. széles lehajtottg allérjára kivülről pipacs (ponceau) vörös finom szegélyposztóhajtóka van fölvarrva.

A gallérillesztékre elől, a körköpeny összetartása céljából, a körköpeny szinével azonos selyemből készült 10 cm. hosszú hurokkötés van alkalmazva, melynek jobboldali részéhez 45 mm. hosszú és 11 mm. vastag, barna selyem makkgomb, baloldali részén pedig hasonló fonadékból való 8 mm. átmérőjű gyürű van odavarrva.

A hátrafelé eső hurokvégek egy-egy 25 mm. átmérőjű, ugyanolyan fonadékból készült galambkosárral vannak födve.

A körköpeny bélése fekete gyapjuklott.

A körköpeny hossza a test magassága szerint igazodik, úgy, hogy fölöltve az alsó széle a földtől körülbelül 35 cm.-re legyen.

Nyakravaló

fekete gyapjuszövetből, ez és a nyakszegélyek, mint a magyar királyi honvédség tisztjei számára.

26

Csizma

egy lábra szabva, varrott talppal, finom fekete boxbőrből készül a huszárcsizma alakjára.

A csizmaszár az elő- és a hátrészből áll, melyek mindkét oldalon szegélyzet alkalmazásával vannak egymáshoz varrva. Az előrész és a fejbőr egy darabból van.

A csizmaszár a térdig érjen, torkolata — mint a huszár csizmánál, — kanyarosan legyen kivágva, melynek szélei fekete bőrláncolással vannak beszegve.

E bőrláncolás elől összeeső végei bőrből készült galambkosarakkal vannak födve.

A csizmaszár szattyánbőrrel van bélelve.

Cipő

fekete boxbőrből, eresztővel (cuggal), lábméret szerint készül, egészen símán.

Keztyű

fehér őzbőrből készítve, mint a m. kir. honvédség tisztjei számára.

Kardbojt

mint a m. kir. honvédség rangosztályba nem sorolt havidíjasai részére selyemből.

Ing

jó minőségű pamutvászonból, mérték szerint készítve.

Gatya

mollinóból, mérték szerint készítve.

Harisnya

gyapjuból vagy pamutból szőve vagy kötve.

Gyalogtiszti kard,

mint a m. kir. honvéd gyalogsági tisztek számára előírva van.

Szolgálati kard,

mint a m. kir. honvédhuszár tisztek számára előírva van, de a penge csak 60 cm. hosszú, a hüvely alsó végén pedig csusztatóvas helyett, egy cm. átmérőjű gomb van alkalmazva.

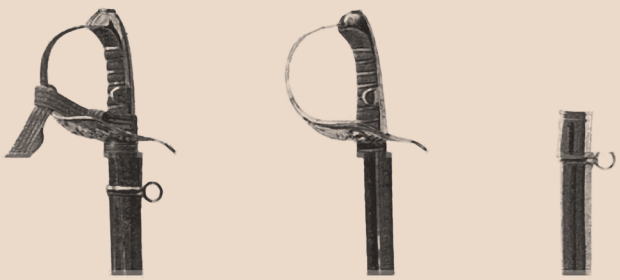

Frommer-féle ismétlőpisztoly

leirása a »Frommer-féle önműködő ismétlőpisztoly kezelésére, használatára és karbantartására vonatkozó Utasítás«-ból vehető ki.

Derékszíj

világos barna borjubőrből készül, 43 mm. széles és 100 cm. hosszú, atilla-posztóval van bélelve. Az egyik végén le van gömbölyítve, a másikon pedig egyenesen levágva.

Az egyenesen levágott végére sárga fémből készült nőkapocs van alkalmazva.

A derékszíj belső részén a legömbölyített végtől 285 mm. távolságra, egy 37 mm. széles, 28 cm. hosszú világos barnabőrből készült és megfelelő mennyiségű lyukpárral ellátott

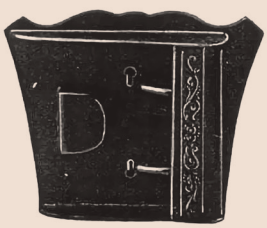

nyelv van fölvarrva, mely a magyar címerrel ellátott csat tartására szolgál. *A pajzs-alakú csat* legnagyobb magassága 55, szélessége fent 71 és lent 52·5 mm. A csat külső felületén a magyar állami címer domborodik ki, a csat belső oldalához pedig, a bürükkel szemközt, hímkapocs van forrasztva.

Az egész csat sárgarézből készül és tűzben aranyozva van.

29

Kardkötő,

a derékszíj és a hordszíjak vörös bagariabőrből és selyem paszománnyal, mint a honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzatában, a rangosztályba nem sorolt havidíjasok részére előírva van.

Ismétlőpisztolytáska

természetes barnaszínű borjubőrből, a pisztolynak megfelelő alakban készül, elől egy tasakkal van ellátva, melybe egy 8 tölténnyel tölthető tartaléktár helyezhető el. A pisztolytáskát hurok segélyével a derékszíjra húzva, a jobboldalon a csat mellett viselik.

AZ ÖLTÖZETI CIKKEK LEIRÁSA.

2. A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG TISZTISZOLGÁI.

Átnézet a képviselőházi őrség tisztiszolgái számára előirt öltözeti cikkekről.

Leirás a lap-oldalon van	A cikkek megnevezése	Rend-szeresített mennyiség	Viselési tartam években	Megjegyzés
32	Sapka	1	1	A ruhanemüek a viselési tartam le járta után a legény tulajdonává válnak; ha a legény a viselési tartam lejárta előtt válik ki a képviselőházi őrség állományából, akkor ruházata — a fehérnemű kivételével — a képviselő-házban marad és azt más legény viseli tovább.
32	Atilla	1	1	
32	Zubbony	1	2	
32	Pantalló	2	1	
32	Munkazubbony	1	1	
32	Nyári pantalló	1	1	
32	Köpeny . . .	1	4	
33	Nyakravaló .	1	1	
33	Keztyü	1	1	
33	Félszárúcsizma .	1	1	
33	Ing	4	1	
33	Gatya	4	1	
33	Kapca	4	1	

Oldal

Átnézet a képviselőházi őrség tisztiszolgái részére előírt öltözeti cikkekről 31
Sapka 32
Atilla 32
Zubbony 32
Pantalló 32
Munkazubbony 32
Nyári pantalló 32
Köpeny 32
Nyakravaló 33
Keztyű 33
Félszárú csizma 33
Ing 33
Gatya 33
Kapca 33
3. A képviselőházi őrség törzs- és főtisztjei
Átnézet a képviselőházi őrség törzs- és főtisztjei számára előírt öltözeti-, fegyverzeti és felszerelési cikkekről 34
Sisak, sisakgombbal 35

Oldal

Sastoll 35
Sapka 35
Atilla 35
Zubbony 35
Magyar nadrág 35
Pantalló 35
Nyári pantalló 55
Köpeny 35
Körköpeny 36
Nyakravaló 36
Keztyű 36
Csizma 36
Cipő 36
Sarkantyú 36
Deréköv 36
Kardbojt 36
Kardkötő 36
Gyalogtiszti kard 36
Frommer-féle ismétlőpisztoly 36
Ismétlőpisztolytáska 36

Sapka

fekete posztóból, szabás és alak, mint a képviselőházi őrség legénységeé, de a varratok szegély nélkül. A sapka aljára 8 mm. vastag négyélű meggyszinvörös gyapjuzsinór van varrva; a hurok és a rózsa ugyanolyan színű gyapjuból, a rózsa fekete mezejére meggyszinvörös selyemmel Ő Felségének névjegye: I. F. J. van hímezve.

A sárga csattal ellátott állszíjat két, a hurkot egy kis sima, aranyozott fémgomb tartja.

Atilla

fekete avatott (irányított) posztóból, a képviselőházi őrség legénység atillájának szabásában és alakjával; a zsinórzat meggyszinvörös gyapjuból való.

A derék és az alj fekete gyapjuklottal, az ujjak fehér, csikos kanavásszal bélelvék.

Az atilla begombolására 5 darab aranyozott fémből való makkgomb, és a megfelelően alkalmazott 5 hurok szolgál.

A tisztiszolgák a *jobb* karon 1·1 cm. széles buzérvörös gyapjuból való karpaszománykát viselnek, a m. kir. honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzatának határozványai szerint.

Zubbony

avatott fekete posztóból, szabása és alakja olyan, mint a képviselőházi őrség legénységeé, de rendfokozati jelek nélkül.

A tisztiszolgai karpaszománykát a zubbonyon is viselni kell.

Pantalló

erősebb kékszürke avatott posztóból, szabás és alak, mint a képviselőházi őrség legénységének pantallójánál, csakhogy szegély nélkül.

Munkazubbony

természetes színű, avatott lencsinvatból, a zubbony szabása szerint és alakjával, de nagyobb méretekkel, lehajtott gallérral, pipacs-(ponceu)vörös hajtókákkal, végül fehér csontgombokkal.

Nyári pantalló

ugyanolyan szövetből, mint a munkazubbony, a posztópantallóéhoz hasonló szabással és alakban, de igen bőven méretezve.

Köpeny

kékszürke, félfinom avatott posztóból, a képviselőházi őrség legénysége köpenyének szabásával és alakjában, de szegélyezés nélkül.

A köpeny fekete mollinóval van bélelve.

32

Nyakravaló

mint a m. kir. honvéd legénységeé.

Keztyű

sötétszürke gyapjuból, mint a m. kir. honvédség legénységeé.

Félszárú csizma

mint a m. kir. honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzatának I. részében előírva van, sarokpatkó és vastalpszegek nélkül.

Ing, *Gatya*, } mérték szerint készítve, mint az őrség legénységeé.

Kapca, kalikóból, mint a honvéd legénység számára.

AZ ÖLTÖZETI ÉS FÖLSZERELÉSI CIKKEK LEIRÁSA.

3. A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG TÖRZS- ÉS FŐTISZTJEI.

Átnézet a képviselőházi őrség törzs- és főtisztjei számára előirt öltözeti-, fegyverzeti és fölszerelési cikkekről.

Leirás a lap-oldalon van	A cikkek megnevezése	Törzs- és főtisztek részére mennyiség	Viselési időtartam években	Megjegyzés
35	Sisak, sisakgombbal	A szükséghez képest	A birlaló tulajdona	A sisak, sastoll, atilla, magyar nadrág, körköpeny, csizma sarkantyuval, deréköv és Frommer-féle ismétlőpisztoly táskával első beszerzése a képviselőház költségén történik. A többi cikkeket az illető tiszt az egyenruházati járulékból, illetőleg saját jából köteles beszerezni és ugy ezeket, mint a képviselőház költségén beszerzettekel is fentartani és utánpótolni.
35	Sastoll			
35	Sapka			
35	Atilla			
35	Zubbony			
35	Magyar nadrág			
35	Pantalló			
35	Nyári pantalló			
35	Köpeny			
36	Körköpeny			
36	Nyakravaló			
36	Keztyű			
36	Csizma			
36	Cipő fény- vagy fénymázos bőrből			
36	Sarkantyú			
36	Deréköv			
36	Kardbojt			
36	Kardkötő			
36	Gyalogtiszti kard hüvellyel			
36	Frommer-féle ismétlőpisztoly			
36	Ismétlőpisztolytáska			

Sisak

olyan, mint a képviselőházi őrség legénységeé, csakhogy a fehér fémrészek ezüstözöttek, a sárgarézből valók pedig tűzben aranyozottak.

A *sastoll* sárgarézhüvelye szintén tüzben aranyozott.

Sapka

mint a m. kir. honvéd tisztek részére előírva van, de a kis aranyozott fémgombok a magyar állam címerével vannak ellátva.

Atilla

posztó, alak és kiállítás tekintetében olyan, mint a képviselőházi őrség legénységeé, csakhogy az alj pipacsvörös, a derék és az ujjak fehér selyemmel vannak bélelve. Zsinórzat pipacsvörös selyemmel átszőtt, 5 mm. vastag aranyzsinórokból áll.

Rendfokozati jelek, mint a m. kir. honvédség törzs- és főtisztjei számára.

Törzstisztek az atillaujjakon a m. kir. honvédség törzstisztjei számára előírt paszomány- és sujtásdíszítést viselik.

Zubbony

finom fekete trikotból, szabás, alak és rendfokozati jelek, mint a m. kir. honvéd gyalogsági tiszteknél, de a mellzsebek ráncok nélkül.

Magyar nadrág

olyan, mint a képviselőházi őrség legénységeé, de pipacsvörös selyemmel átszőtt aranyzsinórzattal, mint az atillán.

Pantalló

finom, kékszürke trikotból, szabása, alakja és kiállítása olyan, mint a képviselőházi őrség legénységeé.

Nyári pantalló

drapszínű gyapjuszövetből, mint a képviselőházi őrség legénysége számára.

Köpeny

finom barna posztóból, szabás és alak tekintetében, mint a m. kir. honvéd tiszteké, pipacs-(ponceau)vörös hajtókákkal és szegélyekkel; az aranyozott nagy lapos gombok, valamint a hajtókákon levő kis aranyozott fémgombok a magyar címerrel díszítvék.

35

Körköpeny

olyan, mint a képviselőházi őrség legénységeé, de a sötétbarna bársonnyal borított galléron pipacsvörös hajtókák és mint a köpenynél kis aranyozott lapos fémgombok vannak.

Nyakravaló

mint a m. kir. honvédség tisztjei részére előirva van.

Keztyű

fehér őzbőrkeztyű.

Csizma

mint a képviselőházi őrség legénységeé, csakhogy a rózsácska pipacsvörös selyemmel átszőtt aranyból van készítve.

Cipő

fény-, vagy fénymázos bőrből, eresztővel (cuggal), egészen sima.

Sarkantyú

mint a m. kir. honvéd gyalogság lovasított tisztjei számára előirva van.

Deréköv

mint a m. kir. honvéd gyalogság törzs- és főtisztjei számára előirva van.

Kardbojt

mint a m. kir. honvédség tisztjeié.

Kardkötő

mint a m. kir. honvédség tisztjeié.

Gyalogtiszti kard

mint a m. kir. honvéd gyalogság tisztjei számára.

Frommer-féle ismétlőpisztoly táskával

mint a képviselőházi őrség legénységénél.

BEVEZETÉS.

A képviselőházi őrség öltözete és fölszerelése általában az 1912. évből származik, amely esztendőben ez őrség felállítását az 1912. évi LXVII. t.-c. elrendelte és mely törvény alapján ez az őrség szervezve, fölöltöztetve és fölszerelve lett.

Ámbár a képviselőházi őrség sem a cs. és kir. hadseregnek, sem a m. kir. honvédségnek nem kiegészítő része, rá nézve mégis általában a m. kir. honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzatának határozványai alkalmazást nyernek, mert ez az őrség katonailag szervezett őrtestület, melynek tagjai a m. kir. honvédséghez vagy csendőrséghez tartoznak. Ennélfogva az említett szabályzatra a jelen szabályzatban esetenként hivatkozás történik.

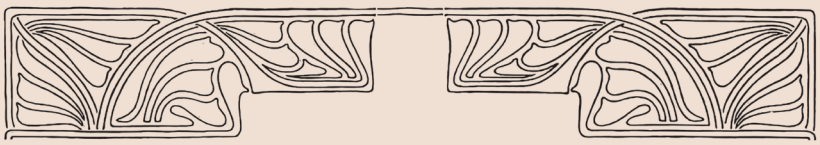

I. ÁLTALÁNOS HATÁROZVÁNYOK.

A képviselőházi őrség tisztjei és legénysége a jelen szabályzatban rendszeresített öltözetet szolgálatban és szolgálaton kivül viselni kötelesek.

Haj és szakál, szemüvegek, rendjelek, kitüntetési jelek és érmek, továbbá *díszjelvények, sárcipő, szőrmebélés:* a m. kir. honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzata szerint.

Szolgálati jelvény: a képviselőházi őrség törzs és főtisztjei a m. kir. honvéd gyalogsági törzs- és főtisztek számára rendszeresített »*deréköv*«-et viselik, a m. kir. honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzatának (I. rész.) határozványai szerint.

A legénység részére a *derékszíj* van rendszeresítve, melyet szintén az említett szabályzat határozványai szerint kell viselni.

Tábori jelvényt a képviselőházi őrség nem visel.

Gyászjelvény: karfátyol a m. kir. honvédség öltözeti és felszerelési szabályzata szerint.

Díszföveg: a sisak.

A sisakot sastollal vagy sisakgombbal lehet viselni.

A képviselőházi őrség a *sisakot a sastollal* csupán a »Szolgálati ügyrend« II. »Szolgálati utasítás« 13. §. 4. bekezdésében említett ünnepélyes alkalmakkor viseli.

Tisztek eme ünnepélyes alkalmakon kivül a sisakot sastollal viselik még:

a) Legfelsőbb kihallgatásoknál,

b) Ő cs. és kir. Felségeiknek szóló újévi üdvözleteknél és

c) Fenségeknél való kihallgatásoknál, udvari bálokon, bálban az udvarnál, udvari hangversenyeken, udvari ebédeken.

Minden más alkalommal, amikor a sisakot kell viselni, a *sastollat a sisakgomb helyettesíti.*

A sisaknak, mint díszfövegnek viselése tekintetében egyébként a m. kir. honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzatának (I. rész.) határozványai mérvadók.

A *sisakkötőt* leeresztve és az áll alatt összekapcsolva kell viselni: osztagban való kivonulásoknál és őrszolgálatban.

Egyéb alkalmakkor a sisakkötő a szemernyő fölött összekapcsolva marad.

Mellényt viselni szabad.

Körköpenyt a képviselőházi őrség ünnepélyes alkalmakkor osztagban való kivonulásnál, esős időben és télen visel. Körköpenyt a legénységnek máskor viselni *nem* szabad. A tisztekre nézve egyébként a körköpeny viselése tekintetében a m. kir. honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzatának (I. rész.) ide vonatkozó határozványai mérvadók.

Esőköpenyt a tisztek a m. kir. honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzatának (I. rész) határozványai szerint viselhetnek.

A *zubbony* csak házi használatra szolgál, azt tehát kimenéshez használni tilos.

Riadó és tűz esetén az őrszolgálatra előirt szolgálati ruházat, fölszerelés és fegyverzet használandó.

Nyáron a köpenyt csupán esős vagy kétes időjárás esetén szabad fölvenni.

A *nyári pantallót* csak szolgálaton kívül szabad viselni.

Tisztiszolgáknak *munkazubbonyban* kimenni tilos.

A *mentét* a legénység télen őrszolgálatban (kapuknál, szabadban) és kimenőhöz használja.

Tiszteknek a szőrmésbélés használata meg van engedve.

Tisztek a ruházati cikkeket síma posztó helyett, kammgarnból is készíttethetik.

II. A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG TAGJAINAK ÖLTÖZETE, FEGYVERZETE ÉS FELSZERELÉSE KÜLÖNFÉLE ALKALMAKKOR.

A) DÍSZÖLTÖZET.

Sisak, [1]) atilla, magyar nadrág, csizma, nyakravaló szegéllyel, keztyű, körköpeny (ez utóbbi csak esős időben és télen), gyalogtiszti kard, kardbojt, kardkötő és tisztek deréköv (ez utóbbi csak, ha kell), legénység derékszíj.

Dísz-öltözet.

[1]) Hogy mikor kell a sisakot sastollal és mikor sisakgombbal viselni, azt a jelen szabályzat »Általános határozványok« című fejezete mondja meg.

B) SZOLGÁLATI ÖLTÖZET.

Sisak, atilla, magyar nadrág, csizma, nyakravaló szegéllyel, keztyű, tisztek gyalogtiszti kard, legénység szolgálati — (rövidített lovassági) — kard, kardbojt, kardkötő; tisztek deréköv, legénység derékszíj, ismétlőpisztoly, melyet a tisztek a kardkötő derékszíjján a jobboldalon, a legénység a derékszíjjon elől a kapocspajzs mellett jobbra viselnek.

A házonkivül esős időben és télen köpeny, a legénység a kapuknál és a szabadban télen mente.

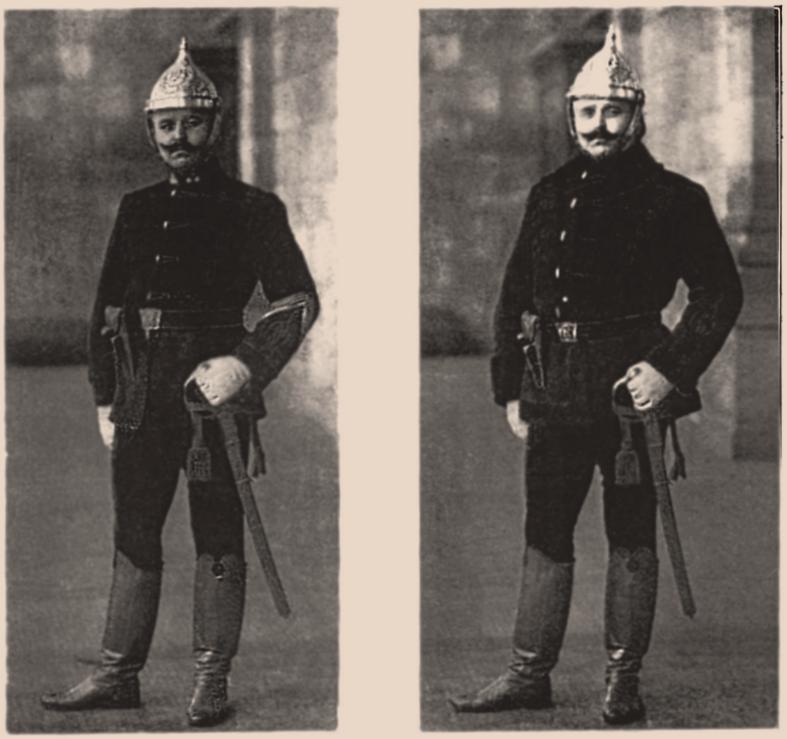

Szolgálati öltözet.

C) JELENTKEZÉSEKNÉL, BEMUTATKOZÁSOKNÁL. KÉRELMEKNÉL, PANASZOKNÁL, HADTÖRVÉNYSZÉKI ÉS RÖGTÖNÍTÉLŐ ELJÁRÁSOKNÁL, VALAMINT BECSÜLETÜGYI VÉGTÁRGYALÁSOKNÁL.

Ha más rendelkezés nem történik, díszöltözet.

Tisztek a derékövet a m. kir. honvédség öltözeti és felszerelési szabályzatának határozványai szerint, a legénység a derékszíjat mindenkor viselik.

10

A legénységi egyének *bírói kihallgatásoknál,* — ha nincsenek letartóztatva —, hasonló módon fölruházva és fölszerelve jelennek meg.

A jelentkezések, bemutatkozások, kérelmek és panaszok átvételére hivatott előljárók az öltözködés tekintetében könnyítéseket engedhetnek meg.

D) A KÜLÖN MEG NEM JELÖLT SZOLGÁLATI ALKALMAKKOR.

Az esetenkénti intézkedések mérvadók. Ha »kényelmes öltözet« van elrendelve, sapkában, szolgálati jelvény nélkül kell megjelenni.

E) SZOLGÁLATON KIVÜL.

Szolgálaton kivül az öltözet az esetenkénti viszonyoknak megfelelő legyen.

Tisztek az illem követelményeit mindenkor figyelembe vegyék.

A szolgálatonkivüli öltözködésre nézve még az állomásparancsnokság intézkedései is mérvadók.

Szolgálaton kivül.

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL

1344 szám.
191 2.

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház folyó évi május hó 24-én tartott ülésében hozott határozatával Ráth Endre országgyülési képviselő urat a Ház tanácskozásaiból a legközelebbi ülésnaptól számitandó 8 egymásután következő ülésnapra kizárta.

Ennélfogva felkérem Méltóságodat,hogy amennyiben Ráth Endre képviselő ur a Ház épületében megjelennék,ugy őt,mint a házszabályok 286.§-ában jelzett hallgatóságot tekinteni s vele szemben ehhez képest eljárni méltóztassék.

Ebből folyólag kérem az iránt is intézkedni,hogy nevezett képviselő a Ház üléstermében semmi körülmények között meg ne jelenhessék. Megjegyzem,hogy az ezen rendelkezéssel szemben netalán megnyilvánuló ellenkezés esetén a házszabályok 294.§-ának alkalmazásával fogok eljárni.

B u d a p e s t e n,1912.évi május hó 24.

a képviselőház elnöke.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának
B U D A P E S T E N.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL

1345 szám.
1912

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház f.évi május hó 24-én hozott határozatával Kovács Gyula országgyülési képviselőt a Ház tanácskozásaiból a legközelebbi ülésnaptól kezdődő 30 egymásra következő ülésnapra kizárta.

Ennélfogva felkérem Méltóságodat,hogy amennyiben Kovács Gyula képviselő ur a Ház épületében megjelennék,ugy őt,mint a házszabályok 286.§-ában jelzett hallgatóságot tekinteni s vele szemben ehhez képest eljárni méltóztassék.Ebből folyólag kérem az iránt is intézkedni,hogy nevezett képviselő ur a Ház üléstermében semmi körülmények között meg ne jelenhessék.Megjegyzem,hogy az ezen rendelkezéssel szemben netalán megnyilvánuló ellenkezés esetén a házszabályok 294. §-ának alkalmazásával fogok eljárni.

B u d a p e s t e n,1912.évi május hó 24.

a képviselőház elnöke.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának

B U D A P E S T E N.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1357 szám.
1912.

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház folyó évi május hó 29-én hozott határozatával Kovács Gyula országgyülési képviselőt a Ház tanácskozásaiból három napra kizárta és pedig olykép,hogy ez a kizárás az ő rá nézve 1912. évi május hó 24-én elhatározott - és harminc egymást követő ülésnapra szóló - kizárást közvetlenül követő három napon lesz foganatositandó.

Ennélfogva felkérem Méltóságodat,hogy amennyiben Kovács Gyula képviselő ur a Ház épületében ez idő alatt megjelennék,ugy őt,mint a házszabályok 286.§-ában jelzett hallgatóságot tekinteni és vele szemben ehhez képest eljárni méltóztassék.

Ebből folyólag kérem az iránt is intézkedni,hogy nevezett képviselő ur a Ház üléstermében semmi körülmények között meg ne jelenhessék.Megjegyzem,hogy az ezen rendelkezéssel szemben netalán megnyilvánuló ellenkezés esetén a házszabályok 294.§-ának alkalmazásával fogok eljárni.

B u d a p e s t e n,1912.évi május hó 29-én.

a képviselőház elnöke.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának
B U D A P E S T E N.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1435 szám.
1912.

NAGYMÉLTÓSÁGU BIZOTTSÁGI ELNÖK UR !

A képviselőház f. évi junius hó 4-én tartott 387-ik ülésében Justh Gyula képviselő urat a mentelmi bizottsághoz utasitotta, miről Nagyméltóságodat a vonatkozó Országgyülési Értesitő és jegyzőkönyvi kivonat megküldésével azzal értesitem, hogy a Ház a mentelmi bizottság jelentésének beadására 24 órai határidőt tüzött ki.

B u d a p e s t e n, 1912. évi junius hó 4.

a képviselőház elnöke.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

Nagyméltóságu PLÓSZ SÁNDOR v.b.t.t. urnak, mint a mentelmi bizottság elnökének

Budapesten.

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL

1446 szám.
1912

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

Mivel Ábrahám Dezső, gr. Batthyány Pál, Bikádi Antal, Bosnyák Géza, Csuha István, Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Huszár Károly /sárvári/, Ivánka Imre, Justh János, Justh Gyula, Károlyi Jozsef gr, Károlyi Mihály gr, Lovászy Márton, Polónyi Dezső, Polónyi Géza, Palugyai Moric, Preszly Elemér, Sümegi Vilmos, Szmrecsányi György, Zlinszky István, Veszprémy István, Hólló Lajos, Barabás Béla, Beck Lajos, Benedek János, Egry Béla, Gál Sándor, Kállay Ubul, Kelemen Béla, Kun Béla, Kőbek Kornél, Rákosi Viktor, Szabó István /nagyatádi/, Valentsik Ferenc, Vertán Endre, Zboray Miklós országgyülési képviselők a képviselőház f. hó 4-én délután 4 órakor kezdődő ülésén a rendet folytonos lábdobogádsal, padveréssel, sipolással és trombitálással oly mértékben zavarták hogy az ülés tovább folytatása ezen magatartásuk miatt lehetetlenné vált.

A házszabályok 294.§-a alapján felkérenm Méltóságodat, hogy nevezett országgyülési képviselőket az én felelősségemre felszólitani sziveskedjék, hogy a képviselőház épületét azonnal hagy-

./.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
mint a képviselőház háznagyának

Budapesten.

K 2 - A VIII-4-6

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

ják el, ha pedig a nevezett képviselők ezen rendelkezésnek önként eleget tenni vonakodnának, őket karhatalommal eltávolitattni méltóztassék.

B u d a p e s t e n, 1912.évi junius hó 4-én.

a képviselőház elnöke.

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL

1446 szám.
1912

NAGYMÉLTÓSÁGU BIZOTTSÁGI ELNÖK UR !

A képviselőház f. évi junius hó 4-én tartott 388-ik ülésében hozott határozatával Abrahám Dezső,Barabás Béla, Batthyányi Pál gr, Bikádi Antal, Beck Lajos, Benedek János, Bosnyák Géza, Csuha István, Egry Béla, Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Gál Sándor, Holló Lajos, Huszár Károly /sárvári/, Ivánka Imre Justh János, Justh Gyula, Kállay Ubul, Károlyi József gr. Károlyi Mihály gr., Kelemen Béla, Kun Béla, Kobek Kormél, Lovászy Márton, Polónyi Dezső, Polónyi Géza, Palugyai Móric, Freszly Elemér Rákosi Viktor, Sümegi Vilmos, Szabó István /nagyatádi/, Szmrecsányi György, Valentsik Ferenc, Vertán Endre, Veszprémy István, Zboray Miklós, és Zlinszky István országgyülési képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasitotta miről Nagyméltóságodat, mint a mentelmi bizottság elnökét a vonatkozó Országgyüléi Értesitő és jegyzőkönyvi kivonat megküldésével tisztelettel értesitem.

Minthogy ez alkalommal rögtöni intézkedésnek szük-

./.

Nagyméltóságu dr. PLÓSZ SÁNDOR urnak,
v.b.t.t. stb,, orsz. képviselő, mint a mentelmi bizottság elnökének,

Budapesten.

K Z - A - VIII - 9 - 6 ORSZÁGOS LEVÉLTÁR K. szekció

sége forgott fenn, nevezett képviselő urakat a házszabályok 294,§-a alapján eltávolittattam. a Háznagy urnak e tárgyban adott rendelkezésem másolatát a teljes tényállás ismerete végett van szerencsém idezártan hivatalos másolatban megküldeni.-

Végül van szerencsém közölni, hogy a Ház határozatával ez ügyben a mentelmi bizottságot 24.órán belül történő jelentéstételre utasitotta.

B u d a p e s t e n. 1912.évi junius hó 4-én

a képviselőház elnöke.

Magyar Országgyülés Képviselőháza.

Osztály	Csoport	Szám
4.	4.	

.....-iki országgyülés.

Iktató szám: 1466/911

Előirat száma: .....

Utóirat száma: .....

Másolta: .....

Egyeztette: .....

Kiadta: 912 VII 5 VOK. 70 Pauly

Kivezette: Mayer VI. 5

Irattárba érkezett: .....

Lássa kiadás előtt; után; .....

Tárgy:

.....

.....

.....

.....

.....

I.

Nagyméltóságú Justh Gyula v.b.t.t. stb. országgyűlési képviselő úrnak.

Budapest

II. – III. – IV. – V.

Nagy méltóságú Polónyi Géza, Nagyságos Bikádi Antal, Eitner Zsigmond, Lovászy Márton országgyűlési képviselő uraknak.

Budapest

Értesítem Nagyméltóságodat/ Képviselő urat,

hogy a képviselőház folyó évijúnius hó 5-én, 10 órakor

I.

Nagyméltóságu Justh Gyula v. b. t. t. stb. országgyülési képviselő urnak

Budapest

II, III, IV, V

Nagyméltóságu Polónyi Géza, Nagyságos Bikádi Antal, Eitner Zsigmond, Lovászy Márton, ~~Justh Gyula~~ országgyülési képviselő uraknak

Budapest

Értesitem Nagyméltóságodat/ Képviselő urat hogy a képviselőház folyó évi junius hó 5-én d. e. 10 órakor

tartott ülésében hozott határozatával Nagyméltóságodat/ Képviselő urat a képviselőház 1912 június 4-én, délután 4 órakor megtartott ülésén tanúsított magatartása miatt egymást követő AD I. tizenöt napra

AD II., III., IV., V. tíz napra kizárta, amely idő a legközelebbi, - vagyis ma délutáni ülés – napjával kezdődik a kezdőnap beszámításával.

Az erre vonatkozó jegyzőkönyvi kivonatot idecsatoltan megküldöm.

Budapest, 1912. jún. 5.

A képviselőház elnöke

tartott ülésében hozott határozatával Nagyméltóságodat Képviselő urat a képviselőház 1912 június 4-én délután 4 órakor megtartott ülésén tanúsított magatartása miatt egymást követő ad I. tizenöt napra ad II., III., IV., V. tíz napra kizárta, a mely idő a legközelebbi – vagyis a ma délutáni ülés – napjával kezdődik a kezdőnap beszámításával.

Az erre vonatkozó jegyzőkönyvi kivonatot idecsatoltan megküldöm.

Budapest, 1912 jun. 5.

a képviselőház elnöke

VI

Méltóságos Angyal József urnak, a képviselőház háznagyának

Budapest.

Méltóságos Háznagy Úr!

A képviselőház folyó évi június hó 5-én délelőtt 10 órakor tartott ülésében hozott határozatával Jush Gyula képviselő urat egymást követő 15 napra, Bikádi Antal, Eitner Zsigmond, Lovászy Márton és Polónyi Géza képviselő urakat pedig egymást követő 10 napra

Méltóságos Angyal József úrnak, a képviselőház háznagyának.

Budapest

Méltóságos Háznagy Úr!

A képviselőház folyó évi június 5-én, délelőtt 10 órakor tartott ülésében hozott határozatával Jush Gyula képviselő urat egymást követő 15 napra, Bikádi Antal, Eitner Zsigmond, Lovászy Márton és Polónyi Géza képviselő urakat pedig egymást követő 10 napra

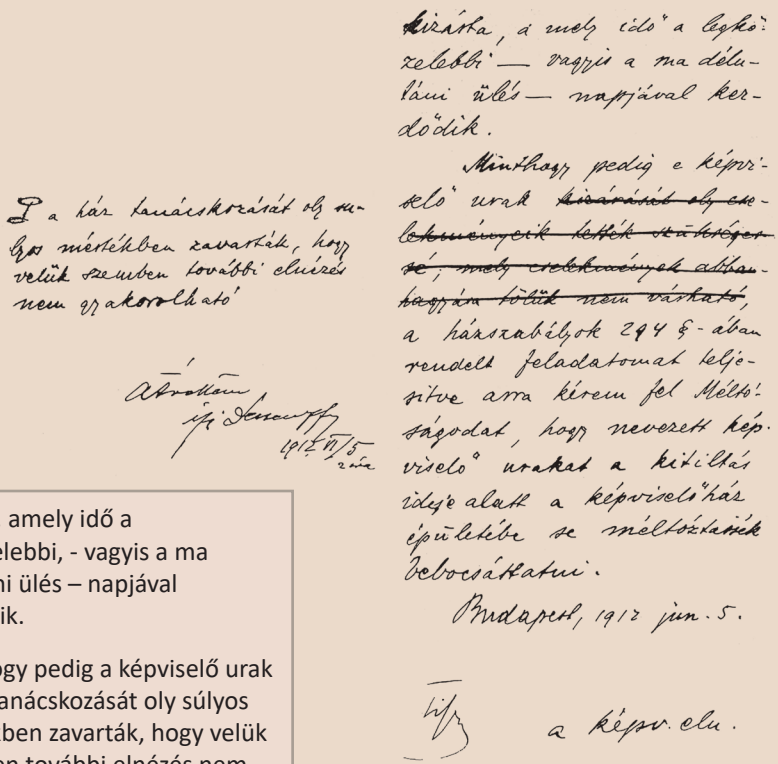

kizárta, amely idő a legközelebbi, - vagyis a ma délutáni ülés – napjával kezdődik.

Minthogy pedig a képviselő urak a Ház tanácskozását oly súlyos mértékben zavarták, hogy velük szemben további elnézés nem gyakorolható, a Házszabályok 244. §-ában rendelt feladatomat teljesítve arra kérem fel Méltóságodat, hogy a nevezett képviselő urakat a kitiltás ideje alatt a képviselőház épületébe ne méltóztassék bebocsáttatni.

Budapest, 1912. jún. 5.

Tisza, a képv. eln.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1467 szám.
1912

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház folyó évi junius hó 5-én délelőtt 10 órakor tartott ülésében hozott határozatával Justh Gyula képviselő urat egymást követő 15 napra,Bikádi Antal,Zitner Zsigmond,Lovászy Márton és Polónyi Géza képviselő urakat pedig egymást követő 10 napra kizárta, a mely idő a legközelebbi - vagyis a ma délutáni ülés - napjával kezdődik.

Minthogy pedig e képviselő urak a ház tanácskozását oly sulyos mértékben zavarták,hogy velük szemben további elnézés nem gyakorolható, a házszabályok 294.§-ában rendelt feladatomat teljesitve arra kérem fel Méltóságodat,hogy nevezett képviselő urakat a kitiltás ideje alatt a képviselőház épületébe se méltóztassék bebocsáttatni.

Budapest,1912.junius hó 5-én.

a képviselőház elnöke.

Méltóságos A N G Y A L J Ó Z S E F Urnak,a képviselőház háznagyának

K2 A VIII 4-6

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

Budapest.

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1467 szám.
1912.....

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

Mivel Ábrahám Dezső, Barabás Béla, Batthyány Pál gr., Beck Lajos, Benedek János, Bikádi Antal, Csuha István, Eitner Zsigmond, Egry Béla, Fernbach Károly, Gál Sándor, Héderváry Lehel, Holló Lajos, Huszár Károly /sárvári/, Ivánka Imre, Justh János, Justh Gyula, Kállay Ubul, Károlyi József gr., Károlyi Mihály gr., Kelemen Béla, KUn Béla, Lovászy Márton, Palugyay Móric, Polényi Dezső, Polónyi Géza, Preszly Elemér, Rákosi Viktor, Sümegi Vilmos, Szabó István /nagyatádi/, Szalay László, Szmrecsányi György, Vesz-prémy István, Zboray Miklós és Zlinszky István országgyülési képviselők a képviselőház folyó hó 5-én délelőtt 10 órakor kezdődő ülésén a rendet folytonos lábdobogással, padveréssel, sipolással, és trombitálással, oly mértékben zavarták, hogy az ülés tovább folytatása ezen magatartásuk miatt lehetetlenné vált, a házszabályok 294.§-a alapján felkérem Méltóságodat, hogy nevezett országgyülési képviselőket az én felelősségemre felszólitani méltóztassék, hogy a képviselőház épületét azonnal hagyják el, ha

./.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának
Budapesten.

K 2- A VIII-4-7

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

pedig a nevezett képviselők ezen rendelkezésnek önként eleget tenni vonakodnának, őket karhatalommal eltávolittatni méltóztassék.

Méltóztassék az iránt is intézkedni, hogy a nevezett képviselők további intézkedésemig a Ház épületébe egyáltalán ne bocsáttassanak be.

B u d a p e s t e n, 1912.évi junius hó 5-én

a képviselőház elnöke.

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1468 szám.
1912.....

Méltóságos Háznagy Úr !

A képviselőház 1912. évi junius hó 5-én d.e. 10 órakor kezdődő ülését folytonos rendzavarással lehetetlenné tevő képviselők eltávolitása tárgyában Méltóságoddal 1440. szám alatt ~~kelt~~ közölt rendelkezésemet olyképpen egészitem ki, hogy méltóztassék az ott felsoroltak közül Héderváry Lehel és Szalay László országgyülési képviselőket, ha a Ház épületében megjelennének , egyelőre ismét bebocsáttatni, mert ők ez ülésben még csak első izben kisérelték meg magatartásukkal a tanácskozást megakadályozni, mig a már hivatkozott átiratomban megnevezett többi képviselők , a kik az 1912. junius 4-iki délutáni ülés zavarásáért már a mentelmi bizottsághoz utasittattak, a bizottság javaslata feletti határozathozatalig a Ház épületébe be nem bocsáthatók.

Budapest, 1912. évi junius hó 5-én.

a képviselőház elnöke.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak, a képviselőház háznagyának

Budapest.

K2 - A VIII - 4 - 7

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szakció

Esterházy Mihály gr., Faragó Antal és Horváth Gyula orsz. képviselők ez alkalommal az ülésről nem távolittattak el, de a Háznak ugyanekkor hozott határozata alapján a mentelmi bizottsághoz utasittattak.

Végül van szerencsém közölni, hogy a Ház határozatával ez ügyekben a mentelmi bizottságot 24 órán belül történő jelentéstételre utasitotta.

Budapest, 1912. junius 5-én.

a képviselőház elnöke.

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1573. szám.
191..2....

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

Mivel Benyovszky Móricz gr.,Bernáth Béla,Bizony Ákos,Bosnyák Géza,Csermák Ernő,Egry Béla,Esterházy Mihály gr.,Gedeon Aladár, Héderváry Lehel,Hegyi Árpád,Horváth József,Horváth Gyula,Malatinszky György,Maczky Emil,Mezössy Béla,Nadányi Gyula,Ostffy Lajos, Pap Zoltán,Szalay László,Thaly Ferencz,Urmánczy Nándor,Vertán Etele országgyülési képviselők a képviselőház f.hó 7-én délelőtt 10 órakor kezdődő ülésén a rendet folytonos lábdobogással,padveréssel,sipolással és trombitálással oly mértékben zavarták,hogy az ülés tovább folytatása ezen magatartásuk miatt lehetetlenné vált, a házszabályok 294.§-a alapján felkérem Méltóságodat,hogy nevezett országgyülési képviselőket az én felelősségemre felszólitani méltóztassék,hogy a képviselőház épületét azonnal hagyják el,ha pedig nevezett képviselők ezen rendelkezésnek önként eleget tenni vonakodnának,őket karhatalommal eltávolitani méltóztassék.

./.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának

Budapesten.

K2 - A VIII-4-8

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. czakló

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1509 szám.
1912

NAGYMÉLTÓSÁGU BIZOTTSÁGI ELNÖK UR !

A képviselőház folyó évi junius hó 5-én tartott 389-ik ülésében hozott határozatával Ábrahám Dezső,Barabás Béla,Batthyány Pál gr.,Beck Lajos,Benedek János,Bikádi Antal,Csuha István,Eitner Zsigmond Egry Béla,Fernbach Károly,Gál Sándor,Molló Lajos,Huszár Károly /sárvári/ Iványka Imre,Justh János,Justh Gyula,Kállay Ubul,Károlyi József gr., Károlyi Mihály gr.,Kelemen Béla,Kun Béla,Lovászy Márton,Palugyay Móricz, Polónyi Dezső,Polónyi Géza,Preszly Elemér,Rákosi Viktor,Sümegi Vilmos, Szabó István /nagyatádi/,Szmrecsányi György,Veszprémy István,Zboray Miklós,Zlinszky István,Szalay László,Héderváry Lehel országgyülési képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasította,miről Nagyméltóságodat, mint a mentelmi bizottság elnökét a vonatkozó Országgyülési Értesitő és jegyzőkönyvi kivonat megküldésével tisztelettel értesitem.

Minthogy ez alkalommal rögtöni intézkedésnek szüksége forgott fenn,nevezett képviselő urakat a házszabályok 294.§-a alapján eltávolittattam.A háznagy urnak e tárgyban adott rendelkezésem másolatát a teljes tényállás ismerete végett van szerencsém idezártan hivatalos másolatban megküldeni.azzal,hogy intézkedésem értelmében az illetők további rendelkezésig a Házba nem jöhetnek be. ./.

Nagyméltóságu Dr. PLÓSZ SÁNDOR Urnak,v.b.t.t.stb.orsz.képviselő,
mint a mentelmi bizottság elnökének.

BUDAPEST.

K2 - A VIII-4-7
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1342 szám.
1912.

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház 1912.évi junius hó 5-én délelőtt 10 órakor megtartott 389-ik ülésén valamint az 1912.junius hó 5-én délután 4 órakor megtartott 390-ik ülésén a mentelmi bizottság javaslataira hozott határozatokkal kizárt képviselőkre vonatkozóan Méltóságodhoz 1467.és 1541 szám alatt intézett rendeleteimbe azon utasitást kellett beleíoglalnom,hogy az illetők a ház épületébe sem bocsáthatók be,mert oly nagymérvü rendzavarást követtek el, hogy velük szemben további elnézés nem gyakorolható.

Méltóságod teljes tájékoztatása végett van szerencsém közölni,hogy ez az utasitás olykép értelmezendő,hogy az illető kizárt képviselők a ház épületébe általában véve be nem bocsáthatók ugyan,de mégis,ha bizottsági meghivólevelekre való hivatkozással azon óhajukat nyilvánitják,hogy valamely bizottságba,a melynek ők tagjai,vagy a mely elé idéztettek,bebocsáttassanak,akkor ezen szándékuk elé akadály nem görditendő,azonban a Méltóságod által igénybe veendő karhatalomnak kellő gondosságot és körültekintést kell kifejtenie az irányban,hogy a kizárt képviselők,csakis az illető bizottsági tanácsteremig juthassanak.

./.

Méltóságos A N G Y A L J Ó Z S E F Urnak ,a képviselőház háznagyának

Budapest.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

K2-A VIII-4-7

Szives tudomásul közlöm Méltóságoddal,hogy a képviselőház kezelőirodáját szóbelileg már utasitottam arra,hogy a háznagyi hivatallal haladéktalanul közölje azt,hogy a kizárt képviselők közül kik milyen bizottság tagjai és,hogy ezek a bizottságok mikor tartanak ülést,ugy hogy e közlések alapján Méltóságodnak mindig még idejekorán legyen módja eljáró közegeit az egyes képviselők bebocsáttatása végett esetről-esetre utasitani.

B u d a p e s t,1912.junius 7.

a képviselőház elnöke.

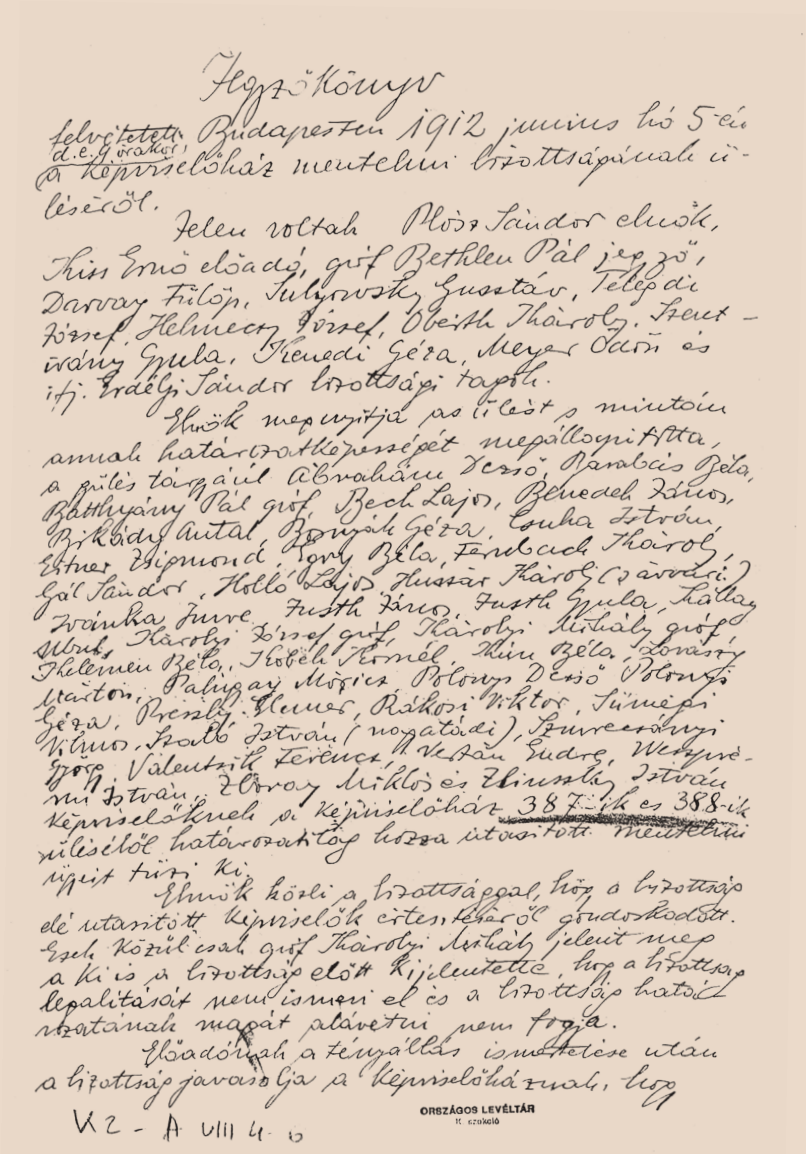

Jegyzőkönyv

felvétetett a d. e. 9 órakor a képviselőház mentelmi bizottságának üléséről.

Jelen voltak Plósz Sándor elnök, Kiss Ernő előadó, gróf Bethlen Pál jegyző, Darvay Fülöp, Sulyovszky Gusztáv, Telepdi József, Helmeczy József, Óváry Thivadar, Szent-Iványi Gyula, Frenedi Géza, Meyer Dávid és ifj. Erdélyi Sándor bizottsági tagok.

Elnök megnyitja az ülést s mintáúm annak határozatképességét megállapította, a gyűlés tárgyául előadóúl Darvay Zsigmond, Parabás Géla, Batthyány Pál gróf, Bech Lajos, Benedek Zsigmond, Bikkády Antal, Bonyai Géza, Csuka István, Ebner Zsigmond, Fony Béla, Fenbach Károly, Gál Sándor, Holló Lajos, Hussár Károly (a távozási) Ivánka Imre, Justh Zsigmond, Justh Gyula, Kállay Albert, Károlyi József gróf, Károlyi Sándor gróf, Thelemen Géla, Thoroczkay Kornél, Kiss Géla, Lovászy Márton, Palugyay Mórics, Polonyi Dezső, Polonyi Géza, Prenner Ferenc, Rákosi Viktor, Simonyi Lajos, Szalay István (nagyatádi), Szurcsányi György, Valentiny Ferenc, Vészi József, Verhovay Sándor, Wekerle Sándor, Zboray Miklós és Zichy István képviselőknek a képviselőház 387-ik és 388-ik üléséből határozatilag hozzá utasított mentelmi ügyeit tüzi ki.

Elnök közli a bizottsággal, hogy a bizottság elé utasított képviselők ügyében gondoskodott. Ezek közül csak gróf Károlyi Sándor jelent meg a ki is a bizottság előtt kijelentette, hogy a bizottság legalitását nem ismeri el és a bizottság határozatának magát alávetni nem fogja.

Előadóúnak a tényállás ismertetése után a bizottság javasolja a képviselőháznak, hogy

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
II. csoport

VK2 - A VIII 4 - b

Jegyzőkönyv

felvétetett Budapesten, 1912 június 5-én d.e. 9 órakor a Képviselőház mentelmi bizottságának üléséről. Jelen voltak: Plósz Sándor elnök, Kiss Ernő előadó, gróf Bethlen Pál jegyző, Darvay Fülöp, Sulyovszky Gusztáv, Telegdi József, Helmeczy József, Oberth Károly, Szent-Iványi Gyula, Kenedi Géza, Mayer Ödön és ifj. Erdélyi Sándor bizottsági tagok.

Elnök megnyitja az ülést, s miután annak határozatképességét megállapítja, az ülés tárgyául Ábrahám Dezső, Barabás Béla, Battyány Pál gróf, Beck Lajos, Benedek János, Bikády Antal, Bosnyák Géza, Csuha István, Eitner Zsigmond, Egry Béla, Fernbach Károly, Gál Sándor, Holló Lajos, Huszár Károly (sárvári), Ivánka Imre, Justh János, Justh Gyula, Kállay Ubul, Károlyi József gróf, Károlyi Mihály gróf, Kelemen Béla, Kobek Kornél, Kún Béla, Lovászy Márton, Palugyay Móricz, Polónyi Dezső, Polónyi Géza, Preszly Elemér, Rákosi Viktor, Sümegi Vilmos, Szabó István (nagyatádi), Szmercsányi György, Valentsik Ferencz, Vertan Endre, Veszprémy István, Zboray Miklós és Zlinszky István képviselőknek a képviselőház 387-dik és 388-dik üléséről határozatilag hozzá utasított mentelmi ügyét tűzi ki.

Elnök közli a bizottsággal, hogy a bizottság elé utasított képviselők értesítéséről gondoskodott. Ezek közül csak gróf Károlyi Mihály jelent meg, aki is a bizottság előtt kijelentette, hogy a bizottság legalitását nem ismeri el, és a bizottság határozatának magát alávetni nem fogja.

Előadónak a tényállás ismertetése után, a bizottság javasolja a képviselőháznak, hogy

Fusth Gyulát, tekintettel arra, miszerint a bizottság elé mind a 387-iki, mind a 388-iki képviselőházi ülésben elkövetett (illetve) rendzavarási miatt utasíttatott, és mert már prem ülésszakban a képviselőház határozatával a Ház megbüntetésére ítéltetett — és ig ismétlés esete forogván fenn — a ház határozatának megtorlatát követő üléssel kezdődő, és a kezdő napja (tartama számítva) beszámításával egymást követő 15 napra terjedő időre kizárja a Ház üléseiből.

Bikádi Antal, Eitner Zsigmond, Lovász Márton és Polonyi Géza képviselőkre nézve pedig javasolja az bizottság, hogy tekintettel arra, hogy már egyszeri ülésszakban a képviselő ház határozatával a ház megbüntetésére ítéltetnek és ig ismétlés esete forog fenn, az elkövetett súlyos rendzavarásra való tekintettel őket a ház határozatának megtorlatát követő üléssel kezdődő, és e kezdő nap beszámításával egymást követő, 10 napra terjedő időre zárja ki a ház üléseiből.

Ábrahám Dezső, Barabás Béla, Batthyány Pál gróf, Bezek Lajos, Bittelek János, Bonyai Géza, Csuka István, Egry Béla, Fenyvessy Károly, Gaál Sándor, Hollo Lajos, Hussár Károly (százados), Ivánka Imre, Justh János, Kallay Ubul, Károlyi József gróf, Károlyi Mihály gróf, Kelemen Béla, Khobek Károly, Kun Béla, Lukácsy Móricz, Polonyi Dezső, Pressly Elemér, Rákosi Viktor, Simonyi Vilmos, Szilágyi István (nyugalmi), Szmrecsányi György, Valentiny Ferenc, Vertán Endre, Vészpremi István, Zboray Mihály és Zlinszky István képviselőkre nézve, tekintettel ~~arra~~, a képviselőház 388-iki ülésében elkövetett súlyos rendzavarásokra, javasolja a bizottság a képviselőháznak, hogy őket a Ház ismételjes megkövetésére kötelezze.

Ezen összes határozatok egyhangúlag hozattak, elnök nem szavazott. Elnök az ülést bezárja.

Ihrig.

Wolfner
elnök

A Bittelek ügyben
1878

Kubinyi Dezső
előadó.

tekintettel arra, miszerint a bizottság elé mind a 387-dik, mind a 388-dik képviselőházi ülésben elkövetett súlyos rendzavarások miatt utasíttatott, és mert már ezen ülésszakban a képviselőház határozatával a Ház megkövetésére ítéltetett – és így ismétlés esete forogván fenn – a ház határozatának meghozatalát követő üléssel kezdődő, a kezdő nap beszámításával kezdődő egymást követő 15 napra terjedő időre zárja ki a Ház üléseiből.

Bikády Antal, Eitner Zsigmond, Lovászy Márton és Polónyi Géza képviselőkre nézve pedig javasolja a bizottság, hogy tekintettel arra, hogy már ugyanezen ülésszakban a képviselőház határozatával a Ház megkövetésére ítéltettek, és így ismétlés esete forog fenn, az elkövetett súlyos rendzavarásokra való tekintettel őket a Ház határozatát követő üléssel kezdődő és a kezdőnap beszámításával egymást követő 10 napra terjedő időre zárja ki a Ház üléseiről.

Ábrahám Dezső, Barabás Béla, Battyány ípál gróf, Beck Lajos, Benedek János, Bosnyák Géza, Csuha István, Egry Béla, Fernbach Károly, Gál Sándor, Holló Lajos, Huszár Károly (sárvári), Ivánka Imre, Justh János, Kállay Ubul, Károlyi József gróf, Károlyi Mihály gróf, Kelemen Béla, Kobek Kornél, Kun Béla, Palugyay Móricz, Polónyi Dezső, Preszly Elemér, Rákosi Viktor, Sümegi Vilmos, Szabó István (nagyatádi), Szemrcsányi György, Valentsik Ferencz, Vertan Endre, Veszprémy István, Zboray Miklós és Zlinszky István képviselőkre nézve tekintettel a képviselőház 388. ülésében elkövetett súlyos rendzavarásokra, javasolja a bizottság a képviselőháznak, hogy őket a Ház ünnepélyes megkövetésére kötelezze.

Ezen összes határozatok egyhangúlag hozattak, elnök nem szavazott. Elnök az ülész bezárja.

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1740 szám.
1912.

Nagyságos VESZPRÉMY ISTVÁN urnak,
országgyülési képviselő

B U D A P E S T.

Értesitem képviselő urat, hogy a képviselőház f.évi junius hó 5-én délután 4.órakor tartott 390-ik ülésében hozott határozatával képviselő urat a képviselőház 1912.évi junius hó 5-én délelőtt 10 órakor megtartott 389-ik ülésén tanusitott magatartása miatt a Ház azonnal foganatositandó a határozat-hozatala napjának beszámitásával kezdődő egymást követő tizenöt napra kizárta.

Az erre vonatkozó jegyzőkönyvi kivonatot idecsatoltan megküldöm.

B u d a p e s t e n, 1912.évi junius hó 6-

a képviselőház elnöke.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szakció

KZ- A VIII-4-7

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1541 szám.
1912.

MÉLTOSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház folyó évi junius hó 5-én délután négy órakor tartott 34-ik ülésében hozott határozatával Justh Gyula képviselő urat a már előzőleg kimondott 15 napi kizárás leteltét közvetlenül követő 30 napra, Polónyi Géza, Eitner Zsigmond, Lovászy Márton és Bikádi Antal képviselő urakat ugyancsak a már előzőleg kimondott 10 napi kizárás leteltét közvetlenül követő 15 napra és Ábrahám Dezső, Barabás Béla, Batthyány Pál gr., Beck Lajos, Benedek János, Csuha István, Egry Béla, Fernbach Károly, Gál Sándor, Holló Lajos, Huszár Károly /sárvári/ Ivánka Imre, Justh János, Kállay Ubul, Károlyi József gr., Károlyi Mihály gr., Kelemen Béla, Kun Béla, Palugyay Móricz, Polónyi Dezső, Preszly Elemér, Rákosi Viktor, Sümegi Vilmos, Szabó István /nagyatádi/, Szmrecsányi György, Veszprémy István, Zboray Miklós, Zlinszky István képviselő urakat azonnal foganatba veendő határozathozatal napjának beszámitásával egymást követő 15 napra terjedő időre kizárta.

Minthogy pedig a képviselő urak a Ház tanácskozását oly sulyosmértékben zavarták, hogy velük szemben további elnézés nem gyakorolható, a házszabályok 294. §-ában rendelt feladatomat teljesitve arra kérem fel Méltóságodat, hogy nevezett képviselő urakat a kitiltás ideje alatt a képviselőház épületébe se méltóztassék bebocsáttatni.

B u d a p e s t, 1912. junius hó 7-én.

a képviselőház elnöke.

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1543 szám.
1912

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

Felhatalmazom Méltóságodat arra, hogy a képviselőháznak bármelyik rangosztályba és munkakörbe kinevezett tisztviselőjét vagy alkalmazottját rövid uton saját rendelkezése és feügyelete alá vehesse a tekintetben, hogy ők Méltóságodnak mindenütt /kapuknál kordonoknál stb.,/segitségére legyenek a képviselőházból kizárt képviselők személyazonosságának megállapitásánál. Ezen tisztviselők illetve alkalmazottak teendője kizárólag abból fog állani, hogy a képviselőházba jutni kivánó képviselők személyazonossága felől a karhatalom vezetőjének felvilágositással szolgáljanak. Minden egyéb intézkedés az eljáró karhatalmi személyzet hatáskörébe és felelősségi körébe tartozik.

B u d a p e s t e n, 1912.évi junius hó 7.

a képviselőház elnöke.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának

K 2 A VIII-4-J

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

B U D A P E S T;

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1602. szám.
1912.

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház f.évi junius hó 7-én délután 4.órakor tartott 392.-ik ülésében hozott határozatával Bosnyák Géza, Egry Béla, Esterházy Mihály gr., Héderváry Lehel, Horváth Gyula és Szalay László országgyülési képviselő urakat azonnal foganatba veendő s a határozathozatal napjának beszámitásával egymást követő tizenőt napra terjedö időre kizárta.

Ennélfogva felkérem Méltóságodat, hogy a mennyiben nevezett képviselő urak a Ház épületébe megjelennének, ugy őket, mint a házszabályok 286.§-ában jelzett hallgatóságot tekinteni s velük szemben ehhez képset eljárni szíveskedjék.

Ebből kifolyólag kérem az iránt is intézkedni, hogy nevezett képviselők a Ház üléstermében semmi körülmények között meg ne jelenhessenek.

Megjegyzem, hogy az ezen rendelkezéssel szemben netalán megnyilvánuló ellenkezés esetén a Házszabályok 294.§-ának alkalmazásával fogok eljárni.

B u d a p e s t e n.1912.évi junius hó 7.

Méltóztassék az iránt is intézkedni,hogy a nevezett képviselők a ma délelőtti ülés folyama alatt a Ház épületébe egyáltalán ne bocsáttassanak be.

Budapesten,1912.évi junius hó 7-én.

a képviselőház elnöke.

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1603 szám.
191..7..

Jegyzőkönyv.

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

Mivel Benyovszky Móric gr., Bernáth Béla, Bizony Ákos, Bosnyák Géza, Csermák Ernö, Egry Béla, Esterházy Mihály gr., Gedeon Aladár, Héderváry Lehel, Hegyi Árpád, Horváth József, Horváth Gyula, Malatinszky György, Maczky Emil, Mezőssy Béla, Nadányi Gyula, Ostffy Lajos, Pap Zoltán, Szalay László Thaly Ferenc, Urmánczy Nándor, Vertán Etele országgyülési képviselők a képviselőház f. hó 7-én délelőtt 10 órakor kezdődő ülésén a rendet folytonos lábdobogással, padveréssel, sipolással, és trombitálással oly mértében zavarták, hogy ülés tovább folytatása ezen magatartásuk miatt lehetetlenné vált, a házszabályok 249.§-a alapján felkérem Méltóságodat, hogy nevezett országgyülési képviselőket az én felelősségemre felszólitani méltóztassék, hogy a képviselőház épületét azonnal hagyják el, ha pedig nevezett képviselők ezen rendelekezésnek önként eleget vonakodnának, őket karhatalommal eltávolitani méltóztassék.

Méltóztassék az iránt is intézkedni, hogy a nevezett kép-

./.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának

Budapesten.

K2 - A VIII-4-7

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. czakció

(a mai ülésből való kizárás folyama alatt)

viselők ~~további intézkedésemig~~ a Ház épületébe egyáltalán ne bocsátassanak be.

B u d a p e s t e, 1912.évi junius hó 7.

(Gróf Tisza István s. k.)

a képviselőház elnöke.

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1603 szám.
191...2...

NAGYMÉLTÓSÁGU BIZOTTSÁGI ELNÖK UR !

A képviselőház folyó évi junius hó 7-én délelött 10 órakor tartott 391.ülésében hozott határozatával Benyovszky Móricz gr., Bernáth Béla,Bizony Ákos,Bosnyák Géza,Csermák Ernő,Egry Béla, Esterházy Mihály gr.,Gedeon Aladár,Héderváry Lehel,Hegyi Árpád, Horváth József,Horváth Gyula,Malatinszky György,Maczky Emil,Mezőssy Béla,Nadányi Gyula,Ostffy Lajos,Pap Zoltán,Szalay László, Thaly Ferenc,Urmánczy Nándor és Vertán Etele országgyülési képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasitotta,miről Nagyméltóságodat,mint a mentelmi bizottság elnökét a vonatkozó Országgyülési Értesitő és jegyzőkönyvi kivonat megküldésével tisztelettel értesitem.

Minthogy ez alkalommal rögtöni intézkedésnek szüksége forgott fenn nevezett képviselő urakat a házszabályok 294.§-a alapján eltávolittattam.A háznagy urnak e tárgyban adott rendelkezésem másolatát a teljes tényállás ismerete végett van szeren-

./.

Nagyméltóságu Dr.PLÓSZ SÁNDOR urnak,v.b.t.t.stb.,orsz.képviselő,
mint a mentelmi bizottság elnökének.

Budapesten.

K 2 A VIII-4-8

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

rencsém idezártan hivatalos másolatban megküldeni azzal,hogy intézkedésem értelmében az illetők további rendelkezésig a Házba nem jöhetnek be.

Végül van szerencsém közölni,hogy a Ház határozatával ez ügyben a mentelmi bizottságot 24 órán belül történő jelentéstételre utasitotta.

B u d a p e s t e n,1912.junius hó 7-én.

a képviselőház elnöke.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

A magyar ország gyülés képviselőháza

tiszteli Elnökségéhez

Budapest

Gróf Tisza Istvánt a képviselőház törvényesen megválasztott elnökének el nem ösmerem, az ő aláírásával ellátott értesítést nem fogadom el.-

Budapest, 912, junius 9.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

ad acta

országgyülési képviselő.

K2- A VIII-4-

Magyar Országgyülés Képviselőháza.

Osztály	Csoport	Szám
A VIII.	4	

1910/15. -iki országgyülés.

Iktató szám: 3215/913

Előirat száma:

Utóirat száma:

Másolta:

Egyeztette:

Kiadta: 913. XI/27 pénzt. hiv. kap. Tatay

Kivezette: 913 100.

Irattárba érkezett: 1913. novemb. 27

Lássa kiadás előtt: után:

Tárgy:

A képviselőház pénztári hivatalának.

A képviselőház pénztári hivatalának

A képviselőház. f. évi november 26-án tartott ülésében hozott határozatával Holló Lajos és Paliugyay Móricz képviselő urakat jegyzőkönyvi megrovásban részesítette.

Ennek következtében nevezett képviselő urak legközelebb, vagyis 1914 évi február 1-én esedékes tiszteletdíjaiból a Házszabályok 254.

§.-ának 1-ső bekezdése alapján egyenként Egyszáz (100) koronát megszüntetek.

Budapest, 1913. november 27.

Beöthy

a képviselőház elnöke

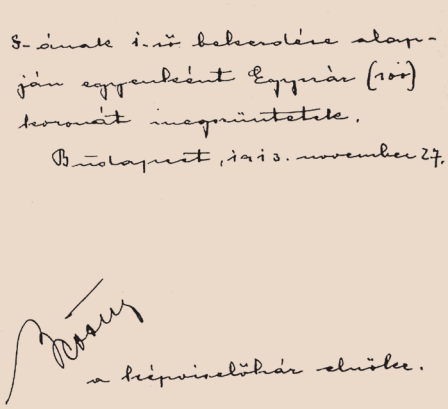

4C9-6.

Magyar Országgyülés Képviselőháza.

Osztály	Csoport	Szám
A VIII.	4.	

1910/15-iki országgyülés.

Iktató szám: 3244/913

Előirat száma: 2235

Utóirat száma:

Másolta:

Egyeztette:

Kiadta: 913 XI/29. Számok 129, 64.

Kivezette: XI/29.

Irattárba érkezett: 1915. november 30 hó.

Lássa kiadás előtt: után:

Tárgy:

A képviselőház pénztári hivatalának.

A képviselőház pénztári hivatalának

A képviselőház folyó évi november hó 28-án tartott ülésében hozott határozatával Palugyay Móricz képviselőt tizenöt, Zlinszy István képviselőt pedig húsz ülésnapra kizárta.

Ennek következtében Palugyay Móricz képviselőnek legközelebb, vagyis 1914. évi február hó 1-én esedékes tiszteletdíjaiból Háromszáz (300) koronát, Zlinszky István

A képviselőház f. évi november hó 28-án tartott ülésében hozott határozatával Palugyay Móricz képviselőt tizenöt, Zlinszy István képviselőt pedig húsz ülésnapra kizárta.

Ennek következtében Palugyay Móricz képviselőnek legközelebb, vagyis 1914. évi február hó 1-én esedékes tiszteletdíjaiból Háromszáz (300) koronát, Zlinszky István

képviselő tiszteletdíjából pedig Négyszáz (400) koronát a házszabályok 254. §-nak 2-dik bekezdése alapján megvontatik.

Budapesten, 1914 (elírás, 1913) november 29.

Beöthy

a képviselőház elnöke

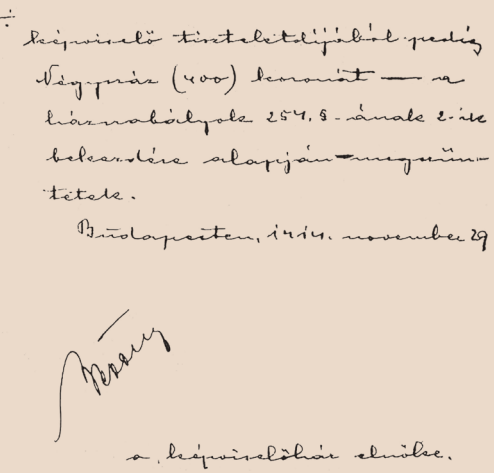

Magyar Országgyülés Képviselőháza.

Osztály	Csoport	Szám

.....-iki országgyülés.

Iktató szám: 3240

Előirat száma: 3233

Utóirat száma: .....

Másolta: .....

Egyeztette: .....

Kiadta: 9/5 [illegible] Akk. 91. lap.

Kivezette: .....

Irattárba érkezett: .....

Lássa kiadás előtt: / után: .....

Tárgy:

.....

.....

.....

.....

.....

Méltóságos
Angyal József urnak
a képviselőház háznagya

Méltóságos Háznagy Ur!
Van szerencsém értesíteni méltóságodat hogy a képviselőház folyó évi november hó 28.-án tartott 482. ülésében hozott határozatával Zlinszky István ogy. képviselő urat egymást követő húsz ülésnapra, Palugyay Móricz ogy. képviselő urat egymást követő tizenöt

Méltóságos Háznagy Ur!

Van szerencsém értesíteni méltóságodat hogy a képviselőház folyó évi november hó 28.-án tartott 482. ülésében hozott határozatával Zlinszky István ogy. képviselő urat egymást követő húsz ülésnapra, Palugyay Móricz ogy. képviselő urat egymást követő tizenöt

ülésnapra kizárta.

Ennélfogva felkérem Méltóságodat szíveskedjen intézkedni az iránt, hogy ha nevezett képviselő urak a kizáratás tartama alatt a képviselőház épületébe megjelennek, nekem arról azonnal jelentés tétessék.

Beöthy

a képviselőház elnöke

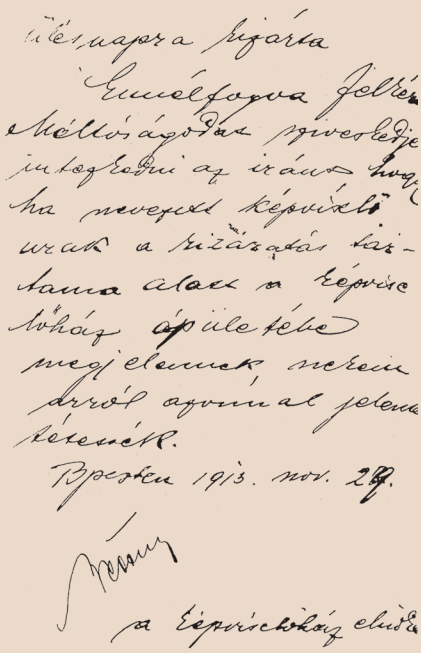

Az 1913. évi november hó 5-én és 6-án kizárt képviselők névsora.

Ábrahám Dezső november 5-től öt naptári napra, a kizáratás letelik november 9-én.

Justh János november 5-től öt naptári napra, a kizáratás letelik november 9-én.

Lovászy Márton november 5-től tiz naptári napra, a kizáratás letelik november 14-én.

Eitner Zsigmond november 6-tól harmincz ülésnapra.

Rakovszky István november 6-tól húsz ülésnapra.

Huszár Károly (sárvári) november 6-tól tizenöt ülésnapra.

Sümegi Vilmos november 6-tól tiz ülésnapra.

Kinyomatott: 1913. évi november hó 7-én.

K 2 A VIII. 4. : 1910–15

Pfeifl könyvnyomda-részvény-társaság.
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

A képviselőház 1913. évi június hó 11-én tartott 455-ik ülésében hozott határozatával kizárt képviselők

jegyzéke.

A kizárás kezdődik a 455-ik üléstől.

	Ábrahám Dezső	5	ülésnapra
	Batthyány Pál gr.	5	»
	Eitner Zsigmond	5	»
	Fernbach Károly	5	»
5	Huszár Károly (sárvári)	5	»
	Justh Gyula	5	»
	Justh János	5	»
	Kún Béla	5	»
	Maczky Emil	5	»
10	Polónyi Dezső	5	»
	Pozsgay Miklós	5	»
	Preszly Elemér	5	»
	Sümegi Vilmos	5	»
	Szmrecsányi György	5	»
15	Veszprémy István	5	»

Pesti Könyvnyomda-részvény-társaság.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

2 A VIII.4 1910-15

180

ülés napját úgy köteles kitűzni, hogy a kivánat szóbeli kijelentésének vagy az irott nyilatkozat átnyujtásának napját követő tiz nap valamelyikén az ülés megtartassék.

Az ülésezés felfüggesztésének a ház által elrendelt minden más eseteiben, az ülés az irott nyilatkozat átnyujtásának, vagy a kivánat szóbeli kijelentésének napjára következő négy nap valamelyikére tüzendő ki.

253. §.

Az elnök a tanácskozási rend érdekében mindig szólhat, sőt ha a tagok attól eltérnének, köteles szólani, őt ezen beleszólásban gátolni nem szabad. De ha a tárgy érdeme mellett vagy ellene akar szólani, az elnöki széket egyik alelnöknek engedi át és azon tárgy bevégeztéig nem foglalhatja el azt ismét.

Ha azonban az elnök vagy alelnök, az államköltségvetés feletti általános vitában részt vesznek, vagy a ministeri tárczák valmelyikének egyes részletéhez hozzászólnak, ez nem zárja ki, hogy az ezek feletti határozat kimondása után az egyes ministeri költségvetéseknek, valamint azon ministeri költségvetés többi részletének tárgyalása alatt, az elnöki széket elfoglalhassák.

181

254. §.

Az elnök csak a szavazatok egyenlősége esetén szavaz.

255. §.

Ha a ház valamely tagja a rendet zavarja, az elnök őt névszerint is rendre utasithatja. Ezen rendreutasitás ellen felszólalni, azt visszautasitani, vagy vita tárgyává tenni nem szabad.

182

Ha az illető tag a rendzavarást folytatja és rögtöni intézkedés szüksége nem forog fenn, valamint az elnök iránti engedetlenség egyéb eseteiben az elnök kérdésére a ház vita nélkül egyszerű szavazással utasithatja a mentelmi bizottságot, hogy a ház további intézkedése iránt 24 óra alatt javaslatot tegyen.

A mentelmi bizottság javaslata ily esetben a háznak ünnepélyes megkövetésére, vagy a jegyzőkönyvi megrovásnak a hivatalos lapban és az illető képviselő választó-kerületében falragaszok által eszközlendő közzétételére, sőt ismétlés esetében határozott tartamú időleges kizárás elrendelésének véleményezésére terjedhet. A mentelmi bizottság véleményes jelentését a ház közvetlen tárgyalás alá veszi és a bizottság többségi s esetleg kisebbségi előadójának is meghallgatásával, az előterjesztett

183

javaslatok fölött vita nélkül egyszerű szavazással határoz. Ezen tárgyalásban az illető képviselő részt nem vehet.

Ugyanezen eljárás követendő azok ellenében, kik ellen a 221. §. rendelkezése szerint a jegyzőkönyvi megrovás már alkalmazva lett és ugyanazon ülésszak tartama alatt azon hibát újból elkövetik.

256. §.

Az elnök a ház ülését 5—10 perczny időre bármikor felfüggesztheti.

Ha az ülésben folytonos rendzavaró lárma és nyugtalanság uralkodik, melyet az elnök nem képes lecsillapitani, az elnök kinyilatkoztatja, hogy az ülést fel fogja függeszteni. Ha a csend ezután sem áll helyre, az elnök az ülést bizonyos időre, mely egy óránál hosszabb nem lehet, felfüggeszti.

257. §.

Az elnök őrködik a nyilvánosság felett; a hallgatóságot, ha kell, a törvény értelmében rendre inti és szükség esetében a karzatokról kiutasitja; sőt a rendzavarókat meg is fenyitteti.

E végre minden alkotmányos eszköz és fegyveres erő használata is, saját felelőssége mellett rendelkezésére áll.

258. §.

Az elnök: a háznak tagjait mindig nyilvántartja; úgyszintén azokat is, kik engedély mellett, a ház kiküldése folytán, vagy bejelentett betegség miatt távol vannak.

Eltávozásra tizenöt napig tartó engedélyt adhat; hosszabb időre engedély a háztól kérendő. Az engedélylyel távollevők visszaérkeztükkel

magukat az elnöknél személyesen tartoznak jelenteni.

Felügyel az országgyülés egész tartama alatt a választó-kerületek országgyülési képviseltetésének nyilvántartására, s erről a háznak koronként jelentést tesz.

259. §.

Ha a ház tagjai kellő számmal nem jelentek meg s ezért ülés nem tartathatik, vagy határozat nem hozathatik, az elnök az ülést bizonyos időre, mely fél óránál hosszabb nem lehet, felfüggeszti, és ha a ház tagja ezután sem lennének jelen határozatképes számmal, a képviselők névsorát felolvastatja s erről a távollevők jegyzékének bemutatása mellett, a háznak a legközelebbi ülésben jelentést tesz.

A ház mindannyiszor, valahányszor jónak látja, felolvastathatja tag-

251. §.

anácsko- ási rend. Az elnök őrködik a tanácskozás méltósága és rendje felett, gondoskodik a tanácskozási rend és csend,

özbiztonság. valamint a közbiztonság fentartásáról s a házszabályok szigorú végrehajtásáról és megteszi a képviselőház és a bizottságok tanácskozásainak biztositására szükséges intézkedéseket.

Rendreitasitás. Ha a Ház valamely tagja a 213., 214. és 215. §-ok rendelkezései ellen vét, az elnök őt figyelmeztetni, ismétlés esetében, vagy ha a vétség súlyosabb természetű, névszerint rendreutasitani s a 213. és 214. §-ok esetében ujabb ismétlés esetén tőle a

Szóegvonás. szót megvonni tartozik.

Az elnök ezen eljárása ellen felszólalni, azt visszautasitani vagy vita tárgyává tenni nem szabad.

Ha ezt az elkövetett vétség súlyossága indokolja, továbbá a rendzavarás folytatása, valamint az elnök vagy a Ház határozata elleni engedetlenség egyéb eseteiben is, a Ház az elnök kérdésére vita nélkül utasithatja a mentelmi bizottságot, hogy a Ház további intézkedése iránt legfeljebb 24 óra alatt javaslatot tegyen.

Engedetlenség.

E javaslat a Háznak ünnepélyes megkövetésére, vagy jegyzőkönyvi megrovásra s ennek az illető képviselő választókerületében falragaszok utján való közhirré tételére, vagy az illető képviselőnek az ülésekből határozott időtartamra való időleges kizárására terjedhet ki; azt a Ház benyujtása alkalmával azonnal tárgyalás alá veszi s az előadónak és a netaláni kisebbségi vélemény előadójának meghallgatása után további vita nélkül dönt.

Megkövetés.

Megrovás.

Kizárás.

252. §.

Karhatalom. Az elnök a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetében karhatalom alkalmazásával is foganatot szerez.

253. §.

Az elnök azt a képviselőt, a ki a rendet és csendet a tanácskozást teljesen meghiusitó módon tartósan zavarja ugy, hogy rögtöni eltávolitása nélkül az ülés egyáltalában nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivezetteti és a képviselőháznak vagy bizottságnak erről az üléséről távoltartja. Erre vonatkozó intézkedését az elnök köteles a képviselő eltávolitása után azonnal jóváhagyás végett a képviselőház elé terjeszteni, mely a felett vita nélkül egyszerű szavazással határoz. E szavazásnál az ekként eltávolitott, vagy a képviselőház határozatával időlegesen kizárt képviselőt ugy kell tekinteni, mintha a jóváhagyás ellen szavazott volna s a jóváhagyás csak akkor tekinthető megadottnak, ha az a szavazatok többségét az eltávolitott és az időlegesen kizárt képviselők számbavételének daczára is megnyerte.

Kivezetés. Távoltartás.

Az elnök intézkedése, ha azt az előbbi bekezdés értelmében a képviselőház jóvá nem hagyta, hatályát veszti, s az eltávolitott képviselőnek jóga van az ülésen ujra megjelenni.

254. §.

Pénzbüntetés. A 251. §. szerinti jegyzőkönyvi megrovás minden egyes esetében az illető képviselőnek tiszteletdíjából 100 koronát vissza kell tartani.

A Ház üléseiből a 251. §. szerint határozott időtartamra időlegesen kizárt képviselőnek tiszteletdíjából a

kizárás tartamára naponként 20 korona visszatartandó.

Az időlegesen kizárt képviselő a kizárás tartama alatt az országház épületébe be nem léphet; ha e tilalmat áthágná, onnan eltávolitandó, tiszteletdíjából pedig esetről-esetre 500 korona visszatartandó s ez eljárása is mint újabb engedetlenség a 251. §. két utolsó bekezdésének rendelkezései alá esik.

A képviselő tiszteletdíjából a visszatartás olykép történik, hogy az elnök az illető képviselők illetményeiből a legközelebbi évnegyedre a megfelelő összeggel kevesebbet utalványoz ki.

255. §.

Hallgatóság feletti jogok. Az elnök őrködik a nyilvánosság felett. Gondoskodik a képviselőházban a hallgatók teljes hallgatagságban tartásáról; a képviselőház tanácskozását háborgató egyes hallgatót vagy

egész hallgatóságot, ha egyszerű figyelmeztetésnek sikere nincs, eltávozásra szólithatja fel és szükség esetében karhatalom alkalmazásával is eltávolithatja.

256. §.

Képviselőházi őrség. Az elnök a 251., 252., 253., 254. és 255. §-ok rendelkezéseinek érvényt szerezni tartozik és e hatáskörében az 1912. évi LXVII. törvényczikk értelmében jár el.

257. §.

Képviselők nyilvántartása. Az elnök a Háznak tagjait nyilvántartja; jegyzéket vezet azokról, kik engedély mellett, a Ház kiküldése folytán vagy bejelentett betegség miatt távol vannak.

Távozási engedélyek. Eltávozásra 15 napig tartó engedélyt adhat; hosszabb időre engedély a Háztól kérendő, a mely e kérdésben az elnök felhivására vita nél-

60/1. melléklet

tisztelt, erős és tekintélyes parlamentet kell teremteni. Ez kizárólag a kérdés. Mert az iránt mindenki bizonyos lehet, hogy akárki győz ebben a rettenetes mérkőzésben: akár az ellenzék, akár a többség: ez mindazokra a kérdésekre nézve, a melyek megoldásra várnak, melyek megoldása már égető, nincsen befolyással. Azokat egyformán, szakasztott egyformán fogja megoldani a mostani többség, egy uj többség, a jelen kormány és egy uj kormány. Ebbe még a választási törvény reformját is belefoglalom. Mert ki meri azt mondani, hogy, a mint kenyértörésre kerül a sor, Justh nem marad magára szociálistáival, szabadgondolkozóival és nemzetiségi izgatóival. Ki fogja elhinni, hogy Károlyi Mihály gróf, az *O. M. G. E.* elnöke. Kristóffy zászlótartójává szegődjék? Ki meri föltenni, hogy az *Elnémult harangok* szerzője Vlád Aurél és oláh izgató társai csatlósává szegődjék? Ki meri hinni, hogy Kossuth, Apponyi, Andrássy fölégessék multjukat ezen a gyászos oltáron?

A jelen duló parlamenti kettős forradalom — felülről és alulról — tárgyi és dologi változást nem hozhat, akárminként düljön is el, ez tehát csak személyek harcaként fog bejegyeztetni a históriába. Ez teszi oly kegyetlenné a helyzetet, a melyen már nem meggondolás az ur, hanem a szenvedelem, s a mely addig tart, a mig a szenvedelmek krátere ki nem ég, a tüze le nem lohad, füstben és hamuban hagyva a szerencsétlen nemzetet.

Miniszteri tanácskozás. A kormány holnap délelőtt a miniszterelnöki palotában *Lukács* László miniszterelnök elnöklésével miniszteri tanácskozást tart.

A délszlávok követelése. Bécsből jelentik nekünk: Ma brosura jelent meg ezzel a cimmel: *Délszláv hadsereget akarunk!* A brosurát délszláv képviselők megbizásából egy délszláv ujságiró irta. A szerző a magyarság letiprását, a magyar és német nyelvnek a szerb, horvát, szlovén és tót ezredekből való kiirtását, az összes bosnyák és hercegóc ezredek horvátositását és ezekben az ezredekben szerb, horvát vagy szlovén tisztek kinevezését követeli.

A főrendiház és a védőerőreform. *Bécsből* jelentik: *Tisza* István gróf egy bécsi lap munkatársának kérdésére a védőerőreform főrendiházi tárgyalásáról a következőket mondotta:

— Nézetem szerint *a főrendiház mindenesetre elfogadja* a képviselőház által letárgyalt védőerőreformot, minthogy az ellenzéknek a főrendiházban *körülbelül csak tiz hive van.* Ha *Andrássy* Gyula gróf is csatlakoznék az ellenzéki pártokhoz, ugy lehetséges, hogy a főrendiházban *ötven-hatvan ember csatlakoznék* az ellenzék álláspontjához.

A munkapárt üdvözlése. Félhivatalosan jelentik: A munkapárt elnöksége a mai nap folyamán az ország minden vidékéről 185 távirati üdvözlést kapott a védőerőről és a honvédség fejlesztéséről szóló törvényjavaslatok megszavazása alkalmából. A párt hivei országszerte a leglelkesebben helyeslik a párt férfias és hazafias magatartását. Legelső volt a *pécsi*, a *nagybecskereki* és a *nagyszalontai* munkapárt üdvözlő távirata.

A pénzügyminisztérium uj államtitkára. Mint a *Budapesti Tudósitó* értesül, ő felsége *Madarassy* Gábor miniszteri tanácsost, a magyar királyi dohányjövedéki középponti igazgatóság főnökét pénzügyminisztériumi államtitkárrá nevezte ki.

Kilépés a Kossuth-pártból. *Lengyel* Zoltán dr. országgyülési képviselő ma a következő levelet intézte *Tóth* János dr. valóságos belső titkos tanácsos, a párt alelnökéhez:

Kegyelmes uram! Előre láttam és közöttetek is mindenkor nyiltan hirdettem, hogy a Justh-párt obstrukciója katasztrófához vezet. Ez az obstrukció válságos időben semmivé tette az ország erejét, guny tárgyává a parlament tekintélyét. Ez okozta az osztrák pártoknak mérhetetlen elbizakodottságát velünk szemben, mert minden nemzeti törekvésünk és érdekünk ellen mindenkor biztosan számitottak a magát függetlenséginek nevező „szélső“ magyar párt szimpátiájára. A mi pártunk, a melynek nemzeti törekvéseit a Justh-párt és szövetségesei kigunyolták, értéktelen cafrangnak hirdették, a most valósággal nemzeti veszedelmet jelentett obstrukció ellen soha határozott álláspontra helyezkedni nem tudott. Ezt az obstrukciót sem egészen elitélni, sem egészen támogatni nem merte. Határozott, soha nem titkolt álláspontom ellenére mégis azért maradtam eddig a pártban, mert biztam a viszonyok természetes gyógyulásában. Most azonban az obstrukció erőszakos és elbizakodott tobzódása megszülte az ellenerőszakot. Én egyikkel sem kivánom magamat azonositani. Meggyőződésem szabadságát tehát most csak ugy őrizhetem meg, ha távolmaradok minden pártköteléktől, mert nem vallhatok közösséget azokkal sem, kik lelkiismeretlen könnyelmüségükkel a magyar parlamentárizmusnak ezt a katasztrófáját fölidézték. Légy kegyes ez okból tudomásul venni, hogy a negyvennyolcas és függetlenségi Kossuth-pártból kiléptem. Tisztelettel 1912. junius 5. *Lengyel* Zoltán országgyülési képviselő.

Justh-pártból a munkapártba. *Hermán* Ferenc dr. ügyvéd, volt Justh-párti képviselő ma levélben bejelentette belépését a munkapárt körébe.

A munkapárt értekezlete. Az országgyülési nemzeti munkapárt holnap, csütörtökön este félnyolc órakor pártértekezletet tart, a melynek napirendje: a polgári perrendtartás életbeléptetéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Szenzációk a Házban.

Budapest, jun. 5.

A délelőtti ülés.

Ma is olyan állapotban volt a város, mintha statáriumot hirdettek volna. Tömérdek katonaság, csendőrség és rendőrség az utcán. A parlament előtt nagy katonai tábor s a város minden fontosabb pontját megszállta a fegyveres erő. Minden népesebb utca sarkán egy-egy katona posztol, a kit felváltanak rendesen, mint minden szervezett táborozásban szokás. Az utcák vonalain pedig rendőr-csendőr vegyes őrség cirkál.

Az utcán azonban semmi gyanus mozgalom nem mutatkozik. Nem mozognak a szocialisták, a tömegerő nem jelentkezik Justhék segitségére. Tüntető kedvnek semmi nyoma. A szocialisták azzal magyarázzák közömbös maguktartását, hogy nincsenek megelégedve Justhékkal, egyrészt azért, mert a párt lagymatagnak mutatkozott, másrészt pedig azért, mert ellenzéki szövetséget alkotva, nem a választójogért, hanem a nemzeti vivmányokért álltak harcba.

gyenge mozdulatot tett, mintha félre akarná tolni a betóduló rossz illatot, azután még vigasztalan szomoru tekintetet jártatva körül az elhanyagolt rendetlen poros szobában, nagyot sóhajtott, befordult a fal felé és meghalt.

Stern Izsák igen elbusult felesége halálán. Gondolkodott is nagyon, hogy most mittévő legyen. Ki viseli gondját neki is, meg a gyerekeinek is. Ujra megnősüljön? Stern Izsák kiment az utcára s fejcsóválva nézte a boltajtó piszkos, homályos ablakában visszatükröződő képmását. Jómódu leányt ő ezzel a hajlott, sovány alakjával, májfoltos hegyes arcával és vörös kecskeszakállával ugy sem kaphat. És szegény leányt? A ki talán szinte azt hiszi, hogy minden évben kell egy kis Sternt szállitania? Nem, az nem volna jó üzlet. Megalkudott hát egy szomszédasszonnyal, a ki csekély pénzért elvállalta, hogy takaritani meg főzni megy át mindennap, és megmaradt özvegy embernek.

A hogy felnőttek a gyerekek — egy-kettőt ugyis elvitt közülök a skárlát meg torokgyik — hát hamarosan dologra fogta őket. Az egyiknek festékes fazekat kötött a nyakába s vitte magával segédnek. A másikat kárpitoshoz, a harmadikat óráshoz adta. A leányok meg otthon dolgoztak, ugy hogy csakhamar nem volt szükség többé a szomszédasszonyra sem.

A vézna, gyenge kis Móric legszivesebben a boltban üldögélt. Boldogan játszogatott apró tapétadarabkákkal. Egy-egy elrongyolódott patront a földre téve, átrajzolgatta annak mintáját. Később mindenféle figurákat rajzolgatott és mert mindig csendes volt, hát nem is volt utjában senkinek.

Mire fölcseperedett, apja tanakodni kezdett azon, hogy ugyan mi legyen a vézna fiucskából. Testvére, a lőcslábu Salamon, segitett neki a töprengésben.

— Mesterembernek nem lehet adni. Nagyon vézna és gyenge. Még ugy járhatunk vele, mint a Száli sógorné a fiával, a ki nem birta ki a nehéz munkát és kinőtt, pupos lett. Pupos segédet pedig nem vállal senki sem szivesen. A gyerek ugyis örökké firkál, rajzol. Hát ad be az iparrajziskolába. Ingyenes helyet majd kijárok neki. Aztán lehet belőle amolyan mintarajzoló tapétagyárban vagy valami textilgyárban. Talán még könnyebben keresi meg a kenyerét, mint a többi.

Igy került a kis Stern Móric az iparrajziskolába és állványa Wagner Pál állványa mellé.

Wagner eleinte lenézte és rosszul bánt a sovány kis zsidófiuval. De minthogy később néha bizony reászorult, mivelhogy a kis Stern igen rendes gyerek volt, ő pedig rendetlen és gondtalan, hát hol a radirgumiját, hol a viserjét, hol a fixirozó Senefréresjét kérte kölcsön, a minek a fejében akárhányszor átengedte neki a villásreggelire hozott vajaskenyeret.

Szorgalmasan dolgozott mindkét fiu és tehetségük mindjobban kifejlődött. Az iskolai év végén rendezett kiállitásokon mindig az ő munkáik voltak a parádésmunkák.

Stern Móric, a mennyire tőle tellett, igyekezett egy kis keresethez jutni. Képeslevelezőlapokat szinezett egy papirkereskedés számára. Mintákat rajzolt valami porcellánedénygyár számára. Az ekképp szerzett csekély összegeket ruházatára forditotta. Pedáns rendben tartotta holmiját és gondozott külseje igazán nem árulta el a müvésznövendéket. Annál lomposabban járt Wagner. Félhosszura növesztett barna hajára csapott nagykarimás müvészkalapjáról, lazán kötött nyakkendőjéről s gipszfoltos ruhájáról szinte lerítt az önérzetes bohémcinizmus.

Az iparrajziskolából mindketten átkerültek a képzőmüvészeti főiskolába. Itt már ritkábban látták egymást, de barátságuk azért változatlan maradt.

A harmadik év végén Wagner eladott egy kis statuettet. Nagy örömében meghivta Sternt és még néhány barátját vacsorára. Elvitte mindnyájukat egy budai vendéglőbe s ott megtraktálta őket rác hallal és vörösborral. Móric jóizüen evett a halból, de a borból alig ivott s józan szemmel nézte a vidám kompániát s kezdte magát nem jól érezni. A kicsiny vendéglőszoba fülledt volt és állott sör- és ételszagu. Az asztaltársaság lármás és kissé durva. Bezédükből kivette, hogy biz ezek a kis budai kirándulások igen gyakori szórakozásuk. A borozók nevetve nógatták a sovány fiut, hogy igyék. Stern Móricnak nem fért a fejébe, hogy miért igyék az ember többet, mint a mennyi izlik . . .

Tanuló éveik végén nagy szerencse érte a két barátot. Stern festészeti, Wagner szobrászati ösztöndijat nyert el. Stern Münkhenbe ment, Wagner Firenzebe. Teljesen elvesztették egymást szem elől.

Stern még az utolsó iskolai évben egyik tanárának tanácsára megmagyarositotta a nevét Csillagra. Móricból pedig önhatalmulag Mihályt csinált s ekképp Münkhenbe már mint „interressanter Ungar“ vonult be. Itt is dolgozott hangyaszorgalommal. Dolgozott nagynevü tanáránál, este aktot rajzolt az akadémián s szabad idejében mükereskedők számára a muzeumokban másolt. Társaival nem igen barátkozott. A kisebbfajta münkheni sörházakban,

A képviselőház főbejárata előtt rendkivül népes karhatalmi kirendeltség teljesit szolgálatot: rendőr, csendőr, huszár és baka vegyesen. Magában a képviselőházban is erős rendőrcsapat helyezkedett el, részint a pincehelyiségben, részint a karzati lépcsőn.

A képviselőházban ugyanazok a szomoru, ugyanazok a sajnálatos és lesujtó jelenetek, mint tegnap. Szivtépő látvány, hová sülyesztették el, milyen jelenetek szinterévé tették a magyar törvényhozás csarnokát. Ellenzék és kormánypárt mint két gyülölködő ellenség áll egymással szemben, kész minden percben szétmarcangolni egymást, mintha nem is az volna a hivatásuk, hogy más-más szerepben ugyan, de vállvetve és azonos cél felé törekedve, szolgálják az ország érdekeit. A pártos felek már nem is érintkeznek egymással, sem a Házban, sem a Házon kivül: olyan ellenséges indulattal vannak egymás iránt, hogy a legjobb barátok is már kölcsönösen ugy haladnak el egymás mellett, mintha nem ismernék egymást.

Az ellenzéki pártok gyülekezve, *Apponyi* és *Justh* Gyula vezérlete alatt együtt mentek a Házba, a hová a munkapártiak egyenkint gyülekeztek. Mi lesz ma? — találgatták mindkét oldalon. De mindjárt rá is mondották a feleletet: alighanem ugyanaz lesz ma is, a mi tegnap volt. És ez a jóslat csakhamar beigazodott.

Az ellenzék hamar elfoglalta helyét és csöndesen, sőt szótlanul várt. A mikor azonban *Tisza* István megjelent az elnöki dobogón, valamennyien egyszerre fölugráltak és iszonyu zenét rögtönöztek. Megszólaltattak mindenféle sipot és trombitát s verték a padokat és a kinek sip nem volt a szájában, torkaszakadtából kiabált. Az egész ellenzéken csak *Apponyi, Tóth* János, *Désy, Mezőssy* ültek nyugodtan a helyükön. Öklök emelkedtek a levegőben s valamennyi Tiszát fenyegette, rettentő szitkok és becsmérlő kifejezések kiséretében. *Gazember* volt a legenyhébb kifejezés. Éktelen, éles, fülsiketitő lárma volt. *Károlyi* Mihály gróf volt a legjobban fölindulva.

Ez igy tartott egy darabig. De ekkor megjelent a teremben *Lukács* László miniszterelnök s most feléje fordult az ellenzék kitörő haragja, a mely azután fölváltva tombolt Lukács és Tisza ellen egyaránt.

A miniszterelnök egy darabig mosolyogva állta a tombolást, azután Hazai miniszter unszolására kiment a teremből. *Tisza* azonban az elnöki székben néhány percig jegyezgetett, azután felfüggesztette az ülést.

Mindenki tudta már, hogy most mi következik. A leggyászosabb jelenet, a melyet a parlament megért és a melyet a gyászos obstrukció idézett föl: a rendőrség bevonulása következett ujra. Harmincöt képviselőt tessékelt ki, többé-kevésbbé kinos jelenetek között, a melyekbe azonban ma már itt-ott önkéntelen komikum is vegyült. Igy például a mikor *Förster* Aurél azt kiáltotta a rendőröknek: *Kecskeméthyt fogjátok el* — az egész Ház nevetett. De tudni kell, hogy a „Ház" ebben a pillanatban az ellenzéki képviselőkből, a rendőrökből és a karzati közönségből állott, mert a munkapárt kivonult, nem akarván asszisztálni többé a rendőrség munkájának.

Később azonban, a mikor a rendőrség dolgavégezetten kivonult s *Tisza* ismét megjelent az elnöki székben, a munkapárt fölállva, tapssal és éljenzéssel tüntetett az elnök mellett. Az ellenzéki képviselők azonban, a kik még ott maradtak, e pillanatban fölkerekedtek és *elhagyták a termet*. A munkapárt ekképpen magára maradt.

Tisza erre egy pár szóval megokolta tett intézkedéseit, javaslatot tett a kivezetett képviselőknek a mentelmi bizottsághoz való utasitása iránt s megtette elnöki bejelentéseit, a melyek között *Vadász* Lipót *inditványa* is foglaltatott *a házszabályok módositása* érdekében. Ez az inditvány ugyanazt a *sürgősségi javaslatot* foglalja magában, a melyet a koaliciós Ház is elfogadott és alkalmazott.

A magára maradt többség azután zavartalanul letárgyalta a *katonai perrendtartást*, a közös hadseregét egészen, a honvédségét általánosságban. Ennek részletes tárgyalása a *délutáni ülésre* maradt.

A kormány a délután letárgyalt *egyetemi javaslaton* kivül el akarja intézni *a megyei tisztviselők családi pótlékára* vonatkozó törvényt, az ujoncjavaslatot, azután a házszabály módositását. Októberig azután szünetelni fog a Ház.

Ma délután valahogy hire kelt, hogy *Lukács* László miniszterelnök Bécsbe utazik. Erre félhivatalosan kijelentik, hogy *a miniszterelnök egyáltalán nem szándékozik most Bécsbe utazni*, erre semmi szükség nincs, mert *a király kitünően van informálva mindenről*. A kormány nevében *Hazai* miniszter utazik Bécsbe, hogy jelen legyen *a montenegrói király fogadásán*.

Az ülés előtt.

A Ház mai ülése előtt a rendőrség ismét nagyszabásu intézkedéseket tett az országháza környékén; a környékbeli utcákban őrjáratok cirkáltak, az országháza előtt pedig mintegy harminc gyalogos és ugyanannyi lovasrendőr őrködött. Az országháza és a földmüvelésügyi minisztérium közötti térséget reggel nyolc órától kezdve egész nap egy század huszár tartotta megszállva.

Néhány munkapárti képviselő már kilenc óra előtt a Házba érkezett: ezek a mentelmi bizottság ma reggeli ülésére siettek. A munkapárt zöme negyedtizkor vonult be.

Az ellenzéki képviselők az Országház kávéházban gyülekeztek, és innen vonultak föl mintegy negyvenen *Apponyi* Albert gróf, *Justh* Gyula és *Károlyi* Mihály gróf vezetése alatt; közöttük volt *Kovács* Gyula is, a kit a minap a Ház üléseiről harminchárom napra kitiltották. Az ellenzéki képviselők egyenesen az ülésterembe mentek, Kovács Gyula pedig föl a karzatra.

A karzatok képe ma is olyan volt, mint tegnap; a második emeleti karzat egészen üres volt; az első emeleti karzatok felerészben előkelő közönséggel, felerészben pedig detektivekkel voltak tele. Az elnöki emelvénnyel szemben lévő karzaton ott ült *Tisza* Istvánné grófné a fiával, ifjabb Tisza István gróffal.

Tisza István gróf kilenc óra után érkezett a Házba. Az elnöki helyiségek előtt *Pekár* Gyula vezetésével a munkapártnak mintegy harminc főnyi ifjusága helyezkedett el, elnöki testőrség gyanánt. Tisza az ő soraik között ment be az ülésterembe.

Tiz óra után már mintegy 230 munkapárti, 39 Kossuth-párti, 31 Justh-párti, 11 néppárti és mintegy 40 egyéb frakcióbeli képviselő volt az ülésteremben. Tisza azonban sokáig váratott magára: csak féltizenegy után jelent meg az ülésteremben.

Az ülés megnyitása.

A mint *Tisza* István gróf alakja megjelent az elnöki emelvénytől jobbra eső ajtóban, az ellenzék

---

a hol azok összegyülni szoktak, nem érezte jól magát. Nem birta a zsufolt füstös helyiségek levegőjét. Néhány fölös garasát inkább szinházra, hangversenyre költötte. Meglehetősen magányosan élt s néha nehezére is esett ez a magány. Hozzátartozóival megszünt minden összeköttetése. Az öreg Stern régen meghalt. Testvérei elszéledtek vidékre s mert sokkal idősebbek voltak nálánál, soha sem is törődtek vele. Csak az öreg Salamon nagybátyját sajnálta, a kivel évekig együtt lakott, mielőtt Pestet elhagyta.

Magányából különös véletlen ragadta ki. Mihály Móricz elnyerte egy tekintélyes könyvkiadó és könyvkereskedő cégnek, a mely egyuttal „Kunstsalon"-jában képkiállitásokat is rendezett szép tiszteletdijjal kitüzött plakátpályázatát.

Ezen a réven személyes összeköttetésbe lépett a cég főnökével, a kinek igen megtetszett a „netter kleiner Ungar". Herr Possinger leánya nagy ambicióval gyüjtötte össze szalonjába az irókat és müvészeket. Mivel a kis festőnek gondozott haja, tiszta gallérja és körme volt s azonfelül még érdekes idegen nációhoz tartozott, hát egyszer s mindenkorra meghivták a „schöngeistige Laura" páros szerdáira.

Csillag Mihálynak első dolga volt, hogy valami jobb szabónál szmokingot, frakkot és Ferenc József-kabátot készittetett. Reáköltötte ugyan minden összekuporgatott pénzét, de nem bánta, mert valahogy érezte, hogy ez lesz a leggyümölcsözőbb tőkebefektetés, a melyet valaha tett.

A Possinger-ház volt az első uriház, a melynek küszöbét életében átlépte. A kissé nehézkes pompával butorozott gazdag polgárház fénye napokig kábultságba ejtette.

Mire e kábultságot s társadalmi lámpalázát leküzdte, azt kezdte észrevenni, hogy tulajdonképpen elemében van. A kellemes, élénk társalgás, a jól öltözött urak és hölgyek, a kik fesztelenül mozogtak a selyembutoros, pálmás, szobrokkal és képekkel diszitett lakásban, mintha csak a szegény boldogult kis Sternné egyik megvalósult álmát varázsolnák elébe, a melyet a kölni vizes üvegecske segitségével idézett föl vágyakozó, szenvedő lelke.

Az érdekes arcu, feketehaju, Boticellifrizurás Laura volt az első urileány, a kivel Csillag Mihály megismerkedett. Alig néhány találkozás után rajongó, félénk imádattal vette körül a nyulánk leányt. A leánynak viszont tetszett a csendes, ábrándos fiu. Possinger papa is megkedvelte. Képeit kiállitotta a „Kunstsalon"-jában" gyakran juttatott neki jövedelmező illusztrációs munkát holmi diszkiadásos müvekben s saját udvari ujságiróival hatalmas reklámot fuvatott neki egyik-másik sikerült munkájáról.

Néhány év mulva, érett megfontolás után, meghatott áldását adta egyetlen leánya és a „kleiner Ungar" frigyéhez.

Csillag Mihály mint „gemachter Mann" került vissza Budapestre, hogy egy jubiláris kiállitáson résztvegyen munkáinak kollekciójával. Finom üzleti érzékével néhány, szépen, a régi divat szerint gondosan kidolgozott portrét és egy sereg, az uj iránynak hódoló, szélesen kezelt tarka vásznat küldött be. Ezzel a lapokban a konzervativ irány kedvelői örömmel hirdették, hogy Csillag Mihály, tulesve a fiatalos tévelygéseken, megállapodott a valódi tudást kivánó nemes müvészetnél. A modernisták pedig fennen hirdették, hogy leküzdte akadémiaszagu kicsinyes modorát s a szabad, széles, szines impresszionizmus hive lett. A megnyitás napján Csillag Mihály fényes cilinderben, kifogástalan szalonkabátban, illedelmes szerénységgel fogadta képei előtt a kultuszminiszter gratuláló szavait, azután belevegyült a nagy urat körutjában kisérő cilinder- és Ferenc József-kabát erdőbe.

A mint a csarnokba értek, a melyben a szobormüvek voltak kiállitva, feltünt neki egy pompásan mintázott, féléletnagyságu csoport, a mely egy sziklára fölkapaszkodó kétségbeesett férfialakot ábrázolt, a kit egy hatalmas zord alak onnan letaszitani készül. „Küzdelem a sors ellen" olvasta le hangosan valaki a katalógusról. A szépen kidolgozott és nagy tudással készült szobormü mögött egy elhanyagolt külsejü magas ember állt, a ki kelletlenül és bizalmatlanul pislogott a közeledő hivatalos csoport felé.

— Wagner! — kiáltotta Csillag s nagy örömmel sietett a visszahuzódó alak felé. Wagner mogorván nézett végig az elegáns alakon s nem lett sokkal barátságosabb akkor sem, a mikor régi pajtása megnevezte magát.

— Hogy hogy megy a dolgom? Hát persze rosszul. Megnősültem-e? Meg hát . . . . Hát igen, a fekete Lizit vettem el, a szobaasszonyom leányát. Gyerek? Persze, hogy van. Van egy egész sereg. Mind rongyos és éhes.

Ezzel röviden megbiccentve a fejét, távozni akart.

— De, Wagner, csak nem mégy most el, most érkezik épp a munkád elé a miniszter!

— Eh, mit, miniszter, mit lát rajtam a miniszter, — ezzel Wagner kiszakitva kezét barátja kezéből, sietve távozott.

Csillag Mihály tudakozódni kezdett barátja viszonyairól. Csakugyan igen rosszul ment

60/3. melléklet

azonnal munkába lépett: *negyven ötven képviselő elkezdett sipolni, fütyülni mindenféle fülhasogató szerszámmal;* némelyek trombitáltak, valaki pedig egy szemeteskocsinak a csengőjét hozta magával és azt rázta fáradhatatlanul. A mint e nagy zenebonába belefáradtak, rettenetes lárma, sőt orditás zugott föl a baloldalról:

— *Pfuj! Pfuj! Gazság! Gazember!*

Justh Gyula fölugrott és az elnök felé ezt kiáltotta:

— Maga gazember! Le onnan az elnöki székről!

Majd *Károlyi* Mihály gróf ugrott föl és ezt kiáltotta a munkapártiaknak:

— A mit önök csinálnak, az gazság! Gazemberekből áll az egész munkapárt!

A munkapártot ez a támadás éppen nem zavarta nyugalmában. *Károlyi* József gróf is a munkapártot szidta:

— Az államkasszából lopott pénzen vásároltak össze benneteket!

A mint a zaj kissé csöndesedett, ilyen szidalmakat lehetett a nagy hangzavarból kivenni:

— *Bali Mihály! Gazság! Gazemberek!*

Zlinszky István fölugorva, rámutat Lukács László miniszterelnökre és fölkiáltott:

— *Ez a legnagyobb gazember!* Ez csalt meg bennünket! Titeket is meg fog csalni! Ő bujtogatta éveken át Justhékat! Ebből kerekedett minden fölfordulás!

— Ő csinálta az isli klauzulát, — tette hozzá *Károlyi* Mihály gróf. — Elárulta az országot!

Óriás fütty, sipolás és zenebona következett erre ismét.

*Hédervár*y Lehel is rákiáltott a miniszterelnökre:

— Csaló gazember!

Kun Béla is fölkiáltott: Lukács László csaló gazember!

— Mi van a közpénzekkel? — kiáltották a baloldalon.

— Osztrák pénzen vásárolt bérencek!

— Megvett kutyák!

És azután leirhatatlan közbeszólások is elhangzottak. *Hazai* honvédelmi miniszter fölkelt a helyéről és kiment a teremből; majd néhány munkapárti képviselő karonfogta *Lukács* László miniszterelnököt és kivezette.

Tisza István gróf, a ki ezalatt az elnöki emelvényen szorgalmasan jegyezgette a rendzavarók neveit, ezt a munkáját befejezve, fölkelt helyéről, s az ülést felfüggesztve kiment a teremből.

A rendőrség bevonul.

Pár perc mulva megjelent az ülésteremben *Pavlik* rendőrfőfelügyelő és utána bevonult mintegy kétszáz rendőr. A rendőrök körülvették az ellenzéki padsorokat, hogy innen senki ne távozhassék. A munkapártiak kivonultak az ülésteremből. E közben a szidalmak egész özöne hangzott el: az ellenzékiek szidtak mindenkit: Tiszát, Lukácsot, a kormányt, a munkapártot, a háznagyot s a rendőröket.

— *Oroszország! Bitangok! Pfuj! Ilyen munkát végezni! Piszkos bérencek!* — s ehhez hasonló kifejezéseket lehetett a nagy zsivajban hallani.

Legjobban szidták az ellenzékiek *Angyal* József háznagyot, a ki a rendőrök kettős sorfala mögött intézkedett.

— Pribék! Gazember! — kiáltottak rá. — Nem szégyenled magad? Kétezer koronáért ilyenre vállalkozni! Aljas, bitang jószág!

Ábrahám Dezső fölkiáltott a karzatra:

— Most elmondhatják otthon, hogy mit csinálnak ezek a gazemberek!

Károlyi Mihály gróf magából kikelve kiáltott föl:

— Lukács és Tisza aljas gazember! Ha ilyet csinálnak, *egyénileg is gazembereknek kell, hogy tartsam őket!*

A képviselők kivezetése.

Pavlik rendőrfelügyelő elővett egy ivet, a melyre Tisza fölirta a rendzavarók neveit. Az iven *Justh* Gyula volt az első. A rendőrfelügyelő odament eléje, tisztelgett neki, és fölkérte, hogy távozzék a teremből.

— Nem megyek, — válaszolt Justh a helyén ülve — én önöknek nem engedelmeskedem!

— Kegyelmes uram, parancsom van...

— Az a parancs törvénytelen! — válaszolt Justh.

— Kénytelen leszek erőszakot alkalmazni...

— Távozzék innen! — mordult rá a rendőrfelügyelőre *Holló* Lajos.

— Kegyelmes uram, — kérlelte még mindig a rendőrfelügyelő Justhot, — nekem parancsom van, kérem, engedelmeskedjék...

És megfogta Justhnak a karját.

— Hol van Tisza, a hóhér! — kiáltott föl a Justh mellett ülő *Weszprémy* István. — Jöjjön ide, ha mer!

Mivel Justh még mindig nem mozdult, a rendőrfelügyelő intett négy rendőrnek. Ezek a szó szoros értelmében fölemelték Justhot a helyéről. Justh ezután a négy rendőr között az ellenzék zugó tapsa közben kiment a teremből.

A következő képviselő, a kit kivezettek, *Polónyi* Géza volt. Polónyit is karonfogták a rendőrök és ugy vitték ki; menet közben fölkiáltott:

— *Becsületes dolog tolvajoktól kivezettetni!*

Őt is megéljenezték a benmaradottak.

Majd *Holló* Lajost vezették ki, azután *Lovászy* Mártont, majd *Batthyány* Pál grófot. Ekkor *Károlyi* Mihály gróf izgatottan fölugrott a padra s a nagy zajban beszélni kezdett, de a mellette ülő képviselők azonnal lefogták és leültették.

Justh János, a kit szintén kivittek a rendőrök, valamit rákiáltott heves gesztussal *Angyal* József háznagyra, a ki a rendőrök kettős sorfala mögött rendelkezett.

— *Leköpte!* — kiáltották a baloldalon. — *Az arcába köpött!*

Mikor *Eitner* Zsigmondot vezették ki, fölkiáltott:

— Pimasz gazember, a ki ezt elrendelte.

— A háznagy érdemrendet kap a közreműködéseért! — kiáltott föl *Sümegi* Vilmos, de a következő pillanatban már őt is fogták a rendőrök és vitték kifelé.

— Tisza István gróf gazember! Lukács László is gazember! — kiáltott föl *Kun* Béla — Angyal József háznagy pedig megfizetett bérenc kutya!

Még be sem fejezte, a mikor a rendőrök már lefogták és vitték.

Most *Szmrecsányi* György következett, a ki Angyal háznagy előtt elhaladva, rákiáltott:

— Maga mit kap ezért?!

Weszprémy Istvánt, *Benedek* Jánost, *Egry* Bélát, *Csuha* Istvánt és *Bikády* Antalt is kivezették.

Csuha utközben a főrendek karzatát aposztrofálta:

— Ha uriemberek, — kiáltotta — akkor elhagyják a karzatot és nem nézik tovább a nemzeten ejtett gyalázatot!

Fernbach Károly, a kit szintén kivezettek, rákiáltott a felügyelőre:

— Hol a rendelet?

— Szóbeli rendeletet kaptam, — felelt a felügyelő.

— Az semmi. Nem megyek!

— Én katona vagyok, — felelt a felügyelő — nekem a parancsot teljesitenem kell!

— Ha 48-ban a katonák igy értelmezték volna a parancsot, — szólt közbe *Förster* Aurél — akkor ma nem volna magyar alkotmány!

— Lehet, — felelt a felügyelő — de én nem tehetek másként!

Rákosi Viktort, *Szabó* Istvánt és *Preszly* Elemért vezették ki ezután.

— Disznóság, a mit csinálnak! Gyalázat! — kiáltott föl *Huszár* Károly.

— Kecskeméthyt fogják meg! — kiáltott föl *Förster* Aurél.

Most *Kelemen* Bélát, *Szalay* Lászlót, *Ivánka* Imrét és *Kállay* Ubult vezették ki. *Barabás* Béla, mikor rá került a sor, felkiáltott:

— Csak az erőszaknak engedek!

— *Érintsék meg a nagyságos urat!* — szólt a felügyelő két rendőrnek.

Ezek rátették kezüket Barabásra, a ki most már kiment a teremből, utközben kiabálva:

— Disznóság! Gyalázat! Gazemberek!

Károlyi Mihály grófot négy rendőr fogta és vitte ki, az ellenzék tapsolt neki.

Szmrecsányi Györgyöt is karon fogta egy rendőr.

— Ez semmi! — kiáltott föl, — egy rendőr nekem kevés!

Tehát négy rendőr vitte ki őt is. Majd *Zboray* Miklós következett, és azután *Károlyi* József gróf. Igen nagy lármát csapott kivezettetése közben a néppárti *Huszár* Károly:

— Miért nem tartóztatják le azokat, — kiáltotta, — a kik az ország pénzét lopják? A kormány milliókat lopott az állampénztárból!

Zlinszky István és *Palugyay* Móric volt az utolsó, a kit kivezettek.

Még két név szerepelt Tisza István gróf listáján: *Kobek* Kornél és *Vertán* Endre. Ezek az urak azonban jelen sem voltak az ülésen.

A rendőrfelügyelő, munkáját bevégezve, az

---

a dolga. A jólelkü festő erre latba vetve minden befolyását, agitálni kezdett, hogy a feltünően szép szoborcsoportot vegye meg az állam. Fáradozása sikerrel járt. Személyesen vitte meg a a jó hirt Wagner szegényes budai lakásába. Müteremül nyomorult deszkapajta szolgált, a mely a nedves udvarban állt s a melyet éppen csak ugy a hogy, fütött egy rozoga kis vaskályha.

Wagner boldogan köszönte meg barátja szivességét s mindjárt egy pompás kis budai kocsmát emlegetett, a hol ihatnának egyet a jó hir örömére.

Csillag néhány portré megrendelése miatt ideiglenesen megtelepedett Pesten. Itt-ott találkozott Wagnerral, a kinek néhány mágnásasszonynál és excentrikus lipótvárosi kisasszonynál, a kiknek kedvük kerekedett egy kis szobrászkodásra, leckét szerzett. Hogy tisztességesen jelenhessen meg, ajándékozott neki még egy rend fekete ruhát is.

Ezeket a leckéket csakhamar elvesztette a boldogtalan Wagner. A hölgyek azt találták, hogy nagyon bor- és dohányszagu és hogy néha különös, zavaros, réveteg nézésü szemmel állit be. Csillag idővel egészen elvesztette barátját szem elől. Roppant el volt foglalva. Portrékat festett. Előkelő jótékony mágnásmulatságokon élőképeket rendezett, járt estékre, dinékre s halomszám használta el a fehér glaszékeztyüt. Egy reggel éppen a tavaszi kiállitásra szánt képeinek akasztásával foglalatoskodott a müesarnokban. Roppant jó kedve volt. A titkári hivatalban épp az elébb adták át neki az udvari estére való aranyszegélyü meghivót. Mire elvégezte a dolgát, zsebredugott kézzel, fütyörészve járta be a kiállitási termeket.

Szórakozottan végignézegette a nagy félköralaku csarnokban kiállitott szobormüveket is. A csarnok legigénytelenebb helyén szemébe ötlött egy keskeny hosszu állványon fölállitott kis kollekció. Mindenféle kis statuett, relif, legtöbbje bronzozott vagy tilgnerizált gipszből. Némelyik csak egészen vázlatszerü, de majdnem mind poros és piszkos. A látszólag hevenyészve tákolt állványon nagy fekete tüllcsokor hirdette, hogy ezek a müvek egy elhunyt müvésznek a hagyatéka. Végtelenül szegényes és szánalmas hatást tett az egész. Csillag lehajolt, hogy elolvassa az egyik szobrocska talapzatára bekarcolt nevet.

„Wagner Pál".

Ösztönszerüleg levette fejéről a kalapját s kulcsolt kézzel sokáig állt ott a siralmas kis kollekció előtt.

Visszaidézte emlékezetébe a magas, vidám barna fiut, a kinek az állványa vagy huszonöt évvel ezelőtt az övé mellett állt. Visszaemlékezett erős csengő hangjára, harsogó nevetésére. Hogy irigyelte ő annak idején jó meleg ruháit s a sok csengő ezüstpénzt, a mely olyan könnyen gördült ki lazán tartott markából... És látta magát mellette véznán, éhesen . . . És most? Végignézett magán. Elegáns ruháján, fényes cipőin, gyürüs kezén, melynek egyikében az aranyszegélyü meghivót szorongatta. Megcsóválta a fejét. Nem értette, hogy maradhatott le régi pajása ennyire az együtt megkezdett utról. Nem értette, mert nem tudta, hogy sikerének nagy részét annak köszönheti, hogy a szegény boldogult kis Stern Eszterről, az anyjáról olyan becses örökség maradt reá. Az a végtelenül kényes, keskeny, kicsiny hajlott orr, a mely meggátolta őt abban, hogy az állott levegőjü, sörszagu, füstös kis kocsmákban jól érezze magát . . .

ellenzék felé fordult, tisztelgett s azután rendőreivel kiment az ülésteremből.

Az ellenzék kivonulása.

Mintegy negyven ellenzéki képviselő volt még a teremben. Ezeknek *Apponyi* Albert gróf azt ajánlotta, hogy vonuljanak ki az ülésteremből, a mire azonban nem nagy hajlandóságot mutattak.

— Vezessenek ki minket is! — kiáltották. — Mindnyájunkat vigyenek ki!

— Van itt még becsületes ember! — kiáltott föl *Förster* Aurél.

A munkapártiak kezdtek lassankint beszállingózni az ülésterembe. Egyszerre bevonult egy honvédezredes hadbiró is.

— Mit keres itt? — kiáltották az ellenzékiek. — Ki vele!

Székely Ferenc igazságügyminiszter az ellenzék felé lépett, és magyarázgatni kezdte, hogy a hadbirót a katonai bünvádi eljárásról szóló törvényjavaslat tárgyalására rendelte be a honvédelmi miniszter.

— Menjen innen! — kiáltották most a miniszterre az ellenzékiek.

— Semmi közünk önökhöz! — kiáltott föl *Mezőssy* Béla. Nem beszélünk többé önökkel!

Székely Ferenc sietve visszaült a miniszteri székébe.

Tisza István gróf ismét megjelent az ülésteremben, és fölment az elnöki emelvényre. Az ellenzék ujra rettenetes zsivajjal és sipolással fogadta.

— Sok a handlé azon az oldalon! — kiáltott föl a munkapárti *Nagy* Sándor.

Ugyanekkor azonban az ellenzék *Apponyi* Albert gróf vezetése alatt kezdett kivonulni a teremből. A kivonulás néhány percig eltartott, és ez alatt folyton sipoltak a kivonulók.

Az ülés megnyitása.

A mikor már az utolsó ellenzéki is kiment, Tisza az ülést megnyitotta és igy szólt:

— A mai ülés megnyitásának pillanatában ugyanazok a szégyenteljes események ismétlődtek, a melyek a tegnap délutáni ülés kezdetén fölmerültek. Ma is ugyanazokat az intézkedéseket tettem, a melyeket tegnap s a rendzavarókat a Házból eltávolittattam.

Zajos éljenzéssel és tapssal fogadta a munkapárt ezt a bejelentést, s azután elhatározták az elnök inditványára azt is, hogy a kivezetett képviselőket a *mentelmi bizottság elé utasitják.*

A házszabályok módositása.

Szinyei-Merse Félix jegyző jelentette ezután, hogy *Vadász* Lipót inditványt adott be a *házszabályok módositása* tárgyában. Az inditvány a következő:

Mondja ki a képviselőház, hogy az 1906—1911-iki országgyülés harmadik ülésszakától az országgyülés végéig hatályban állott házszabályok 250. és 251. szakaszai a jelenlegi házszabályok függelékeként *ujra hatályba lépnek.* Budapest, 1912. junius 5. *Vadász* Lipót.

Az inditvány tárgyalásáról később határoz a Ház.

Ujabb kizárás.

Kiss Ernő előadó tett ezután jelentést a mentelmi bizottság nevében a tegnapi rendzavaró képviselők ügyében. Inditványozta, hogy *Justh* Gyulát *tizenöt* napra, *Bikády* Antalt, *Eitner* Zsigmondot, *Lovászy* Mártont és *Polónyi* Gézát pedig *tiz-tiz napra* zárják ki a Ház üléseiből. Ezt az inditványt a Ház, miután most már csak munkapárti képviselők voltak jelen, természetesen egyhanguan elfogadta és ezenkivül mintegy negyven ellenzéki képviselőt a *Ház megkövetésére* itéltek.

A honvédségi törvényjavaslatot harmadik olvasásban is megszavazták.

A katonai bünvádi eljárás.

Darvai Fülöp előadó ismerteti és elfogadásra ajánlja a katonai bünvádi eljárásról szóló törvényjavaslatot; megemlékezik ez alkalommal Hédervány Károly grófról, a kinek legnagyobb érdeme van e reform létrehozatalában. (Zajos éljenzés és taps.) Mivel az igazságügyi és a védőerő-bizottság nagyon alaposan tárgyalta e javaslatot: nem bocsátkozik a részletekbe, hanem csak utal arra a nagy haladásra, mely nemzeti szempontból is tapasztalható a javaslatban. (Zajos éljenzés.)

Németh Károly szebb és humánusabb javaslatot nem is várt, mint a milyen a most napirenden levő javaslat. Megelégedéssel konstatálja, hogy az eljárás minden fórumán érvényesül a magyar nyelv. Hogy ezt az általános szabályt a sok kivétel lerontja, ezt az ellenvetést nem fogadja el, mert csak annyi kivételt statuál a javaslat, a mennyi a tárgyalás közvetetlensége érdekében föltétlenül kivánatos.

Székely Ferenc igazságügyminiszter minden izében magyar munkának tartja ezt a javaslatot, mely a polgári büntető eljáráshoz is alkalmazkodik. Nagy előnye a javaslatnak, hogy minden fórumon megengedi az ügyvédi segitséget, sőt a sulyos esetekben kötelezővé is teszi. A fölebbezési eljárás is teljesen modern a javaslatban. A miniszter nem gondolja, hogy a javaslat 80. szakasza, mely a szolgálati nyelvet emliti, legalizálná a mai káros állapotot, de ha ugy volna is, a javaslat előnyeit csupán e miatt nem volna helyes fölaldozni. Nagy előnye a javaslatnak az is, hogy a jövőben minden hadbirónak kell tudnia magyarul és hogy a védő minden esetben magyarul beszélhet. Elfogadásra ajánlja a javaslatot. (Zajos éljenzés és taps.)

Blanár Béla szerint a javaslat a modern perrendtartás minden követelményének megfelel; a szóbeliség, nyilvánosság és közvetetlenség teljes mértékben érvényesül benne. Mivel a javaslat nemzeti szempontból is nagy haladást jelent, készséggel megszavazza.

Az *elnök* a vitát berekeszti.

A Ház a javaslatot általánosságban, *Kenedi* Géza és *Almássy* László fölszólalása után pedig részleteiben is megszavazza.

Darvai Fülöp előadó ismerteti és elfogadásra ajánlja a honvédségi bünvádi eljárásról szóló törvényjavaslatot.

Jakabffy Elemér szólalt föl a javaslat mellett, melyben különösen azt a rendelkezést helyesli, hogy az ügyvédeknek is szerepet juttat a katonai biráskodásban.

Az *elnök* ezután a vitát bezárta s a Ház a törvényjavaslatot *általánosságban megszavazta.* A részletes tárgyalás során a javaslat néhány száz paragrafusát *változatlanul* megszavazták.

Az *elnök* jelentette ezután, hogy 36 képviselő, a kit tegnap a teremből kivezettek, mentelmi jogának megsértése miatt panaszt tett. A panaszt a mentelmi bizottság elé utasitották.

Az *elnök* inditványára a ma délutáni ülés napirendjére kitüzték a honvédségi bünvádi eljárásról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalásának folytatását, — továbbá a *debreceni* és *pozsonyi egyetem* alapitásáról s az amerikai szerzői jogi egyezményről szóló törvényjavaslatokat.

A jegyzőkönyv hitelesitése után délután háromnegyed kettőkor véget ért az ülés.

A mai ülés végére néhány interpelláció is be volt jelentve, de az elnök arra hivatkozva, hogy az interpellálni kivánó képviselőket az ülésről részint kivezették, részint kizárták, a bejegyzéseket az interpellációs könyvből töröltette.

Mentelmi ügyek.

A képviselőház mentelmi bizottsága ma reggel kilenc órakor *Plósz* Sándor elnöklésével ülést tartott, a melyen a tegnapi ülésről kivezetett képviselők ügyét tárgyalta, mert ezeket a képviselőket tegnap a Ház a bizottság elé utasitotta. A meghivott ellenzékiek közül csak *Károlyi* Mihály gróf jelent meg az ülésen, a ki mindjárt az ülés megnyitása után szót kért, és ezeket mondta:

— Nem azért jöttem el, mert hivtak, sem azért, hogy mentegessem magam, hanem két nyilatkozatot akarok tenni. Az egyik az, hogy a Ház határozatát, a mellyel engem a mentelmi bizottság elé utasitott és a mentelmi bizottság minden meghozandó határozatát *házszabályellenesnek tartom,* azoknak magamat alávetni nem fogom, bármit határozzon is, magamra nézve azt kötelezőnek elismerni nem fogom. Csak a karhatalomnak engedelmeskedem. Ezt a kijelentést egyébként akár el is hagyhattam volna, mert a következmények igazolni fogják. A másik nyilatkozatom az, hogy a képviselőház tegnapi ülésén a képviselőknek nemcsak mentelmi jogán esett sérelem, hanem személyes szabadságukon is. Justh Gyula élete veszedelemben forgott. Egy közrendőr *revolvert fogott rá,* akkor ugrottam én hozzá, hogy testemmel védjem őt. Több mondanivalóm nincs, nem mentegetem magam, csak ezt akartam a mentelmi bizottság tudtára adni.

Darvay Fülöp előadó kérdést akart intézni Károlyi grófhoz:

— Kérem, gróf ur...

Károlyi azonban nem felelt.

— Jó napot, — szólt a gróf és távozott.

Az eset, a melyről Károlyi gróf tanuságot akart tenni, ugy történt, hogy mikor a tegnap délutáni ülésen Justh Gyula akkor sem akart az ülésteremből távozni, a mikor egy rendőr karonfogta, egy másik rendőr, a ki előtte állott, fölnyitotta a revolver tokját és a revolvert ki akarta huzni, azonban a rendőrfelügyelő meglökte vagy félretaszitotta. Az ügy ennélfogva korántsem volt oly tragikus jelentőségü, mint a minőnek Károlyi Mihály gróf látta.

A tegnapi ülésről kivezetett képviselők közös beadványban jelentették be mentelmi joguknak a megsértését. Ez a beadvány, a melyet valamennyien aláirtak, igy szól:

Tisztelt Elnökség!

A képviselőház junius 4-iki ülésében értesülésem szerint az elnöki székben ülő Tisza István gróf a házszabályok teljes félretételével olyan rendelkezést hirdetett ki mint határozatot, mely szerint a Ház ugyanazon napon délután még egy ülést tart. Képviselői kötelességemből kifolyóan délután négy órakor abból a célból jelentem meg a képviselőház üléstermében, hogy ott a törvénytelenül kitüzött ülés tanácskozása ellen *a házszabályok jogrendjét megvédelmezzem.* Ezen kötelességem teljesitése közben Tisza István gróf nagyszámu rendőri karhatalmat rendelt be a képviselőház üléstermébe, a mely karhatalom vezetője Tisza István parancsára hivatkozva, engem képviselői jogaimra való hivatkozásom ellenére a karhatalom tettleges alkalmazásával az ülésteremből, sőt az országházból eltávolitott. Minthogy Tisza István gróf ez erőszakos eljárásával személyemben az alkotmány egyik legfőbb biztositékát képező képviselői mentelmi jogot *a legdurvábban megsértette,* az esetet kötelességszerüen ezennel bejelentem és kérem a tisztelt elnökséget, hogy e bejelentésemet további házszabályszerü eljárás céljából a képviselőház elé terjeszteni sziveskedjék.

A beadványt a Ház a ma délelőtti ülésen a mentelmi bizottsághoz utasitotta.

A két ülés között.

A kivezetett képviselők.

Justh Gyulával az üléstermen kivül már nem bántak oly gyöngéden a rendőrök, mint benn az ülésteremben: künn a folyosón ugyancsak megmarkolták, mind a két kezét lefogták és ugy vezették és tuszkolták kifelé.

A lépcsőházban megállt Justh és fölkiáltott:

— Tovább nem megyek, mert maguk törvénytelen dolgot cselekszenek. Csak a tettleges erőszaknak engedek.

— Rendőrök, fogják meg, és vigyék! — adta ki a parancsot *Schmidt* rendőrfelügyelő.

És a rendőrök ujból lefogták és tovább tuszkolták Justhot. Mikor az előcsarnokba értek, a rendőrfelügyelő odaszólt a szolgáknak:

— Hozzák a kegyelmes ur kalapját!

— Nem kell! — kiáltott Justh indulatosan. — Én ugyis itt maradok. Még egyszer figyelmeztetem önöket, hogy nincs joguk engem innen eltávolitani.

— Fogják meg és vigyék! — adta ki ismét a parancsot a rendőrfelügyelő.

A rendőrök megfogták Justhot és kivezették a kapun. Justh az izgalomtól remegve künn állott az utcán, hajadonfővel, gyürött ruhában . . . De még itt sem hagyták békén. Schmidt felügyelő odament hozzá:

— Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy nincs joga a Házba visszatérni.

Justh néhány percig hajadonfővel ácsorgott a kapu előtt, mig végre egy szolga kihozta utána a kalapját és a botját. Csakhamar sürü egymásutánban érkeztek a kivezetett képviselők. Mikor már körülbelül tizen lehettek együtt, a kijárónál intézkedő *Schmidt* Ede rendőrfelügyelő fölszólitotta a képviselőket, hogy a bejáró csarnoka alól távozzanak el. A képviselőknek nem tetszett a rendelkezés és nem igen hajlottak a szóra, mire a rendőrfelügyelő négy csendőrt szólitott a bejáró elé s ujra kérte a képviselőket, hogy távozzanak.

— Talán Pestről is kitiltana? — mondotta indulatosan *Eitner* Zsigmond.

— *Az volna a legjobb,* — felelte a türelmét vesztett rendőrtisztviselő.

Szmrecsányi György éppen abban a pillanatban érkezett két rendőr karján a kapu elé, a mikor ujabb hosszu rendőrcsoport igyekezett a főbejárón át a képviselőházba. A rendőrök láttára nevetve kiáltott föl Szmrecsányi:

— Hát az nem elég, a mi benn van?

Mikor *Károlyi* Mihály gróf elhagyta a bejárót, egy fotográfus toppant eléje. Láthatóan boszantotta a fotográfus okvetetlenkedése, a kinek a kezével intett, hogy menjen. E közben nem vette észre, hogy abban a pillanatban egy mozgófénykép-fölvétel készült róla. Volt olyan képviselő is, a ki mikor a bejárót elhagyta, igy kiáltott föl:

— Nincs itt fényképező-gép? Hadd lássa az ország, mit csinálnak velünk!

Károlyi Mihály gróf a rendőrtisztviselőktől bocsánatot kért a heveskedéseért.

— Bocsánatot kérek, ha önöket megbántottam. — mondotta. — Önök nem tehetnek róla. Azzal a gazember Tiszával azonban leszámolunk!

Félóra mulva már egészen tekintélyes volt a kivezetett s részben kivonult képviselők tábora. *Justh* Gyulának jobb kedve lett s tréfálkozva mondotta az egyik bécsi lap munkatársának:

— Jaj, de jó, most már *vogelfrei* vagyok!

Szterényi Józseftől, a ki éppen ekkor távozott a Házból, egy ujságiró megkérdezte:

— Hogyan, a kegyelmes urat is kidobták?

— Dehogy, — válaszolt Szterényi — engem nem dobnak ki!

Justhék az utcán.

Nemsokára elindult a képviselők csoportja. Ki erre, ki arra ment s az utcákon sokáig éljenzés jelezte, a mint egyik-másik kirekesztett honatyát fölismerte az utca közönsége.

Justh Gyula *Zboray* Miklóssal, *Huszár* Károllyal, *Bakonyi* Samuval és *Batthyány* Pál gróffal együtt gyalog indult hazafelé. Az Akadémia-utcán mentek végig. Óriás csoport volt a nyomukban. A főkapitányság épülete előtt *Kosztka* Emil rendőrfelügyelő vezetésével egy szakasz gyalogos rendőr állt sort és oszlásra szólitotta föl a tömeget, a mely abcuggal felelt. A rendőrök már oszlatni kezdették, a mikor *Kosztka* Emil felügyelő észrevette Justh Gyulát. Az oszlatást abbahagyták és Justh Gyula folytatta utját a tömeg kiséretében.

Végigvonult a Dorottya-utcán, Gizella-téren, Váci-utcán. Justh a Kigyó-utcán át a Ferenciek-terére jutott. Ott összeütközés támadt a tömeg és a rendőrök között. *Szirmay* Andor rendőrtanácsos és *Glósz* Imre rendőrfelügyelő csendőröket vezényeltek a tömeg ellen. Justh Gyula tiltakozására azonban félrevonultak és a tömeg folytatta utját.

Ekkor már fölszaporodott a tömeg körülbelül ezer főre. Szünet nélkül zugott az éljenzés és abcugolták Tiszát. Justh Gyula a Károly-körutra fordult be, a mikor a csendőrök Justh Gyula mögött hirtelen elzárják az utcát és *szuronyt szegezve utját állták a tömegnek.*

A Muzeum-körut sarkán, a Ehm-féle vendéglő előtt izgalmas esemény történt. A vendéglő előtt táborozott a 38-ik gyalogezred 5-ik százada. *Glock* kapitány föloszlásra szólitotta föl a tömeget. *Justh* Gyula izgatott hangon szólt a kapitányhoz:

— A parlamentből kivertek, hazafelé menet most már kétszer állják utamat. Mondják meg, merre menjek?

A kapitány nem is hederitve Justh Gyula fölszólalására, oszlatást vezényelt. Ebben a pillanatban ért oda *Szirmay* Andor rendőrtanácsos, a ki a fegyveres erővel tulajdonképpen rendelkezik és fölvilágositotta a kapitányt, hogy Justh Gyula képviselőt és társait át kell bocsátani, de a kisérő tömeget akadályozzák meg további utjában. A kapitány Justh Gyulához fordult és megkérdezte:

— Hová akar menni?

— Ahhoz semmi köze — válaszolt Justh Gyula.

A kapitány indulatosan pattant föl:

— Most már én nem engedem!

— Szuronyt szegezz! — vezényelt.

Negyven szurony meredt hirtelen Justh Gyula mellének. Leirhatatlan izgalom támadt, a tömeg ezt kiáltozta:

— *Gyilkosok, hóhérok!*

Minden pillanatban ugy látszott, hogy a bakák rohamra indulnak, csak a rendőrtanácsos föllépésének köszönhető, hogy a kapitány a képviselőket szuronyrohammal nem verette szét. A mikor a rendőrtanácsos megmagyarázta a kapitánynak, hogy a képviselőket mentelmi jog védi, utat engedett nekik és Justh csak azután tudott eljutni a Pannónia-szálló éttermébe, a hol az ellenzéki képviselők együtt ebédeltek. A tömeg, a mely a déli órákban a rendkivül forgalmas Rákóczi-uton mintegy 1500 főre szaporodott, csak akkor oszlott szét, a mikor lovascsendőrök, gyalogos rendőrök és egy század gyalogság fölvonult ellenük.

A kávéháztól a Házig.

Az ellenzéki képviselők délután félhárom óra tájban kezdtek gyülekezni az Országház-kávéházban. Ott izgatottan tárgyalták a délelőtti ülés alatt történteket. A mikor már körülbelül nyolcvanan voltak együtt, elindultak az országháza felé. A parlamenti palota képviselőházi bejárója előtt, a kocsiföljáró párkánya mentén, a gyalogjárón csendőrök és rendőrök állottak sort. Csendőr- és rendőrtisztek verődtek csoportokba, a kiknek intésére minden közeledőt megállitottak a rendőrök. A nézőközönség az Andrássy-szobor körül huzódó parkozott részen álldogált, azonban csoportosulást nem türt meg a rendőrség. Sok ember állott az országház-téri villámos megállónál, a Báthory-utca sarkán, az Országház-kávéházzal szemben.

A mikor az ellenzéki képviselők, élükön *Apponyi* Albert gróffal, *Justh* Gyulával elindultak a Házba, félnégyre járt az idő. Az utcán a közönségből sokan éljenezni kezdtek. Ez az éljenzés a képviselők egész utján tartott.

Mire a menet a képviselőház bejárója elé ért, csapatjuk megnőtt, mert itt is, ott is csatlakozott hozzájuk egy-egy képviselő vagy érdeklődő. A képviselőház kapuja előtt *Schmidt* Ede rendőrfelügyelő megállitotta őket. Elől ment Apponyi. Neki nem szólt egy szót sem, hanem a mikor *Justh* Gyula be akart lépni, eléje állott:

— Kegyelmes uram, a törvény nevében megtiltom, hogy belépjen!

— Nekem jogom van belépni. Mit akar maga?

Dessewffy terembiztos ivet tartott a kezében, a melyre azoknak a képviselőknek a neve volt ráirva, a kiket a Ház elnöke délelőtt kivezettetett. Ezt a listát nézte meg minden ellenzéki képviselő közeledésére s a rendőrtiszt rögtön megállitotta azt, a kinek a neve a lajstromban szerepelt.

A mikor Justh látta, hogy nem engedik be, fölháborodott:

— Gazemberek! Törvénytipró gazemberek! — mondotta.

Az összesürüsödött, egymásnak szoritott csapatban a legélesebb kifakadások hallatszottak.

— Nekünk jogunk van bemenni, — mondották a képviselők — bennünket a választóink küldtek! Gyalázat, törvénytelenség!

— Nekem jogom van bemenni, — kiabálta tovább Justh Gyula; — minden áron bemegyek!

A rendőrtisztviselő ekkor a következőket mondta:

— Kérem, akkor kénytelen lennék erőszakot alkalmazni!

Justh Gyula azonban nem engedett. Schmidt rendőrfelügyelő ekkor rendőrökért küldött be az országháza épületébe. Még mielőtt a rendőri segitség megérkezhetett volna, Justh Gyula elindult. A tömeg hátulról szoritotta Justhot és Apponyit, a kik bejutottak a küszöbön tulra. A rendőrfelügyelő Justh elé ugrott, hogy megakadályozza belépését, azonban *Justh meglaszitotta* és a mögötte lévők szoritásának segitségével *bejutott az üveges ajtón. Huszár* Károly országos képviselő, a ki szintén a kitiltottak között volt, *botjával betörte az üvegajtó egyik tábláját* és hangosan ezt kiáltotta:

— Én országgyülési képviselő vagyok, nekem jogom van ide bejönni. Engem nincs joga semmiféle rendőrnek ebben megakadályozni.

Justh Gyula és a képviselők ezután akadály nélkül bejutottak a Házba. Kevéssel a tömeges behatolás után *Holló* Lajos érkezett a kapu elé, de a rendőrtisztviselő utját állotta:

— Bocsánat, képviselő ur, nem engedhetem be.

— Miért?

— Parancsom van, hogy azok közül a képviselő urak közül, a kik itt föl vannak jegyezve, ne bocsássak be senkit.

Holló Lajos indulatosan vágott vissza:

— Ez mégis csak gazság!

Erre Dessewffy terembiztos kezdte magyarázni a dolgot. Holló azonban indulatosan rászólt:

— Mutassa meg azt a rendeletet, a mellyel kitiltottak! Engem a mentelmi bizottság a Ház megkövetésére itélt, nem pedig kizárásra!

Ugyanekkor érkezett oda *Szmrecsányi* György. Őt sem engedték be. Ekkor már több ellenzéki képviselő gyült oda.

— Gazemberek, törvénytipró gazemberek! — kiáltotta Szmrecsányi, és fölháborodva tárgyalta a dolgot. A mikor látta, hogy nem boldogul, dühösen elment.

Ekkor már *Gál* Sándor is ott volt.

— Pardon, képviselő ur, utasitásom van, hogy ne bocsássam be. — mondotta a rendőrtiszt.

— De miért?

— Nekem ez az utasitásom!

— Én nem vagyok kitiltva. Ez lehetetlen!

Gál Sándor egyideig ott állott tétován, majd elment az Andrássy-szobor mellé, a hol több ellenzéki képviselő álldogált.

A délutáni ülés.

Tisza István gróf nem szereti a kopott eszközöket. Olyan ő, mint a kényes kártyajátékos, a ki az olyan paklit, mellyel egyszer-kétszer játszott, már elveti és ujat vesz elő. Neki mindennapra van uj és meglepő gondolata. Ma délutánra az volt az ujitása, hogy azokat a képviselőket, a kiket ő már kétszer kivezettetett a rendőrökkel, *mint visszaeső bünösöket,* egyáltalán nem bocsátja be a Házba, akár kizárta őket a mentelmi bizottság, akár nem. És pedig nem bocsátja be őket sem ma, sem máskor, mindaddig, a mig a Ház másként határoz. Ez okból tehát a délutáni ülés előtt átadott a Ház kapujában nyüzsgő rendőröknek és csendőröknek egy hosszu lisztát, melyre vegyesen rá volt irva a mentelmi bizottságtól már kitiltott és a csak Tisza gróf utasitására délelőtt kivezetett képviselők neve, s mikor ezek be akartak menni a Házba, a csendőr a szuronyát tartotta az orruk elé:

— Eddig és tovább nem!

Más helyen meg van irva, hogyan gyülekeztek az ellenzéki képviselők a kávéházban és egy részük hogyan tört át a fegyveres erőn, benyomulva a képviselőházba. Ott folytatom, a hol a képviselőknek ez a diadalmas csoportja, sok baj és viszontagság után, fölért a folyosóra és bevonult az ülésterembe. Kevesen voltak, mert nem mindegyik győzte a nagy akadályversenyt. A magános vándort, a ki egyedül érkezett a Ház elé, ha kiutasitott ellenzéki lélek volt, künn rekesztették.

A kis csoport magánkivül volt, sulyosan panaszkodván, hogy Tisza már előlegezi a mentelmi bizottság itéletét, mielőtt az határozott volna és a Ház javaslatát elfogadta volna. Azt mondták, hogy ez koronája minden törvénytiprásának, mert ez már nem is a házszabályon, hanem a törvényen gázol át. Mind a mellett kiadták a jelszót, hogy siri csöndben várják meg a következendőket, mert ez már oly szomoruságos eset, hogy csak a gyász némasága illik hozzá. De nem is volt kivel perlekedni, mert *a többségből egyetlen lélek sem volt jelen.* Olykor bedugta valaki a fejét a jobboldali ajtón, de aztán ugy kapta vissza, mintha kigyó csipte volna meg.

— Nem merik nézni a müvüket! — morogták az ellenzéken.

Elmult négy óra s még senki sem jelentkezett az elnöki emelvényen s a többség óriási táborhelyén. Ott ültek mély csöndben a baloldalon *Apponyi* gróf (ő is a kordontörő csapatban volt, remélve, hogy igy talán mégis ránehezedik egy rendőrkéz), *Justh* Gyula, a ki ugyan már ki volt zárva mentelmileg tizenöt napra, bement a Házba (a kegyelmes urat jelenleg már *negyvenöt napra* kizárta a Titanic gyorsaságával müködő mentelmi), *Károlyi* Mihály gróf is ott ült, ezuttal a szélsőbal szélső szárnyán és több olyan képviselő, a kit bizonyos időre kizártak.

Végre belépett — ő. Ő, a ki két nap óta a legfontosabb és a legtöbbet szónokló szerve a képviselőháznak: Pavlik rendőrfőfelügyelő. Pavlik és a száz rendőr. Én már ismerem arc szerint is a száz rendőrsipkás magyart. Ismerem a két rendőrőrmestert harcsabajuszával; azt a nyurga közrendőrt, a ki oly barátságosan pislog Zboraγra („Enyém lesz nemsokára ez a

nagyságos ur!"), azt a kis tömzsit, a kinek tulipiros arca oly kellemesen üt el a képviselő urak sápadt ábrázatától s a többit. Ők már belevették magukat a Ház képébe.

— Hahó! Már megint itt vannak! — riong az ellenzéki seregecskéből.

— Csitt! — hangzik más szájakból. — Legyünk komolyak.

Igy hát most tisztán lehet hallani a karzatról, a mint *Pavlik* elmondja egyikét számtalan képviselőházi szónoklatainak:

— Felszólitom azokat a tisztelt képviselő urakat, a kiket délelőtt a képviselőházból az elnök kivezettetett, sziveskedjenek távozni.

— Ez törvénytelenség! — felelnek. — Az ülést még meg sem nyitották.

— A mentelmi bizottság még nem is intézkedett.

— Ki rendelte el, hogy képviselőket innen kivezessen?

Ilyen kérdések hangzanak. Pavlik felel:

— A képviselőház elnöke rendelte el. És kérem a képviselő urakat, távozzanak el önként.

— Olvassa föl a névsort. Azt sem tudjuk, kit akar kivezettetni.

Laczkovics terembiztos ott áll Pavlik mellett, előveszi az iv papirt s kezdi az olvasást:

— Ábrahám Dezső.

Erre zaj támad. Gazság! Gyerünk ki! Menjünk ki mind! Maradjunk.

Végre is maradnak s megismétlődik, de most csendben, a kivezetés ismert jelenetsorozata, mikor a felszólitott képviselő a szives hivásra nem mozdul — csak az erőszakra. Az erőszak az, hogy Pavlik előszólit egy rendőrt:

— Tegye a kezét a nagyságos urra!

A képviselő erre fölkel és a maga egy vagy két rendőrével kivonul. Olykor egy elkeseredett hang:

— Ne a törvényre hivatkozzék, hanem az erőszakra.

A legtöbb szó nélkül kivonul, *Barabás* Béla azonban egy kis dikciót is intéz a rendőrséghez, hogy az ülést meg sem nyitották, őt a mentelmi bizottság ki nem zárta, tehát figyelmezteti, hogy nincs joga őt innen kivezetni. A rendőr azonban könyörtelenül megérinti a delegáció egykori elnökének karját és ő kivonul.

Igy vonul ki egymásután *Batthyány* Pál gróf, *Beck* Lajos, *Károlyi* József gróf, *Károlyi* Mihály gróf, *Justh* Gyula, *Eitner* Zsigmond, *Ivánka* Imre, *Lovászy* Márton, *Sümegi* Vilmos, *Preszly* Elemér, *Polónyi* Dezső, *Zlinszky* István, *Fernbach* Károly, *Csuha* István, *Bikády* Antal, *Veszprémy* István, *Szabó* István (nagyatádi), *Justh* János, *Zboray* Miklós, *Palugyay* Móric, *Kelemen* Béla, *Kállay* Ubul, *Huszár* Károly.

Valahány kivonul, éljenzés kiséri. Ám az éljenzés egyre halkul, — mert egyre fogy az éljenző száj. Végre kimerül a névsor.

— Vigyázz! Indulj!

A rendőrök kivonulnak s utánuk fölkerekedik az ellenzék hátramaradt kis csoportja is és néhány paprikás zokszóval kivonul.

Alig lépett ki az utolsó ellenzéki mohikán, megjelenik a jobboldali mezőn az első fecske: *Hegedüs* Loránt. Szétnéz az üres teremben, melynek padjai oly elhagyottak, mint a milyen egy kihalt csillag lehet. De nem sokáig. Az első emberi alakot, mely a kihült, néma csillagzaton megjelent, ujabbak, egész csoportok követik és végre beömlik, vigan, nevetkérezve, az egész munkapárt. Ott ül már *Lukács* is helyén és feltünően jókedvüen beszélget hiveivel. Megjelenik *Tisza* is (az obligát éljen és taps) s megkezdődik az ülés, mely — teringette! — nagyon hasonlit valamely munkapárti értekezlethez.

Tisza megragadja az alkalmat, hogy megokolja mostani eljárását és hivei előtt alaposan bemártsa az ellenzéket (ha ugyan szükség van ez exkluziv társaságban az ellenzék bemártására!), mely fölhasználta az ő elnéző jóakaratát, a midőn ma reggel bebocsátotta a Házba, hogy botrányos és gyermekes csinyeit folytassa. Azért tehát ugy határozott a már egyszer rendőrileg kiutasitott képviselők sorsáról, hogy *most már mindaddig távol tartja őket a Házból*, a mig a mentelmi bizottság és a Ház nem határoz róluk. Azt mondotta, hogy ha nevetségessé akarta volna tenni őket, inkább meg kellett volna engednie, hogy még tizszer eljátszák a komédiát, sőt meg kellett volna hivnia a mozik fotografusait, hogy örökitsék meg őket egész hitványságukban . . . A *mi pártérdekünk* tehát az lett volna, hogy megengedje a komédia folytatását, de mást parancsoltak a felsőbb érdekek.

Igy beszélt Tisza. És nem vette észre, hogy neki, az elnöknek, nem szabad a „mi pártérdekünkről" beszélnie. De hát olyan szépen, bizalmasan magukban voltak az urak, hogy nem csuda, ha egy percre a Lloyd-klubba képzelte magát.

Azután megkezdődött a munka. Az uj egyetemek törvényjavaslata. Szép vita. Hosszu beszédek. Taps. Ünneplés. Harmónia. Akárhány mameluk-kebelből szállhatott föl efféle sóhaj: Milyen könnyü lenne az élet, ha az ellenzéket mindig ki lehetne hordatni a határra!

A kapun kivül.

Négy óra után már feltünt az első kivezetett képviselő alakja a képviselőházi kapuban. *Ábrahám* Dezső volt egy rendőr kiséretében. Az utcára kisérték. Nyomban utána *Beck* Lajos következett, a kit *Károlyi* Mihály gróf követett. A grófot két rendőr vezette karon fogva. Arca sápadt volt a fölindulástól. A mikor a kapun kiértek vele, elengedték a rendőrök. Ekkor megállott a kiugró közepén és indulattól remegő hangon kiáltotta:

— Ez a törvény? Ez a házszabály? Ezt Tisza tette! Gazemberség!

Justh Gyulát *Ivánka* Imre és *Eitner* Zsigmond kiséretében vezették le. Valamelyikük kifakadt. A pártvezér magából kikelve kiáltotta:

— Van itt még törvény? Itt ököljog van!

Fia kiséretében ment el. Az Akadémia-utca sarkán hirtelen csoportosulás támadt és a közönség megéljenezte Justhot. A többi ellenzéki képviselő *Apponyi* Albert gróffal az élén az Andrássy-szobor mellett gyült össze. Valamennyien föl voltak háborodva és izgatott hangon tárgyalták az eseményeket. Félöt órakor a Zoltán-utca sarkán villámosra ültek. A felszálló helyen körülbelül száz ember várta őket, a kik riadó éljenzéssel üdvözölték Apponyi grófot. Ez volt az utolsó mozgalmas jelenet a képviselőház körül. Azontul már csak a téren cirkáló csendőrök s a beszélgető tiszti csoportok kölcsönöztek valamelyes elevenséget a parlament környékének.

Az ülés megnyitása.

A kizárt képviselők eltávolitása után a teremben lévő rendőrök kivonultak, mire a teremben maradt ellenzéki képviselők most már rövid tanácskozás után szintén elhagyták a termet, miközben a munkapárti képviselők megjelentek a teremben. *Nagy* Sándor egyenesen *Justh* Gyula helyére ült s több munkapárti képviselő követve példáját, szintén a baloldali padokon foglalt helyet.

Félöt órakor megjelent az elnöki emelvényen *Tisza* István gróf és megnyitva az ülést, a következőket mondotta:

— A mai ülés megnyitását ujból egy olyan incidens előzte meg, a melyről pár szóval jelentést kell tennem a tisztelt Háznak (Halljuk! Halljuk!) A midőn a tegnapi botrányok után azokat a képviselő urakat, a kik botrányos magaviseletükkel a tanácskozást lehetetlenné tették, a Házból eltávolittattam, ennek az eltávolitó rendelkezésemnek hatályát csak a tegnapi ülésre terjesztettem ki, abból indulván ki, hogy miután ilyen kihágásnak első izben való elkövetésekor az ilyen képviselő urakkal szemben maga a Ház sem gyakorolhat a házszabályok 255. szakasza értelmében kizárást, természetszerüleg az elnök rendelkezése sem terjedhet tovább, mint az azonnali intézkedést megkövetelő szükség idejére. (Ugy van!) Azok a képviselő urak, a kik a tegnapi ülésen azt a botrányt elkövették, a mai délelőtti ülésbe zavartalanul bejöhettek. Ezt a lehetőséget fölhasználták arra, hogy ugyanazon sajnálatos és gyermekes csinyeket, (Ugy van! Ugy van!) ismételték, a melyeket tegnap elkövettek, minélfogva ujból való eltávolitásuk és ügyüknek másodszor a mentelmi bizottsághoz való utasitása vált szükségessé. (Helyeslés.) Ilyen viszonyok között ugy fogtam föl elnöki kötelességemet, hogy most már nemcsak eltávolitanom kell őket, de miután már két izben követték el ezt a *sajnálatos és nevetséges botrányt*, a Házból távol is kell tartanom mindaddig, *a mig a képviselőház ügyük fölött nem határozott*. (Helyeslés.)

Ha mást nem néztem volna, mint magában véve azt a szintén egészen jogosult szempontot, hogy ezeknek *a képviselő uraknak viselkedését teljesen nevetségessé tegyem*, hát mindennap kétszer meghivtam volna őket az ülésre és fölkértem volna, hogy *sziveskedjenek ugyanazt a szánalmas korcsmai komédiát*. *(Ugy van! Ugy van! Zajos éljenzés és taps.)* a melyet itt kétszer eljátszottak, legalább tizenkétszer eljátszani és legalább tizenkétszer még fényképészek és mozifelvevő gépezetek számára ismételni, *(Zajos helyeslés és taps.)* hogy ezt az egész *nyomoruságos és hitvány komédiát* a maga valódi szinében mutathassák be az ország szine előtt. *(Zajos helyeslés és taps.)*

A többség pártérdeke határozottan az lett volna, hogy a *képviselő uraknak ezt a kis játékát ne zavarjuk*. De a képviselőház elnökét pártérdek nem vezetheti. *(Élénk helyeslés.)* Azt hiszem, hogy a magyar képviselőház *nem ilyen kisded játékok szinhelyének való*. *(Élénk helyeslés és taps.)* Az az elnök, a ki a képviselőház rendjének, csendjének és méltóságának őre, törvény és házszabály szerint mulasztást követett volna el, ha hasonló jelenségek ismétlését szükség nélkül lehetővé tette volna. *(Élénk helyeslés és taps.)*

Ebből indulva ki, intézkedtem akként, hogy az illető képviselő urak mindaddig, mig a Ház a mentelmi bizottság javaslata alapján ügyükben nem határozott, az ülésteremben meg ne jelenjenek. Miután a képviselő urak ennek ellenére megjelentek az ülésteremben, gondoskodtam ujra eltávolitásukról. *(Élénk helyeslés.)* Ezt az ujabb incidenst azonban, tekintettel arra, hogy a mentelmi bizottság javaslata ugyis a Ház elé kerül, és tekintettel arra, hogy nagy hiba volna az ő egész viselkedésüket *kelleténél tragikusabban fölfogni*, (Helyeslés.) ujabb intézkedés tárgyává tenni nem kivánom. *(Élénk helyeslés és taps.)*

E szavak után jelentette az elnök, hogy következik a

honvédelmi perrendtartás

részletes tárgyalása. A Ház szakaszonkint is elfogadta a törvényjavaslatot, mire az elnök a javaslat harmadszori olvasását a legközelebbi ülésre kitüzte. Következett a

debreceni és pozsonyi tudományegyetem

fölállitásáról szóló törvényjavaslat, a melyet *Kammerer* Ernő előadó ismertetett.

Berzeviczy Albert: Lényegre nézve mindazzal, a mit az előadó mondott, teljesen egyetért. Az egyetemek szaporitásának szükségességét hangoztatni ma már nem szükséges. Több egyetemet egyszerre fölállitani már csak azért sem lehetséges, mert a dolog komolyságát is leszállitja egyszerre öt-hat egyetemnek a fölállitása, nem is szólva az anyagi nehézségekről, és arról a megoldhatatlan dologról, a mely a szükséges szellemi erők hiányából fakadna, mert egyetemi tanárokat nem lehet tömegesen, csak ugy, mint óvónőket, vagy tanitókat kinevezni. Épen azért igen helyesnek tartja a kultuszminiszter határozott tervét, a mely két egyetem mellett döntött.

A mi Pozsonyt illeti, ennek a helynek megokolásához alig szükséges hozzászólani, mert azok közé tartozik, a kik legrégebben állást foglaltak a pozsonyi egyetem mellett. Szivesen elismeri, hogy azoknál a jelentékeny áldozatoknál fogva, a melyeket Debrecen és a református egyház hozni hajlandó és a mellett a nagy és fényes történeti mult mellett, a mellyel Debrecen kulturális intézményei birnak, Debrecennek is megvan a képessége arra, hogy az első egyetemet nyerő városok sorába emelkdjék. Örül, hogy a javaslat megokolása határozottan hangoztatja azt az elvet, hogy nekünk csak állami egyetemek fölállitására van szükségünk. És ettől az elvtől eltérni nem szabad. A megokolás hangoztatja az egyetemek gyakorlati föladatait s hogy nem fognak elzárkózni attól, hogy szorosabban vett gyakorlati célokat szolgáló, esetleg rövidebb kurzusokat is bevezessenek. Ebben az esetben talán nálunk az érdeklődés és a figyelem az egyetemek iránt a közönség körében emelkedni fog. A szóló bizonyos fokig hajlandó honorálni ezt a szempontot, de fél, hogy az egyetemet gyakorlati célok kedvéért nagyon is belevinnék a közönség érdeklődésének szélesebb körébe. Nálunk általában a tudomány megbecsülése nem áll valami magas fokon és ez okozza azt is, hogy az egyetemek meglehetősen izoláltan állanak. S nem foglalják el azt a poziciót, a melyet elfoglalnak például Németországban. Ez a viszony és ez a helyzet azonban inkább a müveltség általános szinvonalának emelkedésével fog javulni és nem szabad ennek a helyzetnek javitása érdekében az egyetemeket sajátképpeni rendeltetésük magas polcáról sem-

miképpen sem leszállitani. De azt azért magam is helyeslem. ha azt a nagy szellemi tőkét, a mely az egyetemekben rejlik, bizonyos tekintetben a közönség szélesebb rétegeire is gyümölcsözővé tesszük.

Kénytelen vagyok még megemlékezni egy eszméről, a közgazdasági egyetemről. Elismerem, hogy a közgazdasági tanitás számára kell valami uj intézményről gondoskodni. Helyes volna valamelyik egyetemmel kapcsolatban mezőgazdasági fakultást fölállitani erre a célra. De nem hinném, hogy egy közgazdasági egyetem fölállitásával a közgazdasági doktorok a közgazdasági bajokat is orvosolni tudnák. (Derültség.)

Habár a törvényjavaslat a pozsonyi jogakadémiának jelenlegi minőségében való megszüntetését nem is mondja ki, valószinüen vagy azt tervezik, hogy ezt a jogakadémiát államositani fogják és ugy illesztik be a pozsonyi állami egyetembe, vagy pedig a pozsonyi jogakadémiát egyáltalán megszüntetik és a pozsonyi egyetem jogi fakultását attól függetlenül állitják föl. Erről a bizottsági jelentésből értesülök, ugyancsak abból látom azt is, hogy Debrecenben az orvosi kar fölállitását már most tervezik oly módon, hogy a város fogja épiteni azt a közkórházat, a mely az egyetemi klinikát fogja magában foglalni. A megoldásnak ezt a módját is elfogadom, bár célszerübb volna, ha a klinikákat az állam épitené meg. De ha már a város épiti a klinikákat, akkor biztositsa a miniszter a jogát, hogy az épitkezés ugy történjék, hogy az egyetemi oktatás céljainak minden tekintetben megfeleljen.

Kijelentem, fejezte be beszédét, hogy a javaslatot elfogadom és azt a reményemet és óhajtásomat fejezem ki, hogy ennek a javaslatnak a törvényerőre emelése jelentse sok áldatlan és meddő politikai harc után az áldásos, termékeny nemzeti kulturmunka korszakának beköszöntését. (Élénk tetszés, éljenzés és taps.)

Szász Károly: Elismerését fejezi ki Berzeviczy Albertnek, a ki alapját vetette meg az uj egyetemeknek, a melyeknek hosszu időn át szóval és tudományos munkákkal szolgálatába állt. Beszédének végén arra kérte a kultuszminisztert, hogy az uj egyetemeken mindjárt a fölállitáskor bölcsészeti fakultás legyen s különösen hangoztatja ennek szükségességét a pozsonyi egyetemnél. Hasonlóképpen kéri a miniszter urat, hogy a debreceni egyetem fölállitásánál az orvosi fakultást is azonnal állitsa föl.

Blanár Béla a kassai egyetem fölállitása érdekében szólal föl. A javaslatot örömmel üdvözli.

Balogh Jenő államtitkár: A magyar közmüvelődés és közoktatás történetében a mai nap mindenkor emlékezetes marad. Évtizedes küzdelem során, több mint harmincéves előkészület után eljutottunk odáig, hogy az országgyülés az egyetemek fölállitásával foglalkozhatik. Az egyetemek tulzsufoltsága régen szükségessé tette ezt. Másrészt oly müveltségi középpontok teremtése is szükséges volt, a melyek az ország előmenetelének biztos alapjaiul fognak szolgálni. Reflektál ezután Berzeviczy szavaira s elmondja, hogy az egyetemi erők előkészitésére, illetve a tanárok kiképzésére a kormány nagy gondot fog forditani s a miniszter hat fiatal erőt külföldre küldött ki, a kik ott fogják magukat kiképezni addig a tanári pályára, mig idehaza az egyetemek szervezése folyik. Meg fogják kérdezni továbbá az egyetemi professzorokat is, hogy a mely szakban nincs kész erő, például az orvosi szakoknál, kiket lehetne a fiatal szakférfiak közül ösztöndijjal évekre külföldre küldeni. Kijelentheti, hogy a debreceni teológiai karra nézve sincs olyan megállapodás, hogy az állam az ottani tanárokat okvetlenül köteles átvenni, mert a miniszter csak a tudományos érdemeket tekinti. A gazdasági egyetem alapgondolata az, hogy a kik ezen a téren munkálkodnak, meglegyen a társadalomtudományi képzettségük a speciális szakképzettség mellett. Azt hiszi, hogy ezt ugy is el lehetne érni, ha a müegyetemen külön szakosztályt létesitenek. Ebben a tárgyban a miniszter junius 7-ére ánkétet hivott össze. Szász Károlynak a budai egyetemre vonatkozó álláspontját nem osztja. A javaslatot elfogadásra ajánlja.

Zichy János gróf közoktatásügyi miniszter: Mondhatom, igen nagy örömemre szolgál az, hogy e törvényjavaslatot, melyet annyi szeretettel és annyi gonddal készitettünk elő, ma végre a képviselőház elé hozhattuk és letárgyalhattuk. Hanem, ha van valaki, a ki sajnálja azt, hogy éppen ez a kulturális törvényjavaslat ilyen atmoszférában és ilyen politikai viszonyok között tárgyaltatik, én sajnálom legjobban. De méltóztassanak megengedni, hogy egészen röviden rátérjek az előttem mondott beszédekre, hogy azokhoz némely reflexiókat füzzek és hogy azokra némely fölvilágositásokat adjak.

Berzeviczy Albert képviselőtársam, a kinek beszédét a maga egészében épp ugy, mint részleteiben magamévá teszem, a közgazdasági egyetemről beszélt. Én nem akarok prejudikálni annak az ankétnak, a mely a legközelebbi napokban le fog folyni a kultuszminisztériumban, hanem ismétlem azt, a mit itt a költségvetés tárgyalása alkalmával már mondottam, a mikor ez a kérdés először fölvettetett, hogy tudniillik a magam részéről ezt a kérdést még nem tartom teljesen megérettnek és kialakultnak. Éppen azért ettől az ankéttól várom azt, hogy majd ezt a kérdést a maga egészében teljesen kialakitsa, hogy azután a közoktatási kormányzatnak módjában legyen ezzel a kérdéssel behatóan, alaposan és részletesen foglalkozva ezt valami formába önteni.

A képviselő ur érdeklődött az iránt, hogy Debrecen és Pozsony városok minő mértékben járulnak hozzá az egyetemek anyagi kérdésének megoldásához. Erre vonatkozóan van szerencsém röviden jelezni, hogy Debrecen szabad királyi város 5 millió korona készpénzzel és 80 katasztrális hold telekkel járul hozzá az egyetem létesitéséhez. (Éljenzés.) Továbbá 2 millióért városi kórházat óhajt létesiteni és erre a célra is 35 holdnyi telket helyezett kilátásba. (Éljenzés.) A tiszántuli református egyházkerület a teológiai karhoz évi 70.000 korona dotációval, a debreceni református egyház pedig évi 180.000 koronával járul hozzá. (Éljenzés.)

Pozsony szabad királyi város 3 millió koronával akar hozzájárulni az egyetem létesitéséhez. A mi tisztelt képviselőtársamnak azt a kérdését illeti, vajjon a pozsonyi jogakadémiát a jövőre nézve föntartani, illetőleg államositani akarom-e, ma még nem vagyok abban a helyzetben, hogy erre nézve határozott nyilatkozatot tegyek, miután méltóztatnak tudni, hogy ezt a tanulmányi alap tartja fönn és a főkegyurnak is van ingerenciája erre, viszont a 18-as felügyelő-bizottsággal is kell, hogy tárgyalásokat folytassak ebben a tekintetben és csak ezeknek a tárgyalásoknak a befejezése után leszek abban a helyzetben, hogy erre vonatkozólag határozott nyilatkozatot tegyek. A midőn ezzel a kérdéssel teljesen tisztába leszek, nem fogok késni ezt a tisztelt képviselőháznak bejelenteni.

Berzeviczy Albert képviselőtársam és Szász Károly képviselőtársam is kifogásolták, hogy a pozsonyi egyetemen nem terveztetik bölcsészeti kar. Bocsánatot kérek, a mikor az egyetemek kérdéséről beszéltem, mindjárt eleve kijelentettem, hogy én *nem gondolok csonka egyetemekre.* (Élénk helyeslés.) *Én teljes egyetemeket akarok létesiteni,* most is a *fokozatos fejlesztés elvére helyezkedem* és tisztán *csak takarékosság kérdése az, hogy ez most beállitható nem volt.* Biztosithatom azonban a képviselőházat arról, hogy nem fogok késni mindjárt az előmunkálatokat megtenni arra, hogy *a bölcsészeti kar a pozsonyi egyetemen létesittessék.* (Élénk helyeslés.)

A mi végre Blanár Béla képviselő urnak azt a kivánságát illeti, hogy egyes vidéki jogakadémiák egyetemi kari jelleggel ruháztassanak föl, sajnálatomra, nem vagyok abban a helyzetben, hogy a mai tanulmányi rend mellett ezt határozottan kilátásba helyezhessem. Arra nézve azonban tehetek nyilatkozatot, hogy az uj egyetemek fölállitása után egy pár év tapasztalataiból meritve azt hiszem, abban a helyzetben leszek, hogy az *egész felső oktatás egységes reformjára vonatkozólag törvényjavaslatot készithessek elő,* a melyet azután nem fogok késni a Ház asztalára letenni. (Élénk helyeslés.)

Ezek után kérem a tisztelt képviselőházat, méltóztassék a törvényjavaslatot általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadni. (Hosszantartó élénk helyeslés, éljenzés és taps.)

Az *elnök* a vitát bezárja.

A Ház a törvényjavaslatot általánosságban elfogadja.

A Ház részleteiben is elfogadja a javaslatot.

Kiss Ernő a

mentelmi bizottság

jelentését mutatja be a kivezetett képviselők ügyében. A bizottság a tanácskozás rendszeres megzavarását látja eljárásukban s *Justh* Gyulát az eddig kirótt 15 napi kizárást követő ujabb 30 napi kizárásra (Taps.), *Polónyi* Gézát, *Lovászy* Mártont és *Eitner* Zsigmondot a rájuk szabott 10 nap után ujabb 15 napi kizárásra ajánlja. Tizenöt napi időre kivánja kiutasitani a bizottság Ábrahám Dezsőt, Barabás Bélát, Batthyány Pált, Beck Lajost, Benedek Jánost, Bikády Antalt, Csuha Istvánt, Egry Bélát, Fernbach Károlyt, Gaál Sándort, Holló Lajost, Huszár Károlyt, Iványka Imrét, Justh Jánost, Kállay Ubult, Károlyi József grófot, Károlyi Mihály grófot, Kelemen Bélát, Kun Bélát, Palugyay Móricot, Polónyi Dezsőt, Preszly Elemért, Rákosi Viktort, Sümegi Vilmost, Szabó Istvánt, Szmrecsányi Györgyöt, Zboray Miklóst, Zlinszky Istvánt.

A Ház megkövetésére itéli a bizottság Szalay Lászlót, Héderváry Lehelt, Horváth Gyulát, Esterházy Mihály grófot.

Fölkiáltások: Nem bizonyos számu ülésről zárták ki őket?

Az *elnök:* A jelentés *napról* s nem ülésről szól.

A Ház elfogadja a mentelmi bizottság javaslatát.

A szerzői jog védelme.

Következett a szerzői jog kölcsönös védelméről Amerikával kötött egyezségről szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Kenedi Géza előadó alaposan megokolt beszédben elfogadásra ajánlotta a javaslatot. Hangoztatta, hogy jelentékeny anyagi kár érte a magyar irókat és müvészeket, mert nem volt szerződésünk Amerikával. Az egyezmény sikerrel védi meg a szerzői jogot.

Herczeg Ferenc némi jogot merit a fölszólalásra abból a körülményből, hogy ő sürgette több izben a magyar szerzői jog törvényes védelmét. A magyar irókat és müvészeket jelentékeny anyagi és erkölcsi károk érték eddig Amerikában. Százezrekre menő összeget veszitettek a magyar szerzők, mert az amerikai kalózok visszaéltek a szerződésen kivüli állapottal. A tisztességes vállalkozók sem merték megvenni a magyar irók müveit, mert tudták, hogy kalózokkal kell versenyezniök. Minthogy pedig Ausztria megvédte szerzői érdekeit, sok magyar iró kénytelenségből osztrák állampolgárrá lett, hogy érdekeit megvédje. A magyar szerzők ugyanazokat a jogokat kapták meg Amerikában, mint az amerikaiak nálunk, ugy hogy a magyar irók érdekei most jobban meg vannak védve Amerikában, mint nálunk. (Élénk derültség.) A javaslatot örömmel fogadja el. (Tetszés.)

A javaslatot a Ház elfogadta.

Beöthy László kereskedelmi miniszter több törvényjavaslatot nyujtott be és pedig *a kisajátitásról* szóló törvény *módositásáról, a postatakarékpénztári alap emeléséről* és több helyiérdekü vasutról szóló javaslatot és jelentést.

Az *elnök* javaslatára a Ház kimondotta, hogy pénteken délelőtt tiz órakor lesz a legközelebbi ülés. Napirendjén lesz a ma elfogadott javaslatok harmadik olvasása és a *polgári perrendtartás életbelépéséről* szóló törvényjavaslat tárgyalása.

A jegyzőkönyv hitelesitése után az ülés hét óra után véget ért.

A szövetkezett ellenzék gyülése.

Az ellenzéki képviselők a Ház délutáni üléséről a Justh-párti körbe mentek, a hol előbb az intéző-bizottság tartott ülést és egyhanguan megállapodott a tennivalókban. Azután az ellenzéki pártok együttesen értekezletet tartottak *Justh* Gyula elnöklésével. Elhatározták az intéző-bizottság előterjesztései alapján, hogy *a nemzethez kiáltványt intéznek,* a mentelmi jog megsértését a képviselőház elnökségének bejelentik, a mentelmi bizottság kizárási határozatait nem respektálják és hogy *a képviselőház pénteki ülésére ujra testületileg elmennek.* A vidéken időző képviselőket táviratban szólitják föl, hogy pénteken okvetlenül jelenjenek meg az ellenzék gyülekező helyén. Ellenkező esetben *az ellenzéki pártokból kilépetteknek fogják őket tekinteni.*

Az értekezlet megnyitása után *Lovászy* Márton terjesztette elő az intéző-bizottságnak föntebb ismertetett megállapodásait. Valamennyit egyhanguan elfogadták. A kiáltványt népies nyelven is megszerkesztik. A manifesztumban tiltakoznak és óvást emelnek a képviselőházban történt erőszakoskodások ellen és az ország népét fölhivják, hogy az alkotmánysértések és törvénytelenségek ellen való küzdelmében az ellenzéket támogassa.

Apponyi Albert gróf szólalt föl azután. Ismeretes dolog, mondotta, hogy a képviselőház elnöke karhatalmat rendelt a képviselőházba és egyes kiválasztott képviselőket zavargás cimén kiutasitott, a mihez neki joga nincsen, mert sem a törvény, sem a negyvennyolcadiki negyedik törvénycikk, sem az ennek alapján készült házszabály nem ad az elnöknek karhatalmazási jogot képviselőkkel szemben, hanem egészen világosan csak a közönséggel szemben. Ezzel a képviselőház elnöke döntő lépést tett előre az erőszak utján. (Ugy van! Ugy van!) a mennyiben egyes képviselők, a számuk nem határoz, képviselői jogaiknak gyakorlásában karhatalom alkalmazásával gátoltattak, és pedig nemcsak azok a képviselők, a kiket valóban kivezettek, hanem valamennyi képviselőre nézve megszünt a tanácskozási szabadság lehetősége és megszünt az az állapot, a melyben tanácskozni és érvényes határozatot hozni lehet, mihelyt a karhatalom alkalmazása megtörtént. (Ugy van! Ugy van!) Hogy egyes képviselőtársaink, hogy az erőszak alkalmazása annál szembetünőbb és világosabb legyen, egyénenként bevárták, hogy a velük szemben kimondott elnöki kiutasitási parancs végrehajtassék, más képviselők pedig ezt be nem várták, hanem, miután az ellenzék jó részével szemben végrehajtattak, az üléstermet elhagyták, *a dolog érdemére nézve semmi különbséget nem tesz,* mert ismétlem, nemcsak azok, a kikre nézve egyénileg kiadatott a kivezetési parancs, hanem minden képviselőre nézve megszünt a tanácskozási lehetőség, mihelyt meg van állapitva, hogy az elnök karhatalom utján való kivezetést elrendel és végrehajt. (Ugy van! Ugy van!) Ezt itt kiemelni szükségesnek tartom azért, nehogy a történtek folytán a fölfogásnak bármely különbsége vonassék le, mint konzekvencia az egyesült ellenzékhez tartozó képviselőkre nézve, mert mi, kiket az elnök ur abban a kétes kitüntetésben részesitett, hogy nem érdemesitett külön, egyénenkénti kiutasitásra, *teljes szolidaritást vállalunk azokkal,* (Hosszas, lelkes éljenzés.) *a kik kiutasittattak* és ugyanabban a jogi helyzetben levőknek tartjuk magunkat a képviselőházban, tudniillik

Budapest, 1912. XXXII. évfolyam, 135. szám. Szombat, junius 8.

BUDAPESTI HIRLAP

Megjelenik hétfő kivételével mindennap.
Előfizetési árak: Egész évre 28 kor., félévre 14 kor., negyedévre 7 kor., egy hónapra 2 kor. 40 fil. Egyes szám ára helyben és vidéken 10 fil.
Hirdetések milliméter számítással, díjszabás szerint.

Főszerkesztő és laptulajdonos
Rákosi Jenő.

Szerkesztőség: VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 4. sz. Telefon 54—63.
Kiadóhivatal: VIII. ker., József-körut 5. sz.
A kiadóhivatal telefonjai: Előfizetés 25-95. Hirdetés 92-90.
Apróhirdetés 25-95. Hirdetés 58-53. Könyvkiadó 92-90. Igazgató 2-28

A merénylet.

Budapest, jun. 7.

Vélemények, szenvedelmek, események, fordulatok zudulnak ránk, melyeknek koncentrikus támadásával szemben nehéz megállanunk az objektiv bírálat és szemlélet amaz álláspontján, a melyre a jelen viszonyok közt meggyőződésünk és tapasztalataink vezényeltek bennünket. Méltányosnak és igazságosnak lenni, mikor fergeteg dul, revolver ropog, embervér folyik, igen nehéz és igen hálátlan föladat is egyben. Könnyebb elbujni a megfélemlettekkel vagy üvölteni az üvöltőkkel, mint nyugodt elmével az igazságot keresni és a nemzet gondját és nehéz helyzetét szem elül nem téveszteni.

Parlamenti zavaraink ma elérték azt a klimaxot, a melyről majd azt mondanám, hogy egyedül méltó a melyzethez. Egy fanatikus ellenzéki képviselő, az, a kit elsőnek tiltott ki az uj elnöki rend a Házból, ma utat keresett és talált az üléstermébe, három golyót lött az elnökre és egy negyediket magába. Ez izgalmas esemény részleteit másutt találja meg az olvasó. E helyen csak elmélkedni kivánunk róla.

Talán frivolnak tetszik, ha azt mondottuk, hogy ez a véres és szörnyü esemény az első, a mely méltónak látszik a helyzethez. Ez tudniillik a tragédia a sipok, trombiták és padverések játéka után. Egy ember, a ki el van szánva arra, hogy öl, de arra is, hogy meghal.

Miért?

Mert vagy igaz az, hogy Tisza István gróf elnöklése veszélyezteti az ország alkotmányát, vagy nem igaz. Ha igaz, akkor ezt macskamuzsikával elháritani nem lehet, akkor azok a jelenetek, melyek a Ház üléseinek megnyitásakor lejátszódnak, nem meritik ki azoknak a kötelességét, a kik az alkotmányt védik. Ha ellenben nem igaz, hogy itt az alkotmány veszedelmével állunk szemben, akkor ezek a jelenetek méltatlanok a nemzet képviselőihez.

Most ezt a helyzetet egy lövés hirtelen átjátsza tragédiává. Kovács Gyulára nézve igaz volt, hogy Tisza megrontja az országot. A kivezettetés sportját nem tudta tovább nézni, véget akart vetni a rettenetes helyzetnek két élet árán: a Tisza és a maga élete árán. Az egyiket elhibázta, a magáét hiven kioltotta. Beszélik, hogy anyagi romlás is késztette erre a kétségbeesett lépésre, mert hogy csőd előtt állt. Igaz-e, nem-e, nem tudjuk, de ez ki fog derülni. Ellenben azon, hogy az életét odaadta, ez nem változtat. Száz ember jut csődbe és nem lövi magát főbe.

Ha anyagi gondok bántották, ez fokozhatta izgalmát és elszántságát, de ha nem élt volna benne elevenen az a hit, hogy valaminek, meggyőződésének, pártjának vagy a hazának tartozik vele: nem jutott volna eszébe, hogy Dugonics módjára magával rántsa a halálba Tisza Istvánt is.

Mert ha élni nehéz, meghalni sem könnyü. *Neki* ért annyit az élete, mint nekem az enyim, vagy Tiszának a magáé. Hogy melyik mennyit ér másnak, a nemzetnek: az más kérdés és vélemények dolga. Ő kétségkivül azt hitte, hogy a nemzetnek szolgálatot tesz, ha megszabaditja Tiszától. Ellenben ez olyan cselekedet, melyet ha megtesz, kimondja magára is a halálos itéletet. Nem várja be a birót és az esküdtszéket, maga magának lett birája és itélete végrehajtója.

Ez bizony a mi hajlékony, alkudozó, paktumos és cselszövényes világunkban ritka jelenség. Manapság is vannak alakok, a melyeknek a lelke ezzel az elszántsággal van tele. Hiszen láttuk, hogy a francia képviselőházba bombát vetettek, láttuk, hogy a mi királynénkat egy szép város utcáján, mikor gyanutlan ment mosolyogva az emberek közt, törrel szivén szurták; láttuk az olasz királyt, a francia köztársaság egy elnökét elesni merénylő keze alatt és láttunk más hasonló rémtetteket. De ezek hősei sötétben ólálkodó nihilista, vagy anarkista felekezetek tagjai voltak, a kik ugyszólván professzionátusok ezen a téren. Kovács Gyula egy nagy és vagyonos család tagja, kereskedő és országos képviselő. Egyik minősége se predesztinálja arra, hogy nyilt ülésben a Ház elnökét, a ki neki személyesen nem ellensége, lelőjje s aztán magára forditsa fegyverét. Nem családi, társadalmi s egyéb viszonyaiban volt a kényszeritő motivum, hanem a lelkében, a temperamentumában, erkölcsi lényében. Tragikus lélek, mondhatjuk, hogy az exaltáció, mondhatjuk, hogy őrület vitte rá, de akárki mit mond, a ki él, — ő, ha él is még, nem akarata szerint, hanem a véletlenség kegyéből él s annyi, mintha nem élne. Borzasztóra szánta el magát, meg is kisérlette, de cserébe adta érte a maga életét.

Ez nem a mai idők gyermeke, a ki alkuszik, paktál és kerülőkön iparkodik a célhoz. Végzete, ha egy megfelelő erővel találja magát szemben. Mert Tisza István sem ennek a kornak a gyermeke. Oly fékezhetetlen akarat, oly elszánt erő, oly gyehenna cselekvőképesség, a mely lágy és pipogya korunkat méltán megdöbbenti. Csodálatos szerencsén jár az emberek között, csendes, hallgatag, beszélget, billiárdozik, olvas, ir és dolgozik. Képes évekig visszavonultan, látszólagos tétlenségben élni. Ellenben ő benne is egy vulkán félelmetes erői lakoznak. Ha meggyőződése akárhová állitja, ha föladatokat tüz eléje és ő akadályokra bukkan, a föladattal lesz izzóbb és izzóbb a lélek benne, erői kiszabadulnak és szeme nem látja csak a célt, melyet helyzete vagy végzete eléje tüz s mentül jobban fölzavarja ellenfelét, annál tornyosabban támad az akarata s földéz küzdelmet, melytől egy enervált kor gyermekei megrettennek, mely katasztrófákat provokálhat, félelmet gerjeszt nemcsak ellenfeleiben, de még a hiveiben is, és a szemlélőben azt a meggyőződést kelti, hogy vagy győz, vagy bukik, harmadik eshetőséget nem ismer.

A história véres jelenetei jutnak eszünkbe. Hősök párbajai, csaták halottjai és nyomorékjai, orgyilok áldozatai, vérpad és ezer rémség, a mely föl van jegyezve nemzetek történetében és örvendezünk, hogy itt is história készül. A történelem pedig nem igazodik a kávéházi olvasó kényе és elkényeztetett logikája szerint. A kortársak kisszerü, szükes itélkezése mellékkörülményekbe kapaszkodik, s nem veszi észre, hogy a jelen vajudik, hogy egy jövőt szüljön. Mily áldozatokat követel érte javakban s emberekben, csak utólag fogja a krónikás számon venni. Nekünk, publikumnak, szokatlan Kovács Gyula, szokatlan Tisza István, mert nem rendes, nem köznapi, nem modern, nem borotvált bajszu szájhős, hanem szertelen, félelmes, végletekre kész és vérszagu.

Ha magándolgokról, magánügyben vagy magánérdekekért vivott párbajról vagy megkisérlett gyilkosságról volna szó, kiaknázhatnók izgalmait, érdekességét, vonatkozásait s aztán napirendre térhetnénk rajta, mig ujabb eset ujabb anyagot nem vetne elénk. De itt az országról, a nemzetről van a szó. Az a kérdés van föltéve, hogy kinek az igazsága szerint él, meg virul föl vagy hanyatlik le és pusztul el a nemzet. Remegő szivvel és remegő kézzel irjuk le e sorokat. Szeretnénk minden szenvedelmet, minden elhomályositó indulatot kizárni a gondolkozásunkat irányitó tényezőkből. Mert azt a kérdést is meg kell fontolni: mit szólnának, mit gondolnának és mit tennének, ha a végzetes golyó Tisza Istvánt leteritette volna? Akkor azt kellene mondanunk, hogy Tisza István egy év óta némán, magát türtöztetve, meggyőződését fékezve, nézte a felforgató játékot, melylyel egy számban és sulyban egyaránt jelentéktelen csoport tehetetlenségre kárhoztatta a törvényhozást. S mikor végre elhivatik és vállalkozik arra, hogy

61/2. melléklet

rendet csináljon, — szabályosan vagy szabálytalanul, hiszen a rendetlenkedés is csak a szabályokkal való visszaélés hosszu sorozata volt — akkor fogja magát a rendetlenkedők egyike és lelövi a rendcsinálót.

Nem az egész ellenzék rettenetes halálos itélete lett volna-e ez, ha sikerül? Micsoda szerencsétlenség a nemzetre, közéletünkre, a közszellemre s a közerkölcsre! Szerencse, hogy nem igy történt. Igy van módunkban szánni azt, a ki biztosabban célzott magára, mint ellenfelére s golyója nem ment Tisza testén keresztül magába az ellenzékbe.

Revolverlövések a Házban.

— Kovács Gyula merénylete és öngyilkossági kisérlete. — A képviselőház ülése. — Az ellenzéki pártok manifesztuma. —

Budapest, jun. 7.

Azok a sajnálatos jelenetek, a melyek napok óta lejátszódnak a képviselőházban, ma egy megdöbbentő, *véres tetté izgultak.* A lezajlott Justh-párti obstrukciónak egyik fanatikusa, *Kovács Gyula* kisgazdapárti képviselő, a ki a minap a szavazási urnát akarta ledobni a Ház asztaláról s a kit e miatt harminc napra kitiltottak a Házból, ma hirtelen *berontott a képviselőház termébe s revolvert rántva négyszer vagy ötször elsütötte. Kétszer célba vette Tiszát az elnöki székben,* szerencsére nem találta. A másik két golyót *önmagának szánta* s a kettő közül *az egyik a boldogtalan ember fejébe furódott.* Véresen esett össze a baloldali padok között. Volt *egy ötödik lövés is,* ezt azonban *a jobboldalról* intézték a merénylő felé.

Az eset hihetetlen izgalmat keltett, a munkapárti képviselők, a kik ekkor már egyedül voltak a teremben, magukon kivül voltak. *Csak Tisza István őrizte meg abszolut nyugalmát.* Csak fölemelkedett egy pillanatra, hogy jobban lássa, mi történik, de bár látta, hogy a revolver feléje van szegezve, nem mozdult el helyéről. Azután csöngetett s őrült ember sajnálatos tettének minősitve az esetet, folytatta mondanivalóját, mintha semmi sem történt volna. Közben mégis föltekintett a karzaton vele szemben ülő feleségére s intett neki a kezével, hogy nem esett semmi baja, majd látva a jobboldal nyugtalanságát, odaszólt, mondván: „nekünk idegesség nélkül kell teljesitenünk kötelességünket."" Bámulatra méltó volt e pillanatban az a lelki nyugalom, a melyet Tisza István tanusitott.

Pedig az elnök nagy veszedelemben forgott. A golyók nyomából, a melyet az elnöki emelvényen hagyott, meg lehet állapitani, hogy ha jobb revolver lett volna a merénylő kezében, föltétlenül megsebesiti, s ha egy-két miliméterrel feljebb céloz, éppen a fején találja Tiszát.

Tisza azután beszédet mondott „a jóhiszemü közvélemény" megnyugtatására, s ebben a beszédében utalt arra is, hogy „az elnök eljárásának birája csakis maga a képviselőház lehet." A törvényhozás *többi faktora* „a házszabály kezelésének mikéntjébe nem avatkozhat." Kijelentette azt is, hogy a házszabály korlátai között járt el, s *kivétel csak a védőjavaslat megszavazása volt,* de ezt menti a tizenegy hónapi obstrukció, a mely megfojtotta a nemzeti akaratot.

A munkapárt lelkesen ünnepelte Tiszát s a mikor később *Hédervary* Károly gróf fölszólalt s örömét fejezte ki az elnök szerencsés megmenekülésén, akkor az egész párt, a kormány tagjaival az élén, fölállott s percekig ünnepelte a nap hősét.

A folyosón rendkivüli volt az izgalom s némelyek a munkapárton is sürgették, hogy a Ház mihamarább napolja el üléseit. Ez néhány nap mulva — a tisztviselők családi pótlékának és a házszabályrevíziónak elintézése után — alkalmasint meg is fog történni. A lelkek az izgalmak halmozódását sokáig ki nem birják s mihamarább pihenőre vágynak, miután a legnagyobb munka már ugyis elvégződött.

*

Egyébként a képviselőházban ugyanazok a szomoru jelenetek ismétlődtek, a melyek, sajnos, már szinte megszokottakká kezdenek válni. Az ellenzéki pártok fölvonultak s elfoglalták helyüket a teremben. De ekkor megjelent a rendőrcsapat s követelte, hogy a kitiltott képviselők vonuljanak ki. Ez több-kevesebb ellentállással meg is történt. A visszamaradottak azután Tisza István megjelenése pillanatában ugyanazt a fülsértő zenét rögtönözték, a mely most már mindennapi preludiuma a Háznak. És haragos szitkok is szálltak az elnök felé, mint eddig mindennap a nagy fordulat óta. De ma már *Mezőssy* Béla sipolt a legélesebben.

Erre Tisza ismét jegyezgetett és az ülés fölfüggesztése után ismét megjelent a rendőrcsapat a teremben, a rendőrparancsnok fölolvasta a kiutasitottak névsorát, — de most már nemcsak ezek, hanem az ellenzékről valamenynyien elhagyták a termet.

Azután következett a már emlitett megrenditő incidens, majd pedig csöndes, zavartalan tárgyalás. Letárgyalták a *polgári pörrendtartás életbeléptetéséről* szóló törvényjavaslatot s megkapó ünneplésben részesitették *Plósz* Sándort, a nevezetes reform-münek megalkotóját.

Mindez a *délelőtti* ülésen történt. A *délutáni* ülés elején is megismétlődött a bántó rendőri látvány és a kitiltott képviselők kitessékelése, illetve az egész ellenzék kivonulása, azután a teljesen békés tárgyalás a napirend szerint. De délután már nem fütyült az ellenzék; Kovács Gyula merénylete után ezt nem tartották illő fegyvernek többé.

*

Az ellenzéki pártok a nemzethez kiáltványt intéztek, a mely ma jelent meg. A Justh-párti obstrukció kártevéséről, vagyis az elkövetkezett állapotnak bünös kutforrásáról nincsen szó benne, ellenben kijelentik az ellenzéki szövetségesek, hogy a mostan hozott képviselőházi határozatok ellen tiltakoznak s ezeknek érvényességét el nem ismerik. A felelősséget Lukács miniszterelnökre és Tisza Istvánra háritják. Végül fölhivják a nemzetet, hogy emelje föl tiltakozó szavát a törvénytiprás ellen.

Az ülés előtt.

Az ellenzéki képviselők reggel nyolc óra után kezdtek gyülekezni az Országház-kávéházban, a mely előtt ez alkalommal elég nagy közönség sereglett össze. *Justh* Gyula és *Károlyi* Mihály gróf negyed kilenckor érkezett a kávéházba. Kilenc óra felé lovas csendőrök érkeztek a kávéház elé, és ezek az ott ácsorgó közönséget minden öt percben szétoszlatták. Bár a mai lapok azt jelentették, hogy katonai kordonnal veszik körül ma reggel az országházát és mindenáron megakadályozzák a kizárt képviselők behatolását, — az ellenzéki képviselők elhatározták, hogy mindenképpen megkisérlik az országházába való bevonulást.

— Nem ismerjük el a törvénytelenségeket! mondotta *Justh* Gyula. Bennünket a képviselőházból csak az erőszak és nyers erő távolithat el.

Negyed tizkor megindult a képviselők menete, melyet nagyszámu érdeklődő kisért. Ezt a kiséretet a lovascsendőrök csakhamar szétoszlatták, — maguk a képviselők azonban, nagy meglepetésükre, akadálytalanul bemehettek a képviselőházba. Katonai kordonnak nyoma se volt. Az épület főhomlokzata előtt ott tanyázott egy század huszár és egy század baka, a képviselőházi bejáró előtt negyven lovasrendőr, csendőrök is nagy számmal cirkáltak, de a közlekedés szabad volt. Tisza mára taktikát változtatott.

Tisza István gróf féltizkor érkezett a Házba, kocsin, melyet pár lépésnyire egy másik fogaton titkos rendőrök kisérték. Tisza a feleségével érkezett; a grófné a közönség számára rendelt lépcsőn, Tisza pedig a képviselők liftjén ment föl a Házba.

Benn a képviselőházban az elnöki termek előtt negyven rendőr volt elhelyezve. A folyosón az ellenzéki képviselők csaknem mind együtt voltak. Tiz órakor az a hir terjedt el, hogy *Kabós* Ferenc tizennyolcadmagával kilépett a munkapártból. Ezért zajosan megéljenezték, — egy perc mulva azonban kiderült, hogy a hir alaptalan: Kabós nem lépett ki a munkapártból.

10 óra 10 perckor az egész ellenzék *bevonult az ülésterembe, — a kizárt képviselők is.* A munkapártból egyetlen ember sem volt jelen.

Az összes ellenzéki pártok csaknem teljes számban jelentek meg az ülésen.

A *Justh-pártból* hiányzott: *Madarász* József, *Óváry* Ferenc, *Ráth* Endre, *Kobek* Kornél és *Mádi-Kovács* János.

A *Kossuth-pártból* hiányzott: *Kossuth* Ferenc, *Benyovszky* Sándor gróf, *Bethlen* István gróf, *Baross* János, *Reökk* Iván és *Sennyey* Miklós báró.

A *néppártból* hiányzott: *Ajtics-Horváth* Dezső, (a ki a Háznak még egy ülésén sem jelent meg.) és *Haller* István.

A nemzetiségek közül *Vajda* Sándor, *Pop-Csicsó* István és *Mihályi* Tivadar volt jelen.

A rendőrség bevonulása.

Negyed tizenegykor megjelent az ülésteremben *Pavlik* rendőrfelügyelő és utána bevonult mintegy százötven rendőr. A rendőrök körülvették az ellenzéket.

— *Őrség, vigyázz!* — kiáltott Pavlik.

S az után a következő beszédet mondta:

— Mély tisztelettel fölkérem a nagyméltóságu, méltóságos és nagyságos képviselő urakat, illetőleg azokat a képviselő urakat, a kik az ülésekről ki vannak zárva, hogy *méltóztassanak a termet elhagyni.*

Senki sem mozdult.

— Mély tisztelettel megjegyzem, — folytatta Pavlik — hogy az esetben, ha az urak a termet el nem hagynák, *kénytelen lennék erőszakot alkalmazni.*

Justh Gyula ülve válaszolt a rendőrfelügyelő beszédére:

— Az ön eljárását törvényesnek el nem ismerem, az ellen tiltakozom, csak a nyers erőszaknak engedek.

— Bocsánatot kérek, — válaszolt a felügyelő — kénytelen leszek erőszakot alkalmazni. Mély tisztelettel fölkérem a kegyelmes urat, méltóztassék azt, hogy kezemmel érintem, erőszaknak tekinteni.

A főfelügyelő megérintette Justh vállát, mire Justh fölkelt és az ellenzék éljenzése és tapsa közben kiment a teremből.

A kizártak eltávolitása.

— Ha méltóztatnak megengedni, — szólt most a rendőfelügyelő, — bátor leszek a névsort fölolvasni.

És fölolvasta a kizárt képviselők hosszu névsorát.

Ez alatt az ellenzékiek észrevették, hogy a karzaton a *hölgyek nevetnek.*

— Kicsit erős dolog ezen nevetni! — kiáltottak föl a karzatra. — Piszkosság! Uri nép ezen nem nevet!

— Magyar asszonyok! — kiáltották gúnyosan a szélső baloldalról.

— Tisza gazságán röhögnek! — kiáltott föl *Kun* Béla.

A névsor fölolvasása után a rendőrfelügyelő igy szólt:

— Tiszteletteljesen fölkérem a nevezett urakat, hogy méltóztassanak távozni.

Senki sem mozdult.

— Mély tisztelettel kérem még egyszer az urakat . . .

Még most sem mozdult senki

— Bocsánatot kérek. *kénytelen vagyok erőszakot alkalmazni.*

A kizárt képviselők erre kimentek a teremből.

— Őrség, vigyázz! — kiáltott a rendőrfelügyelő. — Balra át! Utánam, indulj!

S a rendőrök kivonultak a teremből.

A ki nem zárt ellenzéki képviselők benn maradtak a teremben.

— *Itt maradunk.* — kiáltott föl *Mezőssy* Béla — *és dörömbölünk, kiabálunk, de itt nem lesz tárgyalás!*

Az ülés megnyitása.

Féltizenegy után a munkapárti képviselők bevonultak az ülésterembe. Utánuk bejött *Tisza* István gróf is, a ki azonnal fölment az elnöki emelvényre.

Az ellenzék óriási lármával fogadta:

— Nem tárgyalunk! Ki vele! Gazember! Gyilkos! Hóhér!

Tóth János, *Désy* Zoltán és *Meskó* László volt államtitkárok a padot verték, *Mezőssy* volt államtitkár pedig elkezdett sipolni. Erre csaknem mindenki sipolni kezdett.

Tisza öt percig nézte ezt a jelenetet, miközben jegyezgette a legjobban sipolók neveit s azután felfüggesztette az ülést.

A munkapártiak is kivonultak Tisza után.

— Itt maradni! — kiáltották utánuk balról. — Piszkosak, gyávák!

— Tiz koronát adok a legjobban fütyülőnek! — kiáltott vissza *Kende* Péter.

— Szerencsétlenek, — kiáltott a munkapártiak után *Thaly* Ferenc — nem tudják, mit csinálnak! *Sirba teszik Magyarországot!*

A rendőrség ismét bevonul.

Pár perc mulva ujra bevonult a rendőrség.

— Őrség, vigyázz! — vezényelt *Pavlik* felügyelő.

S azután a következő beszédet mondta:

— Nagyméltóságu, méltóságos és nagyságos képviselő urak! *Leszek bátor fölolvasni egy névsort; méltóztassanak az ebben fölsorolt urak az üléstermet elhagyni!*

— Mindnyájan szolidárisak vagyunk! — kiáltott föl *Szentiványi* Árpád.

A névsorban benne voltak: *Egry* Béla, *Bosnyák* Géza, *Csermák* Ernő, *Maczky* Emil, *Vertán* Etele, *Thaly* Ferenc, *Esterházy* Mihály gróf, *Horváth* József, *Mezőssy* Béla, *Bizony* Ákos, *Szalay* László, *Bernáth* Béla, *Malatinszky* György, *Hegyi* Árpád, *Héderváry* Lehel, *Nadányi* Károly, *Urmánczy* Nándor, *Ostffy* Lajos, *Benyovszky* Móric gróf, *Horváth* Gyula és mások.

A névsor fölolvasása után a felügyelő igy szólt:

— Még egyszer *tiszteletteljesen fölkérem* a fölsorolt urakat, *kegyeskedjenek távozni*, mert különben kénytelen leszek erőszakot alkalmazni!

Apponyi ekkor fölkelt és kiment a teremből; követte őt az egész ellenzék.

— Nem parlament ez, hanem *toloncház!* — kiáltották.

Muzsa Gyula Kossuth-pártira, a ki a rendőrfelügyelő körül sürgött-forgott, *Rakovszky* István rászólt:

— Ne segédkezzél neki, — vagy akkor menj át a tulsó oldalra!

A merénylet.

Az ellenzéki képviselők eltávoztak a képviselőház tanácsterméből s leereszkedtek a lépcsőn, nem sejtve, hogy néhány perc mulva odafönn a márvánnyal csillogó teremben sokkal tragikusabb jelenet fog lejátszódni, mint a milyen volt az ő szcénájuk, mely immár nagyon hasonlit a gramofon zenéjéhez, melyre mindig ugyanazt a lemezt teszik.

Golyósivitás, puskaporfüst a levegőben, vér a terem padlóján, — az ilyesmi mindenesetre tragikusabb a trombita- és sipszónál. Hanem hát a képviselő urak azzal a tudattal távoztak el a Házból, hogy ma délelőtt már ott nem történik semmi.

Valóban nyugalom borult a képviselőházra. Az elnöki terem ajtajának két oldalán hosszu sorban rendőrök üldögéltek (szegényeknek mára már széket adtak), a baloldali folyosó üres volt s benn, a teremben üresek az ellenzék padjai, amott tul, a jobboldal, meg a közép, szintén csak ugy félig elfoglalva, a karzat alig negyedében, mert most olyan idő jár Hungáriában, hogy nem szeretik a nagy karzatot. Az elnöki emelvénnyel szemben levő elsőemeleti páholyban ül *Tisza* Istvánné grófné. Mindenki bizonyosra veszi, hogy a munkapárt, mint az előző napokon, szépen, bizalmas egyedüllétben, elintéz néhány törvényjavaslatot, melyekhez hozzászól *Blanár* Béla (a ki már csaknem annyit szónokol a Házban, mint Pavlik) és aztán szétmennek az urak. Még az ujságirók karzatain sincs tolongás, a ki körmöl még, az is többnyire olyan, a ki nem dolgozik egyedül csak a szenzációnak. (Az utóbbiak már elszaladtak haza vagy a telefonos fülkékbe a zsákmányukkal.)

Tisza István gróf hát tizenegy óra után vagy öt perccel belép, fölmegy az elnöki emelvényre, megnyitja az ülést és kezdi kiosztani a szerepeket.

— A jegyzőkönyvet *Rudnyánszky* György vezeti, a javaslat mellett fölszólalókat jegyzi Szinyei-Merse Félix, az ellene fölszólalókat Beszkid Antal jegyző ur.

Valami sok dolga egyik jegyzőnek sem lesz. Aztán a Házhoz, illetőleg jobboldalhoz forditja Tisza pápaszemmel fegyverzett szemét és szokása szerint, kommentárt kezd füzni az imént lezajlott hangos és rendőrrel beszegett jelenethez.

— Tisztelt Ház! A mai ülés megnyitását ismét sajnálatos incidensek késleltették. Rövid jelentést vagyok kénytelen tenni a Háznak . . .

Ebben a pillanatban az üres szélsőbaloldalon megjelent egy fekete ruhába öltözött, sápadt arcu, vékony ember: Kovács Gyula, a legelőször kitiltott képviselő. A baloldali irói karzaton ugyanis van egy átjáró a képviselők számára. A termet a karzattól korlát választja el és ezen a képviselők számára ajtót vágtak, hogy ne kelljen a keresztfolyosói bejárathoz kerülniök. Kovács berohant az irói karzatra, az ajtócskát fölszakitotta és néhány lépést téve előre a terembe, harsányan ezt kiáltotta:

— Van még itt egy ellenzéki képviselő . . .

A szó végét elnyelte egy lövés döreje. Akkor látjuk, hogy az ember kezében hatalmas revolver van, melyet Tisza István grófnak szegez. Egy golyó már kiröppent belőle . . .

Igen, ez merénylet. Igen, ez az a félt, borzongva sejtett, szinte öntudatlanul mindenki gondolataiban fészkelő perc, melynek tüzmadarai most kikeltek. Ah, hogy áll el egy pillanatra minden sziv dobbanása, hogy ül ki minden arcra a bénult meglepetés és szorul össze minden torok! . . . És a dörgésen, füstgomolyon át látjuk, hogy Tisza István gróf fölkel helyéről és valami ámulattal, valami megdöbbenéssel, valami dacos elszántsággal szembe fordul a merénylővel.

Mindezt a Házon átnyargaló érzést és látványt azonban nem tudom, a pillanatnak hanyadrészére szoritsam? Mert alig rebbent egyet a szempillánk, már fölvillant a revolver hegyén a tüz és dörgött a második lövés, utána a harmadik . . . Füst, füst a levegőben, a merénylőt elboritó füst. Az emeleti karzaton egy női hang sikolya hallatszik . . . A kábulat ólomterhe lehull az emberekről, a jobboldalról néhány alak rohan a lövöldöző felé: *Kubinyi* Géza, *Kiss* Ernő . . . de ki tudná e lázas percben megjegyezni az arcukat? Hiszen csakis a két szemben álló emberen tapadoz tekintetünk: Tiszán és az őrjöngőn.

Kovács Gyula e pillanatban egy lépést oldalt tesz, a padba és látjuk, hogy a revolvert a homlokának szegzi. Uj dördület . . . Aztán eltünik a merénylő az összefutó képviselők közt: a negyedik golyót saját fejébe röpitette s összeesett. Most már hörgő, vad hangzavar tölti be a levegőt:

— Üssétek agyon! Üssétek le a kutyát!

Csakugyan látjuk is, hogy öklök emelkednek az összeroskadt emberre és e gomolyban még egy lövés hallatszik, kisebb és valahogy más hangu, mint az előbbiek. Azt hisszük, hogy aközben sült el a revolver, miközben kicsavarták a merénylő kezéből, mert, ime, Kiss Ernő kezében van a még füstölgő buldog-fegyver. Azt hisszük, ámbátor akadnak néhányan, a kik azt állitják, hogy a munkapárti csoportból is lőttek a nyomorult fetrengőre. Ki tudná mindezt ellenőrizni — ebben az orditásban, őrjöngésben és lázban? Az ujságirók karzatáról odaszólnak a Kovács Gyula fölött tolongó (és, állitólag, ütlegelő, meg rugdaló) csoportra:

— Ne bántsák, kérem, hiszen agyonlőtte magát!

Munkapárti képviselők is kiáltoznak affélét, hogy hagyják oda a szerencsétlent, hiszen látták, hogy főbelőtte magát. Erre kissé tisztul a csoport és látni lehet, ugy a pad alsó hézagán át, a mozdulatlan, fekete alakot, a mint elnyujtózva fekszik az utolsóelőtti pad aljában.

Hát Tisza? A gróf sértetlenül áll helyén és egyet-kettőt int a feleségének, bizonyára azt jelzi, hogy nincs semmi baja. Tiszáné grófné látszólag nyugodtan ült a páholyában, de halálsápadtan. A képviselők felrohannak az elnökhöz, a jegyzőkhöz (a kik szintén veszedelemben forogtak,) a karzatokon, a folyosón, az ujságirók páholyában rendőrtisztek, detektivek, teremőrök lótnak-futnak. Alföldi dr., a Ház orvosa, besiet a terembe a mozdulatlan emberhez, odafut a terembiztos és néhány ujságiró segitségével (a kik, látván, hogy senki sem emeli föl a vérében fekvőt, a ki olyan volt, mint a halott, szabadságot vesznek maguknak, hogy belépjenek a terembe) kiviszik Kovács Gyulát. Az eszméletén kivül levő képviselő halántékából szivárog a vér, veresre festve gallérját és ingét. Viszik a folyosón át az orvosi szobába.

*

És ekkor oly jelenet történt, mely a logika minden szabályát megcsufolta. A fölizgatott munkapárti képviselők egyszerre rátámadtak — a baloldali karzat ujságiróira. Mindenfelül öklüket rázva kiabáltak feléjük:

— Ezek a gazemberek eresztették be azt a bitangot! Ki velük! (stb.)

És mindazt a titulust, melyet az imént az ellenzék a munkapártnak adresszált, rácimezték az ujságirókra, mert hogy nem akadályozták meg Kovács Gyula képviselőt abban, hogy bemenjen a terembe. És a leirhatatlan szitkok özöne hagyján, de kikelt arccal nyomultak az irói karzatnak, néhány be is ment oda és *ki vele* kiáltással meg is lökdöstek néhány dolgát végző tudósitót.

— Hogy merték azt az embert beereszteni? — volt valamennyi vádja.

Az embernek azt kell hinnie, hogy az izgalom e pillanataiban meghibbant e képviselők — itélőképessége. Hogyan akadályozhatják meg az ujágirók azt, hogy egy képviselő bemenjen a Házba? Van-e ehhez jussuk? Van-e jussuk ahhoz, hogy biráskodjanak abban: bemehet-e egy képviselő a Házba-e vagy sem, a rendes bejáráson, mert hiszen a Ház maga vágatott ajtót az ujságirók páholyára, a képviselők számára? Éppen oly kevéssé volt ehhez joguk, mint a hogy nem volt joguk visszakiabálni a terembe sértésekre. És ezt mind a kettőt jól tudták a képviselők, különösen az utóbbit, — a mi annál jellemzőbb. És ha a rendőrök, detek-

tivek, teremszolgák egész ármádiája nem tudta Kovácsot a termen kivül tartani, miért követelik azt, hogy a sajtó a százhusz parlamenti rendőr mellé álljon százhuszonegyedik fogdmegnek?

De a dolog ugy áll, hogy az ujságirók nem is tudták, hogy Kovács a karzatukon van, annál kevésbbé sejthették, hogy be akar a terembe törni, pláne merénylő szándékkal, mert hiszen a revolvert csak odabenn rántotta elő. Az ujságirók Tiszára figyeltek s annak a beszédét jegyezték. Már most szinte bajos elképzelni, mit csináltak volna ezek a képviselők, ha Kovács az irói karzatról lőtt volna, vagy ha egy megtébolyodott ujságiró követte volna el a merényletet? Felelős vagyok én a más ember őrültségéért vagy bünéért?

Minden jel arra vall, hogy a munkapárti képviselők, miután napok óta fürdenek szótlanul az ellenzék durva szitkaiban, kerestek valakit, a kinek a nyakába öntsék a fürdővizüket.

Később, mikor lehiggadtak, kezdték röstelni dolgukat és egyenkint megkövették a sajtót. Pekár Gyula volt az első, a ki lovagiasan bocsánatot kért, kijelentvén, hogy ő nem ismerte Kovács Gyulát s azt hitte, ujságiró a merénylő. Követte példáját Nagy Sándor is (a ki a leghangosabb volt) meg a többi. Mind a mellett azonban jellemző esete az annak, hogy e keserves napokban hogyan borul föl minden józanság és itélőképesség — minden oldalon.

*

Tisza István gróf volt az egyetlen, a ki nyugalmát megőrizte. Az ülést föl sem függesztette, megvárta, a mig a mozdulatlan testet kicipelik és a rend némileg helyreáll, aztán szilárd hangon, szinte félelmetes nyugodtsággal szólt:

— A most lefolyt eset egy szerencsétlen őrültnek a cselekedete volt, a ki elvonta magát az igazságszolgáltatás keze alól. Azt hiszem, az ő eljárása és sorsa fölött azzal a részvéttel térhetünk napirendre, a mivel minden őrült embernek szomoru viselkedése fölött. (Éljenzés. Éljen Tisza.)

Ezzel folytatta a beszédét ott, a hol a merénylet megakasztotta. Mintha semmi sem történt volna. Még csak az ülést sem függesztette föl, — csak később, mikor elvégezte mondandóját.

Az orvosi szobában *Alföldi* Béla dr. és *Nagy* Kálmán dr. mentőorvos megvizsgálta az eszméletlen Kovácsot s konstatálták, hogy még él. A golyó a jobb halántékon ment be; ugy tetszett, hogy az agyat is megsértette; de bár alig lélekzett, a pulzusa vert. A vérzést elállitották és kötéssel látták el. Aztán megérkeztek a mentők és hordozható ágyon elvitték a sebesültet. Ott haladt el a borzalmas menet a napsütötte folyosón, mely máskor fecsegő csoportok gyülőhelye. Elől haladt *Beniczky* rendőrfelügyelő, jelezve ezzel, hogy a halálravált emberhez még köze van a földi igazságszolgáltatásnak is. Födetlen arccal feküdt a szerencsétlen a betegszállitó alkalmatosságon, véres ingujjban, halántékán fehér kötelékkel. A hir azzal szaladt előtte, hogy meghalt s valóban olyannak tetszett, hogy nincs benne élet. A folyosón akkorra már megjelent több ellenzéki képviselő, a ki a rémhirre szaladt föl az Országházkávéházból s megdöbbenve nézte a harcos ellenzék legzajosabb emberének a véres testét. Hock János megemelte előtte kalapját és ezt kiáltotta „éljen“, a mi meglehetősen fülsértően hangzott át a csöndes folyosón.

A szünet alatt az emelvényről leszálló *Tisza* István grófot egetverő éljenzéssel ünnepelték a kormánypártiak. Mindenki kezét szorongatta és dörgő ovációval kisérte ki a folyosóra. Tisza itt az ünneplésnek ezzel szakitotta végét:

— Bocsássatok meg, de előbb más teendőm van.

Ezzel fölsietett a karzatra a feleségéhez, a ki kiment elébe a folyosóra. A gróf megölelte a grófnét s ez zokogva borult rája.

A teremben pedig a szünet alatt mindenki a golyók nyomait kereste. Nem kellett sokáig kutatni. Az egyik nyoma, még az irói karzatról is láthatóan, a Tisza elnöki asztalának a bal oldalában volt, alig arasznyira az asztal szélétől. A golyó helyzete olyan volt, hogy ha nem bulldogból, hanem browningból lövik, mely esetleg keresztülfurja a deszkát, föltétlenül éri az elnököt. A másik golyót is megtalálták, de ez inkább a jegyzők épségét veszedelmeztette, a harmadik golyót nem lelték meg.

Az ötödik golyót megtalálták a Ráth Endre helyén, azon a helyen, a hol Kovács Gyula elesett, — a pad aljába furódva. Ez a golyó volt a nap ujabb meglepetése. Eddig ugyanis azt hitték, hogy az ötödik golyó is Kovács Gyula revolveréből eredt. A folyosón ugyan rebesgették, hogy az ötödik durranáskor egy munkapárti képviselő lőtt, de ezt energikusan lecáfolták. Ámde kisült, hogy Kovács revolveréből *csak négy golyó hiányzott,* ellenben a Ráth Endre helyén talált golyó, — browning-golyó volt. Összevetve e két adatot, olyan szomoru fordulat előtt állunk, hogy miután Kovács Gyula meglőtte magát, valaki browninggal is rálőtt, melynek golyója aztán megakadt a padban. A magában véve is tragikus esetnek ez még sötétebb szinezetet ad, mert bizonyos, hogy az agitáció lángszárnya ezt a momentumot fogja legmagasabbra röpiteni.

Sokan nézik a golyók nyomát, de nem kevesebben azt a véres szőnyeget, melyet a Kovács Gyula vére festett pirosra. Valamelyik borzongó képviselő rávet néhány napirendes ivet és ujságlapot, hogy elfödje e riogató, beszédes tanuját az elmult negyedórának.

. . . Pár perc multán pedig az egész főváros a képviselőház uj drámájától zugott, zsongott. Alig félóra multán megjelentek a lapok külön kiadásai (köztük már részletes tudósitással az *Esti Ujságé)* s a rikkancsokat olyan csoportok fogták hirtelen körül, mintha minden utcasarkon egy-egy népgyülés kerekedett volna.

A merénylet után.

— Tisza István beszéde. —

Miután Kovács Gyulát kivitték s a hírlapirók karzatánál keletkezett tumultus véget ért, *Tisza* István gróf megrázta az elnöki csengőt és igy szólt:

— Tisztelt Ház! A most lefolyt eset *egy szerencsétlen őrültnek cselekedete volt*, a ki elvonta magát az igazságszolgáltatás keze alól. (Ugy van!) Azt hiszem, az ő eljárása és sorsa felett *azzal a részvéttel térhetünk napirendre* (Élénk helyeslés.) a mivel minden őrült embernek szomoru viselkedése felett. (Ugy van! Ugy van! Fölkiáltások: Éljen Tisza!) Fölveszem előterjesztésem fonalát. A mai ülés megnyitását ujból sajnálatos incidensek zavarták meg. (Zaj. Halljuk! Halljuk!)

A zajongás nyilvánvalóan boszantotta Tiszát: ujból csöngetett, és igy szólt:

— Csendet kérek, tisztelt Ház! Azt hiszem, nekünk az a kötelességünk, hogy itt *mindenféle idegeskedés nélkul* elvégezzük feladatunkat. (Élénk helyeslés és taps.) A mai ülés megnyitása előtt bejöttek a Házba azok a képviselő urak is, a kik immár a mentelmi bizottság határozatával a Ház üléseiből kitiltattak. Ebben a tekintetben eljárásomat igazolni tartozom a Ház előtt, mert hiszen talán azt várhatta volna el tőlem a Ház, hogy ezen képviselő urakat, a kik már a Ház itélete által zárattak ki az ülésekből, meg is fogom akadályozni abban, hogy az ülésterembe bejöhessenek. Megvallom, első szándékom az volt, mert voltaképpen a Ház határozatainak végrehajtása szempontjából a Háznak ezzel tartoztam volna. Azonban abban a meggyőződésben voltunk, — és remélem, ez a fölfogásom a Ház helyeslésével találkozik — hogy nekünk a Ház csendjére és rendjére való kötelességszerü tekintet mellett egyéb szempontokat is figyelembe kell vennünk. Ilyen más szempont gyanánt jelentkezett a következő:

Azok tisztelt képviselő urak, a kik magaviseletükkel most már több ülés elején a Háznak némi alkalmatlanságot okoztak, ugy látszik, egész magatartásukkal két dolog elérésére törekedtek. Az egyik az, hogy fölkeltsék a közvéleménynek, *a népnek, az utcának érdeklődését* (Ugy van! Ugy van), hogy igyekezzenek *mozgósitani az utcát* és esetleg elérni azt, hogy más, náluk talán komolyabb szenvedély által áthatott elemek saját magukra veszedelmet hozzanak. Ebben a törekvésükben, azt hiszem, nem szabad nekik sem . . . (Zaj a baloldali hirlapiró karzaton. Nagy zaj és fölkiáltások jobbfelől: Kivinni!) Csendet kérek az irói karzaton! Tisztelt képviselő urak! Ha az irói karzaton bárminő intézkedésre szükség lesz, azt meg fogom az illetékes tényezőkkel együtt a maga kellő módján és formájában tenni, de azt kiérem magamnak, hogy az egyes képviselő urak az irói karzatra nézve elnöki jogokat arrogáljanak. (Élénk helyeslés és taps.) Mindenesetre fölkérem az irói karzaton levő urakat, hogy teljes csendben méltóztassanak viselkedni. Tehát, ismétlem, ezeknek a rendzavaró képviselő uraknak nem szabad tápot adni abban az irányban, hogy sikerüljön nekik mozgósitani az utcai közönséget.

Másik hasonló törekvésük az, hogy a budapesti eseményeknek drámai kiszinezése által *a sajtó utján izgalmat és nyugtalanságot keltsenek* abban az országos közvéleményben, a mely az itt lefolyó eseményeket — *fájdalom* — szemtől-szembe, közvetetlenül nem láthatja. Ezekből a szempontokból kiindulva, azt gondoltam tehát, hogy ha talán a t. Házra nézve alkalmatlannak látszó utat választok is, de helyesebb uton járok akkor, ha a t. képviselő urakkal szemben *a Ház kapujában vagy az épületen kivül semmiféle korlátozó intézkedést nem teszek.* (Élénk helyeslés.) Hanem egyszerüen megengedem azt, hogy a képviselő urak, ha jónak látják, az ülésterembe bejöjjenek, és ha bejöttek, akkor intézkedem a képviselő urak eltávolitása iránt. (Általános élénk helyeslés.) Méltóztatnak helyeselni? (Élénk helyeslés.) Akkor ebben a tekintetben további intézkedésnek szüksége nem forog fönn.

Mivel azonban a mai ülés megnyitása előtt ismét számosan olyan képviselő urak, a kik ettől még tartózkodtak, ugyanazokkal az eszközökkel tették lehetetlenné az ülés megnyitását, a mely eszközökhöz a többi képviselő urak a korábbi ülésekben nyultak, kénytelen vagyok javasolni a t. Háznak, hogy a következő képviselő urakra nézve utasitsa a mentelmi bizottságot, hogy ügyükben a 255. szakasz alapján huszonnégy óra alatt a Háznak javaslatot tegyen. Egyenként fogom fölolvasni a képviselő urak nevét és kérni fogom a határozatot. (Fölolvassa, a Ház a mentelmi bizottsághoz küldi őket.) T. képviselőház! Ezzel ezekre az urakra nézve az intézkedés megtörtént. Most még méltóztassanak megengedni, hogy tekintettel arra a körülményre, hogy nekünk a Ház jóhiszemüen aggodalmaskodó tagjait is, de az országos közvéleményt is meg kell az iránt nyugtatnunk, hogy a Ház elnöksége a körülmények által kivánt helyes uton a törvény és a házszabály szemmeltartásával járt el, eddigi eljárásomra nézve egy-két igen rövid kijelentést tegyek. (Halljuk! Halljuk!)

— T. képviselőház! Azt mondották, hogy a mi eljárásunk merőben szabályellenes, törvényellenes és semmis. Én utalok a tényekre. A t. Ház minden határozatát szorosan a házszabályokban körülirt formák között hozza meg, minden határozatra nézve a törvény és házszabály korlátai között jár el. Ebben a tekintetben *egyetlen kivétel* volt, a védőerőjavaslat megszavazására vonatkozó határozat, a melynél, tekintettel az azt megelőzött tizenegy hónapig tartott obstrukcióra, kénytelen volt az elnökség ugy kezelni a házszabályokat, hogy *a teknikai obstrukció a házszabályok tömkelegébe bele ne fojthassa a nemzeti akaratot.* (Élénk helyeslés.) Ettől az egy határozattól eltekintve, a Háznak *minden más határozata a szabályok legpedánsabb megtartása mellett hozatott.* (Zajos helyeslés.) A mi pedig a védőerőjavaslat megszavazására vonatkozó határozatot illeti, figyelmeztetem a Házat arra a körülményre, hogy házszabályainak őre mindig csakis maga az a testület lehet, a mely azt a házszabályt saját céljaira megalkotta. (Élénk helyeslés.) A házszabály alkalmazásának kérdésében az elnökség birája csakis maga a képviselőház lehet. (Általános helyeslés.)

— A mi már most a másik kérdést illeti, tudniillik, hogy *csonka a képviselőház,* hát t. képviselőház, egyes rövid momentumoktól eltekintve, ebből a Házból most sem távolittatott el más ellenzéki képviselő, mint a ki a 255. szakaszban előirt módon és föltételek mellett a Ház által kizáratott. Kivétel csakis ideiglenesen pár óráig, addig, a meddig a mentelmi bizottság javaslata alapján határozhatna a Ház, olyan képviselőkre nézve volt helyén, a kiknek sajnálatos magaviselete a tanácskozások megtartását egyáltalában lehetetlenné tette. (Ugy van! Ugy van!) A mi pedig a 255. szakaszt illeti, ebben a tekintetben utalok arra a bizottsági jelentésre, a mellyel az 1899-iki házszabály a képviselőház elé terjesztetett. (Fölolvassa.) Azt hiszem, ebben a kijelentésben benne van egyuttal a határozatnak ellenszegülő képviselő eljárásának elitélése is. A képviselő urak ennek nem tették eleget, en-

nek folytán a Ház határozatát *karhatalmi szankcióval, fegyveres erő igénybevételével kellett végrehajtani.* (Élénk helyeslés.)

— T. Ház! Egy dolgot még konstatálok. Széles e világon már beállott minden parlamentben az a szomoru kényszerhelyzet, hogy egyes renitens tagokkal szemben karhatalmat kellett alkalmazni. (A baloldali bejárón egy idegen lép be a terembe.) Ülés közben itt senkinek nincs helye, csak képviselőnek! (Az illető távozik. Mozgás.) Csendet kérek! Mondom, az egész világon előfordult ilyen helyzet. Kérdem én: Beszél-e valaki a parlamentárizmus klaszszikus hazájában, Angliában vagy Franciaországban, Németországban arról, hogy *szennyfolt és szégyen érte* az angol vagy francia, vagy porosz képviselőházat és az illető nemzetek parlamentarizmusát azért, mert egyes, a parlament méltóságát sértő magaviseletet tanusitó képviselőket rendőri karhatalommal kellett eltávolitani. (Igaz! Ugy van!) Azt hiszem, minden egészséges érzékkel biró nemzet közvéleménye csak azt állithatja, hogy az a fegyveres erő, a melyet maga a parlament illetékes vezetése hoz be azért, hogy rendet csináljon a parlamentben, az a fegyveres erő, a mely a Ház elnökének rendeletére jön be, jár el és a Ház elnöke rendeletének engedelmeskedik. *az nem csorbát ejt a parlamentárizmuson,* (Igaz! Ugy van!) hanem ellenkezően: akkor érhetné kiköszörülhetetlen csorba a parlamentet, ha a parlament a maga renitens tagjaival szemben a saját rendjét föntartani nem tudná. (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés.)

— Én tehát azt hiszem, hogy a mint e szék elfoglalása előtt és e szék elfoglalása után minden e Házban tett cselekvésemben az a vezérlő szempont vezetett, hogy a magyar nemzet becsületét, sulyát és hatalmát kifejezésre juttató *képviselőház tekintélyét, méltóságát, sulyát és hatalmát emeljem,* abban a nyugodt meggyőződésben vagyok, hogy mindaz, a mit tettem, ezt a célt fogja szolgálni. (A képviselők fölállanak. Hosszantartó zajos éljenzés és taps.)

Mentelmi ügyek.

Az elnök jelentette ezután, hogy Ábrahám Dezső, Batthyány Pál gróf, Bikády Antal, Csuha István, Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Hédervári Lehel, Huszár Károly (Sárvár), Ivánka Imre, Justh János, Kállay Ubul, Károlyi József gróf, Kelemen Béla, Kun Béla, Palugyai Móric, Polónyi Dezső, Preszly Elemér, Rákosi Viktor, Sümegi Vilmos, Szalay László, Veszprémy István, Zboray Miklós képviselők irásban bejelentették, hogy mentelmi jogukat az ülésteremből történt kivezettetésük által megsértve látják. E bejelentéseket vita nélkül a mentelmi bizottsághoz utasitották.

Ezután áttért a Ház a napirendre,

a polgári perrendtartás

életbeléptetéséről szóló törvényjavaslat tárgyalására.

Plósz Sándor előadó ismertette a javaslat fontosabb rendelkezéseit, s a javaslatot elfogadásra ajánlotta.

Székely Ferenc igazságügyminiszter csak a birák rendkivüli nyugdijazásának kérdéséről szólott. Arra hivatkozott, hogy ezt a rendszabályt nagyon gyakran alkalmazzák uj szervezések alkalmával. Ha a kevésbbé tehetséges birákat helyükön meghagyjuk, ezzel a tehetségesebbekre nagyobb munkaterhet háritunk. Mivel azonban a birói körökben aggodalmak merültek föl a kényszernyugdijazások miatt, ezt a tervét elejti, és kijelenti, hogy a kormány a kényszernyugdijazásról szóló 82. szakasz megszavazását nem kivánja. (Élénk helyeslés.)

Blanár Béla a zugirászokról beszél; ha a javaslat nem is irtja ki teljesen a zugiráskodást, mégis javitani fogja a mai helyzetet.

Cserny Károly szerint a javaslatban gondoskodni kellett volna arról, hogy az apaállatokat ne lehessen lefoglalni.

Székely Ferenc igazságügyminiszter megigérte, hogy erről novelláris uton gondoskodni fog.

Nemes Zsigmond azt kivánja, hogy az ügyvédi karból ezentul több birót nevezzenek ki.

Székely Ferenc igazságügyminiszter ezt készséggel megigérte, mire a Ház a törvényjavaslatot általánosságban, *Jakabffy* Elemér és *Plósz* Sándor előadó fölszólalása után pedig részleteiben is megszavazta.

Tisza üdvözlése.

Hédervári Károly gróf, volt miniszterelnök szólalt föl most, ki a következő beszédet mondta:

— T. Ház! Nem tudnám megnevezni a szakaszt, a melynek értelmében szót kérek, de ugy érzem, hogy hiányos, még pedig lényegesen hiányos volna naplónk, ha a mai ülésen előfordult galád büncselekmény elbirálásában nem adnánk fölötte való fölháborodásunknak, egyenesen elszörnyüködésünknek kifejezést, (Ugy van!) melyet csak az az egy körülmény menthet, hogy — a mint elnökünk is mondotta — azt egy őrült egyén követte el. (Ugy van! Ugy van!) De ez alkalommal mindnyájunkat egy közös érzés fog el. Ismerjük igen t. elnökünknek jellemét és hazafiságát. (Hosszantartó, meg-megujuló éljenzés és taps. A Ház tagjai fölállanak.) A midőn a haza, a nemzet, az alkotmány, a magyar parlament legfőbb érdekeinek megvédésében és szolgálatában való működése közepette egy orvtámadás veszedelmeinek volt kitéve, a mi szeretetünk mindnyájunk ajkára azt a gondolatot hozta, hogy igenis adjunk hálát a gondviselésnek, (Zajos helyeslés.) hogy nekünk és a hazának egyaránt drága élete meg lett mentve (Szünni nem akaró meg-megujuló zajos éljenzés és taps. A Ház tagjai fölállanak.) és ama nyugodt és férfias, sőt nemcsak ilyen, hanem éppenséggel hősies magatartás fölött. (Hosszas zajos éljenzés és taps.) a melyet ez alkalommal Tisza István gróf tanusitott, egyenesen legnagyobb bámulatunknak adjunk kifejezést. (Zajos helyeslés.)

E fölfogásunknak, ezeknek az érzelmeknek kivántam kifejzést adni a Ház nevében. (Szünni nem akaró meg-megujuló zajos helyeslés és taps. A Ház tagjai fölállanak.)

Tisza István gróf igy válaszolt: T. Ház! Fogadják rokonérzésüknek és bizalmuknak e kijelentéséért hálás köszönetemet, egyszerüen kötelességemet teljesitettem; igyekezni fogok kötelességemet teljesiteni a jövőben is. Boldog és büszke leszek, ha ezen az uton sikerülni fog az egész nemzet rokonérzését és bizalmát kiérdemelni. (Élénk éljenzés és taps.)

Az elnök inditványára a ma délutáni ülés napirendjére kitüzték a függőben lévő mentelmi ügyek tárgyalását és ezzel az ülés véget ért.

Az ülés után.

Az ellenzéki képviselők *Justh* vezetésével elhagyva a Házat, az Országház-kávéház felé indultak. A katonai kordonon tul nagyobb tömeg verődött össze, a mely tüntetni kezdett a képviselők mellett. *Gagel* rendőrfogalmazó intézkedésére azonban lovasrendőrök szétoszlatták a tömeget, a melyben több képviselő is volt, de baja senkinek sem történt.

A kávéházban tovább folytatódott az ováció, a melyet Justh röviden megköszönt. *Szmrecsanyi* György, *Zlinszky* István, *Palugyay* Móric és *Gál* Sándor képviselők kevéssel ezután a főkapitányságra hajtattak, s *följelentést tettek a 92. számu rendőr ellen,* mert állitásuk szerint a rendőr kardjától csak egy rendőrtisztviselő közbelépésére tudtak megmenekülni.

Az ellenzéki képviselők félegykor a Pannóniában találkoztak. Itt *Apponyi* Albert gróf néhány üdvözlő táviratot olvasott föl. A vezérek azután visszavonultak, hogy tanácskozzanak a délutáni ülésen követendő magatartásukról. A fehér asztalnál többen azt hangoztatták, hogy a délutáni ülésen *ne folytassa az ellenzék a fütyülést és sipolást*, mert ez a Kovács Gyula esete után nem volna illő fegyver az ellenzékhez. E helyett a tiltakozásnak valamely *más módjához kellene folyamodniok.* A jelenvolt képviselők egy ivre aláirták a neveike és az ivet kiküldték a merénylő Kovácsnak a szanatóriumba.

A délutáni ülés.

Az ellenzék felvonulása.

Az ellenzéki pártok délután három órakor ujra az Országház kávéházban gyültek össze. Ezuttal jelent meg először az ellenzék soraiban *Zichy* Aladár gróf és *Rakovszky* István, továbbá *Batthyány* Tivadar gróf, a ki eddig betegen feküdt. A három uj szövetségest zajos éljenzéssel fogadták. A kávéház vendégei, köztük egy sereg egyetemi hallgató, lelkes tüntetést rendezett az ellenzék mellett.

A képviselők *Kovács* Gyula revolvermerényletét tárgyalták és nagy megnyugvással fogadták *Huszár* Károly hiradását, a ki elmondotta, hogy *Kovács* Gyulával beszélt a Herczel-féle szanatóriumban. Elmondta, hogy *Kovács* eszméletre tért és hogy neki ezeket mondotta:

— Nagyon sajnálom, a mit tettem és nagyon sajnálnám, ha ezzel az ellenzéknek és az országnak ártottam volna. Kérlek benneteket, bocsássatok meg.

A közönség is tudomást szerzett a hirekről és élénken tárgyalta azokat. Negyedfél órakor *Apponyi* Albert gróf, *Justh* Gyula és a képviselők felállottak s a hirlapirók tömegének kiséretében megindultak a Ház felé. Az utca közönsége hatalmas éljenzésbe tört ki és egészen a villámos megállóig kisérte a képviselőket. Az egész tömeg lehetett vagy öt-hatszáz ember, közeledtükre megmozdult a fegyveres sövény, a mely a parlament környékén rajzott. A villámos-megállónál a rendőrség visszaszoritotta azokat, a kiknek nem volt igazolványuk vagy belépőjegyük. Utközben csattogtak a fényképezőgépek, azonban a rendőrség csakhamar elparancsolta gazdáikat a térről.

A mikor a menet a képviselőház kapujához vezető kocsifeljáró sarkához ért, mozgás támadt.

— Ott megy *Tisza* István, mondották, ott megy az elnök!

Csakugyan az elnök kocsija volt. Tisza ezuttal is a feleségével ült a hintóban.

A váratlan találkozás az első pillanatban megdöbbentette a képviselőház előtt szolgálatot teljesitő rendőrtisztviselőket. *Szeszlér* Hugó rendőrkapitány azonban föltalálta magát. Azonnal intézkedett, hogy csendőrök és rendőrök álljanak a menet és Tisza kocsija közé. Ilyképp incidens nélkül haladt Tisza kocsija a Ház főkapuja elé, a hol az elnök kiszállott, Tiszáné pedig a karzati följáróhoz hajtatott.

Az ellenzéki képviselők akadálytalanul jutottak be a Házba és azonnal besiettek az ülésterembe.

A rendőrség az ülésteremben.

Az ellenzéki képviselők pár perccel 4 óra előtt valamennyien, számszerint kilencvenhatan, elfoglalták helyüket az ülésteremben s várták a rendőrség megjelenését. Ma jelent meg először a Házban Batthyány Tivadar gróf is, a kit nagy éljenzéssel fogadtak. Az ellenzék vezérkara a déli órák folyamán tartott tanácskozásokban ugy határozott, hogy a Kovács Gyula dolgára való tekintettel délután nem ismétlik meg a füttyös zenebonát, hanem a gyász és együttérzés jeléül néma csöndben mindnyájan engedelmeskednek a rendőrség fölhivásának, nem provokálnak Tisza részéről ujabb proskripciót, hanem azok is, a kiket eddig még nem zártak ki, a kirekesztettekkel együtt távoznak a parlamentből.

Mielőtt a rendőrség az ülésteremben megjelent volna, az ellenzéki képviselők a Kovács Gyula merényletének nyomait keresték. Mutogatták egymásnak a golyók nyomait az elnöki emelvény deszkafalában s az elnöki szék háta mögött a falra festett országcimerben. A vér nyomait arról a padról, melyre Kovács lehanyatlott, délutánra már eltüntették s kicserélték a két padsor között futó szőnyeget is.

Pontban egynegyed öt órakor *Laczkovich* főterembiztos vezetésével belépett az ülésterembe *Pavlik* és *Beniczky* rendőrfelügyelő, nyomukban a szokásos rendőrkisérettel.

Mikor a rendőrlánc körülzárta az ellenzéki padsorokat, *Pavlik* rendőrfőfelügyelő vigyázt vezényelt embereinek s aztán elmondotta azt a fölszólitást, mellyel távozásra szokta fölhivni a kizárt képviselőket.

— Halljuk a névsort! — kiáltották a képviselők.

— Kinek a rendeletéből vannak itt az urak? — kérdezte ismét *Justh* Gyula.

— Mi képviselők vagyunk, jogunk van itt ülni — dörmögte *Eitner* Zsigmond.

Laczkovich terembiztos a közkivánságnak engedve benyult a belső zsebébe, kivette onnan a kizárt képviselők névsorát s fölolvasta.

A listaolvasás után *Pavlik* rendőrfőfelügyelő megismételte a fölhivást:

— Kérem azokat a képviselő urakat, a kiknek nevét fölolvastuk, méltóztassanak eltávozni, mert különben karhatalmat leszek kénytelen alkalmazni.

A fölhivásra most is, mint eddig, *Justh* Gyula felelt az ellenzék nevében:

— Az ön parancsát törvényesnek el nem ismerjük, helyünkről el nem távozunk s csak a nyers erőszaknak engedünk.

Pavlik erre Justh Gyula karjához nyult, mire az ellenzék éljenzésben tört ki. Mindenki fölállott s megkezdődött a kivonulás. Ez azonban már nem ment zajongás nélkül.

Batthyány Tivadar gróf kiáltotta el magát elsőnek:

— Ez törvény? Ez gyalázat! Hol a koronázási eskü? A király esküt tett rá, hogy a törvényeket megtartja!

Justh János és mások az első emeleti karzat felé fordultak, a hol *Tisza* Istvánné ült s ugy kiáltották:

— Tisza gazember! Közönséges kapcabetyár!

Többen, igy *Förster* Aurél, *Justh* János, *Hédervári* Lehel, *Szluha* István egyenesen Tisza Istvánnét szidalmazták.

— Egy szakácsné nem tenné azt, a mit ön tesz, — kiabálták föl hozzá a karzatra.

Az ellenzéki padsorok aztán lassan kiürültek s egyetlen képviselő se maradt a baloldalon. Az

egész ellenzék nyomban a kivonulás után a néppárti körbe ment közös értekezletre.

A Ház tanácskozása.

Ezután gyorsan megnépesedett a terem munkapárti képviselőkkel. *Tisza* István gróf fél ötkor felment az elnöki emelvényre s megnyitotta az ülést. Jelentette, hogy *Ráth* Endrére vonatkozólag, a kit a mentelmi bizottság itélete alapján a Ház nyolc üléséről kizártak, a tilalmi határidő a mai nappal lejárt s Ráth a holnapi naptól kezdve ismét megjelenhetik az üléseken. *Tisza* ezután igy folytatta:

— A mai ülés elején ujra megjelentek a teremben azok a képviselők, a kiket a mentelmi bizottság legutóbb kizárásra itélt. Ezek eltávolitására megint karhatalmat kellett alkalmazni, az eltávolitás minden incidens nélkül végbement s igy ezuttal semmi különös intézkedés szüksége fönn nem forog.

A többség zajos helyesléssel fogadta Tisza bejelentését s a Ház rátért a napirend szerint a mentelmi bizottság jelentéseinek tárgyalására.

Először *Kenedi* Géza ismertette a bizottság jelentését az 1910 március 10-ikén a parlamentben történt támadásról, a mikor a bemutatkozott Héderváry-kormány tagjait a függetlenségi pártról tettleg megtámadták, inzultálták s közülök a miniszterelnököt és Serényi Béla gróf földmivelésügyi minisztert megsebesitették. A támadók közül csak a Justh-párti *Beck* Lajos került vissza a képviselőházba az 1911-iki választásokon s igy az ügyészség az ő kiadatása és mentelmi jogának felfüggesztése végett kereste meg a Ház elnökségét. Az ügyészség hatóság ellen való erőszak és két rendbeli sulyos testisértés vétsége miatt kérte Beck mentelmi jogának fölfüggesztését. A bizottság a becsatolt tanuvallomások alapján jogosultnak látja a Beck ellen inditott keresetet s vele szemben a mentelmi jog fölfüggesztését javasolja.

A Ház élénk helyeslés és taps kiséretében egyhangulag elfogadta a bizottság javaslatát.

Darvai Fülöp tett ezután jelentést egy sereg mentelmi ügyről. Javaslata alapján a Ház felfüggesztette a pártonkivüli *Horváth* Gyula, a néppárti *Frey* János, a munkapárti *Nagy* Sándor s a Justhpárti *Benedek* János mentelmi jogát. Megtagadták ellenben a következő képviselők kiadását: Fráter Lóránt, Takács József, Liptai Béla, Ivánka Imre, Polónyi Géza, Györffy Gyula, Barcsay Andor, Barcsics Erazmus, Szalkai Sándor, Issekutz Győző, Faragó Antal, Vázsonyi Vilmos.

Tisza pár perccel hat óra előtt megállapitotta a holnapi ülés napirendjét, a melyre kitüzték a polgári pörrendtartásról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasását, Vadász Lipót inditványát a *házszabályok módositásáról* és a tengerészeti biráskodás módositására vonatkozó javaslat tárgyalását.

A jegyzőkönyv hitelesitése után az elnök az ülést hat órakor berekesztette.

Az ellenzék távozása.

A rendőrség fölszólitására az egész ellenzék csöndben, szótlanul a folyosóra ment, a hol *Apponyi* Albert gróf ezt mondotta az ujságiróknak:

— Csupán az első rendőri fölszólitást vártuk meg. A mai gyászos esetre való tekintettel nem akartunk lármás jeleneteket és azonnal kivonultunk az ülésteremből.

Több ellenzéki képviselő még hozzátette:

— *Holnap azonban ujra demonstrálunk.* Holnap ujra kezdődik a tüntetés Tisza és a kormány ellen.

Zichy Aladár gróf, a néppárt elnöke fölszólitotta az ellenzék tagjait, hogy valamennyien a néppárt klubjába menjenek.

A meghivást elfogadták és a néppárti képviselők vezetésével indult utnak a sereg a néppártnak a Ferenc József-rakparton lévő klubhelyisége felé.

Az ellenzéket utközben is megéljenezték.

Az ellenzék manifesztuma.

Az összes ellenzéki képviselők aláirásával manifesztumot adott ki ma „*A nemzethez*" cimmel a szövetkezett ellenzék. A manifesztum igy szól:

Azok a megdöbbentő események, a melyek a magyar képviselőházban most lezajlottak, arra kényszeritik a szövetkezett ellenzéki pártokat, hogy felvilágositsák a nemzetet a történtekről és e végből közvetetlenül a nemzethez forduljanak.

A magyar képviselőházban megszünt a jognak, a törvénynek és a törvényes szabályoknak uralma és helyébe az elnöki önkény, a többségi erőszak és a fegyveres karhatalom uralma lépett. Maga a képviselőház elnöke az, a ki a tanácskozás régi, törvényes rendjének véget vetett. A képviselőház elnöke, a ki már elnöki székét is a házszabályok durva megsértésével nyerte el, és igy csak *ténylegesen*, de nem *jogosan* viseli elnöki tisztét, megfosztotta a nemzet képviselőit szólási joguktól, határozatokat mondott ki a tanácskozás és határozathozatal leglényegesebb és mellőzhetetlen szabályainak egyszerü félretételével, és az ez elleni tiltakozást rendőri karhatalom alkalmazásával fojtotta el.

A képviselőház elnöke nem riadt vissza attól, hogy a magyar törvényhozás csarnokába rendőrséget vezényeljen, és a nemzet képviselőit kötelességteljesitési szinhelyéről erőhatalommal távolittassa el. Nincs törvény, sem törvényerejü szabály, a mely a képviselőház elnökének erre jogot adna. Az 1848. IV. t.-c. 14. szakasza csupán a hallgatóság ellen hatalmazza föl az elnököt a nemzetőrségi karhatalom igénybevételére; magának a képviselőház csendjének és rendjének helyreállitásáról a házszabályok intézkednek és ezen intézkedések között a rendőri karhatalom igénybevétele föl nem lelhető. A képviselőház elnöke tehát vakmerőn, zsarnokilag tullépte törvényes hatáskörét, a mikor törvényhozásunk termét, a mire eddig történelmünkben példa még nem volt, fegyveres rendőrség bevezénylésével meggyalázta.

A magyar képviselőházban a házszabálynak jelenleg érvénye nincs. Annak legvilágosabb rendelkezéseit az elnökség figyelmen kivül hagyja, elmellőzi, vagy kénye-kedve szerint alkalmazza. A kisebbségnek a házszabályban lefektetett jogai el vannak kobozva. Pedig a házszabály *közös* tulajdona többségnek és kisebbségnek, a tanácskozás és határozathozatal e két egyaránt fontos tényezőjének. Nem egyéb durva jogfosztásnál, a mikor az elnök és a többség a házszabálynak a kisebbséget védő rendelkezéseit önkényesen megsemmisiti. Megsemmisülnek ezzel azok a nagy és jelentős alkotmányos értékek, a melyeket a *nemzet* bir a házszabályban, alkotmányának e kiegészitő részében.

Különösen fontosak ezek az értékek mi reánk, magyar nemzetre nézve, mert éppen nálunk vált lehetségessé egy elavult választási rendszer révén a nemzeti akarat nagymérvü meghamisitása. Ezzel a választási rendszerrel a hatalom, ha elegendő pénzzel rendelkezik és a kormányzat erejével a választások eredményének befolyásolására visszaélni hajlandó, bármikor összetoborozhat egy szolgalelkü többséget, a mely a nemzet jogainak megvédésére, érdekeinek megoltalmazására képtelen. A mostani képviselőházi többség kétéves története világosan szemünk elé tünteti ezeket a jelenségeket: az a többség, a mely most vad erőszakkal gázol át törvényen, jogon és igazságon, nem volt képes e két éven át a nemzet egyetlen kétségbevont jogát sem megoltalmazni és egyetlenegy jogos érdekét sem érvényesiteni. A többség, mely különben kezdettől fogva a nemzeti jogokról való lemondás politikáját vallotta, képes volt megtagadni saját meggyőződését, képes volt eltürni a hatalom részéről a legsulyosabb megaláztatásokat, csak hogy a hatalom kegyét, mely létének egyetlen alapja, el ne veszitse. Az ilyen többség legkevésbbé van jogositva a többségi elvet hangoztatni és azzal hivalkodni, hogy ő a nemzeti akarat letéteményese. Az ilyen többségnek a legkevesebb erkölcsi jogosultsága van arra, hogy a fölfelé tanusitott erőhiányt lefelé való erőszakossággal pótolja.

Az ilyen szolgalelkü többségekkel szemben a nemzeti jogoknak és érdekeknek utolsó oltalma a *házszabály*, a mely bizonyos korlátot szab a többségi önkényuralomnak. Ha a nemzet ezt az utolsó oltalmat elveszíti, és a nemzeti akarat meghamisitásához a többségi és elnöki erőszak csatlakozik: akkor e hazában nemzeti akaratról, annak bármily csekélymérvü érvényesüléséről többé szó sem lehet.

Ezek a megdöbbentő fejlemények különösen vésztjósló jelleget öltenek akkor, ha arra gondolunk, hogy mindez *miért történik?* Azért, hogy a katonai hatalom mértéktelen fejlesztése kedvéért a nemzet minden törvényes igényének brutális elfojtásával *rendkivül sulyos vér- és vagyonáldozatra kényszerittessék.* Az ellenzék, kötelessége tudatában, a házszabály és a törvényesség korlátai között erős, kitartó küzdelmet folytatott egyrészt azért, hogy a terheket lehetően csökkenteni iparkodjék, másrészt, hogy a nemzet a követelt áldozatokért megfelelő ellenértéket nyerjen. Küzdött az ellenzék azért, hogy a mikor a nemzet ily sulyos áldozatot vállalni kénytelen, ugyanakkor a nemzet fiai a *politikai jogok* áldásaiban is részesüljenek, és küzdött azért, hogy e sulyos áldozatokkal szemben legalább a nemzet meglévő közjogi birtokállománya megóvassék.

Ezen az alapon az ellenzéki pártok, egymással teljes egyetértésben és szoros szövetségben, méltányos, mérsékelt, minden jogos igényt kielégithető békeajánlatot tettek a kormánynak és a képviselőházi többségnek. A szövetkezett ellenzék ebben az ajánlatban nem zárkózott el a védőerő fejlesztésének lehetősége elől, és igy megnyitotta az utat a király és nemzet közötti egyetértés helyreállitásának és föntartásának, de követelte a választói jognak, az általános választói jog elve alapján leendő reformálását, a választások tisztaságának biztositását, és a védőerőjavaslatban foglalt közjogi sérelmek eltávolitását. Oly föltételek voltak ezek, a melyeknek jogosságát a képviselőházi többség, a mult kormány és jórészben a jelenlegi kormány is elismerte. Semmi elvi akadálya sem lehetett tehát annak, hogy az ellenzék békeajánlata tárgyalási alapul elfogadtassék, és annak alapján megfelelő jóakarat mellett a sulyos politikai helyzetből a kibontakozás megtörténhessék.

E helyett az történt, hogy a kormány az ellenzék békeajánlatára rideg ultimátummal felelt, a melyben a méltányos föltételeket megmásithatatlannak jelzett állásponttal visszautasitotta. És e visszautasitás után nyomban bekövetkezett a *parlamenti erőszak*, a melynek során a képviselőház elnöke a vita erőszakos megszakitásával, a föliratkozott szónokok szólásjogának elkobzásával, a házszabály valamennyi, a tanácskozás folyamán szabályozó rendelkezésének félretételével olyan zajban és izgalomban, a melyben *senki, és igy a többség sem tudta, miről van szó*, a kormány védőerőjavaslatait és részleteiben, söt harmadszori olvasás *nélkül* harmadszori olvasásban is elfogadottnak jelentette ki.

Kötelességünknek tartjuk ilyen körülmények között a nemzet szine előtt kijelenteni, hogy mi az ilyen módon hozott képviselőházi határozatok ellen tiltakozunk és azok *jogérvényét el nem ismerhetjük.* Hisz ezen a módon a tanácskozás és határozathozatal hitelességének minden biztositékát félrétéve, az erőszak által fölidézett zaj mögé rejtözve, a lelkiismeretlen elnök bármit, akár egész alkotmányunk és függetlenségünk megsemmisitését is kimondhatja a Ház határozataként. Törvény csakis törvényes alapon épülhet föl. Jogsértésből sem jog, sem kötelesség nem származhatik. A mi itt történt, az nem törvényalkotás, hanem a jogrendnek vakmerő, veszedelmes megbontása, a melynek beláthatatlan következményeiért mi a felelősség teljes sulyát *Lukács* László miniszterelnökre, a képviselőház többségére és *Tisza* István gróf tényleges képviselőházi elnökre háritjuk.

Kijelentjük továbbá, hogy a mig a házszabályok érvényének önkényes fölfüggesztése tart, a mig az azokon esett sérelem nem orvosoltatik, a képviselőház tárgyalásait rendes tanácskozásul el nem ismerjük, az ott ezentul hozandó határozatokat sem fogadjuk el érvényeseknek, azoknak magunkat alá nem vetjük.

Rövid vonásokban, ime ezekben tárjuk a nemzet elé azokat a vakmerő támadásokat, a melyeket a kormány és a vele szövetkezett képviselőházi elnök intézett alkotmányunk és nemzeti jogaink ellen. Ezek a nagy értékek még a törvénytelennek és alkotmányellenesnek tekintett Fejérváry-kormány idejében sem forogtak nagyobb veszedelemben, mint most. Mi, a nemzet képviselői, a királyi biztosként viselkedő képviselőházi elnök által most is meg vagyunk fosztva fegyveres erőszak utján attól, hogy képviselői kötelességünket teljesithessük. Karhatalom kényszerit annak elhagyására, a mikor ott a nép akaratából helyet foglalunk. Ekként gátolva lévén képviselői kötelességeink teljesitésében, a nemzetet hivjuk föl, hogy eszméljen öntudatra, emelje föl tiltakozó szavát a törvénytiprás ellen és nemes haragjának teljes erkölcsi erejével hiusitsa meg az országot szolgaságba dönteni akaró erőszak rendszerének sikerét.

Károlyi Mihály gróf lemondása.

Rendkivül nagy érdeklődés mellett folytatták az *O. M. G. E.* igazgatóválasztmányi gyülése után a *Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének* végrehajtóbizottsági ülését, melyen az elnöklő *Pallavicini* Ede őrgrófon kivül megjelentek a többek között *Andrássy* Sándor gróf, *Dessewffy* Aurél gróf volt főrendiházi elnök, *Darányi* Ignác, a Magyar Gazdaszövetség elnöke, *Sztojanovics* Sándor báró, *Somssich* Andor, *Hertelendy* Ferenc, *Bernát* István, *Emődy* József, rudinai *Molnár* István miniszteri tanácsos és még igen sokan a vidéki gazdasági egyesületek képvselői. A mult ülés jegyzőkönyvének bemutatása és a két jegyzőkönyvhitelesitő kiküldése után lépett az *O. M. G. E.* nagytermébe *Károlyi* Mihály gróf elnök, kit szünni nem akaró ováció és lelkes éljenzés kisért az elnöki székhez, melyet *Pallavicini* Ede őrgróf engedett át részére. Az éljenzés lecsillapulta után *Károlyi* Mihály gróf a következő beszédet intézte az egybegyült végrehajtó bizottsági tagokhoz:

Mélyen tisztelt uraim! Engedjék meg, hogy félbeszakitsam az ülést egy pillanatra, és hogy egy kijelentést tegyek önöknek. A politikai helyzet, a mint tudják, olyan helyzetbe sodort bennünket, de különösen engemet, a ki az ellenzék táborába tartozom, hogy kénytelen vagyok annak *következményeit levonni* és az *O. M. G. E. elnöki állásáról lemondani.* (Zajos fölkiáltások: *Nem fogadjuk el!*) Az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek az én nézetem szerint egyik legfőbb föladata az, hogy a törvényalkotásban részt vegyen, hogy a törvényelőkészités munkáját szolgálja és a szakminiszterekkel tárgyalást folytasson. Mélyen tisztelt uraim! Én ennek a föladatnak legnagyobb, legmélyebb sajnálatomra ezentul nem tehetek eleget. Nem tehetek eleget azért, mert be fogják látni, hogy nem folyhatunk be ma már a törvényelőkészitési munkálatokba, nem informálhatom a minisztereket, nem tárgyalhatok azokkal az emberekkel, azokkal a miniszterekkel, kik a törvényt nem respektálják. Itt olyan embernek kell lenni, ki nincsen politikai nézeténél fogva in-

Budapest, 1912. XXXII. évfolyam, 220. szám. Szerda, szeptember 18.

BUDAPESTI HIRLAP

Megjelenik hétfő kivételével mindennap.
Előfizetési árak: Egész évre 28 kor., félévre 14 kor., negyedévre 7 kor., egy hónapra 2 kor. 40 fil. Egyes szám ára helyben és vidéken 10 fil.
Hirdetések milliméter számitással, díjszabás szerint.

Főszerkesztő és laptulajdonos:
Rákosi Jenő.

Szerkesztőség: VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 4. sz. Telefon 54—63.
Kiadóhivatal: VIII. ker., József-körut 5. sz.
A kiadóhivatal telefonjai: Előfizetés 55-95. Elárusitás 92-90. Apróhirdetés 55-95. Hirdetés 55-53. Könyvkiadó 92-90. Igazgató 9-38.

Haláltánc az országházban.

Budapest, szept. 17.

A kritika megáll, hiszen az ember esze ha megállna, az sem volna csoda, azt látva, a mi a képviselőházban végbemegy. Hiszen azon csak nem tünődhetünk, ki sipol, ki trombitál, ki gorombáskodik, ki fütyül szebben vagy müvésziebben. Azon sem érdemes töprenkedni, kinek a taktikája elmésebb és élelmesebb: az ellenzéké-e, a mely ékesszólását különféle sivalkodó hangszerekkel cserélte föl s pokoli zajjal, vagy a kormánypárté-e, mely türelemmel és rendőrrel dolgozik. Déli tizenegyedfél órától az éjszakáig tartott ez a rémes látvány. Meddő okoskodás helyett — mert hiszen ki hallja meg ilyenkor az okos szót — egyszerüen elmondjuk az ülés történetét. Azt hisszük, félig reméljük is, hogy a harcnak, a melyet sem nem erkölcsi, sem nem szellemi, hanem fizikai fegyverekkel vivnak a törvényhozás termében, a fizikai kimerülés fog véget vetni.

A küzdelemnek eddig egy áldozata van: egy rendőr, a ki felsőbbségének ott a harc mezején kijelentette feleletül a vett parancsra, hogy ő magyar képviselőhöz nem nyul. Ezt, fájdalom, a felsőbbsége nem naiv hazafias felbuzdulásnak, hanem sulyos engedetlenségnek minősitette s azonnal letartóztatta.

De rátérünk a történtek hü leirására, e sorainkat végezzük egy versidézettel.

Vasárnapi lapunkban jelent meg Ábrányi Emilnek, a Kossuth-kultusz, a márciusi napok, a népszabadság és a zsarnokgyülölet érdemes költőjének egy verse, a mely e megrázó sorokkal végződik:

S az ocsmány jelszó: Egyik ott marad!
A bölcs, szelid, engesztelésre hajló,
A minden sebre balzsamot lelő
Nagy, méltóságos hazaszeretet
Nincs többé köztünk. Ez a tiszta láng
Oltárainkon többé nem lobog.
Csak a harag lángol föl, mint a tüzvész,
Pusztitni vágyó durva szenvedély
Farkas-csoportja jár tanyánk körül.
Kasszandra-szó süvölt a levegőben.

Ah, látva ezt az oktalan
Könnyelmü testvérharcot,
A mig körültünk ásóval, kapával
Sort állanak bősz ellenségeink,
Hogy sirunkat megássák,
Ha egymást, mint a tigrisek,
Halálra marcangoltuk.
S e mély gödörbe
Még félig élve
Dobják be a magyart . . .
Igy látva mindezt, tágranyilt szemekkel,
Igy nézve mindezt, tehetetlenül:
Mindannyiunknak, a kik a hazát
Szeretve féltjük, lelkünkből imádjuk,
Kétségbeesve gondtól, fájdalomtól
Meg kell őrülnünk, mint Széchényinek!

Idáig jutván irásunkban, azt a jelentést vesszük, hogy a kormány nagyobb energiára határozván el magát, nagyobb rendőri készséget vonultatott föl, mire olyan dulakodás, sőt mondhatni verekedés kezdődött, a melynek részletes leirása alább található, s a melynek szégyenét a ma élő pártok és politikusok fejéről nem mossa le se tengerviz, se idő. Boldogtalan ország, a melynek előkelő fiai, tudós, nagymüveltségü, finom lelkü emberek, hivatva arra, hogy fényessége, büszkesége, jótevője legyen a nemzetnek, brutális dulakodással akarja eldönteni a nemzet sorsát. És, fájdalom, fölemelni nem, csakis eldönteni lehet ezen a végzetes uton, melyen Ábrányi verse mint egy vihar söpör végig, boldogtalan vándorainak utlevelet irva a história számára.

*

És most átadjuk a szót tudósitónknak:

Szeptember 17.

A félelem és reménykedés között várt szeptember tizenhetedike elérkezett, el is fog mulni rólunk; de senki oly pesszimisztikusan nem látta előre a fejleményeket, a hogy előttünk kibontakoztak; és ha valaki abban reménykedett, hogy a pártviszályok, a fölfordulás, a parlamenti anarkia zavarosában halászni fog, annak legmerészebb álmainál is gazdagabb lett az aratása. Soha ehhez fogható nap még nem volt a magyar törvényhozás történetében; egy nap, a mely korán reggel végzetes határozattal kezdődött, minden tanácskozás nélkül, pusztán a tagolatlan lárma és macskazene elemi kitörésével folytatódott, és a rendőrség beavatkozásával késő este ért véget.

A közönség.

A közönség, vagy mondjuk igy: az utca semmi, de semmi se jelét nem adta annak, hogy valami rendkivüli vagy nagy jelentőségét érezné a parlament kapunyitásának. Olyan tökéletes közömbösséget mutatott, a mely joggal meglephette talán nemcsak azokat, a kik a *tömeg megmozdulására* számitottak, hanem talán még azokat is, a kik — nem tartottak tőle. Mert semmiféle látható védőintézkedés egy esetleges utcai demonstráció megakadályozására nem történt. Az Országház-téren rendőr nem volt több a rendesnél, csendőr vagy katona meg egy fia se látható.

De azért nincs se tömeg, se — mozgás. A parlament hatalmas palotája körül össze-vissza ha száz ember őgyeleg vagy álldogál, benne a kiváncsi, de csöndes szemlélődőnél sokkal több a kocsis meg soffőr, a kik a képviselő urakat szállitották és várják.

Az idő nem valami zord ugyan, de nem is barátságos. A Dunáról éles, csipős szél vagdos ki és időnként az ég is nekikeseredik egy-egy gyönge eső erejéig. A gyér közönség a palota tövében inkább fogy, mint szaporodik. A kit csak a kiváncsiság toborzott oda, hamarosan elunja a vékony mulatságot és elballag.

Délelőtt még csak akad magyarázata ennek a közömbösségnek. Az emberek talán a *karhatalmi intézkedésektől* tartanak és azért nem jönnek érdeklődni. De a déli meg a délutáni lapok szétröpitik a forró parlamenti multusok hirét, meg azt is, hogy az országház körül nincs se csendőr, se katona. És a közönség még se jelentkezik. Se az egyik hir nem vonzza, se a másik nem biztatja. Késő délutánig sincs több ember a parlament tájékán, mint a hány érdeklődő vidéki vagy idegen turista szokott ott járni, a mikor nincsen ülés, hogy a világhires palotát megnézze. Lehet különben, hogy olyankor csakugyan érdemesebb látnivaló.

Az ellenzék a kupolacsarnokban.

Reggel kilenc óra után az egyesült ellenzék összegyült a képviselőház kupolacsarnokában előzetes értekezletre. Ott voltak a vezérek, a számottevő ellenzéki politikusok mind és egy volt államtitkár, *Désy* Zoltán mondta ki a határozatot nagy taps és lelkesedés mellett, hogy *a harcot ugyanott és ugyanoly eszközökkel folytatják, a hol és a hogy juniusban abbanhagyták.* Az értekezlet után az ellenzék tagjai részint az ülésterembe mentek, részint a folyosón társalkodtak egymás közt, az ujságirókkal nagy csoportokban.

Merénylet-terv Lukács ellen.

Mikor a képviselőházban *Lukács* László miniszterelnök kevéssel az ülés megnyitása előtt elhagyta fogadótermét, több munkapárti képviselő jelenlétében elmondotta, hogy *merényletet terveztek ellene.* Egy fiatalembert akart rávenni a *Justh-párt egy tagja,* mondotta a miniszterelnök, hogy *őt az utcán, vagy a képviselőház közvetetlen közelében inzultálja.* Hozzátette ehhez még a miniszterelnök, hogy a fiatalember *nagy krakéler* hirében áll, és hogy neki egy munkapárti képviselő mondotta el a dolgot.

A képviselők csoportjában nagy volt a fölháborodás s nyomban kikutatták, hogy ki leplezte le a merénylet tervét. Kiderült, hogy *Montbach* Imre munkapárti képviselő mondotta el a készülő támadást Lukácsnak. Montbach Imre tudomása szerint ifju *Rónay* Lászlót, Ugocsamegye volt várnagyát akarták a gyászos szerepre rávenni.

A fiatal Rónaynak a Pannónia-szállóban *Justh* János képviselő diskurzus közben azt ajánlotta, hogy most nagy szolgálatot tehetne a Justh-pártnak azzal, ha Lukács Lászlót inzultálná. Azt is hozzátette, hogy egyszerre *nemzeti hős lehetne,* de anyagiakban sem vallaná kárát, mert adósságait kifizetnék és *mandátumhoz is juttatnák.* Rónay László maga mondotta el a dolgot *Montbach* Imrének, a ki a családnak jó barátja. Montbach azt ajánlotta, hogy tanuk előtt ismételtessék meg Justh Jánossal az ajánlatot. Ezt meg is kisérelték, de Justh *nem volt hajlandó tanuk előtt beszélni.*

*

Ifjabb *Rónay* László ma a következő levelet intézte *Justh* János országgyülési képviselőhöz:

Nagyságos *Justh* János országgyülési képviselő urnak, *Budapest,* V., Országház. Kedves János! Mult héten szóban tett abbeli ajánlatodra, hogy ha a kormány által tervezett mandátumfosztó javaslat folytán megüresedő valamely biztos kerületbe engem egy krajcár költség nélkül képviselővé megválaszttatok, kötelezem magamat, hogy mint képviselő Lukács miniszterelnököt „házon kivül" az utcán két ujságiró előtt ... . . rugom", és hogy ezen ajánlatot meggondolva, téged értesitlek, következőkben válaszolok: Brávónak kapható nem vagyok, sértő ajánlatodat a leghatározottabban visszautasitom és egyuttal kijelentem, hogy az ilyen dicstelen alkuval szemben magamat diszkrécióra kötelezettnek egyáltalán nem érzem. Budapest, 1912. szeptember 17. Rokoni üdvözlettel *ifjabb Rónay László.*

Mai számunk 36 oldal.

Lapunk mai ünnepi számának ára négy fillér.

XVII. évfolyam, 134. szám. Budapest, 1912. junius 6. Csütörtök Ára 2 fill., vasár- és ünnepnap 4 fill.

POLITIKAI NAPILAP.
ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Helyben: házhoz hordva 60 fill.
Vidéken: postai szétküldéssel egy hónapra 1.20 korona.
Szerk. telefon — — 137—31.
Igazg. „ — — 842.
Kiadóhiv. „ — — 38—58.
Nyomda „ — — 54—39.

FRISS UJSÁG

Megjelenik hétfő kivételével mindennap korán reggel, fontos alkalommal napon-kint többször, ünnepnap után is.
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATALA: V., Honvéd-utcza 10. sz.
FIÓKKIADÓHIVATALOK: Rákóczi-út 84.; VI., Andrássy-út 15.; IV., Kecskemét-utcza 6. és 14.

KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZET KÖNYVTÁRA

Uj viharok a képviselőházban.

Rendőruralom az ülésteremben.

Harmincnyolc képviselőt kivezettek a rendőrök.

Justh Gyula erőszakkal behatolt a képviselőházba.

Huszonhat képviselőt kizártak.

Ami tegnap megkezdődött, az ma folytatást nyert: erőszak lett urrá a törvényen, jogszabályokon. Mindenkit, aki az alább következő tudósításokat olvassa, felháborodás fogja el majd azok felett, a mik ma a Házban végbementek s mélységes aggodalom fogja el majd a jövőt illetőleg.

Mert ami erőszak, az nem ismer megállást, korlátot, mert hiszen azért erőszak, hogy ezekkel ne törődjék. Ma harmincnyolc képviselőt vezettek ki rendőrök, legkölcsönösebb kivezetnek hatvanat, százhatvanat és eljöhet idő, amikor a többséget vezetik ki és a kisebbséget hagyják ott...

Ezért fáj, igen fáj nekünk az, a mi történt. A mai napok eseményeiben szereplők nem határoznak, ezeknek fontossága, jelentősége mellett minden eltörpül. Mit hoz ez a nagy-nagy vihar? Tisztalevegőt vagy általános felfordulást-e, ki tudja? Ma csak azt tudjuk, hogy ami történt, tulsok, sokkal, veszedelmesen több, mint a mennyinek szabad lett volna történnie.

*

A mai nap eseményeiről szól következő részletes tudósításunk:

Gyülekeznek a képviselők.

A szövetkezett ellenzék tagjai tegnapi határozatához képest ma reggel kilenc órakor az Országház-kávéházban gyülekeztek, hogy együttesen vonuljanak a parlamentbe. Az ellenzéki képviselők teljes éljenzéssel fogadták *Justh* Gyulát, *Apponyi* Albert grófot és *Károlyi* Mihály grófot. Itt összegyülve

mentelmi bejelentést

szerkesztettek meg és irtak alá, amelyben bejelentik, hogy tegnap képviselői kötelességükből kifolyólag abból a célból igyekeztek meg a képviselőház ülésterméhen, hogy ott a törvénytelenül kitüzött ülés tanácskozása ellen *a házszabályok jogrendjét megvédelmezzék*. Ezen kötelességük teljesitése közben Tisza István nagyszámu rendőri karhatalmat rendelt be a képviselőház üléstermébe, amely karhatalom vezetője Tisza István gróf parancsára hivatkozva, képviselői jogainkra való hivatkozásunk ellenére a karhatalom tettleges alkalmazásával az üléstermeből, sőt az országházból eltávolította őket.

Ezt a bejelentést valamennyien aláirták.

A kávéházban már sok képviselő volt együtt, mikor egyszerre csak betoppant oda *Kovács* Gyula is, akit tudvalevőleg harmine napra kitiltottak a Házból és aki most azzal jött ide, hogy a kitiltás ellenére is bemegy oda. Viharosan megéljenezték. És amikor az ellenzék fél tiz órakor *Justh* Gyula, *Apponyi* Albert gróf vezetésével a parlamentbe vonultak, *Kovács* Gyula velük ment és velük együtt bejutott oda.

Tisza István gróf

már kora reggel bent volt a Házban. Az elnöki folyosó telve volt rendőrökkel és ott állt őrt *Pekár* Gyula, *Sasz* Károly, *Láng* Mihály báró, *Erccey* Péter és *Lovászy* Géza. Tisza a jegyzők küldöttségét várta, amely ma tisztelgett nála.

Ezenközben pedig reggel kilenc órakor összeült

a mentelmi bizottság,

hogy határozzon azoknak a képviselőknek ügyében, akiket tegnap a Ház határozata oda utasitott. Valamennyien idézést kaptak, de az egy *Károlyi* Mihály grófon kivül senki sem jelent meg.

Nyomban az ülés megnyitása után

Károlyi Mihály gróf

[illegible] ezt mondta:

— Nem azért jöttem el, hogy mentegessem magam, hanem két nyilatkozatot akarok tenni. Az egyik az, hogy a Ház határozatát, amelylyel engem a mentelmi bizottság elé utasitott és a mentelmi bizottság *minden meghozandó határozatát házszabályellenesnek tartom, azoknak magamat alávetni nem fogom, bármit határozzon is, magamra nézve azt kötelezőnek elismerni nem fogom.* Csak a karhatalomnak engedelmeskedem. Ezt a kijelentést egyébként akár el is hagyhattam volna, mert a következmények igazolni fogják.

— A másik nyilatkozatom az, hogy a képviselőház tegnapi ülésén a képviselőknek nemcsak mentelmi jogán esett sérelem, hanem személyes szabadságukon is. *Justh Gyula élete veszedelemben forgott. Egy közrendőr revolvert fogott rá,* akkor ugrottam én hozzá, hogy testemmel védjem őt.

— *Több mondanivalóm nincs,* nem mentegetem magam, csak ezt akartam a mentelmi bizottság tudtára adni.

Darvai Fülöp előadó: Kérem, gróf ur...

Károlyi Mihály gróf *meg sem várta, mit akar kérdezni az előadó,* sarkon fordult és eltávozott.

A mentelmi bizottság végül elhatározta, hogy javasolja, hogy a képviselőház zárja ki

Justh Gyulát tizenöt napra,
Bikády Antalt, Eitner Zsigmondot, Lovászy Mártont és
Polonyi Gézát tizenöt napra.
a többieket pedig a Ház megközelítésére tiltja el.

Tiz órára bent voltak

az ülésteremben

az ellenzéki képviselők, elfoglalták a helyeiket. Vagy egy fél órát várakoztak itt néma csendben, a mikor egyszerre megjelent *Tisza* István gróf alakja a jobboldali üveges ajtóban. Még a tegnapiil is felülmuló

zenebona keletkezett. Kürtök recsegtek, sipok sivitettek, vészjelek hasogattak a levegőt, némelyek pedig döngették a padokat.

Tisza megrázta a csengőt, a melynek hangja elveszett a zajban. Az ülés megnyilt. Elsőnek *Justh* Iyula ugrott fel a kivörösödve kiáltotta az elnök felé:

— *Maga gazember! Le onnan az elnöki székről!*

Károlyi Mihály gróf: *'Amit önök csinálnak, gazság! Gazemberekből áll az egész munkapárt!*

Károlyi József gróf: Az államkaszából lopott pénzen vásárolták össze benneteket!

A munkapárt szemlátomást meg volt döbbenve és némán nézte a tombolást. Az egész ellenzék felkelt s most már kórusban kiáltotta *Tisza* felé:

— *Gazember! Ki vele!*

Zlinszky István kirohant a padból a középre s Lukácsra mutatva ujjával, igy kiáltott:

— *Ez a gazember csal meg bennünket, titeket is meg fog csalni!*

Justh Gyula fáradhatatlanul kiabálta Tisza István felé:

— *Ilyen ember nem elnökölhet! Takarodjék le onnan!*

Palugyai Móric (Lukács felé): *Maga gazember!*

A munkapártot is szidalmazzák baifelől. Ilyen kiáltások röpködnek a jobboldalra: *Meddig türitek még Tisza gazságait! Lopjatok, raboljatok, lakjatok jól, mert ide többé be nem bocsát az ország...*

Polonyi Géza: Itt törvényt nem fognak hozni!

Közben szünetlenül sipoltak, trombitáltak, *egy fakereplő is dolgozott és gépkocsiszirén bugott.*

Tisza István karosszékében hátradőlve, némán nézte a történteket, aztán felkelt s ezzel jelezte, hogy

szünet van.

Ami most következett, az felülmul minden képzeletet. Csak kevesen mentek ki a folyosóra az elnök után, az ellenzékiek mind bentmaradtak s nem moccantak helyükről. Ott ült székében *Lukács* László miniszterelnök s most minden indulat feléje fordult. A baloldalon ökleket rázták Lukács felé:

— *Gazember!*

Zlinszky István: Ez a gazember csalt meg bennünket!

Károlyi Mihály gróf: Ki azzal a hitvány gazemberrel!

Héderváry Lehel: *Mi van a közpénzekkel!* Adják elő azt a pénzt, amit elloptak az államkasszából! A megvásárolt gazemberek erőszakoskodnak itt!

Károlyi Mihály gróf felugrott s két öklét rázta a munkapárt felé, ugy kiáltott át a jobboldalra:

— *Önöket pénzen vásárolták meg, hogy mernek erőszakoskodni!*

Aztán *Lukács* felé fordulva kiabál:

— Ön közönséges gazember! Ellopta az ország pénzét! Adja elő!

Aztán igy folytatta: *„Aljas gazember, bitang gazember vagy. Egyénileg is aljas gazembernek kell, hogy tartsalak!"*

Lukács László szótlanul, sápadtan hallgatta a szidalmakat, a jelzéseket most már az ellenzékről kóruson kiáltottak át hozzá. Aztán magához intette *Hazai* honvédelmi minisztert, majd felkelt és vele együtt kiment a teremből.

Eldobják az idézéseket.

E vad zenebona közepette a terembe lépett *Desseffy* Béla terembiztos és az ellenzéki oldalon idéző íveket akart kézbesiteni. Elsőbben *Károlyi* Mihály grófhoz lépett. Átnyujtott neki egy irást. A gróf belenézett, de aztán kikapta a kezéből, széttépte és *a földre dobta, lábbal tapodta, azzal sarkonforditt.* Ugyanigy tettek a többi ellenzékiek, akiknek a terembiztos idézéseket adott át.

Polónyi Géza rárivalt Dessewffyre:

— *Takarodjék innen,* az ülésteremben semmi dolga! Ne okoskodjék idézésekkel, más fontosabb dolgunk van!

A rendőrség az ülésteremben.

Az egész ellenzék tombolva szidta Lukácsot. Egyszerre megjelent a baloldali bejáróná! *Angyal* József háznagy, utána *Pachit, Schmidt* és *Beniczky* rendőrfelügyelők, majd *nyomukban száz karddal és revolverrel felfegyverkezett rendőr.* A rendőrök gyors tempóban az ülésterem közepére nyomultak és *sürü rendekben teljesen körülzárták — még pedig gadgszakaszonkint — az ellenzéki képviselőket, akik igy mintegy eleven fegyveres sövénybe voltak zárva.* Mikor a munkapártiak meglátták a rendőrség benyomulását, sietve eltávoztak az üléstermeből. Az egész ellenzék tombolva szidalmazta őket.

Aztán a rendőrfelügyelő előtt egy iv papirost, melyre Tisza gróf jegyezte föl az imént zavargók neveit *s egyenkint kivezettette a teremből a kijelölt képviselőket.* Ekközben a szidalmak egész özöne hangzott el; az ellenzékiek szidtak mindenkit: Tiszát, Lukácsot, a kormányt, a munkapártot, a háznagyot s a rendőröket.

— *Oroszország! Bitangok! Pfuj! Ilyen munkát végezni! Piszkos bérencek!* — s ehhez hasonlo kifejezéseket lehetett a nagy zsivajban hallani.

A rendőrfelügyelő

A kivezetett képviselők a képviselőház előtt.

Justh Gyulához

fordult, tisztelgett előtte és mintegy két percig *kérlelte, hogy távozzék az üléstermeből.* Mikor Justh meg se mozdult, a felügyelő odaszólitott négy rendőrt, ezek *megfogták Justhot és fölemelték.* Justh ezután a négy rendőr között az ellenzék zugó tapsa közben kiment a teremből.

A következő képviselő, akit kivezettek,

Polónyi Géza

volt. Polónyit is karonfogták a rendőrök és ugy vitték ki; menet közben fölkiáltotta:

— *Becsületes dolog tolvajoktól kivezettetni!*

Őt is megdjenezték a beimaradottak.

Majd *Holló* Lajost vezették ki, aztán *Lovászy* Mártont, majd *Batthyány* Pál grófot. Ekkor *Károlyi* Mihály gróf izgatottan föltugrott a padra s a nagy zajban beszélni kezdett, de a mellette ülő képviselők azonnal lefogták és letették.

Justh János

valamit rákiáltott heves gesztusal *Angyal* József háznagyra, majd pedig az arcába köpött.

Mikor *Eitner* Zsigmondot vezették ki, fölkiáltott:

— *Pimasz gazember, aki ezt elrendelte!*

— A háznagy érdemrendet kap a közreműködéséért! — kiáltott föl *Sümegi* Vilmos, de a következő pillanatban már *őt is fogták a rendőrök és vitték kifelé.*

— *Tisza István gróf gazember! Lukács László is gazember!* — kiáltott föl *Kun* Béla, Angyal József háznagy pedig megfizetett bérenc kutya!

Még be sem fejezte, amikor a rendőrök már *lefogták és vitték.*

Most *Szmrecsányi* György következett, aki Angyal háznagy előtt elhaladva, rákiáltott:

— Maga mit kap ezért?!

Veszprémy Istvánt, *Benedek* Jánost, *Egry* Bélát, *Csaba* Istvánt és *Bikády* Antalt is kivezették.

Fernbach Károly, akit szintén kivezettek, rákiáltott a felügyelőre:

— Hol a rendelet?

— Szóbeli rendeletet kaptam, — felelt a felügyelő.

— Az semmi! Nem megyek!

— Én katona vagyok, — felelt a felügyelő — nekem a parancsot teljesitenem kell!

Rákosi Viktort, *Szabó* Istvánt és *Preszly* Elemért vezették ki ezután.

— Disznóság, amit csinálnak! Gyalázat! — kiáltott föl *Huszár* Károly.

— *Kecskemétit fogják meg!* — kiáltott föl *Förster* Aurél.

Most *Kelemen* Bélát, *Szalay* Lászlót, *Ivánka* Imrét és *Kállay* Ubult, majd *Barabás* Bélát vezették ki.

Károlyi Mihály grófot négy rendőr fogta és vitte ki, az ellenzék tapsolt neki.

Szmrecsányi Györgyöt is karonfogta egy rendőr.

— Ez semmi! — kiáltott föl, — *egy rendőr nekem kevés!*

Négy rendőr vitte ki őt is. Majd *Zboray* Miklós következett és aztán *Károlyi* József gróf. Igen nagy lármát csapott kivezetésekor a néppárti *Huszár* Károly:

— *Miért nem tartóztatják le azokat.* — kiáltotta, — *akik az ország pénzét lopják? A kormány milliókat lopott az állampénztárból!*

Zlinszky István és *Palugyay* Móric volt az utolsó, akit kivezettek.

Még két név szerepelt *Tisza* István gróf listáján: *Kobek* Kornél és *Vertán.* Efelé. Ezek azonban nem voltak az ülésen.

Megnyilik az ülés.

Féltizenkettőkor *Tisza* István gróf ujra megjelent a teremben és az ellenzék ujra rettentes zsivajjal fogadta; ugyanekkor azonban az ellenzék *Apponyi* Albert gróf vezetése alatt kezdett kivonulni a teremből. A kivonulás néhány percig tartott és ez alatt folyton sipoltak a kivonulók.

Amikor már az utolsó ellenzéki is kiment, *Tisza* az ülést megnyitotta és igy szólt:

— A mai ülés megnyitásának pillanatában ugyanazok a szégyenteljes események ismétlődtek, a melyek a tegnap délutáni ülés kezdetén folmerültek. Ma is ugyanazokat az intézkedéseket tettem, amelyeket tegnap s a rendzavarókat a Házból eltávolittattam.

Zajos éljenzéssel és tapssal fogadta a munkapárt ezt a bejelentést s azután elhatározták az elnök inditványára azt is, hogy a kivezetett képviselőket a mentelmi bizottság elé utasitják.

A házszabályok módositása.

Szinyei-Merse Félix jegyző jelentette ezután, hogy *Vadász* Lipót inditványt adott be *a házszabályok módositása* tárgyában.

Az inditvány tárgyalásáról később határoz a Ház.

Kizárás és megkövetés.

Kiss Ernő előadó tett ezután jelentést a mentelmi bizottság nevében a tegnapi rendzavaró képviselők ügyében. Inditványozta, hogy *Justh* Gyulát *tizenöt napra, Bikádi* Antalt, *Eitner* Zsigmondot *Lovászy* Mártont és *Polónyi* Gézát pedig *tiz-tiz napra zárják ki a Ház üléseiből.* Ezt az inditványt a Ház, miután most már csak munkapárti képviselők voltak jelen, természetesen egyhanguan elfogadta és ezenkivül mintegy negyven ellenzéki képviselőt *a Ház megkövetésére* itélték.

A honvédségi törvényjavaslatot harmadik olvasásban is megszavazták, ugyanigy Darvay Fülöp előadása, Németh Károly, Székely Ferenc igazságügyminiszter és Blanár Béla rövid pár mondatos pártoló felszólalása után a katonai büntető eljárásról szóló törvényjavaslatot nehány percel tizenkét óra után általánosságban megszavazták.

Szünet után *részletes tárgyalás* következett. Csak *Kenedi* Géza, *Almássy* László és *Darvai* Fülöp előadó vett részt a vitában és délután negyed kettőre már megszavazta a Ház a törvényjavaslatnak mind a négyszázegynehány paragrafusát.

Következett a *honvédségi büntetőeljárásról szóló törvényjavaslat,* melyet *Darvai* Fülöp előadó ismertette pár mondatban és ajánlott elfogadásra.

Jakabffy Elemér szólalt fel a javaslat mellett, amiután az *elnök* ezután a vitát bezárta s a Ház a törvényjavaslatot *általánosságban megszavazta.* A részletes tárgyalás során a javaslat néhány száz paragrafusát *változatlanul megszavazták.*

Az *elnök* jelentette ezután, hogy 36 képviselő, akit tegnap a teremből kivezettek, mentelmi jogának megsértése miatt panaszt tett. A panaszt a mentelmi bizottság elé utasitották. Inditványozta, hogy a ma délutáni ülés napirendjére kitüzik a honvédségi büntető eljárásról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalásának folytatását — továbbá a debreceni és pozsonyi egyetem alapitásáról s az amerikai szerzői jog egyezményről szóló törvényjavaslatokat. Inditványát elfogadták.

A mai ülés végére nehány interpelláció is be volt jelentve, de az elnök ara hivatkozva, hogy az interpellálni kivánó képviselőket az ülésről részint kivezették, részint kizárták, a bejegyzéseket az interpellációs könyvből törtöltette.

1912. junius 6. FRISS ÚJSÁG.

A képviselőház délutáni ülése.

A kizárt ellenzék behatolt a képviselőházba.

Rendőruralom az üléstéremben.

Harmincnyolc képviselőt kivezettek, huszonnyolcat kizártak.

Már félháromkor gyülekezett az ellenzék. Az „Országház"-kávéház volt a hadiszállás. A kávéház nyugalmát fölverte a harci zaj. Ujságirók, képviselők hada lepett el mindent a máskor esőnces lipótvárosi kávéházban. Justh Gyula, Bakonyi Samu a legelsők. Kint ülnek a kávéház Báthory-utcai teraszán. Délelőtt ők adtak eseményt az ujságoknak, most délután ők olvassák az ujságokat. Érdekes végigvizsgálni, a hogy ujra átélik a nagy harcot, ahogy a színes leirások ujra felfokozzák bennük az indulatot.

Egész harci szenvedélyük felláng, amikor roppant dübörgéssel elrobog előttük két sulyos teherautomobil megrakva rogyásig csendőrséggel. Mint marhaszállitókocsiba préselt állatok, ugy szoronganak a kakastollas vitézek. Bakonyi Samu gunyosan rájuk szól:

— *Ime, a modern technika legujabb vivmánya!*

De a teher-gépkocsik lomhán továbbdübörögnek, végig a Báthory-utcán, hogy reszket sulyuk alatt az utca és a csendőrök elhelyezkednek a parlament előtt.

„Erőszakkal is bemegyünk".

Mind nagyobb számmal gyülekeznek az ellenzéki képviselők. Az a nagy kérdés, mit fognak csinálni azok, akiket ma a mentelmi bizottság kizárt a Ház üléséről. *Justh* Gyulát tizenöt napra, *Eitner* Zsigmondot, *Lovászy* Mártont és *Polónyi* Gézát tiz-tiz napra zártók ki.

Munkatársunk megkérdezte Justh Gyulától és Bakonyi Samutól, hogy mit szándékozik tenni a Justh-párt. A délelőtt kizárt képviselők elmennek-e a délutáni ülésre.

Bakonyi meggondoltan feleli:

— El foguk menni. Azaz, hogy én még nem vagyok kizárva. De hát mi mind egynek érezzük magunkat. El foguk menni a többiek is az ellenségünk a Házba.

— És ha megakadályozzák erőszakkal? — kérdeztük.

Justh Gyula szólt itt közbe:

— *Akkor erőszakkal is bemegyünk!*

Iványka Imre érkezett most a társasághoz, amelyet az utca politikája iránt fogékony közönsége most már nagy körben vett körül.

Iványka is Justhhoz fordult:

— Hát mi lesz, bemegyünk ma délután?

Justh: Hogy kérdezhet ilyet, aki tudja a marsrutát! Bemegyünk minden erőnkkel és szeretném látni, hogy megakadályozzanak ebben. *Vagy tán meg akarsz hátrálni?*

Iványka: Dehogy akarok meghátrálni.

Justh: Nos, hát én se akarok meghátrálni.

Albert gróf e szavakkal bucsuzott el tőle:

— Isten vezéreljen. Térj viszsza mielőbb a legjobb egészségben.

Justh Gyula igy szólt:

— Menj egészen nyugodtan. *Kövess el mindent egészséged érdekében, mi addig mindent elkövetünk az ország érdekében.* Aztán kivett a zsebéből egy fütyülőt és e szavakkal nyujtotta át neki: Itt van, fogadd és őrizd meg emlékül. *In hoc signo vinces.* (E jelben fogsz győzni.)

Kossuth Ferenccel egy vonaton utazott *Hazai* Samu honvédelmi miniszter *Jékhegyi* parancsőrtiszt kiséretében. A miniszter Bécsbe ment. A két politikus szemmel láthatólag kerülte egymást és nem is találkozott egymással.

Justh behatol a Házba.

Félnégykor elindult az ellenzéki képviselők csoportja az „Országház" kávéházból, hogy elmenjenek az Országházba. Elül Justh Gyula, Apponyi és Károlyi Mihály gróf haladt. Nagy tömeg kisérte őket. Egyre éljenezve a vezetőket. A képviselőház elé érve, Apponyi ment be elsőnek, őt akadály nélkül beengedték. Aztán Justh akart bemenni.

Schmidt rendőrfelügyelő elállta az utját:

— Kegyelmes uram, nem szabad bemennie. Parancsom van. Harmincnégy képviselő urat nem szabad beeresztenem.

Justh: De miért nem? Legalább az okát mondják meg. Én be fogok menni!

Ekkor Huszár Károly néppárti képviselő indulatosan rászólt a rendőrtisztre:

— **Engem engedjen be, én képviselő vagyok és nem vagyok kiáltva!**

És nagy erővel félrelökve utjából a rendőrfelügyelőt, beront a Házba.

Nagy zaj és dulakodás támad. Hátulról a tömeg ereje betaszitja Justhot, egy ablak csörömpölve összetörik és a tömeg ujongva kiáltja:

— **Justh behatolt a Házba!**

A rendőrök tehetetlenül állanak, a képviselők harsányan tiltakoznak és Justh Gyula hivei éljenzése közben diadalmenetben bevonul az üléstérembe, ahol elfoglalja helyét.

Megjelenik a rendőrség az üléstéremben.

Az izgalomtól lihegve tódultak az ellenzéki képviselők az üléstérembe. Halványan és a haragtól remegve tárgyalták a bejövetelük alkalmával történteket. Különösen az keltett nagy felháborodást, hogy a rendőrség azt a parancsot kapta, hogy **harminnégy képviselőt ne bocsássson a Házba, holott csak ötöt tiltott ki az állandó mentelmi bizottság.**

Bakonyi Samu igy szólt:

— Tiszáék önkényesen és minden törvényt, szabályt felrugva csinálnak uj szabályokat és azokat megint csak felrugják. Törvényellenesen kitiltanak képviselőket a Házból és törvénytelen intézkedésüket azzal tetézik, hogy ki nem tiltott képviselőket sem bocsátanak be.

Bikády erre megjegyezte:

— Mit beszélsz itt törvényről! Nincs törvény. Tiszáék felrugták.

Csendben tárgyaltak ezután, a mig egyszerre izgatottan rohant be Sümegi és Beck és jelentette:

— **Már jönnek! Itt vannak a rendőrök!**

És a tegnapi és mai nap gyászos és megdöbbentő erőszakossági jelenet ismétlődött meg. Pavlik rendőrfőfelügyelő vezetésével a baloldali folyosóra nyiló ajtón bevonul a rendőrhad. Vagy százan voltak. Körülvették a baloldali két padsort és ott, meg az üléstérem közepén összegyülve helyezkedtek el.

Polónyi Géza a képviselőház előtt elmondja kivezetésének történetét.

A nagy publikum lelkesen megéljenezte Justh harcias kijelentéseit.

Ekkor lépett be a kávéházba *Apponyi* Albert gróf. Ahogy végigment a kávéházon, mindenfelé felállnak az emberek és éljenekkel köszöntötték.

„E jelben fogsz győzni"

Közbevetve jelentjük, hogy délután két órakor a nyugoti pályaudvarról utazott el *Kossuth* Ferenc Nauheimba. Az egyesült ellenzék számos tagja kisérte el a pályaudvarra. Ezek között voltak: Apponyi Albert, Justh Gyula, Tóth János, Mezőssy Béla, Palugyay Móric, Förster Aurél, Kelemen Béla, Egry Béla, Bernáth Béla, Bakonyi Samu, Zlinszky István. Ott volt Ceglédről tiz tagu küldöttség is. Amikor a vonat előállt, a kiséret igen meleg bucsut vett, kikisérték a perronra és a vasuti kocsihoz. Sorra kezet fogtak vele. Apponyi

A Palota-őrség elhelyezésének tér-szükséglete.

I.

Legénység helyiségei.

/lakószoba alapterülete fejenkint 6,2 m^2/

1.

Lakószobák.

1.8 altiszti szoba	18 m^2	144 m^2	
2.11 két ágyas szoba	20 "	220 "	
3. 6 négy ágyas szoba	28 "	168 "	532 m^2

2.

Mosdó- és fürdőhelyiségek.

1. 5 kisebb mosdó szoba	6 m^2	30 m^2	
2. 5 nagyobb mosdó szoba	9 "	45 "	
3. fürdőszoba		20 "	
4. öltöző szoba		30 "	125 m^2

3.

Közös helyiségek.

1. ebédlő	60 m^2	
2. társalgó és oktató terem	50 "	
3. könyvtár szoba	18 "	128 m^2

4.

Gyengélkedők helyiségei.

1. beteg szoba	20 m^2	
2. ápoló szoba	16 "	
3. orvos szoba	18 "	54 m^2
	összesen	840 m^2

Sánátdány

K 2 BXX 1-1 1910-15

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szol.-ió

V.

Tiszti lakások.

1.

Törzstiszti lakás.

2 szoba	40 m²	80 m²
2 szoba	25 "	50 "
1 szoba		20 "
1 inasszoba		15 "
konyha		28 "
előszoba		20 "
fürdőszoba		9 "
kamra		6 "
klozet		2 " 230 m²

2.

Főtiszti lakás.

2 szoba	27 m²	54 m²
1 szoba		24 "
1 inasszoba		15 "
konyha		20 "
előszoba		15 "
fürdőszoba		6 "
kamra		4 "
klozet		2 " 140 m²
		összesen 370 m²

Sándor László

K 2 B XX 1-1 1910-15

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. gyűjtő

II.

Közlekedés, illemhelyek.

1. folyosók / 2.5 m. szélesek /		150 m^2
2. lépcsőház		80 "
3. klozetek, előterek		40 "
		összesen 270 m^2

III.

Gazdasági helyiségek.

1. konyha	25 m^2	
mosogató	10 "	
tálaló	10 "	45 m^2
2. kamrák és pince		45 "
3. cselédszobák		25 "
4. mosókonyha	20 m^2	
vasalószoba	15 "	35 "
5. műhely	20 "	
fegyvermester	15 "	35 "
6. raktárak		30 "
7. központi fűtés	20 "	
fa- és szénraktár	30 "	50 "
		összesen 265 m^2

IV.

Hivatalos helyiségek.

1. kapusfülke		10 m^2
2. parancsnok előszobája	12 m^2	
szobája	30 "	42 "
3. segédtiszti szoba		18 "
4. iroda		20 "
5. ügyeletes szobája		20 "
		összesen 110 m^2

HZ BXX 1-1 1910- 18

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szolgáló

I.

Építkezés költségei.

1.

Gazdasági helyiségek 265 m^2
falazat 85 "
350 x 3,30= 1200 m^3

2.

Legénység 840 m^2
közlekedés 270 "
hivatalos helyiségek 110 "
falazat 400 "
1620 x 3,80 = 6200 "
összesen 7400 x 26 Kor. = 195,000 Kor.

3.

Tiszti lakások 370 m^2
falazat 100 "
470 ⌀ 4,00 = 1900 m^3 x 28 Kor.=53,000 Kor.
összesen 250,000 Kor.

Telek ára.

350, 1620, 470 = 2410:6 =400
150
minimum 550 m^2 =150 $öl^2$
ölenkint 800 Kor. = 120,000 Kor.

Sándi László

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

II.

Mansard elrendezés.

Legénység	840 m^2
közlekedés	240 "
gazdasági helyiségek	60 "
hivatalos helyiség	20 "
falazat	340 "
összesen	1500 " négyzet méter

Költségek:

födémerősités	5000 Kor.
vasbeton szerkezetek	72000 "
szigetelés	16000 "
falazat	9000 "
kőfaragó munka	3000 "
fűtés,világitás	16000 "
vizvezeték	8000 "
burkolatok	16000 "
tető munkák	9000 "
asztalos munka	8000 "
különfélék	8000 "
összesen	170000 Kor.

III.

Térszükséglet.

265, 1220, 370 = 1900 m^2

500 "

Költségek:

fűtés,világitás	76,000 Kor.
vizvezeték	6,000 "
falazatok stb.	50,000 "
összesen	132,000 Kor.

Dr Sándor Lauró

K ö l t s é g v e t é s

a képviselőházi őrség ruházati és fölszerelési cikkeinek beszerzési költségeiről.

Darab vagy pár	A cikkek megjelölése	Beszerzési ár egyenként K	f.	összesen K	f.	Megjegyzés
3	tiszti sisak	220	.	660	.	A tiszti diszöltözethez a nyakravaló,keztyü,kardkötő és kardbojt azonos a szolgálati öltözethez tartozóval, onnan veendők.
3	" diszatilla	450	.	1350	.	
3	" disznadrág	90	.	270	.	
3	" kőrköpeny	170	.	510	.	
3	" diszcsizma	120	.	360	.	
3	" diszderékőv	150	.	450	.	
3	diszkard	120	.	360	.	
	Összesen a tiszti diszruházat	.	.	3960	.	
54	legénységi sisak	120	.	6480	.	
54	" diszatilla	300	.	16200	.	
54	" disznadrág	60	.	3240		
54	" kőrköpeny	120	.	6480	.	
54	" nyakravaló	4	.	216	.	12 drb.nyakszegélyly el
54	" diszcsizma	60	.	3240	.	
54	" keztyü	3	.	162	.	
54	" kardbojt	7	.	378	.	
54	" diszderékőv	10	.	540	.	
54	" kardkötő	7	.	378	.	
54	diszkard	120	.	6480	.	
54	alabárd	200	.	10800	.	
54	alabárdbojt	60	.	3240	.	
	Összesen a legénységi diszruházat			57834	.	

./.

K2 BXX 1-1 1910-15

Darab vagy pár	A cikkek megjelölése	Beszerzési ár egyenkint K.	f.	összesen K	f.	Megjegyzés
54	legénységi kucsma	30	.	1620	.	
54	" sapka	5	.	270	.	
54	" atilla	50		2700	.	
54	" zubbony	26	.	1304	.	
54	" pantalló	24	.	1296	.	
54	" nyári pantalló	24	.	1296	.	
54	" köpeny	60	.	3240	.	
54	" nyakravaló	4	.	216	.	12 szegélylyel
54	" czipő	18	.	972	.	
54	" keztyü	3	.	162	.	
108	" harisnya	1	.	108	.	
108	" ing	4	.	432	.	
108	" gatya	3	.	324	.	
54	" kardkötő	7	.	378	.	
54	" kardbojt	7	.	378	.	
54	" derékszij csattal	7	.	378	.	
54	gyalogtiszti kard	18	.	972	.	
54	Frommer féle ism.pisztoly	85	.	4590	.	táskával és 100 darab tölténnyel
Összesen legénységi szolgálati ruházat				20636	.	
3	tisztiszolgai sapka	4	.	12	.	
3	" atilla	32	.	96	.	
3	" zubbony	20	.	60	.	
3	" pantalló	20	.	60	.	
3	" munka zubbony	10	.	30	.	
3	" nyári pantalló	8	.	24	.	
3	" köpeny	40	.	120	.	
3	" nyakravaló		80	2	40	
3	" keztyü	1	70	5	10	
3	" fészáru csizma	26	.	78	.	
	átvitel	.	.	487	50	

./.

Darab vagy pár	A cikkek megjelölése	Bezerzési ár egyenkint K.	f.	összesen K.	f.	Megjegyzés
	áthozat	.	.	487	50	
6	tisztiszolgai ing	2	50	15	.	
6	" gatya	2	40	14	40	
6	" kapcza		60	3	60	
Összesen a tisztiszolgai ruházat		.	.	520	50	

Összegezés

3	tisztidiszruházat	3960	.
54	legénységi diszruházat	57834	.
54	" szolgálati ruházat	20636	.
3	tisztiszolgai ruházat	520	.
	Főösszeg	82950	.

A tisztek szolgálati ruházata az egyenruházati járulékból szerzendő be és sajátjukból tartandó föl.

A rendszeresitendő 54 legénységi mente a 110 K.		5940 K.
54 buzogány a 100 K.		5400 K.
összesen		11340 K.
mihez képest a ruházati és fölszerelési első kiadás		94290 K.

Budapest, 1912. évi december hó 12.-én.

Bemutatókhoz

Hozzá a 3 éves egyenruházati járulék a 600 kor 1.800 K

Együtt 96.090 kor

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

JEGYZŐKÖNYV

a gazdasági bizottság 1912.évi december hó 13-án tartott üléséről.

Jelen voltak:

gróf Tisza István elnök

elnöklete alatt:

Almay Olivér

Angyal József háznagy

Fuss Nándor

Melczer László

dr.Pekár Gyula

Dessewffy Arisztid elnöki tanácsos.

Elnök megnyitván az ülést,elnöki tanácsos megteszi rendes előterjesztéseit:

jelenti,hogy ugy a főpénztárt, mint a házi és a bérházi kézipénztárakat váratlanul megvizsgálta s azokat teljesen rendben találta.

Tudomásul szolgál.

Jelenti,hogy a mult ülés /1912. évi junius 21-iki/ óta alábbi elnöki rendelkezések tétettek.

1a/5 1./2./3./

. . . . . .

Tudomásul szolgál.

Jelenti,hogy az államrendőrség kirendelt legénysége a gazdasági bizottság~~a~~ már f.é.junius 21-ikénadott felhatalmazása alapján élelmezéssel láttatott el s hogy a tisztek jutalomdijakban részesittettek,mely kiadás eddig összesen 11.700 korona 92 fillér összeget tesz ki.

Egyben tudatja,hogy az állami

K 2 BXX 1-1 1910-15

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

Országház épületében és a legszükségesebb beruházások /ágyak,éjjeli és ruhaszekrények/ beszerzése hozzávetőleg 16.500 koronát fog kitenni.Ezen összegből az átalakitási költségekre 2900 korona esik,voltaképen csakis ez menne veszendőbe, mig a 13.600 korona ára butorbeszerzés a végleges elhelyezés keretében teljes egészében fel fog használtatni.

Ezen 16.500 korona előirányzatot a bizottság elfogadja s a felhatalmazást megadja.

Az őrség végleges és megfelelő elhelyezésére,később,a megejtendő előtanulmányok és beszerzendő költségvetések kapcsán fog az elnökség javaslatot tenni.

Helyeslő tudomásul vétetik.

Elnöki tanácsos bemutatja a három könyvtári tisztviselő kérelmét "hivatali státusuk rendezése iránt", - mely előterjesztéshez dr.Pekár Gyula képviselő,a könyvtári bizottság előadója a bizottság nevében,meleg szavakkal pártolja folyamodók kérelmét s egyben azt is kéri,hogy a könyvtár három laboránsának a szolgai és altiszti fizetés különbözetének megfelelő havi 25 korona pótdij adassék.

Elnök ~~a kért státusrendezés abbeli óhaját,hogy a kivánt VII-ik dijosztályu állás megszervezessék, nem ellenzi,hanem ez abban~~ leendő előlépést a normális szolgálati idő elteltétől tenné függővé.

a könyvtárnok segéd könyvtárnoki illetőly ~~könyvtárőrök~~ rósére a VII, illetőly VIII és IX rangfokozatba való előmenetel megnyitassék, mikoris ezek [illegible]

számszék közbejöttével a belügyministerium számvevősége fogja ezen kiadást a rendőrségi segélyalap terhére elszámolni s képviselőházi pénztárunknak megtéríteni.

Tudomásul szolgál.

Elnöki tanácsos bemutatja ~~tovább~~ az 1912.évi november hó végéig szóló hitelnyilvántartási kimutatást, mely összesen. 162,892 K. 91. fillér hiteltulhágást, másrészt 210.268 K 94 fillér megtakaritást, ~~mutat ki ez~~ 41.662 korona 18 fillér rendelkezésre álló összeget mutat ki.

Tekintve azonban, hogy ezen aránylag csekély maradvány a költségvetési évzárlatig; 1913.évi március 31-ig nem elégséges, a további szükséglet fedezésére javasolja, hogy a családi pótlékra vonatkozó törvényhozási intézkedés folytán, előirányzat nélkül kifizetett 27.775 kor., valamint a delegáció háromszoros ülésezéséből származott 95.348 korona 82 fillér hiteltulhágás okából, a gazdasági bizottság a képviselőháztól ezen két tétel összegét 123.123 kor. 82 fillér erejéig póthitelt kérjen.

Az előterjesztés tudomásul vétetvén, a bizottság a póthitel kérése iránti javaslatot elfogadja, s azt mielőbb a Ház elé terjeszteni rendeli.

Elnöki tanácsos bemutatja a müszaki vezetők kivánalmi kimutatásait. . . . . .

. . . . . .

A bizottság ezen kiadásokra a felha-

talmazást megadja.

Elnök tájékoztatja a bizottságot a képviselőházi őrség felállitására és szervezésére történt előintézkedésekről;s kiemeli,hogy tovább ~~további lépések~~ mindaddig,mig Ő Felsége a törvényt nem szentesitette,nem eszközölhetők;majd elnöki tanácsos felolvassa a törvény 3-ik §-át és a szolgálati ügyrendet,

melyet a bizottság észrevétel nélkül vesz tudomásul.

Elnöki tanácsos ismerteti ~~tovább~~ a honvédelmi ministerium által beszolgáltatott ruházati és felszerelési javaslatot és költségvetést;valamint az őrség tisztjeinek,altisztjeinek és legénységének évi személyi járandóságairól szóló kimutatást,melynek összegei a kinevezendők eddigi szolgálati éveinek számaitól függ,illetve azok szerint változik.

Elnök javaslatára a bizottság egyelőre csak a ~~házi~~ öltönyök és fegyverzet beszerzésére adja meg hozzájárulását,ellenben a diszegyenruhákra nézve később fog határozni.

A személyi járandóságok kimutatását tudomásul veszi s hozzájárul, hogy a tisztek és főaltisztek tiszti ~~fizetéseik~~,a legénység /altisztek/ ~~zsoldjak~~ 50 %-át kapják müködési pótlék gyanánt.

Elnöki tanácsos jelenti,hogy az őrség ideiglenes elhelyezése az

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

Elnöki tanácsos bejelenti, hogy hire kelvén a könyvtári tisztviselők kérelmének, máris hasonló indokokból, hogy az állami administráció egyéb ágazataiban felsőbb dijosztályok rendszeresittettek, a gazdasági, számvevőségi és pénztári hivatalok személyzete is folyamodott hasonló státusrendezésért s igen számosan mások is, részben cim, részben felsőbb ~~osztály~~ dij-osztályokba leendő kinevezésért. Minden egyes folyamodvánnyal szemben megállapitandó lévén részben az, hogy nem sért-e más szerzett jogokat, részben hogy a megállapitandó esetleges praecedens ilyen következményeket vonhat maga után; elnöki tanácsos egy három tagu albizottságnak kéri kiadni az összes kérvényeket, amelyik körültekintő tárgyalás után tenne jelentést a bizottság plénumának. Hosszas tárgyalás után,

a bizottság elnöki tanácsost bizza meg, hogy indokolt jelentését az elnöknek tegye meg s döntés iránt a legközelebbi ülésen tegyen, az elnök által ~~a már~~ előzetesen elfogadott javaslatot.

Elnöki tanácsos bemutatja: a./ Márkus Ilona telefonkezelőnő kérvényét, hogy XI-ik dijosztály első fokozatából a X-ik dijosztály 3-ik fokozatába léptettessék elő s ezáltal elérje társnőit, akikkel bár számfeletti minőségben ~~nek~~, de egy időben alkalmaztatott.

A bizottság méltányolva hosszu és kifogástalan szolgálatát, a kérésnek

K2 BXX 1-1 1910-15
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szakáló

helyt ad.

b./ a ruhatárosnők kérvényét fizetésük emelése iránt.

A bizottság tekintettel a folytonosan emelkedő drágaságra és arra, hogy a ruhatárosnők illetményei csakugyan igen szerények, alapfizetésüket 1.000, 1100-1200 koronáról 1300,-1400,-1500 koronára emeli.

c./ a müszaki osztály két mérnökének javaslatát, hogy Kárász András asztalos napibére 6 K.-ról 6 K.50 f.-re,
Kiss Lajos lakatos " 5 " " 5 " 50 " "
A bádogos és három kümives napibére 5 " " 5 " 20 " "
emeltessék.

A bizottság a javaslatnak helyt ad.

d./ Dávid József gyakornok állásáról lemondván, egy évi végkielégités iránti kérvényének

a bizottság helyt adván, részére 1200 korona összeget utalványoz.

e./ Fülöpp Áron könyvtári igazgató, Farkas Jánosné telefonkezelőnő, Kiss Gyula gépészsegéd, Tinkóczy Zsigmond altiszt, és Balogh Lászlóné ruhatárnoknő családi pótlék tárgyában benyujtott kérvényeinek

a bizottság helyt ad és a tanulmányi előmenetelek általános jó osztályzatát elfogadja; Balogh Lászlóné ~~beteg papjának~~ fiára nézve azonban - ~~érettségi bizonyitványának beter-~~ jesztését rendeli el.

f./ A Markovics Iván szoborbizottság kérelmére a bizottság

méltányolva a Ház régi érdemes tiszt-

viselőjének kiváló érdemeit,az emlékének emelendő szobor költségeihez 1000 /Egyezer/ korona adományösszeggel járul hozzá.

Ezzel a napirend kimerittetvén,elnök az ülést bezárta.

Kmf.

elnök. előadó.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

I

A palotaőrség ideiglenes elhelyezésének költségei.

Gazdasági bizottságilag 1912.XII.13.engedélyezett előirányzat 16500.-kor.

I.

A palotaőrség tisztjeinek elhelyezése:

1. A helyiségek átalakitása,karbahozatala		260.-

II.

A palotaőrség legénységének elhelyezése:

1. A helyiségek átalakitása,karbahozatala	2293.46	
2. Butorzat	7214.-	
3. Ágynemü	5610.50	
Összesen		15117.96 K.

III.

A palotaőrség takaritószemélyzetének elhelyezése:

1. A helyiség átalakitása	64.-	
2. Butorzat	266.-	
Összesen		330.-
Végösszeg a 16500 kor.előirányzattal szemben		15663.96 K.

Tehát

1 legény elhelyezésének költsége .....kerek		280.-kor.
1 " butorzatának,ágynemüjének költsége .....kerek		238.- "
1 teljesen felszerelt ágy költsége.....kerek		132.- "

Budapest,1913.III.5.

Takáts László

az Országház épitésze.

A házitelefon berendezés költsége: 1 mester mindenkor fizetése 1100 K évi kezelési dij 250 K.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

K2 BXX 1- 1 A10-15

Magyar királyi honvédelmi minister.

1975.
eln. 1913. számhoz.

Körrendelet.

Az 1912. évi LXVII. t.-cz. alapján felállitandó képviselőházi őrség tiszti és altiszti helyeinek betöltésére a következő felhivást bocsátom ki:

I. Betöltésre kerülnek:

a) a következő tiszti állások:

1 törzstiszt, mint parancsnok,

1 törzs- vagy főtiszt, mint a parancsnok helyettese,

1 főtiszt, mint segédtiszt.

b) legénységi helyek:

6 palota-főőrmester (rangosztályba nem soroló havidijas) és

48 palotaőrmester.

II. Jelentkezhetnek:

a) a tiszti állásokra: a közös haderő, a m. kir. honvédség vagy csendőrség állományából tényleges és nyugállományu, magyar honos tisztek.

b) a legénységi helyekre: a közös haderő, a m. kir. honvédség vagy a csendőrség magyar honos altisztjei, a kik tényleges szolgálati kötelezettségüknek eleget tettek (tehát tartalékosok is), nőtlenek vagy gyermektelen özvegyek, hadi szolgálatra teljesen alkalmasak, magyarul, továbbá irni és olvasni tudnak, feddhetlen előéletüek, erkölcsös, becsületes jellemüek, elismert kötelességérzéssel birnak és ügyes magatartásuak.

A legénység három hónapig próbaszolgálatot teljesit; az őrségnél legfeljebb hat évig szolgálhat.

III. A képviselőházi őrségnél teljesitett szolgálat tényleges szolgálatnak számit.

Az őrség tagjai a m. kir. honvédség, illetőleg a csendőrség állományában megmaradnak, a közös haderőtől származók a m. kir. honvédséghez helyeztetnek át.

A képviselőházi őrség tagjai ezen őrségnél teljesitendő szolgálatuk megszünése esetében állományilletékes honvéd csapattestükhöz (a csendőrséghez) visszahelyeztetnek.

IV. Illetékek.

A képviselőházi őrség tagjai ezen szolgálatuk tartama alatt a képviselőháztól huzzák illetményeiket, és pedig:

1. Az őrség tisztjei katonai (csendőr) rendfokozatuk szerinti összes illetékeikben, továbbá palotaőrségi pótdijban részesülnek, mely pótdij a havidij 50%-át képezi és a havidijjal együtt havi előleges részletekben szolgáltatandó ki.

2. Az őrség tisztjei az őrségbe történő beosztásukkor az első diszruházatot és az ismétlőpisztolyt a képviselőház költségén természetben kapják, egyéb egyenruházatuk és felszerelésük beszerzésére pedig egyszersmindenkorra 600 korona egyenruházati járulékban részesülnek. Az összes ruházat megujitásáról azonban a tisztek önmaguk gondoskodnak.

3. A legénység a következő illetékeket kapja:

a) A palota-főőrmesterek szolgálatuk első és második esztendejében évenként 1800 koronát,

K 2 BXX 1-1 1910-15

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

b) a palota-őrmesterek ugyanakkor évenként 1500 koronát, ezen összegben a zsold, a jutalomdíj és a pótdíj is be van számítva, és havi előleges részletekben fizettetik ki: (Ez által azonban az őrmesterek nem válnak rangosztályba nem soroló havidíjasokká),

c) ugy a palota-főőrmesterek, mint a palotaőrmesterek pénzbeli illetékei 2—2 évenként 150 (egyszázötven) koronával emelkednek.

d) Ezenkivül a legénység természetben kapja élelmezését, ruházatát és elhelyezéséről is a Képviselőház gondoskodik.

e) Ha a képviselőházi őrség legénységi állományu tagja megnősül, akkor a természetbeni élelmezés helyett évente 600 koronát, a természetbeni lakás helyett évente szintén 600 koronát kap, mely utóbbi összegbe a lak- és butorbér, a világitás és fütőfa váltsága is beníoglaltatik.

4. A képviselőházi őrség tagjainak nyugellátására az 1875. évi LI. és 1896. évi XVI. t.-cz.-ek, illetve a csendőrség legénységi egyéneire nézve az 1912. évi LXV. t.-cz. rendelkezései irányadók.

Az ellátási (nyugdij) illetékek meghatározásánál tehát ezen őrség tagjai ugy tekintetnek, mintha megszakitás nélkül a m. kir. honvédségnél; illetve a csendőrségnél szolgáltak volna; az őrségnél élvezett illeték-többletek a nyugdijba be nem számithatók.

5. A képviselőházi őrségi szolgálatból csapat (csendőrségi) szolgálatba való visszatérés esetén ugy a tisztek, mint a legénység ismét rendfokozatszerü és az összszolgálati idejüknek megfelelő honvédségi (csendőrségi) illetékeik élvezetébe kerülnek, az őrségben élvezett illetékeikre való tekintet nélkül.

V. A jelentkező tisztek kérvényei illetőleg a legénységről szerkesztett «Névjegyzékek» ide 1913. évi február hó 15-ig beérkezzenek és pedig:

a) a tisztek kérvényei, a közbenesö parancsnokságok részéről véleményezve, honvéd-, illetőleg csendör-kerületenként gyüjtve a honvéd főparancsnokság, illetőleg a csendörségi felügyelő utján;

b) a legénységről, csapattestenként (intézet-, hatóság-, parancsnokság-csendörkerületenként) szerkesztett Névjegyzékek véleményezve **közvetlenül** terjesztendők fel.

A nem tényleges legénységről a Névjegyzéket az illetékes honvéd kiegészitő parancsnokságok terjesztik fel.

c) Nyugdijas tiszteknek és a nem tényleges legénységnek a jelentkezésre való külön felhivása **mellőzendő.**

d) Ugy a tisztek, mint a legénység személyi és erkölcsi okmányai csatolandók.

Ezen rendelet a mellékelt Elosztó szerint adatik ki.

Budapest, 1913. évi február hó 4-én.

Báró ***Hazai,*** s. k.
honvédelmi minister.

Pallas nyomda, Budapest.

M. kir. honvédelmi minister.

1975.
eln. 1913. szám.

Elosztó.

Folyószám	Kiadatik	Példány száma egyenként	Példány száma összesen	Megjegyzés
1.	Hadügyministerium	5	5	
2.	A honvédelmi ministerium valamennyi csoport főnökének	1	11	
3.	A honvédelmi ministerium valamennyi osztályának	1	34	
4.	A honvédelmi ministerium szakszámvevőségének	6	6	
5.	A honvéd főparancsnokságnak	2	2	
6.	I—VI. honvéd kerületi parancsnokságnak	3	18	
7.	Az I—VI. kerületbeli gyalog és lovas dandárparancsnokságoknak	1	16	
8.	I—VI. kerületbeli gyalogezred parancsnokságok	1	24	
9.	1—24. gyalogezred zlj. parancsnokságoknak	1	82	
10.	1—24. kiegészítő parancsnokságoknak	1	24	
11.	1—9. huszárezred	1	9	
12.	1—9. h. ezredbeli osztályparancsnokságoknak	1	18	
13.	29., 30., 31., 32. ezred szükebb törzs. I/29., I/30., IV/19. zlj. szükebb törzsének	1	7	
14.	Ludovika Akademia	1	1	
15.	Főreáliskola	1	1	
16.	Hadapródiskola Pécs és Nagyvárad	1	2	
17.	Tájékoztató tanfolyam	1	1	
18.	Központi lovasiskola	1	1	
19.	Központi fegyvertár	1	1	
20.	Központi ruhatár	1	1	
21.	Élelmező raktár	1	1	
22.	Gazdászati tiszti tanfolyam	1	1	
23.	Tüzérségi felügyelő	1	1	
24.	Lovassági felügyelő	1	1	
25.	Főtörvényszék	1	1	
26.	Budapesti, Debreczeni, Szegedi, Munkácsi, Marosvásárhelyi, Nyitrai, Pécsi kórház parancsnokság	1	7	
27.	I. Csendőrkerületi parancsnokságnak és valamennyi csendőrszárny és szakaszparancsnokságok	1	24	
28.	II. « « « « «	1	30	
29.	III. « « « « «	1	30	
30.	IV. « « « « «	1	32	
31.	V. « « « « «	1	30	
32.	VI. « « « « «	1	33	
33.	VII. « « « « «	1	33	
34.	VIII. « « « « «	1	27	
35.	1. és 8. sz. honvéd tábori ágyusezred	3	6	
36.	1—6. sz. honvéd tábori ágyusosztály	1	6	
37.	Képviselőház elnöksége	10	10	
38.	Tartalék a honv. min. 1. osztályánál	13	13	
	Összesen	—	550	

b) a palota-örmesterek ugyanakkor évenként 1500 koronát, ezen összegben a zsold, a jutalomdij és a pótdij is be van számitva, és havi előleges részletekben fizettetik ki: (Ez által azonban az örmesterek nem válnak rangosztályba nem soroló havidijasokká);

c) ugy a palota-főörmesterek, mint a palotaörmesterek pénzbeli illetékei 2—2 évenként 150 (egyszázötven) koronával emelkednek.

d) Ezenkivül a legénység természetben kapja élelmezését, ruházatát és elhelyezéséről is a Képviselőház gondoskodik.

e) Ha a képviselőházi őrség legénységi állományu tagja megnősül, akkor a természetbeni élelmezés helyett évente 600 koronát, a természetbeni lakás helyett évente szintén 600 koronát kap, mely utóbbi összegbe a lak- és butorbér, a világitás és fütőfa váltsága is beinfoglaltatik.

4. A képviselőházi őrség tagjainak nyugellátására az 1875. évi LI. és 1896. évi XVI. t.-cz.-ek, illetve a csendőrség legénységi egyéneire nézve az 1912. évi LXV. t.-cz. rendelkezései irányadók.

Az ellátási (nyugdij) illetékek meghatározásánál tehát ezen őrség tagjai ugy tekintetnek, mintha megszakitás nélkül a m. kir. honvédségnél, illetve a csendörségnél szolgáltak volna; az őrségnél élvezett illeték-többletek a nyugdijba be nem számithatók.

5. A képviselőházi őrségi szolgálatból csapat (csendőrségi) szolgálatba való visszatérés esetén ugy a tisztek, mint a legénység ismét rendfokozatszerü és az összszolgálati idejüknek megfelelő honvédségi (csendőrségi) illetékeik élvezetébe kerülnek, az őrségben élvezett illetékeikre való tekintet nélkül.

V. A jelentkező tisztek kérvényei illetőleg a legénységről szerkesztett «Névjegyzékek» ide 1913. évi február hó 15-ig beérkezzenek és pedig:

a) a tisztek kérvényei, a közbeneső parancsnokságok részéről véleményezve, honvéd-, illetőleg csendör-kerületenként gyüjtve a honvéd főparancsnokság, illetőleg a csendörségi felügyelő utján;

b) a legénységről, csapattestenként (intézet-, hatóság-, parancsnokság-csendőrkerületenként) szerkesztett Névjegyzékek véleményezve **közvetlenül** terjesztendők fel.

A nem tényleges legénységről a Névjegyzéket az illetékes honvéd kiegészitő parancsnokságok terjesztik fel.

c) Nyugdijas tiszteknek és a nem tényleges legénységnek a jelentkezésre való külön felhivása **mellőzendő.**

d) Ugy a tisztek, mint a legénység személyi és erkölcsi okmányai csatolandók.

Ezen rendelet a mellékelt Elosztó szerint adatik ki.

Budapest, 1913. évi február hó 4-én.

Báró ***Hazai***, s. k.
honvédelmi minister.

Pallas nyomda, Budapest.

AZ 1912. ÉVI LXVII. T.-CZIKK

ÉS AZ ANNAK ALAPJÁN LÉTESITETT

KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG

SZERVEZETI SZABÁLYZATA

ÉS

SZOLGÁLATI ÜGYRENDJE

HIVATALOS KIADÁS

BUDAPEST
PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1913

1912. évi LXVII. törvényczikk

KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG FELÁLLITÁSÁRÓL.

1. §.

A képviselőház elnöke az 1848. évi IV. t.-cz. 10—14. §-ain és a képviselőházi házszabályokon alapuló jogánál és kötelességénél fogva:

1. gondoskodik a képviselőházban a hallgatók teljes hallgatagságban tartásáról, továbbá a tanácskozási rend és csend, valamint a közbiztonság fentartásáról s a házszabályok szigorú végrehajtásáról;

2. a képviselőház tanácskozását háborgató egyes hallgatót vagy egész hallgatóságot, ha egyszeri figyelmez-

tetésnek sikere nincs, eltávozásra szólithatja fel és szükség esetében karhatalom alkalmazásával is eltávolittathatja;

3. a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetében karhatalom alkalmazásával is foganatot szerez,

4. megteszi a képviselőház és a bizottságok tanácskozásainak biztositására szükséges intézkedéseket; azt a képviselőt, a ki a rendet és csendet a tanácskozást teljesen meghiusitó módon tartósan zavarja úgy, hogy rögtöni eltávolitása nélkül az ülés egyáltalában nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivezetteti és a képviselőháznak vagy bizottságnak erről az üléséről távoltartja.

A 4. pont esetében az elnök köteles intézkedését a képviselő eltávo-

litása után azonnal jóváhagyás végett a képviselőház elé terjeszteni, mely a felett vita nélkül egyszerű szavazással határoz. E szavazásnál a 4. pont szerint eltávolitott vagy a képviselőház határozatával időlegesen kizárt képviselőt úgy kell tekinteni, mintha a jóváhagyás ellen szavazott volna, s a jóváhagyás csak akkor tekinthető megadottnak, ha az a szavazatok többségét az eltávolitott és az időlegesen kizárt képviselők számbavételének daczára is megnyerte.

Az elnök intézkedése, ha azt az előbbi bekezdés értelmében a képviselőház jóvá nem hagyta, hatályát veszti, s az eltávolitott képviselőnek joga van az ülésen újra megjelenni.

2. §.

Az előző §-ban megjelölt intézkedések foganatositására, a melyekhez

6

karhatalom alkalmazására van a képviselőház elnökének szüksége, képviselőházi őrség állittatik fel

A képviselőházi őrség a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és a képviselőház elnökétől akár közvetlenül, akár a képviselőházi háznagy útján vagy más úton kapott rendeleteket végrehajtani köteles.

Az országgyülés feloszlásától az újabb országgyülés megnyiltáig a képviselőházi őrséggel az előbbi két bekezdés értelmében a háznagy önállóan rendelkezik.

3. §.

A képviselőházi őrség legfeljebb hatvan tagból álló katonailag szervezett őrtestület, amely az erre önként jelentkező katonai egyénekből állittatik össze.

A képviselőházi őrség szervezetére vonatkozó részletes szabályokat a

7

képviselőház elnöke a honvédelmi ministerrel egyetértve állapitja meg. Szolgálati ügyrendjét a képviselőház elnöke a képviselőházi háznagy javaslatára a képviselőházi gazdasági bizottság meghallgatása után szabályozza.

4. §.

Amennyiben a képviselőházi őrség megerősitése, vagy pedig szolgálatának a képviselőházban való kiegészitése válnék szükségessé, a képviselőház elnöke erre a czélra a kormány útján a csendőrség, vagy a fegyveres erő karhatalmi közreműködését veheti igénybe.

Ha pedig a képviselőház elnöke ezen törvény 1. §-ában körülirt jogánál és kötelességénél fogva szükségesnek tartja, hogy a képviselőház közvetlen környékén megfelelő kar-

8

hatalmi intézkedések foganatositassanak, e czélra ugyancsak a kormány útján a székesfővárosi m. kir. államrendőrség, a csendőrség, vagy a fegyveres erő közreműködését veheti igénybe.

A személy- és vagyonbiztonság fentartása czéljából szükséges megfigyelő szolgálatot továbbra is a székesfővárosi m. kir. államrendőrség polgári biztosai látják el.

Ezek a rendelkezések a helyi rendőrhatóságnak az 1896. évi XXXIII. t.-czikkben biztositott jogkörét nem érintik.

5. §.

Mindaddig, mig a 2. §-ban megállapitott szolgálatot a képviselőházi őrség nem veheti át, a képviselőházban a szükséges karhatalom igénybevételére vonatkozólag a jelenlegi jogállapot marad érvényben.

9

6. §.

Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe.

Végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

10

A Szervezeti Szabályzat hiteles példányai az 1913. évi január hó 30-án kelt 1.647. számú honvédelmi ministeri átirattal és az 1913. évi január hó 31-én kelt 322. számú képviselőházi elnöki átirattal cseréltettek ki.

Szervezeti szabályzat

A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG SZÁMÁRA.

1. §.

Állás. A képviselőházi őrség katonailag szervezett őrtestület, melynek tagjai a m. kir. honvédséghez vagy csendőrséghez tartoznak.

2. §.

Állomány. A képviselőházi őrség állománya: Tisztek: 1 törzstiszt, mint parancsnok,

11

1 törzs- vagy főtiszt, mint a parancsnok helyettese,

1 főtiszt, mint segédtiszt.

Legénység: 6 palota-főőrmester (rangosztályba nem sorolt havidíjas) és 48 palota-őrmester, továbbá 3 tisztiszolga.

3. §.

A képviselőházi őrség rendeltetése az, hogy az 1912. évi LXVII. t.-cz. 1. §-ában megjelölt intézkedéseket foganatosítsa, amennyiben ezekhez a képviselőház elnökének karhatalom alkalmazására van szüksége. **Rendeltetés.**

A képviselőházi őrség csak a törvényben megjelölt célokra alkalmazható és ettől a működéstől senki által semmi más czélra ideiglenesen sem vonható el.

4. §.

A képviselőházi őrség a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll **Alárendelés.**

12

és a képviselőház elnökétől akár közvetlenül, akár a képviselőházi háznagy útján vagy más úton kapott rendeleteket végrehajtani köteles.

Az országgyülés feloszlatásától az újabb országgyülés megnyiltáig a képviseházi őrséggel a háznagy rendelkezik.

Külön szolgálati utasitások tartalmazzák azokat a részletes rendelkezéseket, melyek eme őrség szolgálati kötelességeit szabályozzák Ezeket az utasitásokat általában a képviselőház elnöke önállóan, katonai részüket azonban a honvédelmi ministerrel egyetértően állapitja meg.

Katonai tekintetben a képviselőházi őrség a budapesti I. honvéd kerületi parancsnokság útján a honvédelmi ministernek van alárendelve.

13

5. §.

A képviselőházi őrségre általában a honvédségnél érvényes szabályzatok és utasitások irányadók. **Szolgálati viszony.**

A képviselőházi őrség parancsnokát a csapatparancsnok fegyelmi fenyitő hatalma illeti meg.

A képviselőházi őrség tagjai büntető biráskodás tekintetében a honvédbiróságok hatáskörébe tartoznak.

A képviselőházi őrség személyzi csapattesteik (a csendőrség) állományában megmaradnak, őket ott létszám felett vezetik és a képviselőházi őrséghez csak beosztatnak.

6. §

A tiszti állások a közös haderő, illetőleg a m. kir. honvédség vagy csendőrség állományából önként jelentkező magyar honos pályázókkal töltetnek be. **A tiszti állások betöltése.**

14

A közös haderőtől származó tisztek a m. kir. honvédséghez helyeztetnek át.

A tisztek előléptetése a honvédségi előléptetési szabály elvei szerint történik.

A tisztek beosztását, valamint azoknak esetleges visszahelyezését a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi minister rendeli el.

A beosztás azonban haladéktalanul megszünik akkor is, ha a képviselőház elnöke a honvédelmi ministert az illető tiszt kicserélése iránt megkeresi; ezen megkeresés minden indokolás nélkül történik

7. §.

A legénységi állomány kiegészítése.

A képviselőházi őrség legénységi állományát a közös haderő, illetőleg a m. kir. honvédség vagy csendőrség önként jelentkező magyar honos altisztjeivel kell kiegésziteni.

15

A közös haderőtől származó altisztek a m. kir. honvédséghez helyeztetnek át.

A felvétel követelményei a következők:

1. teljesitett tényleges szolgálati kötelezettség;
2. nőtlen állapot, vagy gyermektelen özvegység;
3. hadi szolgálatra való teljes alkalmatosság;
4. a magyar nyelv tudása;
5. az irás és olvasás tudása;
6. feddhetetlen előélet, erkölcsös, becsületes jellem, párosulva elismert kötelességérzéssel;
7. ügyes magatartás.

A legénységnek az őrséghez való beosztását a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi minister rendeli el.

A felvett legénység három hónapig próbaszolgálatot teljesit.

16

A kik a próbaszolgálatban megfeleltek, a képviselőházi őrséghez végérvényesen beosztatnak, a többieket csapattestükhöz vissza kell küldeni.

A képviselőházi őrség legénysége ezen alkalmazásában legfeljebb hat évig maradhat.

A legénységnek bevonultatását állományilletékes (honvéd) csapattestéhez (a csendőrséghez) a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi minister rendeli el.

Megszünik azonban a végérvényesen beosztott legénység beosztása akkor is, ha a képviselőház elnöke a honvédelmi ministert az illető kicserélése iránt megkeresi; ezen megkeresés mindig indokolás nélkül történik.

A legénységet a képviselőház elnökének hozzájárulásával az őrség parancsnoka lépteti elő.

17

8. §.

Szolgálati kötelezettség.

A képviselőházi őrségnél teljesitett szolgálat tényleges szolgálatnak számit.

A tisztek és legénység szolgálati (had) kötelezettsége, továbbá a legénység szolgálatának önkéntes folytatása, végül a képviselőházi őrségből való kilépés tekintetében ugyanazok a rendelkezések irányadók, mint a melyek a m. kir. honvédség és csendőrség egyéneire érvényesek.

9. §.

Mozgósitás.

Mozgósitás esetén és háború tartamára a képviselőházi őrség rendeltetésének megfelelően tovább együtt marad.

10. §.

Nősülés.

A nősülés engedélyezése a honvédségnél érvényes rendelkezések alapján történik.

2

11. §.

Ruházat. A ruházatot a honvédelmi minister a képviselőházi elnökkel egyetértően — a magyar koronaőrség ruházatának megállapitásánál követett alapelvek szerint határozza meg, minél azonban szembetünő külsőségek biztositsák a két őrségnek könnyü megkülönböztetését.

12. §.

Fegyverzet. A képviselőházi őrség fegyverzete szolgálatban a gyalogtiszti kard (legénységnél a szolgálati kard) és az ismétlőpisztoly; díszszolgálatban és szolgálaton kivül a gyalogtiszti kard.

13. §.

Fegyverhasználat. A képviselőházi őrség tagjai csak a következő esetekben használhatják fegyverüket:

a) jogos védelem gyanánt, ha őket tettleg megtámadják;

b) ha életüket vagy testi épségüket oly körülmények között veszélyezteti valamely támadás, hogy ennek bekövetkezésétől alaposan tarthatnak;

c) ha szolgálatuk teljesitése közben oly tettleges ellenszegülésre találnak, mely azt meghiusithatná és az ellenszegülés legyőzése kiméletes eszközzel sikertelenül kiséreltetett meg;

d) ha a fegyver használata életükben vagy testi épségükben megtámadott harmadik személyek megmentésére vagy megvédésére szükséges.

14. §.

Illetékek. Költségek. Gazdászati, közigazgatási szolgálat. Ezeket külön utasitások fogják szabályozni.

15. §.

Érvénybelépés. Jelen szervezeti szabályzat a jóváhagyás után azonnal érvénybe lép.

2*

A »Szolgálati Ügyrend«-et a gazdasági bizottság az 1912: LXVII. t.-cz. 3. §-ának 2-ik bekezdése értelmében 1912. évi december hó 13-án, 1913. évi január hó hó 21-én és 1913. évi november hó 12-én tárgyalta.

Szolgálati ügyrend

A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG SZÁMÁRA.

I.

Általános rész.

1. §.

A képviselőházi őrség szervezetére vonatkozó alapvető határozatokat az ezen testület számára érvényes »Szervezeti szabályzat« állapitja meg.

A szervezeti szabályzatban foglalt rendelkezések részletes körülirását, valamint az ott nem érintett szervezeti kérdéseket jelen ügyrend »általános részének« alább következő szakaszai tartalmazzák.

Az őrség szolgálatát szabályozó rendelkezéseket viszont ez ügyrend második része, a »szolgálati utasitás« foglalja magában.

2. §.

A Szervezeti szabályzat« 6. és 7. §-ai határozatainak figyelemvételével a képviselőházi őrség létszámának első betöltése és minden további kiegészitése a képviselőház elnökének megkeresésére a honvédelmi minister által önkéntes jelentkezés végett kibocsátandó felhivás útján történik.

A honvédelmi minister a jelentkezőket érdemességük és arravalóságuk tekintetében osztályozza és a közülök megfelelőek személyi adatait a képviselőház elnökéhez juttatja, a

22

ki azután ezen egyénekből az őrségbe beosztandókat kiválasztja és beosztásuk elrendelése végett a honvédelmi minister értesiti.

3. §.

A képviselőházi őrség tagjai az őrségbe történő beosztáskor a képviselőház elnökétől a képviselőházi őrszolgálat ellátására feljogositó megbizást kapnak.

Ezt a megbizást a képviselőházi elnök bármikor — még véglegesités után is — visszavonhatja. A visszavonás által az illető az őrszolgálat ellátására való jogosultságát azonnal elveszti, az őrség állományában csak addig maradhat meg még, mig visszahelyezése a honvédséghez a szervezeti szabályzat 6. és 7. §-ai szerint be nem következik. A megbizás visszavonása mindig indokolás nélkül történik.

23

4. §.

A képviselőházi őrség tagjai a szervezeti szabályzat 5. §-ának értelmében ezen működésük ideje alatt megmaradnak a m. kir. honvédségre érvényes becsületügyi, fegyelmi és büntető eljárási szabályok uralma, illetőleg hatálya alatt.

5. §.

A képviselőház elnöke az őrség felett való rendelkezési jogát gyakorolhatja:

1. személyesen;
2. a képviselőház háznagya útján;
3. a képviselőház bármelyik választott vagy kinevezett tisztviselője útján, a kik azonban csak az elnök vagy a háznagy intézkedéseinek közvetitői lehetnek.

A háznagy az elnök által reáruházott rendelkezési jogkör határain belül intézkedik.

24

6. §.

A képviselőházi őrségről szóló 1912. évi LXVII. t.-cz. 1. §-ában megjelölt feladatok megoldásánál eljárni jogosult és eljárni köteles az őrség elsősorban azon egyén vagy egyének ellen, a kik az intézkedésre okot adtak, másodsorban azon egyének ellen is, a kik az intézkedés foganatositását magatartásukkal gátolják vagy más módon nehezitik.

7. §.

Területi szempontból a képviselőházi őrség eljárni jogosult:

1. az országgyülés palotájának mindazon területein, melyeket a képviselőház, mint testület, vagy annak bizottsága vagy annak tisztviselői és alkalmazottai bármily czélra állandóan vagy ideiglenesen használatban tartanak;

25

ennek következtében az elnök rendeletéből szabad megjelenési és ott tartózkodási joga van e területen bármikor, még a zárt tanácskozások ideje alatt is;

2. eljárni jogosult a képviselőházi őrség szükség esetében a képviselőház közvetlen közelében is mindaddig, mig az eljárás folytatását az illetékes hatóságnak illetve e hatóság legközelebbi közegének át nem adhatja;

3. esetről-esetre a magyar állam területén bárhol, azon elhatárolt területeken vagy azon épületek belső részeiben, a hol a képviselőház mint testület, vagy annak bizottsága vagy küldöttsége vagy egyes kiküldöttje vagy tisztviselője hivatalosan működik;

4 eljárni jogosult az őrség a közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar országos bizottság tanács-

26

kozásainak czéljaira szolgáló épület belső területén úgy a budapesti, mint a bécsi bizottsági tanácskozások alkalmával.

8. §.

Feladatának teljesitésében a képviselőházi őrség rendszerint csak előzetes rendeletvétel után járhat el. Saját kezdeményezéséből is eljárhat azonban akkor, a mikor a közrend, személy- és vagyonbiztonság fentartásának érdekei ezt megkivánják.

Ez érdekek megóvásánál ugyanazon szabályok szerint jogosult és köteles eljárni, mint a m. kir. csendőrség.

Az esetleg elfogott egyént őrizetbe veszi, a további eljárásra illetékes hatóságot haladéktalanul értesiti és az őrizetben tartott egyént a legrövidebb idő alatt, de minden esetre

27

12 órán belül a további eljárásra illetékes hatóságnak átadja.

9. §.

A karhatalmi intézkedések foganatositásánál a képviselőházi őrség tapintatosan és a körülmények által indokolt erélylyel tartozik fellépni, miközben a fegyverhasználat alkalmazását a szervezeti szabályzat 13. §-ának rendelkezései szabályozzák.

10. §.

A képviselőházi őrség tagjai ezen szolgálatuk tartama alatt a képviselőháztól huzzák illetményeiket, és pedig:

1. az őrség tisztjei katonai (csendőr) rendfokozatuk szerinti összes illetékeikben (havidíj, lak- és butorbér, tisztiszolga butorbér, lóeltartás, istállóbér és lóátalány), továbbá palota-

28

őrségi pótdíjban részesülnek, mely pótdíj a havidíj 50%-át képezi és utóbbival együtt havi előleges részletekben szolgáltatandó ki;

2. az őrség tisztjei az őrségbe történő beosztásukkor az első díszruházatot és az ismétlőpisztolyt a képviselőház költségén természetben kapják, egyéb egyenruházatuk és felszerelésük beszerzésére pedig egyszersmindenkorra 600 korona egyenruházati járulékban részesülnek. Az összes ruházat megujitásáról azonban a tisztek önmaguk gondoskodnak;

3. a legénység a következő illetékeket kapja:

a) a palota-főőrmesterek képviselőházi őrségi szolgálatuk első és második esztendejében évenként 1.800 (egyezernyolczszáz) koronát;

b) a palota-őrmesterek ugyanakkor évenként 1.500 (egyezerötszáz) koronát;

29

ezen összegbe a zsold, jutalomdíj és a pótdíj be van számitva és havi előleges részletekben fizettetik ki, ez által azonban az őrmesterek nem válnak rangosztályba nem soroló havidíjasokká;

c) úgy a palota-főőrmesterek, mint a palota-őrmesterek pénzbeli illetékei 2—2 évenként 150 (egyszázötven) koronával emelkednek;

d) ezenkivül a legénység természetben kapja élelmezését, ruházatát és elhelyezéséről is a képviselőház gondoskodik;

e) ha a képviselőházi őrség legénységi állományú tagja megnősül, akkor a természetbeni élelmezés helyett évente 600 (hatszáz) koronát, a természetbeni lakás helyett évente szintén 600 (hatszáz) koronát kaphat, mely utóbbi összegbe a lak- és butorbér, a világitás és fűtőfa válsága is bénfoglaltatik;

30

4. a képviselőházi őrség tagjainak és a tagok özvegyeinek és árváinak ellátására az 1875. évi LI. és az 1896. évi XVI. t.-cz.-ek, illetve az 1887. évi XX., az 1891. X., az 1896. évi IV. és az 1907. évi XVI. t.-czik kek, illetőleg a csendőrség legénységi egyéneire és azok özvegyeinek és árváinak ellátására nézve az 1912. évi LXV. t.-cz. rendelkezései irányadók;

az ellátási (nyugdíj) illeték meghatározásánál tehát ezen őrség tagjai úgy tekintetnek, mintha megszakitás nélkül a m. kir. honvédségnél, illetve a csendőrségnél szolgáltak volna; az őrségnél élvezett illetéktöbbletek a nyugdíjba be nem számithatók;

5. a képviselőházi őrség szolgálatból csapat (csendőrségi) szolgálatba való visszatérés esetén úgy a tisztek, mint a legénység ismét rendfokozatszerű és az összszolgálati

31

idejüknek megfelelő honvédségi (csendőrségi) illetékeik élvezetébe kerülnek, a képviselőházi őrségnél élvezett illetményeikre való tekintet nélkül.

11. §.

A képviselőházi őrségnek az 1912. évi LXVII. t.-cz. 4. §-a első bekezdésén alapuló megerősitése, illetőleg szolgálatának kiegészitése a képviselőház elnökének a kormányhoz intézendő megkeresése útján történik.

A megerősitésre első sorban csendőrség, másodsorban pedig a közös haderő vagy a honvédség részei alkalmaztatnak.

A megerősitő személyzet a szükséghez képest egyes katonai egyénekből vagy osztagokból állhat.

A megerősitésre kirendelt egyes katonai egyének a képviselőházi őrség parancsnokának rendelkezései

32

alá lépnek, a zárt osztagok pedig vagy a képviselőházi őrség parancsnokának rendelkezései szerint alkalmaztatnak, vagy pedig az A—15 jelzetű »Karhatalmi utasitás« határozatai szerint járnak el.

A megerősitésből származó illetékeket, pótdíjakat és egyéb kiadásokat a képviselőház viseli.

12. §.

A képviselőházi őrség és az azt megerősitő, valamint annak szolgálatát a képviselőházban kiegészitő katonai egyének és csapatok és a képviselőházon kivül karhatalmi intézkedéseket foganatositó rendőrség vagy katonai csapatok szolgálatukat egymástól függetlenül látják el, ha csak kivételesen a katonai megerősitésre szánt osztagok és a külső csapatok egy egységes parancsnok alá nem helyeztetnek.

33

A belső és a külső karhatalmi szolgálat a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és köztük a szükséges összhangot ő létesiti; a végrehajtás iránt pedig az illető parancsnokok intézkednek.

II.

Szolgálati utasitás.

13. §.

A képviselőházi őrség az országházban őrszolgálatot teljesit. A felállitandó őrök számát, erejét, felállitási helyét és feladatát, továbbá a naponta szolgálatba lépő őrség erejét a »Szolgálati szabályzat a m. kir. honvédség számára« I. részben foglalt ebbeli rendelkezések figyelembe vétele mellett, a képviselőház elnökének, illetőleg háznagyának utasi-

34

tásai alapján a képviselőházi őrség parancsnoka határozza meg.

Az őrség és az örök magatartására nézve a szervezeti szabályzat 13. §-ában, valamint a »Szolgálati szabályzat a m. kir. honvédség számára« I. részének 77. §-ában foglalt rendelkezések az irányadók.

Az őrszolgálatot szolgálati öltözetben, karddal és pisztolylyal ellátva kell teljesiteni.

A képviselőházi őrség ünnepélyes alkalmakkor csakis Ő császári és apostoli királyi Felsége születés- és névnapján, továbbá Szent István ünnepén vonul ki, a mikor is a budavári (koronázó) Boldogasszony templomban mint zárt osztag vesz részt.

A képviselőházi őrség magatartására e három alkalomkor általában a m. kir. honvédség szolgálati és gyalogsági gyakorlati szabályzata irányadó.

35

A képviselőházi őrségnél a szolgálatot minden tekintetben úgy kell kezelni, mint a hogy az a magyar királyi honvéd gyalogság alosztályai számára van szabályozva.

A mennyiben a képviselőházi őrség különös rendeltetésére való tekintettel ezen általános szabályoktól eltérések szükségesek, azokat a képviselőház elnökének, illetőleg háznagyának külön utasitásai állapitják meg.

14. §.

A képviselőházi őrség tisztjeinek és legénységének állásköteImeire, magatartására, kötelességeire és jogaira nézve általában azok a szabályok irányadók, melyek a Szolgálati szabályzat« III. részének (gyalogság) 1., 4., 7., 22., 23., 25., 27., 28. §-aiban foglaltatnak, továbbá azok, melyeket a képviselőházi őr-

36

ség különleges feladatának megfelelően ez őrség szervezeti szabályzata 3., 4., 5., 8., 13. §-aiban, továbbá jelen ügyrend Általános Rész 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 11., 12. §-aiban állapit meg.

A képviselőházi őrség parancsnokának helyettesét a ki nem különitett századparancsnokok jogköre illeti meg.

15 §.

A képviselőházi őrség legénységének katonai kiképzésére általában a m. kir. honvédségi Szolgálati szabályzat I. és III. rész, a gyalogsági Gyakorlati szabályzat, a Fegyverutasitás és a Lőutasitás elvei irányadók.

A képviselőházi őrség parancsnoka minden november és május 1-én hathat hónapot felölelő időszakra egy foglalkozási tervezetet mutat be a

37

képviselőház elnökének, a ki azt katonai szempontból való hozzájárulás végett a honvédelmi minisztérnek megküldi.

16. §.

A képviselőházi őrséget a képviselőház elnökének és alelnökeinek kivánságára a képviselőházi őrség parancsnoka bemutatás czéljából szolgálati öltözetben kivonultatja.

A képviselőház elnöke, alelnökei és háznagya előtt a képviselőházi őrség tisztjei és legénysége ugyanazt a tiszteletadást teljesitik, mint a katonai feljebbvalók előtt.

Ugyanaz áll kivonulás esetén is, a midőn a képviselőházi őrség osztagba egyesitve jelenik meg.

A képviselőházi őrség parancsnoksága.

95. szám.
sgt. 1915.

Foglalkozási terv

a képviselőházi őrség legénysége részére 1915. évi novembe

Nap	Délelőtt							délu		
	½7-½8	½8-8	8-9	9	9-10	10-11	11-12	12-1	1	2-3
	órától							óráig		
Hétfő	Ébresztő, ellenőrzés, szobarendelő, takarítás, reggeli	Őrség eligazítása	testgyakorlat	Őrhelyek felvétele	Szolgálatillétési tudnivalók	Alkotmánytan	Őrségi rendelet, illetve utasítás	Étkezés	Őrség elosztás	Fra
Kedd			Kardvívás		Büntető törvények és szolgálatjog	Gyakorlati szolgálat				Alk ma ta
Szerda			Szakaszgyakorlat		Szolgálatlétesítő tudnivalók I. rész	Egészségápolási utasítás				Fegy és sil
Csütörtök			testgyakorlat		Fegyver és lőutasítás	Rendőrségi szolgálati utasítás				Fra
Péntek			Kardvívás		Szolgálatutasítás	Szolgálatlétesítő tudnivalók II. rész				Szolg tő ut tat.
Szombat			Szakaszgyakorlat		Büntető törvények és szolgálatjog	Egészségápolás és balesetek nél kiren dő el járás				Rud zelő ren mi acé
Vasárnap			″		Templomlátogatás					

Budapest, 1915. e

K 2 BXX

alkozási tervezet

1915. évi november hó 1-től 1916. évi április hó 30-ig.

	dél.	Délután					Megjegyzés
11-12	12-1	1	2-3	3-4	5-6	6	
	óráig	óráig.					
Orvosi vizsgálat, illetve rizsgá	Ét. Rezés	Őrség elosztás	Írás	Számolás	Parancskiadás	Őrsre	Lőgyakorlatok, a lőtér kirendelése szerint végeztetnek. Ülések alkalmával a foglalkozási tervezet szerinti foglalkozások az viszonyokhoz, mérten változtatásával vedrek. A napi foglalkozásnál a szolgálatból felváltott legénység is tartozik jelen lenni. Parancskiadás után, és ünnepnapon délelőtt 11 órakor történik. Parancskiadás után a kijárás a szolgálat mentes legénységnek korlátlan.
			Alkalmazottan	Tornagyakorlatok			
			Fegyver és lőgyakorlás	Egészségügyi szabályzat			
			Írás	Számolás			
			Szolgálati szabályzat I. rész	Tornagyakorlatok			
			Rendkívüli esetek, rendelkezés, riasztás, riasztás után	fegyvertelen gyakorlás, fürdés			
		Ebédre					

Budapest, 1915. évi október hó 11-én.

Parancsnok részéről:

olnár
főhad.

K 2 BXX 2-4 1-110-15

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szakszló

Másolat.

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

41.szám.

.sgt.1913.

Tárgy:Öltözeti és felszerelési szabályzat módositása.

M. KIR. HONVÉDELMI MINISTERIUM

BUDAPEST.

Budapest,1913.évi junius hó 26.-án.

Kérem a képviselőházi őrség öltözeti és felszerelési szabályzatának következő módositását:

1.A képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 12.§-a szerint az őrség fegyverzete szolgálatban a gyalogtiszti kard,illetve a legénységnél a szolgálati kard.

Ez utóbbi lovassági kosárral bir,valószinüleg azon okból,hogy a legénység a kard fegyverhasználata alkalmával a kéz felső részére mért ütések által egykönnyen harcképtelenné ne tétethessék.

Miután az őrség tisztjei szolgálatuk teljesitése közben ugyan olyan helyzetbe jöhetnek mint a legénység,szükséges volna azoknak szintén lovassági karddal való felszerelése.

2.A képviselőházi őrség öltözeti és felszerelési szabályzata szerint a tisztek ugyanazon derékövet viselik,mint a m.kir.honvéd gyalogság tisztjei.

Tekintve,hogy az őrség tisztjei az ismétlőpisztolyt a jobb oldalon a kardszijon hordják,a derékövet alkotánál fogva - lelógó zsinór - a pisztoly használatát,amely csak hirtelen beállható körülmények között történhet, nem csak hátráltatja,hanem a pisztolyt könnyü elsülésénél fogva még a viselőjére is veszélyessé teszi.

K 2 BXX1-3 1910-15

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szolgáló

Ez utóbbi okokból a tisztek a lovassági válszijjal mint szolgálati jelvénnyel volnának ellátandók.

3. A sisakon jelenleg a sastoll a sisak közepén van alkalmazva.

A képviselőház elnöksége által szerzett informátiók alapján a sastoll elhelyezése nem felel meg a régi magyar öltözetnek, minél fogva annak a sisak bal oldalára erősitendő hüvelyben való hordása volna helyes.

Ép ugy szükséges volna a törzstiszti sisaknak a többitől való könnyebb, illetve jobb megkülömböztetése céljából arany sávokkal való ellátása.

Horváth alezredes s.k.

MAGYAR KIRÁLYI HONVÉDELMI MINISTER

10879. szám.

eln. 7.

Képviselőházi őrség öltözeti és felszerelési szabályzatában való modositás.

Nagyméltóságu

B E Ö T H Y P Á L urnak,

belső titkos tanácsos, stb.,stb. a magyar országgyülés képviselőháza elnökének

B U D A P E S T.

Budapest, 1913. évi julius hó 29-én.

A folyó évi junius hó 28-án kelt 2169. számu nagybecsü átiratára van szerencsém Nagyméltóságodat értesiteni, hogy a képviselőházi őrség gyalogsági őrség, és ezért kapták a tisztek és szolgálaton kivül az altisztek is a gyalog tiszti kardot,, szolgálati jelvénynyül pedig a derékszijat, illetőleg a derékövet.

A képviselőházi őrség legénységének szolgálatban rövid karddal valófelfegyverzése azért történt meg, mert ez a legénység szolgálatának végrehajtása közben, karzati és egyéb padsorok, székek, asztalok stb. között kénytelen mozogni, a mikor is a hosszu kard ezt a szabad mozgást megakadályozza.

A tisztekre ilyen végrehajtó szolgálat nem háramlik, náluk tehát ugyanezen szempontok nem irányadók.

Kérnem kell ennélfogva Nagyméltóságodat, hogy a képviselőházi őrség parancsnokságának a kard és szolgálatijelvény megváltoztatására vonatkozó kérelmének ezuttal valo teljesitésétől eltekinteni méltóztassék, annál is inkább, mert különben sem tartom az időszakot alkalmasnak arra, hogy a csak rövid idővel ezelőtt bizottságilag megál-

K. 2 B XX 1-3 1910-15 ./.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR K. szekció

lapitott és legfelsőbb helyen jóváhagyott öltözeti és felszerelési szabályzaton,- változtatások eszközöltessenek.

Megjegyzem egyébként, hogy abban az esetben, ha a gyalogsági tiszteka már régen tervezett kosárral ellátott kardot fogják megkapni, akkor a képviselőházi őrség tisztjei is hasonló fegyverrel lesznek majd ellátva.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

A minister rendeletéből:

MAGYAR KIRÁLYI
HONVÉDELMI MINISZTER

13918 szám.
eln. 7.

Nagyméltóságu

BEÖTHY PÁL urnak,
belső titkos tanácsos, a magyar országgyülés képviselőháza
elnökének

BUDAPEST.

Budapest, 1913:évi szeptember hó 23-án.

Folyó évi szeptember hó 12-én kelt 2500/1913.számu átiratára:

Van szerencsém Nagyméltóságodat értesiteni, hogy a képviselőházi őrség ruházatának megvizsgálására haraszti Bernolák János 1.osztályu honvéd főhadbiztost folyó évi október hó 2-án d.e.9 órára kirendeltem.

honvédelmi minister.

Tudomásul veszem!
1913. IX/25.

Tudomásul veszem
1913 IX/25.

K. 2 BXX 1-3 1910-15 ORSZÁGOS LEVÉLTÁR K. Lajstr.

A KÉPVISELŐHÁZ GAZDASÁGI HIVATALA.

745 sz.
1913.

NAGYMÉLTÓSÁGU ELNÖK UR!

KEGYELMES URAM!

A képviselőházi őrség ruházati felszerelésén a parancsnokság értesitése és előterjesztett bizonyitékai szerint az elhasználódásnak oly nagymérvü jelenségei mutatkoznak,hogy ruházatuk nem fogja elbirni a felszerelési szabályzatban előirt időtartamot.

Tekintettel arra,hogy a pályázat kiirásánál,a versenytárgyalás megejtésénél,szerződés megkötésénél és a szövetminták elbirálásánál a M.Kir.Honvédelmi Ministerium szaközegei is részt vettek s a vezetésem alatt álló hivatal mindenben az Ő utmutatásuk és szaktudásuk irányitása mellett intézkedett,magam részéről mély tisztelettel javaslom Nagyméltóságodnak,kegyeskedjék az ügy megvizsgálására a Honvédelmi Minister Ur Ő Nagyméltóságától egy hadbiztossági tisztviselő kiküldetését kérelmezni.

Budapest,1913.szept.4.

Kiszely Géza

a Képviselőház gazdasági tanácsosa

K 2 B XX 1-3 1910-15

MUZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK
ORSZÁGOS TANÁCSA
BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-UTCZA 7.

371.sz.

N A G Y M É L T Ó S Á G U G R Ó F, E L N Ö K U R!

Mult hó 28-án 1165/913 szám alatt kelt iratára válaszolva, van szerencsém értesiteni Nagyméltóságodat, hogy a képviselőházi őrség könyvtárának kijelölt könyvanyagát és szekrényét a mai nap folyamán megrendeltem s felhivtam a szállitással megbizott czégeket, hogy a rendelést igen sürgősen foganatositsák.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem nyilvánitását.

Budapest, 1913. május hó 7-én

Wlassics
elnök.

Nagyméltóságu

Gróf T I S Z A I S T V Á N v.b.titkos tanácsos urnak,
a magyar országgyülés képviselőháza elnökének

B U D A P E S T.

K 2 BXX 1-4 1910-15

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

MUZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK
ORSZÁGOS TANÁCSA
BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-UTCZA 7.

325.sz.

N A G Y M É L T Ó S Á G U G R Ó F, E L N Ö K U R !

Folyó hó 12-én 1059 szám alatt érkezett megkereséséből kifolyólag van szerencsém ./. alatt bemutatni azon 1000 K értékü könyvtár tervezetét, melyet a Tanács népkönyvtári czimjegyzéke nyomán s Nagyméltóságod óhajtásainak figyelembe vétele mellett készitettünk.

E könyvsorozatot, ha a rendelés az Országos Tanács közvetitésével történik, a kiadók alkalmi szövetsége, kötve, megszámozva, 500 db. nyomtatott jegyzékkel, kikölcsönzési- és pénztári naplóval, téritvényekkel és gummibélyegzővel fölszerelve 910 koronáért tartozik szállitani. Gőzölt bükkfa könyvszekrényeinket Mahunka Imre cs. és kir. butorgyáros czég rendszerint 160 koronáért szállitja, de nincs kizárva annak lehetősége, hogy a Nagyméltóságod által kivánt eltérő felirás néhány koronányi többletet okoz. A könyvtár beszerzésénél felmerülő összes kiadások kiegyenlitését illetőleg legczélszerübbnek válném, ha Nagyméltóságod által a szállitó czégeknek közvetlenül folyósittatnék

./.

Nagyméltóságu

Gróf T I S Z A I S T V Á N v.b.titkos tanácsos urnak,
a magyar országgyülés képviselőháza Elnökének

BUDAPESTEN.

K 2 BXX 1-4 1910-15

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szolgló

az esedékes összeg. E körülményt a Nagyméltóságodtól nyerendő felhatalmazás alapján, eszközlendő rendelésünk alkalmával adnók az érdekelt czégek tudtára.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem nyilvánitását.

Budapest, 1913. április hó 18-án

elnök.

B. Jegyzőségi illetékeinek összehasonlító táblázata.

Az illeték megnevezése	Tavaszi évnegyed 4-10		Őszi évnegyed 11-12		Évnegyed 3-I 5		Évnegyed II. 6-7 hó		Évnegyed III. 8-9 hó		Évnegyed IV. 10 hó		Megjegyzés
	szolg. szünet						szolg. pótlékmentesen						
	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	
Évnegyedi-díj	1200		1320										
Évlelet a 907.					328	50	328	50	328	50	328	50	
Illl. szolg. díj					420		480		540		600		
Pótlék ősszel pótolni	600		660		374	25	404	25	434	25	464	25	
Kézjegyre pótlék	3		3		3		3		3		3		
Összesen havi fiz.	1803		1983		1125	75	1215	75	1305	75	1395	75	1434 72 − 1125 75 = 308.67
Ebből:													
Pénzjegy	3	94	3	94	3	94	3	94	3	94	3	94	
Tiltó jegy	3	56	3	56	3	56	3	56	3	56	3	56	
Anyakönyv	3	57	3	57	3	57	3	57	3	57	3	57	
Személyes illetmények Reggeli napi 77	25	55	25	55	25	55	25	55	25	55	25	55	1125 75 − 956 28 = 169.47
Ebéd a 397	142	35	142	35	142	35	142	35	142	35	142	35	
" pótlék a 397	73		73		73		73		73		73		
Kenyér napi 197					69	35	69	35	69	35	69	35	
Fűtés a 6 397	22	40	22	40	22	40	22	40	22	40	22	40	
Ennek értéke	274	37	274	37	343	72	343	72	343	72	343	72	
Összes javadalmazás	2077	37	2257	37	1469	47	1539	47	1649	47	1739	47	600 nős 595.43 + 600 ism. 836.22 = 931.65 − 1000
maszai és természet	1803				316	22	343	72	343	72	343	72	nős + 600 (ennyi 360)
beni illetményei					1133	25	1216	35	1315	75	1395	75	

Esemlősség

Az illeték megnevezése	Esemlősi évnegyed 3	4	8	12	16	Javadalmazási évnegyed 3	4	8	12	16	Esemlősi (szakaszvezetői) 3	4	8	12	16
	Esemlősségi szolgálati év után														
	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K
Évlelet-ösz	1300	1300	1300	1300	1300	1100	1100	1100	1100	1100	900	900	900	900	900
Sóla pótlék	100	200	300	400	500	100	200	300	400	500	100	200	300	400	500
Összesen	1400	1500	1600	1700	1800	1200	1300	1400	1500	1600	1000	1100	1200	1300	1400
Ebből az illetmények	343 72	343 72	343 72	343 72	343 72	343 72	343 72	343 72	343 72	343 72	343 72	343 72	343 72	343 72	343 72
Annuál kezes	1056 28	1056 28	1056 28	1056 28	1056 28	856 28	856 28	1056 28	1056 28	1056 28	856 28	856 28	856 28	856 28	1056 28
Pálota osztó pótlék	528 14	578 14	628 14	678 14	728 14	428 14	478 14	528 14	578 14	628 14	328 14	378 14	428 14	478 14	528 14
Összes pénzbeni javadalmazás	1584 42	1734 42	1884 42	2034 42	2184 42	1284 42	1434 42	1584 42	1734 42	1884 42	984 42	1134 42	1284 42	1434 42	1584 42
Ebből: Személyes illetmények és lakás							1500	1650	1800						
							1800	1950	2100						

Minthogy a pótlékrendszer pótlékainak oly hosszabb megállapítása mellett, a esemlősi évtől számított illetékek javadalmazása nagyobb lenne, mint a többieké, nyomban illetékek elbánás elvének (jogos) a pótdíjak oly összegben, hogy megállapítandó esemlősségi illetékeik a pótlékjával együtt, a hasonranglétszámbeli esemlősök illetményeivel egyenlő szolgálati időben állók a csapattól számított illetékeit meg nem haladhassák. K 2 8.-XX 1-1 1000-AS

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR K. szekció

150 = 1

A. Piszkek illetékben / 3 tized hely : 1 tizedhely és 2 a tabla

Az illetők megnevezése	Szeredás		Mosonda		Ország		Bábszakor				Bőrendmagy			
	8800	7200	6200	5400	4800	4400	3600	3400	3200	3000	2800	2600	2400	2200
	K	o	r	s	m	a								
Havidíj	8800	7200	6200	5400	4800	4400	3600	3400	3200	3000	2800	2600	2400	2200
Lakbér	2660	2660	2304	2304	2304	2304	1580	1580	1580	1580	928	928	928	928
Borbérlet	168	168	168	168	168	168	120	120	120	120	104	104	104	104
Fuchsvolga bérlet	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24
Kötlartás	1022	1022	1022	1022	1022	1022	544	544	544	544	.	.	.	.
Jobbítő bér	648	648	648	648	648	648	324	324	324	324	.	.	.	.
Kötőbalány 2 sor.	168	168	168	168	168	168	84	84	84	84	.	.	.	.
Pálcakötői jótáll.	4400	3600	3100	2700	2400	2200	1800	1700	1600	1500	1400	1300	1200	1100
Összesen	17890	15490	13434	12234	11934	10734	8043	7743	7443	7243	5256	4956	4656	4356

Ehhez egyszersminden kerra egyenlőnő 600 K. egyszersmindi kiadási járulékkal vétetnek.

A dijszabáshoz és számítási példákhoz a Képviselőház Könyvtárában kapnyik.

Az összes rovatokat megnyitásáról ismagunk kartozunk gondoskodni.

Fiszek
Lajosné
Lidia

Osztek.

Magasabb jövedelmi:	Alacsonyabb jövedelmi:	Magasabb jövedelmi:	Alacsonyabb jövedelmi:	Alacsonyabb jövedelmi:
Keresete 17.490 K.	Keresete 15.490 K.	Keresete 13.434 K.	Keresete 12.234 K.	Keresete 12.234 K.
Alkeresete 13.434 "	Alkeresete 12.234 "	Ösmagy 11.334 "	Ösmagy 10.734 "	Ösmagy 10.734 K.
4. százaléka 8.043 "	4. százaléka 8.043 "	4 százaléka 8.043 "	2. százaléka 7.743 "	4% jövedelmeg 4056 K.

Korona

A	B	C	D	E
39367 + 1800 egyenes	35767 + 1800	32811 1800	30711 1800	27324 1800
41167	37567	34611	32511	29124

Legénység

6 palota főrimester a. 2257 K. 37 f		40 palota biméster a. 1559 K 47 f		3 tisztiszolga a. 393.99		Összesen 57 fő	
K	f	K	f	K	f	K	f
13.546	22	24.834	56	1194	07	89.594	85

Díja egyenruházatra 80000 korona lett előirányozva

Összesítés

			1. évben
A + legénység	130761 K 85 f	+ 80000 K	210761 K 85 f
B + "	124161 K 85 f	"	204161 K 85 f
C + "	123205 K 85 f	"	204205 K 85 f
D + "	122105 K 85 f	"	202105 K 85 f
E + "	118718 K 85 f	"	198718 K 85 f

(díja az öltözetre)

K 2 BXX 1-1. 1910-15 ORSZÁCCS LEVÉLTÁR K. szekció

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

770

111. szám.
sgt. 1914.

Tárgy: Kóréh György Ferencz palotaőrmester fölmentésére javaslat.

A KÉPVISELŐHÁZ NAGYTEKINTETŰ ELNÖKI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Budapest, 1914. évi szeptember hó 15-én.-

A magyar királyi honvédelmi minister urhoz intézett jelentésemet,- melyben KÓRÉH GYÖGY FERENCZ palotaőrmesternek orvosi vélemény alapján az őrségnél teljesitendő szolgálat alol való fel mentését és az illetékes I. számu csendőr kerülethez való bevonultatását kértem,- azon tiszteletteljes kéréssel terjesztem fel, hogy ahhoz hozzá járulni és illetékes helyre továbbitani méltóztassék.-

1 darab melléklet.

Parancsnok helyett:
Móré
főhg.

U2 BXX 1910 1911. 2-5
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

MAGYAR KIRÁLYI
HONVÉDELMI MINISTER

136.556 - szám
16 - 1914

Kóréh György Ferenc őrmester visszahelyezése.

A magyar országgyülés képviselő háza Nagyméltoságú
E L N Ö K É N E K

B U D A P E S T.

Budapest.1914.szeptember hó 29-én.

Folyó.évi szeptember hó 16-án kelt 2857 számu n.b. átiratára van szerencsém Nagyméltoságodat tisztelet teljesen értesiteni,miszerint intézkedtem az iránt,hogy Koréh György Ferencz palotaörmester az I.számu csendör kerületi parancsnokság állományába visszavétessék.

Tisztelet teljesen felkérem Nagyméltoságodat,miszerint nevezettet az I.számu csendör kerületi parancsnoksághoz Kolozsvárra bevonúltatni és erkölcsi és személyi okmányait ugyanezen parancsnokságnak megküldeni méltoztassék.

A minister rendeletéből:

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. 1910/19

VI 2 b XX. 1910-19.11. 2-5

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

111. szám.
sgt. 1914.

Tárgy: Kóréh György Ferencz palotaőrmester utbainditása.

A KÉPVISELŐHÁZ NAGYTEKINTETŰ ELNÖKI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Budapest, 1914. évi október hó 2-án.-

Hivatkozással a folyó évi szeptember hó 15-én kelt hason számu felterjesztésemre, az I. számu csendőr kerülethez visszahelyezett KÓRÉH GYÖRGY FERENCZ palotaőrmestert /csendőr czts. őrmestert/ a mai napon utbainditottam.

A tőle bevont megbizó levelet ./. alatt felterjesztem.-

A képviselőház számvevőségét és gazdasági hivatalát hason szám alatt értesitettem.-

1 darab melléklet.

K 2 B XX. 1910-19.11. 2-5 ORSZÁGOS LEVÉLTÁR K. [illegible]

1274/1913. sz.

Megbizás.

Az 1912. évi LXVII. törvénycikkel létesitett képviselőházi őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a értelmében

MEGBIZOM ÖNT

a képviselőházi őrség palota-őrmesteri teendőinek ellátásával.

Ezen megbizás érvénye mindaddig tart, amig annak visszavonása iránt a képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 7. §-a és az őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. évi április hó 23.

a képviselőház elnöke.

Kóréh György Ferencz
csendőr, c. őrmesternek
az I. számú csendőr-kerületnél C.-

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szakcsi

K 2 B xx. 1913-13 11 2-5

1274/1913. sz.

Megbízás.

Az 1912. évi LXVII. törvénycikkel létesített képviselőházi őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a értelmében

megbízom Örnagy urat a képviselőházi őrség parancsnoki teendőinek ellátásával. Ezen megbízás érvényes mindaddig tart, amíg annak visszavonása iránt a képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 6. §-a és az őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. április hó 23.

a képviselőház elnöke.

Méltóságos

szabaji Horváth Péter

úrnak,

cs. és kir. hornarás, őrnagy a budapesti 4. honvéd-huszárezredben.

Budapest.

VI 2 BXX 2-2 1910-15

ORSZÁGOS LEVELTÁR
K. szokszó

1274-1913. sz.

Megbizás.

Az 1912. évi LXVII. törvénycikkel létesitett képviselőházi őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a értelmében

MEGBIZOM ÖNT

a képviselőházi őrség palota – őrmesteri teendőinek ellátásával.

Ezen megbizás érvénye mindaddig tart, amig annak visszavonása iránt a képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 7. §-a és az őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. évi április hó 23-án.

a képviselőház elnöke.

Csorba Imre
csendőr, c. őrmesternek,
a IV. számú csendőr-kerületnél.

KZ. B. XX. 1910-19. II. 2-5 ORSZÁGOS LEVÉLTÁR K. tzulvció

770.

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

1 l s z á m.
sgt .1914

Tárgy:Csorba Imre volt palotaőrmester megbizó levelének beszolgáltatása.

A KÉPVISELŐHÁZ NAGYTEKINTETŰ ELNÖKI

hivatalának

HELYBEN.

Budapest,1914 évi január hó 26 -án.

Az Erzsébetkirélyné szanatóriumban gyógykezelt CSORBA IMRE palotaőrmester foly évi január hó 1 -évei a kassai csendőr kerülethez vissza helyeztetett és helyette IMRE JÁNOS VI. számu csendőr kerületbeli csendőr czimzetes őrmester hivatott be,ki folyó hó 22-én ide bevonult.

CSORBA IMRE megbizó levelét 1/1 alatt csatolva beszolgáltatom és kérem IMRE JÁNOS részére egy megbizó levelet leadni.

1 darab melléklet.

V.2 B. XX 1910-1911. 2-5 ORSZÁGOS LEVÉLTÁR K. szolgló

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

170

96. szám.
sgt. 1914.

Tárgy:Legénység kiegészitésére vonatkozó felhivás kibocsátása.

A KÉPVISELŐHÁZ NAGYTEKINTETŰ ELNÖKI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Budapest,1914 évi július hó 21-én.

A képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 7.§-a alapján azon tiszteletteljes javaslatot terjesztem elő,-hogy a felváltandó, vagy eltávozó legénység pótlására egy meg felelő számu és minőségü anyag állhasson rendelkezésre,- kérem szives intézkedését aziránt, hogy a közös haderő,a m.kir.honvédség és csendőrség által afenti § értelmében való önkéntes jelentkezésre minden év július havában felhivás bocsátassék ki és a jelentkezők névsora az illetők legutóbbi minősitvényi táblázatának másolatával együtt az őrség parancsnokságának minden év szeptember elsejére megküldessék.-

Honvédtmk.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

B XX. 1910-19. 2-7.

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

Czabaji HORVÁTH PÉTER alezredes.

Valamelyik cs.és kir.huszár ezred pótkeret parancsnoksághoz való beosztását kéri.

A m.kir.honvédelmi minister urnak

BUDAPEST.

Budapest,1914 évi augusztus hó 3-án.

A hadi állapot tartamára kérem a cs. és kir.valamelyik huszár ezred pótkeret parancsnoksághoz való beosztásomat azzal,hogy a hadi állapot megszünte után a képviselőházi őrséghez vissza helyeztessem.-

Miután jelenlegi különleges alkalmazásom folytán kellő számu lovakkal nem rendelkezem,azok beszerezhetésére kérek bizonyos idő halasztást.-

Horváth s.k.
alezredes

Vettem,Budapest,1914 évi augusztus hó 3-án. 44./k.t. szám.- Láttam!

Horváth s.k.alezredes.

K 2 BXX 1910-13. II. 2-8 ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

48. szám.
k.t. 1914.

Tárgy: MÓRITZ LÁSZLÓ főhadnagy ur
hadi beosztására előterjesztés.

A KÉPVISELŐHÁZ NAGYTEKINTETŰ ELNÖKI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Budapest, 1914. évi október hó 6. án.-

A folyó hó 5.én kelt s hozzám intézett 2922/914.számu rendeletre MÓRITZ LÁSZLÓ főhadnagy segédtiszt ur kérelmét, a melyben a hadiállapot tartamára a m.kir.csendőrséghez, mint illetékes csapattestéhez való beosztását a magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség Felügyelője által megjelölendő szolgálatra kéri,- mellékelten előterjesztem azzal, hogy nevezett kérelmét pártolom.-

1 darab melléklet.

VK 8XX. 1910-19 11. 2-8.

ORSZÁGOS LEVELTÁR
K. SZÁM.IG

770

MAGYAR KIRÁLYI
HONVÉDELMI MINISTER

170881.szám.
2.1914.

Horváth alezredes beosztása a háboru tartamára.

Méltóságos

S Z Á S Z K Á R O L Y urnak,
országgyülési képviselő, a képviselőház alelnöke stb.

B U D A P E S T.

Budapest, 1914.évi november hó 16-án.

Van szerencsém Méltóságodat értesiteni, hogy czabaji HORVÁTH PÉTER alezredest, a képviselőházi őrség parancsnokát a háboru tartamára a m.kir.varazdini 16.honvéd huszár ezred pótszázad parancsnokául beosztottam.

Nevezett alezredes utbainditására Varazdinba a budapesti honvéd kerületi parancsnokság egyidejüleg utasittatott.-

Egyuttal van szerencsém Méltóságodat értesiteni, hogy a folyó évi október hó 7-én kelt 2955.számu átirata alapján a m.kir.belügyministerium csendőrségi osztályába bevezényelt MÓRICZ LÁSZLÓ csendőr főhadnagyot - nehogy a képviselőházi őrség tiszt nélkül maradjon - ezen őrséghez bevonultattam.-

Fogadja Méltóságod tiszteletem nyilvánitását.-

honvédelmi minister.

K 2 XXX 1910 19.11. 2-8

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

770.

MAGYAR KIRÁLYI HONVÉDELMI MINISTER

299 .szám.
eln.2.-1916.

Horváth Péter ezredes csapatszolgálatra való beosztása.

Nagyméltóságu
B E Ő T H Y P Á L urnak,
valóságos belső titkos tanácsos,stb.a magyar országgyülés képviselőháza elnökének

B U D A P E S T.

Budapest,1916.évi február hó 17-én.

Folyó évi január hó 5-én kelt 37/1916.számu nagybecsü átiratára van szerencsém Nagyméltóságodat tiszteletteljel értesiteni,miszerint csabaji Horváth Péter ezredes,a képviselőházi őrség parancsnoka,jelenleg a 10.honvéd huszárezred pótszázad parancsnoka,egészségi állapotára való tekintettel a felülvizsgáltatását kérelmezte.

A felülvizsgálat megtörténte után őrségparancsnoki alkalmazása alól föl fog mentetni.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

honvédelmi minister.

K 2 BXX 1910- 1911-2-8.
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

K:

770.

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

BERTL EMIL százados

Boszniai csendőrséghez avagy a cs.és kir. 72-ik gyalog ezredhez való beosztását kéri.

A m.kir. honvédelmi minister urnak

B U D A P E S T.

Budapest,1914 évi augusztus hó 3-án.

Jelntem,hogy 1904-től 1911-ig a cs.és kir.boszniai és herczegovinai csendőrségnél mint szakasz parancsnok,illetve mint ideiglenes szárny parancsnok szolgáltam és különösen az I. számu/szarajevói/ szárny területén úgy helyi,mint személyi ismerettel birok.-

Kérem a hadi állapot tartamára a fent jelentett csendőr hadtesthez,ha pedig ez nem volna lehetséges ,-a cs.és kir.báró Dávid nevét viselő 72-ik gyalog ezredhez való beosztásomat a cs.és kir. hadügyministeriumnál kieszközölni azzal, hogy a hadi állapot meg szünte után a képviselőházi őrséghez bevonulhassak.-

Bertl s.k. százados

Vettem,Budapest,1914.évi augusztus hó 3-án. 44/k.t. szám. Láttam!

Horváth s.k.alezredes

K 2 BXX 1910-1911. 2-8

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR K. LEVÉLTÁR

770

136564.szám.
2.-1914.

Méltóságos

S Z Á S Z K Á R O L Y úrnak,
a képviselőházi elnöke stb.

B U D A P E S T.

Budapest,1914.évi szeptember hó 29-én.

Folyó hó 16-án kelt 2856/1914.számu nagybecsü megkeresésére van szerencsém Méltóságodat értesiteni, hogy a képviselőházi őrség tisztjei közül csabaji Horváth Péter alezredesnek a cs. és kir. közös hadsereg lovasságához való beosztás iránti kérelme a lovassági törzstisztek fölös száma miatt, nem volt teljesithető, mig Bertl Emil százados a háboru tartamára a cs. és kir. 72. gyalogezredhez vezényeltetett és Pozsonyba való utbaindítására a budapesti honvéd kerületi parancsnokság augusztus hó 23-án utasittatott.

A legénységi egyénekre vonatkozólag folyó évi augusztus hó 12-én kelt 112007/3.számú, a képviselőházi őrség parancsnokságnak is kiadott rendeletemmel a honvédséghez bevonúlni óhajtó legénységnek ily beosztását elren-

./.

K2 BXX 1910-19. 11. 2-8

ORSZÁGOS LEVELTÁR
K. szekció

deltem s egyuttal közöltem, hogy a cs. és kir. közös hadsereghez bevonúlni kivánók eziránti kérelmét a cs. és kir. hadügyminister úrhoz döntés végett áttettem.

Ezen rendeletem foganatositásáról a képviselőházi őrség parancsnoksága folyó évi augusztus 15-én 103/sgt.szám alatt jelentést is tett, a mely jelentés a képviselőház elnöki hivatala utján - 2749/1914.szám alatt terjesztetett ide fel.

A cs. és kir. hadügyminister úr pedig 1914. augusztus 28-án 6019./Abt.2.St.szám alatt arról értesitett, hogy a legénységnek cs. és kir. közös hadsereghez való beosztását megengedte, s egyuttal utasitotta a kijelölt csapatok pótteseit, hogy a képviselőházi őrségparancsnoksággal, az útbaindités iránt lépjen közvetlen érintkezésbe.

Az összes kijelölt legénység bevonulását a képviselőházi őrség parancsnokság folyó hó 18-án ide ugyancsak a képviselőház elnöki hivatal utján 2878/1914. szám alatt bejelentette.

Fogadja Méltóságod tiszteletem nyilvánitását.

A minister rendeletéből:

Tarnóczy

1274 sz.
1913

Megbízás.

Az 1913. évi LXVII. törvénycikkel létesített képviselőházi őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a értelmében

megbízom Szászados urat a képviselőházi őrség helyettes parancsnoki teendőinek ellátásával. Ezen megbízás érvénye mindaddig tart, amíg annak visszavonásáról írám a képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 6. §-a és az őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. április hó 23.

a képviselőház elnöke.

Nagyságos „Gerő" Vilmos úrnak,
szászados a budapesti I. sz. honvéd gyalog ezredben

V 2 B XX 2-2
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

Budapest.

1244. 1913. sz.

Megbizás.

Az 1912. évi LXVII. törvényczikkel létesitett képviselőházi őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a értelmében

MEGBIZOM ÖNT

a képviselőházi őrség palota – őrmesteri teendőinek ellátásával.

Ezen megbizás érvénye mindaddig tart, amig annak visszavonása iránt a képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 7. §-a és az őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. évi április hó 23.

a képviselőház elnöke.

Varga Venczel
őrvezető, c. őrmesternek
a IV. számú csendőr-kerületnél.

K2. B. XX. 1910 19.11. 2-5

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

1274/1913 tk.

Megbizás.

Az 1912. évi LXVII. törvényczikkel létesitett képviselőházi őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a értelmében

MEGBIZOM ÖNT

a képviselőházi őrség palvta – őrmesteri teendőinek ellátásával.

Ezen megbizás érvénye mindaddig tart, amig annak visszavonása iránt a képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 7. §-a és az őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. évi április hó 23. –

a képviselőház elnöke.

Tóth Sándor
coendőr, c. őrmesternek,
a IV. számú coendőr-kerületnél.

K2 BXX. 1910-1911. 2-5

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K szekció

770.b

1274/1913. sz.

Megbizás.

Az 1912. évi LXVII. törvénycikkel létesitett képviselőházi őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a értelmében

MEGBIZOM ÖNT

a képviselőházi őrség palota–őrmesteri teendőinek ellátásával.

Ezen megbizás érvénye mindaddig tart, amig annak visszavonása iránt a képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 7. §-a és az őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. évi április hó 23.

a képviselőház elnöke.

Mikó József
őrmesternek
a 30. honvéd gyalogezrednél.

K2. B.XX. 1910-19.11. 2-5

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

MAGYAR KIRÁLYI
HONVÉDELMI MINISTER

80.171. szám.
16-1913.

Képviselőházi őrséghez próbaszolgálatra vezényelt csendőr legénység.-

N a g y m é l t ó s á g u

B E Ő T H Y P Á L u r n a k,
belső titkos tanácsos, a m.kir. képviselőház elnöke

B U D A P E S T.

Budapest, 1913. évi julius hó 25-én.

Van szerencsém Nagyméltóságodat tiszteletteljesen értesiteni, hogy a képviselőházi őrség parancsnokának folyó évi junius hó 25-én kelt 38 /sgt. számu felterjesztése alapján intézkedtem, hogy Gál János Patricza Ferencz és László András csendőrök 3 havi próbaszolgálatra folyó évi augusztus hó 1-ével bevonuljanak.-

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását

A minister rendeletéből:

Gál János és László András nem vonultak be, ha mint ezt Bruck szá. Tudva is jelentette

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

MAGYAR KIRÁLYI
HONVÉDELMI MINISZTER

96797 szám.
16.-1913.

Képviselőházi őrség létszámának kiegészitése.

Nagyméltóságu

Beőthy Pál urnak, b.t.t.,
a magyar országgyülés képviselőház elnökének

Budapest.

Budapest, 1913 évi augusztus hó 14-én.

A folyó évi julius hó 25-én kelt 80171/16-1913. számu átiratom kapcsán van szerencsém Nagyméltóságodat tiszteletteljesen értesiteni, hogy a képviselőházi őrséghez próbaszolgálatra pótlólag berendelt csendőrlegénység közül, a csendőrkerületi parancsnokságoktól időközben beérkezett jelentések szerint Gál János és László András csendőrök, az őrséghez való vezénylésüket többé nem óhajtják.

Nevezettek pótlása iránt Nagyméltóságod nagybecsü intézkedését kérem.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

A minister rendeletéből:

Tudomásul veszem!
1913. VIII/19.

K 2 BXX 1910-19 11. 2-5

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZÁMÚ

MAGYAR KIRÁLYI
HONVÉDELMI MINISTER

105922. szám.
16.-1913.

Képviselőházi őrség létszámának kiegészitése.

Nagyméltóságú

BEÖTHY PÁL úrnak,
belső titkos tanácsos, a magyar országgyülési képviselőház elnöke

BUDAPEST.

Budapest, 1913. évi augusztus hó 25-én.

Van szerencsém Nagyméltóságodat tiszteletteljesen értesiteni, hogy a képviselőházi őrség parancsnokának folyó évi augusztus hó 19-én kelt 72/sgt. számu felterjesztése alapján intézkedtem, hogy Tóth István csendőr cts. őrmester és Sándor Lázár csendőr 3 havi próba szolgálatra folyó évi szeptember hó 1-ével a képviselőházi őrséghez bevonuljanak.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

A minister rendeletéből:

Tudomásul vettem.
1913. VIII/27.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. KÖZLÖNY

f.: K 2 BXX 1910-19 k. 2-5

MAGYAR KIRÁLYI
HONVÉDELMI MINISTER

770.

118.495. szám.
16-1913.

N a g y m é l t ó s á g u

B E Ő T H Y P Á L u r n a k
belső titkos tanácsos, a magyar országgyülés képviselőházának
elnöke.-

B U D A P E S T.

Budapest, 1913. évi szeptember hó 24-én.

Van szerencsém **Nagyméltóságodat** tiszteletteljesen értesiteni, hogy a képviselőházi őrség parancsnokának folyó évi szeptember hó 1-én kelt 72/sgt. számu felterjesztése alapján intézkedtem, hogy Vágó Sándor csendőr 3 havi próbaszolgálatra folyó évi október hó 1-évei a képviselőházi őrséghez bevonuljon.-

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

A minister rendeletéből:

Vettem Budapest
1913 év szeptember hó 26 n.
szám: 30 számhoz
A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG
PARANCSNOKSÁGA.

Tudomásulvétetett.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szolgáló

7. V 2 BXX 1910-19 · II. 2-5

Magyar Országgyülés Képviselőháza.

Osztály	Csoport	Szám
B III.	5.	7.

1910/15-iki országgyülés.

Iktató szám: 2186/912

Előirat száma:

Utóirat száma:

Másolta:

Egyeztette:

Kiadta: 7/7 5. Pk. 912

Kivezette:

Irattárba érkezett: 1912 június 28. délelőtt

Lássa kiadás előtt: után:

Tárgy:

A képviselőház elnökének elismerés és köszönet nyilvánítása a rendőri karhatalom mintaszerü magatartása felett.

Nagyméltóságu Lukács László urnak, v. b. t. t., m. kir. belügyminiszternek

Budapest.

Főv. Kir. Rendőrség főnökének tudomás végett

7/5 Kir. rendőrtanácsnak

K2 BIII-5-7

Tanácskozásokkor szükséges csend és rend biztositására

Nagyméltóságu Miniszter-elnök Ur!

Abból az alkalomból, hogy a képviselőház tanácskozásai elnapoltattak, és az ezen tanácskozásokat háborító események — legalább egyelőre — megszünéséhez értek, ~~nagy örömmel szolgál, hogy~~ Nagyméltóságod előtt is ~~kifejezhetem~~ megelégedésemnek adhatok kifejezést a képviselőházat ~~kirendelt~~ kirendelt egész karhatalom mintaszerü magatartására

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Tárgy:

A képviselőház elnökének elismerése és köszönetnyílvánításaa rendőri karhatalom mintaszerű magatartása felett.

Nagyméltóságú Lukács László Úrnak, v.b.t.t. stb. mint m. kir. belügyminiszternek. (Nyílván elírás történt, mert Lukács László ekkor miniszterelnök volt. A levélben már helyes a megszólítás.)

Budapest

Nagyméltóságú Miniszterelnök Úr!

Abból az alkalomból, hogy a képviselőház tanácskozásai elnapoltattak, és az ezen tanácskozásokat háborító személyek – legalább egyenlőre – nyugvóponthoz értek, Nagyméltóságod előtt is megelégedésemnek adhatok kifejezést a képviselőházba kirendelt egész karhatalom mintaszerű magatartása felett. Külön jól esik a székesfővárosi m.kir. államrendőrség pontos és kiváló szolgálatait kiemelnem amely testület kirendeltségének minden tagjára egyformán jellemző tapintatos, önérzetes és erélyes fellépés természetszerűen azon férfira vet fényt, aki annak élén áll és aki ezen kitűnő szellemnek ápolója. Csak egy férfiút kell mégis kiemelnem, és ez Pavlik Ferenc rendőr főfelügyelő, akire huzamosabb időn át nap-nap után megismétlődő oly természetű feladat megoldása jutott, amelynél lélekjelenlétre, végtelen türelemre, emberfeletti nyugalomra, önmegtartásra és szellemi rugékonyságra (rugalmasságra) egyformán szüksége volt, és aki ezen magasfokú körültekintést igénylő feladat megoldásával valóban igen nagy értékű szolgálatot teljesített, - miért is szabadjon az ő valóban kiváló szolgálatára Nagyméltóságod jóindulatú figyelmébe különösebben is felhívnom.

Bpest. 1912. jún. 27.

Tisza a képv. eln.

Feletti, Külön ösmeri jól erik szem-
ben a szekesfővárosi m.-kir. ál-
lamrendőrség pontos és kiváló
szolgálatait kiemelnem a
kitüntetéssel
melyl. testületének minden tagjára
egyformán jellemző tapintatos,
önérzetes és erélyes fellépés
természetszerűen azon férfiura
vet fényt, a ki annak élén
áll és a ki ezen kitünő szel-
lemnek ~~minden irányban~~ áldoz,
~~Mely a kötelességteljesítés ilyen~~
~~értelmében~~ Csak egy férfiut kell
megnevezni, külön kiemelnem, és ez
Pavlik Ferenez rendőr főfelügyelő,
a. kire hivatalosabb időben át
~~ez~~ nap-nap után megismétlő
lődő ~~ez~~ oly természetü feladat
megoldása hárult, a melynél
lélekjelenléte ~~az ügyesség, az~~ erély,
~~a~~ végtelen türelemre, emberi
feletti nyugalomra, önmegta-
gadásra és szellemi rugékony-
ságra egyformán szüksége volt,
és a ki ezen
~~ez a~~ magasfoku
körültekintést igénylő feladat
megoldásával valóban
ezen nagy értékü szolgálatot
teljesitett, - miért is tiszteljen
Tassa kérjem Nagyméltóságodat, hogy őt minélhamarabb
~~legfelsőbb~~ előterjesztéssel
~~jutalmazni kegyeskedjék~~

Tisztelő
Tassa mint
jóindulatu
kitüntetésben
részesitése

Budapest, 1912 jun. 27-én

a képv. elnök

Kimutatás

a m. kir. államrendőrség részére kiutalt összegekről.

F. sz.	Megnevezés	Összeg Kor.	f.	Jegyzet
1.	Cziprók Józsefnek pendőri ebédekért	401	60	Irodai és kárt. kiad.
2.	" " " "	806	60	"
3.	Pavlik Ferenc főfelügyelő jutalma	200	-	Jutalmak, és segély
4.	Köpf Ferenc főfelügyelő "	200	-	"
5.	Benicsky Tamás felügyelő "	100	-	"
6.	Fasching Antal " "	100	-	"
7.	Kostka Árpád " "	100	-	"
8.	Wolkenberg Gyula " "	100	-	"
9.	Petersen János " "	100	-	"
10.	Mathisz János " "	100	-	"
11.	Schmidt Ede " "	100	-	"
12.	Gerlich Lajos " "	100	-	"
13.	Gláser Imre " "	100	-	"
14.	Kovács Antal " "	100	-	"
15.	Baksay Kálmán " "	100	-	"
16.	Szeredi Hugó kapitány "	200	-	"
17.	Bizalkuszkynak 2 detektiv "	200	-	"
18.	Szilágyi Dezső detektiv "	50	-	"
19.	Czetty Ferenc " "	50	-	"
20.	Cziprók Józsefnek pendőri ebédekért	1.132	80	Irodai és kárt. kiad.
21.	" " " " " zálog	216	80	"
22.	A sept. 17-ről 18-ki kir. határozat kiemelt ügyeinek	2.755	-	"
23.	Cziprók Józsefnek pendőri ebédekért	255	40	"
24.	Pavlik Ferenc főfelügyelő jutalma	200	-	Delegáció kiad.
25.	Baksay Kálmán felügyelő "	100	-	"
26.	Wolkenberg Gyula " "	100	-	"
27.	Kostka Árpád " "	100	-	"
28.	Petersen János " "	100	-	"
29.	Mathisz János " "	100	-	"
30.	Bús János detektiv "	50	-	"
	Átvitel:	7.318	20	

U2 B111-5-8

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZEKCIÓ

F. sz.	Megnevezés	Összeg Kor.	f.	Jegyzet
	Áthozat:	8.318	20	
31.	Eichner Zoltán dedektív jutalma	50	-	Delegáció kiad.
32.	Remete Imre " "	50	-	
33.	Margitfalvi Géza " "	50	-	
34.	Vitházy Arnold " "	50	-	
35.	Toth József " "	50	-	
36.	Czipóth Józsefnek rendőri ebédekért	243	-	Irodai és kiad. kiad.
37.	" " " "	281	30	
38.	" " " "	1.117	46	
39.	" " " "	560	32	
	Együtt:	10.770	28	

Budapesten, 1912. évi november hó 29-én.

Dr. Nyugy Zoltán
számtanácsos
a számv. főnöke.

40.	Czipóth Józsefnek rendőri ebédekért				930	64	Irodai és kiad. kiad.
41.	" " " "				1181	86	"
42.	" " " "				919	28	"
43.	" " " "				715	64	"
111.	" " " "				5311	16	
	Budapest, 1912. évi december hó				15.057	86	1. én.

Dr. Nyugy Zoltán
számtanácsos
a számv. főnöke.

Szám: 25947/1913
XIII.

A válaszirat alapjául szolgáló megkeresés
száma: 125/1913

Tárgy: A kirendelt csendőr és rendőrtisztek és rendőrlegénység előlegezett jutalma és élelmezési költségének megtérítése.

Fenti szám alatt kelt nagybecsü átiratára van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel értesiteni , hogy jelen szám alatt utasitottam a székesfővárosi m.kir. államrendőrség főkapitányát, hogy az országgyülés képviselőházához kirendelt államrendőrségi tisztviselők, detektivek és rendőrlégénység, jutalmazására és élelmezésére a képviselőház pénztára által előlegezett 14457. korona 09 fillért a képviselőház pénztárának téritse meg, az aá 25947/1913 bel. sz. a. egyidejüleg kibocsátott rendeletemmel pedig a budapesti m.kir. /IX. ker. / állampénztárt utasitottam, hogy a csendőrtisztek élelmezésére előlegezett 594 korona 77 fillért a képviselőház pénztárának hivatalos és a képviselőház elnöki tanácsosa által láttamozott hivatalos nyugtára fizesse ki.

B u d a p e s t, 1913évi február hó 17-én.

a minister rendeletéből:

ministeri tanácsos.

A MAGYAR ORSZAGGYULES KEPVISELOHAZA ELNÖKÉNEK

K 2 B111-5-8

B U D A P E S T.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Másolat.

Kimutatás

a képviselőházba vezényelt rendőr- és rendőrszemélyzet ellátására 1913. január 1 — 1913 március 31-ig a képviselőház pénztára által fizetett összegekről.

Sz.	Utalv. s. kelte és száma:	Megnevezés	Összeg		Jegyzet
			Kor.	fill.	
1.	I/17 - 5.	Czipóth József rendőrőrmest	96	42	
2.	I/27 -80.	" " "	625	64	
3.	" - 86	" " "	56	.	
4.	II/21. - 168.	" " "	57	10	
5.	II/26 - 186.	" " "	356	66	
6.	III/1. - 200	" " "	697	70	
7.	III/4. - 204.	" " "	426	30	
8.	III/5. - 210.	" " "	383	58	
9.	III/6 - 216	" " "	395	10	
10.	III/6 - 225.	" " "	476	92	
11.	III/11. - 241.	" " "	813	15	
12.	III/19. 298.	" " "	1134	12	
			5.578	09	

Budapest, 1913. április hó 12-én.

P.H.

Lugossy Endre s. k.
számtanácsos
a pénzügyi főnök

K 2 B III-5-8

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

A budapesti m. kir. államrendőrség főkapitánya.

5419 eln. sz.
fk. 1913.

Nagyméltóságu

Cróf T I S Z A I S T V Á N Urnak
v.b.t.t. stb.
az országgyülés képviselőháza Elnökének

B u d a p e s t.

Hivatkozással Nagyméltóságod folyó hó 26.-án 1156/1913.szám alatt kelt nagybecsü értesitésére van szerencsém mély tisztelettel jelenteni, hogy a képviselőházi őrség működésének megkezdésével kapcsolatos rendőri szempontból szükséges intézkedéseket egyidejüleg megtettem.

A vezetésem alatt álló államrendőrség kötelességtudó működésének elismeréséért Nagyméltóságodnak hálás köszönetemet nyilvánitom.

Fogadja Kegyelmes Uram mély tiszteletem jelentését.

Budapesten, 1913.évi április hó 28.-án.

főkapitány.

K2 B111-5-9.

A (3. r. sz.)

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

A budapesti m. kir. államrendőrség főkapitánya.

12819 eln. sz.
fk. 191 3.

A KÉPVISELŐHÁZ ELNÖKSÉGÉNEK

BUDAPEST.

A nagyméltóságu m.kir. belügyminister Ur 70274/XIII. számu leirata alapján értesitem, hogy az a képviselőházhoz kirendelt államrendőrségi tisztviselők, detektivek és rendőrlegénység élelmezése fejében kifizetett összeg megtérítése czimén 4.664 kor. 53 fill. azaz: Négyezerhatszázhatvannégy korona 53 fillért kiutalványoztam és a r.pénztárt egyben utasitottam, hogy ezen összeget a képviselőház pénztárába nyugta kérése mellett fizesse be.

Budapest, 1913. október hó 20-án.

főkapitány

U2 B111-5-8

B (52. r. sz.)

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZEKCIÓ

Szám: 70274/1913.
XIII.

A válaszirat alapjául szolgáló átirat
száma: 1152/1913.

Tárgy:A képviselőházhoz kirendelt rendőr
és csendőr tisztek és altisztek élelmezési
költségeinek megtéritése.-

Nagyméltóságu E l n ö k Ur !

Fenti szám alatt kelt nagybecsü átiratára van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel értesiteni, hogy jelen szám alatt utasitottam a székesfővárosi magyar királyi államrendőrség főkapitányát,hogy az országgyülés képviselőházához kirendelt államrendőrségi tisztviselők, detektivek és rendőrlegénység élelmezésére előlegezett 4664 korona 53 fillért a képviselőház pénztárának téritse meg,továbbá ugyancsak jelen szám alatt kibocsátott rendeletemmel pedig a budapesti magyar királyi IX. kerületi állampénztárt utasitottam,hogy a csendőrtisztek élelmezésére előlegezett 853 korona és 56 fillért a képviselőház pénztárának hivatalos és a képviselőház elnöki tanácsosa által láttamozott nyugtára fizesse ki.-

B u d a p e s t,1913. évi október hó 12.-én.

Nagyméltóságu

B e ö t h y P á l u r n a k

belső titkos tanácsos stb, a magyar országgyülés képviselőháza Elnökének

K 2 B III-5-8

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

B u d a p e s t.

Parlamenti őrség és parlamenti souverainitás.

Irta: **Tisza István.**

A Gerő-Hédervári incidens már az év tavaszán a parlamenti őrségre terelte a figyelmet. Akkor egy időre előkelő szerephez jutott a napirenden levő «alkotmánysérelmek» között; a katonai bíróságnak Gerő századost felmentő ítélete ismét ez ügyre terelte a lankadni kezdő közfigyelmet s valószinü, hogy ujból előtérbe lép az a képviselőház összeülése után.

Nem lesz tehát érdektelen megvizsgálnunk, sértette-e ez az incidens a képviselőház mentelmi jogát, csorbát ütött-e a parlament souverainitásán.

Abban talán egyetért minden komoly ember, hogy mentelmi joga voltaképen a képviselőháznak van. Az egyes képviselőt mentelmi jog cimén különleges jog csak annyiban illetheti meg, amennyiben ez a Ház mentelmi jogának érvényesítésére szükséges.

A mentelmi jog lényege az, hogy senki a képviselőházat törvényes funkcióinak szabad gyakorlatában ne akadályozhassa. Az egyes képviselőt tehát azért nem tartóztathatja le, — tetten érés esetét kivéve — a Ház engedélye nélkül senki, hogy a ház működése biztosíttassék; képviselői működését pedig korlátok közé nem szoríthatja s megtorlás tárgyává nem teheti senki más, csak a képviselőház maga. A képviselőházat azonban megilleti ez a jog saját tagjaival

szemben; megilleti széles e világon és meg is kell, hogy illesse, hacsak anarchia szinhelyévé, gúny és megvetés tárgyává tenni nem akarjuk. Hová lenne a Ház joga, a Ház souverainitása, ha az egyes önkényének feláldoznók az intézmény jogát s magát a testületet tehetetlenségre kárhoztatnók saját tagjainak rakoncátlan erőszakoskodásával szemben?

A képviselőház mentelmi joga és souverainitása egyenesen megköveteli, hogy szükség esetén fizikai kényszerrel is eljárjon a Ház rendjét és szabad cselekvését veszélyeztető tagjaival szemben.

Reá került erre a sor Európának legelső parlamentjeiben. Fizikai kényszert alkalmazott saját tagjaival szemben az angol, a német, a porosz, a francia parlament. Hatósági közerőt vett erre igénybe és — jegyezzük meg jól — mentől fejlettebb parlamentarizmusa és alkotmányos felfogása volt az illető nemzetnek, ez a tény annál kisebb hullámokat vetett; annál kevesebb nyugtalanságot okozott az a kérdés, hogy a rendőrségnek vagy katonaságnak a Házban való megjelenése, a Ház tagjai ellen való igénybevétele sérti-e a Ház souverain jogát.

Németországban, mint minden érdekes eset körül, úgy itt is fejlődtek ki doctrinär viták. «Doctorenfrage» lett belőle, amely a közvélemény szélesebb rétegeit nem hozta mozgásba s a politikai tudomány terén is a karhatalmi beavatkozás mellett döntetett el. Franciaországban a katonai erőt alkalmazó republikánus többség szélső monarchikus ellenfelei is csak mulékony lármát ütnek ez incidensből, amely felett a közvélemény mielőbb napirendre tér. Angliában pedig még csak eszébe se jut senkinek kétségbevonni a Ház elnökének azt a *kötelességét*, hogy rendőri karhatalommal bánjon el mindenkivel, aki a rendet zavarja és parancsának ellenszegül.

Olvassa el bárki az angol sajtónak nyilatkozatait az 1901-iki incidens alkalmából, midőn hosszas dulakodás mellett cipeltek ki a rendőrök egymásután 11 rugkapáló képviselőt. Az egész sajtó mint kellemetlen, visszatetsző, de alapjában véve jelentéktelen incidensről beszél a dologról s azt a kívánságát fejezi ki, hogy hasonló eset ismétlődésének olyan szigoru büntetések által vegyék elejét, amely ilyen magaviselettől örökre elvegye a kedvét mindenkinek.

Nevetséges beszéd, hogy fegyveres közerő beszennyezi a parlamentet, vagy sérti annak alkotmányos szabadságait. Ellenkezőleg, akkor válnék a parlament köznevetség tárgyává, akkor veszítené el tekintélyét és hatalmát, ha nem állana közerő rendelkezésére, midőn annak igénybevételét rendjének és méltóságának megőrzése szükségessé teszi.

A dolog lényege nem a közerő igénybevételén, hanem azon fordul meg, hogy a közerőt a parlament, vagy a parlamentnek rendjéért felelős közege, az elnök vegye igénybe, hogy az ő felszólítására, az ő parancsának végrehajtása végett s az ő utasításai szerint járjon el, hogy tehát annak cselekvése ne idegen akaratot, idegen hatalmat tegyen urrá a parlamentben, hanem a parlament akaratát, a parlament hatalmát juttassa érvényre.

Ebből a szempontból irreleváns az is, hogy az elnöki parancsot teljesítő közerő minő jellegü és minő szabályok szerint lép actióba. Az angolok és németek rendőrséget, a franciák katonaságot vesznek igénybe. Mindannyian olyan csapatot, amely a Házzal szerves kapcsolatban nincs, attól egészen független szervezettel és szabályokkal bir s eljárásában saját szabályaihoz tartja magát. A cél az elnök parancsának végrehajtása, de ezt mindenik saját szabályainak megfelelő eljárás mellett valósítja meg.

A magyar parlament, amidőn beállott közerő igénybevételének elodázhatatlan szüksége, rendőrséget alkalmazott. Alkalmazott számos esetben, mert a mi ellenzékünk a Ház iránti engedetlenség következetes folytatásában példátlan rakoncátlanságot, a mi többségünk és elnökségünk a vele szemben való eljárásban példátlan béketürést mutatott. A gyülések egész sorozatán át naponta rendőri beavatkozással kellett a Ház renitens tagjait eltávolítani. A rendőrség teljesítette feladatát, érvényt szerzett az elnök és a Ház akaratának, de eljárását meghatározó szabályainál fogva, amelyeknek enyheségével a botrányt keresők rendszeresen visszaéltek, néha órákig tartó olyan visszataszító korcsmai jelenetek között, amelyek mélyen sértették a jóizlést s a képviselőház tekintélyét.

Ilyen körülmények között támadt gróf Andrássy Gyulának az a szerencsés ötlete, hogy külön parlamenti őrség

szervezésének kérdését vesse felszinre. Igaz, hogy ezt az intézményt más országok tudtommal nem ismerik, de kétségtelen, hogy a parlament souverainitását minden külföldi példánál jobban kidomborítja, ha maga az a közerő is, amely az elnök és a Ház akaratát van hivatva érvényre emelni, a Házzal szerves kapcsolatba hozott, az elnöknek állandóan alárendelt külön csapat.

Azok, akiknek döntő szavuk volt ebben a kérdésben, készséggel karolták fel az Andrássy-féle gondolatot. Annak megvalósítása közben meg kellett fontolniok, minő jelleget adjanak ez uj csapatnak, fegyverhasználat és büntető felelősség szempontjából minő szabályokat alkalmazzanak reá. Nézetem szerint a parlament souverainitása és méltósága azt követelte, hogy e csapat katonai őrtestület legyen, amelynek eljárására nézve a katonai őrségek magatartását szabályozó rendelkezések irányadók.

Parlamenti őrségnek csak egy rendeltetése lehet, egy célja képzelhető: minden akadály legyőzésével, idegenekkel s a Ház tagjaival szemben érvényt kell szereznie a Ház akaratának, az elnöki parancsnak. Ebben mindenkinek, aki a parlamenti őrség gondolatát egyáltalában felszinre hozza, egyet kell értenie, mert hiszen különben nem volna értelme, nem volna életcélja az egész intézménynek. A kérdés csak az: melyik esetben óvjuk meg jobban, méltóságteljesebben, tökéletesebben a Ház souverainitását és tekintélyét; akkor-e, ha polgári teremőröket szervezünk, akik megtorlás nélkül kénytelenek eltürni a botrányhősök szitkait és insultusait s a kapott parancsot csak dulakodás utján képesek végrehajtani, vagy akkor, ha katonai jellegü csapatot állítunk össze, amely nem türi az insultust és fegyverrel győzi le az ellenállást, ugy hogy legfeljebb egy balul kiütött próba után többé meg sem kisérlik azt s igy puszta megjelenésével méltóságteljes formák között juttatja érvényre a Ház akaratát?

Ugy hiszem, a kérdés puszta feltevése el is döntötte azt. Kétségtelen, hogy akkor domborodik ki a maga teljes sértetlenségében a Ház méltósága és souverainitása, ha az ő jogainak és rendjének megóvása végett az elnök parancsára alkalmazott fizikai erő minden tiszteletlen és rakoncátlan renitenciát, minden ellenállást már eleve kizár.

Ezt az utat választotta a törvényhozás, amidőn az 1912. évi LXVII. t.-c.-ben felállított őrséget, katonai őrtestületnek nevezte; a törvénynek ezt a rendelkezését hajtotta végre az elnök az őrség szabályzatában s a parancsnoknak adott utasításaiban. Ne csodálkozzunk rajta, hogy ez nem tetszik azoknak, akik az oly sokáig türt botrányoknak köszönhetik sikereiket s csakis ezektől várhatják egyéni érvényesülésüket és politikájuk diadalát. Hiszen ezeknek utolsó reményeit rombolja szét, amidőn velök szemben juttatja érvényre a parlament souverainitását, a Ház mentelmi jogát.

Az erőszak uralma.

Kovács Gyu'a képviselő rálőtt Tiszára, aztán fejbe lőtte magát.

Az ellenzéki képviselőket a rendőrök ma ismét kivezették a Házból.

Ostromállapot Budapesten.

Tisza gazsága kimerithetetlen.

Mi történt pénteken.

Tisza Istvánt kerülgeti a végzete.

Kovács Gyula képviselő háromszor rálőtt az őrült „házelnökre".

Vér a képviselőházban.

Kovács főbelőtte magát, munkapárti bitangok összemarcangolták.

Memento!

ovács Gyula ellenzéki képviselő háro
evolvergolyót röpitett Tisza István fel
aztán magát lőtte főbe.

sza sértetlen maradt, Kovács életveszélyesen megsebesü

munkapárt „dolgozik" tovább

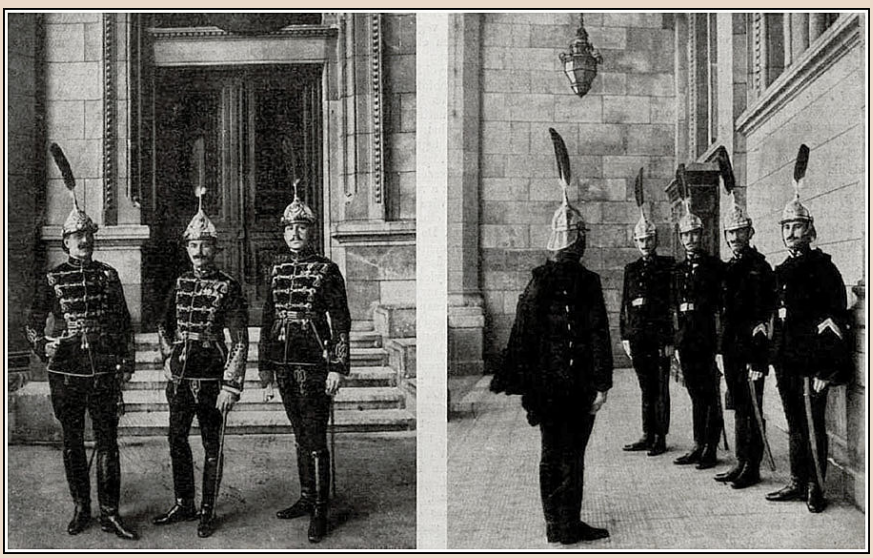

A Képviselőházi Őrség 1913-as létrejöttének előzményeit és körülményeit feltárva a kötet azt a folyamatot mutatja be, amelyben kialakult a házelnök rendészeti jogköre. Ebben szerepe volt a jogszabályi környezet változásának, illetve a dualizmus kori magyar parlamentarizmus sajátosságainak, amelyek következtében nem ritkán testi kényszert alkalmaztak a Parlament üléstermében a képviselőkkel szemben.

A téma – annak ellenére, hogy több mint egy évszázados múltat tár fel – napjainkban is aktuális. Amellett, hogy a kötet a történelmi valóság talaján állva ismerteti a korabeli eseményeket a mérvadó forrásokra támaszkodva, indirekt formában egy elméleti kérdést illetően is állást foglal. Nevezetesen: elfogadható és szükséges-e a rend érdekében az állam speciális szférájában – a képviselőházban – rendvédelmi testület fenntartása? A válasz egyértelmű. A történelmi tények azt mutatják, hogy az ország törvényes működésének feltételei közé számítható a törvényhozó testület szabályos működtetésének érdekében létrehozott, katonailag szervezett őrtestület tevékenysége.